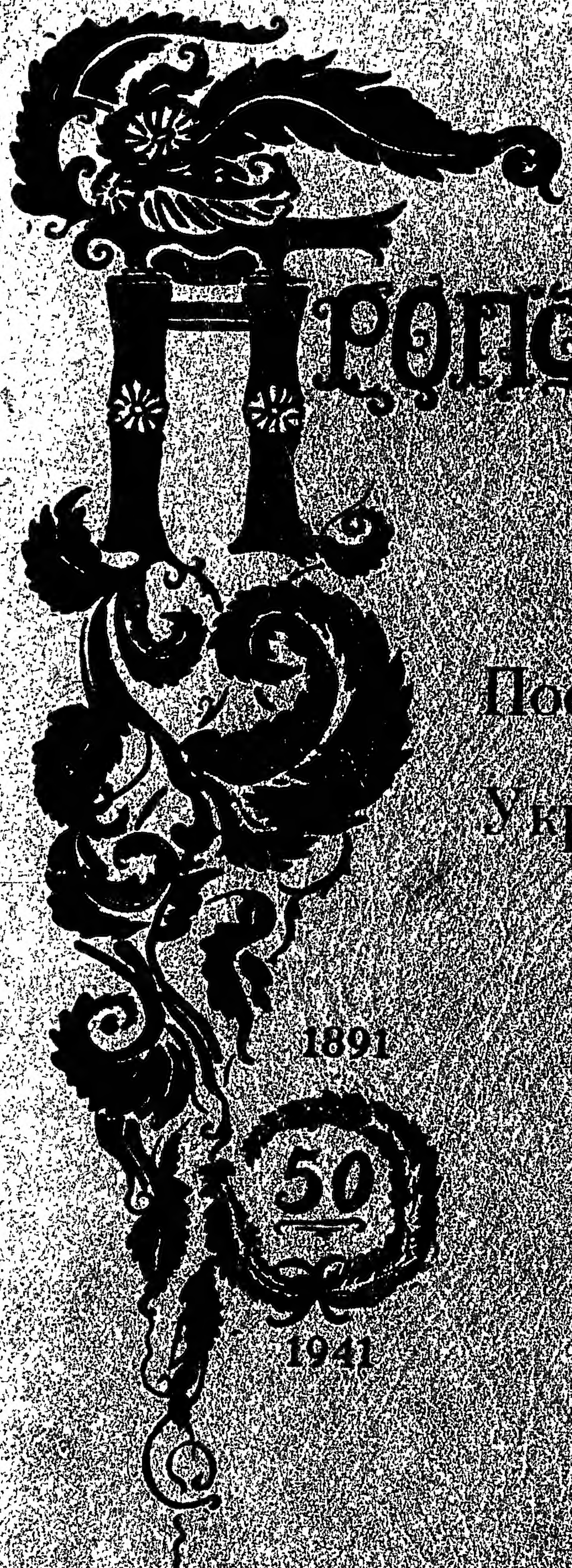

Пропамятна Книга

Поселення Українського Народу в Канаді

ПРОПАМЯТНА КНИГА

1891 — 50 — 1941

ПРОПАМЯТНА КНИГА

З НАГОДИ ЗОЛОТОГО ЮВІЛЕЮ ПОСЕЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ В КАНАДІ

УЛОЖЕНА УКРАЇНСЬКИМИ КАТОЛИЦЬКИМИ СВЯЩЕНИКАМИ
ПІД ПРОВОДОМ СВОГО ЕПИСКОПА

НАКЛАДОМ ЕПИСКОПСЬКОГО ОРДИНАРІЯТУ

З ПЕЧАТНІ "ГОЛОСУ СПАСИТЕЛЯ"
ЙОРКТОН, САСК.
1941

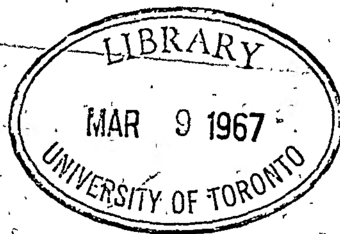
LIBRARY
MAR 9 1967
UNIVERSITY OF TORONTO

СВЯТІШИЙ ОТЕЦЬ ПАПА ПІЙ XII.
Намісник Христовий і Видимий Голова Католицької Церкви

Привіт св. Вітця

(Телеграма)

Ватикан, 8 квітня, 1941

Епископ Ладика,
235 Скошія стр.,
Винипеґ, Ман

З нагоди щасливого пятидесятиліття прибуття дорогих українців католиків до Канади, св. Отець духом лучиться з ними і благодарить Бога за Його божественну опіку. Рівночасно вічливо пригадує на конечність продовжувати і посилити релігійну та суспільну діяльність під проводом гієрархії. Достойному епископові, духовенству і вірним уділяє своє батьківське апостольське благословення.

Кардинал Евген Тіссерант,
Писар Східної Конґреґації.

FROM VATICAN CITY (April 8, 1941)

BISHOP LADYKA
235 SCOTIA STREET,
WINNIPEG, MAN.

ON THE HAPPY OBSERVANCE OF THE FIFTIETH ANNIVERSARY OF THE ARRIVAL IN CANADA OF THE DEAR UKRAINIAN CATHOLICS, THE HOLY FATHER JOINING IN SPIRIT WITH THEM IN THANKING GOD FOR HIS DIVINE PROTECTION, BENEVOLENTLY URGES THE CONTINUANCE AND STRENGTHENING OF RELIGIOUS AND SOCIAL ACTIVITIES UNDER THE LEADERSHIP OF THE HIERARCHY, AND IMPARTS TO THE VENERABLE BISHOP, THE CLERGY AND FAITHFUL HIS PATERNAL APOSTOLIC BLESSING.

EUGENE CARDINAL TISSERANT.
SECRETARY OF THE ORIENTAL CONGREGATION.

Життєпис Папи Пія XII

Евген Пачеллі родився в Римі, 2 марта 1876 р. Ходив на Григоріянський університет, священиком став в 1899 р.

Майже рівночасно стає на услуги дипльоматичної служби Папи, під вмілим проводом кард. Ґаспаррі. В році 1917 стає архієпископом Сардів і відізджає до полевої кватири німецького цісаря з предложенням миру. Хоча ці старання були тоді безуспішні, остає в Баварії в характері нунція. В році 1929 вів переговори з Німеччиною в справі конкордату. Стає кардиналом. На початках 1930 переймає місце свого щирого учителя і помічника кард. Ґаспаррі на становищі секретаря стану.

Св. Отець Папа Пій XI посилає молодого кардинала часто своїм представником на ріжні торжества. В 1934 р. їде на Евхаристійний Конґрес до Буенос Айрес, в 1935 до Люрду, в 1937 до Лізіє на посвячення базиліки в честь св. Терені і в 1938 на Евхаристійний Конґрес до Будапешту.

В 1936 році переїзджає по Америці. Говорить вісім мовами, є ученим, дипльоматом і святцем.

2 марта 1939 р. в 63 році життя стає Папою і прибирає імя Пія XII. Відтоді замітні його старання над поправою життя родини і робітничих мас. В тім напрямі видає окремі відручні письма, де проголошує, пригадує і напоминає світ до святости родинного життя, права власности, права на працю і гідну заплату робітника, право Церкви до виховання молоді і права всіх народів на свобідне, добробутне життя. Недавно проголошені точки справедливого мира сколихнули світ. Св. Отець виразно підчеркнув, що до справедливого мира дійдемо через побіду над ненавистю, недовірям, думкою немовби сила творила право, через рівний розподіл земних дібр і через побіду над холодним самолюбством. Знова недавно св. Отець підчеркнув: право робітника і працедавця на приватну власність, гідне і добробутне життя.

Ніколи в історії гієрархія нашої Церкви не була так численна, як за цего св. Отця. І коли в Рідні Краю священики негодні тепер вчитися, то у Ватикані є Українська Духовна Семінарія ім св. Йосафата, в котрій вчуться вільно сини України на будучих священиків свого народу. І коли з рідних сторін не чути української мови ні програми, то ватиканське радіо все у четвер вечір надає українську програму, котра бадьорить, кріпить і заохочує серця наших земляків у Старому Краю витревати у вірі і народности серед найтяжчих обставин.

ЇХ ВЕЛИЧЕСТВА
КОРОЛЬ ЮРІЙ VI. і КОРОЛЕВА ЄЛИСАВЕТА

О КАНАДО!

О Канадо! Кохана вітчино!
В любві краю, твої сини одно.
З тобою враз наш дух росте,
мов та скала сильний.
А кождий син, це сторож твій,
бо ти наш край вільний.
До Бога ми руки взносім,
за тебе краю наш,
ми мольби шлім.
За тебе, краю наш,
ми мольби шлім!

ІХ ЕМІНЕНЦІЯ КАРДИНАЛ Р. ВІЛЬНЕФ

Привітне Слово Їх Еміненції Кардинала Р. Вільнеф

Українці католики Канади обходять цього року пятьдесятиліття їхнього поселення в нашім краю. Вже з самого канадійського погляду історія пів століття повинна звернути на себе увагу. Здобутки цеї раси завзятих хліборобів між нами заслугують на наш подив. Прибули до Америки під натиском часто трагічних обставин. Їхня витревала праця, їхня постійність і дух почину вчинили з них одну з найбільш інтересних ґруп зпоміж нових поселенців нашого краю. В кождім случаю з католицької точки погляду розвій релігійної організації українців заслугує на згадку і склонює нас разом з ними віддати честь і подяку Господеві.

Від імени наших Владик Архиєпископів і Епископів Канади, від всього Духовенства і збору вірних я радо складаю оцим найкращі побажання заохоти і єдности в це пятьдесятиліття для Їх Ексцеленції Преосвященного Ладики, для їх співробітників і духовного стада, що широко поселилося в ріжних провінціях Канади. Я запевнюю їх про наші молитви в наміренню їх добробуту. З цілого серця благословляю наших найдорощих братів по вірі—Українців Католиків Канади.

† Дж. М. Родріґ Кард. ВІЛЬНЕФ,
Арх. Квебеку

Квебек, 19 марта, 1941

Les Ukraniens Catholiques du Canada célèbrent cette année meme le cinquantenaire de leur arrivée en notre pays. Déjà au seul point de vue canadien, l'histoire de ce demi-siècle doit attirer l'attention, et le progrès parmi nous de cette race de fermiers courageux mérite notre admiration. Venus en Amérique sous la poussée de circonstances parfois tragiques, leur travail endurant, leur constance et leur esprit d'initiative en ont fait l'un des groupes les plus intéressants parmi les populations neuves de notre contrée. En tout cas, au point de vue catholique de développement de l'organisation religieuse des Ukraniens est digne de mention, et il nous invite à rendre avec eux grâce et louange au Seigneur.

Je me fais volontiers ici l'interprète de Nosseigneurs les Archevêques et Évêques du Canada, ainsi que de tout le clergé et de l'ensemble des fidèles, en exprimant à Son Excellence Monseigneur Ladyka, à ses collaborateurs et à son troupeau spirituel répandu à travers les diverses Provinces canadiennes, nos témoignages les plus vifs de félicitations, d'encouragement et d'union en ce cinquantenaire, avec l'assurance de nos prières pour leur prospérité. De tout coeur je bénis nos très chers frères dans la foi, les Ukraniens Catholiques du Canada.

† J. M. Rodrigue Card. Villeneuve, O.M.I.
Arch. de Québec

Québec, le 19 mars 1941

ЇХ ЕКСЦЕЛЕНЦІЯ ІЛЬДЕБРАНДО АНТОНІЮТТІ,
Апостольський Делеґат для Канади й Нової Фунляндії

Слово Апостольського Делеґата

Апостольська Делеґація
ч. 777/41

Отава, 9 марта, 1941

Ваша Ексцеленціє,

Пятьдесятиліття прибуття перших українських католицьких піонірів є визначною подією не лише для Ваших вірних, але також для цілої Церкви цього краю.

Ваш кріпкий нарід, що прибув з просторих низин України, приніс до цього краю разом з предківськими переданнями новий розмах життя. Цілинні прикмети опалених славян блискучо заясніли в цім канадійськім краю серед їхніх газдівських робіт, в їхній обильности життя, в їх вірности, в їх принаді та гостинности. На самих початках вони сміло зустріли всі труднощі, тяжкі роботи в пущах і копальнях, все піддержані силою віри, котру давно голосили їхнім прадідам св. Кирил і Методій і котру вони все зберегли в своїх обрядах і звичаях.

В святощах перших скромненьких капличь, які розсіяно по всім просторі північно-західної Канади, під проводом кількох ревних апостолів, лицарські українці—мужні ласкою і духом посвяти— збудували самі свою долю. Хрестом і плугом вони причинилися до все більш зростаючого добробуту цьої молодої країни. А своєю вірою вони зберегли найславнійше батьківське наслідство свого матерного краю.

Ізза тих всіх причин мені дуже мило в цій радісній хвилі ділити втіху Вашого вірного стада, про котрого релігійне добро і суспільний добробув св. Столиця все особливо горячо і прихильно дбала.

На жаль доводиться тепер помічати, як деякі кращі сторінки давного українського побуту зникли. Нові ідеольоґії, прикриті брехливою обслонкою суспільних вольностий, до певної міри внесли заколот між Ваш нарід. Правдиві засади християнської приязни і людської спільноти заступлено ложними видумками безбожницького руху, що навчає зводливих кличів про братерство і свободу, які однак своїм змістом зовсім відмінні від того братерства і свободи, якими Ваш нарід колись тішився.

Ми певно надіємося, що щире і діяльне релігійне життя збереже Ваш добрий нарід в будучности від тих руїнних блудів. Загал зрозуміє, що на землі ми можемо бути братами тільки тоді, коли над нами є один Отець вселенної—Бог.

І тому, щоби закріпити і забезпечити цю правдиву братерську приязнь взаїмно між собою, як між дітьми одного Бога, Ваші вірні повинні працювати разом як з'єдинена армія під проводом Церкви ради власного особистого освячення— як оди-

Ottawa, Canada, March 9th, 1941
520 Driveway

Delegatio Apostolica,
No. 777/41.

Your Excellency,

The Fiftieth Anniversary of the arrival in Canada of the first Ukrainian Catholic pioneers, is an outstanding event, not only for the faithful of your flock, but also for the entire Church of this country.

Your sturdy people, coming from the vast plains of Ukraine, brought with them to this country, with their ancestral traditions, a new ardour of life. The sterling qualities of the brawny Slavs have shone out resplendently in this Canadian land in their masterly labours, in their frugality of life, in their loyalty, and in their charm and friendliness. At the outset they went forth courageously to hardships and heavy labours in wildernesses and mines, sustained always by the strength of the faith preached to their fathers by Cyril and Methodius, and preserved always in their rites and customs.

In the precincts of the first humble chapels scattered throughout the Northwest Territories, under the leadership of a few zealous apostles, the valient Ukrainians, blessed with strength and the spirit of sacrifice, have built up their own fortunes. With the Cross and the plough they have contributed to the ever increasing prosperity of this country; and with their faith they have kept the most glorious patrimony of their old motherland.

Because of all this I should like very much, on this happy occasion, to share in the gladness of your faithful flock, for whose religious welfare and social prosperity, the Holy See has ever shown a particularly warm and kindly interest.

Today however, we observe that many of the nicer things of the traditional Ukrainian life of the other days, have vanished. New ideologies, covered with the false light of social liberties, have to some extent, disturbed your people. The true principles of Christian friendship and human solidarity have been supplanted by erroneous theories of atheistic movements teaching a fallacious doctrine of brotherhood and freedom quite unlike that which may have cherished in the past.

We confidently hope that, through the sincere practice of religious life, your good people will be preserved in the future from these disastrous errors. They will realize that on earth we can be brothers only under the universal fatherhood of God.

In order to foster and safeguard this true brotherly friendliness among themselves as children of God, your faithful flock should work together as a united army, under the leadership of the Church, for their personal sanctifi-

ІХ ЕКСЦЕЛЕНЦІЯ МИТРОПОЛИТ АНДРЕЙ ШЕПТИЦЬКИЙ

ниці—і для успішности католицької акції— як спільнота.

Таким чином український нарід Канади, вписавши досі першу світлу главу своеї історії на сторінках цеї країни, буде дальше змагати до побільшення власного добробуту і співпрацювати в побільшенню добробуту цілого краю через повну єдність і взаїмне зрозуміння, через пошану місцевої влади, через стале привязання до власних народних звичаїв і через охоту до праці та жертвенности.

Залучаючи мої найсердечнійші побажання з нагоди цьої золотої річниці ізза світлих осягів за минуле пятьдесятиліття серед прикрих і тяжких обставин, молю Бога, щоби наділив кождого вашого вірного обильністю небесних ласк.

Хочу бодай словом спімнути також і особисто відзначити душпастирську працю Вашої Екселенції, заслуженого духовного провідника українців католиків Канади.

З сердечною пошаною і найкращими побажаннями остаюсь

Ваш щирий в Христі,

† Ільдебрандо Антоніютті
тит. архіепископ Синнади
апостольський делегат.

Їх Екселенції
Преосвященному Кир Василію В. Ладиці, др. св. Бог., Українському епископові Канади
у Винипегу

---

cation as individuals, and for their efficient Catholic action as a community.

In this manner the Ukrainian people of Canada, having now written the first auspices chapter of their history in this country, will continue to further their own prosperity and to co-operate in the furtherance of that of the entire land, by complete union and common understanding, by respect for the local authorities, by constant adherence to their national traditions, and by willingness to labour and to sacrifice.

Presenting my most cordial congratulations, on this, your Golden Jubilee, for the splendid achievements realized during the past fifty years, in hard and difficult times, I pray God to bestow upon each and every member of your faithful flock an abundance of heavenly blessings.

I would also add a word of personal appreciation for the pastoral work performed by Your Excellency as the very worthy spiritual Chief of the Ukrainian Catholics of Canada.

With my cordial regards and best wishes, I am,

Yours sincerely in Christ,

† Ildebrando Antoniutti
Tit. Archbishop of Synnada
Apostolic Delegate

To His Excellency,
The Most Rev. Basyl V. Ladyka, D.D.,
Ukrainian Bishop of Canada,
Winnipeg.

Митрополит Андрей Шептицький

В староукраїнській родині прийшов на світ граф Роман 27 липня 1865 р., котрий згодом залишивши військову карієру і здобувши три докторати вступив до монастиря Отців Василіян і став ігуменом в Добромилі. Там основує "Місіонар," котрий відтоді виходив безперервно в Жовкві аж до большевицького наступу на Галичину в 1939 р. В 1899 р. стає епископом Станиславова а рік потім митрополитом у Львові. Від того часу зробив незвичайно богато добра для дієцезії і взагалі для всього українського народу, ставши основником, добродієм і вождом Галицької України.

Основує "Національний Музей" у Львові, "Народну Лічницю," школу для молодих рільників в Милованню і віддає в управу галицькій "Просвіті," школу для дяків, виховує ряд артистів своїм коштом за границею підчас студій, помагає всім у потребах, молоді, безробітним, вдовам і сиротам. При цім находить ще час писати незрівнані твори і послання.

В 1910 році відвідує Канаду від моря до моря. Вернувши до Старого Краю пише "Адресу," котра спричинила безпосередно іменування першого епископа для українців католиків в Канаді.

Коли Західна Україна вичерпалась в нерівній борбі проти спочитих і антантою узброєних військ Галлера і Польща займивши насильно і проти договорів Галицьку Україну зачинає там свою господарку, Митрополит їде в поїздку і збирає по цілім світі датки на будову та удержання тисячів наших сиріт в Галичині. Це був рік 1921 і Митрополит знова прибув до Канади. Всюди стрічали його з отвертими раменами і серцями, давали, що і як могли. Були вдячні всі свому митрополитові за опіку і батьківську печаливість про долю рідних в Старім Краю.

Не можна забути окремого послання до канадійських українців, котре написав Митрополит.

Всюди, де живе український нарід, серце Митрополита відчуває всі його потреби, жалощі і радощі.

Він з нами— ми з ним.

І молимо Всевишнього за здоровля Цього Божого Старця, що був царським вязнем і вязнем червоних катів, щоби Бог дав йому щасливо кермувати ще св. Церквою на многі і благі літа!

ЇХ ЕКСЦЕЛЄНЦІЯ НИКИТА БУДКА

Їх Ексцеленція Преосвященний Кир Никита Будка

Перший епископ канадійських українців католиків родився 7 вересня 1877 р. в Добромірці, Збаражського повіту. Покінчивши початкові науки в ріднім селі, пішов до середної школи в Тернополі. Університетські студії кінчив у Відні і в Інсбруку.

Принявши свячення і скінчивши студії став префектом в Львівській Духовній Семінарії. Крім цього занимав уряд совітника і референта супружого церковного суду, а також еміграційних справ.

Епископські свячення приняв з рук Митрополита Андрея 13 жовтня 1912 р. і зараз подався до своїх вірних в Канаді, куди прибув 7. грудня, 1912 р. (Ст. Джон, Н.Б.) до Вінніпеґу 19. грудня, де відправив першу Архієрейську Службу Божу 22. грудня. Тут застав початки українського поселення з усіми додатними і відемними сторонами. Та здається, що відемних було більше. Це був час, коли наш нарід щойно ставив— "так сказатиб— перші кроки в новій вітчині і тяжкою працею здобував хліб насущний собі і дітям. Був це час борби за фізичне істнування українських мас в Канаді. Люди були бідні, але гідні. Епископ приїхавши до Канади зараз видає послання, в котрім в сердечно щирий спосіб знакомиться зі своїми вірними і начеркує способи діяльности— школа, преса, Церква. Та не остає тільки на слові, сам іде в гущу нашого поселення і відвідує наші оселі від моря до моря. Був много разів в Альберті, де українці поставили одні з перших церкви— на Стар, С. Майкель, ітд. Іде навіть до Британської Колюмбії і двічі відвідує громаду вірних в Ґрінрод та заохочує їх до збудовання церкви. Ця громада церкву поставила і є найкращою громадою українського поселення в цій провінції досі. Відвідує наші церкви в Саскачевані, в Манітобі і на сході Канади. Старається і виклопочує домініяльну інкорпорацію для нашої Церкви в Канаді і дбає, щоби всі наші церкви були на цю інкорпорацію записані— а тим самим, щоби не впали в руки ворогів і не пропали для Церкви і народу. З того приводу доводиться епископови зазнати многих гірких хвиль життя. З початку православія, піддержуване рублями з Москви— потім протестантизм ріжних сортів, що завзявся українців перевести на своє, роздробити і обезсилених поодиноко чи гуртками поглонути, а коли після великого вкладу гроша і трудів, це рішучо не вдалося і висліди стали мінімальні, тоді прийшов новий противник, спадкоємець царської місії і переємець протестантських напастей у виді автокефалії, котра з революційного хаосу на Україні перекинулася з усіми признаками такого стану в Канаду і розбуривши пристрасти народу до дна, підготовила ґрунт для свого завершення—большевизму. Всі ці рухи звели борбу за душу нашого народу, а першим хто зазнав їх ударів був наш епископ, як виразник і очолення єдности та суцільности народу. Ця борба сильно підірвала здоровля епископа. Бажаючи закріпити Церкву на всіх ділянках, веде широку видавничу діяльність— основує часопись "Канадійського Українця" і печатає молитвенник— дбає про школи— повстає "Митрополича Бурса" в С. Боніфас і колеґія в Йорктоні, забезпечується церковне майно, виховуються нові священики. Щоби придбати більше священиків епископ самий вибирається в подорож до Европи 1927 р. Його заходами приїзджають в 1928 р. до Канади о. Н. Демків, о. Ев. Дихдала і о. Ст. Семчук. Однак підірване здоровля і клопоти приневолюють епископа залишитися в Европі настало. Зістає помічником Митрополита у Львові і яко парох престольної церкви св. Юрія замешкує в столиці Західної України, звідки виїздже в ріжні сторони між наш нарід, поучаючи і підкріпляючи серед злиднів дня, подібно як чинив це в Канаді.

Наш нарід в Канаді мило згадує свого першого епископа, піонира організатора нашої дієцезії і основоположника та забезпечителя Церкви і українського імени в цій нашій великій свобідній домінії.

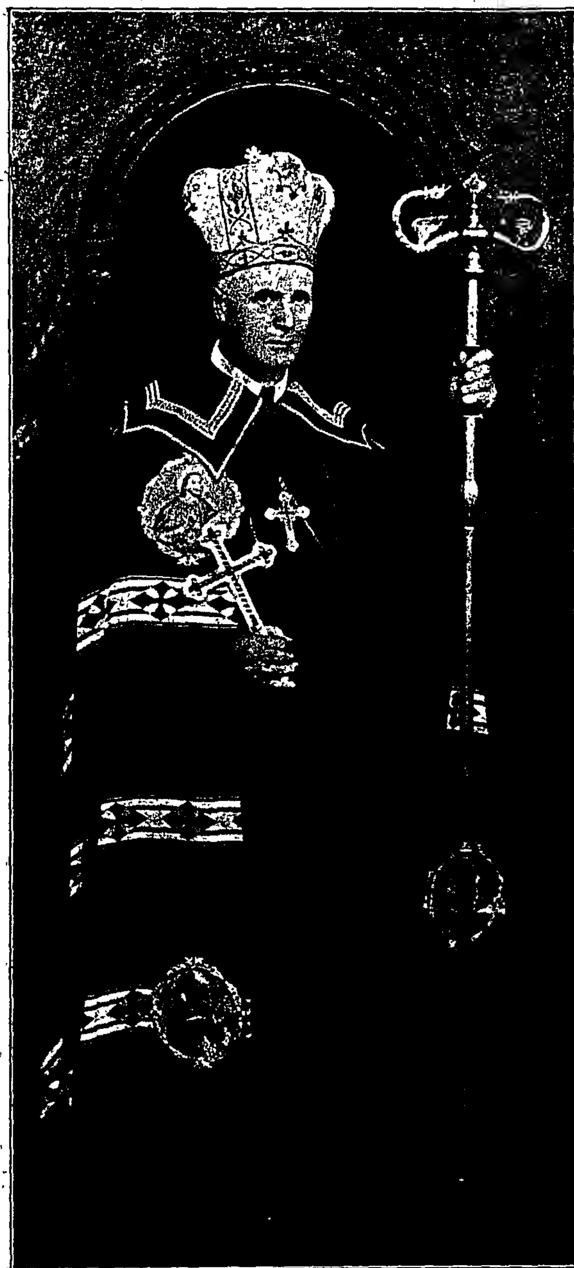

ЇХ ЕКСЦЕЛЕНЦІЯ ВАСИЛІЙ В. ЛАДИКА

Життєпис Преосвященного Василія Володимира Ладики, ЧСВВ.

Василій Володимир Ладика ЧСВВ. в р. 1903.

В місті Дрогобичі побачив денне світло 2 серпня 1884 хлопчик, котрому дали при хрещенню імя Володимир. Скінчивши перші науки у місцевій школі а дальше в місцевій гімназії, вступає до Чину Отців Василіян 1 серпня 1903 р. По скінченім новіціяті і зложенню обітів приїзджає до Канади у вересні 1909 р. Тут кінчить богословські студії в Монтреалі і дістає свячення на священика з рук Преосвященного Ортинського 4 серпня 1912 р.

Василій Вол. Ладика ЧСВВ., 7. жовтня 1909 р. по приїзді з Галичини до Канади. З ліва сидить о. Клявлю, стоїть о. Жан.

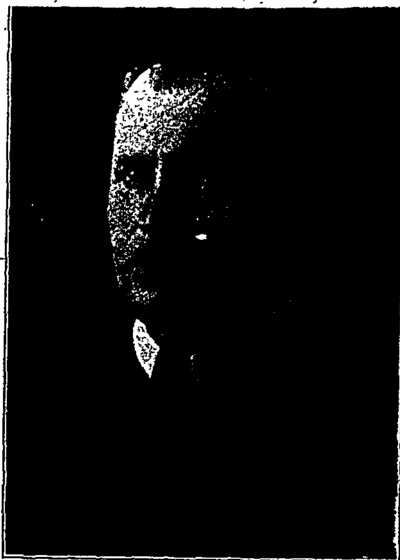

о. Василій Володимир Ладика парох Едмонтону, Алта. в березни 1929 р. (епископ-Номінат).

Як священик працює ревно над спасенням душ в тих місцевостях, куди посилають наставники Чина, головно в трох Західних провінціях Канади. На становищі ігумена едмонтонського монастиря Отців Василіян зістає сявячений на епископа 14 липня 1929 р. і за тиждень перебирає управу дієцезії у Винипегу. На тім становищі побороўши чимало первісних труднощів швидко розбудовує справи дієцезії і основно закріплює положення нашої Церкви в Канаді через виховання доросту священства з тут родженої молоді.

Будує відповідну хату для епископа, основує дієцезальну часопись "Українські Вісти," переводить многі відвідини церков, видає послання і виховує ряд молодих священиків, котрих тепер є 100— з того 56 світських.

Епископська Палата збудована 1930 р. Їх Преосв. Кир Василієм Володимиром

Про розмір вложеної праці свідчать ці числа:

Духовні вправи священиків під проводом Отців Василіян, або Отців Редемптористів були в р.: 1930, 1932, 1933, 1935, 1937, 1938, 1939, 1940, 1941.

Від 1936 року відбуваються майже щорічно конференції і наради священиків, почавши від Манітоби у всіх прочих провінціях, де є ряди нашого духовенства.

Щоби доповнити ряди наших священиків, Преосвященний Василій іде до Старого Краю і в 25-ліття нашої дієцезії в Канаді привозить з собою шість молодих отців.

В Духовних Семінаріях Канади вчиться на священиків тепер 17 питомців.

Так забезпечує Преосвященний дбайли-

о. В. В. Ладика ЧСВВ. з Др. Осипом Назаруком перед вічем в Ледук, Алта. (Збірною на Галицьку Державу в р. 1921).

во нашу Церкву в доріст її духовенства та вишкіл духовних отців, що є чи не найбільшою заслугою для нашої Церкви і народу в Канаді.

Сам неструджено трудиться відвідуючи від ранної весни до пізної осени нові церкви, благословить, посвячує, потішає, навчає і організує.

При цім находить час і спроможність доволі часто відзиватися до загалу вірних змістовними і актуальними посланнями.
Ряд чисел свідчить про ту працю.

В р. 1929:	24 відвідин церков,	1 послання.
1930	60	1
1931	22	1
1932	67	1
1933	68	3
1934	40	4
1935	68	3
1936	59	1
1937	35	7
1938	28	4
1939	35	7
1940	68	7
1941	19 (до 1. серпня)	4
Разом	593 від. церк.	і 44 посланий.

о. Василій В. Ладика ЧСВВ. місіонар в Алберті в зимі 22 грудня 192..

Церкви Преосвященний Василій відвідав у всіх провінціях Канади, деякі далеко від залізниці і добрих доріг, серед лісів і багон. До 4. церков в околиці Піс Ривер треба було зробити 11,000 миль пільними дорогами через вибої і степи.

Двічі Преосвященний відвідав Старий Край (1931 і 1937 р.) і наших владик у ньому.

Двічі був принятий св. Отцем на послуханні у Ватикані через Пія XI, 23. V. 1931 і 30. IV. 1937.

Релігійне життя дієцезії буйно зацвило. Торжественно обходжено 19-сотну річницю Відкуплення в 1933 р. і 950-ліття Хрещення України.

В часі духовних Вправ (реколекцій) в Йорктон, Саск. в липні 1930 р.

В часі духовних Вправ (реколекцій) в Йорктон, Саск., в серпні 1933 р.

Літні катехизації дітвори нашої по кольоніях вже увійшли в звичай, навчають отці духовні і Сестри Служебниці. Многі з'їзди БУК-а, Місії і Евхаристійні Конгреси старших та молоді свідчать про скріплене релігійне життя. Зможена діяльність нашої преси та шкіл також додатно впливають на розвій релігійного життя в народі. Всюди лад і карність. Будуються нові величаві церкви. І сповняються слова св. Отців — що священики то струни арфи, настроєні рукою свого епископа, що живе і діє для Церкви Божої.

ІХ ЕКСЦЕЛЕНЦІЯ
КИР ВАСИЛІЙ
ВОЛОДИМИР
У ГАЛИЧИНІ,
В ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ

Їх Ексцеленція Кир Йосафат, Епископ перемиський, з Їх Ексц. Кир В. В. Ладикою вРіднім Краю з нагоди відпусту в Крехові 22. V. 1937.

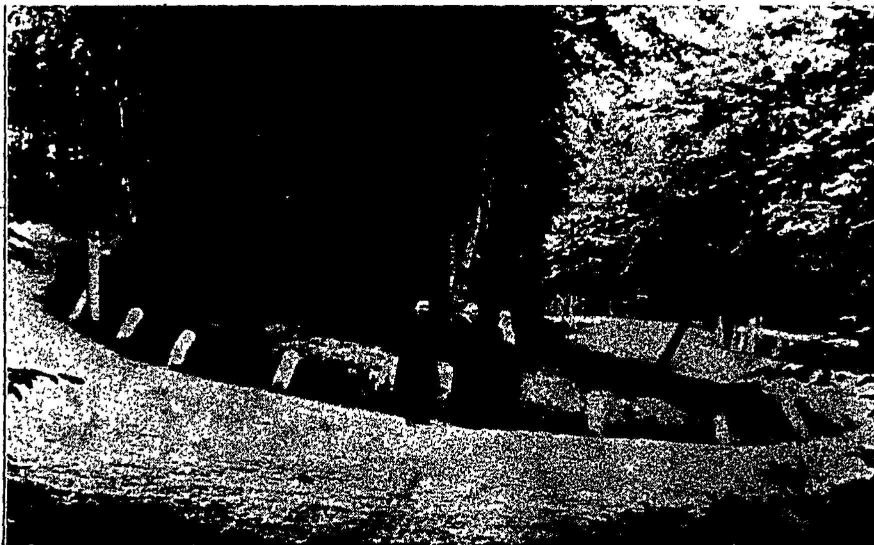

Їх Ексц. Кир Йосафат Коциловський оглядають з Преосв. В. В. Ладикою прекрасні околиці Лемківщини (Серпентина Солонна) в р. 1937.

Їх Преосвященство Кир Василій Володимир вРіднім Краю, в гарнім лісі, коло Жовкви в р. 1937.

ЇХ ЕКСЦЕЛЄНЦІЯ КИР ВАСИЛІЙ ВОЛОДИМИР У РИМІ —

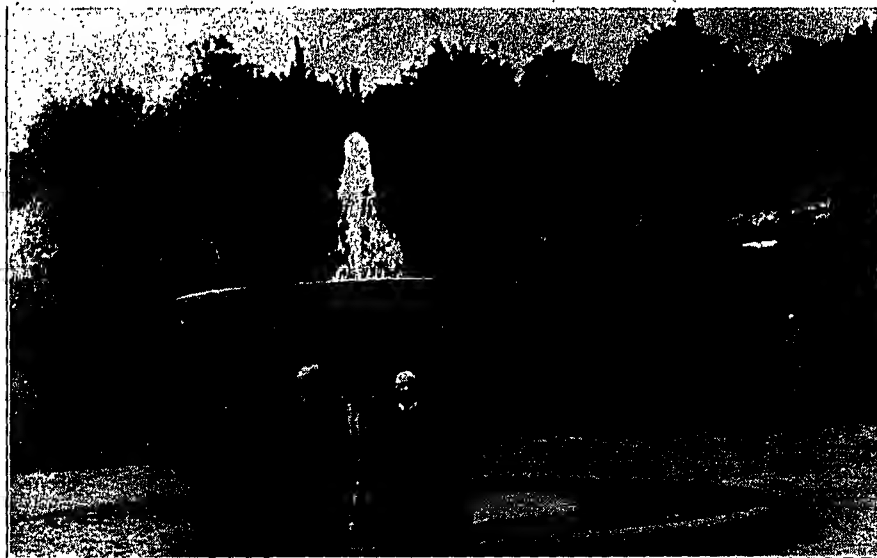

Їх Преосв. Кир Василій Володимир в огороді папськім в Кастель-гандольфо під водограєм (фонтаном). З ліва о. А. Луговий в. канцлер, з правого боку ген. секретар Архимандрії о. Й. Заячківський ЧСВВ. (р. 1937).

Їх Преосв. Кир В. В. на площі Церкви св. Петра в Римі 1937 р. (недалеко обеліску).

Екс. Василій Володимир Ладика на плоскім даху семинарії св. Йосафата в Римі 1937 р.

Преосвященний Епископ Кир Василій Володимир в середині кольосею в Римі 1937 р.

Слово Їх Преосвященства Кир Василія Володимира Ладики

З нагоди Золотого Ювілею поселення Українців в Канаді

Дорогі Браття і Сестри,

В золотий ювілей нашого поселення в Канаді, коли приходиться нам промовляти до Вас оцим письмом, в цих вирішальних часах, то перш усього мусимо зложити Богові нашу найщирішу подяку за всі ці дари, ласки й добродійства, що ними так щедро обсипувала нас Його Божа Доброта в минулому пятьдесятилітті.

А доказів цієї Божої Доброти над нашим українським народом у Канаді є повно позаписуваних на сторінках українських переселенців. До скільки то дивних змін мусів приноровитися в новій країні, скільки різнородних переживань перебути, скільки звести боротьб в обороні своїх релігійних і народніх цінностей наш нарід.

І так вже в самих початках по 1891-ому році стрінула наших перших переселенців недостача гроша, поживи, мешкання, доброї одежі й відповідних доріг. Із приходом всесвітної війни в 1914 р. настали нові трудноші, як непевність, підозріння наших невинних, бездержавних людей, а вкінці цілковите перервання всяких зносин на кілька літ зі старим рідним краєм. Кінець всесвітньої війни приніс заразливу недугу: інфлюенцу, що загнала многих українців передучасно до сирої могили. Із 1929 р. прийшов впадок цін на збіжжа, загальне безробіття, місцева ржа, посуха, із іншими загальними нещастями. Кромі цього мусів переносити наш нарід жаль, пригноблення й знеохочення, бо доля рідних земель переходила з рук одних напасників до рук других напасників. Із вибухом теперішньої війни зависла над нашим народом знову непевність у старому краї, що дуже пригноблююче відбивається й на канадійських українцях.

Всі ці вище згадані трудноші були більше зі зовні в боротьбі за "насущний хліб" у новій країні. Та, о много більші трудноші мусів перейти наш нарід на релігійному полі. Через 50 літ всякого роду вороги старалися вирвати з душі нашого народу його найдорощий скарб св. віру, що її приніс він зі старого краю. А цих ворогів душі були цілі ряди, як староправославні, серафимці, протестанти всякого роду, свистунівці, кудриківці, й многі інші противники. Щоб баламутити наш нарід видавали вони великанські суми грошa на своїх проповідників, печатали летючки, книжки, брошури й часописи повні бруду, фальшу й ненависти до Католицької Церкви; підступом і перекручуванням подій підходили до нашого народу. Взагалі уживали всіх середників, щоб тільки звести наш нарід на манівці.

Тим легче приходилося противникам нашої св. віри баламутити наш добрий і щирий нарід, бо виїзджав він нераз необізнаний з катехизмовими правдами зі старого краю до Канади й тому не був приготований на такий підступний, завзятий і несподіваний наступ зі сторони сектантів. В баламученні наших людей много помагало некатолицьке окруження, як школи байдужні для релігії, ворожа преса така чисельна, шпиталі будовані нібито щоб звершувати самаританське діло милосердя, а в дійсності, щоб відтягати від правдивої віри наших людей. Найбільшою перешкодою протиділати ворожим затіям був великий брак священиків, бо прим. на 1910 рік на цілу Канаду було щось 9 священиків разом із тими, що приняли наш обряд. При таких обставинах, коли український нарід не чув Божого слова, не бачив цілими літами свойого священика, не мав своєї відправи— чи дивуватися, що був наражений на підступи всякого роду сектярів, які нібито давали йому богослуження?

А проте наш нарід витревав при своїй св. вірі. Всі ці великанські ворожі зусилля противників зуміли що найбільше захитати одиницями, але не були в силі вирвати св. віру з цілости загалу наших канадійських переселенців. Наша св. Греко-католицька Церква мала в собі силу стримати ріку протикатолицького наступу, що грозила повінню й заливом нашому народові в Канаді. Зразу через кількох своїх священиків-місіонарів боронилася вона перед ворожим наступом своїх противників, а з приходом нашого першого епископа Кир Никити Будки в 1912 р. прийшло до помочі чисельне світське й монаше священство. При ревності й самопосвяті нашого греко-католицького священства многі релігійні противники зовсім позникали, а діяльність прочих зістала притуплена й спаралізована. Що більше, з 1929 р. дається завважити, що наша св. Церква своєю зорганізо-

ванністю так сильно скріпилася, що з оборони перейшла в наступ.

Всі ці успіхи й здобутки осягнула за Божою поміччю наша св. Греко-католицька Церква. Як маленька галузка цього великого живого дерева Христової Церкви удостоїлася на собі сповнення слів Божої сили й обітниці, що дана була св. Петрові: "І ворота пекла не поконають її". Наша св. Церква сповнила як слід свою місію й своє завдання серед нашого народу в Канаді. Вона захистила своїх овечок від хижих вовків і на бажання вічного Пастиря Божого Сина дала канадійським українцям добру поживу. Вона й зберігла нашому народові найбільші його цінності: св. віру, його обряд й мову. І хоч ця релігійна боротьба коштувала много жертв, трудів, життя а навіть і крови її вірних слуг, проте все це вона принесла Богові в жертву зі св. радістю, витревалістю й самопожертвуванням.

50-літня діяльність нашої св. Греко-католицької Церкви увінчалася многими успіхами й здобутками. До цих гарних овочів її зусиль треба найперше зачислити глибоку пошану, що нею тішиться Греко-католицька Дієцезія, так серед своїх, як і чужих. Дальше, збільшення священичих рядів через спровадження священиків зі старого краю і виховання по семинарях у Канаді й по монастирях. Цего року маємо 100 священиків. З великою посвятою помагають в Дієцезії чотири монаші мужеські закони, як: Василіяни, Редемптористи, Обляти й Братя Християнських Шкіл. У скріпленні релігійного виховання много помагають Сестри Служебниці ПНДМ. В часі вакацій уряджується для тисячів нашої дітвори й молоді катехитичні курси, рідної мови й співу, а в часі шкільного року Сестри займаються навчанням молоді, вихованням сиріток, ходженням біля хорих по шпиталях і піклуванням біля хорих і старців по старечих домах. Розвинулася гарно наша преса, процвітає власний доріст нашої інтелігенції вихованої в щиро-католицькому дусі, поширюється організація Брацтва Українців Католиків. Здоровим моральним явищем нашого народу в Канаді— це численні родини, передовсім по фармах і старання фармерів, щоб купувати землю для своїх дітей й поселювати їх коло себе.

Це були б так звані зовнішні успіхи, що більше впадають кожному в очі. Але є много праці, трудів, терпінь, молитов, самопожертвувань, так наших священиків, сестер і побожних одиниць, що їх людське око не бачить, що є вони закриті перед світом, що є відомі одному Всевідучому Богові, котрий все те оцінює і колись надгородить за всі закриті добрі діла. Бо світ цінить лише працю, що обявляється в видимих успіхах, в матеріяльних здобутках, а мало цінить, а то й зовсім не цінить внутрішних переживань, надприродних спонук, хоч їх є так много в світі. Тому на цьому місці треба згадати, як много було навернень, як много праці в поодиноких душах осіб, як много добрих, шляхотних і милосерних діл наших Отців, Сестер і побожних вірних! Про це лише один Всевідучий Бог знає. Але й ми на цьому місці це оцінюємо й підносимо.

Дякуючи Божій Доброті за ласкаву опіку в минулому 50-літті над нашим українським народом у Канаді й радіючи його розмірно великими успіхами й здобутками— ми не можемо станути на самій радості з минулого, тішитися дотеперішними успіхами й заживати спокійно овочів наших місіонарів. Цей хрестоносний, повний посвяти похід наших попередників мусимо перебрати на себе, зберігати своїм самопожертвованням, не жалувати своєї крови, якщо буде потреба, щоб так ненарушимий скарб нашої св. віри передати нашим грядучим поколінням.

Бо, хоч відогнали ми одних вовків у овечих шкурах, що досі хотіли закрастися до наших вірних, проте можуть прийти до наших людей знову нові, ще інші, модерніші вовки, що під різними кличами й притоками старатись будуть зводити вірних і вибраних. Але й на це ми є приготовані й знаємо, що така судьба Божої Церкви. Та знаємо й віримо в її певну побіду!

З нагоди 50-ліття нашого поселення після побідно перебутих трудах і злиднях, з повною вірою і надією на всемогучу поміч ласки Божої та кращу будучність українського народу в Канаді, залучаю всім моїм вірним від моря до моря в цій нашій свобідній країні, найкращі побажання сил, скріплення, єдности, а грядуче 50-ліття витаю і благословляю.

† ВАСИЛІЙ

Еиископ Українців Католиків Канади.

Вінніпеґ, 1. вересня 1941.

Герб Преосвященного Кир Василія Володимира Ладики

На грамотах, письмах і печати українського греко-католицького єпископа в Канаді Кир Василія Ладики можна часто побачити герб. Під капелюхом, зі шнурками відповідно сплетеними, видно єпископські відзнаки: мітру, жезл, хрест та кирею. Посередині стоїть огненний стовп, а над ним промінне сонце з буквами IХС. Кругом стовпа вінок. Його одна половина з дубового листя, а друга лаврова. Під вінком три листки клену. Долом на ленті видно церковною мовою виписаний клич: "Господь просвіщеніє моє і кріпость моя."

Так виглядає герб другого українського греко-католицького єпископа в Канаді.

Кожний герб має своє символічне значіння. Яке значіння має герб Преосв. Василія Ладики?

РИМСЬКИЙ КАПЕЛЮХ зі шнурками й кутасами каже нам, що владика є католицьким єпископом, у звязи віри, любови й послуху з Апостольською Столицею в Римі, на якій засідає Намісник Христовий, Наслідник Петровий, Папа, Пастир Пастирів одної, святої, соборної й апостольської Церкви. Так отже капелюх на єпископськім гербі —це знак для українців у Канаді, що Преосв. Василій є їх правним і канонічним Пастирем і Провідником у їхньому релігійно-церковному житті.

МІТРА— символ царського й священичого достоїнства, грецького виду, вказує нам, що єпископ Василій, як і його вірні, приналежить до східнього, українського обряду, того обряду, що такий гарний і рідний українському народові.

ХРЕСТ по правому боці мітри говорить нам, що владика є слугою і апостолом розпятого Христа, якого науку й закон проповідує.

ЖЕЗЛ на лівому боці є символом пастирської власти, силою якої єпископ як добрий Пастир рядить підчиненими собі вірними, Богові на славу, а душам на добро.

ЄПИСКОПСЬКА КИРЕЯ означує канадійську дієцезію, що стала предметом батьківської опіки, трудів і журб українського єпископа.

ОГНЕННИЙ СТОВП— це прекрасний символ любови Бога й ближнього. Огненним стовпом називали давно св. Отця Василія Великого. З його монашого Чину, що його гербом є також огненний стовп, вийшов і Преосвященний Ладика, беручи від Великого Отця і Законодателя імя, достоїнство владики й чудовий взір на наслідування. Старанням Преосв. Василія є поширити між вірними канадійської дієцезії любов до Бога й ближніх та вказати свойому народові ясний і певний шлях до неба.

СОНЦЕ З БУКВАМИ IХС—це символ Христа-Правди, що є ціллю всіх молитов, праць, трудів і терпінь та змагань Кир-Василія.

ДУБОВО-ЛАВРОВИЙ ВІНОК. Дуб виражає витревалість, а лавр побіду. Дубово-лавровий вінок прекрасно зображує, що витревалою працею доходиться до успіху й побіди.

КЛЕНОВИЙ ЛИСТ—це символ Канади, нової, прибраної вітчини для многих українських поселенців і їхніх нащадків. Канада є тереном усієї релігійно-церковної і народньої діяльности нашого Князя Церкви.

КЛИЧ. Коли Преосвященний Василій брав на себе високе достоїнство й великий уряд єпископа був добре свідомий його тягару обовязків і відповідальности перед Богом, Церквою й своїм народом. І тому не на свої сили покладався, а на Божу поміч, що той Господь, що покликав його на становище єпископа буде й для нього світлом і силою в виконуванні його великого завдання.

І надія не завела. Божа рука кермує і благословить працю українського владики в Канаді й під його проводом українська дієцезія росте, розвивається і кріпшає.

В хвилю золотого ювілею українського поселення в Канаді кидаючи зором на герб Кир Василія Ладики й Його Особу та довголітню діяльність бачимо ясно, що глибокі гербові символи й життя дорогого українського владики на канадійській землі прекрасно гармонізують зі собою, а це знову зроджує сильну надію, що УКРАЇНСЬКУ КАТОЛИЦЬКУ ЦЕРКВУ И НАРОД У КАНАДІ ЖДЕ СВІТЛА БУДУЧНІСТЬ.

о. др. Марко Р. ЧСВВ.

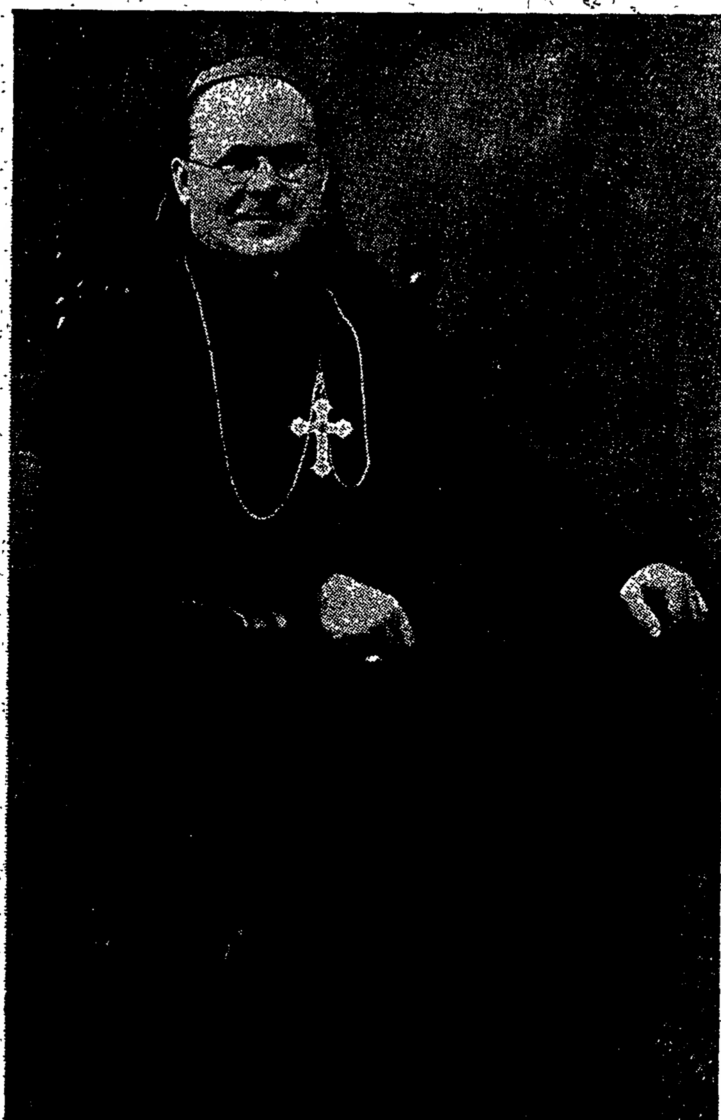

ЇХ ЕКСЦЕЛЕНЦІЯ КОНСТАНТИН БОГАЧЕВСЬКИЙ

Життєпис Преосвященного Константина Богачевського

Їх Екселенція Преосвященний Константин Богачевський родився в галицькій священичій родині 17 червня 1884 р. Покінчивши студії на католицькім відділі інсбрукського університету, зістав рукоположений 31 січня 1909 р. Якийсь час трудився над вихованням питомців в Духовній Семінарії у Львові, згодом зістав парохом катедральної церкви в Перемишлі. На тім становищі повнив ще много інших урядів—між іншим був професором догматики в тамошній Духовній Семінарії. Всюди виконував свої обовязки з незвичайною ревністю і точністю. Студенти любили свого професора, хоч і боялися його. Він нікому не пропускав нічого— вимагав від усіх точности і ревности.

На становищі пароха катедральної церкви Преосвященний Константин зайшов в часті непорозуміння з тодішною польською владою, котра грубо і без потреби дразнила часто і провокувала релігійно-національні почування українців католиків. Кілька разів приходило до гостріших зударів, як приміром підчас походу на могили поляглих українських жовнірів в Пикуличах під Перемишлем. Польська поліція уважала за відповідне здирати українські ленти і забирати вінці, які її не подобалися. Звичайно тисячні маси народу ставали тоді в обороні своїх народних красок і вінців, та приходило до сутичок. Винували за це пароха і щоби допечи та пімститися, не признавали або удавали, що не признають за важні підписані ним грамоти і письма. Були всякі тяганини по урядах, списування протоколів, погрози—і вкінці, щоби усунутися зненавидженим ворогам з очий і не наражати своєю самою особою других —Преосвященний Константин, все ревний і дбалий о спасення повірених собі душ, принимає заклик св. Отця, їде до Риму і дістає єпископські свячення 8 червня 1924 разом з Преосвященним др. Василем Такачем та вже прямо з Риму їде до Америки, не вертаючи навіть до рідних.

Прибуває до Америки 15 серпня 1924 і з цілою ревністю в нових свобідних обставинах береться за упорядкування дієцезії, наладнання справ і розбудову. Тут стрічає дивний і трагічний опір розгорілих і розсварених деяких українських груп, переходить цілу борбу за лад і підпорядкування справ та оконечно побіджає на цілім фронті.

Заходом Преосвященного Константина повстає наша Колегія в Стемфорді, Вакаційна Оселя та Духовна Семінарія, котра якраз будується. Сестри Василіянки будують Дівочу Академію ім. св. Василія у Факс Чейз, повстають цілоденні парохіяльні школи при церквах, повстає дієцезальна часопись "Шлях" у Філядельфії. Зростає число духовенства, входить в життя лад і карність.

Однак ще богато остає до виконання в цій великій Америці. До помочі в праці приходить Преосвященний Іван Бучко і стає парохом одинокої нашої церкви в Ню Йорку при 7-ій вулиці, іст.

Дуже богато зділав Преосвященний Константин своєю небуденною ревністю і жертвенністю для нашої дієцезії і Церкви в Америці. Коли перше десятиліття праці було головно вичерпане боротьбою з противностями і хаосом американського українства,— то це друге десятиліття є вже позитивною розбудовою всього нашого життя. Повстає культурний осередок в Стемфорді, де при колегії збираються наукові учительські сили— де повстає Музей і Бібліотека, котрим нема рівних для українства взагалі на цім суходолі.

Спільно з Канадою наша Церква в Америці нині становить таку силу, що ніякі людські противности не в силі її захитати та будучність нашого народу з нею запевнена на цілі століття.

Думки з нагоди 50-літнього Ювілею

Пишучи до вас цей привіт я мимоволі уляґаю вражінню, що Ювілей, який ви святкуєте, це не тільки ваш, але НАШ ЮВІЛЕЙ— Ювілей української заморської еміграції.

Тому літ трицять мені, ново висвяченому ерееві, Екселенція Митрополит повірили провід яких сімнацяти студентів св. Богословія, що мали йти по висвяченню на місійну працю серед наших емігрантів у Канаді. В короткий час опісля відбулися торжества консекрації першого країнського Епископа для Канади, Преосвященного Никити Будки, мого Товариша по чину в Інсбруку, а відтак співпрефекта в духовному Семинарі у Львові. Я желав їм при відїзді як найкращих успіхів у праці за морем.

Ніколи й не думав тоді, що сам буду колись Епископом за морем, та що по трицяти роках буду відбувати Архієрейське Посіщення парохії, де парохом буде один з моїх учеників, а проповідником місіонар з Канади, другий з моїх учеників. Та таке сталося останньої неділі лютня 1941 року.— А в липні 1929 р. мав я щастя і приємність бути в Едмонтоні консекратором теперішнього Владики.

* * *

Дивні та незглубимі є дороги Божого Провидіння.

Пів століття тому цілі наші родини покидали рідні села і з тяжким серцем, заплаканими очима

та зі всім своїм добром у клунку на плечах вибиралися в далекий світ за море, щоби поліпшити свою долю. Красний та богатий був той рідний край і дороге те рідне село — та жити в ньому було гірко, бо господарі були не свої...

По пятьдесяти роках еміграція вжилася в нові обставини і поконавши неймовірні труднощі стала засібною і розвинула традиції питомої своєї прадідньої віри, обряду та культури. І нині, коли на протязі одної четвертини століття бачимо Рідний Край у друге зруйнований, нарід подоптаний та поневолений — та колишня бідна еміграція є одинокою частиною нашого народу, що живе й може свобідно розвиватися на вільних землях північно американського континенту...

Так і зрозумієте, чому я вважаю ваш Ювілей нашим спільним Святом та чому ми у Злучених Державах усім серцем лучимося з вами в торжествах. Дві дієцезії ми є — так; та народ один, із спільною вірою та обрядом; з однаковими традиціями та ідеалами. Разом з вами ми радіємо на вид овочів та здобутків мозольної 50-літньої праці — а є їх, Богу дякувати, чимало!

Прекрасні Божі Храми на місці колишніх бідних капличок. — Число священиків, світських і монахів, чимраз більше, особливо в останньому десятиліттю завдяки трудам Преосвященного Владики. А студентів-богословів у семинарах та монаших школах постійно прибуває. — Піоніри-Місіонарі, ОО. Василіяне та Редемптористи видвигнули два величні культурні центри українські — в Мондері та Йорктоні — відки живою струєю постійно пливе дух рідньої віри та культури у весь народній організм. — Колегія Братів Христіянських Шкіль — Бурса — дві печатні — чотири часописі — могутнє Запомогове Брацтво — молоде та живе Брацтво Українців Католиків... — справді імпонуючий білянс 50-літньої праці!

А тиха, невсипуща праця Сестер Служебниць Пр. Д. М. — кілько вона принесла прекрасних овочів! Цілоденні рідні школи, де-які вищі, розцвитають під їх умілим проводом — вечірні рідні школи — вакаційні катехитичні курси — Сиротинці — два українські шпиталі... Не тільки, що ті тихі робітниці так ревно трудяться у власній дієцезії — вони находять досить сил, щоби працювати і серед наших американських українців. Тут отворили вони пятнацять домів, провадять рідні школи, многі цілоденні, отворили дім для старців, закуповують величаву реальність на Санаторію.

Годиться, щоби на цьому місці я з вдячністю признав кілько помочі наша дієцезія дістала від канадійської через ревну працю оо. Місіонарів та Сестер Служебниць.

* * *

Пів століття праці за вами. Добре є спинитися на хвилину, оглянути і потішитися гарними овочами праці. Ми, ваші брати в Америці, сердечно радіємо вашими здобутками як нашим спільним добром. Та працювати треба нам усім далі, працювати витревало і завзято, особливо в теперішніх критичних хвилях, де всьо що нам найдороще, наша віра, наша церква і само існовання загрожені, як ніколи в історії.

Ті наші найдорощі святощі зберігати, розвивати, нашу віру так красно висловлювану в чудовому греко-католицькому обряді під покровом Апостольської Столиці передати грядучим поколінням — це наше завдання, котре надіємося за Божою поміччю виконати, так ви в Канаді, як і ми в Америці.

Іх Преосв. Д. Ніяраді, Епископ крижовацький, помер в р. 1940.

Всемогучий Бог нехай благословить ваші дальші змагання і ваші діти та внуки хай благословлять вашу память, коли святкуватимуть столітній Ювілей греко-католицької Церкви в Канаді!

У Филядельфії, в день Благовіщення Пр. Д. М. 7. квітня 1941 р.

† КОНСТАНТИН, Епп.

Прославлення Преч. Діви Марії, Цариці України. Цей прекрасний образ вималював український артист-маляр, п. Ст. Меуш в бані церкви отців Редемптористів в Йорктоні, Саск.

ЧАСТЬ II.

о. др. Василь Кушнір

50-ліття місійної праці української Католицької Церкви в Канаді

ВІРА НАШИХ БАТЬКІВ ОСНОВОЮ І ФОРМОЮ КУЛЬТУРИ КАНАДІЙСЬКИХ УКРАЇНЦІВ

Пятьдесять літ минає цього року, як перші українські поселенці прибули до Канади. Колись пятьдесять літ в життю народа, це надто короткий час, щоби можна робити далеко йдучі підсумки. Нині, це справа цілком інша. Нині не тільки одно пятьдесятиліття, але навіть один рік приносить з собою такі важні події, що наслідки цього йдуть на століття. Події такої ваги зайшли також в життю української еміґрації в Канаді. З порога першого пятьдесятиліття ми можемо вже нині начеркнути дороги, якими буде йти і розвиватися українське культурне життя в Канаді на цілі покоління.

Українська еміґрація в Канаді не зачинала свойого життя на новій землі прямо з нічого. Хоч відтята від свойого матірного пня, вона постійно держала органічний звязок зі Старим Краєм, вона жила вірою своїх батьків і традицією своєї Батьківщини. Це ці дві золоті ідеї, які остаточно, після затяжної борби, стали основою і формою української культури в Канаді. Історія української католицької Церкви, як жерело і матір тих ідей, це властиво історія української еміґрації в Канаді. Все інше, це тільки закуліси, річи припадкові, проминаючого характеру, на яких тлі сама історія ставала яснішою, а напрямні дороги на будуче виразнішими.

Супроти цього цілу історію нашої української еміґрації в Канаді можна поділити на три періоди: Перший період, це часи від початків до приїзду Преосвященного Епископа Никити Будки в 1912 р. Другий період, це часи Епископа Будки аж до 1929 року, а третий період, найновіший від 1929 року, коли управу Української Католицької Дієцезії переняв Преосвященний Епископ, Ексцеленція Василій Ладика ЧСВВ. аж до нинішних часів.

Хоч кожний з тих періодів має своє особливше знамя, особливші трудноці і завдання, однак всі вони мають одну спільну провідну ідею, а саме: на новій землі, серед ріжних народів і віроісповідань СПОВНЯТИ МІСІЙНУ ПРАЦЮ МІЖ УКРАЇНСЬКОЮ ЕМІҐРАЦІЄЮ, ЗАДЕРЖУЮЧИ ЇЇ ВІРНОЮ ХРИСТОВІЙ КАТОЛИЦЬКІЙ ЦЕРКВІ ТА ВИХОВУЮЧИ ЇЇ ДО РІВЕНЯ СВІДОМИХ І ЧЕСНИХ ПАТРІОТІВ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ І КАНАДІЙСЬКОЇ ЗЕМЛІ.

Наш Український Народ вступив на канадійську землю з цінностями свойого шляхотнього серця, з довірям до всіх, своїх і чужих, зі скарбами віри і культури своїх батьків, з невтомною рішучістю приложити працю своїх рук і свойого ума та запопадливости для кращого завтра нової країни. І тому він не лякався труднощів, які його стрінули на самому порозі до нової землі. Віра батьків додавала йому моральної сили видержати на найгірших місцях. Без належної оцінки віри наших батьків всі трудноці і успіхи, ціла історія пятьдесятьліття нашої еміґрації в Канаді булаби невиясненою і незрозумілою. Тут ми ніколи не зможемо утомити нашого ума, щоби зрозуміти як слід, кілько віра наших батьків несла з собою ніжного, шляхотного, ідейного і сильного, що лягло в самі основи культурних здобутків української еміґрації в Канаді, за перше пятьдесятьліття життя.

Віра наших батьків, яка лягла в основи наших культурних змагань в Канаді, це віра Христової Католицької Церкви, так як ціла українська еміґрація в Канаді, це еміґрація у своїх 80% українців католиків із земель Західної України—Галичини.

Українська еміґрація Канади, це люде прості, поєдинчі, які часто в пошукуванню за кращою долею, переходили ріжні краї та околиці аж вкінці опинилися в отсій землі. І хоч прості, поєдинчі робітники та зубожілі селяни, вони, у своїй змінній долі, завсігди памятали на одно: Господь не полишив морального, людського життя без певних, видимих, непомильних і незмінних вказівок, вільних від людських примх і змінних часів. Вони знали, що такою певною вказівкою, це віра наших батьків, це видимий, божий авторітет Христової Католиць-

кої Церкви в особі Ап. Петра і його наслідників Римських Папів. Вони знали, що цей авторітет не тільки хосенний, але прямо конечний для розвою людського життя.

З такими цінностями вступав наш нарід тому пятьдесять літ на нову землю Канади. Українська еміґрація не йшла в спосіб зорганізований, пляновий. Йшла як попало і осідала там, де її казали осідати, розсіяно по цілій Канаді. Однак віра батьків наказувала їм зберігати органічну єдність з собою. Вони шукали одні других. Дух любови і спільноти був так великий, що про піонірів української еміґрації Канади можна сміло сказати, що це було: Одно Серце і Одна Душа.

Коли читаємо історію поодиноких наших кольоній і провінцій в Канаді, ми бачимо майже всюда одні і ті самі прояви, без огляду на це, чи то буде Монтреал чи Едмонтон, Квебек чи Брітіш Колюмбія. Минало де-кілька місяців, заки наші люде прийшли до себе та зрозуміли, що тепер треба буде зачинати нове життя, і то від самих основ. Життеві потреби, здобути кусок хліба для себе і для своїх дітей, все таки забирали найбільшу частину людського ума і зусиль. Та чоловік не жиє тільки самим хлібом. І цю правду відчули скоро наші поселенці. Вони попали в інший світ, в змінені обставини життя, між чужих людей, між чужу культуру і чужі звичаї. Здається, що ще ніколи їх серце не відчувало такої туги, як тепер. Дивна трівога огортала їх схвильовані уми, невисказана туга стискала грудь, а утомлені очі надармо гляділи вдаль. Не видно ані високих тополь рідного села, ані рідної церковної вежі з поміж лохилих галузок берези, не чути веселого гомону молоді, ані тужливого звуку святочних і недільних дзвонів. Наче ці галузки, відірвані від прадідного пня, чули однак, що на них тяжить тінь прадідного ліса. Родинні місьця так виринали раз у раз в їхній уяві. Здається, що витискали всі інші почування, враження і потреби кожного дня. Молодечий вік, батьківський дім, стежки та дороги, що вели на розкішні, зелені луги, церковна вежа, високі, стрункі тополі, діточі мрії, забави... все виринало як сон... І вони мусіли все те покинути, йти в далеку чужину, в незнану Канаду. А заки зайшли в Канаду, кілько треба було наблукатись і тут і там... Австрія, Пруси, Боснія, Бразилія, Америка, це все етапи, які переходили многі, заки зайшли до своєї цілі.

Тепер вже знали, що не можна оглядатись взад, за далекою вітчиною. Вітчину треба будувати в Канаді, чужина мусить тобі стати вітчиною. І поволи зачали зживатись з чужиною, з природою, з околицею. Що більше, зачали добачувати красу у чужій, канадійській землі. Зачали розуміти властивости краю, зачали вслухуватись у стихію його духа. Чим більше їм це вдавалося, тим краще чулися вдома.

Бракувало їм тільки своєї церкви, такої, як оставили вдома, в якій хрестились, де вперше руки до Господа складали... І тут їм цього бракувало. Цього бажали, про це тільки говорили. Вірили, що Господь поможе. І повставали Українські Католицькі Церкви, десятками і сотками... по всій Канаді, а з тим зачалась культурна, місийна праця української еміґрації на новій землі.

Перед запопадливою рукою наших людей уступають скоро непроходимі ліси та гущавини, висихають болота, багна та озера, а вслід за тим появляються просторі сіножати та пасовиска, на яких пасуться великі череди худоби, та стада коней. Біля фармарських огорож повстають розкішні огороди, всюди виростає добробут там, де ще донедавна були ліси, води та мокляки. Довкола невеличких улїїв бренять весело запопадливі пчоли, невідступні приятелі трудящого чоловіка, а рибні, численні озера простягають свої спокійні води серед зелених, пахучих долин. Одним словом, на місці дотеперішньої пущі, повстають урожайні простори української-канадійської землі і культури. Здається ідеальний образ життя, як щоби не безбожницька, сектанська аґітація, що своєю розкладовою роботою занимала богато енергії і сили нашої еміґрації та паралїжувала її орлиний лет до високого культурного життя не тільки в першій добі нашого життя в Канаді до приїзду першого українського, католицького Епископа, але на протязі цілого пятьдесятліття.

УКРАЇНСЬКА КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКВА В КАНАДІ В ПЕРЕХРЕСТЮ ДВОХ ОГНІВ: РОСІЙСЬКОГО ЦАРОСЛАВІЯ І КАНАДІЙСЬКОГО ПРЕСВИТЕРІЯНІЗМУ

В першому десятьлїттю нашої еміґрації в Канаді Українська Католицька Церква в Канаді розпоряжала тільки кількома священиками, а саме було тут кілька священиків свіцьких, кількох оо. Василіян, та кількох оо. Редемптористів що обслугували наших поселенців. Майже рівночасно з їх появою зачалася між нашими поселенцями жива пропаґанда і то з двох боків: зі сторони російського царославія і канадійського пресвитеріянізму. Перший часопис в українській мові: "Канадійський Фармар" тоді політично-ліберальний не мав жадної ясної, української програми і не боронив нічого програмового. Зате пресвитеріянський часопис "Ранок," кілька літ молодший, став відразу ширити між нашою еміґрацією протестантизм, з ясною цїллю знищити українську католицьку віру наших батьків. Борба була затяжна і довга, тим більше, що на службу пресвитеріянізму станули деякі з наших людей, які вислугуючись чужим панам за юдин гріш, зачали щораз то голосніше підносити справу "независимої церкви" в Канаді. Про ту затяжну борбу українців католиків з пресвитеріянами говорить кожна сторінка пресвитеріянського часопису "Ранок," про цю борбу говорить наглядно кожна сторінка української католицької ґазети "Канадійський Русин," що зачав появлятися у Вінніпеґу з днем 27. мая 1911 року.

Вже в тому році пресвитеріяни бачили, що ані їх старання, ані чужий капітал нічого тут не вдіють. Вони чули, що наближається день побіди світла над темнотою, день тріюмфу правди над неправдою, вони бачили, що небавком настане кінець туманенню і дуренню українського народа в Канаді. Вони знали, що коли українські поселенці усвідомлять собі тільки їх роботу, зачнуть їх гонити і нічого їм не остане ться, як тільки побороти в собі жадобу юдиного гроша і взятися до праці чесного робітника. (Гл. Кан. Русин. ч. 16. з дня 9. вересня 1911 р.)

Пресвитеріяни закроїли свою місийну роботу між українськими поселенцями в Канаді на широку скалю. На своїх вічах і конвенціях збирали чимало гроша. В тому часі в самім місті Торонто ухвалили зібрати 7,050 долярів на "просвітну роботу" по українських кольоніях в Сифтон, Етелберт, Веґревіл і Вакав. Все те нічого їм не помо-

гло. Ціла їх праця, яку так широко закроїли заломилася скорше, як вони цего сподівалися. На глядне заломання пресвитеріянізму наступило в Едмонтоні, Альта., дня 20. серпня 1911 року в день "торжественного отворення першої української, пресвитерської церкви."

Давніше звали себе пресвитеріяни "незалежними греко-католиками." В Едмонтоні перший раз скинули з лиця маску, бо тут назвали себе ясно "Українською пресвитерією."

У відозві, виданій англійською мовою, сказали, що відтепер закидають всі—"обрядові дурниці", а будуть правити у своїх, ніби-то українських церквах після пресвитеріянського-кальвінського припису.

Після цього торжества в Едмонтоні, навіть їх прихильники в добрій вірі, пізнали, хто відрікається свойого народу і хто є зрадником українських поселенців в Канаді. По затяжній борбі української католицької церкви з російським царославієм і канадійським пресвитеріянізмом, на протязі першого десятьліття нашої еміграції в Канаді і царославіє і пресвитеріянізм зачали скоро занепадати. Вони зійшли зі сцени публичного життя майже одної ночі. Однак відгомін одної і другої течі найшов іншу форму борби з батьківською вірою наших поселенців, борби, що виповняє цілий період першого українського, католицького Епископа Никити Будки та старається впливати на формовання українського життя в Канаді, в одній чи другій, в явній чи підступній, укритій формі, по нинішний день.

ЕПИСКОП НИКИТА БУДКА, ЯК ВИРАЗНИК ВІДРУБНОСТИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ВІД ІНШИХ КАТОЛИЦЬКИХ І ПРОТЕСТАНТСЬКИХ НАРОДІВ КАНАДИ

Ціль борби, яку вели так завзято канадійські пресвитеріяни з українською католицькою еміграцією, це було винародовлення українців. Значить пресвитеріяни хотіли, щоби українська еміграція як найскорше занглійщилася, потонула в англійському морю. І тому вони на цю ціль не щадили ані гроша, ані праці.

Поява Українського Католицького Епископа в Канаді, це був кінець їх надій. З появою нашого епископа протестантські секти стратили відразу своє жало. Українці католики, які хиталися, стали відразу на свої ноги, слабі стали сильними, а сильні ще сильнішими. Для всіх стало ясним, що Апостольська Столиця Риму, через акт назначення українського католицького Епископа для Канади, признає урядово український народ відрубним від всіх інших. Значиться акт Апостольської Столиці одним почерком пера перечеркнув всі спроби російської православної церкви, яка і тут в Канаді стояла на становищі, що українців не було, нема і не буде. Тим самим актом назначення Українського Католицького Епископа на Канаду—Апостольська Столиця видала вже заздалегідь свій осуд, що всякі спроби протестантських сект на винародовлення українців є згори засуджені на невдачу.

По тій лінії йшли всі потягнення Преосвященного Епископа Будки. Він поставив собі за ціль дві найважніші річи тих часів: 1) поставити кінець баламученню нашого народу зі сторони ріжних протестантських сект; 2) сконсолідувати цілу нашу українську еміграцію в одну органічну родину. Він знав, що лише в цей спосіб буде можна зачати дальшу роботу не тільки на тлі релігійнім, але також на полі культурно-освітнім і господарськім.

Длятого одним з перших його потягнень, це було вироблення чартеру для українських католицьких парохій. Чартер давав українцям католикам право існування, працювання та посідання майна, з тим, що ніхто, жадна релігійна секта не могла простягнути своєї руки по майно наших людей. Окремий греко-католицький чартер вироблений на кожну провінцію з осібна і в кожній провінції має ці самі права у відношенні до громад і до епископа.

Крім цього чартеру епископ має ще свій власний чартер на цілу Домінію т.зв. "Українська греко-католицька Епископська Корпорація." На підставі цього чартеру епископ розпоряджає майном, яке під цей чартер підпадає, а по його смерти це право переходить на його наслідника і т.д. Цей чартер надає українському, канадійському епископові окремої релігійної і національної ціхи так довго, як довго буде існувати український народ в Канаді.

Вслід за цим праця серед нашої еміграції пішла скорим кроком на кожній ділянці. Повставали нові виховні інституції, нові видавництва, рідні школи ітп. Уряд епископа для українців католиків в Канаді скріпив не тільки нашу церкву, але цілий український нарід, так що українці католики стали головною організацією в Канаді.

В тім часі загально патріотичного наставлення українського громадянства в Канаді, коли треба було не тільки вдержати але ще більше сконсолідувати сили української суспільности, виринає на горизонті українського канадійського життя нова руїнницька робота т.зв. "поступовців." Люде ці, що називали себе залюбки "поступовцями," то був дальший фермент канадійського пресвитеріянізму, що найшов собі відповідний грунт у краєвих півінтелігентів, навіяних духом радикалізму, а то й соціялізму. Засади католицької Церкви, яка виховує нарід до злуки всіх народів духово, а національно дає кожному народові як найширшу свободу, ця група "поступовців" не вміла добачити ані оцінити. Вихована в анархізмі, зачали підривати авторітет епископа, не здаючи собі справи, що тим самим підривають свій власний авторітет.

Овочем "поступовців" було основання "греко-православного братства" в Саскатуні 1918 року, з чого серед постійної внутрішньої борби виринула т.зв. українська автокефальна церква. Вправді у своїй пропаганді виступали вони публично і в пресі, що роблять це з патріотичних, українських національних мотивів. Однак будучому історикові, котрий схоче тими справами занятися, не буде зовсім трудно найти цього "ідейного" підкладу розбивання релігійної та моральної єдности української еміграції в Канаді. Якщо такий підклад взагалі є, то його можна звести до двох точок: 1) анархістична вдача ініціяторів цього руху, яка для поваления авторітету свойого епископа шукала помочі у епископів російських та сирійських (Платон, Александер, митрополити російські, та Германос Шегедій—Сирієць); 2) протестантський релігійний ліберализм, який у зміненій формі покутує з часів діяльности пресвитеріянських місій між нашими поселенцями в Канаді. Супроти негативної вартости обох цих чинників, ціла будова і функція т.зв. української незалежної церкви є негативна сама в собі і для української суспільности як для цілости. На дальшу мету вона не всилі ви-

держати проби життя, так як не видержують проби життя організації побудовані на людських примхах і молодечій нерозвазі.

Релігійна борба з часів єпископства Преосвященного Никити Будки не пошкодила українській католицькій Церкві. Вправді сам епископ в борбі знемігся, втратив здоровля, мусів виїхати до Краю і там відпочати по 16-ть літній тяжкій місийній праці в Канаді. Сама Церква вийшла краща як перед тим, сильніша з ясною метою місийної праці на цілі грядучі покоління.

ЙОГО ЕКСЦЕЛЕНЦІЯ ЕПИСКОП КИР ВАСИЛІЙ ЛАДИКА ЧСВВ.

Поглиблення Життя Української Еміграції в Ділянці Релігійній, Харитативній, Культурній і Соціяльно-Господарській.

В 1929 році управу Української Католицької Дієцезії обняв Преосвященний Кир Василій Ладика ЧСВВ., другий з ряду український католицький Епископ в Канаді. З появою молодого і енергічного Архипастиря живо поплило також життя української еміграції і то на кожному полі. В одній майже хвилі утихла борба протестантських і автокефальних сект, а ціле громадське життя українських поселенців прибирає форму розваги та порядку.

Місийна праця над поглибленням релігійного і морального життя народу, це перше завдання, яке присвічує молодому Архипастиреві. Вибирає на своїх священиків найкращих молодців Канади, а інших шукає на нашій Українській Землі. За розмірно короткий час число священиків збільшилося в трое, так що сьогодня поверх сто священиків працюють у місийній праці між нашими поселенцями в Канаді. На наших очах ціла українська суспільність в Канаді перероджується. Нищиться зло, яке бурянами вкривало наше життя; защіпляється добро, без якого народ не може бути народом. Нині всі і приятелі і вороги глядять на Українську Католицьку Церкву в Канаді, як на одиноку запоруку нашої будучности. За нашу невдачу, як української еміграції в Канаді, ніхто не бере відвічальности, якщоби така невдача зайшла. Не беруть на себе цеї відвічальности ані релігійні секти, не беруть цеї відвічальности на себе організації культурного чи політичного наставлення, але тої відвічальности свідома Українська Католицька Церква в Канаді. І так а не інакше буде ставитися до цього майбутній історик.

Так а не інакше дивиться на цю справу Кир Василій, дивиться оком провідника народу і начеркує широкі лінії праці не на десятки, а на сотки літ життя українських поколінь на новій землі.

Із зможеною силою життя і духа повстають нові осередки культурного життя українців в Канаді: 350 величавих церков, 60 народних домів, всі заінкорпоровані, це майно, яке по всяк час буде служити життю українських поселенців, це майно, яке ніколи не перейде в чужі руки. Побіч цих твердинь українського життя і культури, як овоч соціяльної сили української еміграції виринає на перше місце: БРАЦТВО УКРАЇНЦІВ КАТОЛИКІВ КАНАДИ, як рішаючий чинник в усіх загально українських питаннях вущого чи ширшого характеру, з особлившим узглядненням робітничого і фармерського питання.

У так широко зачеркнених місийних дорогах релігійного і національного відродження української еміграції в Канаді, ми стрічаємо, серед муравлиної, щоденної праці, такі виховні інституції, як Бурса Брацтва Українців Католиків в Саскатуні, Колегія св. Иосифа в Йорктоні, дівочі інститути в Йорктоні, Едмонтоні, Мондері, цілоденні та вечірні школи, розсіяні по всій Канаді. Все те не тільки історія Української Католицької Церкви, але історія і життя цілої української еміграції в Канаді.

Українська Католицька Церква в Канаді у своїй місийній праці не забула на ще одну дуже важну справу у людському життю, а саме на: ХАРИТАТИВНУ ПРАЦЮ. Харитативна праця, це друге легке Католицької Церкви. І тому при кожній майже парохії, передовсім в містах є Парохіяльні Запомогові Брацтва. Ці Парохіяльні Запомогові Брацтва несуть поміч нашим людям не тільки у випадках смерти, але в разі потреби та недуги. Найкращим висловом харитативної дбайливости українців Католиків Канади це наші українські католицькі шпиталі, один в Мондері, а другий у Велінгтон, Альта., та Брацтво св. Николая з чартером на цілу Домінію.

Коли глянемо на наші досягнення в Канаді на протязі перших пятьдесяти літ, то мусимо ствердити такі факти: Мимо тяжких труднощів і перешкод зі сторони чужих і нерозважних своїх, українська еміграція осягнула величезні успіхи і то на кожному полі. Нині нема відтінку людського життя, деби Українська Католицька Церква, у своїй місийній праці, не заорала культурної скиби. Дальша і постійна праця наміченими місийними дорогами Української Католицької Церкви в Канаді витворить з нашої еміграції народ свідомий і високо-культурний, з вартостями повно і рівно-державного народу.

В покорі нашого серця, ми дякуємо Всевишньому, що нам позволив вийти побідно в першому пятьдесятьліттю нашого життя в Канаді. Ми віру зберегли і діла довершили. І цю віру наших батьків ми передаємо слідуючому пятьдесятьліттю, слідуючим поколінням. Тяжкі досвіди батьків нехай будуть цінною наукою для внуків і правнуків. В другому пятьдесятьліттю прийдуть напевно інші люде, прийдуть інші часи, прийдуть інші труднощі, які треба буде розвязати. Ключ розвязки для всіх і для всього несе з собою Українська Католицька Церква. Вона мала цей ключ розвязки важких питань у першому пятьдесятьліттю, вона тим дає запоруку, що буде мати його і на будуче.

На порозі другого пятьдесятьліття, вона, наче цей корабель, після розбурханого моря, випливає на чисті і спокійні филі океану нашого життя в Канаді. Вона одна Божа і завсігди побідна... Вона одна нераз ратувала наш нарід на протязі віків в Европі, вона одна вратувала його також і тут в Канаді. Вона одна поведе нас дорогою наладнання щораз то кращого суспільного життя, справедливости і права. З нею разом ми зведемо ще не одну борбу для збереження ладу і порядку, який буде нас ріжнити завсігди як народ християнський від тих, що остануть в тіни смерти, хаосі і безладді.

о. Ст. Семчук

ШКІЛЬНИЦТВО:
а. Школи

Церква і школа—це був клич нашої Церкви, що приніс народові дуже много добра. Цей клич можна виразити також іншими словами—молися і працюй!

В давнині всі наші школи були церковні і тільки церковні. Вже Ярослав Мудрий основує Школу для боярських дітий в Новгороді, ідучи слідами свого великого попередника і батька, св. Володимира. Без найменшого сумніву можемо сказати, що з приходом католицької віри на Україні приходять також церковні книги, освіта і шкільництво— спершу тільки для церковних потреб, а потім в широкім крузі вищих верств. Ярослав заводить також одну з перших книгозбірень в Україні при церкві св. Софії, що збудував в Києві 1937 року.

В. Будзиновський каже в своїй Історії України, том. І, так: "Не кидаючи зброї в кут, Володимир скріпляв державну машину і силкувався двигнути народ просвітно. З християнством прийшов з Царгороду й митрополит. За ним потягла сила священиків. Вони одночасно були учителями. —За просвіту дбав так, що від людий з вищих верств брав діти і давав їх на книжну науку." Ст. 73.

М. Голубець у своїй Великій Історії України так каже: "Сам Володимир—любив слова книжні. Охотно слухав читання, особливо Св. Письма. — Своїм дітям дав освіту. Ярослав славився вже як прихильник книжки. При церквах і школах повставали вже перші бібліотеки, покищо були в них книги релігійного змісту." Ст. 142.

Я нарочно навів двох бодай авторів, щоби дати поняття про дбайливість і працю освітну нашої Церкви від самих початків державного життя України.

Так як було на початках, так остало все. Через довгі століття наша Церква все була прибіжищем і остоєю науки на Україні, а наші монастирі стали архівами і музеями найкращих культурних памятків старовини.

Не диво отже, ані новина, що наш Національний Музей у Львові це діло нашої Церкви і нашого Митрополита Шептицького— їхніми коштами, працею і наукою. Наша найвища наукова установа в Галичині, це також твір нашої Церкви і Митрополита. Богословська Академія у Львові була не тільки найвищим науковим заведенням богословії, але також правничих і фільософічних студій.

З нашої Церкви і працею Церкви вийшли всі давні наші письменники, почавши від монаха Києво-печерської Лаври Нестора, творця найстаршої літописі всіх славян "Повісти временних літ" —аж по найновіші часи, коли наша Церква видала таких світочів, як батько галицького відродження о. Маркіян Шашкевич— незрівнаний оповідач і письменник о. Т. Бордуляк, о. Кметь, фільософ і письменник о. др. Конрад, недавно замордований червоними— незрівнаний ясністю і ядерністю думки о. Г. Костельник— видавець Записок ЧСВВ. о. Скрутень— музичні світочі о. Матюк і творець напіву нашого національного гимну "Ще не вмерла" о. Вербицький— основник "Просвіти" о. Стефан Качала— основник "Рідної Школи" о. Стефанович і цілі ряди других священиків, котрі поклали незрівнані заслуги на полі культурнім нашого народу і котрих працею та дорібком ми досі користуємося.

Подібно від перших початків організування нашого релігійного і народного життя в Канаді, наша Церква дбала про Рідну Школу і рідне слово. З приїздом Сестер Служебниць в 1902 році справа рідного шкільництва дістає сталі основи, бо одним зі сталих завдань Сестер є якраз наука дітий— катехизму і рідної мови в слові і письмі. При наших церквах в Канаді повстають цілоденні або вечірні рідні школи— кождої неділі по богослуженню ведеться навчання катехизму. Підчас вакацій Сестри ідуть на кольонії і там ведуть навчання дітий катехизму і рідної мови, дають концерти, організують молодь. Розуміється це все діється тільки на основі підготовної праці, старань і на порученння священиків.

Так всі наші школи в Канаді—поминувши вищі, а.) Школи можемо поділити на:

Цілоденні,
Вечірні,
Вакаційні.

1). Одною з перших цілоденних шкіл наших в Канаді це **школа в Мондері**. Школа датується від 1905, відколи Сестри приїхали настало до Мондеру. Пересічно ходили тоді до школи 30 дітий. На науку релігії приходили також діти з інших шкіл— всіх було 45. Від 1910 до 1918 р. число дітий збільшилося на 50. Від 1918 до 1935 число дітий в школі дійшло до 85— тепер отворено додаткові кляси, всіх дітий є 130. На науку релігії приходять ще з других шкіл додатково 70 дітий. Вчить 5 Сестер.

Від 1910 до 1935 Сестри мали приміщення для панночок, що ходили до вищих шкіл і для сиріт. Пересічно панночок було 18, сиріт 12. Тепер дане крило дому замінено на школу і Сестри більше на удержання не принимають.

Підчас вакацій ідуть на кольонії вчити катехизму. І так за останних 10 літ Сестри вчили на 58 кольоніях 1,436 дітий. В сім часі до першого св. Причастя приготовили 877 дітий. Сестри провадять також Марійське товариство молоді, що має 62 членів.

2). ШКОЛА СВ. о. НИКОЛАЯ У ВИНИПЕҐУ

Історія сеї школи давна, бо сягає ще до 1905 року: в місті Вінніпеґ, столиці Манітоби в 1905 році було вже дуже поважне число наших посе-

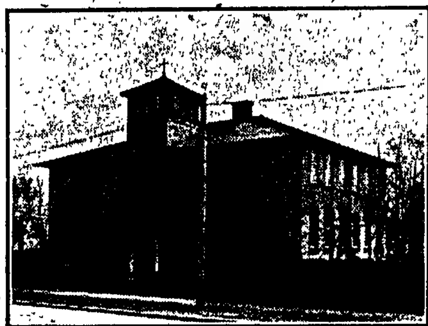

Школа св. о. Николая у Вінніпеґу, Ман.

ленців які мали в тім часі дві церкви Св. о. Николая, малу першу і новозбудовану більшу. о. Ґура ЧСВВ., парох церкви св. о. Николая перший зорганізував рідну школу коло тоїж церкви. В школі учили світські учителі як також о. Ґура під неприсутність учителів сам провадив школою. 16-го червня 1905 року приїзджають до Вінніпеґу перші Сестри Служебниці Атаназія і Алексія і від сього часу починають провадити сею школою, яку перенесено з сим роком до малого будинку що стояв на розі вулиць Селкірк і Мек-Ґреґор. Не показалось однак се місце практичне до науки, тому перенесено навчання дітей назад до сутерин під церкву св. о. Николая. Дітей в році 1906-ім було 160. Під церквою о. Николая школа містилась аж до 1911 року.

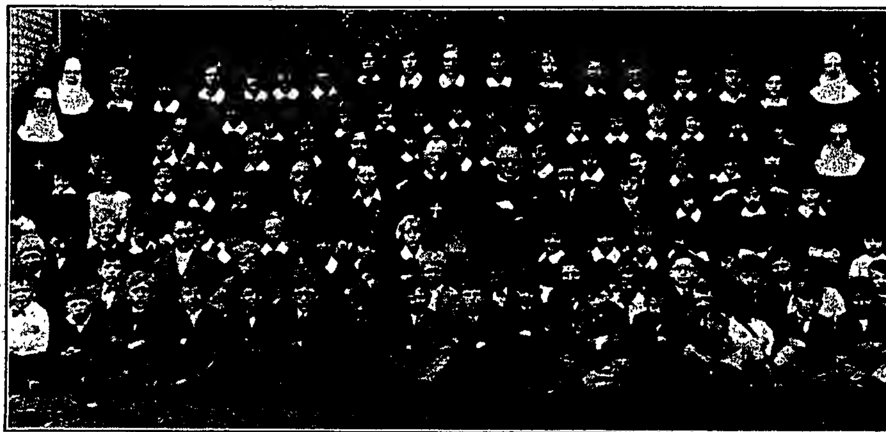

Діти Школи св. о. Николая 1930 р. в Вінніпеґ, Ман., під проводом Сестер Служебниць. По середині Їх Преосвященство з о. А. Филиповим ЧСВВ.

Аделярд Лянджвен, Архієпископ Ст. Боніфас, Ман., від перших початків повстання школи св. о. Николая дуже прихильно відносився до дітей і до Сестер. Часто приїзджав до школи під церквою, був присутний богато разів на діточок представленнях і концертах. Любив сей Владика спів наших діточок і радів їх релігійним вихованням. Рік 1911-ий був дуже обильний в дощі. Сутерини церкви не викінчені ще тоді, стали через дощ непригожі до ведення в них школи. Довідується про се покійний Архієпископ Лянджевен і робить княжий дар для наших діточок: за 25 тисяч дол. ставить велику муровану школу Св. о. Николая ще сього самого року, то є 1911-го, яка і служить дітям українського Вінніпеґу по нинішний день. Будинок школи величини 50 х 60 стіп, будований на два поверхи, має пять великих кімнат до науки, каплицю, розмовницю, помешкання для Сестер, робітню, спальні, їдальню, кухню, пральню і велику кімнату для дітей на забаву.

Школу о. Николая з початку провадило кілька Сестер, 1914 року було 6 учительок-Сестер та наука провадилась до десятої кляси. В 1941 році в Школі Св. о. Николая є 14 Сестер, вісім з них є кваліфікованими учительками і наука в школі сягає до дванайцятої кляси після системи науки публичних шкіл. Крім предметів і вправ які є в публичних школах Сестри учать дітей української мови, історії і релігії, як також провадять при школі товариства: "Ангел Хоронитель," "Діти Марії" і "Марійську Конґреґацію" хлопців і дівчат.

Сього року минає триійцять літ відколи ся мурована школа стоїть. Велике значіння має вона для наших поселенців провінції Манітоби. Перейшли через її пороги сотки нашої молоді яка тепер по здобутті вищих студій займає високі становища в нашій суспільності. Богато вихованків Школи о. Николая покинуло границі Манітоби і навіть Канади, але певно кожний з них се практикуючий католик і свідомий українець чи українка. Ось яка велика заслуга школи о. Николая!

3). ДІВОЧИЙ ІНСТИТУТ ПР. СЕРЦЯ В ЙОРКТОНІ, САСК.

В 1915 р. старанням Преосв. Будки і тодішнього ігумена оо. Редемптористів о. А. Делярого пороблено заходи, щоби Сестри вели школу в Йорктоні. З початком 1915 Преосв. Будка за своїх $2,000 купив землю під будову школи, а о. Делярий виєднав дар від В. Д. Донлопа, котрий подарував додатково кілька льотів. 18. XI. 1915 до Йорктону приїхали дві Сестри і зачали збирати жертви на будову. Протягом 6 місяців зібрали

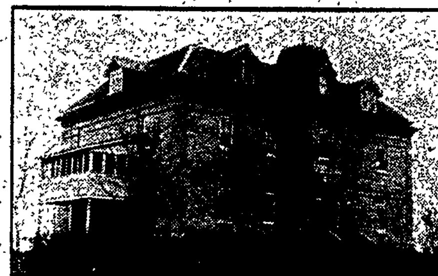

Дівочий Інститут Пресвятого Серця в Йорктоні, Саск.

$2,000. Так почали будувати Інститут Пр. Серця. Сестри мешкали в наймленім будинку, настоятелькою 3 Сестер була Сестра Николая.

2. VII. 1916 відбувся базар на дохід будови — помогли Сестрам їхні монастирі в Мондері, Едмонтоні і Винипегу, а також отці. До успіху цього базару багато причинилися оо. Г. Бульс і Л. Боский ЧНІ. 3 липня 1916 р. Преосв. Будка посвятив

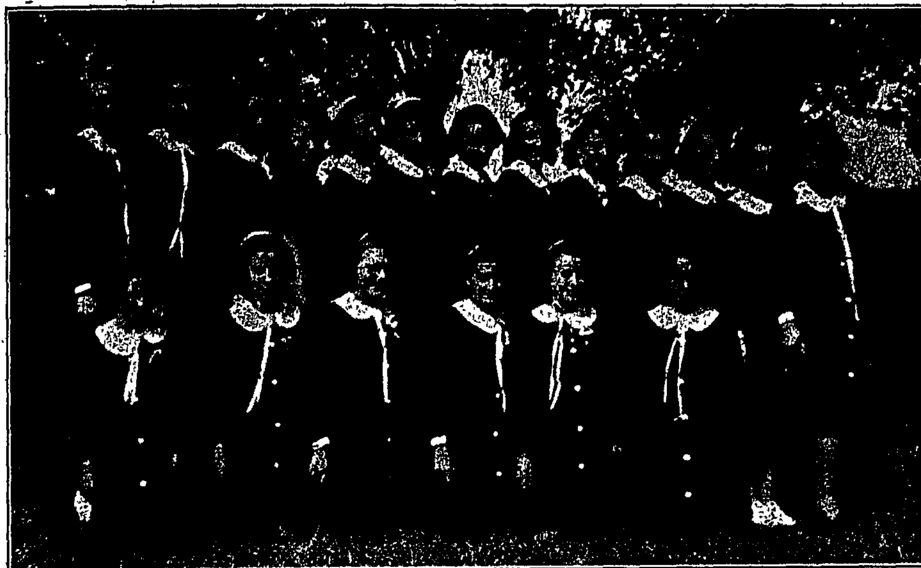

Учениці та вихованиці Інституту Пресв. Серця Христового в Йорктоні, Саск., в 1940—1941 р.

угольний камінь нової будови а 11 грудня 1916 р. Сестри перенеслися вже до нового будинку. Настоятелькою стала Сестра Атаназія.

Першими вихованками нової школи були три сироті: М. Калинський, І. Сніданко і П. Сніданко, котрі прибули 30 грудня 1916 р. Наука в школі почалася 11 січня 1917 р. Всіх дітий приходило на науку тоді 17.

Будинок Інститут з цегли, має три поверхи, велику пивницю, забезпечений перед вогнем, має приміщення на 75 осіб, вартує $25,000. Є тут гарна каплиця, дві просторі спальні, 4 кляси до навчання, хемічно-фізична кімната, приватні кімнати, саля для музики, кімната на бібліотеку, дві їдальні, саля для ігор. При Інституті є велика площа на ігри— літом, і зимою на совганку.

З початку вчили тільки вісім кляс. 1929 р. Сестра Єлисавета започаткувала вищу школу. В 1937 р. дві панночки— Катерина Квятковська і Аделя Библів—стали першими в цій школі, що покінчили тут успішно 12 степень наук.

Учителюють тут 3 Сестри з грамотою першої кляси і одна з універсітетським образованням. Теперішна настоятелька і учителька, Сестра Йоанна, є кваліфікована учителька музики. Всіх учеників в 1941 р. є 78. В червні 1941 р. 8 дівчат писали іспити з 12 кляси, 12 дівчат писали знова іспити з 11 кляси.

Многі дівчата, що покінчили цю школу, нині є учительками, доглядачками і монахинями. Досі з Інституту вступили до Згромадження 38 панночок.

Школа є одною з найкращих в провінції, про що свідчать державні звіти і успіхи в життю колишніх вихованок.

Подав Брат Методій.

4). ЦІЛОДЕННА ШКОЛА В АЙТУНІ, САСК.

Від заснования Сиротинця в Айтуні, точнійше від дня 17 вересня 1920 р. Сестри ведуть там цілоденну школу при Сиротинці. Учениками є головно діти Сиротинця. Однак многі доходять з міста чи близьких хуторів на науку до школи. Сиріт в школі є тепер 46—навчання в школі є до 8 степеня.

5). ЦІЛОДЕННІ ШКОЛИ В МОНТРЕАЛ, КВ.

В трьох дільницях міста Сестри ведуть державні школи— всіх дітий є 150, вчить 5 Сестер. Не треба забувати, що провінція Квебек є переважно католицька.

Підчас вакацій Сестри вчуть також в Отаві. За послідних 10 літ з науки Сестер користали 318 дітий, до першого св. Причастя Сестри підготовили 64 дітий.

6). ЦІЛОДЕННА ШКОЛА В РІДЖАЙНІ, САСК.

Від 1939 р. одна Сестра, кваліфікована учителька, вчить в католицькій державній віддількій школі. Крім того Сестри вчуть катехизму в неділю, на науку приходить 80 дітий.

* * *

Для перегляду подаємо загальний стан **цілоденних шкіл в Канаді в 1941 р.**

1). Монтреал, Кв.	вчить 4 Сестер	—дітий	140
2). Виндзор, Онт.	" 2	"	72
3). Винипег, Ман.	" 5	"	145
4). Едмонтон, Алта.	" 3	"	125
5). Йорктон, Саск.	" 4	"	72
6). Ріджайна, Саск.	" 1	"	38
7). Айтуна, Саск.	" 2	"	54

Разом в сім цілоденних школах вчить 21 Сестер 646 дітий. Цід цим оглядом справа нашого цілоденного шкільництва в Канаді доперва в пеленках— коли взяти під розвагу число нашого поселення.

Однак брак цілоденних шкіл у великій мірі заступають численні вечірні школи, майже при кождій нашій парохії в місті. Це є виїмок, коли наша парохія в місті не має вечірної школи. В тих школах вчуться сотки наших дітий.

Кожде Марійське товариство молоді є також свого рода школою, чи радше вишколом для підростаючої молоді.

На широкі розміри однак закроєні є вакаційні школи нашої Церкви в Канаді. Не треба забувати, що наші парохії головно розсіяні на прерії і в менших місцевостях. По містах наші люди стали осідати доперва в розмірно недавнім часі в більшім числі. Тільки один Винипег може похвалитися, що має 7 наших парохій. І тут при кождій парохії є вечірна рідна школа, а при церкві св. о. Николая є цілоденна.

Про розмір вакаційних шкіл свідчать бодай ці числа з 1937 р.

Сестри вчили тоді:

Схід.—В Торонті і Ошаві 16 тижднів разом, дітий було 169.

Захід.—В Манітобі вчили на 24 кольоніях, разом 39 тижднів, дітий 1,112.

В Саскачевані вчили на 36 кольоніях, разом 55 тижднів, дітий 1,894.

В Альберті вчили на 25 кольоніях, разом 40 тижднів, дітий 741.

Разом в 1937 р. Сестри вчили підчас самих тільки вакацій 3,916 дітий. До того числа треба додати ще, що так само вчуть підчас вакацій там, де неможливо дістати до тої праці Сестер, самі отці пархи, оо. Редемптористи, богослови світські, оо. Василіяни і їх богослови.

Сестри вчуть не тільки катехизму, але також української мови в слові і письмі.

З праці в 1941 р. дасть погляд на справу стан навчання в однім тільки окрузі Айтуна, Саск. Там не лишено ніодної кольонії без науки.

Навчання велося в тих місцевостях:

Айтуна—дітий	60	—до 1 св. Причастя	15	—вчили Сестри— 1 тиждень
Бедфордвил	73	"	7	"
Габберд, Ч.Хр.	37	"	4	"
Габберд, Св. Д.	36	"	8	"
Гудів, Св. Мих	61	"	15	"
Гудів, Пр. Тр.	66	"	23	"
Джесмин	37	"	9	"
Фенвуд	53	"	12	"
Бекенгем	40	"	3	о. Й. Форнальчик, ЧНІ.
Бирмингем	12	"	1	о. Й. Форнальчик, ЧНІ.
Герцел	13	"	6	Впр. о. Н. Копяківський, ЧНІ.

Разом наукою катехизму і рідної мови обнято 488 дітий—з того числа до 1 св. Причастя приступили 100 дітий. Це тільки в однім Айтунськім окрузі, котрий обслугують Отці Редемптористи з Айтуни, Саск. Подібний стан є по всіх наших округах.

* * *

На окрему згадку заслугують ювенати—**Малі Семінарії,** що мають підготовити будучих питомців на священиків. Обсяг наук з середньої школи— містяться при монастирях обох наших Чинів в Канаді, в Йорктоні і в Мондері. В ювенатах вчуть самі священики. В Йорктоні ювенат має красний будинок, збудований 1920 р. З того ювенату вийшли слідуючі отці—Ів. Головка, Т. Добко, ЧСВВ, С. Шевчук, ЧСВВ, М. Сіянчук, ЧСВВ, В. Гуменюк, Ів. Перейма, Ст. Олійник, ЧНІ., та Ів. Олійник — зокрема учителі Б. Л. Корчинський, Й. Тимків, Ів. Клепак, та многі інші. Вісім вихованків цього ювенату є в Великій Семінарії, де приготовляються на священиків.

* * *

В Канадійських відносинах не треба забувати одно: Великі простори, розсіяння осель спричиняють деякі труднощі в організованні культурного життя. Однак державна влада ставиться вповні прихильно до нашого шкільництва і де тільки є почин з нашої сторони, там є поміч зі сторони держави. Тому Сестри вчуть в державних школах не лишень наших, але також інших дітий. І вчуть не тільки означених державним пляном наук предметів, але також релігії і рідної мови.

Колиж в Канаді говоримо про цілоденні школи, то можемо це говорити тільки як про українські католицькі цілоденні школи, бо інших українських цілоденних шкіл тут нема, ані не було і в тім напрямі інші не зробили навіть одного найменшого кроку. Весь наш дорібок на полі цілоденного шкільництва—це дорібок працею і трудом виключно нашої Церкви в Канаді.

Подібно є, коли ходить о вакаційні школи.

Однак на широкій прерії, в трох західних степових провінціях, в більшости шкіл, де вчуть українські учителі і учительки, передбачене і дозволене урядом є навчання української мови в слові і письмі—також наука релігії. Однак це тільки по шкільних годинах. В більшости шкіл, де живуть наші поселенці, учителі виконують цю додаткову можливість і великі тисячі нашої дітвори знають в Канаді читати і писати по українськи, бо навчилися в державній школі після шкільних годин. В многих школах на бажання родичів вчуть також державні світські учителі релігії. Однак найбільше наука релігії подається в церках кождої відправи, коли є священик. Після богослуження в неділю чи свято, священик збирає всіх дітий, що присутні в церкві і вчить їх катехизму. Цю науку доповнюється потім безперервним навчанням кождого дня— бодай тиждень, або два підчас вакацій, коли приїзджають Сестри, або сам священик, або богослов. Така наука підчас вакаційного дня починається о девятій рано і треває до четвертої пополудні. Діти приносять з собою перекуску на обід, котрий мають підчас годинної перерви від 12 до 1 в полудне.

Можна з певністю сказати, що львина часть нашої молоді охоплена навчанням катехизму, часто сповідається (бодай раз кождого місяця, в першу неділю) і приступає до спільного св. Причастя. Вона виростає на свідомих українців католиків Канади.

б. Бурси

БУРСА БУК-а ІМ. о. МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА В САСКАТУНІ, САСК.

З приїздом Преосвященного Будки в грудні 1912 р. природно виринула також думка і старання про виховання нашої молоді. Оселі розросталися, виростали нові міста і містечка на прерії —з лісів ставали золоті пшеничні лани— був час пильної розбудови цілого життя. Це життя переходило ще творчі муки здійснення і часто стрічало на дорозі поступу колоди і камінюки, що спинювали працю. Здобувши прерію наш нарід мусів тепер боронити душу перед наїздом всяких сектантів— протестантизму і православія. Воно виступило зпочатку під покровом московського царату, а згодом по упадку царату під обслонкою київської автокефалії. По суті було тим самим руйнуючим негативним чинником, що бурив наше життя з середини і підготовляв ґрунт до московського ради-

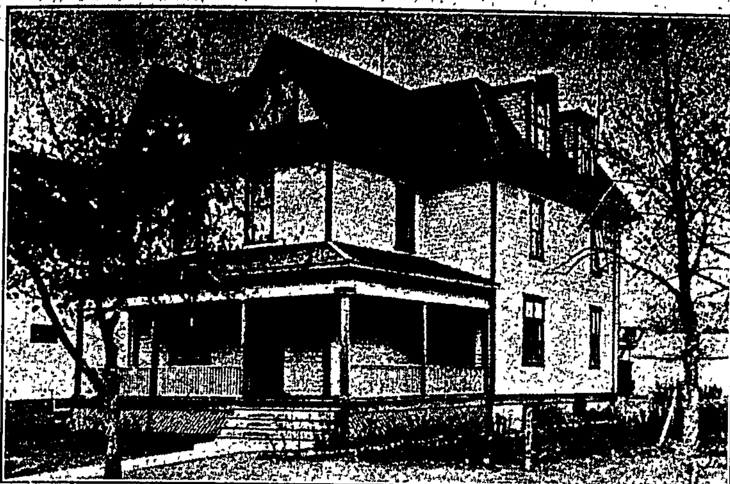

Бурса БУК-а ім. о. Маркіяна Шашкевича в Саскатуні при 304—4 еве. Норт.

калізму і червоного нігілізму. В цій борбі ми витревали і закінчуємо її побідно на наших очах.

Український Інститут в Саскатуні організовано стараннями і заходами Преосвященного Будки. На першім здвизі 4/5 серпня 1916 р. слово Преосвященного Будки потягнуло наш загал до жертв, дало основу довіря до нового творива, бо сама присутність нашого владики давала справі певність і солідність попертя Церкви. Але хитка вдача деяких одиниць використала тільки епископа для своїх цілий і зібравши десятки тисяч наших гроший, безцеремонно і безоглядно позбулися українського-католицького епископа, відсунули наш віруючий загал від впливу на Інститут і захопивши все у свої руки зробили з нього місіонарський центр автокефальної пропаганди на всю Канаду.

То був дуже гіркий досвід для нашого епископа, священства і віруючих людий— для цілої Церкви і раз на все підірвав довіря в народі.

Щоби протиділати злому Преосвященний Будка винаймив у Винипеґу гарну двоповерхову каменицю на передмістю Сейнт Боніфас і зробив з неї бурсу ім. Митрополита Шептицького. Будинок належав до французького архіепископа і вповні відповідав завданню. В нім було приміщення на 50 студентів, а окремо ще салі на гімнастику, їдальня, гостинна, ітд. У вересні 1917 посвячено нову бурсу при участи многих наших священиків та маси вірних міста і околиці.

Першим ректором став Юрій Шкварок, тепер адвокат в Мондері. Три роки вправно вів бурсу. Потім заняв його місце Никола Бойчук. А по нім спочив провід бурси в руках Івана Карача. Відтак перебрав управу бурси о. Михайло Пелех, котрий старався виплатити довги Останнім ректором бурси був о. Петро Каменецький.

Пересічне число студентів в бурсі було 40 осіб з трох провінцій—з Онтеріо, Манітоби і Саскачевану. З тих студентів тепер священиками є о. Луговий, о. Осадець і о. В. Чарний. Три з них є адвокатами: С. Озеро, О. Малицький, Іл. Івасюк. Два дістали науковий степень Б.А.: Ів. Корчинський і А. Загарійчук. Деякі стали учителями: А. Мартинюк, В. Филипович, брати Кравси, Гаєвський і другі. Два почали студії в бурсі, потім перейшли до колеґії св. Йосифа а далі покінчили високі студії і є професорами: др. Никола Яник і др. Мих. Піць. Др. Іл. Вахна став дентистом, Д. Сікорський нотарем, Д. Гуска купцем.

Студенти Митрополичої бурси ходили до середних і вищих шкіл Винипеґу. Українські предмети і релігію викладали в бурсі, також музику і спів. Преосвященний Будка часто заходив до колеґії і живо цікавився життям та успіхами студентів.

Бурса в Сейнт Боніфас проістнувала сім літ— від 1917 до 1924 р. Колиб бурса була вдержалася, наше становище під оглядом інтеліґенції було б

Український Католицький Студентський Кружок при Бурсі БУК-а в Саскатуні, 1940-41.

інше. А так широко рекмямована і захвалювана бурса перестала істнувати і тим довіря в людий підірвалося. А наші люди в ці часи ще охочо і щедро обділювали всі народні потреби.

В міжчасі повстала і також пропала бурса в Едмонтоні. Це все спричинило сильну прогалину в релігійно-народнім життю українців католиків Канади і заохотило сектантів до наступу. Вони на всі заставки використали зручно положення і треба було протиставитись розвалові. Таким успішним протиставленням біді і скріпленням нашого становища стало заложення Братства Українців Католиків Канади літом в 1932 р. На третім річнім з'їзді БУК-а після відповідної підготовки в Бюлетеню БУК-а рішено 29 грудня 1934 р. заложити бурсу БУК-а. В діловім комітеті були о. Сулятицький, тодішний парох Саскатуну— Осип Прийма і Йосиф Топущак. Ці люди зробили велику працю, особливо о. Сулятицький, котрий разом з О. Приймою переїхав і відвідав ради бурси наших отців в провінції та поробив всі конечні заходи. Всі початкові кошти поніс самий. Рішено збирати уділи по $25 на цю ціль— перший такий уділ зложив о. Ст. Семчук. На бурсу винаймили готель "Бельмонт" в Саскатуні, недалеко СПР двірця— але тому, що будинок не був вповні відповідний, ані місце, тому бурса була там від літа 1935 до літа 1937 р. Перше уладження і видатки заплачено з уділів—найбільше уділів зібрав з околиці Гефорд—Кридор о. Нестор Дрогомирецький.

Літом 1937 р. куплено власний будинок при 4 вулиці, норт, ч. 304. Це будинок відповідний, хоч малий— напроти парку, недалеко ріки, в гарнім положенню. За посілість заплачено $3,500. Гроші зібрано з уділів, збірок, коляд і жертв — найбільше уділів має Преосвященний Ладика, бо шість.

До першої дирекції бурси увійшли: посол Жеребко, Осип Прийма, о. Сулятицький, Б. Л. Корчинський, В. Харко і о. П. Криворучка. З малими виїмками ця дирекція є досі. Бурса є інкорпорована і забезпечена на все, як українське католицьке виховне заведення.

В перших початках чимало натрудився і заслужився для бурси о. Сулятицький та перший ректор бурси Осип Прийма. Треба було їздити і все збирати—студентів, харчі, уділи і жертви. Знова вдома треба було вчити співу, музики, українознавства, релігії—видавати студентський журнал. Довший час Осип Прийма видавав на мімеографі програми для всіх відділів БУК-а щомісяця —це були ноти, співи, деклямації, виклади. Треба було також вести господарку бурси, платити довги і рівноважити приходи з розходами. Це все успішно вів Осип Прийма від липня 1935 р. до квітня 1939 р.

В осени 1938 р. до помочі прийшов о. Стефан Борис, котрий згодом став ректором заведення.

А 22 жовтня 1939 р. Преосвященний Ладика іменував нового ректора в особі о. П. Криворучки, котрий протягом двох років встиг поплатити довги, зібрати повно студентів та закріпити заведення.

Для помочі бурсі їздив збирати уділи і жертви також Б. Л. Корчинський. Але з дійсним успіхом трудився в цім напрямі о. Михайло Горошко, котрий обїхав чимало наших громад в Саскачевані і Манітобі та всюди стрінув діяльну поміч на ціль бурси.

За шість літ істнування бурси покінчили студії —62 учителі. Визначнійші з них це Петро Воробець (шкільний інспектор), Стефан Дідич, Б.А.— Мих. Гриневич, Іван Мудрий вже директорами шкіл. Лікарем став др. Стефан Воробець. Два стали адвокатами: Ан. Кіндракевич і Мих. Кутний. Три є аптикарами, 2 техніками, один диригентом— інші працюють в ріжних урядах і в промислі. В 1941 році в бурсі є такі студенти по званню: 10 будучих учителів, 5 студєнтів медицини, 6 студентів інжинерії, 6 техніків, один книговодець і кількох з середної школи. Найбільше студентів все приїзджає з околиці Кридор-Гефорд.

В бурсі вечером 7.30 є виклади української літератури, правописі, граматики, історії і наука релігії. Окремо спів і музика. Що друга неділя засідання Студентського Кружка, підчас котрого студенти самі виступають зі своєю програмою, вчуться промовляти, ітд. В день студенти заняті по школах.

Минулого року 5 учнів Учительської Семінарії без іспитів дістали уповноваження і були прилюдно похвалені директором Сілі. Трох вихованків бурси, що ходили на науку до "Ситіпарк Коліджійт," директор прилюдно поставив за взір пильности і працьовитости.

Бурса виховує нашу молодь на дійсних, взірцевих, віруючих інтелігентів провідників українців католиків. Повстала нашими силами і за наші гроші— ані цента якоїсь посторонньої допомоги від чужих. І стоїть твердо нашою вірою і нашою любовю!

Подав о. П. Криворучка.

БУРСА ім. Т. ШЕВЧЕНКА В ЕДМОНТОНІ, АЛТА.

Находилася на розі вулиць 98 і 108, це був мурований будинок на три поверхи, колишній готель "Гренд." Почин дав о. М. Гура, ЧСВВ. Будинок куплено на виплат за $50,000. Отці Василіяни щиро займалися збіркою на бурсу, заохочували хлопців. о. Гура і о. Ладика їздили по фармах, збирали гроші, і дари в живности, приходили вчити релігії та відправляти Службу Божу. Управителями тої бурси були світські люди. Першим був Михайло Білинський. А потім управителями були Григорович, учитель, і М. Романюк, що доходив до бурси вчити української історії і граматики. Директором бурси був О. Шиба, енергічний і свідомий українець католик. Був здібним бесідником. За його почином повстав Народний Дім і бурса в Едмонтоні. Четвертим управителем був Анд. Загарійчук, Б.А., котрий щиро дбав про розбудову бурси. Студентів було від 25 до 50 кождого року. Найбільше вийшло учителів. Ось деякі імена вихованків бурси, що заняли видні становища: о. А. Винник, ЧСВВ— Йосиф Магус— др. Н. Стрільчук— Стефан Мальований, М.А.— В. Томин, теперішний посол— Стефан Пелех, учитель— Мих. Слобода, учитель— адвокати І. Басараб і С. Савула, і прочі.

Ця перша бурса істнувала від вересня 1918 р. до липня 1922 р. Причини упадку бурси Т. Шевченка (в літах 1919—1921): 1. посуха в Альберті, 2. брак паші, 3. дуже вчасна зима, 4. мороз в липні (всьо збіже змерзло), 5. страшна дорожнеча сіна та соломи, 6. майже за безцін продавали фармарі худобу. 7. брак гроша у фармарів та задовження.

Тому мимо найщирішої волі фармарі не могли фінансово піддержувати бурси, ані платити за своїх студентів. 8. Завеликі відсотки ($4,000 річно). Всеж таки зложено $16,000.

Другий раз відчинено бурсу під іменем Українського Католицького Інституту, що проіснував від вересня 1925 р. до липня 1931 р. Настоятелем був о. Гюс до 1927 р. Від 1927 до 1930 настоятелем був Брат Методій. Потім були управителями о. Й. Пуляк і Митенко. Студентів щорічно було від 35 до 50. Будинок віднаймали— він був при 92 вул. Життя плило сильним руслом. Студенти мали прилюдні дебати, давали концерти, виграли чемпіонат в совгарстві через три роки по черзі від всіх шкіл Едмонтону. Крім шкільних годин студенти вчилися вдома українознавства і релігії. Існувало студентське товариство ім. о. М. Шашкевича, котрого членами були не лише студенти, які жили в бурсі, але також поза нею. Були точні сходини, на котрих члени товариства вправлялися в прилюдних виступах і вели товариське життя.

До бурси доходили о. Гура, ЧСВВ— о. Ладика, ЧСВВ— о. Дякович, ЧСВВ і правили Служби Божі для студентів, навчали релігії.

З тої бурси вийшли і є нині на становищах такі особи: Хлібецький, агроном— др. Поломарк, дентист— і многі другі, що заняли ріжні видні становища в життю, як Калявський, Кобильник, Зубик, Касприв, Николайчук, Скавронський, Середа, Горин.

в. Колегія св. Йосифа в Йорктоні

В половині 1919 р. приїхали до Йорктону Брати Християнських Шкіл—Ансберт і Станислав —четвертого жовтня 1920 р. почалася наука в колегії. Між студентами були ученики з Саскачевану, Манітоби і Онтеріо. Потім стали напливати дальші учні і з літами майже кожда провінція Канади стала заступлена своїми учениками в колегії. А навіть прибували ученики з Америки.

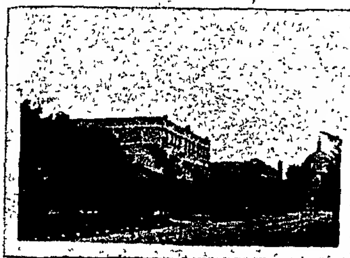

Колегія св. Йосифа в Йорктоні, Саск.

Будинок колегії є з цегли на три поверхи, з великою пивницею. Коштує $150,000— забезпечений від вогню і може помістити понад сто учнів. В будинку є гарна каплиця, простора спальня, вигідні кляси, хемічно-фізична робітня, приватні кімнати, саля для музики, українська і англійська бібліотеки, простора їдальня і купальня, що має холодну і горячу воду. При колегії є площа на ігри в ситківку, мяч, відбиванку, а зимою в совгарство. Є також окремий будинок для ігор зимою.

Студії в колегії є ті самі, що в інших середних школах. Вони є під контролею шкільного відділу провінції. Інспектор з відділу просвіти щорічно відвідує колегію, так як всі інші середні школи в провінції. Релігію викладають в колегії в українській мові Брат Методій ЧБХШ. і оо. Редемптористи.

Підчас приписаних шкільних годин вільно в колегії викладати предмети з українознавства — учителем є Брат Методій. Наука в колегії обнимає обсяг навчання з 12 степенем включно. Студенти мають нагоду вчитися мов— української, англійської, французької, латинської, німецької. Кождого року студенти пишуть державні іспити в колегії. Покінчивши студії в колегії студенти можуть іти або до Учительської Семінарії (Normal School), або на університет, або до Духовної Семінарії.

Під проводом відповідного інструктора звертається пильну увагу на спорт. В колегії навчають також стенографії, писання на машинці і книговодства. Кваліфікований учитель і 20 машинок є на услуги тих студентів, що бажають приготовитися до промислу.

Колегія має окремий привілей— її студенти можуть писати іспити наперед з кількох предметів вищого степеня, а навіть з цілого степеня. Так здібні студенти можуть покінчити чотирολітний курс наук за три роки.

За 20 літ істнування колегія мала яких тисячу студентів.

Тринадцять вихованків колегії стали священиками: Їх імена: Отці—В. Чарний, П. Криворучка, І. Калуський, К. Лотоцький, Й. Пуляк, І. Перейма, В. Шумей, С. Гладкий, М. Сирник, М. Заяць, Н. Чорній, І. Нейфін, Ф. Юзик.

Шістнадцять студентів покінчили згодом університетські студії і стали професіоналістами. Ось їхні імена: др. фільоз. Н. Яник,— др. філь. М. Піць, —др. мед. Д. Середа,— інж. Г. Кохан,— М. Пешак, Б.А.— інж. І. Луцик,—С. Грицак, Б.А.— інж. П.

Братя Учителі в Колегії св. Йосифа в Йорктоні, Саск., в р. 1940-41. Сидять: Бр. Вінкентій, Бр. Альойзій, директор, Бр. Лігорий. Стоять: Бр. Гавриїл, Бр. Фридрих, Бр. Кларенс, Бр. Методій.

Малко,— адв. А. Кіндракевич,—І. Гуцуляк Б.А.— др. мед. П. Козяк,— С. Луцик, Б.А.—інж. А. Жеребко, — П. Воробець, Б.А.— В. Дварон, Б.А.,— адв. В. Бредбрук.

Двадцять вихованків колегії занимає тепер важні і впливові посади. С. Шебець є інспектором фед. уряду.—М. Піць є в комісії розслідів при

Стоять з ліва на право—Всеч. Отці: Й. Пуляк, В. Шумей, І. Перейма, К. Лотоцький і М. Сирник. Сидять з ліва на право: П. Криворучка, Брат Альойзій, Директор Колеґії св. Йосифа; Брат Методій і о. І. Калуський. Всі девять є вихованки Колеґії св. Йосифа. Тих сімох священиків робило в 1941 р. реколекції в Колеґії разом з іншими священиками.

Корнел унів.; Н. Яник є проф. універ. в Ню Йорку; М. Пешак є в комісії розсліду в Отаві; П. Воробець є інспектором шкіл в Саскачевані; С. Грицак є інспектором рільництва; Б. Корчинський і С. Циганський є директорами середних шкіл; І. Ісаїв є членом Верховної Ради БУК-а; М. Бойко є урядником фед. уряду; І. Гуцуляк є рекрутовим старшиною кан. армії; І. Луцик є інжиніром кан. дивізії в Льондоні; М. Нолд є членом орхестри кан. фльоти; Р. Овкс є інструктором і летуном кан. летунства; А. Сафіян є інструктором спорту в Ґонзаґа універс.; др. Д. Середа є лектором едм. універ.; В. Федор є головним інструктором кан. летунства в Льондоні; Ів. Козяк є організатором молоді БУК-а в Альберті; о. П. Криворучка є ректором бурси БУК-а в Саскатуні; А. Яремович є писарем Верх. Ради БУК-а.

Десять вихованків колеґії є тепер в Духовних Семінаріях, де приготовляються стати священиками. Вісім вступили до монастирів. Сорок два є державними шкільними учителями. Пятьдесять занимають промислові становища. Одинацять вчуться дальше на університетах. Девять докінчують цього року Учительську Семінарію.

Сорок вісім служать в канадійській армії і летунстві.

Всі прочі осталися по фармах, чи в містах і чесно працюють на хліб. Всі вони віруючі і несхитні українці католики і є неоспірним доказом потреби і хосенности колеґії.

Подав Брат Методій, ЧБХШ.

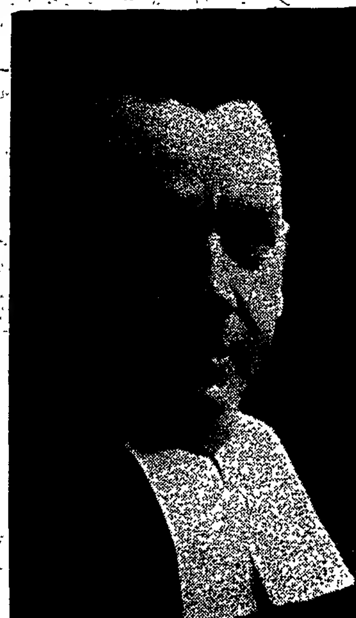

Брат Станислав, ЧБХШ.

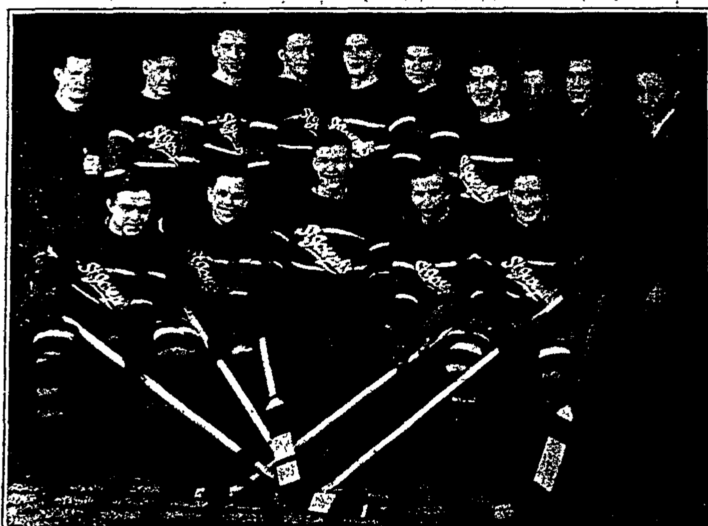

Спортова дружина совгарства учнів Колеґії св. Йосифа

о. Н. Саварин, ЧСВВ.

Українська Католицька Преса в Канаді

та її місійний вплив у минулому 50-літті

Українська католицька преса в Канаді має вже свою історію. Своїм існуванням вона малощо старша від своєї достойної посестри Української Католицької Дієцезії. А своєю долею й недолею, минулих переживань, вона майже однаково рівна.

Зпоміж усієї української преси в Канаді, що була видавана для канадійських українців, зайняла наша католицька преса в Канаді доволі поважне й почесне місце. На сто й кільканадцять українських часописів, що досі були видавані для канадійських українців, припадає понад 12 відсотків на нашу католицьку пресу. Є це без сумніву великанський осяг українців греко-католиків, якщо зважити бідноту наших приїзджаючих переселенців, завзяту боротьбу наших релігійних і народніх противників і чимале число наших людей, що приїзджали сюди до Канади, що не мали нагоди навчитися читати по українськи.

Коли глянути на пресову справу нашого минулого 50-ліття у Канаді, то в ній зарисовуються виразно слідуючі три періоди: 1-ий, коли українці католики були зовсім без своєї преси; 2-ий, коли ми здобули "Канадійського Українця," що виходив 20 літ; 3-ий період, коли пресові завдання Канадійського Українця перебрали на себе нинішні "Українські Вісти," що виходять й досі. Саме в цій статті приглянемося українській католицькій пресі в Канаді, як вона представляється в рамцях цих трьох періодів.

I. БЕЗ СВОЄЇ ПРЕСИ (1891—1911).

Був час у Канаді, що в ньому українці католики були без своєї преси. Період цього часу припадає між роками 1891-им, а 1911-им роком. На це явище зложилося чимало причин. Були це найперше початкові часи, що в них щойно започатковувалося наше переселення. Чимало впливала й ця обставина, що наші переселенці виїзджали сюди скрайно бідні, та мусіли перш усього подбати, щоб із голоду не загинути. Не було й відповідних інтеліґентних сил, щоб видавати наш часопис у перших початках, а ці що були, то були переладовані місійною парохіяльною працею й подорожами до цієї міри, що й бесіди не могло бути, щоб видавано тоді якусь часопись. А був і певний відсоток нашої іміґрації, що не мав нагоди навчитися читати. Відчувався також і брак гроша.

Недостачу своєї католицької преси в Канаді мусіла заступити з конечности старокраєва преса, а відтак американська зі Злучених Держав. Зі старокраєвої преси цих часів є знані слідуючі пресові органи: жовківський "Місіонар," що почав виходити 1897 р.; львівський "Руслан," місячник із 1897 р.; бережанський "Посланик" із 1889 р. і "Книжочки Мисійни" о. Л. Джулинського з 1900 р., львівська "Основа" із 1906 р. та інша католицька преса з Галицької України. Зі Злучених Держав читали наші люди "Душпастиря" філядельфійського з 1909 р. Вплив "Свободи," що її многі люди читали, не завсіди був додатний, бо чимало разів виступала вона проти своєї католицької єрархії. Оце була б добра преса зпоза Канади, що нею мусіли послугуватися канадійські українці з браку своєї власної доброї преси.

Із 1903-им роком появляється в Канаді часопис "Канадийський Фармер." Заложила його ліберальна партія в цім намірі, щоб виказувати нашим людям начеб то вона вистаралася для українців вільний вступ до Канади. Через це хотіла ліберальна партія позискати від українців як найбільше голосів у часі виборів. Доки часопис "Канадийський Фармер" займався ліберальною політикою та її партією, то його вплив був для укр.-католиків рівнодушний і байдужий. Але, коли "Канад. Фармер" почав забирати голос у релігійних питаннях, то дуже часто, а головно в перших своїх початках, висказувався він неприхильно про укр.-католиків, а натомість хвалив на своїх сторінках російське православя й серафимсько-протестантський рух. Щось подібного було й зі "Словом," що почав виходити 1904 р. у Вінніпеґу.

Ще гірше стояла пресова справа, що її видавали явні релігійні противники. І так, пресвитеріяни, щоб відтягнути українців католиків від своєї прадідної віри, почали видавати у Вінніпеґу від 1905 р. свій "Ранок," що хвалив сухий пресвитеріянізм, а насміхався з нашої віри й обряду. Російські батюшки почали видавати в Вінніпеґу "Канадийскую Ниву" від 1905 р. у якій вислявляли свойого білого царя з православям і нападали на греко-католиків. Самозванець Серафим також видав у Вінніпеґу своє "Православе" з 1905 р. Не остались позаді й баптисти й почали 1909 р. видавати з Торонта "Свідка Правди," що в ньому доказували, начеб це не можна було спастися тому, що не охреститься як дорослий. Методисти почали знову видавати з Едмонтону від 1910 р. "Канадийця," щоб перетягати наших людей на методизм. Суботники виказували в своюму "Голосі Правди," що люди є обовязані святкувати замість неділі жидівську суботу.

Протирелігійну роботу в тодішних часах вів часопис "Червоний Прапор," що його почали видавати від 1906 р. вінніпеґські соціялісти. В своїй часописі поставили вони собі за ціль знищити всяку віру, церкву й Бога. Щоб це їм легше пішло, то писали вони в "Чер. Прапорі," що людина походить від малпи. Коли остогид людям "Чер. Прапор" і вони перестали його передплачувати, то вінніпеґські соціялісти перемінили його назву в 1909 р. на "Робочий Народ" і дальше продовжували вони свою протирелігійну роботу. В цьому самому році 1909 почали видавати українські радикали у Вінніпеґу свою часопись: "Український Голос." Він через увесь час старався виказувати нашим людям начеб то він забрав у народних справах монополь українства. Від 1911 р. почала виходити в Едмонтоні соціялістична "Нова Громада." Невтраль-

ною часописсю була "Хата" з Вінніпеґу з 1911 р. Одинокий "Новий Край" із Ростерн був прихильний українцям католикам, але тому, що часто знаходився в грошевих клопотах, то гріш міг його легко перекупити.

Не диво отже, що наш Митрополит Кир Андрей, по відвидинах канадійських українців у 1910 р., так написав про пресову справу в Меморіялі з 18. III. 1911 р. до Канадійського Єпископату: "Тоді, коли з нашої сторони українці Канади ще не прийшли до цього, щоб мати одного періодика, то протестанти мали їх принайменше чотири, чи більше. Були в них чотири, що боронили й сприяли протестантському рухові. "Канадійський Фармер," підтримуваний центральним урядом, але видаваний майже завсіди протестантами, або людьми їм прихильними. "Український Голос," радикальний орган прихильний протестантському рухові, головно з національного наставлення. Відтак "Союз" (тижневик з Ню Йорку, що почав виходити 1908 р. і свій пресвитеріянізм перещеплював до Канади) і "Ранок," соціялістичний орган, присвячений протестантській справі. Українська сторона при часописі "Телеґраф" у Вінніпеґу, є також редаґована одним протестантським учеником з Манітоби Каледж."

"Пятий український орган читаний фармарами "Новий Край," що виходив кожного тижня у Ростерн і видавався безсторонній до цього часу, піддався впливові цих, що дали йому грошеву підмогу, що її він дуже потребував і чого пресвитеріяни правдоподібно йому не відмовили. І ці є чотири, чи пять органів, що служать справі пресвитерській. Поза цим є брошури видані у Вінніпеґу незалежними й печатані у "Кенеда Норт Вест Паблишінґ Компані." Між ними є протестантський катехизм з року 1904, що написаний великим обманом. Наприклад він признає сім святих Тайн, науку про Пресв. Трійцю, імя Католицької Церкви і вкриває всі єреси виразами майже незрозумілими. Є також ряд протестантських видань, перекладів, що повиходили торонтонською редакцією "Свідка Правди," 241 Симко Стріт, (Тринадцять українських книжок продавалося за одного доляра.) Руська Бібліотека у Вінніпеґу знову має ряд поганих, що я не міг навіть купити через посередника, бо продавець підозрівав, що він хотів купити книжки в мойому імені."

"Це мабуть при помочі преси, чи при помочі радикального сторонництва Галичини, що протестанти дійшли до цього, що захопили для себе публичну й національну опінію українців в Канаді. Вони ці, що надавали тон, що вирішували, що становить публичне й національне добро. Це вони, що представлялися перед Урядом, як представники українського народу. Це є побіда, що її віднесли від кількох літ, що принесло їм много овочів. Радикальне сторонництво з Галичини, що бореться з духовенством від кількох літ і радикальне сторонництво в Злучених Державах, воно чимало помогло осягнути це становище. Безбожні радикали, що приїхали з Галичини, чи зі Злучених Держав, не дуже то вагаючися пристали до незалежних і їм помагають притягати молодь до них, що стала предметом їхнього найбільшого старання і їхньою найбільшою надією і треба признати, що протестанти під цим оглядом зробили й осягнули багато." Таке враження про пресову справу описав наш Митрополит у свойому Меморіялі з 1911 р.

Із цього коротенького огляду про нашу пресу між роком 1891-им а 1911 р. бачимо, що стан був страшний. Українці-католики не здобулися ні на один пресовий орган, а соціялістично-протестантська преса вибуяла наче бурян у Канаді. Від ратаїв народньої ниви аж роїлося, так що годі було від них обіґнатися українцеві католикові. А кожний з цих редакторів орав зарослу ниву й засівав її чим міг і як знав. Із 14-ти пресових органів виріс: 1 радикальний, 2 православних, 2 напів протестантських, 3 соціялістичних, 4 протестантських, 1 невтральний і 1 дещо прихильний. Наш бідний під цю пору нарід мусів з конечности вдоволитися читанням доброї старокраєвої і американської преси. Зусиллям у пресовій справі з цих часів це Нарада Василіян про свою Друкарню й пресу у Вінніпеґу з 1906 р., що мусіла бути відложена на якийсь час, бо не було сил. На велике значіння й пекучу потребу української католицької часописи вказав о. А. Делярий ЧНІ. у своїх меморіялах з 1908 р. і липня 1909 р., та о. Г. Бульс ЧНІ. своїм знаменитим листом в українській справі, що появився в англійсько-католицькому тижневникові: "The Catholic Register" з 28 жовтня 1909 р. Внеском із 1909 р. Настоятеля Місій о. С. Дидика на Всеканадійському Католицькому Соборі в Квебеку здійснилося так довго вижидане бажання українців католиків появою "Канадійського Українця."

II. ЗА КАНАДІЙСЬКОГО УКРАЇНЦЯ (1911—1931)

Надзвичайна радість огорнула всіх українців католиків, коли до їхніх домів загостив перший часопис під назвою "Канадийський Русин," що в 1918 р. прибрав собі назву **"КАНАДІЙСЬКИЙ УКРАЇНЕЦЬ."** Він був першим пресовим здобутком українців католиків на канадійській землі. Від його появи почалося сильніше й легше зґуртоване життя українців греко-католиків. Маючи свою власну католицьку часопись вже мали де поміщувати свої власні дописи. А всякі релігійно-народні відомости могли тепер читати з чистого, хрустального джерела не закаламученого соціялістично-протестантськими приправами.

Перше число Канадійського Українця появилося 27-го травня 1911 р. Від самого початку представилося воно гарним і що до зверхнього вигляду й що до технічного вложення й внутрішнього змісту. Було воно величини 22 х 15 цалів, сторін 8, по шість колюмн. В своїй редакційній статті на 4-тій стор. під наголовком "Високоповажані Читачі й Приятелі" представлено ціль, намір і напрям Канадійського Українця. Виразно здає собі справу, з якими то противниками він мусітиме стрінутися в боротьбі і поіменно їх всіх вичислює. Ними є в першій мірі "бородаті російські батюшки, що вірять у білого нібито доброго царя." А дальшими противниками "нібито українські патріоти, що запродавшись усяким сектам, голосять усюди, що хотять ширити нову поступову віру, ці людці, що віддавна ніякої віри вже не мають." Вкінці "інші знову хотілиби завести нас у цілковиту безрелігійність, кажучи, що образований і учений чоловік не потребує ніякої релігії."

"Такі то є наші вороги, такі непрошені опікуни, що від них треба наш нарід боронити і перед котрими треба його остерігати. Тому то наша часопись, що буде опиратись на народно релігійних основах, уважати буде за перший свій обовязок ширити й боронити засади греко-католицької віри, віри наших батьків, дідів і прадідів. Також і

народні ідеали нашого народу, себто його мова пісня й література, потреби суспільного й економічного життя, найдуть відбиток і належне місце у нашій часописи. Тих то висше висказаних напрямів думаємо держатись і не відступити від них ані на йоту. А щоб наша часопись могла сповнити сю висше згадану задачу та зєднати собі вплив і значіння серед русько-українського населення в Канаді, є обовязком наших приятелів і прихильників підпирати нас не тільки словом, але й ділом..." Хочби з цих кілька наведених виривків, бачимо в Канадійському Українцеві і знання тодішних трудноців, і ясність релігійно-народніх напрямів.

Очевидно, що поява Канадійського Українця викликала у одних заздрість, а у інших непримириму ненависть. Вони ніяк не могли цього зрозуміти, що КУ без їхнього дозволу показався на цьому Божому світі, що по їх думці вони мали лише право до існування. Наче інстиктовно відчули, що їхня розкладова робота українців греко-католиків буде зменшена, притуплена й знівечена. Вже знані є для нас чемпіони з давніших літ, що перещеплювали між канадійських українців галицький радикалізм, протестантський пресвитеріянізм, російське православя, та старозавітну жидівську суботу. Щоб обезцінити працю Канадійського Українця, закидали йому вище згадані часописи, що це не є українська, але французька часопись, що має на ціли асимілювати українців, щоб посилити французів. Приписували Канадійському Українцеві, наче б то він був винен, що поляки в старому краю пацифікують українців. Видумували й визбирували з протестантських книжок всякі несотворені нисенітниці давно опрокинені й відварювали їх у своїй пресі.

Давним часописам прийшли до помочі нові часописи, що їх від 1911 р. до 1931 р. повстав цілий ряд. Ось з православної лише сторони: "Православний Вістник" у Вінніпеґу з 1924 р., що відтак перейшов на "Вістника," "Недільна Школа", з 1926 р. у Вінніпеґу, "Точило" з 1930 р. у Вінніпеґу, "Слово Правди" з 1931 р. у Вінніпеґу. Помагали їм соціялісти, що з 1918 р. перейшли у большовиків, своїми органами, як "Наша Сила" з 1912 р. у Вінніпеґу, "Кадило" із "Кропилом" з 1912 р. у Вінніпеґу, "Україна" з 1918 р. У Вінніпеґу, "Українські Робітничі Вісти" з 1918 р., "Заморський Вістник" з 1920 р., в Торонті. "Голос Праці" з 1922 р., у Вінніпеґу, "Голос Робітниці," з 1923 р., "Робітниця" з 1924 р., "Фармерське Життя" з 1924 р., "Світ Молоді" з 1927 р., "Бойова Молодь" з 1927 р., "Правда й Воля" з 1928 р., всі з Вінніпеґу, та "Робітниче Слово" з "Робітничою Газетою." Доповнювали їх Православні з Росії своїм "Православним Русином" із 1912 р. у Мондері, "Осторогою" з 1912 р. у Востоці, Альберті, "Русскій Голос" із 1913 р. в Едмонтоні, "Канадійская Жизнь" із 1922 р. у Вінніпеґу, едмонтонський "Друг Народа" із 1926 р., вінніпеґський "Канадійській Православній Міссіонар" із 1926 р., едмонтонська "Правда Народа" з 1929 р. Виходила ще "Буковина" з 1920 р. для буковинських українців у Канаді.

Цей ряд часописів доповнювали протестанти, кромі вище згаданих ще баптистським "Свідком Правди" з 1912 р., в Торонті, "Голосом Правди" з 1924 р. у Вінніпеґу, "Євангельським Вістником" з 1929 р. у Вінніпеґу, "Сторожем Правди" й "Зорею Правди" з 1930 р., що його видали адвентисти 7-го дня в Каледж Гайтс, Альберта. Не велика потіха була й з індіферентних часописів, як вінніпеґської "Хати" з 1912 р., "Канадійських Вістей" у Вінніпеґу з 1914 р., вінніпеґської "Канади" з 1913 р., "Фармерського Слова" з 1921 р., в Едмонтоні. Рівнодушним був "Приятель України" з 1922 р., в Оттаві, "Гарапник" з Едмонтону в 1921 р., "Дітočий Світ" з Вінніпеґу в 1924 р., "Промінь," вінніпеґський із 1927 р., едмонтонське "Відродження" з 1930 р. Націоналісти "нацією понад усе" пересаджували в своїх вінніпеґських "Стрілецьких Вістях" із 1930 р. і саскатунському "Новому Шляхові" із 1930 р. Виходили ще в 1920-их роках "Рільник," "Пасіка" із "Господарем" у Вінніпеґу з 1924 р. Прихильні католикам були едмонтонські "Новини" з 1913 р., "Поступ" у Мондері з 1915 р., едмонтонський "Наш Поступ" із 1923 р., вінніпеґська "Просвіта" із 1929 р. Торонтонський "Пробій" із 1923 р., в головно "Канадійська Січ" у Вінніпеґу з 1928 р., хоч була видавана світськими інтелігентами, проте була видавана в католицькому дусі. Про вінніпеґського "Вуйка" з 1918 р., та його гумористичний вплив, думки є розбіжні.

Серед цієї повені часописів різних кличів, суперечних напрямів, що виходили між 1911 р. а 1931 р., стануло перед Канадійським Українцем велике завдання й не менша відвічальність, вказати канадійським українцям ясний народньо-релігійний шлях. Переглядаючи двадцять річників Канадійського Українця, бачимо, що він у вирі цих соціялістичних, протестантських і руссофільських напрямів, досить гарно вивязався. В релігійних питаннях він старався завсіди триматися католицьких ідеалів, відпираючи безосновні закиди проти Католицької Церкви. В народніх справах був ввесь переповнений українськими патріотичними статтями. В політичних питаннях шукав розвязки в католицькому світогляді. Кромі цього Канадійський Українець стало містив наукові, історичні, господарські й практично життеві статті на своїх сторінках. Одним словом Кан. Українець старався, як дієцезальний орган нашого єпископа Кир Никити Будки, згуртувати всіх українців греко-католиків в одну релігійно-народню організацію й поставити на цій висоті, що на ній станули інші культурні католицькі народи.

Біля Канадійського Українця виросли ще й інші пресові католицькі органи. І так на першому місці треба тут згадати про **"ПАСТИРСЬКІ ПОСЛАННЯ"** Преосвященного Єпископа Кир Никити Будки, першого єпископа канадійських українців. Були вони величини 9 x 16 цалів і появлялися стало від 1913 р. Ці єпископські послання були писані з різних нагод, як прим. наших Різдвяних і Великодніх Свят, з приводу Великого Посту, поучень для цих, що їдуть до Канади, про потребу організацій, з приводу папських ювілеїв, 1600 ювілею надання свободи католицькій Церкви, 1100-літнього ювілею св. Кирила й Методія, 300-ліття мученичої смерти св. священомученика Йосафата, вказівки на Евхаристійний Конґрес до Шикаґо, діяментовий ювілей Юрія V., 50-ліття Конфедерації Канади, про будову церков, пресові завдання, виховування молоді... Бачимо отже, що в цих пастирських листах, було все порушуване, в релігійному, народньому й політичному житті українця-католика.

1918 р. появився у Вінніпеґу діточий журналик **"ДЗВІНОЧОК,"** орган української молоді в Канаді. Був він величини 10 x 7 цалів, виходив що місяця, по 32 стороні. Коштував на цілий рік $1.00: а для передплатників Канадійського Українця лише по 50 центів. Виходив у цій самій редакції, що

й Кан. Українець. Зі запросин до передплати довідуємося таке: "Отсе пускаємо в широку Канаду перше число "Дзвінка," часописи присвяченій нашій молоджи, яка позбавлена досіль своєї рідної лектури, виростала для нас чужа,—не розуміючи наших стремлінь і поривів. Потреба такого видавництва являлася у нас вже від довшого часу, не було тільки відваги взятись кому за діло і розпочати сю так вельми хосенну працю для нашої молоджи..." Однак не було щирого поперття цього журналика так на часі й він по кількох числах перестав виходити.

У Вінніпегу при вулиці 115 МекГрегор появився 1920 р. релігійний місячник для українців греко-католиків під назвою **"НИВА."** Величина її була 8¼ x 5¼ цалів, сторін 32, виходила що місяця й коштувала на рік $1.00. У своїх запросинах до передплати поставила собі Нива таке завдання: "Місячник наш "Нива" буде місіонарем для наших греко-католицьких людий, буде заступати по кольоніях наших священиків, які не зможуть як слід обслужити вірних з причини навальної праці, тому кождий з нас прийме радісно нового гостя в свою хату яким буде "Нива" і стане її щирим приятелем..." Цей релігійний місячник виходив лишень один рік.

В Йорктоні почали оо. Редемптористи видавати місячник "Голос Ізбавителя", що тепер є знаний під іменем **"ГОЛОС СПАСИТЕЛЯ."** Перше його число вийшло в цвітні 1923 р., було величини 8¾ x 5¼ цалів, по 20 сторін кожного місяця. У свойому вступному слові "Нашим дорогим братям українцям в Канаді" поставив собі Голос Спасителя таке завдання: "При помочі цеї часописі ми хочемо звязати між собою всі українські кольонії Канади, щоб Ви знали все, що Ваші брати зробили та роблять для своєї віри. Їх терпіння, їх поступ, їх розвиток, одним словом все, що може Вас цікавити, особливо під зглядом народним..." Голос Спасителя коштував на рік $1.00 і виходив до березня 1928 р. По кількалітній перерві почав знову виходити.

При друкарні оо. Редемптористів з 24 жовтнем 1924 р. почав виходити майже стало що місяця **"ЕПАРХІЯЛЬНИЙ ВІСТНИК"**, видаваний заходом Його Преосвященства Кир Никити Будки. Був він розміру 8¾ x 6 цалів, сторін відповідно до змісту від 4-ох до 16 і порушував різні актуальні справи своєї дієцезії, як приміром: з'їзди священиків, часописи, рідні школи, дописи до часописів, опіка над іміґрантами, справи місій, посіщень, бурс, конскрипцій, фондів, такс, надань парохіяльних, взагалі всякі на часі епископські вказівки.

1927-го р. почав виходити в Торонті двотижневник **"ВІСТИ ЗІ СХОДУ,"** орґан Згоди Братств Українських. Величина його була 10¼ x 7½ цалів, а сторін мав звичайно 4, коштував на рік $2.00. Подавав всі вісти зі Східньої Канади, а головно приносив цікаві вісти з Торонта й Монтреалю. Від Преосв. Кир Никити дістав позволення і благословення, що є випечатане в першому числі в цвітні 1927 р. Хоч своїм зверхнім видом був маленький, проте подавав досить цікаві й докладні вісти з парохіяльного, народнього й орґанізаційного життя. Але по році він перестав виходити.

У вересні 1927 р. появився у Вінніпегу орґан Українського Католицького Братства Милосердя св. Івана Милостового під назвою: **"БРАТСЬКИЙ ВІСТНИК."** Був він величини 12x9 цалів, на 12 сторін, у двох колюмнах. У своїй вступній статті "Наші Заміри й Змагання" зазначив Братський Вістник між іншим таке: "Випускаючи отсе перше число "Братський Вістник," на першому місці взиваємо Шановне Громадянство до діл милосердя..." Цей Братський Вістник поміщував на своїх сторінках много цікавих й поучаючих статтей. На жаль він також виходив лише один неповний рік. Причина, як всюди, брак фінансів.

Із 1927 р. захитався також і Канадійський Українець. Він вправді виходив ще кілька літ, але вже як бізнесовий орґан Національної Преси. А вона поміщувала в КУ. лише це, що було в її інтересі. На позір могло здаватися, що в КУ. нема зміни, бо була там ще одна релігійна сторінка, але цілість КУ. в цій національній спілці виглядала дивно-противорічна, бо й католицька й не католицька. Доходило до таких дивоглядів, що в КУ. почали появлятися статті з похвалами Франкові, зі славословіями радикалові Трильовському і перепросьби для свистунів...

Нема місця в цій коротенькій статті, щоб докладно вияснити всі причинки цього сумного явища з останніх років К. Українця. Та одною з найголовніших причин був склад таки самих деяких редакторів КУ., що вміли використати для себе довіря Преосвященного Кир Никити й відтак, висмоктавши всі фінанси від свойого Єпископа, відплатилися йому чорною невдякою, затроюючи канадійських українців соціялізмом, протестантизмом, а вкінці індиферентизмом. Кінець "Канадійському Українцеві" принесли вони цього роду ненадійним оголошенням, що воно потрясло щирим жалем в души всіх свідомих українців-католиків у Канаді. Бо ось яке "важне оголошення" появилося: "Національна Преса повідомляє отсим, що видавання "Канадійського Українця" буде з нинішним числом припинене на неозначений час. Усі передплатники "Канадійського Українця" будуть одержувати натомість "Канадійського Фармера"..

Ось оправдання й гарна заміна! За Канадійського Українця дали католикам Канадійського Фармера! Канадійському Фармерові дозволили виходити два рази в тиждень, а Канадійському Українцеві відмовлено зовсім існування. Так впав Кан. Українець. Перестав виходити Голос Ізбавителя. Не довго проіснували й інші католицькі орґани. Кінець-кінців українці католики опинилися у Канаді без свойого печатаного слова. І це відчули вони глибоко в тодішних часах.

Мимо кінцевих невдач нашої католицької преси, заслуги її, а головно Канадійського Українця, є надзвичайно великі. Серед 62-ох усіх часописів різних кличів, напрямків і орієнтацій, видаваних для канадійських українців між 1911 а 1931 р., що виходили стало, принагідно, чи лише кілька разів— католицька преса канадійських українців перейшла 10 процент усієї преси. А "Канадійський Українець," мимо всіх труднощів, так скріпив українців католиків, що вони стали не лише головною орґанізацією серед українських переселенців, але й знайшли в собі настільки сили, що зараз вкоротці почали видавати свій новий орґан під назвою "Українські Вісти."

III. ЗА УКРАЇНСЬКИХ ВІСТЕЙ (1929—1941)

По переході Канадійського Українця в червні 1927 р. в руки приватної видавничої спілки Національної Преси у Вінніпегу, що почала відноситися до українців греко-католиків неприхильно, виринула вкоротці потреба нового греко-католиць-

кого органу. Його появу здійснило кількох ідейних одиниць із теперішним Преосвященним на чолі, Кир Василіем Ладикою. 7-го листопада 1929 р. на засіданні в домі оо. Василіян у Едмонтоні рішено видавати нинішні **"УКРАЇНСЬКІ ВІСТИ."** В цьому намірі закуплено колишні "Західні Вісти" з друкарнею в п. Т. Томашевського за $1,600.00. Гроші зложили по сто долярів: Преосв. Василій Ладика, о. Крижановський, о. Дидик, І. Паснак, І. Басараб, та І. Ісаїв. Других $600.00 позичено в банку. Так повстав новий тижневий орган українців греко-католиків у Канаді, що почав виходити в Едмонтоні з 13 груднем 1929 р.

"Українські Вісти"— це одинокий український католицький тижневик у Канаді. Величина є 24 x 17½ цалів, на 8 сторін друку, а передплата виносить на рік $2.00. Редактором У.В. під цю пору є п. Василь Дикий. Під його редакцією У.В. подають у кожному числі всі найважніші події й новини з цілого світу, докладно інформують про церковне, релігійне, народне, політичне, економічне й суспільне життя українців на рідних землях, поза їхніми кордонами й в Канаді. Цілий напрям У. Вістей щиро католицький і високопатріотичний. І тому значіння УВ. для канадійських українців є прямо неоціненe.

Українські Вісти стараються видавати свій тижневик у спокійному тоні й виховному. Чимало разів однак мусіли вони рішуче виступити проти клевет, обчернень і баламутних представлень ворожої преси. А її намножилось чимало за час існування УВ. З релігійно неприхильної преси чимало разів виступали проти закидів знаного вже нам "Українського Голосу," та його побратима "Православного Вістника," що в межичасі викинув слово "православний" і переменувався на самого "Вістника," щоб міг мати тим легший приступ до неправославних українців. Із 1936 р. розкололося й це православя на дві партії, так що одні покинули "Вістника" й утворили собі новий неперіодичний орган "Рідну Церкву" із 1936 р. Ці обі партії много собі закидали взаїмно.

Кромі новоправославних не замовкли й староправославні. В 1932 р. вийшла у Вінніпегу "Неділя," у 1935 р., "Віра," у 1936 р. "Інформатор" у Смокилейку, а 1938 р. "Голос Правди." Пресвитеріяни видали в Ошаві "Наше Слово" 1933 р., біблійники "Голос Правди" 1938 р. в Торонті, російські протестанти спіритисти "Кропило" і "Найширшу Дорогу до Комплетного Життя" 1934 р. в Ріджайні, евангелики "Євангельську Правду" в Торонті 1940. Не заснули й більшовики. Кромі вже знаних "Українських Робітничих Вістей" із 1918 р., що їх перемінили літ тому кілька на "Народну Газету," печатали вони ще "Пролетарські Вісти" 1932 р., троцькісти "Робітничі Вісти" 1933 р., лобаївці "Правду" 1936 р., а інші "Голос Карпат" і "Східні Вісти."

З політичної преси виходив "Фармерський Голос" 1932 р., "Фармерські Вісти" 1932 р., "Українська Газета" 1933 р., "Вістник Української Національної Ради" 1933 р., "Клич" 1935 р., "Суспільний Кредит" 1937 р., "Канадійські Новини" 1932 р., "Сурма" 1934 р. "Український Огляд і Трибуна" 1939 р. в англійській мові, "Боротьба за Волю" 1940 р., "Нове Життя" і "Народня Газета" 1940 р. З невтральної преси можна зачислити "Думку" з 1932 р., "Звено" з 1934 р., "Торговельно Промисловий Провідник" з 1934 р., "Український Базар" з 1934 р., "Народне Господарство" з 1935 р., "Український Кооператор" з 1937 р., "Реформа" з 1937 р., "Січ" з 1939 р., "Наше Життя" з 1941 р. Прихильні католикам були "Монітор" із 1932 р., "Український Огляд" в англійській мові з 1936 р., "Поступ" з 1936 р. і "Український Робітник" із 1934 р.

Як бачимо, хочби із цієї коротенької згадки, що це зарізнопестра і чисельна преса виходила, чи це стало, чи принагідно, та яке місійне завдання спочило на Українських Вістях, серед цієї нераз противорічної розбіжности кличів і прямувань, вказати ясний шлях у справах віри й народности. І треба признати, що У. Вісти вказували через ціле минуле десятиліття як найкраще головні напрямні праці на всіх ділянках нашого релігійного, національного й культурного життя. Якщо так глянути на всі осяги, що їх здобув за останні літа наш український нарід у Канаді, то мусимо признати, що у великій мірі причинилися Українські Вісти своїм впливом і своєю мозольною працею.

На світовій виставі Католицької Преси в Римі в 1936 р. "Українські Вісти" представляли канадійських українців.

Попри Українські Вісти виросли в Канаді ще інші католицькі органи. Із них почав знову виходити, а радше по кількалітній перерві знову показався **"ГОЛОС СПАСИТЕЛЯ."** Появився він у Йорктоні в листопаді 1933 р., в дещо збільшеним виді, бо 9¼ x 6¼ цалів, на 32 стороні що місяця. Видають його оо. Редемптористи в Йорктоні, Саскачевані й коштує $1.00 на цілий рік. Містить на своїх скорінках гарні релігійні статті, повчаючі оповідання, будуючі драми, зворушаючі приміри, відповідає на закиди противників і дає короткий огляд місячний релігійно-народних подій.

1933 р. почав виходити в Альвені "Бюлетень Братства Українців Католиків Канади," як орган БУК-а. Його 8 перших чисел були відбивані на мімеографі, а з вереснем 1933 р. почався печатати в друкарні оо. Редемптористів в Йорктоні. З початком січня 1938 р. цей Бюлетень з місячника перейшов на двотижневик, у збільшеному обемі і під новою назвою, як **"БУДУЧНІСТЬ НАЦІЇ."** Є вона величини 13½ x 10¼ цалів, у трьох колюмнах, на 16 сторін, виходить що два тижні і коштує $1. на цілий рік. Кромі організаційних вістей БУК-а, містить цей двотижневик гарні вірші, духовні науки, а для дітей має "Діточу Сторінку." Крім "Діточої Сторінки" є ще "Жіноча Сторінка" і "Сторінка Молоді," кожда з окремими кличами. БНації є богато ілюстрована. При цій часописі зачала виходити Бібліотека БУК-а котрої перше число було "Життя і навернення св. Володимира" пера о. Семчука, що зараз по печатанню розійшлося в кількости 3,000 в 1934 році. Відтоді вийшло до 1939 р. 9 чисел тої Бібліотеки, з них деякі як "Чорна Рука, або Хто Руйнує Український Нарід в Канаді?"— двома накладами. Між тими виданнями на увагу заслугують: "Большевизм— катівня народу" і "Діточий катехизм"— той останний пера о. др. В. Кушніра. Редактором Бюлетеня і БНації від початків досі є о. Степан Семчук. При часописі однак зібрався гурт співробітників, котрі у великій мірі помогли успішно повести діло. Між ними чимало причинилися до успіху ділом і пером Дмитро Кобринський, о. др. Василь Кушнір, о. П. Криворучка, Іван Новосад та многі інші. Фонди на видавання складають тільки члени БУК-а і точний звіт приходів та розходів щомісячно на

сторінках БНації стверджує здорову основу цілого руху.

* * *

Молитвенники і Катехизм.— Одним з перших видань був передрук молитвенника оо. Василіян "Гостинець," котрий довершив ще Преосвященний Будка. Останніми часами ревно занявся передруком і укладом молитвенників о. Антін Луговий, котрого старанням і накладом вийшов подвійний наклад молитвенника "Отче Наш," навіть частинно в англійській мові, та двічі катехизм "Наша Релігія," дуже популярний і практично зредагований відносно обставин нашого побуту в Канаді. Подібно ряд катехитичних пояснень і книжок видав о. Дмитро Гаврилюк, ЧНІ., як "Про церковні обряди," "Про Церковні Заповіди," "Про Христа Спасителя" і др. оо. Редемптористи в Йорктоні, Саск. видали великий молитовник: **"З Нами Бог."**

* * *

Історія.—Замітною і незамінною появою на канадійськім полі це книга о. Пант. Божика: "Церков Українців в Канаді," в котрій автор представляє історію нашої Церкви тут від перших початків. Замітним є це, що історія писана більше повістевим ладом, з великим вкладом дрібниць і побутових узгляднень, що разом роблять з неї прецікаву книгу, а рівночасно матеріялом першої руки для будучого історика. Якийсь час о. Божик видавав у Винипегу неперіодично часопись "Церковні Вісти."

* * *

В Мондері почав виходити 1 травня 1938 р. український релігійний двотижневик під заголовком **"СВІТЛО."** Є він величини 15½ х 11 цалів. Друкується в друкарні оо. Василіян у Мондері, Альберта, на 8 сторін, в чотирьох колюмнах і коштує на рік $1.00. На своїх сторінках подає Світло вісти з церковного життя, науку віри й обичаїв, пояснення св. Письма й обрядів, розвязує релігійні трудноші, опрокидує релігійні обмани, поборює різнокольорове сектанство, містить повчаючі статті, цікаві оповідання, приклади, життєписи, взагалі поставило собі за ціль виробити українців на свідомих і глибоко релігійних людей.

Кромі цієї періодичної преси, виходить ще у Вінніпеґу кілька разів до року для духовенства **"КАНАДІЙСЬКИЙ ЕПАРХІЯЛЬНИЙ ВІСТНИК,"** величини 6½ х 9½ цалів, одноколюмновий, а в ньому друкуються Єпископські Послання, Розпорядження Єпископа, Дієцезальна хроніка й доклади священиків. Місцевого, парохіяльного значіння була **"ЦЕРКВА В НАРОДІ,"** орган української католицької парохії св. Володимира і Ольги у Вінніпеґу, величини 14 х 8½ цалів, що виходила 1937 р. Також парохіяльного значіння було **"ЦЕРКОВНЕ ЖИТТЯ,"** величини 12 х 9 цалів, на 8 сторін, що виходило від 1938 р. у Вінніпеґу. Вийшло три числа **"Вістника Молоді"** в Англійській мові, величини 12½ х 9½ цалів, на 8 сторін у Вінніпеґу. В Саскатуні вийшов 1940 р. в липні **"Дзвін,"** орган укр. катол. студентського кружка при Бурсі БУК-а в Саскатуні, величини 9 х 6½ цалів, сторін 24.

З усієї української преси, що виходила стало, чи принагідно, чи лише час до часу появилася за час існування Українських Вістей від 1929 р. до 1941 р. і досягнула чисельно 59 часописів, із яких було політичних 13, більшовицьких 7, різних протестантських 5, русофільських 4, з давніших нам знаних 6, невтральних 10, старосвистунівської 1, новосвистунівської 1, прихильних католикам 4,—то на щиро католицьку пресу цих часів припадає 8 періодичних, чи неперіодичних, чи часово приватно видаваних часописів. Як бачимо із цього, то наша українська преса в Канаді в цьому періоді представляється досить гарно, бо із всієї преси становить 11 і пів відсотків.

ЗАКІНЧЕННЯ

Із цього коротенького огляду, про українсько-католицьку пресу за наше минуле 50-ліття в Канаді, бачимо що вона чисельно зросла досить сильно, змістом була вона щиро-католицького світогляду, а національно виявилася високо-патріотичною. На 127 пресових українських органів, що виходили між 1891-им а 1941-им роком припадає на щиро-католицьку пресу 16 органів. Пропорціонально становить це 12 і пів відсотків всієї української преси в Канаді.

В минулому 50-літті є знані слідуючі пресові католицькі органи: "Канадійський Українець" тижневик, "Дзвіночок"— місячник, "Нива"— місячник, "Голос Спасителя"— місячник, "Єпархіяльний Вістник"—неперіодичний місячник, "Вісти зі Сходу"— двотижневик, "Братський Вістник"— неперіодичний місячник, "Українські Вісти"— тижневик, "Будучність Нації"—двотижневик, "Світло"— двотижневик, "Канадійські Епархіяльні Вісти"— неперіодичний, "Церква в Народі," "Церковне Життя," "Вістник Молоді," "Дзвін."

Під нинішну пору в 1941 р. виходять у Едмонтоні "Українські Вісти," що успішно бориться з добрим успіхом за найсвятіші ідеали українця-католика. В тім місійнім ділі веде працю із Йорктону місячник "Голос Спасителя" оо. Редемптористів, "Будучність Нації," двотижневик Брацтва Українців Католиків і "Світло" оо. Василіян із Мондеру.

ЧИНИ І ЗГРОМАДЖЕННЯ В КАНАДІ І ЇХ МІСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

о. Н. Саварин, ЧСВВ.

Місійна Праця оо. Василіян в Канаді

Василіяни прибули до Канади при кінці жовтня 1902-го року. З приходом Отців Василіян до Канади зачалася і їхня місійна праця серед наших українських переселенців. Треває вона безперервно до нині.

Місійна праця Отців Василіян, що добігає в цьому році майже до сорок літ, увінчалася в минулому гарними успіхами. Всі ці здобутки повстали не відразу, але з часом, по довгих зусиллях, з поконанням великих труднощів.

Пізнати місійну працю Отців Василіян в минулому, приглянутися її незначним початкам, освідомити собі труднощі, що їх треба було поконати, зробити собі обрахунок дотеперішніх осягів— оце буде й ціллю цієї коротенької статті, що вона появляється на сторінках цього Дієцезального Альманаху з приводу нашого 50-ліття у Канаді.

І. ПЕРЕД ПРИЇЗДОМ ВАСИЛІЯН (1891—1902).

Поява Отців Василіян у Канаді була б для неодного з нас незрозумілою, коли перш усього ми не пригадали б собі, серед яких це релігійних обставин знаходилися наші українські переселенці перед приїздом наших перших місіонарів-піонірів.

З історії української іміграції знаємо, що старокраєва нужда й недостаток вигнали наш бідний український нарід в чужі, незнані краї. Вигнаний бідою йшов він у світ за очі, шукаючи кращої долі. Ішов, бо мусів іти,—глядів за хлібом. Пращав свою церковцю, кидав своє рідне село, заливаючися гіркими сльозами, бо може раз на завсіди.

Серед інших країн поселилися наші поселенці цілими сотками родин й у Канаді. В перших початках свого прибуття до нової країни мусіли поконати чимало різних труднощів. Але з часом почав наш нарід щораз то більше дороблятися, а в домі, на фармі й подвірі почав показуватися щораз то кращий добробут. Одного йому не доставало й брак цього одного він найбільше відчув. В новій країні наш нарід не мав свого священика, не було своєї церкви, бракувало йому своїх богослужень.

В жовківському місіонарі з 1899-го року так написав один із наших переселенців з Вінніпеґу до оо. Василіян: "Ой, наймиліші Отці Місіонарі! Життя наше є дуже добре для тіла, нема переднівку, но що ж з того, коли для душі є великий переднівок. Є для тіла їсти й пити й хліба подостатком в чім ходити. Але душа наша, то є бідна, дуже бідна. Бо вона не має ані що їсти, ані що пити й не має чим жити й не має де під свій дах стати, іно мусить попід людські дахи ховатися й добре слухати, а не чує й нічого не розуміє. . ."

Опущеність наших людей використала могуча царська Росія. Вже 1897-го року вислав російський епископ Николай-Тихон зі Сан Франціско двох своїх батюшків: Александрова й Каменева до нинішнього Востоку в Алберті, щоб вони закинули свої православні сіти на наш опущений український нарід. Ця російська місія почала ставити для наших людей своїм коштом часовні, дарувати даром ліки. Від наших людей не домагалася вона вдержання, лише запису душей, що мало означати перехід на їхню віру. Одним словом російська місія зробила все, щоб лише збаламутити наш нарід, вмовляючи в него, що його прадідною вірою є православна віра, а не католицька. Вкоротці московське православя почало ширитися по Канаді зі застрашаючою скорістю.

Все це завважив латинський епископат. Побачив, над якою пропастю повис наш український нарід. Жаль йому було, що російська пропаганда використовує так зглубно малосвідомість релігійну нашого доброго народу. І тому чимало зрадів, коли 1896 р. загостив до наших людей о. Нестор Дмитрів зі Зл. Держав. Але о. Нестор по великодній відправі вернув знову до Зл. Держав, а наш нарід остав і надальше без духовної обслуги. По о. Дмитреві відвідували ще наш нарід інші отці, як прим.: о. Павло Тимкевич в 1898 р.; о. Дамаскин Поливка в 1899 р.; о. Іван Заклинський в 1900 р. Але всі вони подалися до Зл. Держав. Вірні лишилися знова без своїх священиків.

Щоб цьому лихові хоч вчасти зарадити, звернувся латинський епископат із просьбою до монаших, латинських законів, щоб принайменше вони занялися духовною обслугою наших людей. Із цих часів є знаний із оо. Редемптористів покійний о. А. Делярий, ЧНІ, що працював коло Брендону від 1899 р. Із оо. Облятів є знані: Енк, Ледук, Ляконб, Пийдж, Нордман, Ольшевський і оба Куляві. Зі світських о. Доре. Однак місійна праця латинського священства, хоч повна жертви, посвяти й ревности, проте була малоуспішною. Серед многих інших причин малоуспішности, найбільшою перешкодою було незнання мови, відмінний обряд, як і також у многих случаях віковічне недовіря до латинників, що його безустанно підсичували поляки зі старого краю.

А тимчасом російське православя почало заточувати серед канадійських українців щораз то

ширші круги. Російські батюшки почали показуватися що раз то частіше, не лише коло Востоку, але й Вінніпегу, Сіфтону й Стюартбурну. Католицькі цвинтарі почали пропадати, церква на Стар, що її збудували небилівські українці, 1898 р. пішла в процес, церква св. Володимира й Ольги почала світити пусткою, бо не було наших священиків. Попередні відвідини наших священиків і праця латинського священства не були вистарчаючі. Латинський епископат прийшов до слідуючого висновку: "Бажаним було б в місійній країні, як приміром цій, мати священиків, що належали б до якогось релігійного закону. Бо, коли якийсь священик виїде, чи зістане відкликаний, то його місце заступається кимось іншим, а започатковану працю не переривається" (Леґаль; Історія стор. 123).

Не легкою однак справою було в цих часах дістати українських монахів-священиків. Одиноким тоді місійним Чином серед українців були Василіяни. Але й вони по щойно недавній обнові Чина 1882-го року почали ставляти свої перші кроки. Впрочім і так вже літ тому кілька піднялися місійної праці над бразилійськими українцями. Мимо всіх цих труднощів вибирається в лютім від еп. Леґаля зі Ст. Алберт о. Лякомб, великий приятель українців, до Европи, щоб таки добути монахів-місіонарів. В Европі порушив він усі впливові чинники, що їм тоді підлягали українці. Отже був у Римі в Папи Льва XIII. й в кардиналів Рамполї й Ледуховського. Був у Відні в цісаря Франц Йосифа І. й графа Голуховського. Приїхав і до Львова й був у Митр. Андрея Шептицького. Всюди представляв, в якому оплаканому стані знайшлися українці-католики, позбавлені своїх священиків.

Безпосереднім вислідом подорожі о. Лякомба була висилка до Канади о. Василя Жолдака, як Митрополичого Візитатора. Отець Жолдак обїхав 1901 і 1902-му році всі українські кольонії й оселі в Канаді, вернув до Митрополита й представив незавидне положення релігійно-опущених канадійських українців. Щоб наш нарід міг опертися російському православію, то по думці о. Жолдака треба було сейчас вислати до Канади принайменше 12 світських священиків і кількох монахів-василіян. Митрополит розписав сейчас конкурс до свойого священства, щоб зголошувалися на місію до Канади. Зголосилися зразу кількох світських священиків, та коли прийшло виїзджати на місію до Канади, то всі повідмовлялися. А час минав, Рим налягав, канадійські епископи настоювали, щоб таки чимскорше когось зі священиків вислати. Тоді Митрополит Кир Андрей удався з о. Жолдаком до Василіян у Львові й зі сльозами в очах просили, щоб Василіяни піднялися канадійської місії. Супроти виразної волі св. Отця Папи Льва XIII, Заряд Чина рішився вислати місіонарів до Канади.

Про приїзд оо. Василіян до Канади так пише тодішний католицький часопис "Ля Пресс" із 29-го жовтня 1902 р.: "По вказівках, що їх ми одержали від св. Конґреґації для поширення віри, Його Преосвященство Кир Шептицький, Львівський Архиепископ Галичини, вислав щойно трьох Отців з Чина св. Василія Великого, обновленого Його Святістю Папою Львом XIII. Є там всеч. о. Василь Жолдак, світський священик, що вчився в Римі, та є вельми в пошані своїм знатним Архиепископом, а тепер вертає до Зах. Канади з цими добрими Отцями. Чотири Сестри, названі Служебницями Марії, також виїзджають заложити серед галичан Згромадження й Шпиталь. Імена перших Василіян безсумніву заціквавлять наших читачів. Найперше, це впр. о. П. Філяс, настоятель, що говорить дуже добре по французьки, кромі українського, польського, німецького, а головно по латині. Відтак є ще пр. Отці: Созонт Дидик і Антін Строцький. Один домашний братчик іде з ними, а це брат Яремія Янішевський. А імена Сестер: Преп. С. Амвросія Ленкевич — настоятелька, Ізидора Шиповська, Таїда Врублевська й Емілія Клапоушок."

"Цей цінний гурток мав бути післаний до епископів дієцезії Ст. Боніфасу, Ст. Алберт і Апостольського Вікаріяту в Саскачевані. Але тому, що схизма зробила великі спустошення в Ст. Алберт внаслідок присутности двох попів, чи схизматицьких священиків, підсилених поміччю Росії, тому впр. Отці з преп. Сестрами удадуться найперше до Ст. Алберт, а знову всеч. о. Жолдак останеться в Ст. Боніфас. По місяцеві вернеться впр. о. настоятель Василіян до Ст. Боніфас, щоб відвідати українські кольонії цієї дієцезії і Саскачевану. Оця подія є одною з найбільше потішаючих, що могла прийти в околиці Заходу, де сьогодні можна нарахувати більше як 60,000 галичан-католиків, українців, порозкидуваних як слідує: 30,000 в дієцезії Ст. Боніфас у Його Ексц. Лянжевена, що в ній місіонарюють серед цих людей трьох оо. Облятів і трьох оо. Редемптористів, — 20,000 у дієцезії Ст. Алберт, що в ній є Його Ексц. Леґаль, — 12,000 у Вікаріяті Саскачевану, що в ньому є Його Ексц. Паскаль."

"Число Галичан збільшається з кожним днем і ці трудящі й ощадні кольоністи є в силі доробитися в короткому часі чесного добробуту. Кромі конечности побільшити число священиків, треба буде також подумати про будову каплиць і заложення шкіл із іспитованими католицькими вчителями, чи вчительками. Будучина Католицької Церкви в Манітобі й Північному Заході є тісно злучена зі задержанням цих людей при католицькій вірі, а до цієї цілі є так само конечні школи, як священик і каплиця. Праця, що її піднімається, є величанська і вимагає великих грошевих засобів і геройської посвяти. Клич для жертвенних душ і щедрих добродіїв." Такі думки й враження викликав приїзд перших Василіян в редакції католицького часопису Ля Пресс, коли 23. жовтня станули вони на канадійській землі, в Монтреалі.

II. ВАСИЛІЯНИ-ПІОНІРИ (1902—1905).

Першими Василіянами, що в переїзді з Ню Йорку через Монтреаль станули на канадійській землі 23-го жовтня 1902 р., були вище згадані три Отці: Філяс, Дидик, Строцький. Зі собою везли вони також до помочі в місійній праці Брата Еремію й чотири Сестри Служебниці, щоб вони могли навчати наших дітей у школі, вести захоронки й ходити коло хорих. Майже точно в рік пізніше приїхали до Вінніпеґу 15-го листопада 1903 р. о. Матей Гура й о. Навкратій Крижановський. 13-го січня 1905 р. приїхав до Мондеру о. Атанасій Филипів.

Зараз по свойому приїзді занялися новоприбувші Отці місійною працею. Була вона тоді великою, бо обіймала всіх канадійських українців. Щоб духовна обслуга була всесторонною, поділено ці безмежні канадійські простори на місійні осередки. Такими осередками в Аль-

берті став: Біверлейк, Біверкрік і Ребитгілл. У Манітобі— Вінніпеґ. В Саскачевані— Ростерн. В Біверлейку поселився о. Філяс—Настоятель Канадійської Місії. В Біверлейку о. Строцький. У Ребитгілл о. Дидик. Вінніпеґ майже стало обслугував о. Гура, а на позавінніпеґські кольонії доїзджав о. Крижановський. До Ростерн доїзджали час до часу о. Дидик і о. Строцький. Оба також відвідували в перших роках Калгарі, Летбридж і Бритійську Колюмбію.

Першими богослуженнями по хатах започатковано сталу, плянову й зорганізовану місійну працю серед наших переселенців. Щоб її повести більш успішно, треба було перш усього повишукувати порозкидуваних українців, поописувати їхні імена й розложити плян відвидин— як це виразно зазначено в едмонтонській хроніці о. Дидиком із 22. XII. 1902 р. Тому, що церков тоді ще майже не було, то богослуження відбувалися по хатах. Із таких перших домів, що в них на початках через довші роки відправлялися богослуження, є знані у Біверлейку: Олекса Лесюк, Матвій Гах, Іван Най, Іван Зварич, Сенюки, Калинчуки, Єрмоловичі... Коло Біверлейку: Гринів, Данчук, Слобода, Старко, Єлиняк, Собко, Юрків, Романюк, Ахтемічук... Коло Ребитгілл: Воркун, Тимочко, Щербанюк, Марусечка... Коло Вінніпеґу: Романів, Червоняк, Ждан, Маліцький... Коло Ростерн: Білики, Грицаки й інші.

З відправами перших богослужень виринула потреба будови перших каплиць і церковних будинків. Хата, хочби й набільше простора, лише з конечности могла служити для церковних відправ. Важко однак приходилося в тодішніх часах будувати церкви й тому майже всі вони повставали за визичені гроші. І так, коли будовано першу василіянську каплицю в Біверлейку, що була зразу величини 31 х 27 стіп, то на вікна її й викінчення мусіли о. Філяс зазичитися у своїх парохіян. В Едмонтоні позичено на церкву, що зразу виносила 60 х 40 стіп, в еп. Груарда $1,500.00, а в Ледука $1,000.00. На будову вінніпеґської церкви також треба було затягнути позичку на $18,000.00. Між 1902 р. а 1905 р. є вже знані слідуючі церковці збудовані в Альберті, кромі нововідзисканої церковці на Стар:Восток св. Николая, св. Михаїла; в Манітобі, кромі церкви св. Володимира й Ольги, ще: в Гонор, Гімлі, Мінкрівер, Кукскрік, Стюартбурн, Брендон, Брокенгед.

20-го вересня 1903 р. відбулася в каплиці на Біверлейку перша місія в Канаді. Давав її о. Філяс і о. Дидик. Зїхалося дуже багато людей на возах. Многі прибули пішки на місію. Але на 21-го впав дощ зі снігом, нарід не міг в каплиці ввесь зміститися й тому по перших чотирьох місійних науках треба було перервати місію й пустити нарід домів. Взагалі перші літа місійної праці далися добре в знаки для перших місіонарів. Вже 3-го жовтня впав сніг по коліна, хоч дім був ще без вікон, невикінчений, а стайня для коня й корови не виліплена. І. VIII. викопали керницю на 34 стіп, а вона усунулася й пішло понад $30.00 19. IX. 1904 згинула корова вартости $60.00. 30. VII. 1903 р. їдучи зі Стар, сполохалися коні, викинули о. Філяса з воза й дуже потовкли їх. Від 25. X. 1903 р. захорували так сильно на горло й серце, що через три місяці боролися між життям і смертю. Коло Різдва Матери Б. 1903 р. так тяжко було за гріш в хаті, що через два тижні жили о. Філяс із Братом і Сестрами одним молоком. Таке переносили й інші Місіонарі.

Від самого приїзду перших місіонарів до Канади звернули вони пильну увагу на навчання нашої молоді. В цій цілі поотвирали вони при монастирях парохіяльні, рідні школи. Такою найстаршою школою в Канаді є школа при церкві св. Николая у Вінніпеґу. В своїх початках перейшла вона многі трудноці, головно при доборі вчителів. І так, їдучи кораблем "Пенсильванія" запізнався о. Гура з якимсь Макогоном, що представляв себе, що він покінчив учительський семинар у Сокалі. Отець запропонував йому, що коли не матиме роботи в Злуч. Державах, то нехай приїде до Канади вчити при їхній церкві рідної мови. Вкоротці на його просьбу спровадили його своїм власним коштом. А цей замість вчити дітей рідньої мови, почав вчити людей соціялізму. Завелися також і на другому вчителі Січинському, що його спровадили зі Старого Краю, бо він вкоротці почав переписуватися з православним Плятоном. Такої самої користи дізнали від третього вчителя, що називався В. К. Щойно, коли приїхали з краю дві Сестри: Атанасія й Олексея 1905 р. наука дітей розвивалася вже гарно й без перешкоди. Навчання дітвори відбувалося зразу в малій церкві, відтак в салері великої церкви, а вкінці в нинішній мурованій школі св. Николая. Ця школа, як і також подібна її в Йорктоні, в Едмонтоні й Мондері видали за минулі літа цілі сотки інтеліґентних і свідомих українців-католиків.

Місії, проповіди й богослуження почали щораз до краще освідомлювати наш нарід у релігійних справах. Добрі люди укріплювалися в правдивій вірі, ці, що сумнівалися в правдах віри, по якомусь часі освідомлювалися; а навіть ці, що в добрій вірі знайшлися в православних сітях, наверталися, вирікалися своїх блудів, відновляли свої неважні шлюби перед місіонарями. Та ворог людських душ не заспав! Заломалося православя, зродилася Серафимщина! Приїхав до Канади якийсь виклятий російський священик, на імя Стефан Уствольскій, оголосив себе епископом і почав за гроші "кропити" кого попало на священиків. Ці викропленці почали відтак вештатися по кольоніях і баламутити наших людей. На місіонарів почали видумувати різні нісенітниці, а людей страшити французькими "десятинами." Боротьба із ними була тим тяжчою, бо їх було по кольоніях дуже много. У вінніпеґському примірном окрузі куди доїзджав 1903 р. о. Крижановський, було щось аж кільканайцять серафимських викропленців. Мітінги, що їх вони відбували, по домах і церквах много разів закінчувалися бійкою. Один із таких серафимських викропленців відбував свої церковні збори з револьвером у руках.

Серафимці накидувалися зі своїми богослуженнями, насильно входили до церков і тому треба було перед їхнім вступом до церков боронитися. Про одне таке непрошене накидування з посвяченням церкви згадують о. Крижановський у своїх записках із 6-го грудня 1903 р.: "Коли в неділю, коло 8 і пів години, прийшов я до церкви, то вже ожидало мене велике число людей і ми всі разом ввійшли до церкви. Тепер я собі подумав, нехай приходить Серафим посвячувати церков, однак підчас утрені ніхто зі серафимців не приходив. Коли я зачав Службу Божу, ціла церква була набита людьми. По малому входи зачув я якесь дзвонення і наче якийсь крик. Всі люди заворо-

шилися в церкві й кинулися до дверий. Через віконце за престолом завважив я, що якийсь буковинець в гуцульському кожусі йшов із хрестом, збитим із двох патиків, а дві жінки несли на руках такі образи, що їх можна було побачити нераз завішених на стіні. А за ними йшов із кропилом Серафим. Більше не було нікого. Таке видовисько побачив я перший раз у житті. Попросив я людей, щоб не виходили з церкви, нехай злий дух хоч трохи потішиться. Відтак на проповіди вияснив я людям, чому противники не хотіли на св. Михаїла допустити до посвячення церкви, чому баламутять людей "десятинами." Тепер самі крадьки хотіли посвятити церкву. Заплакали люди, коли відтак пізнали як важною справою є спасіння душі й скільки це ворогів напосілося на погибіль їхніх душ..."

Щоб збаламутити наших людей серафимці не жахалися навіть фальшивих доносів. Під 28-им листопадом 1903 р. є занотоване в записках о. Крижановського, що один серафимець на імя Крупа, намовив свою жінку, шоб вона дрочилася з о. Гурою за свою релігію. Змучений о. Гура богослуженням, сказав її: "Жінко, відчепись від мене." На основі цих слів кинено на о. Гуру "варант," начеб це вони побили жінку. Вже полісмани ожидали приїзду залізницею о. Гури, у Давфіні, але залізниця ще перед Сифтоном вийшла зі шин. Коли на другий день о. Гура приїхав возом зі Сіфтону до Давфін і відправили Службу Божу, вже Серафимці ожидали з полісменом, щоб арештувати їх. Однак нарід не позволив на такий підступ серафимців і так заявив: "Якщо хотіли б замкнути о. Матея до кримінату, то ми всі підемо перші за крати, щоб для Отця не було місця." Суддя, бачучи неясність справи, відпустив о. Гуру домів. По кількох днях на головній розправі виявилося, що це була чиста напасть Крупи та його жінки.

Така відважна оборона священика додавала місіонареві охоти до ще більшої ревности й праці над нашим народом. І дійсно, з оставлених записок бачимо перших місіонарів в майже щоденних місійних подорожах. З Біверлейку виїзджають о. Філяс часто коло Сенюків, Калинчуків, Москалика й на Фармілію. З Біверлейку о. Строцький править у Данчуків, на Стар, у Єлиняків, коло Тичковського і виїзджав кілька разів до Бритіш-Колюмбії. З Ребитгілл о. Дидик виїзджає часто до Равндлейку, Едмонтону, Нортверміліон і доРостерн у Саскачевані. У Вінніпегу майже стало правив о. Жолдак, а відтак о. Гура, виїзджаючи на кольонії час до часу. Отець Крижановський майже стало був поза Вінніпегом й доїзджав на слідуючі кольонії: Гонор 7; Гленела 1; Вінніпегозіс 2; Форк Ривер 1; Стюартбурн 10; Оверстовн 4; Селкірк 5; Сифтон 12; Валлейривер 12; Фишривер 12; Мінкривер 1; Етелберт 12; Гарленд 2; Брокенгед 8; Плезентгом 1; Пайнривер 1; Брендон 3; Келд 1. (Числа з боку вказують, як часто доїзджав на кольонії о. Крижановський за рік 1904).

В розгарі місійної праці прийшла ненадійно 15-го жовтня 1904 р. до о. Філяса телеграма зі Жовкви слідуючого змісту: "Полагодивши важніші справи, поспішай вернути, щоб переняти уряв Чина. Грамоту вкоротці дістанеш. Андрей." По одержанні цієї телеграми дописав о. Філяс власноручним письмом під датою 15-го жовтня в мондерській хроніці слідуючі слова: "Нова журба —тай тільки. Да будет воля Божа." Жаль було о. Філясові кидати розпочате місійне діло, головно тепер, коли вже почали показуватися перші овочі його місійної праці, але св. послухові треба було повинуватися, та вертати до Старого Краю.

Не менше жалував за о. Філясом і еп. Леґаль зі Ст. Алберт. Згадуючи в своїй історії про його відїзд, так записав: "Загальним переконанням було, що не можна було зробити кращого вибору, як вибираючи самого впр. о. Плятоніда Філяса, людини, що мала підняти́ся проводу Чина в уряді Настоятеля-Протоігумена... Розумний, очитаний у богословському знанні й канонічному праві, взірцевий монах, тактовний, а в цім самім часі неугнутий, з ідеалами вповні гармонійний з вказівками св. Столиці; він отже посідав все, що було потрібним вести сильною й певною рукою завданням обновленої галузи Чина св. Василія Великого."

Найбільше однак за о. Філясом жалували самі люди. Наш найстарший імігрант Василь Єлиняк із Чипмену, що був очевидцем останних днів прощання з о. Філясом, так згадує про їх виїзд: "За о. Філясом люди дуже банували. Потішали й мене кажучи: Єлиняку, Єлиняку! Не журіться! За кілька літ то всьо інакше в Канаді буде. Боже мій, Боже! Як люди за ними плакали. А вони їх потішали: Не плачте, не плачте! Священики вкоротці з краю приїдуть."

Отець Філяс відїхав із Канади в січні 1905 р. Коли приїхав до Канади не застав ні одного нашого отця, а відізджаючи полишив по собі пятьох: Дидика, Строцького, Гуру, Крижановського й Филипова. При помочі своїх місіонарів-співбратів заложив перші основи під парохіяльне й церковне життя в Канаді. Правив зразу по хатах, а відізджаючи полишив каплиці й церкви, що проіснували аж до сьогоднішних часів. Заложення Новіціяту Сестер Служебниць, початки парохіяльних шкіл, завязки парохіяльних домів, припадають на часи о. Філяса.

III. ДО ПРИЇЗДУ ЄПИСКОПА (1905—1912).

По відїзді о. Філяса не устала в Канаді місійна праця Отців Василіян, але продовжувалася дальше. Провід канадійської місії спочив зразу в руках о. Гури, а по році став Настоятелем Місії о. Дидик. В ігуменстві на Біверкріку заступив о. Филипів. о. Дидик перенісся 1905 р. з Ребитгілл настало до Едмонтону. Отець Гура остався у Вінніпегу. о. Крижановський на дальше у Сіфтон. Отець Строцький перенісся настало до Ростерн в Саскачевані. 10-го липня приїхали ще два отці зі Старого Краю: Йоан Тимочко й Роман Волинець. Перший замешкав зразу на Бівербруку, а другий у Стюартбурн.

З приходом о. Филипова до Біверлейку, що зі збудованням залізниці перемінився на назву Мондеру, зачинається дальша розбудова місії. Коли прибули до мондерського монастиря, застали кромі знаних краєвих Сестер Амвросії, Ізидори й Евмелії, ще 4 нові: Таїду Летавську, Йосафату Тимочко, Марію Крисько і Марію Сохацьку, що робили новіціят. 9-го грудня 1905 р. рішено на парохіяльному мітінгу поставити один хрест на цвинтарі, другий коло каплиці і приступити до будови дзвініці. В монастирській каплиці навчано дітей в цей спосіб, що в часі науки заслонювали Сестри цілий престіл рухомою фіранкою. 27. III. 1905 р. виїхали настало Сестри: Евмелія, Йосафата й Кароліна Блищак до Едмонтону й замешкали в дімку по правій стороні церкви св. Йосафата. А по лівій стороні поїхав Брат Єремія зладити тро-

хи мешкання для о. Дидика. 10-го липня 1905 р. приїхали знову дві Сестри: Атанасія й Олексея зі Ст. Краю, щоб занятися навчанням дітей у Вінніпеґу.

Парохіяльна праця також починається поширювати й прибирати сталу обслугу кольоній. І так, коло Мондеру завязуються такі кольонії зі сталою обслугою: на полудне Калинчуки (Борщів), —на захід Сенюки (Гіллярд), на північ Москалики, коло Яхимця—Плейн-Лейк, коло Грицана, коло Глуся,—Іннісфрі Р.М.Б. коло Хміляра-Моркемб, коло Ханаса—Дервент, коло Глушаків—Іннісфрі ЧХр., коло Плішки—Мирнам, на Пакан—Вікторія, коло Єлиняків—Чипмен, коло Тичковських Стар—Пено. Подібні кольонії розвивалися і біля інших місійних осередків, звідки виїзджали Отці, як: коло Едмонтону, Вінніпеґу, Ростерн і Сіфтону.

Не без трудноців приходилося всі ці нові кольонії орґанізувати. Треба було їздити чим попало: возом чи саньми, волами чи кіньми. "Дорога була дуже зла, чотири милі їхали ми лісом і жадної дороги не було, а до цього буря наломила грубих дерев і це все треба було переїзджати, безнастанно крутитися поміж деревами, а вкінці ми зблудили"—так зазначує покійний о. Тимочко свою подорож від Ханасиків до Івана Грицана під 29. VIII. 1908 р. "Рано фірман вилетів із боги і зломився каблук у ній, а пополудні знову я сам вилетів з боги й то в калужу, так що боґа перейшла через ногу й в наслідок цього я терплю біль" (з 29. IV. 1907 р.)

Не краща була їзда й залізницею. Про її їзду таке згадують о. Тимочко в Мондер. хроніці під 1907 р. "Дня 10-го червня о год. 9-ій рано ми вертали домів. За стацією Чипмен від сторони Мондер розбився один тяґаровий ваґон на тріски. Наслідком цього аж послідний ваґон добре затрясся. Сестрам нічого не сталося, а мені ногу добре потовкло. Тому що особовий ваґон був назаді й не можна було його спровадити, бо розбитий ваґон перешкаджав, то пасажири, що їх не много було, так розмістилися до дальшої їзди: Наші 2 Сестри й 2 пані сиділи коло машини, я стояв також коло машини, панове повилазили в ґару на вугля і так ми вернули до Мондеру. От канадійська їзда!"

Ціла початкова праця місіонарів відбувалася серед безустанних подорожей. Це були такі часи, де зі собою треба було тягати всі церковні річи й ризи до відправи й все те витягати з валізок і знову день у день складати. Кожна ґреко-католицька хата, коли ще не було церковці, служила для церковного богослуження. Не був це ідеальний стан, бо така низька хата, наповнена ущерть людьми, перекопчена горіючими свічками й кадилом дуже часто приводила до зомлінь, головно старших жінок. Але на початках мусіло й так бути. Час відправ не був так чистий, як тепер у неділі чи свята, але відправлялося і в будні дні. Такі будні дні, коли в них явився на кольонії священик, ставали для вірних святом, празником і відпустом. В цьому дні полагоджувано всі священичі обовязки, отже: сповіди, богослуження, св. Причастя, вінчання, запечатування гробів. Тому, що в цих часах були рідкі відправи, то було багато хрещень. В Етелберт пр. 20. V. 1904 р. охрестили о. Крижановський одного дня 36-теро дітей. Тому, що деякі вже дещо попідростали й голодні плакали, то перш усього треба було собі перед хрещенням позатикати ватою вуха й щойно тоді почати хрестити.

Кромі самозрозумілих місіонарських трудноців чимало їх спричинювали релігійні противники. Догорювало православя, розвіялася серафимщина, але зявилася нова протестантська секта під назвою "бодругівщини." Були це недобитки серафимців, що їх повизбирували з цілої Канади пресвитеріяни, щоб баламутити наших людей. Збирали вони між собою на купно українських душ великі грошеві суми. Плачення від сорок до сто долярів своїм провідникам— не було для нікого тайною, бо їхня преса подавала докладні звіти, коли й які гроші видавали протестанти, та на які ціли. В одному лише році, 1920-му подали пресвитеріяни, що вони видали на українців $94,000.00, а методисти $30,000.00. Виривання прадідної віри з українських душ називали вони "самаританським ділом" супроти українців. Серед релігійних противників зявилися також і відпавші ґреко-католицькі священики, що збаламутили серед інших кольоній Сіфтон, Чипмен, Ребитгілл, намовляючи їх будувати "громадські церкви," незалежні від церковної власти.

Серед усіх цих релігійних боротьб знаходився наш місіонар наче між молотом а ковалом. Ці релігійні суперечки витворили новий для священика клопіт із записами церков. Перше таке непорозуміння стрінуло при пращанні ще о. Філяса 11. I. 1905 р. в Едмонтоні. Люди підбурені кількома мальконтентами домагалися, щоб о. Філяс записав для них бодай два льоти зі землі дарованої єп. Леґалем для Василіян на церков і монастир. Ця невмісна просьба зробила прикре враження на відізджаючого о. Філяса. Таких мальконтентів знайшлося відтак по кольоніях більше, що сіяли серед добрих людей недовіря до священиків, бо вони хотіли рядити священиком. І так є записане в мондерській хроніці, що був клопіт із записом церкви 18. VII. 1905 на Калинчуках, 16. XII. 1905 на Москаликах, 12. XII. 1906 на Сенюках, 21. II. 1909 на Востоці св. Ник., 6. II. 1909 на Ханасиках... Однак Отці не могли уступити з католицьких засад і тому відмовилися там їхати, доки не було записане на добрий чартер. З часом освідомилися люди в справах запису, головно навчені досвідом судів і тому перш усього старалися зобезпечити церковне майно добрим записом.

З часом місійна праця почала видавати свої гарні овочі, повні потіхи й піднесення для місіонаря. І так під 28. IV. 1905 р. занотоване о. Филиповим, що при Божому Гробі з виставленням Найсв. Тайн: "Через цілий цей день люди приїзджали до каплиці до Божого Гробу. Дуже мене це тішило." З приводу Майського Набоженства під 1905 р. записано: "Мушу на цім місці занотувати: мимо цього, що я не заохочував людей, щоб учащали на майське богослуження, то щоденно було понад тридцять осіб. На закінчення, дня 31-го мая була більша половина каплиці. Красно!" З приводу першого приняття членів "Апостольства Молитви" з дня 22. XII. 1905 р., в якому то дні приступило до св. Причастя 112 осіб, читаємо: "Люди загально були одушевлені. Здибалися й вороги апостольства, але це байка. Цілий майже світ, з маленькими лише виїмками, є ворогом Бога, Його Церкви і всего, що вони приказують, або до чого заохочують." Була також радість для місіонаря, коли каючі люди відновляли свої шлюби, що їх заключили перед фальшивими священиками. Раді-

сну хвилю переживав о. Крижановський, коли 11. VI. 1910 р. з 23 заблудших родин у Чипмен вернуло 18 із них знову до католицької церкви. До радісних переживань треба зачислити закуплення від "незалежних" вегривільської церкви 3. IV. 1911 р.

1. V. 1910 р. загостив до монастиря о. Жан, великий приятель українців. Із ним прибув посол Ляссард із двома англійками, що цікавилися нашим обрядом і хотіли його студіювати на місці. Саме в цей день випав Великдень і вони мали нагоду побачити всі наші великодні відправи й звичаї. Відтак вони звиділи наших людей і були в хаті Олекси Лесюка й Петра Сірацького. Виїхали з Мондеру повні одушевлення й подиву для місійної праці наших місіонарів. Всім були вони захоплені: й нашим чарівним обрядом і співом і побожністю наших людей. Свої кінцеві враження описали вони в часописі "Кетолік Реджістер" із 10. V. 1910 р. на стороні 5-ій цілих сім колюм, поміщуючи при цім і дві знимки з мондерської каплиці. Деякі виїмки з цієї статті наведемо дослівно:

"А що мене найбільше вдарило, це тяжка праця цих двох українських священиків. Ранішне богослуження зачинається від год. 6.30 до год. 11.30 а то й 12.00. А щоб ти мав поняття, це безперивний спів, що у ньому найбільшу участь бере таки самий священик. Продовжувати цього роду працю, це неможливе на дальші літа. А друге, що мене вразило, це радість глядіти на віру й набожність цього доброго, простенького й тяжко спрацьованого народу. Їх було 500 із різної віддалі. Деякі їхали 15, 20 і 30 миль, на своїх возах сидячи на сіні, ніччю, щоб тут бути на 6 годину рано. Скільки це добра можна б зробити, якщо б тут було більше священиків." Так написав о. Жан. А аматорка українських вишивок Катерина Гюс виїхала з Мондеру зі слідуючими враженнями:

"Так отже є, що Альберта з 15,000 українцями, що з них дуже маленька часть є некатолицькою, має лише двох священиків і 9 сестер для релігійної обслуги. Саскачеван із таким майже самим числом людей не має ні однієї сестри, чи священика. Дієцезія св. Боніфатія, чи Манітоба, з ще більшим числом українців, як котра небудь із обох провінцій, має так само як Альберта, лише двох українських священиків і 6 сестер. Ця частина Альберти, що лежить на північ і полудне від Сіенару, від 7 до 21 ренчу, поверх 100 миль воздушної лінії, є густо заселена українцями. Є там їх густою масою збитих коло 7,000, а щоб обслужити їхні душевні потреби, то вимагає від о. Крижановського прямо геройчних зусиль. Як о. Гура в Едмонтоні, так він по найбільшій части є безнастанно в дорозі на тяжкому возі, з місії на місію, співаючи Службу Божу, проповідуючи в будні й неділі, через довгий час у пості, змучений відправами займається самий у всякий спосіб добробутом народу."

Цей брак священиків не лише бачили чужинці, але ще більше відчували на собі самих перші місіонарі. Поле місійної праці поширювалося з кожним роком, а сили тіла щораз то більше в місіонарів вичерпувалися. Як на нещастя о. Йоан Тимочко, вертаючи 18. XII. 1909 р. з відправи на Востоці св. Николая з умучення впав на санях і маючи астму, невідратований закінчив життя. На похороні плакав ввесь нарід, що було доказом як любив горячо свого душпастиря. З приводу його смерти п. Юрій Шкварок, пізніший мондерський адвокат, так написав із Ростерн 29. XII. 1909 р. до о. Крижановського: "Справді велику страту понесли оо. духовні й наш нарід по св. пам'яті о. Тимочкові. Земля йому пером, св. упокій душі помершому, а жиючим Отцям сильної волі й сили до подвійної праці." Щоб добути нових отців, виїхав до старого краю 1909 р. Настоятель Місії о. Дидик. Вислід цієї подорожі не дуже був потішаючий для о. Тимочка, коли він із цього приводу таку подав дописку в монд. хроніці під 25. IX. 1909 р.: "Отець С. Дидик, Наст. Місії в Канаді вернув вже з Галичини й привіз 3 клериків: Ореста Кузіва, Вас. Ладику і Іларіона Дороша й мають кінчити богословя в Монтреалі - в оо. Сульпіціянів— а колись-колись щойно будемо мати з них помічників— от таку то поміч дали нам з Галичини".

Саме в цьому році, коли приїхало трьох молоденьких василіянських богословів відбувся Всеканадійський Католицький Собор у Квебеку. Для нас канадійських українців він цим важний, що на ньому порушувано й українські справи 24. IX. 1909 р. Запрошений був на цей Собор і о. Дидик і виготовив Апостольському Делеґатові Донатто Сбаретті письмо слідуючого змісту: Щоб утримати наш нарід при його св. вірі й обряді, то треба йому 1. Українського Єпископа на Канаду, 2, Заложити чимскорше Малий Семинар, щоб в ньому могли вчитися здібніші хлопці на священиків і вчителів, 3. Постаратися чимскорше за католицький часопис для українців. Знаменною річю, що на засіданні, коли прийшла бесіда про українського єпископа, то вжито думки о. Філяса, вираженої в листі до о. Делярого ЧНІ., щоб будучий єпископ мав над українцями цілковиту повновласть, а не був лише помічником латинських єпископів: "Український єпископ, що був би помічником єпископа латинського обряду, не приніс би жадної помочі сучасному станові річей. Народ його не приняв би, як зборонювався приняти єпископа Сотера. Останні річи були б гірші попередних. Націоналізм і політичні річи є більше могучі в наших днях як повага католицької Церкви." Отже по думці о. Філяса новий єпископ не повинен би залежати від нікого, хіба лише від Апостольського Делеґата. Найскорше була переведена в діло справа преси появою Канадійського Русина в 1911 р. Відтак прийшла черга на Колеґію св. Боніфатія у Вінніпеґу. Вкінці діждались ми і свойого єпископа.

Великим підйомом в праці наших місіонарів були відвідини нашого Митрополита Кир Андрея Шептицького. Він був вчителем о. Крижановського на Новіціяті й тому дуже часто оба переписувалися. о. Крижановський у своїх листах запрошував до відвідин у Канаді, але на перешкоді стояла ця обставина, що єпископ не може на довший час покидати своєї дієцезії без позволення Апостольської Столиці. Виїмково позволяється виїхати єпископові, коли є Евхаристійний Конгрес. Саме такий Конгрес відбувався 1910 р. в Монтреалі і Митрополит скористав із цієї нагоди, щоб відвідати канадійських українців. Була це велика ласка зі сторони Митрополита, що він відвідав своїх рідних в цьому часі,коли з інших католицьких єпископів жаден не піднявся такої подорожі, щоб відвідати вірних своєї народности. В очах чужинців Митрополит підніс своєю особистістю дуже престіж нашого народу, що видав зпоміж себе такого достойника. А для місіонарів приніс він одобрення й признання для їх важкої місійної праці. Це заявив Кир Андрей по свойому повороті до Львова о. Протоігуменові Філясові, що з 5. I. 1911 р. так написав до о. Крижановського: "Ексцелен-

ція вернув із Канади 14. XII. Дуже нею одушевлений. По Йордані писатиме послання для канадійців в Лаврові. Наших Отців дуже хвалить, а їх працю дуже підносить. Опісля поїде до Риму просити єпископа для Канади. Найліпшим єпископом для Канади був би сам Ексцеленція. Так пише й еп. Леґаль..."

Місійна обслуга мондерського округу, що його обслугував о. Крижановський, представляється за рік 1912 статистично так: Відправ в Мондері: 22; Восток св. Николая 6; коло Сенюків 6; Калинчуків 6; Яхимця 6; Чипмен 5; Плейнлейк 5; Мусідора 5; Іннісфрі 5; Москаликів 5; Івасюків 4; Веґривіл 4; Стар 4; Смокилейк 4; Скаро 4; Радісон 3; Ростерн 2; Ст. Джуліен 2; Альвена 2; Ханасики 3; Делф 3. Великодних сповідей 2670. В подібній пропорції представляється духовна обслуга й едмонтонського округу та вінніпеґського. Сталою й систематичною обслугою кольоній так зріс місійний рух в Канаді, що вкоротці зажадав він утворення українського єпископства для канадійських українців.

Від 1905 р. до 1912 р., попри 4 отців Редемптористів: Деляроґо, Бульса, Декампа та Тешира та 2 світських отців: Сабурена й Андруховича, працює на місійній ниві в Канаді 5 оо. Василіян: Дидик, Ґура, Филипів, Крижановський і Ладика висвячений 4. VIII. 1912 р.. Цілий цей час зазначився постійним зростом релігійного й церковного життя й розбудовою церков. Зведено завзяту боротьбу з російською пропаґандою, серафимством, бодруґівщиною, соціялізмом. Започатковано о. Ґурою запомогове Братство св. Николая 1905 р., Братство св. Ів. Милостивого о. Филиповим 1911 р. й здобуто першу католицьку часопись "Канадійського Русина." Втрачено о. Тимочка, виїхав до Спол. Д. П.А. о. Строцький і о. Волинець.

IV. ЗА КИР НИКИТИ БУДКИ (1912—1929).

Серед усіх народніх груп, що належать до Католицької Церкви в Канаді, українці зайняли виїмкове становище під церковним оглядом, отримавши від Апостольської Столиці свойого власного єпископа з повною судовластю над усіми українцями в Канаді при безпосередній своїй залежності від Апостольського Делеґата в Оттаві. Як великий це був здобуток для канадійських українців й скільки він коштував старань, про це знає хіба докладно Митрополит Кир Андрей та перші піонірі-священики, як: о. Делярий, о. Філяс, о. Дидик, о. Крижановський, о. Бульс, о. Сабурен і о. Н. М. Декамп. І тому іменування Кир Никити Будки першим єпископом канадійських українців приняли всі з надзвичайною радістю.

З 28-го вересня 1912 р. появляється в нашій часописі "Канадійському Русині" поклик до жертв на дар любови для нашого першого єпископа в Канаді. В цьому покликові є заохота від оо. Василіян, щоб канадійські українці, по приміру українців зі Злучених Держав, що зложили свойому єпископові Кир Сотерові Ортинському при повитанні його на американській землі $1,200, як дар на покриття перших потреб і видатків нового єпископа,—щоб канадійські українці так само зложили дар любови для свойого єпископа Кир Никити. "Тут єпископ не має ні палати, деб мешкав, ні дібр, або пенсії з державної каси, що запевнили б йому вдержання. У Канаді мусять подбати про вдержання єпископа вірні католики, що для них його іменовано."

Цей поклик оо. Василіян мав о много кращі успіхи як у Зл. Державах, бо в цьому самому часописі з 23. XII. 1912 р. являється подяка від єпископського секретаря о. Йосифа Бали слідуючого змісту: "В понеділок 23. с.м. передали оо. Василіяни з Вінніпеґу Їх Преосвященству Єпископові Никиті Будці $1,551.06, котрі ускладали на їх руки яко дар любови для Їх Преосвященства Русини Провінції Манітоби, Саскачевану і Альберти. В імени Їх Преосвященства складаю отсим сердечну подяку всім Вп. Жертводавцям, як також оо. Василіянам, які дали почин сему благородному ділу і трудилися збиранням грошей. Най Бог усім зішле своє щире благословення".

Коли 6. XII. 1912 р. причалив корабель "Експрес оф Брітейн" до Ґаліфаксу, серед інших телеграм, прийшла також і від оо. Василіян: "При вступі на канадійську землю нашому найдорожчому Архиєреєві честь і поклін від русинів-католиків." Радісними словами привіту від українського народу й духовенства привитав о. Дидик, Настоятель Місії новоприбувшого Владику у василіянській церкві св. Николая, що в ній відбулася 22. XII. 1912 р. інсталяція. У своїй першій проповіди згадав із вдячністю Владика про "заслуги оо. Василіян, положені на релігійному полі в Канаді." Єпископський бенкет відбувся в Домі оо. Василіян о год. другій, а вечером о. год. 8-ій дала Школа св. Николая свойому Владиці гарний концерт з співами, деклямаціями, адресами, ґімнастичними пописами й представленням серед цвітів. Накінець вручено Їх Ексцеленції китицю свіжих цвітів і відспівано многоліттєвія.

З приходом нашого першого єпископа прибрала місійна праця оо. Василіян вид сталий, гармонійний і впорядкований. Мова, обряд, звичаї, культура, та історія виступили в цілій своїй повноті й чарівній красі головно в часі архиєрейських відвідин. Новоприбувший єпископ Кир Никита був частим гостем у монастирях і монастирських церквах. Мондерська хроніка з року на рік подає під слідуючими датами відвідини єпископа: в 1913 р.:—6. III, —2. VII, —31. VII; в 1914 р. —10. VIII, —17. VIII, —18. IX; в 1915 р. —17. VIII; в 1916 р. —12. VII,— 13. VIII, – 23. IX; в 1917 р. —4. V, 29. V, 22. VII, —23. IX; в 1918 р. —9. V, —13. VI,—3.IX, —30. IX; в 1919 р. —1. III, — 11. VII, —19. XII; в 1920 р. —5. II, —19. V, —8. VII. ітд. Отже Кир Никита відвідував Мондер майже стало три рази до року. Так само любив відвідувати й інші василіянські осередки: Едмонтон і Вінніпеґ.

За часів єпископства Кир Никити завважується прегарний розвій наших шкіл, що їх вели при монастирях неструджені Сестри Служебниці. Попри Вінніпеґ і Едмонтон вибивається у шкільному навчанні Мондерська Школа й Сиротинець в Альберті. Наплив дітвори почав бути такий сильний, що треба було заходами о. Крижановського вибудувати при помочі добрих людей і заощадженого гроша Сестер новий конвент вартости $12,000.00. В цьому домі була цілоденна школа для наших дітей. Мешкало в домі стало до 70 дітвори, а коло 130 доходили з приватних домів. Ця школа вславилася прегарними концертами, що ними вони пописувалися в Мондері, Чипмені, Веґривілі й інших поблизьких кольоніях. Прегарні спомини осталися в учеників із цих шкільних часів. Недавно 4. V. 1941 р. приніс Василь Майко з Ґіллієрд свою Йоанну до хрещення. Почувши монастирський дзвінок, так сказав: "І я був у Сес-

тер через два місяці в школі. Ніколи не був я так щасливий, як у цих днях. Як ліпше стане, дам своїх дітей до Сестер на науку, принайменше на вакації."

Всесвітна, минувша війна принесла не лише багато змін у політиці, але й в релігії. У вирі релігійних змагань виросло нове релігійне лихо під назвою "свистунівського руху." Провідниками його стали ряні радикали, що їх ціллю стало, як це оголосив один із їхніх стовпів: "підтяти крила епископові Будці." Була навіть видрукована оферта в часописах: Зірви з Римом, то станеш найславнішою людиною в історії українського народу. Очевидно, що католицький епископ мусів зігноровати такими нісенітницями радикалів: Що більше, зажадав контролі над вихованням молоді, що була в Саскатуні. Тоді наші релігійні радикали зірвали явно з еп. Будкою й почали залицятися до великороса Плятона. Коли цей вирікся їх у Клівленді, то вони підшукали собі сирийського "українця" Ґерманоса, що правив у англіканській церкві, а "собори" переводив у Квінс Театрі. Вкоротці погордили й Ґерманосом і спровадили собі іншого аж зпід самого золотоверхого Києва.

Чимало журб мусів перенести на собі наш перший епископ від чорних типів наших зрадикалізованих інтеліґентів, що в своїй нужді уміли вони підходити свойого епископа, а відтак відплачуватися йому за це чорною невдякою. Коли цим зрадикалізованим інтеліґентам не міг піти на руку епископ, то вони на сором українців заденунціювали перед канадійським урядом, що їх епископ є неприхильний Канаді. Заарештовання епископа викликало в щирих католиків острий спротив по цілій Канаді. В Мондері скликали о. Крижановський сейчас віче в салі під мондерською церквою, зібрали негайно на оборону епископа $300, вислано о. Дидика на судову розправу до Геффорд, а до прокуратора Торжена в Ріджайні протест. Для еп. Кир. Никити вислано телеґрафічно співчуття слідуючого змісту:

"Масове віче тисячів вірних української католицької церкви в Мондері, Альберта, пересилають Вашій Ексцеленції у цій годині досвіду вирази пошани, співчуття й довіря. Ворогам нашої Церкви ніколи не вдасться вирвати нашого довіря для Вашого Преосвященства фальшивими доносами супроти Вас. Вони не зможуть вмовити в нас, наче б це Ваша Ексцеленція, що через увесь час напоминали й вчили нас любити Канаду та її закони,могли провинитися наведеною зрадою супроти новоприбраної вітчини. Мондер, Альта. 15-го липня 1918. Михайло Корчинський, Предсідник." Подібна доля мала стрінути о. Крижановського 7. IV. 1915 р., але цей сам М. Корчинський оборонив їх також перед фальшивим доносом. Знову 30. III. 1916 р. заарештовано о. Филипового у Вінніпеґу, буцім то він намовляв, щоб австріяки билися з москалями. Але навіть чужинці обурилися проти такого доносу і не дали переночувати ні однієї ночі під дахом непризначеним для священика.

Мимо божевільної аґітації свистунівців загал добрих людей остав вірний Греко-католицькій Церкві, а поле місійної праці поширювалося щораз то дальше з кожним роком. Сили кількох Василіян, чим дальше, тим більше показувалися безумовно заслабі, а воєнне лихоліття зовсім розбило надії дістати зі старого краю нових свіжих місіонарських сил. Подався на силах о. Филипів, занедужав кілька разів небезпечно о. Гура, мусів піддатися кільком операціям о. Крижановський. Навіть теперішний епископ, а тоді молодий священик о. Ладика, виснажувався тяжкою місійною працею. Брак священика до цієї міри давався відчувати зі збільшенням відправ, що о. Ладику зазначено один місяць на едмонтонські кольонії, а другий місяць на мондерські кольонії. Але 5. II. 1923 р. так про него написав о. Филипів із Едмонтону: "о. Василь у трені зімлів нині в полудне, як їхав із Копернік, ледво відратували." Самі чужинці із подивом висловлювалися про витревалість цих кількох наших монахів місіонарів. Знаменні у цій річі є слова тодішного еп. Леґаля, що написав лише про Альберту: "Хоча для правильних відвідин і релігійних обслуг конечно потрібно щонайменше 12 місіонарів, то в цих місцях працює тепер всього на всього трьох Отців Василіян."

Серед таких то обставин відважився о. Крижановський на далекосяглий плян, іменно за всяку ціну, мимо браку відповідних сил, хоч придвиджував великанські труднощі, отворити в Мондері Новіціят оо. Василіян. Була це не лише відважна, але й переломова хвиля не лишень в історії Василіян у Канаді, але й в Греко-католицькій Церкві в Канаді, бо з цього Новіціяту почали виходити нові, свіжі, канадійського виховання, місіонарські сили. Позволення від Апостольської Столиці на отворення Новіціяту в Мондері одержано 28. VI 1921 р. В його будову вложено всі заощаджені гроші з Мондеру, Едмонтону й Вінніпеґу й зазичено $20,000. Архитектом і будівничим його був о. Ру, ЧО. З любови до Отців люди охотно помагали звести все каміння, пісок, цеглу й викопали ввесь салер під будинком. Таким чином повстав гарний двоповерховий будинок, що досі вже вийшло з него самих священиків 23, кромі 30 домашніх братів і 47 таких, що готовляться до священства.

З отворенням Новіціяту прийшло вкоротці й питання студій. В цій цілі почали з року на рік майже приїзджати оо. професори зі Старого Краю. Започатковав їх о. Порфірий Боднар, що приїхав до Мондеру 26. VIII, 1922 р. За ним приїхав 5. XI. 1922 р. о. Епіфаній Теодорович, пізніший редактор часопису "Католицького Проводу" в Америці. 3. I. 1924 р. приїхав о. Юрій Жидан. 9. VI. 1926 р. о. Софроній Дякович. Одні з цих отців зайнялися навчанням вищих шкіл, інші знову місіонарюванням. На фільософічні й богословські студії змушені були зразу висилати до позамонастирських духовних Семинарів. І так о. С. Шевчук студіював в Римі. Інші, як І. Процентій, о. Т. Добко, о. А. Винник, о. М. Сіянчук, о. М. Ханас, о. С. Коляр, студіювали в Дух. Семинарії в Монтреалі, Трі Ріверс, Ніколет, Едмонтоні. Отець Павло Гевко відбув свій Новіціят і всі студії в Лаврові, Добромилі й Кристинополі в Старому Краї.

Рік 1927-ий зазначився обходом 25-ліття місіонарської праці оо. Василіян у Канаді. В Мондері святковано цей ювілей в свято Непорочного Зачаття М.Б. Вшанував його своєю присутністю о. Олексів, тодішний адміністратор і заступник Преосвященного, бо самий Преосвященний був тоді на лікуванні. В церковних проповідях і концертових промовах порушував о. адміністратор із іншими промовцями знеслі й радісні осяги місійної праці оо. Василіян за минуле 25-ліття. І дійсно вони були гарні й підбадьорюючі. В самому Мондері місійна праця так сильно поступила вперед, що під

кінець 1929 р. вона представлялася статистично так: В Мондерській церкві почали правити, не як давніше, що першої неділі в місяці і деякі важніші свята, але що неділі й свята. В позамондерських кольоніях також збільшено відправи, так що в Чипмені почали правити вже 17 разів до року; в Борщеві, Гіллярді, Москаликах, Веґревилі, Скаро, Пено, Лішор, Делф, Редвей, Редвотер, Алдоріна, Востоці св. Николая, Плейн Лейку, Іннісфрі Р.Б.М., і Мирнам по 12 разів у році; в Кракові, Глушаках, Кравчуках, Енґеллейку по 6 р. у рік. Вислухано великодних сповідей у 1929 р. 6165, а в цілому році коло 20,000. Братство Христового Серця зросло до числа 710; Дітей Марії в Мондері було 78, на Бродах 45, в Чипмені 30. Щось подібного представлялася місіонарська праця, хоч може на меншу скалю, іза меншого числа отців,в едмонтонському окрузі й вінніпеґському. Кромі цього бачимо місіонарів зайнятих місіями в різних місцевостях Канади, а навіть виїзджаючих час до часу з місіями до Зл. Держав, як прим. це робили о. Филипів із о. Ладикою в Чикаґо, Боффало, Брукліні, Нюйорку, Елізабет, Дітройт, Філядельфії і інших місцевостях.

Під 1929 р. числила Канадійська Місія оо. Василіян отців: 8, студентів: 25, і домашніх братів: 6. Місійними осередками надальше остали : Вінніпеґ, Едмонтон й Мондер. В місійних осередках починають бути відправи стало,що неділі й свята, а по кольоніях зазначується сильний зріст частіших відправ. Із прибуттям місіонарських сил прояснюється щораз то краще релігійне питання серед українців католиків, а з ним витворюється й більша католицька самосвідомість. До великих здобутків цих часів треба зачислити найперше збудовання едмонтонської мурованої, на один поверх, резиденції, заходами нинішнього Преосвященного Ладики з о. Гурою; а дальше отворення Мондерського Новіціяту 1922 р. заходами о. Крижановського. Великою стратою цих часів була смерть о. Гури, неструдженого 20-літнього місіонарясвященика. Виїхав настало до Злуч. Держав о. Теодорович. Відвідав Канаду о. Анастазій Калиш, протоігумен ЧСВВ. в 1921 р.

V. ЗА КИР ВАСИЛІЯ ЛАДИКИ (1929 ДО НИНІ).

Рік 1929-ий приніс важну зміну в Церкві українців в Канаді. Внаслідок недуги нашого першого єпископа Кир Никити Будки, що з цієї причини зрікся єпископського проводу канадійських українців, виринула в Римі потреба надати для українців нового єпископа. Вибір впав на тодішнього едмонтонського ігумена о. Василія, Володимира Ладику, ЧСВВ. З надзвичайною радістю приняли цей вибір всі щирі українці-католики, бо через довшу неприсутність першого єпископа свистунівці залякували наших вірних, що Рим не заіменує для них нового єпископа.

Нововибраний єп. Кир Василій Ладика, вступаючи на свій владичий престіл у Вінніпеґу, перш усього віддав належне признання трудам і зусиллям свого попередника єпископа-піоніра, чого гарним відгомоном являються слова Пастирського Послання з приводу 25-ліття нашої Дієцезії: "Шіснадцять літ тяжкої праці серед невиносимих обставин канадійського життя наших поселенців, це безперервне змагання його єпископського уряду задержати український нарід в релігійній і національній цілості." Дальшим старанням нового єпископа було, щоб піднести престіж нашого народу через гідну репрезентацію перед чужинцями, що йому й вдалося, бо зістав подвійно відзначений через найвищих достойників нашої держави, перший раз 1935 р., вдруге 1937 р., вкінці репрезентував, як одинокий українець із Вінніпеґу, цілий наш український нарід на королівському бенкеті 1939 р. Найбільшим старанням Преосвященного, питомим його єпископського уряду, це навчання вірних проповідями й пастирськими листами, відвідування українців греко-католиків по своїй просторій дієцезії від океану до океану й виховування як найбільшого числа добрих священиків, старання про чисельну католицьку пресу і пр.

В часі єпископського правління Кир Василія Ладики прибрала також більшого розгону й місійна праця оо. Василіян. Перш усього дався завважити сильний наплив свіжих місіонарських сил із Европи. Започаткував його о. Павло Олінський своїм приїздом до Мондеру 18. I. 1930 р. За ним приїзджає вкоротці о. Нікон Горечко 18. X. 1930 р. А дальше прибув о. Корнило Войтович і о. Ніль Саварин 4. X. 1932 р. 4. VII. 1933 р. прибув до Мондеру о. Андрей Трух. 10. X. 1933 р. приїхали ще двох отців: о. Марко Романович із о. Вениямином Бараником, теперішним протоігуменом. Приїзд нових учительських сил позволив скріпити не лише гуманістичне навчання молодих василіянських студентів, але й отворити свій власний дволітній фільософічний курс і чотиролітні богословські студії. Розвій Василіян у Канаді й Злучених Державах пішов таким скорим ходом вперед, що Рим декретом із 24. II. 1932 р. утворив американсько-канадійську провінцію, залежну безпосередно лише від архимандрита в Римі. Утворення цієї нової провінції в Канаді було й для дієцезії великим здобутком, бо почав прибувати з кожним роком новий доріст священиків-помічників.

Зі збільшенням числа місіонарів пішло найперше розширення місійних територій. До давніших василіянських осередків: Мондеру, Едмонтону й Вінніпеґу прибувають нові осередки, як у Квебеку: Монтреаль 1932 р., на Ріс-Ривері: Ройркофт 1937 р.; в Британській Колюмбії: Венкувер 1937 р.; в Альберті: Редвей 1939 р. Йдуть також заходи, щоб цього року отворити ще одну місійну станицю в Дервенті, Алта. й Верноні, Б.К. Від 1932 р. основався ще поза Канадою один монастир у Чикаґо, що під цю пору обслугує чотири парохії цього великого міста, а другий в Брукліні. Всіх отців, що перебувають поза Канадою в Злуч. Державах є 9.

Поглибилася також і парохіяльна праця, що прибрала вид сталий, систематичний із використанням модерних засобів душпастирювання. На головний місійний осередок, що в ньому зосередковалося іза ведення студій більше молодих місіонарських сил, вибивається Мондер, що стає для канадійських українців наче малим Римом. Відпусти, місії, а головно щорічні конґреси дійшли останніми літами до красних розмірів, що своєю красою, величністю й зорґанізованістю стягають тисячні маси вірних. Мондер започаткував конґрес з приводу 1900 ліття Христових Страстей у 1933 р. Від 1936 р. що в ньому відбувся Евхаристійний Конґрес, відбувається рік річно якийсь конґрес, вибираючи собі що року якусь особливішу ідею, щоб її звеличити. І так 1937-ий рік був з приводу Покрови Матери Божої; 1938-ий рік був присвячений Хрещенню України; 1939-ий Конґрес Молоді;

вершком досьогочасних конґресів у Мондері був Діточий Конґрес, цілий сфільмований, що в ньому самих дітей на раншній Службі Божій, яку також співали діти, приступило до св. Причастя 900 дітий.

Останніми літами дається завважити по кольоніях також більше зорганізований катехитичний рух. Відбувався він і минулими літами, головно по богослуженнях і в часі вакацій, де отцям в навчанні катехизму великою поміччю були Сестри Служебниці. Вповні успішним не завсіди він міг бути, бо на богослуженнях не всі діти могли бути присутними, священика в році ожидало много інших занять, як хрещення, шлюби, парастаси, акафісти, до хорого деколи треба було виїхати. В часі вакацій також не дуже завсіди було вигідно вчити в одному місці, головно коли парохія була далеко віддалена від її членів. В минулих кількох літах на приказ Їх Преосвященства запрягається до катехизації під проводом пароха всіх Сестер Служебниць, Братів богословів, і вчительські сили в часі вакацій і вчиться одночасно, як лише можливо у всіх школах даної парохії з докладним списом всіх дітей і їх участи в катехизмі. Статистика катехитична за рік 1940-ий з мондерського округу виказує, що переведено катехизацію в 29 кольоніях, 62 школах і народних домах, з дітьми, що приступили до першого св. Причастя 437, а всіми дітьми 1947. В подібний спосіб переведено катехизації і в інших василіянських, місійних осередках.

Мимо парохіяльних занять і професорських, що пожирають майже ввесь час у будні й неділі, найдено час також і на давання місій. Точної статистики місій даних оо. Василіянами не маємо під рукою,бо вона порозкидувана по канадійській пресі принагідно ,а вишукувати її вимагалоб дещо часу. З 1938 р. знаємо, що о. Палінкаш дав слідуючі місії: в Мондері від 3 до 10 квітня; в Едмонтоні від 12 до 17. IV.; в Трансконі від 3 до 12. VI.; в Комарно від 17 до 22. VI., в Роза від 24. VI. до 3. VI.; в Інвуд від 7 до 10. VII.; у Фрейзервуд від 11 до 17. VII.; в Комарно від 17 до 20. VII.; у Вінніпеґу від 24 до 31 VII.; в Гадашвіл від 1 до 7. VIII. З інших отців, що давали місії й реколекції знані: о. Дякович, о. Боднар, о. Гевко, о. Жидан а головно о. Трух, що давав дуже много місій і тут в Канаді й Злуч. Державах. Попри місії займаються ще оо. Василіяни веденням Братства Українців Католиків, Марійськими Дружинами, Апостольством Молитви, Товариством Доброї Смерти і всякими молодечими клюбами.

Від першого свойого прибуття до Канади думали оо. Василіяни над пресовою справою. Вже 1906 р. порушують вони на місійній нараді справу видавання часопису. Але ізза браку сил відложено на пізніші літа справу друкарні й видавання часопису. Справу української католицької часописи підносить о. Дидик 1909 р. на Всеканадійському Соборі в Квебеку, що вкоротці й здійснилася появою "Канадійського Русина" 1911 р. В закупні едмонтонських "Новин" 19. VII. 1917 р. беруть живу участь о. Крижановський. Коли ж 1929 р. перейшов Канадійський Українець на власність національної преси, що почала відноситися до католиків неприхильно, то оо. Василіяни взяли 7. XI. 1929 р. уділи в закупі Західних, а пізніше "Українських Вістей." Заходами о. Дамаскина Поповича, що 1. III. 1929 р. вступив вже яко отець до Василіян у Мондері, завязується на Канаду "Бібліотека Добрих Книжок," що вже велику скількість доброї преси порозпихала по цілій Канаді. При БДК завязалося видавництво "Самоосвітних Листків," що вже видало 7 чисел. Першу маленьку пресу закуплено 2. VI. 1936 р. Двотижневик "Світло" почав виходити 1-го травня 1938 р., а його редактором став о. М. Романович. Василіянську Друкарню у Мондері збудовано 1938 р., що кромі "Світла" друкує щороку Календар Української Родини, молитвенники, книжочки релігійні й інші друкарські річи.

Попри місійну працю по парохіях і кольоніях Василіяни знаходять ще час на культурно освітну працю серед нашого українського народу. Ще ніхто не думав у Канаді за рідну школу, а вже наша молодь вчилася української мови, співу, молитов і забав при василіянських монастирях: Мондеру, Едмонтону й Вінніпеґу. Є заходи о. Гури вже від 1903 р., щоб наші люди могли десь в народних справах гуртуватися й тому у Вінніпеґу закладають вони першу читальню на 613 Флора Евеню. Опісля куплено галю на розі МекГреґор і Селкірк. Відтак містилася читальня, по вибудованні Великої Церкви, в Малій Церкві. Взагалі, де йшло про релігійно-народне піднесення нашого народу, там йшли радо отці зі своїми промовами, відчитами й рефератами, про що повно є згадки по наших часописах.

Від самого прибуття до Канади були заходи, щоб отворити для наших людей український шпиталь. Із цих чотирьох перших Сестер, що прибули разом з о. Філясом до Канади, одна Сестра Амвросія мала скінчений шпитальний курс. За о. Тимочка в Мондері 26. V. 1909 р. поїхали дві кандидатки: Йоанна Мельник і Пелаґія Фарина до Едмонтону,щоб там вчитися на доглядачок.30.VI.1911 р. приїзджає пані Нейл із Едмонтону, щоб обдумати над засобами вибудовання шпиталю, але з причини тяжких часів справа шпиталю розбилася. 22. VI. 1920 р. Др. Булянже з Веґревил надіявся дістати поміч з Кетолик Екстеншин і в цій ціли вибрали вже місце на шпиталь на полудне за мондерською залізничою стацією. 16. XII. 1921 р. згодився Др. Булянже сам збудувати в Мондері шпиталь, щоб відтак Сестри через сплату перебрали собі на власність, але Сестри на таке не згодилися.

Щойно 1928-го року прийшов час на будову першого українського шпиталю в Канаді. Ініціяторами й цими, що найбільше заохочували людей по кольоніях до збірок, були оо. Василіяни. З цього приводу так написав всеч. о. П. Божик в свойому листі з 26. X. 1929 р. до о. Крижановського: "Принагідно я бачив у "Західних Вістях" світлину шпиталю в Мондері. Він на мене зробив приємне враження. Будинок чудесний! Це дало мені до думання ,що коли б не оо. Василіяни, не було б цього шпиталю в Мондері, ані інших інституцій. Мондер для українців став цим, чим Квебек для французів. І за це українці повинні бути глибоко вдячні Чинові." Василіяни помогли також радою й заохотою, щоб такий самий другий шпиталь повстав у Виллінґдоні, Альберта, що заснувався 1935 р. і перейшов чималі трудноці. В мондерському шпиталі правиться щодня Служба Божа, а у Виллінґдоні час від часу, при переїзді залізницею на кольонії.

Згадуючи про шпиталі Сестер Служебниць не можна при цім поминути й про духовний провід Новіціяту Сестер Служебниць у Мондері. Першим духовним провідником від 1903 р. був о. Філяс,

По його від'їзді були провідниками через довший час слідуючі отці: о. Филипів, о. Йоан Тимочко, о. Крижановський. Інші отці були лише через короткий час. Найдовше провідником у Новіціяті Сестер був о. Крижановський. Про його духовний провід Сестер так написав із Квебеку 1. XI. 1921 р. Митрополит Кир Андрей, коли відвідав Канаду вдруге з приводу збірки на повоєнних сиріт: "Опускаючи Канаду хочу з Вами ще розпрàщатися й подякувати Вам за Вашу доброту, за жертви на сироти й за всьо. Хочу Вам й про це сказати, що Ваша праця в Мондері та околичних кольоніях видалася прегарною і надзвичайно хосенною. Провадите Новіціят Сестер дуже добре, так що в домі Сестер і на Новіціяті дух дійсно гарний, дух Божий, монаший..."

Чималою перешкодою в місійній праці оо. Василіян була більшовицька пропаганда. Виросла вона з цих давніх соціялістів-радикалів, що ще 1900-их років розсівали серед наших вірних, начеб то не було ні Бога, ні пекла, ні неба. Від 1906 р. заложили вони у Вінніпеґу часопис "Червоний Прапор," де висміваний всяку віру й церкву, а імя Бога поміщували для погорди малою буквою. Коли 28. V. 1911 р. о. Крижановський мали відправу у Ванкувер, в церкві Найсв. Серця, де приступило до св. Тайн 35 душ й охрещено 3 дітей, то соціялісти в часі проповіди бурмотіли й хотіли зробити в церкві галабурду, але анґлійці-католики двох із них викинули з церкви. По 1918-му році, заохочені Ленінґрадом, розгулялися вони таки надобре по Канаді. Один із многих способів протиділання більшовизмові був 8-ий день травня 1934 р. в Мондері, де на їх збіговисько з Веґревіл, Гарри Гілл і Плейн Лейку числом коло 300 більшовизуючих, уряджено цієї самої неділі від півночі в мондерській церкві переблагальне богослуження до 12. год. обіду, в часі якого сотки вірних приняли св. Причастя, а відтак оця 1500 маса вірних запротестувала о год. 2-ій в Народньому Домі висланою заявою до премієра міністрів в Оттаві й Едмонтоні, що український нарід осуджує більшовицьку роботу й не хоче мати із ним нічого спільного. Про цього роду протести й освідомлювання наших людей в проповідях є повно згадок у нашій пресі.

Щоб мати погляд на місійну працю оо. Василіян у Канаді з останних літ, то мабуть найкращим показчиком буде статистичний перегляд церковних відправ за рік 1940-ий. В МОНДЕРСЬКОМУ ОКРУЗІ він представляється так: Мондер: що неділі й свята, Бовалон: 2, Борщів: 14, Блумінґдон: 5, Веґривіл 21, Восток св. Ник.: 17, св. Мих.: 12, Виллінґдон: 6, Гілліярд св. Хрест.: 15, св. Успення: 2, Дервент—місто: 7; св. Юрія: 4, Вознесіння: 8, Делф: 12, Енгел-Лейк: 7, Ендро: 5, Елк-Пойнт: 4, Іннісфрі Б.М.: 15, Ч. Хр. 11, Краків: 12, Лейк-Белвю. 7, Левой: 1, Лішор: 14, Лойдмінстер: 2, Мирнам: 12, Москалики: 16, Моркемб: 9, Н. Київ: 17, Нортерн-Велій: 4; Стар-Пено: 12, Прімула: 1, Прімровз: 1, Плейн Лейк: 15, Ренфурлі: 10, Скаро: 12, Стрімстван: 4, Тофілд: 7, Флет-Лейк: 1, Чипмен: 19, Красногора: 1, Богдан: 1, Петфайндер: 1, Мирослава: 1, Лемонт: 3.— В ЕДМОНТОНСЬКОМУ ОКРУЗІ: в Едмонтоні, що неділі й свята, Бойл: 5, Вох: 9, Беверлі: 1, Вайлдвуд: 4, Галич: 2, Голден: 14, Гейлейк: 7, Ґрейвил: 1, Ґленевіс: 1, Дейзленд: 8, Дипкрік: 1, Еґрмонт: 8, Едсон: 3, Калмар: 14, Карвел: 5, Коперник: 10, Колинтон: 2, Ледук: 14, Мінук: 1, Менлі: 7, Мунлейк: 1, Нюбрук: 4, Нерровлейк: 1, Просперіти 4, Порк Корт: 4, Равндгілл: 16, Риджфордбридж: 4, Рочестер: 1, Торсбі: 9, Торгілд: 7, Таватіно: 1, Сокаль: 8, Сібабіч: 2, Рокимавнтенгавс: 1, Форфар: 2, Федора: 5, Фрейнз: 1, Чергил: 4.— В РАДВЕЙСЬКОМУ ОКРУЗІ: Радвей: 18, Аншав: 6, Айронривер: 6, Беліс: 9, Вильно: 9, Восетна: 9, Ґлендон: 9, Давнінґ: 8, Елдорена: 8, Куквіл: 13, Мелой: 1, Нишав: 1, Редвотер: 9, Смокилейк св. Онуфр.: 9, св. Парас.: 5, Сокаль: 7, Спеден: 7, Стрий: 10, Френчир: 1, Тулейк: 3.— У ВІННІПЕҐСЬКОМУ ОКРУЗІ Вінніпег, св. Николая: стало що неділі й свята; Алегра: 1, Босежур: 9, Брокенгед: 5, Брайтставн: 5, Гадашвил: 11, Кенора: 25, Лейдівуд: 11, Ловленд: 5, Мекмон: 5, Норман: 1, Пайнфалс: 1, Правда: 4, Седлов: 6, Талберт: 9, Трансцкона: 19, Драйден: 2. Неподані з ОКРУГУ РОЙКРОФТ, що обслугує стало двох священиків, слідуючі кольонії: Балетер, Бервен, Бонанцо, Ворслі, Гартривер, Гайпрері, Ґайнскрік, Гвайтло, Ґлівуд, Ґрімша, Кінуссо, Кегривер, Кситуен, Кодесса, Немпа, Нортстар, Нюворлд, Ройс, Ріно, Снейплейк, Тіпікрік, Фортверміліон. В МОНТРЕАЛІ обслугують стало чотирох отців 5 парохій. У ВАНКУВЕР обслугує стало о. Добко й виїздже принагідно до Лулуайленд, Вернон, Ґріндрод, Келовна, Нювестмінстер, Мавнткартіє й Рівелстоку.

В місійній праці оо. Василіян не обійшлося в останніх літах й без страт місіонарських сил. Започатковував її своєю смертю о. С. Дякович 21. VI. 1934 р., що в ньому Чин стратив ревного працівника, а канадійські українці одного з найкращих місіонарів-проповідників. По трьох літах 30. X. 1937 р. пішов по заплату до неба о. А. Филипів, що був монахом глибоких релігійних засад і працював як місіонар у Канаді через 32 роки. Найбільше відчули всі страту о. Н. Крижановського, що перенісся до вічности 11. IV. 1940 р. Майже ціле своє життя провів він у подорожах по найдальше віддалених українських кольоніях у Канаді. За його місіонарювання повстав цілий ряд величавих релігійних інституцій, головно в Мондері. Найбільшою заслугою покійного це отворення Василіянського Новіціяту в Мондері, заложення Богословських Студій і утворення нової Американсько-Канадійської Провінції. В його особі стратив Чин невтомного монаха й першого протоігумена в Канаді, а канадійські українці одного з найстарших і найбільше знаних місіонарів в Канаді. Кромі цього вмер ще один молоденький о. Василь Скубленний 26. XI. 1940 р. в Римі. Ненадійно захопила смерть молодого богослова Брата Мирона Топорівського 9. VII. 1935 р., а по короткій недузі 22. VIII. 1935 р. домашного брата Сотера Ковальчика.

Під кінець 1940-го року провід Канадійської Місії спочив у руках теперішнього протоігумена о. Веніямина Бараника, ЧСВВ. Канадійська Місія числила: отців 32, студіюючих: 47, домашних братів: 29. Кромі старших монастирів: в Мондері, Едмонтоні й Вінніпеґу отворили ще свої монастирі в Монтреалі, Ройкрофті, Радвей, й Венкувер. Займалися душпастирською працею, місіонарюванням, організаціями й пресою. Мусіли звести боротьбу з давнішим протестантизмом, розсвареним старо й новосвистунівством, та воюючим більшовизмом. До здобутків Чина останних літ треба зачислити головно: отворення Американсько-Канадійської Провінції, заложення Богословських Студій, збудовання друкарні оо. Василіян у Мондері й видавання свойого власного двотижневника "Світло." Через смерть стратила Місія з отців: Дяковича, Филипова, Крижановського й Скубле-

ного; з студентів богословя: Топорівського; з домашних братів: Ковальчик. Виїхали до старого краю отці: Войтович, Горечко й Олінський. Працюють з Канади у Зл. Державах із отців: Паликаш, Андрейчук, Греб, Феціца, Ричкун. Слід ще згадати, що 1934 р. відвідав Канаду всеч. і впр. о. Діонисій Ткачук, архимандрит ЧСВВ., що мешкає стало в Римі.

ЗАКІНЧЕННЯ

Обходимо цього року ювілей 50-ліття українського переселення в Канаді. Серед радісних ювілейних настроїв ми мали нагоду приглянутися й місійниі праці оо. Василіян, як частині цієї великої праці, що її вложила в українських переселенців Українська Греко-католицька Церква в Канаді. Цієї знеслої, місійної праці піднявся Василіянський Чин на приказ Святійшого Вітця Папи Льва XIII у 1902 р.

Із цього коротенького огляду про місійну працю оо. Василіян ми бачили які великанські труднощі станули перед першими місіонарями-піонірами при вступі на канадійську землю. Вони мусіли поконати незнаність мови, новість обставин, відмінність підсоння, тяжкість комунікації, тугу за рідним краєм, відірваність від всякого культурного світу й закладати релігійно-народнє життя від самих основ і початків. Незлічима фалянга всяких противників Бога, Церкви й Народу пересуналася перед їхніми очима, як: цареславних, серафимців, бодругівців, всякого роду протестантів, радикалів, соціялістів, більшовиків, старосвистунців, новосвистунів, жуківців і їм подібних. Однак місіонарі оживлені духом свойого патріярха св. Василія Великого, скріплені ревністю свойого брата по крові св. священомученика Йосафата, зі сильною вірою в остаточну побіду Католицької Церкви, пішли між наш опущений нарід, видержали всі напади противників і почали розбудовувати релігійно-народнє життя серед канадійських українців. Боже благословення спочило на тихій, сталій і витревалій праці василіянського Чина, так що він розрісся в Канаді наче це євангельське дерево, а з його рясних і різнородних овочів користають не лише канадійські українці від Монтреалю аж по Ванкувер, але й українці Злучених Держав.

Такою була місійна праця оо. Василіян в історії Української Католицької Церкви в Канаді. Як така продовжується вона й розвивається в теперішності. І такою вона остане в будуччині, сповнюючи й надальше ціль свойого монашого завдання, супроти Бога: стараючись про своє власне спасіння й совершенство; супроти Церкви: достарчаючи українським католицьким єпископам помічників вчених, трудолюбних і щиро відданих; а супроти народу: обучувати його на місіях і поза ними, трудитися над вихованням молоді, сповняти правно надані парохіяльні обовязки, проводити духовні вправи як клирові, так і народові. Вкінці займатися всякою працею, що служить усовершенню духа.

* * *

Згадуючи історію нашого минулого 50-ліття, не можемо поминути й цих Василіян-піонірів, що своєю місійною працею клали перші основи під наше релігійне життя у Канаді, а тепер по місійних трудах уснули вічним сном. Із цих, що найскорше відійшов від нас до Бога по вічну нагороду, був:

о. ІВАН ІЛЛЯ ТИМОЧКО, ЧСВВ.

Родився він 2 серпня 1869 р. Вступив до Чина 16. І. 1889 р., зложив професію з. XII 1893 р., став священиком 23. VIII. 1896 р. До Мондеру приїхав 10. VII. 1905 р. Зпочатку працював, як місіонар у Едмонтоні до 26. XII. 1906 р., а відтак був одиноким місіонарем у Мондері й мондерських кольоніях, продовжуючи працю своїх попередників о. Філяса й о. Филипова. При повороті з відправи на Востоці св. Николая заскочила його на санях смерть 19. XII. 1909 р. Спочив на мондерськім цвинтарі.

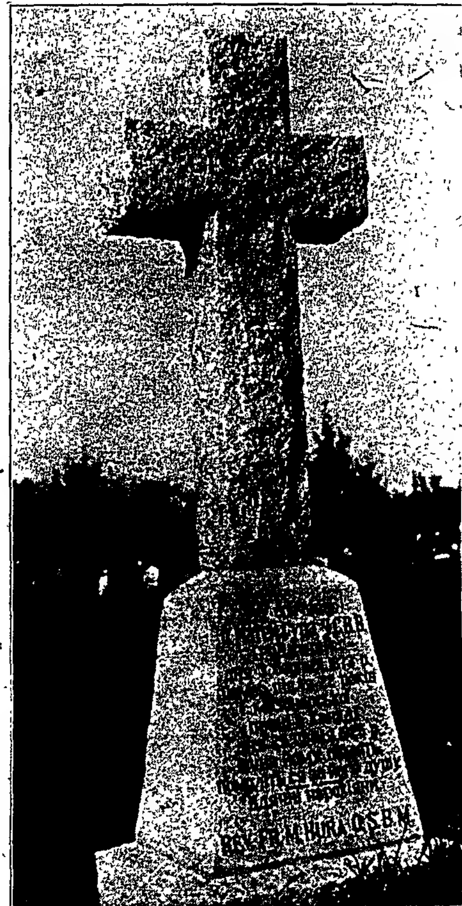

Цей памятник з сірого граніту на могилі бл. п. о. М. Гури ЧСВВ. в Едмонтоні поставлено стараннями о. В. В. Ладики ЧСВВ. і жертвами вірних.

о. МАТЕЙ МИРОН ГУРА, ЧСВВ.

Родився він 3 вересня 1873 р. Вступив до Чина 22. VII. 1892 р., зложив професію 24. VI. 1897 р., став священиком 28. VIII. 1898 р. До Вінніпегу приїхав 15. XI. 1903 р. Зразу розвинув місійну працю у Вінніпегу і дооколичних кольоніях до 10. 1. 1907 р., відтак у Едмонтоні та кольоніях до листопада 1922 р. Опісля вернув знову до Вінніпегу на два роки, а вкінці став у Мондері магістром новиків від вересня 1924. Захорував тяжко 20.XI. 1924, а по операції помер 14. 1, 1925 р. Спочив на едмонтонському цвинтарі. Чин утратив в його особі ревного і витревалого місіонаря, а українці піоніра канадійської місії.

о. Іван Тимочко ЧСВВ. (стоїть). о. Матей Гура (сидить).

о. ПЛЯТОНІД ПЕТРО ФІЛЯС, ЧСВВ.

Родився 27 вересня 1864 р. Вступив до Чина 7. XI. 1883 р., зложив професію 5. VIII. 1888 р., став священиком 15. IX. 1889 р. До Едмонтону приїхав 1. XI. 1902 р. Працював зразу в Едмонтоні до 27. XII. 1902 р., відтак у Бівер Лейк (Мондері) закладаючи перші основи під місійну працю. За його перебування у Мондері повстав перший місійний дім, перша василіянська каплиця, Новіціят Сестер і цілий ряд новозавязаних місійних станиць. Вибраний на першого протоігумена обновленого Чину, був змушений виїхати з Мондеру 9. 1. 1905 р. до Старого Краю. Однак канадійською місією цікавився о. Філяс через ціле своє життя й при питанні над єпископом для українців у Канаді виразно заявив латинському епископатові, що канадійські українці без українського єпископа будуть пропащі. Вмер у Дрогобичі 16. VI. 1930 р. й там на дрогобицькому цвинтарі спочив. Чин у його особі стратив свого великого місіонаря, працівника й письменника, а канадійська іміграція свого першого організатора.

Бл. п. о. Пл. Філяс, ЧСВВ.

о. СОФРОНІЙ СТЕФАН ДЯКОВИЧ, ЧСВВ.

Родився 4 січня 1888 р. До Чина вступив 25. IV. 1905 р., професію зложив 21. IX. 1910 р., став священиком 26. X. 1913 р. До Мондеру приїхав 9. VI. 1926 р. Зразу був учителем новиків і обслугував Мондер і мондерські кольонії. Відтак по 4 роках трудився як місіонар в Едмонтоні й едмонтонських кольоніях. Часто виїзджав на місії. Захорував з перестуди й вмер у мондерському шпиталі 21. VI. 1934 р. Спочиває на мондерському цвинтарі. Чин стратив у ньому ревного працівника, а канадійські українці одного з найкращих місіонарів - проповідників.

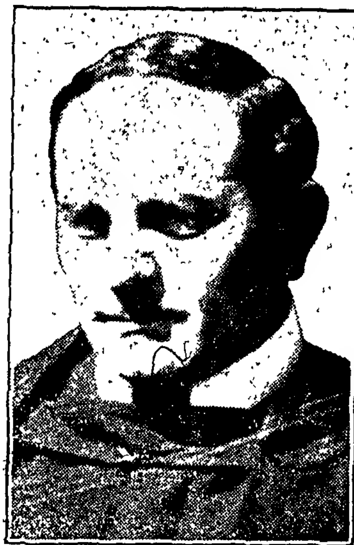

Бл. п. о. С. Дякович, ЧСВВ.

о. АТАНАСІЙ НИКОЛАЙ ФИЛИПІВ, ЧСВВ.

Родився 16 грудня 1870 р. До Чину вступив 7. IX. 1888 р., зложив професію 30. VII. 1893 р., а священиком став 23. IX. 1896 р. До Мондеру приїхав 13. I. 1905 р. і продовжав працю о. Філяса Від 26. XII. 1906 р. до 1933 р. займався стало, кромі малої перерви 1923 р., місійною працею у Вінніпегу. Від 2. XI. 1933 р. був ігуменом і професором у Мондері аж до 30. X. 1937 р., коли то його заскочила смерть у мондерському шпиталі. Спочив на мондерському цвинтарі. Чин утратив у його особі монаха глибоких релігійних засад, а українці улюбленого місіонаря й проповідника.

Бл. п. о. А. Филипів, ЧСВВ.

о. НАВКРАТІЙ НИКОЛАЙ КРИЖАНОВСЬКИЙ, ЧСВВ.

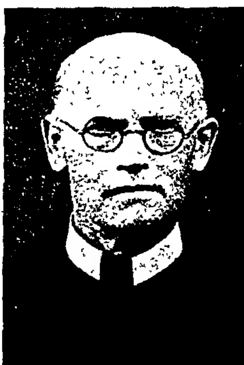

Бл. п. о. Н. Крижановський, ЧСВВ.

Родився 22 травня 1876 р. Вступив до Чина 29. VIII 1894 р., зложив професію 23. IV. 1899 р., став священиком 23. VIII. 1903 р. До Вінніпегу приїхав 15. XI. 1903 р. й перебув тут майже безперервно до 1910 р. Від 1 січня 1910 року почав розбудовувати місійну працю заложену о. Філясом, а продовжувану о. Фимиповим і о. Тимочком. За него повстає цілий ряд величавих інституцій, щоними пишається сьогодні український Мондер.

Його зусиллям повстав Новіціят оо. Василіян, Дім Сестер, а вкінці ціла американсько-канадійська провінція. Майже ціле своє життя провів він у подорожах по найдальше віддалених українських кольоніях у Канаді. Чимало разів виїздив до Злучених Держав і до Ст. Краю в місійних ціллях. Працював до останних своїх сил і так його й смерть знайшла у Стемфорді 11. IV. 1940 р. Похоронений на мондерському цвинтарі. В його особі стратив Чин невтомного працівника, провідника й першого протоігумена американсько-канадійської провінції, а канадійські українці одного з найстарших і найбільше знаних місіонарів у Канаді.

ВІЧНА ЇМ ПАМЯТЬ!

Жерела й література:

Кромі принагідно згаданих в статті, ще вживано: Хроніка Мондерського Монастиря, т. I, II, III, IV. Хроніка Едмонтонського Монастиря. Катальоги ЧСВВ. від 1902 р.—1940 р. Записки о. Крижановського, ч. 1, 2, 3. Роля оо. Василіян. Леґаль Начерк Історії стр. 121—129. Моріс: Історія Католицької Церкви, т. III і IV. Блю: Альберта минула й сучасна, стр. 250-251. Богословя: 1926 стор. 170—197. Канад. Українець 1911—1929. Українські Вісти 1928—1940. Листи й принагідні оповідання отців-піонірів.

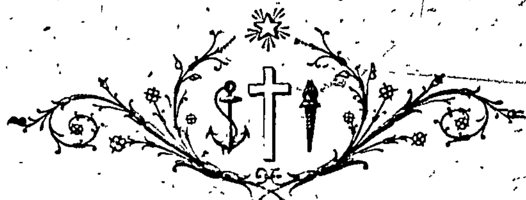

Культурно-просвітний осередок у Йорктоні, Саск.— Вгорі: Церква Матери Божої Неустанної Помочі та Колеґія св. Йосифа. Вдолині: Інститут Пресв. Серця, Печатня "Голосу Спасителя," Монастир і Ювенат оо. Редемптористів і Колеґія св. Йосифа.

о. Р. Хомяк, ЧНІ.

Начерк Діяльности оо. Редемптористів у Канаді

Ціллю цих стрічок не є подати повний начерк діяльности оо. Редемптористів у Канаді. Це вимагало б далеко обширнішої розвідки. Тут хочу подати лиш деякі важніші моменти та деякі статистичні дані з тої діяльности. Це дасть змогу представити собі загальний образ тої діяльности.

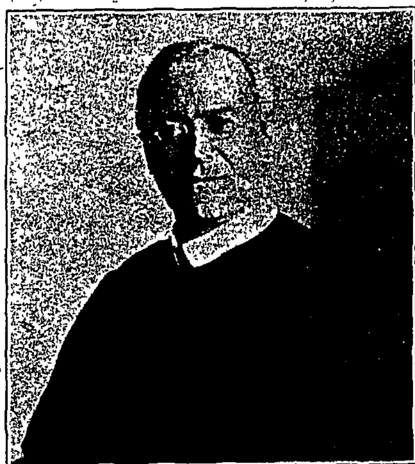
о. Ахіль Делярий, ЧНІ.

14. вересня 1899 р. з пристані Ліверпул в Англії о год. 6 вечером виплив корабель "Скацман," на котрому флямандський редемпторист, о. Ахіль Делярий їхав до Канади, щоб тут за особливішим зарядженням Божого Провидіння працювати між українцями.

Був це празник Воздвиження Чесного Хреста після нового стилю. В той сам празник після старого стилю 27 вересня той корабель доплив до берегів Канади, а 28 вересня причалив до Квебеку.

Через два дні, 15 і 16 вересня, подорож була спокійна. В суботу вечером 16 вересня зірвався вітер, що небавом перемінився в скажену бурю, яка шаліла через цілу ніч і тривала три доби... По бурі прийшла погода, а з нею й радість заблисла в очах всіх. В ночі з 21 на 22 вересня подорожні спали спокійним сном. Нараз корабель сильно захитався й ввесь перед корабля затріщав в воді. Сейчас за тим дався чути разячий свист корабельної сирени, що звістила катастрофу корабля.

Що сталось? Корабель наїхав на підводну скалу коло острова Бел Айл й так дуже похилився в лівий бік, що неможна було встояти на покладі. Мимо того всі подорожні, притримуючись чого хто міг, бігли на поклад і в перестрасі старались збагнути велич небезпеки, що грозила їхньому життю.

На приказ капітана негайно почато рятункову акцію човнами.

Хтось передав рятунковий пояс о. Делярому та він скоренько віддав його своєму співбратові. Отець Й. Коппен ЧНІ., став накладати його на себе, та роздумавши хвилину, віддав його о. Ахілеві кажучи: "Коли один з нас має вирятуватись, ліпше буде, щоб ви це були; ви ще молоді й можете багато вчинити добра для Чина й для душ."

Нічого не помогли протести о. Делярого. Мусів повинуватись приказам свого настоятеля подорожі.

Тимчасом стало розвиднятись. Моряки спостерегли недалеко корабля скали й сейчас приступили до рятування. При помочі драбин і шнурів, під проводом метких моряків, подорожні, між ними й о. Делярий, дістались на острів.

Впр. о. Степан Бахталовський, ЧНІ. Візитатор оо. Редемптористів.

По чотирьох днях ріжних невигод й терпінь, перебутих на скалах острова, вдалось подорожним дістатись до Квебеку. Після короткого спочинку в монастирі св. Анни в Бопре, о. Делярий вибрався на захід Канади.

ПЕРШЕ МІСІЙНЕ ПОЛЕ В КАНАДІ

11 жовтня 1899 р. о. А. Делярий приїхав до Брендону, Ман. Відтіля став обслугувати українських поселенців на просторі слідуючих нині парохій в Манітобі: Брендон, Мавнтейн Ровд, Сенді Лейк, Озерна, Город, Елфинстон, Мензі, Рекгем, Миннедоза, Овкбурн, Ольга, Шоллейк, Січ, Розбурн, Могили, Енгусвил, Рутінія. Справді, його побут у тих місійних станицях не був довгий, бо тривав усього чотири роки та кілька місяців, одначе своїми відвідинами та духовними обслугами українського народу поклав о. А. Делярий перші основи під повстання тих цвитучих нині українських католицьких парохій в Манітобі.

Ця праця була надзвичайно велика. Отець А. Делярий сам один обслугував ті всі околиці, що нині творять чотири великі округи.

Секретар Митроп. А. Шептицького о. Василь Жолдак, що приїхав осенню 1901 р. до Канади як візитатор українського народу, в грудні 1901 р. між іншими відвідав деякі місійні станиці о. Деля-

рого: Брендон, де було 15 українських родин; Мавнтейн Ровд, де було 40-45 українських родин і Шол-Лейк, де було дуже багато українських родин. У своїм листі з 25 грудня 1901 р. до Преосв. А. Лянжвена висказує о. Делярому признання за його ревність і духовну опіку над українським народом.

З Шол Лейк, Ман., в товаристві о. Длярого удався о. Жолдак до Йорктону. В цім окрузі знайшов о. Жолдак дуже багато українських поселенців, під духовним оглядом опущених. Знаючи посвяту о. Делярого для українського народу в Манітобі, о. В. Жолдак просить архієпископа з Ст. Боніфас призначити його для українських поселенців в околиці Йорктону. Говорячи про округ Йорктону, о. В. Жолдак писав до Преосв А. Лянжвена: "Можу сказати, що з духовної точки положення тих людей є справді сумне і є це послідовно абсолютною конечністю, щоб священик, що говорить їхньою мовою, правильно відвідував їх. Я думаю, що це буде в великім інтересі віри, коли Ваше Преосвященство віддадуть цю Йорктонську кольонію під духовну опіку о. Делярого так, щоб цих людей відвідувано, оскільки можливо, раз у місяць." (Лист о. В. Жолдака з 25 грудня 1901 р.)

Положення українських католицьких поселенців було тоді з духовної точки сумне. Не лиш тому, що брак був священиків, але й тому, що ріжні сектанти розпочали прямо-пекольний наступ на віру українських поселенців. І це була дуже трудна задача о. А. Делярого й тих отців-місіонарів, що відтак прийшли йому до помочі скріпляти й боронити віри українців католиків у боротьбі з сектантами. Щоб мати кращий образ тої праці о. А. Делярого і його товаришів, треба ліпше пізнати тих ворогів української католицької Церкви на канадійській землі.

НАСТУП СЕКТАНТІВ НА ДУШУ УКРАЇНСЬКИХ КАТОЛИЦЬКИХ ПОСЕЛЕНЦІВ

Протестанти ріжних сект у Канаді бачили тисячі українських поселенців, що прибували з Европи. Вони виділи, що це нарід здоровий і талановитий, тому почали старатися, щоб позискати його для себе й відтак засимілювати. Протестантські аґенти користаючи з того, що українські поселенці не були релігійно приготовані до канадійських обставин, а при тім приходили без своїх священиків, з ревністю та якнайбільшою завзятістю почали ширити між ними протестантизм. Місіонарам й місіонаркам, що жертвувались ширити протестантизм між нашим народом у Канаді платили зпочатку по 2 доляри денно. Їхня праця зразу не мала успіхів, бо український нарід не розумів їхньої мови, а в потребі удавався до місцевого римо-католицького священика, що міг з ними розмовитись.

При кінці 1901 р. задумали протестантські проповідники приєднати до себе українців в цей спосіб, що хотіли взяти під свою "протекцію" та свій провід школи українців в Манітобі та відібрати їм право мати школи з двома мовами: англійською й українською. Тим способом хотіли вони при помочі своїх шкіл, ведених виключно в англійській мові та під проводом протестантських учителів, якнайскоріше винародовити українців релігійно та народно. Коли ж про ці наміри протестантів довідався Преосв. А. Лянжвен 5 січня 1902 сам особисто, а 16 січня того ж року через своїх заступників канадійсько-католицьких священиків на зборах в Вінніпеґу здемаскував інтриґи протестантів і вказав, що українцям в Манітобі прислугує право на школи з двома мовами, англійською та українською та, що жертвована "протекція" протестантів, це з одної сторони маска до поширення протестантизму, а з другої сторони, це велика кривда для українців, бо відбирає їм право виховувати своїх дітей у рідній мові. (Гл. "Меморіял у справі зусиль зо сторони схизматиків і єретиків серед українців Західної Канади," о. А. Делярий, Квебек, 1908 р., ст. 9 і сл.)

Вислід цих очевидно невдалих плянів провідників протестантської пропаґанди розсердив протестантів, одначе вони не знеохотились. Бачучи, що вони нездатні до відкритої боротьби, взялись до тайної. Вони були переконані, що треба українців підійти, щоб собі їх приєднати, й що треба порозсилати між них ніби апостолів, що говорили б їхньою мовою та виконували б усі священодійства, а вкінці зрадили б їх та запродали ворогам без зайвого гуку й крику. До того трапилась добра нагода.

При кінці 1902 р. з'явився в Злучених Державах чоловік, що звав себе "Серафимом, Епископом й Митрополитом православної віри для цілої Америки." Кожний, що його стрічав, бачив, що він любив гроші й чарку. За гроші Серафим був готовий рукоположити кожного, що до нього прийшов, Наука й моральне життя були для нього справою другорядною. Його прибуттям до Злучених Держав сильно зраділи протестанти. Вони постановили послужитись ним, як необхідним знарядом до доброго успіху своєї пропаґанди серед українців в Канаді. Коли ж він стане злишним, постановили висміяти та відцуратись його.

Провід російської православної місії в Злучених Державах на приказ Петербурґського Синоду та російського консуля Ладижинскаго в Зл. Державах помістив у своїм офіціяльнім органі "Світ," ч. 13, 1905 р. таку заяву:

1. Серафим (Стефан Уствольскій) є бувший православний священик, що підпав церковній клятві (екскомуніці) і перейшов до стану мірян. Йому позволено було удатись на схід як світському чоловікові.

2. Ні св. Синод, ні патріярхи Сходу не узнають Серафима ні епископом, ні митрополитом.

3. Серафим і ті всі, що були ним рукоположені, є обманці та їх священодійства є неважні.

В тому самому часі офіційний орган св. Синоду в Петербурзі: "Церковнія Ведомості," про минуле Серафима подав оце:

В 1882 р. Серафим добровільно зрікся свого священичого уряду й перестав виконувати його дійства.

В 1899 р. розвівся зо своєю жінкою.

В 1901 р. прохав у св. Синоду позволення стати монахом, одначе його не одержав, тільки позволено було йому на старість перебувати в монастирі в Новгороді, де він остав заледви два місяці. Звідтіль помандрував на гору Атос, де одержав приказ св. Синоду з Петербурґу вернутись до монастиря в Суздалі, щоб ним могли заопікуватись лікарі, бо видно було в нього прояви божевілля. З монастиря в Суздалі просив Серафим в св. Синоду позволення виконувати священодійства, та даремне. Знуджений побутом в монастирі в Суздалі й бажаючи визволитись з нього, Серафим підписав грамоту, в якій зрікся виконувати священодійства та прирік не носити більш священичої ряси. Це вистарчило. Йому позволено виїхати поза

границі Росії й удатись на Схід, що він вчинив 12 червня 1902 року.

Тепер ми знаємо історію Серафима. — Що ж сказати про протестантів, що чваняться своїм знанням й мають претенсії шукати царства небесного, а так низько впали, що благали святокрадських дійств в маняка, що повинен був заняти місце хорих. (Пор. вище наведений "Меморіял," ст. 13 і слід.)

З початком 1903 р. Серафим примандрував зо Зл. Держав до Канади на просьбу Івана Негрича, тодішнього редактора "Канадійського Фармера" й К. Геника, еміграційного агента в Вінніпегу, що були оба віддані протестантам.

Легко зрозуміти, що редактор часопису розпочав кампанію на його честь, укриваючи правдиву ціль й роботу протестантів. Серафим сейчас взявся до діла. Свяченою водою торжественно зачав викроплювати людей, що зложили надгороду. Тим способом думав зробити їх священиками. Та справжнього священства їм не дав — бо не був епископом. Розпочате діло йшло своїм ходом й кишеня Серафима наповнялась скоренько.

"Викропленці" Серафима, користаючи з релігійного опущення українців, розбіглись по кольоніях у Канаді, де люди їх не знали й отверто представлялись як українські греко-катол. священики, що недавно прибули зо Старого Краю. Оплакують і співчувають незавидне релігійне їх положення й звіщають їм, що цей день є останнім днем їх біди й нужди.

Легко представити собі радість опущених наших людей і запал, з яким відносяться до тих комедіянтів, ідучи до них хрестити свої діти, вінчатися, сповідатися і дивитися на глум св. Служби Божої.

І це не дивно, що нарід дав себе обманити тим дурисвітам, пише о. Делярий. Представте собі якийсь нарід, що оставив би свою батьківщину і вимандрував до чужого краю, де він не розуміє ні мови й не знає звичаїв краю. Представте собі цей нарід, що через кільканадцять літ уже не бачив свого священика.— Аж ось одного дня бачить він у церковних ризах людей, що звуть себе його священиками. Вони приходять, щоб навчити та подбати про його духовні потреби.—Хто відважився б сказати, що комедія не вдалася б? Передусім коли прийметься, що цей нарід є малосвідомий в правдах св. віри.

Ці обманці, знаючи прикмети й слабости свого народу, почали представляти Намісника Христового, св. Отця та канадійських епископів як тих, що не дбають про духовне добро українців, як ворогів, що хочуть український нарід уярмити, златинщити греко-католицький обряд і винародовити українців у Канаді. Одного разу о. Делярий стрінув одного такого серафимського обманця. Він сейчас почав диспутувати про релігію та боронити протестантських засад. Опісля додав, як можете говорити, що Папа й канадійські епископи дбають про добро українців у Канаді? Чому ж вони вам не позволяють відправляти в греко-словянськім обряді, коли ви знаходитеся між українцями? Це був вершок його доказів. Історія свідчить, що вони вартують!

Заохочені успіхом перших, другі відступники приходили до Серафима й просили його покропити їхні голови цею водою, що мала дати їм власть над другими. Новий пастир бачив, що ремесло є корисне, не давав довго проситися, коли тільки одержав надгороду за свій труд. Оповідають, що деякі з них мусіли спродати навіть воли, щоб сплатити довг Серафимові.

Серафим, на превелику шкоду для себе й своїх приклонників, не вдоволився тим. Окружений роєм підлесників і при помочі свого умового розстроєння думав, що він в дійсности є незвичайною особистістю, наділений всіми властями. Особисто почав відвідувати більші осередки українців галичан і буковинців, викроплюючи кого попало. У Сифтоні напр., де нарід не хотів його приняти до церкви, він удався до млина й тут викропив кількох. В Йорктоні відограв свою комедію на вулиці на превелике здивування та сміх мешканців міста. Цей незвичайний успіх попсував цілу справу. Нарід, хоч простодушний, одначе добрий і віруючий, почав недовіряти Серафимцям. Він назвав їх словом "викропленці."

Серафим був оруддям в руках протестантів. Як тільки вони спостерегли свою силу й спосібність обійтися без його опіки, сейчас увільнилися від нього.

При кінці 1903 р. заохотили Серафима відвідати Росію та відпочити по своїх "тяжких" трудах у Канаді.

В часі його неприсутности, Негрич і Геник під проводом Ів. Бодруга скликали через "Канадійський Фармер" "всенародне віче" до Вінніпегу на 26 і 27 січня 1904 р. В означених днях явилося в Вінніпегу 16 "викропленців" разом із 17 делегатами, як відпоручниками деяких місцевостей Манітоби й Саскачевану.— Щоб надати більшої величі своїй комедії й дати пізнати простим людям, що ввесь укр. нарід бере участь у нім, організатори віча подбали про телеграми від ріжних місцевостей з Канади та редакції "Свободи" зо Злуч. Держав.

Дня 4 лютого 1904 р. на сторінках "Канадійського Фармера" появився обширний звіт згаданого віча. Ось так "викропленці" Серафима, скріплені поміччю протестантів, положили основи своєї церкви, що її назвали "незалежною," а котра в дійсності залежала від протестантів. Організатори цього віча не виявляли зпочатку цього секрету — знаючи добре, що на саме слово "протестантська церква" українці були б обурилися.

Треба було осторожно й постепенно поступати, та перш усього заприязнити українських поселенців з протестантами, зглядно з презвитеріянами, що показувались так зацікавлені українцями. (Пор вище навед. "Меморіял" стр. 20 і сл.)

В Меморіялі згадується також про одного лідера, що кермував пресвитеріянським рухом між українцями. Працював він зразу, коли приїхав до Канади, на залізничому шляху. В 1898-ому р. став він еміграційним агентом. Як такий перебував він між нашими поселенцями в Шол Лейк, Ман. Перечив існування й безсмертність душі, насміхався зо св. Письма й Преч. Діви Марії. Намовляв матерей не вчити дітей молитов. Його безбожність була така велика, що віруючий нарід не могучи слухати його богохульств, прогнав його з цієї кольонії.

Цього чоловіка вжили презвитеріяни на цивілізатора й просвітителя українців, на апостола, що мав своїх братів і сестер провадити до царства небесного. Що ж думати про других, що працювали під проводом такого провідника? На чолі цих викропленців стояв пресвитеріянський місіо-

нар із Вінніпегу. (Порівнай вище наведений "Меморіял сторони 22 і слід.)

Від оснування т. зв. "незалежної" церкви відступники з новим запалом взялись до праці. Обезпечені матеріяльно протестантами й піддержані агентами правительства, зо смілістю й нахабністю впихались до католицьких церков-капличок; проголошували себе навіть греко-католицькими священиками, щоб тим чином ширити діявольське діло. Один викропленець Серафима, що мав державну роботу порозсилав бідним і невинним людям листи з погрозами, що не хотіли приняти цих нових апостолів. З ними він відвідував місійні станиці та їх поручав простим людям як правдивих священиків. Всіми способами, правними й неправними, сприяв їх приклонникам, даючи їм кращі землі, і знову викреслюючи зо спису фарми тих, що остали вірними католицькій Церкві, справляючи їм тисячі нових труднощів. Отець А. Делярий нераз мусів інтервенювати в уряді, щоб боронити українських поселенців перед того роду агентами. Подібно поступали інші еміграційні агенти. Ці українські "провідники," заохочені й піддержані грішми та протестантською пресою, захопили церкву в Гімлі, Ман., мимо протесту віруючих людей. Треба було аж процесу, щоб їх прогнати з неї. Також у Меннофілд, Саск., ще інший хотів висадити двері церкви і приліпив оголошення, що церква належить до уряду й тільки він сам має право в ній відправляти. При тій нагоді можна було бачити одного консервативного кандидата до парляменту в Ріджайні, що товаришив духовникові Зайцефові, носячи з собою образ св. Николая й бажав залишити його в церкві під услівям, що Зайцеф зможе до неї ввійти. Одначе віруючий нарід енергічно спротивився, кажучи, що не хоче протестантського Николая. Тим чином віруючі люди відослали з нічим парляментарного кандидата й "незалежного" Зайцефа, що з походження був російським жидом.

У тім часі уряджували вони свого роду місії. Трьох до чотирох приходили на кольонію й проповідали протестантську науку, відправляли, докладнійше глумилися з св. богослужень. Щоб зробити враження на простих людей, уряджували в часі тих місій різного роду маніфестації. Ось так на Гудів, Саск., один із трьома іншими "посвячували" церкву, збудовану протестантами. На це запросили німецьких і англійських протестантів, що зійшлись у великому числі. Очевидно протестантські часописи з Вінніпегу не занедбали нагоди, щоб похвалити ці церемонії. Кажучи правду, пише о. Делярий, положення в тім часі видавалось дуже сумне. Це був вид триюмфуючого зла. Кожний "незалежний" одержував від презвитеріянів формуляр до виповнення: 1). Котрі кольонії відвідував? 2). Кілько хрещень уділив? 3). Кілько проповідей виголосив? 4). Кілько шлюбів дав?

Виповнений звіт відсилано до Вінніпегу, до Кармайкеля й тим чином протестанти менше-більше знали, що викропленці за їх гроші чинили.

В 1904 р. "незалежні" видали катехизм, в англійській і українській мовах, з явною ціллю перетягати українців на протестантизм. Одначе цей катехизм мав лихий наслідок для них.

Автор катехизму поділив 10 заповідей Божих на протестантський спосіб і так четверта заповідь ставала пятою, пята шестою ітд. Здивовання й сміх неабиякий серед українців, що говорили: "Дивіться, вже навіть Божі Заповіди хочуть змінити! Не так ми вчились в Старім Краю!" До речі кількох українців в окрузі Йорктону працювали на дорозі. Між ними знаходився один загорілий приклонник нової секти, що приніс з собою новий катехизм і показав своїм товаришам. Сейчас почали суперечатися про вартість цього твору. Один з них поглянув на порядок заповідей і сказав: "Василю, відмовляй 10 Заповідей Божих." Василь зачав і побачив, що в катехизмі, котрий перед хвилиною так хвалив, інакший порядок. "Бачиш, ти не належиш до тої секти, бо ти інші Божі заповіди маєш." Присутні розсміялися та катехизм спалили.

—

ЙОРКТОНСЬКИЙ ОКРУГ

Від 1901 до 1904 р. о. А. Делярий з Брендону, Ман. час від часу відвідував українців в окрузі йорктонськім. Від 12 січня, 1904 р. настало замешкав в Йорктоні. В тім часі в самім місті було лиш кілька українських родин. Однак воно було, й до нині остало, осередком великого округу, в якім здебільша газдують наші люди. Це добре зрозуміли вороги св. Церкви й українського народу й тому вже від 1903 р. розпаношились тут. А цих противників св.Церкви й нашого невинного українського народу порозбігалося по наших кольоніях цілі ряди. нераз на одній кольонії було їх кількох. Не занедбали вони ні одної нагоди, щоб не обчернити, не погрозити отцям, та ворожо настроїти нарід супроти них.

ПРИНЯТТЯ СХІДНЬОГО ОБРЯДУ

Повний ревности о спасення душ українців в Канаді, о. А. Делярий не зneохочувався нападами ворогів св. Церкви. Проти цілої фаланги ріжних сектантів і незалежних духовників він мужно боровся й витревало працював в обороні віри українців католиків. Безупинно відвідував кольонії, несучи духовну обслугу українським католицьким поселенцям у цілім східнім Саскачевані. Тому безупинно був у дорозі та майже ніколи не міг бути в Йорктоні в неділі та свята, але відправляв тут, коли був вдома, на будні. Хоч приїхав до Йорктону 12 січня, 1904 р., то як зазначують монастирські хроніки в перших літах за цілий час щойно 8 січня, 1908 р. міг мати Службу Божу в Йорктоні в святочний день.

З браку українських католицьких священиків у Канаді, за згодою отців Настоятелів і благословенням Папи Пія Х. в 1906 р. приняв о. А. Делярий наш обряд. Було це 21 серпня 1906 р. Цей день дійсно історичний, бо дав почин отворення нового Чина священиків-місіонарів східнього обряду, іменно українських оо. Редемптористів, або отців Чина Найсвятішого Ізбавителя. Це діло о. А. Делярого—получене з великою жертвою—мало мати далеко сяглі наслідки. Про це мабуть не думав молодий і ревний місіонар. Його бажання було одно: рятувати українських поселенців від затій сектантів та заховати їх католицьку віру в східнім обряді.

Від хвилі приняття східного обряду о. Делярий працював з новим запалом і треба признати, з щораз більшим успіхом серед українського народу. Поле ж праці було величезне. Тодішний округ йорктонський включав отсі нинішні округи. Йорктонський, Айтунський, Канорський, Рамський і частину Арранського. Конечність нових помічників щораз **більше відчувалась.**

—

Дня 6. січня, 1909 р. приїзджає до Йорктону другий редемпторист східного обряду о. Г. Бульс. Від того часу могло бути вже стало, в означені неділі, Богослуження для українців католиків в Йорктоні.

Дня 10. січня, 1910 р. приїзджає другий помічник о. Н. М. Декамп. Цей молодий і надзвичайно енергічний місіонар вложив дуже много праці в переведенню организації парохії і будові ювенату в Йорктоні.

Першими оо. Редемптористами, що пішли слідом о. А. Делярого й прийняли наш обряд та працювали між українським народом в Канаді були отсі отці: Г. Бульс, Н. М. Декамп, К. Тешир і Л. Боский.

ОРҐАНІЗУВАННЯ ПАРОХІЇ

Початкова праця місіонарів-піонірів була незвичайно тяжка. Щоб обслужити й остерегти віруючих людей перед небезпекою утрати св. віри, треба було постійно подорожувати. Комунікація була дуже прикра. Доріг майже не було. Були лиш вузенькі, лісові, індіянські стежки. Серед густих лісів можна було легко зблудити. Залізниця була рідка й далеко віддалена від українських поселенців. Самоходів не було. Треба було десятками миль їздити волами, чи кіньми, в літі серед густої хмари комарів, в зимі серед лютих морозів у часах, коли треба було мешкати в землянках й терпіти голод та холод з бідними поселенцями. Місіонар, перетомлений довгою й невигідною дорогою, приїздив на кольонію й тут у хатині сповідав, правив Службу Божу та голосив Боже слово. По відправі катехизував, хрестив, миропомазував і вінчав. Коли додати клопоти в будуванні та передусім в записуванні церквів на законну власть і боротьбу з сектантами, що напосілись на українських поселенців, будемо мати маленький образ тяжкої піонірської священичої праці в Канаді!

В 1910 р. оо. Редемптористи з Йорктону обслугували українців в Оттаві, Онт., і в Монтреалі, Кв.

Від серпня 1910 р. до липня 1913 р. о. Г. Бульс ЧНІ., з Брендону, Ман., обслугував українських поселенців в округах Брендон, Ман., і Ріджайна, Саск.

Від 1. листопада, 1916 р. до 14 серпня, 1923 р. оо. Редемптористи обслугували українських поселенців в окрузі Комарно, Ман. В цім окрузі отці доїзджали до слідуючих 40 кольоній: Арборг (місто), Арборг (Клим), Арнес, Біфрост, Бродвалей, Чатфілд, Даллас, Фишер-Бренч, Фолей (Преображення), Фолей (св. Ів. Хрестителя), Гімлі, Ґипсонвил, Годжсон, Гемерлик, Інвуд, Комарно, Крайцбурґ (місто), Крайцбурґ (схід), Крайцбурґ (захід), Ледвин, Малантон, Мелеб, Монастирський, Морвина, Окно, Плезент-Говм., Попларфілд (село), Попларфілд (захід), Рембрандт, Ривертон, Силвер, Скай-Лейк, Ст. Мартин, Силван, Тюлон, Вінніпеґ-Біч (фарми), Вінніпеґ-Біч (місто), Ст. Розер, Вайтвуд, Збараж.

Працювали там з початку о. А. Делярий, опісля отці: Людвик Боский, Франц Боский, Ришард Костенобль, Йосиф Гекіре, А. Дельфорж, А. Й. Ван Бізен і Н. М. Декамп. Передовсім много заслужився в цім окрузі о. Л. Боский в орґанізації та будованню церквів.

В тому часі в цім окрузі збудовано 12 нових церквів і в пятьох кольоніях розпочато будувати 5 нових церквів.

11. жовтня 1919 р. замешкали оо. Редемптористи в Айтуні, Саск., і звідсіля почали обслугувати українських поселенців в Айтунськім окрузі.

В 1941 р. оо. Редемптористи з Айтуни, обслугували отсі парохії та місійні станиці: Айтуна, Бедфордвил, Бекенгем, Габберд св. Духа, Габберд Чесного Хреста, Герцел, Ґудів св. Михаїл, Ґудів Пресв. Тройці, Джесмин, Фенвуд, Бирмінґгем, Келигер, і Лерос.

В 1941 р. оо. Редемптористи обслугували в йорктонському окрузі отсі 25 парохії та місійні станиці: Йорктон, Вишарт, Красне, Вініярд, Голар, Модельфарм, Тофнел, Фомлейк, Шіго, Інсінґер св. Николая, Інсінґер св. Петра й Павла, Вайтсенд, Мелвил, Пленвю, Бівердейл, Джедбурґ, Ярослав, Виловбрук, Райн, Сторновей, Рокстон, Калдер, Руссел, Барвас і Асинабоя.

1941 р., в часі літнього катехизму, в йорктонському окрузі училося 1030 дітий, з того до першого св Причастя приступило 157 дітей. Катехизму вчили Сестри Служебниці й оо. Редемптористи.

В Саскачевані зорганізували оо. Редемптористи понад 50 місійних станиць-парохій. Побіч церквів будували Парохіяльні Доми, основували Братства й Товариства по парохіях.

З йорктонського округу до вересня, 1941 р. вийшло українських католицьких: священиків 7, Сестер-монахинь 42, учителів і учительок 38, доглядачок хорих 4, лікарів 2, інжинирів 1.

СТАРАННЯ О ПЕРШОГО ЕПИСКОПА ДЛЯ УКРАЇНЦІВ У КАНАДІ

У другій половині 1909 р. мала зібратися всеканадійська ерархія на перший пленарний Собор у Квебеку, щоб тут під проводом Апостольського Делеґата обговорити важні справи католицької Церкви в Канаді. Отсей церковний Собор став найкращою нагодою для українців Канади, щоб усій місцевій католицькій ерархії ясно представити свої релігійні справи.

Вже в травні 1909 р. пише о. А. Делярий ЧНІ. лист до впр. о. С. Дидика ЧСВВ., тоді головного Настоятеля оо. Василіян у Канаді. У нім заохочує та радить йому особисто взяти участь у тім Соборі та поручити на нім релігійне питання українців Канади (гл. лист відповідь з 4. VI. 1909 р. впр. о. С. Дидика ЧСВВ., до о. А. Делярого ЧНІ.)

Про незавидне положення українців Канади написав о. А. Делярий, ЧНІ. книжечку п.з. "Меморіял у справі зусиль зо сторони схизматиків і еретиків серед українців західної Канади." Квебек, 1908 р.

У тій книжечці з подробицями оповідає о. Делярий, як канадійські протестанти, головно презвитеріяни ширять між віруючим українським народом ересь, схизму й ненависть до Католицької Церкви та її представників, щоб тим способом вирвати з серця нашого народу св. Христову віру.

Переповівши коротко історію "незалежної церкви," ставить вкінці о. А. Делярий питання: Чого нам треба?

І відповідає на нього: "Треба нам повної орґанізації, а саме:

1. Треба нам українського католицького часопису.

2. Треба нам парохій зо стало там замешкалими ревними священиками.

3. Треба нам щирокатолицьких шкіл.

4. Треба нам монахинь, так до католицького

виховання молоді, як і до харитативних діл між українським народом (ст. 44).

Впр. о. Пл. Філяс, ЧСВВ., подаючи рецензію тої книжечки в "Руслані" з другої половини 1908 р., писав про неї: "З цілої брошурки віє високий дух апостольського робітника, горяча любов католицької Церкви, щире співчуття для наших емігрантів і глибоке одушевлення для ідеї, для котрої він посвятився та до котрої кличе других!"

Дня 22-го червня 1909 р. Преосв. Д. Сбаретті, Апостольський Делеґат Канади, в листі до о. А. Делярого ЧНІ. просив місіонарів, що обслугують українців, виготовити меморіял: 1) про релігійне положення українців Канади та передусім 2) про середники, котрими можна було б охоронити їх віру. "Той меморіял,— писав Апостольський Делеґат— бажаю предложити епископам Канади, що зберуться на церковнім Соборі в Квебеку."

На це прохання Апостольського Делеґата, пише о. Делярий ЧНІ. друге письмо п. з: **"Меморіял у справі українців північно-західної Канади"**. У нім ще раз побіжно згадує шановний автор про сумне релігійне положення наших поселенців у Канаді; та передусім задержується над практичними середниками, при помочі котрих можна було б ослабити й знівечити ґрізну роботу протестантів і схизматиків між українцями католиками Канади та задержати їх при Католицькій Церкві й св. вірі.

Ось деякі середники, що їх подає о. А. Делярий у згаданім меморіялі.

Конечно подбати про достаточне число українських священиків, так світських як і монахів.

Якнайскоріше оснувати український семинар (ст. 7-8).

Конечно подбати про українського епископа для українців Канади.

Про цю так важну й делікатну тоді справу ось що писав о. А. Делярий у памятнім меморіялі:

"У звичайних обставинах епископові, чужого обряду й народности, було б дуже тяжко доконати так великих і численних діл. Це твердження, що відноситься до всіх народів, відноситься передусім до українців. Природне недовіря українського народу до католиків латинського обряду, що його витворили вікові надужиття зо сторони поляків і безперервна пропаганда брехнею й очерненнями зо сторони протестантів і схизматиків, завсіди в якійсь мірі шкодили не тільки праці латинських священиків щодо обряду або походження, але теж і праці українських родом священиків, що підлягали латинському епископові."

"І тому від кількох літ насувається питання чи не ліпше було б призначити скоріше ніж пізніше українського епископа для українців Канади" (ст. 8—9).

Дальше автор згаданого меморіялу говорить про це, що українці католики Канади, відчуваючи потребу духовного проводу зо сторони українського католицького духовенства, звертаються до деяких священиків у Злучених Державах. А такий стан не є відрадний. Тому автор меморіялу заключає: "Найкращим середником буде якнайскоріше іменувати українського епископа для канадійських українців." (ст. 9).

Свій цінний меморіял написав о. А. Делярий ЧНІ. при кінці липня 1909 р.

"Меморіял у справі українців північно-західної Канади" підписали, крім самого автора цього меморіялу о. А. Делярого, ще о. Ат. Филипів ЧСВВ та о. Й. Ад. Сабурен.

Дня 13-го вересня 1909 р. о. А. Делярий, висилаючи бажаний меморіял Апостольському Делеґатові, писав до нього:

"Чи міг би я звернути особливішу увагу Вашої Ексцеленції на конечність номінації українського епископа в Канаді. Передусім відколи в Злучених Державах появились письма для українців Канади; ці останні очікують з певністю номінації епископа своєї народности."

"Можу навіть сказати, що їх очікування є так формальне, що вони відмовляють щонебудь чинити відносно запису своїх церквів так довго, доки не будуть мати українського епископа."

У другій половині жовтня 1909 р., підчас Собору в Квебеку, написав о. Генрик Бульс ЧНІ важний лист в українській справі до о. др. А. Е. Бурке, президента Товариства Поширення Католицької Церкви в Канаді. Цей священик був рівночасно й великим приятелем українців Канади.

Своїм листом звернувся до нього о. Г. Бульс з просьбою, щоб він своєю повагою представив учасникам Собору ґрізне релігійне положення українців Канади та конечну потребу номінації українського епископа на Канаду.

Лист о. Г. Бульса появився в англійсько-католицькому тижневикові: "The Catholic Register", з 28-го жовтня 1909 р. У цім листі о. Бульс між іншим пише:

"Можемо сказати, що найбільш пекуча справа й найпотрібніша річ для українських священиків, це український епископ.— Ті, що не розуміють українців, не будуть розуміти теж того положення й тому даруйте, що осміляюся просити Ваше Преподобіє ласкаво представити цю справу, коли можливо, на Соборі."

"Українці вичікують епископа, за нього моляться по церквах і своїх домах, і зовсім природно, коли ми запримітили цей рух, ми його підтримали."

"Ще раз повторяю, що коли бажаємо привернути до Церкви тих, що відпали й спасти тих, що ще не відступили, то мусить бути український епископ. Нехай їм дадуть українського епископа й священиків, додайте до цього часопис і 95% того народу будуть спасенні. Яка величезна сила проти протестантського наступу."

* * *

З нагоди цього листа о. Г. Бульса, о. С. Дидик ЧСВВ. із Квебеку написав до о. А. Делярого ЧНІ. так:

"Я Вам ґратулюю Всечесний Отче, щоб Ви мали більше таких щирих священиків, яким є о. Г. Бульс. Я написав до него листа— але ще Вас Отче прошу звольте о. Бульсові подякувати від мене дуже сердечно за так красний лист, який написав до Catholic Register в справі українців. Такий лист може написати лиш священик, в котрого серцю горить правдива Христова любов спасти бідні людські душі, що не зважає на жадні примани ні взгляди людські, а шукає в своїй праці лише Христа та слави Його. Правду щиру кажу Отче, лист о. Бульса сподобався мені дуже нетілько, що його переконання з моїми годяться, але також що сей місіонар розуміє стан речи, розуміє положення в якім находиться і подає средства, які єдино можуть заховати нарід в вірі католицькій." (Пор. лист з Квебеку 28. жовтня 1909 р. о. С. Дидика ЧСВВ. до о. А. Делярого ЧНІ.)

Лист в українській справі о. Г. Бульса, по словам канадійського священика о. А. Фізета, зробив

дуже велике враження на учасників Собору в Квебеку. (Пор. Лист з 30. жовтня, 1909 р. о. А. Фізста до о. Г. Бульса).

На соборі в Квебеку був приявний впр. о. С. Дидик ЧСВВ. Він своєю присутністю й заходами в Апостольського Делеґата рішучо попер старання о єпископа для українців католиків Канади (гл. "Укр. Вісти" ч. 47, з 23. XI., 1937. "Роля Отців Василіян" ... ст. 5).

Канадійські єпископи, зібрані на першім пленарнім Соборі, що відбувся від 19-го вересня до 1-го листопада 1909 р. у Квебеку, незвичайно прихильно поставилися до релігійного питання українців Канади. (гл. Circulaire au clergé Преосв. Лянжвена з 2-го лютого 1910 р. ст. 285).

оо. Редемптористи в Йорктоні, Саск.— Зліва до права сидять отці: Ів. Бала, В. Краєвський, Гр. Шишкович, впр. о. Ст. Бахталовський—Візитатор оо. Редемптористів, о. Фр. Боский—магістер новиків і о. Ст. С. Шавель. Зліва до права стоять отці: Р. Хомяк, Ст. Олійник, Гр. Шавель, Й. Форнальчик і Ст. Ів. Шавель.

Осінню 1910 р. галицький Митрополит Кир Андрей Шептицький відвідав важніші місцевости, замешкалі українцями Канади.

Вернувши з Канади до Львова, Митрополит Андрей удався до Риму й тут особисто представив потребу українського єпископа в Канаді (гл. Чверть століття на Митрополичому престолі, Львів, 1926, ст. 195).

Дня 18-го березня 1911 р. Митрополит А. Шептицький написав у Львові в мовах англійській і французькій преважний документ п. з. "Адреса в українській справі до Високопреосвященних Архієпископів і єпископів Канади." Цей меморіял дістали всі католицькі єпископи Канади. У ньому Їх Ексцеленція Митрополит річевими докладами і спостереженнями доказує необхідну конечність оснування українського католицького єпископства в Канаді. (Обширніше гляди "Укр. Вісти" ч. 44, з 2. XI, 1937 р. о. Ст. Семчук: "Преважний Документ," ст. 2). Цей меморіял посунув справу оснування єпископства для українців Канади значно вперед.

У першій половині 1912 року покликано о. А. Делярого до Риму. У вічнім місті 12-го травня 1912 року приняв його Святіший Отець Папа Пій X, та уділив йому півгодинну приватну авдієнцію. Підчас неї о. А. Делярий росказав заступникові Христовому про завзяту й плянову пропаґанду протестантів і схизматиків, щоб вирвати з серця українського народу в Канаді св. віру та відлучити його від Католицької Церкви; про природне недовіря українців до єпископів латинського обряду, про сильне бажання українців Канади мати свого рідного єпископа та вкінці вказав на необхідну конечність іменувати українського єпископа, зовсім незалежного від латинських канадійських єпископів, щоб їх задержати при св. вірі та Католицькій Церкві.

Дня 15-го липня 1912 р. іменувала Апостольська Столиця першого українського єпископа для нашого народу в Канаді, а 16-го грудня того ж року українці вже витали його в особі Преосв. Кир Никити Будки на канадійській землі.

* * *

Осінню 1924 р. припадало 25-ліття місіонарської праці о. А. Делярого ЧНІ між українцями католиками Канади. З цієї нагоди написав Преосв. Н. Будка в свойому листі з 6-го X. 1924 р. до згаданого місіонаря-ювілята слідуючі слова: "Дорогий Отче Ювіляте! Дякую Вам за Ваші писання й старання в Квебеку та в Римі й всюди, за Ваше ясновидження та щиро прихильну українську орієнтацію для добра нашого народу в Канаді, чим Ви помогли може більше, чим хто другий, що українці дістали тут у Канаді свого Епископа."

СТАРАННЯ О ДУХОВЕНСТВО

Щоб подбати про релігійний і народний розвій українського народу в Канаді оо. Редемптористи бачили, що до того конечно потрібно достаточного числа ревних і образованих українських католицьких священиків. За ними писав о. А. Делярий до Галичини до впр. о. П. Філяса, протоігумена ЧСВВ. (Пор. лист-відповідь о. П. Філяса ЧСВВ, до о. А. Делярого, ЧНІ. з 17. липня, 1908 р.) Коли ж тут не міг їх дістати, своїм прикладом і словом взивав своїх співбратів з Бельгії та семінаристів у Канаді, щоб вони з браку українських католицьких священиків приняли наш обряд, вивчились української мови та прийшли з духовною поміччю українцям у Канаді. Деякі з них пішли за його вказівками та донині дехто з них ще працює між українським народом у Канаді.

Щоб збільшити ряди українського католицького духовенства в Канаді о. А. Делярий доложив усіх зусиль, щоб у Західній Україні оснувати Чин оо. Редемптористів східного обряду. (Пор "Календар Голосу Спасителя" 1939 р.: "Начерк Історії Заснування Чина оо. Редемптористів Східного Обряду" ст. 97 і сл).

З початком серпня 1938 р. оо. Редемптористи мали в Західній і Карпатській Україні: отців і братів 120, а домів 8.

Із Західної України прибули до Канади слідуючі отці Редемптористи:

В р. 1922—оо. Ів. Бала і Ст. Бахталовський
" 1928—оо. Г. Шишкович, Н. Копяківський
" 1932—о. Дм. Гаврилюк
" 1935—оо. Р. Хомяк і В. Корба
" 1936—оо. В. Краєвський і Ст. І. Шавель
" 1939—о. Й. Форнальчик
" 1940—оо. Й. Корба, Ст. Ст. Шавель і Гр. Шавель.

З початком серпня, 1941 р. в Канаді оо. Редемптористи мали: отців 16, богословів 8, братів 5, новиків 4, 2 доми й будова 3-го дому в Роблин, Ман. на викінченню.

В ціли побільшення українського католицького духовенства в Канаді, вистарався о. А. Делярий для питомців ЧСВВ. у Галичині, що вони могли відбувати богословські студії в Великому Семінарі в Монтреалі. (Пор. лист-відповідь з 17. липня, 1908 р. о. П. Філяса ЧСВВ до о. А. Делярого ЧНІ.)

В ціли побільшення покликань робітників у винограднику Христовім у Канаді оо. Редемптористи висилали жертви на "Місійний Інститут" оо. Василіян у Бучачі в Галичині. (Пор. між іншими лист-відповідь з 21. лютого, 1913 р. о. П. Філяса ЧСВВ. до о. А. Делярого ЧНІ).

В тій самій цілі посилали отці українських молодців до малого Семінара в Сифтоні, Ман., до Бурси ім. Митроп. А. Шептицького в Ст. Боніфас, Ман., та до Колегії св. Йосифа в Йорктоні, Саск.

В тій самій цілі в 1920 р. збудували отці Ювенат—Місійну Школу в Йорктоні, де приготовляють українсько-канадійську молодь до звання священика-місіонаря.

В липні, 1941 р. розпочато будову нового, просторого, мурованого **монастиря оо. Редемптористів у Роблин, Ман.,** де з початком 1942 р. буде поміщений ювенат, що досі знаходився в Йорктоні, Саск. Новий монастир знаходиться на фармі біля міста Роблин і дуже надається на місійну школу.

25. серпня, 1941 р. отворено в Йорктоні **Великий Семинар,** де молоді монахи Редемптористи вчаться фільософічних і богословських наук.

ШКОЛИ ТА СИРОТИНЦІ

У своїй книжечці п.з. "Меморіял у справі зусиль зо сторони схизматиків і єретиків серед українців західної Канади писав о. А. Делярий: "Треба нам щиро католицьких шкіл. Треба нам монахинь до католицького виховання молоді й до праць харитативних між народом" стор. 44. У другім своїм письмі п.з. "Меморіял у справі українців північно-західної Канади" о. А. Делярий писав: "У центрах Канади, замешкалих українцями, треба якнайскоріше створити ряд харитативних, чисто українських інституцій: шпиталі для слабих, сиротинці для сиріт, старечі доми для старців і немічних людей. Усі ті установи передати під провід українських Сестер Служебниць." (ст. 4-5). Далі читаємо: "Якнайскоріше створити ряд щиро-католицьких українських шкіл та їх провід віддати передусім католицьким монахиням: Сестрам Служебницям, Сестрам Василіянкам, чи іншим" (ст. 6-7). Ці гадки, висказані в згаданих письмах, старався о. А. Делярий разом із своїми співбратьми по змозі перевести в діло.

9. листопада, 1915 р. на просьбу оо. Редемптористів приїхали до Йорктону дві Сестрі Служебниці ПНДМ., щоб тут провадити українську католицьку школу. Отці щиро заопікувались матеріяльною піддержкою Преп. Сестер, а також постаралися о пожичку на будову Інституту Пресвятого Серця Христового в Йорктоні, одного з найкращих монастирів Сестер Служебниць у Канаді. (Пор. листи з 10 січня, 1917 р. Преосв. Н. Будки до о. А. Делярого й о. Н. М. Декампа ЧНІ).

З початком жовтня, 1919 р. оо. Редемптористи замешкали в Айтуні, Саск. І тут сейчас подбали про приїзд Сестер Служебниць ПНДМ. Коли тимчасове приміщення Сиротинця Сестер Служебниць в Айтуні ставало з кождим роком більш невідповідне, оо. Редемптористи вистаралися о пожичку й доложили всіх старань, щоб помогти Преп. Сестрам Служебницям ПНДМ. збудувати в Айтуні в 1938 р. новий великий Сиротинець св. Анни, де міститься много сиріт і цілоденна школа.

Сиротинець цей, як памятник 950-ліття хрещення України є одною з найцінніших інституцій, що їх має український нарід в Канаді.

КОЛЄГІЯ СВ. ЙОСИФА В ЙОРКТОНІ

В квітні 1918 р. задумали оо. Н. М. Декамп і Л. Боский ЧНІ. оснувати в Йорктоні українську католицьку Колєгію, вищу школу для українських молодців у Канаді. Зо своїм заміром звірились оо. Редемптористи Преосв. Н. Будці, що подбав про будову цієї інституції. 4. жовтня, 1920 р. розпочалась в ній наука під проводом учителів-монахів Братів Християнських Шкіл, знаних зо своєї совісности та доброго виховання. Приїхали до Йорктону 6. травня, 1919 р. і мешкали до жовтня того ж року в монастирі оо. Редемптористів.

ПРЕСА Й ДРУКАРНЯ "ГОЛОСУ СПАСИТЕЛЯ."

Щоб поширити й скріпити знання св. віри між українським народом у Канаді та оборонити її перед нападом ворогів св. Церкви, добра преса є необхідна! На велике значення й пекучу потребу української католицької часописи вказав о. А. Делярий у своїх "Меморіялах" з 1908 р. і з липня 1909 р. та о. Бульс ЧНІ. своїм знаменитим листом в українській справі, що появився в англійсько-католицькому тижневикові "The Catholic Register" з 28. жовтня, 1909 р. Перший український католицький часопис п.з. "Канадійський Русин" появився 27. травня 1911 р.

Щоб скріпити українську католицьку пресу в Канаді в 1922 р. оо. Редемптористи оснували в **Йорктоні друкарню "Голосу Спасителя"** й слідуючого року (1923) в квітні почали видавати релігійний місячник п.з. "Голос Ізбавителя."

Редакцію й адміністрацію "Голосу Спасителя" ведуть самі Отці. На початку в печатні працювали Браття-монахи ЧНІ., від серпня 1933 р. п. А. Павлюх, а від травня 1934 р. донині працюють в ній п. Андрій Вантух й п. Василь Козакевич. Оба ці друкарі видрукували між іншими й "Пропамятну Книгу з нагоди золотого ювілею поселення укр. нар. в Канаді."

Від вересня 1933. р. Братство Українців Католиків зачало печатати в цій печатні свій "Бюлетень" БУК-а, що з місячника перейшов на двотижневик в 1938 році під назвою "Будучність Нації."

Від року 1936. виходить щороку "Календар Голосу Спасителя."

Крім вище згаданих часописів печатаються в цій печатні "Канадійський Епархіяльний Вістник" й численні книжки й брошурки религійного й загально повчаючого змісту. Заголовки напечатаних уже українських книжок такі:

1. Розумний молодець.
2. Гостинець для українських поселенців в Канаді
3. Народний Катехизм
4. Духовна Вязанка
5. Новий світ, нова робота
6. Тропарі воскресні і т.д.
7. Церковні Коляди

Друкарня "Голосу Спасителя" в Йорктоні, Саск.—Зліва до права стоять: о. С. Бахталовськйй, директор друкарні, друкар п. Андрій Вантух, о. Р. Хомяк і друкар п. Василь Козакевич.

8. Чи Біблія спасає?
9. Церковні пісні
10. Дарунок українським дітям
11. Деякі поучення щодо Архієр. Служби Божої
12. Упадок родини
13. Статут БУК-а (Бібліотека БУК-а
14. Канада мій рідний край (Бібл. БУК-а)
15. Життя й навернення св. Володимира Великого. (Бібл. БУК-а).
16. Кров за віру (Бібл. БУК-а)
17. Канадійська Муза
18. Про Христову Церкву
19. Про Церковні Обряди
20. Про Церковні заповіди
21. Більшовизм катівня народу (Бібл. БУК-а)
22. Чорна рука, або хто руйнує український нарід в Канаді? (Бібл. БУК-а)
23. Устав Апостольства Молитви
24. Статут Брацтва Найсв. Тайн
25. Хрещення України (Бібл. БУК-а)
26. 25-ліття нашої Дієцезії в Канаді (Б. БУК.)
27. Діточий Катехизм (Бібл. БУК-а)
28. Смерть у чарці (Бібл. БУК-а)
29. Робітникові не треба релігії?
30. Якої школи ми хочемо?
31. У хуртовинах юнацьких літ
32. Про супружество
33. Не дайся!
34. Пощо сповідатися?
35. Як сповідатися?
36. Кривавий Більшовицький Потвір
37. Наша релігія
38. Міріям з Магдалі
39. Дзвін
40. Розпни Його!
41. Про Христа Спасителя
42. З Нами Бог
43. Пропамятна Книга з нагоди золотого ювілею поселення українського народу в Канаді

Деякі з тих книжечок видано вже другий раз. Англійських видань тут не подаємо.

Видаванням релігійної періодичної преси, релігійно-апольоґетичних книжечок, катехизмів і молитовників печатня оо. Редемптористів чимало причинилась до поширення та скріплення католицького світогляду серед українців на американських землях.

МУЧЕНИЧА СМЕРТЬ

Довгі напасти на українську католицьку Церкву, на її установи, священство—вкінці увінчалися бажаним успіхом. Визивання українців католиків останніми словами, закиди проти них і шкалювання, якому рівного не найдете в інших культурних народів, видали плід. Послідовно і брутально ведена пропаґанда певних людий—котрі відсуджували українців католиків навіть від імени українця і ниточки сухої не залишали літами, місяцями, тижнями і днями —всюди—при кождій нагоді — на нашій Церкві і нашім Духовенстві— ця пропаґанда, хоч дурна змістом, некультурна висловами та зате напрасна і безкритична, а з великим шумом і криком ведена—діпняла свого.

Дня 21 марта 1935 ранком в передсінку монастиря оо. Чина Найсв. Ізбавителя в Йорктоні, Саск. задзвонив коваль з Ґудів, Саск—Степан Іляш— а коли дверник, брат Никифор явився і спитав, чого бажає, відповів, що бажає бачити о. Івана Балу, ЧНІ—настоятеля. Брат спитав тоді, в якій цілі. Іляш відповів, що хоче дати на Службу Божу. Однак щось зраджувало в поведінці Іляша, чи брат може мав передчуття, бо сказав дати жертву для доручення. Але Іляш таки наставав, що хоче бачити особисто о. Івану Балу.

Вкоротці надійшов о. Іван Бала, ЧНІ. і попросив Іляша до розмовниці. Тому, що о. Настоятель знав Іляша ще здавна, попросивши сідати спитав з чемности, що тепер доброго в Ґудів чувати, як йому поводиться та в якій цілі приїхав до Йорктону. Іляш відповів, що приїхав купити ковадло а рівночасно просить, щоби Отець відправив Службу Божу в його наміренні. Спитав, яку жертву приймають на Службу Божу. Отець відповів, що одного доляра.

—Так мало?—сказав коваль.

—Ви преціньзнаєте, що більше ми не беремо—відповів о. Іван Бала і віддер листок паперу, щоби написати намірення.

В тім менті побачив в руці коваля, який сперся на стіл—барабанний револьвер.

Отець думав спершу, що Іляш хоче похвалитися, яку забавку купив для дітий в місті. Але коли підніс очі, стрінув таку безодню ненависти в очах коваля—що відразу зрозумів все...

Отець вибіг з розмовниці, але на коритарі Іляш стрілив і поцілив Отця в рамя. Отець впав а коваль намагався найти відповідне місце для нового стрілу. Положення було таке, що вбивник цілив—мабуть в голову. Бажаючи відбити удар, Отець копав ногами—і знова куля прошила рамя. На крик надбіг тоді з нутра монастиря впр. о. Альберт Дельфорж, ЧНІ. і зрозумівши в миг положення, кинувся в сторону убийника. Цілою силою пхнув його в діл, так що той впав східцями в низ через ошклені двері. Однак в той сам мент убийник стрілив і куля пройшла голову о. А. Дельфоржа.

Отець Бала останками сил зірвався тоді з землі, але поцілила його нова куля вбивника—в середину грудий, нище серця. Стискаючи одіж на грудях, о. Бала здолав ще вибігти по сходах в гору до мешкання старенького о. Делярого і крикнути: Сповіди! Кров цюрком означила слід, а калюжа її остала в коритарі на долі. Біжучи на гору, о. Бала крикнув до зустрічого монаха брата: Іляш мене пострілив, клич лікаря!

Довершивши наміреного каїнового діла, вбивник вибіг з монастиря і став навпростець втікати

до міста. Однак по дорозі стрінула його поліція. Він стріляв—дві кулі собі, нище черева. Відвезено його до йорктонської лічниці. Ніхто не хотів дати йому крови, якої жадали лікарі для посилення життя, мимо нагороди, яку предложив Червоний Хрест. Іляш там й сконав, а казав себе поховати на православнім цвинтарі.

Впр. о. Ів. Бала, ЧНІ. виздоровів.

* * *

Впр. о. А. Дельфорж помер на місці, як ГЕРОЙ і як МУЧЕНИК.

Життя віддав в обороні другого: В обороні свого о. Ігумена й священика—брата!

Впр. о. Альберт Дельфорж родився в Бельгії, дня 29 жовтня 1885—монаші обіти зложив 29 вересня 1906—а приняв свячення 29 вересня 1911. Від 1919 до 1928 року працював в Канаді, в околиці Комарна, а потім в околиці Йорктону—для наших людий і між нашими людьми. Відїхав до Галичини 1928 р., але знова повернув до Йорктону 1933 і тут наш— український чоловік— заплатив йому кулею за ввесь труд, посвяту і жертвенність. Віддав своє життя в обороні українського священика—перед українським чоловіком!

Чи може бути більша трагедія?...

* * *

Трагедія ця відбилася голосним гомоном по українській пресі Канади. Відгукнулися на неї всі добрі люди острахом і змертвіли від жахливої несподіванки. Тепер кождий очевидно зрозумів: То воно аж так далеко зайшло!... Доки була агітація і словні напасти, то многі брали це легко.

Казали, от дурниці!

Тепер побачили, які наслідки агітації.

Але відгукнулися також темні духи, з того самого духового кола, що вбивник і... порозсилали листи з погрозами смерти до наших священиків в Саскачевані і навіть Манітоби. Для них вчинок Іляша був бажаним, був духовним випливом тої отруйної атмосфери, в котрій вони виховалися і котрою дихали.

Послухаймо тепер, що написав "Канадійський Фармер" ч. 14 з 30 марта 1935 р. стор. 4.

"З приводу убійства в Йорктоні.

На тему огидного морду в Йорктоні ми нерадо пишемо. Ми волілиб на тім місци написати про щось гарне з життя наших поселенців, про їх поступ, про їх розвій, про їх стремління до кращої долі. Колиж ми рішили кілька слів написати про сумний випадок в Йорктоні, то робимо се зі стидом і з болем серця. Ми стидаємося, що межи українськими поселенцями міг статися такий випадок. Хоч за морд відповідає одиниця, яка його допустилася, все таки в очах цілого світа до деякої міри відповідає наш загал, з якого убийник вийшов.

Вправді у неточних звідомленях преси натякають, що Іляш допустився морду у приступі божевілля з туги за помершим сином. Ми однак склонні думати, що Іляш замордував о. Дельфоржа не в божевільнім стані, бо божевільний не пише завіщання перед злочином. Він не пише заздалегідь уложеного листа до державної поліції. Ми не беремося судити Іляша, бо нині він вже стоїть перед судом Всевишнього. Однак зі всего, що доси нам відомо з англійських денників, ясно виникає, що Іляш заздалегідь готовився до виконання убійства, та до морду він не допустився у приступі хвилевого шалу...

Ми склонні думати, що морд в Йорктоні має за своє підложе нещасливий релігійний факт, започаткований межи нашими поселенцями в Канаді кільканайцять літ тому назад... Іляш не бувби убив одного священика, а другого поранив, колиб там не було пристрасти, защіпленої релігійною борнею.

Зі смутком проте на отсім місці стверджуємо, що виновником убійства є не так малограмотний Іляш, як ті агітатори, що всупереч всякій морали і етиці ширять релігійно-обрядовий розбрат і нацьковують брата на брата.

Жертвою морду впав о. Дельфорж, бельгієць з роду, який для місійної праці межи українськими поселенцями перейшов на греко-католицький обряд. Доля рішила, що той чужинець, який для ідеї працював межи українським народом, згинув з рук українця. Не без підстави підносять, що колиби він був пішов проповідувати Христову віру межи кафрами в Африці, то певно там бувби помер природною смертю. А межи нашими людьми він загинув від кулі Іляша."

Перед смертю Іляша виявилися листи, які він перед своїм виїздом до Йорктону лишив в громадського писаря та ті, які найдено при ньому. Лист Іляша в дословнім переводі на англійське помістив йорктонський тижневник "Йорктон Ентерпрайз" ч. 15 з 11 квітня, 1935. А духові споріднені вбивника постаралися навіть лист видістати якимсь чином з актів та відбити на мімеографі на восьмох сторінках великого паперу, дословно слово в слово так, як писав Іляш. Надали вони тому листові такий наголовок: "Послідна воля і тестамент Стефана Іляша, з Гудів, Саскачеван, Канади"—а закінчення таке: "Увага! Сей лист—се точний відпис покійного Іляша без всяких змін і поправок."

Але нехай слова самого Іляша говорять про його спонуки і духову атмосферу, в котрій зродився його чин.

* * *

Лист починається такими словами: "То мало статися і виповнити відплату смерть за смерть грудня 5, 1930 врано десь так о годині 5 і 15 мінут. Уважно і розважно читайте—культурний і цивілізований народе християнський. І так весь народ нехай знає, що монахи Редемптористи католицькі роблять війну тиху, секретну. Ось тут опишую я правдивий доказ, смерть за мого сина Петруся."

З того початку видно, що це було уплановане і передумане, як уроєна відплата за смерть сина Петруся, котрий в 1930 р. помер на дифтерію. Нещастя хотіло, що впр. о. Ів. Бала на візвання самого Іляша, як той Іляш пише в тім самім листі, прибув до хорого, щоби його висповідати. Та св. Причастя не міг дати ізза того, що хорий блював —тому дав йому св. Тайну Єлеопомазання. В пересиченій ненавистю до Католицької Церкви і Отців Редемптористів уяві Іляша помазання єлеєм, яке Церква приписує при уділюванні тої Тайни, стало буцімто причиною смерти його сина і за те здавалося йому, треба винуватити о. Ів. Балу, котрий саме уділював ту св. Тайну. Тому від смерти Петруся він повзяв думку вбити священика і в марті

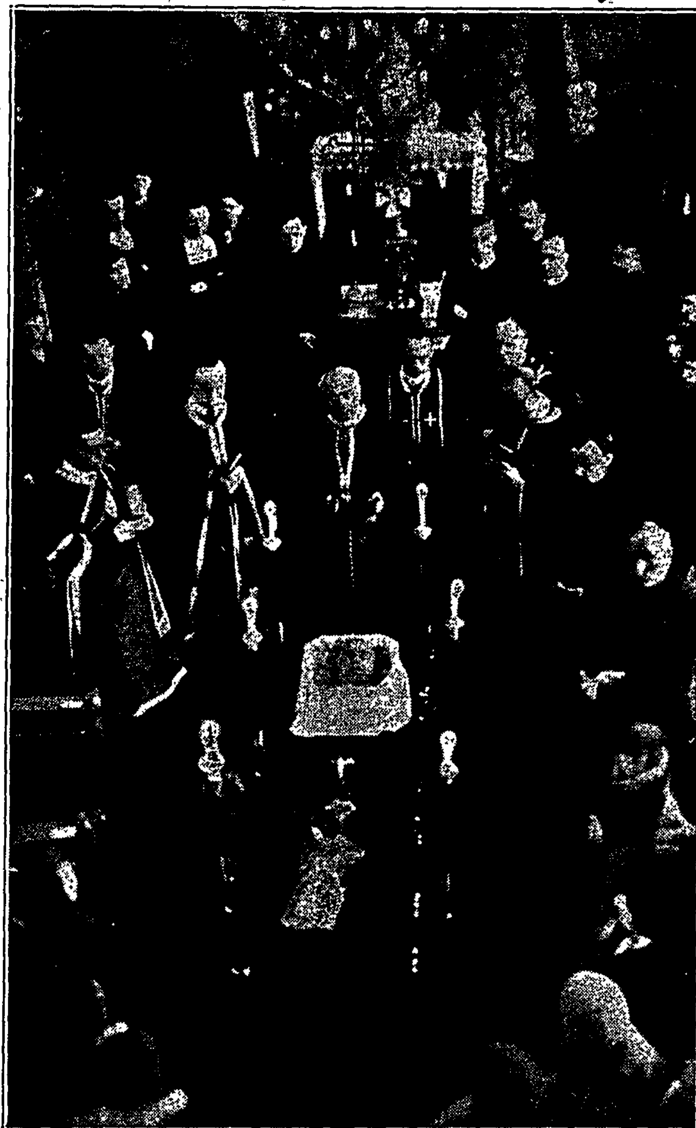

Похорон о. Альберта Дельфоржа ЧНІ., в церкві М. Б. Неустаючої Помочі в Йорктоні, 23 березня, 1935.

1935 йому повелося доконати свого.

Видно дальше з того початку, що писав лист чоловік вихований на протирелігійній і протикатолицькій сектантській літературі. Він навіть вживає вивчених термінів—пише про "тиху, секретну війну," котру роблять католицькі монахи Редемптористи. Ці слова наче живцем вирвані з сектантської літератури і вказують гей пальцем на духовні жерела вчинку.

Розділюючи гроші в завіщанню, Іляш так ділить:

"І записую для отця Кусий $12.00, що мене має поховати і записую до церкви на світло $10.00 до парафії Православної в Гудів і записую за цвинтар православний $5.00, що мене там поховають..."

Ось де належав він і там казав себе поховати!

Як обдумано злочин, свідчить під кінець того листа такий уривок:

"Одна куля має бути тому І. Балому за мого хлопця.

"Друга за українську православну інтелігенцію...

"Третя куля за українських священиків, що зневажав на казанях, навіть не говорив православний, іно то свистун або свистунівці або кривославний...

"Четверта куля за то, що присяги провадив при сповіди, хто ходив до церкви православної...

"До тої пятої кулі є ще додаток за то, що провадив присяги при сповіди Український Голос не читати...

"А шеста є для мене..."

Так сам собі вимірив справедливість за злочин!

* * *

Лист Іляша викликав подвійний відгомін. В добрих людий щирий жаль і біль по причині смерти о. Дельфоржа та каліцтва о. Бали—у злих, шал сплетень і потворне нахабство. Щоби протиділати злому, пані К. Іляш написала отвертий лист і помістила на сторінках "Канадійського Фармера" з дня 24 квітня, 1935 стор. 6, як слідує.

"Вповажаний Пане Редактор!

Осміляюся просити Вас о ласкаве поміщення отсего письма у Вашім цінні́м часопису.

Страшна подія, котра сталася в Йорктоні, Саск. 21 марта 1935 р., у якій згинув один Отець, другий тяжко ранений, а мій муж Стефан Іляш помер, дає нагоду декому до ріжного ложного говорення.

Яко жена згаданого Стефана Іляша знаю найліпше родинні обставини, тому хочу представити тут справу, як в дійсности малася.

Ніодно з моїх дітий не було в школі в Йорктоні, ані в Айтуні, Саск., і то ані в Отців, ані у Братів, ані у Сестер. Взагалі всі мої діти все ходили до публичної школи в Ґудів.

Щодо мого померщого сина Петра, то він був хорий на сильну дифтерію в р. 1930, коли то в Ґудів і найблизшій околиці померло на дифтерію кількоро дітий, як приміром п. Максимця, п. Клюса двоє, п. Ґреґора, п. Денисюка. Про се може посвідчити лікар з Айтуни, др. МекКолеф, котрий був при моїм сині Петрі. о. Бала зовсім не був винен в тім, що мій син Петро помер. Противно, ми були о. Балі дуже вдячні, що він старався нас як найбільше потішити в нашім смутку з приводу смерти мого сина Петра.

Неправдою є, що мій муж Стефан Іляш з того був заслаб, що ходив, аби о. Балу замордувати. Мій муж їдучи троком (тягаровим самоходом) з Ґудів до Габард з концертом Тараса Шевченка, перестудився і в тім часі захорував. Я не чула, аби мій муж коли одним словом жалувався, що наш син Петро помер через о. Івана Балу.

Думаю, що сі мої зізнання вповні опрокинуть ложні говорення.

Дякуючи наперед за ласкаве поміщення сего письма, остаю з поважанням,

К. Іляш, жена."

* * *

Так ворожим намаганням використати криваву подію для своїх нікчемних цілий, покладено в зароді край.

Але хто відповість за викривлення сумління маломістечкового коваля, за ті його уроєні поняття, за випачений зміст віри, за страшний кінець його життя, за сльози жінки і терпіння дітий?

Хто поверне віру тисячам наших простеньких і добрячих та бідолашнихізза темноти людий, котрі такими листами і поговірками затроєні захиталися в серцях та утративши віру, безнадійно блукають в життю?

Хто?

Відповідь може бути тільки одна вдоволяюча: Один БОГ!

Ніхто не в силі направити тих шкід, повернути тих дібр, привернути Церкві своїй мир і спокій а тихомирність і добробут душам —крім Бога. Людські сили тут заслабі. Тільки один Бог може лихо повернути на добро і з крови мучеників посіяти нове насіння визнавців.

Кінчимо словами: НЕХАЙ ЖИВЕ ХРИСТОС ЦАР! Нехай живе українська католицька Церква, котра має і виховує такі характери, які життя віддають за віру, за брата, за Церкву! Нехай живе Церква мучеників, котра вічно молода і непобідима. Вороги пропадають—Церква живе. Вона вічна, як Христос. Яка радість належати до неї, бути її визнавцем! Церква героїв і мучеників!

Нехай живе Українська Католицька Церква!

Нехай живе її Духовенство та її Провід!

(Пор. "Кров за Віру," Йорктон, Саск. 1937 р. —стор. 4 і сл.)

МІСІЇ ТА РЕКОЛЕКЦІЇ

Одною з головних цілей Чина Отців Редемптористів це місії та реколекції.

Від 1910 р. до 19 жовтня 1941 р. в Канаді й Америці дали оо. Редемптористи: місій 548, віднов місій 112, Реколекцій для священиків 11, монахів 14, монахинь 87, учнів в Колеґіях 31, семинаристів 5, світським людям 13, тридневних вправ 15. Разом всіх духовних вправ 836. Щодо місій треба зазначити, що деякі з них тривали 14 днів, інші 10, а ще інші 8 днів. Віднови місій 8 днів, а реколекції 5 днів. Деякі місії проповідало 2-ох місіонарів, інші лиш один.

В часі душпастирських праць вислухали сповідей: 1,579,834 та уділили св. Причастей: 1,798,646. Сповіди й Причастя є почислені від жовтня 1899—1940 р. з округів: Брендон і Комарно, Ман., та Йорктону і Айтуни, Саск., місій, віднов місій, реколекцій і триднівок.

ЗАКІНЧЕННЯ

Монаший герб Чина отців Редемптористів, це знамя св. Хреста. І дійсно в світлі хреста розпочалася їхня праця в Канаді. Корабель, що віз до Канади основника українських оо. Редемптористів, о. А. Делярого, розбився при берегах Канади. Він сам на празник Чесного Хреста станув у перве на канадійській землі.

Знамя Хреста значило поле їхньої праці, почавши від 1899 р.—по нині. Страшні напасти з початку ріжних протестантських сект, відтак незалежних, що безупинно бунтували людей проти Отців.

Ті всі напасти й ворожі підбурювання увінчалися навіть мучеництвом, котрого жертвою впав убитий 21. березня, 1935 р. бл. п. о. А. Дельфорж, ЧНІ.

Однак без кровопролиття нема відкуплення. Це є засада Христового апостольства. Це переслідування лиш причинилося до утвердження та поширення Христового царства серед душ українського народу в Канаді.

Вороги Христа бажали знищити оо. Редемптористів і їхню працю в самім зачатку.

Та їх сили були заслабі, щоб знівечити те діло, що його на Божу славу й добро українського народу зачав у 1899 р. смиренний флямандський редемпторист й що нині успішно продовжують українські оо. Редемптористи.

ПОМЕРШІ ОТЦІ ЧИНА НАЙСВЯТІШОГО ІЗБАВИТЕЛЯ

о. ГЕНРИК БУЛЬС ЧНІ. уродився 10 жовтня, 1882 р. у Леффінг, Бельгії. Зложив обіти 29. вересня 1901 р. Рукоположений на священика 7. липня 1907 р. До Канади приїхав 6. січня, 1909 р. Перед своїм приїздом до Канади студіював українську мову і наш обряд в оо. Василіян у Крехові, в Галичині. Був ревний монах. Дуже любив український нарід. Працював між українцями в Саскачевані та Манітобі. Помер 24-го листопада 1918 р. в хаті Николи Корчинського в Гоббард,

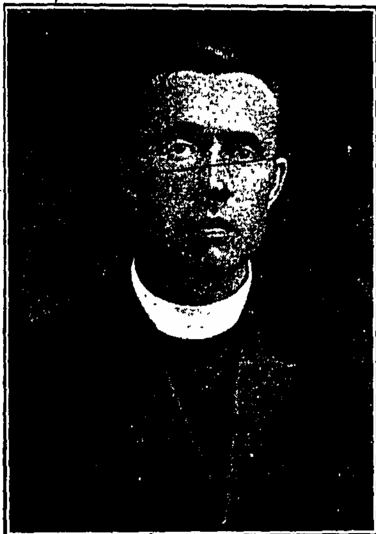

о. Г. Бульс, ЧНІ.

Саск., в 37, році життя, в 12. р. священства та в 10. р. праці між українським народом у Канаді. Помер по геройськи, як жовнір на стійці, відвідуючи, потішаючи, та уділяючи останні св. Тайни, многим українцям, що слабували в тім часі на іспанку т. зв. "флю," доки сам не впав жертвою цеї страшної недуги. На його похорони, мимо лютуючої тоді пошести, зібрався надзвичайний здвиг народу, щоби тим способом заявити своє узнання його геройства. Спочиває на цвинтарі в парохії Чесного Хреста в Гоббард, Саск. Вдячні парохіяни здвигнули йому прекрасний памятник. В.Й.П.

о. АЛЬБЕРТ ДЕЛЬФОРЖ, ЧНІ. уродився 29. жовтня, 1885 р. у Бас-Вавр, Бельгія. Зложив обіти 29. вересня, 1905 р. Рукоположений на священика 29. вересня, 1911 р. Працював між українським народом у Канаді й Галичині від 16. жовтня, 1919 р. до 21. березня 1935 р. Надзвичайно інтересувався історією української Церкви, котру знав знаменито. Визначався ревністю й любовю посвяти цілковитої аж до саможертви. Помер 21. березня, 1935 р. як герой-мученик від кулі вбивника Степана Іляща в йорктонському монастирі, в 50 р. життя, в 24. р. священства, по 10-ох роках місійної праці між українським народом у Канаді.

о. А. Дельфорж, ЧНІ.

Помер геройською смертю в обороні свого о. Ігумена й українського священика о. Івана Бали ЧНІ. Спочиває на йорктонськім цвинтарі. В.Й.П.

о. ЛЮДВИК БОСКИЙ, ЧНІ., уродився в Зелле, Бельгії. Зложив обіти 29. вересня, 1906 р. Рукоположений на священика 29. вересня, 1911 р. Був одним з перших оо. Редемптористів, що приїхали були на просьбу Їх Ексцеленції А. Шептицького в

о. Л. Боский, ЧНІ.

1913 р. до Галичини. Тут навчився української мови, прийняв наш обряд і працював в Уневі, повіт Перемишляни.

Від 11. липня, 1914 р. до 17. лютого, 1924 р. працював між українцями в Канаді. З нагоди місії в Геффорд, Саск., що відбулася з початком липня, 1918 р. під проводом Преосв. Н. Будки й де проповідав о. Л. Боский, за намовою українських т. зв. "патріотів" увязнено разом з Преосвященим і о. Л. Боского.

Багато енергії та посвяти вложив о. Л. Боский в розбудову округів Комарно, Фишер-Бренч і Гімлі, Ман.

Бачучи потребу поширення української католицької преси в Канаді, доложив усіх старань, щоб заложити видавництво в Йорктоні. І дійсно в 1923 р., головно за його стараннями, почав виходити Голос Ізбавителя (тепер Голос Спасителя), до якого сам дописував.

Крім душпастирської й місіонарської праці живим словом, він був і ще апостолом пера. Українською мовою написав слідуючі книжки:

1. Мати Божа Неустаючої Помочі
2. Патріярх протестантів Мартин Лютер
3. Сестра Тереса від Дитятка Ісус
4. Розумний Молодець

По повороті з Канади до Бельгії, о. Л. Боский занимався українськими поселенцями в Бельгії, Франції, Люксембургу, та Англії. У Брюселлі, столиці Бельгії оснував для Українців каплицю в честь св. Володимира Великого.

Помер 18. квітня, 1938 р. в Ліеж, Бельгія. В.Й.П.

о. А. ДЕЛЯРИЙ ЧНІ. Перший Редемпторист східнього боряду. Уродився 17. квітня, 1868 р. в Ленделеде, Бельгії. Монаші обіти зложив 6. жовтня, 1889 р. Рукоположений на священика 4. жовтня, 1896 р. Приїхав до Канади 28. вересня, 1899 р. Жити, значило для нього трудитися й жертвуватися для других. Український нарід любив любовою посвяти. Своїми письмами: "Меморіял у справі зусиль зо сторони схизматиків і єретиків серед українців західної Канади" і "Меморіял у справі українців північно-західної Канади" та другими своїми листами чимало причинився до номінації першого католицького єпископа для українців у Канаді. Чимало теж старався о оснування українських католицьких шкіл в Йорктоні й Айтуні, Саск. Помер в Йорктоні 12. липня, 1939 р. Спочиває на йорктонськім цвинтарі.

о. А. Делярий, ЧНІ.

о. А. Делярий, це основник українських оо. Редемптористів. Діло, що його він започаткував розвивається не лиш у Канаді, але ще більше в Західній і Карпатській Україні, де в серпні 1938 р. було 8 монастирів і 120 отців і братів Редемптористів.

Чин оо. Редемптористів і Українська Католицька Церква в Канаді стратили в особі бл. п. о. А. Делярого доброго провідника, організатора, місіонаря та оборонця. В.Й.П.

о. ЯКІВ ЯНСЕНС, ЧНІ. Між евангельськими робітниками Чина оо. Редемптористів, що працювали в Канаді, був і о. Яків Янсенс, знаний українському народові як: о. Яків. Уроджений 12. липня 1878 р. в Бріж у Фляндрії, зложив обіти 3. жовтня 1897 р., рукоположений на священика 25. вересня 1904. Від р. 1913 працював він як українсько-католицький місіонар у Галичині почасти в Уневі, повіт Перемишляни, почасти в Тернополі. Перенятий ідеєю єдности Церкви їздив навіть у місійних цілях до Одесси. Дня 16. жовтня 1919 приїздже з Галичини до Канади і остає тут до 28. червня 1922 р.

В Канаді працював він головно по кольоніях в округах Йорктону й Айтуни. З Канади вертає до Галичини, щоби тут своїми місіями перейти вздовж і поперек цілу Західну Україну. У своїх місійних трудах не щадив сил. Ця праця й безнастанне напруження на великих місіях, де проповідав до кілька-тисячних мас народу, зломили передвчасно його здоровля. По послідній місії в Черніеві захорів на сухоти горла. Недужий вернув до свого рідного краю в р. 1930.

Та здоровля не вернуло.— Помер 10. грудня 1939 р. в Сен Трон у Бельгії.

Був це місіонар надзвичайної сили слова. В його способі проповідання, а навіть у самім його дуже милім, а притім могучім голосі було тільки потягаючої ласкавости й краси, а з другої сторони тільки пориваючої сили, що слухачам годі було опертися. Ті, що його чули, уважають його як одного з найліпших сучасних місіонарів, а навіть у проповіданню недосяжного. Наш нарід любив слухати його проповіди, як також його церковний спів. Мав дуже милий і сильний барітоновий голос.

При тім була це щира душа, що сердечно любила український нарід. В.Й.П.

о. ЙОСИФ ГЕКІРЕ ЧНІ.— 21. січня 1940 помер у Брюселлі. Коли вибухла німецько-польська війна, о. Йосиф був Ігуменом в Голоску Великім біля Львова. Не лиш перебув усі жахливі події більшовицького наїзду, але лишився шість тижнів під їх окупацією. Це якраз в наслідок цих страшних подій, що спали на укр. гр. кат. Церкву й ввесь український нарід, що він тяжко занедужав. Він був би рад лишитися в Галичині разом із співбратьми, одначе коли головні монастирі оо. Редемптористів зістали сконфісковані та вся ка праця була неможлива, о. Йосиф був приневолений вертати до краю.

о. Йосиф, ЧНІ.

Родився 10. квітня, 1890 р. в Бельгії. Монаші обіти зложив 24. травня 1908 р. Рукоположений на священика 29. червня, 1916 р.

11. квітня, 1919 р. як молоденький священик приїхав до Канади помагати о. А. Делярому в його піонірській праці між українцями. Зпочатку працював в околицях Комарно, Ман., опісля приїхав до Йорктону, Саск. Тут був професором у Ювенаті, обслугував численні кольонії, та був Ігуменом від 1927 р.

З початком 1929 р. о. Йосиф відїхав до Галичини. Звідси був висланий на Волинь, де через кілька літ працював серед незвичайно тяжких обставин.

о. Йосиф помер у 49 р. життя. Для українського народу в Канаді працював десять літ, а других десять відбув на Волині й в Галичині. Найкращі свої священичі літа та здібности посвятив українському народові. Ще три тижні перед смертю написав до о. Ст. Бахталовського, Візитатора оо. Редемптористів листа, в котрім висловив свою готовість приїхати до Канади, коли б зайшла потреба.

Покійний визначався великою ревністю, добротою та лагідністю. Тому для всіх, що мали нагоду його пізнати, лишив по собі дуже милий спомин. ВІЧНА ЙОМУ ПАМЯТЬ!

Крім отців треба згадати ще бодай словом про слідуючих братів Редемптористів:

Брат Мирон Дудич, помер в Комарні, Ман., 24. лютого, 1920 р.

Тома Кучерявий, новик-хорист, помер в Йорктоні, 18. січня, 1922 р.

Брат Ідесбальд, учитель музики в ювенаті від 1920—1926 р., помер в Йорктоні 21. січня, 1934 р.

Брат Богоміль Левицький, довгий час дякував в йорктонській церкві, помер в Йорктоні 8. січня, 1935 р.

ВІЧНА ЇМ ПАМЯТЬ!

Чин Отців Облятів Пречистої Діви

Коли говоримо про Чин Отців Облятів в нашім народі в Канаді, то треба мати радше на увазі працю, труди і заслуги о. Филипа Ру, котрий приїхав сюди в 1913 році з Льотарингії і всю свою силу, працю і здібности поставив на службу нашої Церкви і народу. Ледви чи хто більше трудився і більше збудував церков без довгів— як о. Ф. Ру. Ледви чи хто інший придбав більше майна нашій Церкві і нашому народові через будову і організаційну працю, як о. Ф. Ру. Це найкраща черта правдивого священика Бога живого і дійсного українського патріота. З початку о. Ру працював в північній Альберті, потім в інших провінціях Канади, з того мабуть найдовше в Манітобі, де лишив небуденні свідки своєї праці, величаві церкви наші в Мавнтейн Ровд, Портедж Ляпрері, Винипеґозис, Давфин і Кукс Крік. Загалом о. Ру збудував і виплатив одинацять церков і монастирів. Бог дає йому ту ласку тихо вести свою працю, докінчити будову і не оставити довгу.

До помочі о. Ру якийсь час прийшов о. Й. Лопушанський, ЧО, а тепер працює о. Йосиф Слуга, ЧО., в околиці Селкирк, Ман.

Ще тяжко оцінити велич і силу тої праці, що Чин Отців Облятів в особі о. Ру дав для нашого народу в Канаді. Ця праця доперва на початках, але осяги її великі, а значіння постійне.

Чин потребує конечно допливу нових сил, поле діяльности отворене і вдячне.

о. Ст. Семчук

Згромадження Сестер Служебниць

Пресвятої Непорочної Діви Марії

Початки Сестер Служебниць є в нашій Галичині, коли парох Жужеля о. Кирило Селецький купив стару коршму і думав примістити там дівчат, щоби навчати їх хатньої роботи і підготовити до пізнійшого життя родинного. о. Селецький був незвичайний чоловік, щирий, жертволюбивий, відданий справі своєї Церкви і народу всім серцем. Однак ціль, яку він намітив— дати народові кращих жінок і господинь— була замала. Духовним основником Сестер став о. Єремія Ломницький, ЧСВВ, котрий захопився ідеєю о. Селецького і доповнив її, усовершив та здійснив через намічення і виконання правил для нового згромадження. о. Ломницький дістав у Львові першу провідницю нового згромадження, котра короткий час від 17 липня до 22 серпня 1892 р. пробула в Сестер Феліціянок, щоби там приглянутись чернечому життю, увійти в дух монастиря і навчитися ручних робіт. На Успення 1892 р. посвячено в Жужелі перероблений дім для вжитку нового згромадження і перша провідниця в чернечій рясі Михайлина Гордашевська, котра приняла монаше імя Йосафата, увела до того дому вісім перших Сестер, що всі походили з парохії Жужель. Вкоротці при домі повстала захоронка для дітий.

Устав Сестер, намічений о. Ломницьким, затвердив кардинал Сембратович 6 мая 1892 р. Згодом затвердили ці устави всі три галицькі владики в 1907 р. Апостольська Столиця за старанням о. Йосифа Схрейверса ЧНІ., Візитатора Сестер Служебниць, письмом з 27 липня 1932 р. затвердила устав Сестер тимчасово на 7 літ, але згромадження Сестер як таке раз навсе. Св. Отець Папа Пій XI сказав на послуханню до головної настоятельки Сестер в 1933 р.: "Сестра Вероніка Ґарґіль це перша головна настоятелька Згромадження Сестер Служебниць. Устави ваші дуже гарні і треба ще для них святих Сестер."

Тепер Сестри Служебниці поділені на три провінції.

1). В Европі під покровом Сострадання Матері Божої— від 28 серпня 1892 р. В 1938 р. мали 92 доми, 446 Сестер по обітах і 48 новичок, 16 кандидаток.

2). В Канаді і Америці під покровом Христа Царя—в 1940 р. мали 14 домів в Канаді і 15 домів в Америці, 150 Сестер, 19 новичок і 10 кандидаток.

3). В Бразилії і Арґентині під покровом св. Арх. Михаїла, від 11 квітня 1911 р. В 1938 р. мали 13 домів, 67 Сестер, 15 новичок і 10 кандидаток.

Цілим згромадженням управляє Сестра Вероніка Ґарґіль, як головна настоятелька, що до помочі має 4 Сестри дорадниці, писарку і скарбничку. Головний осідок у Львові, новіціят в Кристинополі, Західна Україна.

КАНАДІЙСЬКО—АМЕРИКАНСЬКА ПРОВІНЦІЯ ІМ. ХРИСТА ЦАРЯ

Осідок настоятельки є в Едмонтоні, Альта., 9638—108 еве. Заряд складається з настоятельки провінції, 4 дорадниць, писарки і скарбнички. Настоятелькою є Сестра Єлисавета Кассіян. Новіціят є в Мондері під проводом оо. Василіян, учителькою новичок є Сестра Йосафата Кізлик.

* * *

Перші Сестри приїхали до Канади разом з оо. Василіянами 30 жовтня 1902 р. Це були: Сестра Амброзія Ленкевич, перша настоятелька в Канаді,

Сестра Ізидора Шипковська, Сестра Евмелія Кла-поущак і Сестра Таїда Врублевська. Сестер привитали зараз в Ню Йорку тамошні Сестри Францішканки, а потім щиро заопікувалися ними Отці Обляти і епископ Леґаль. Він дав нашим Сестрам перше приміщення і удержання через 8 місяців. Приміщенням була захристія над церквою оо. Облятів в Едмонтоні. Тут вчили нашу молодь по українськи, співу, катехизму і ручних робіт. Молодь полюбила Сестер і громадно до них сходилася. Коли Сестри відізджали до Біверлейку— теперішний Мондер,—тяжко прийшлося їм розставатися з новими знакомими, котрі щиро жалували за ними. Сестри навчали тоді 30 наших дівчат. Підчас побуту в Едмонтоні тяжко захорувала Сестра Таїда і померла 23 мая 1903 р.

Впр. Сестра Єлисавета, провінціяльна Сестер Служебниць в Канаді й Зл. Державах.

1). **Монастир Сестер в Мондері** будував о. П. Філяс, ЧСВВ 1903 року три милі на пол. схід від нинішного Мондеру. Тут Сестри замешкали 11 липня 1903 і там отворили перший новіціят, котрого першою настоятелькою стала Сестра Ленкевич—з давної української родини львівських міщан. Першими новичками були Йосафата Тимочко і Таїда Летавська. Сестри навчали дітий катехизму, співу, рідної мови і ручних робіт. За

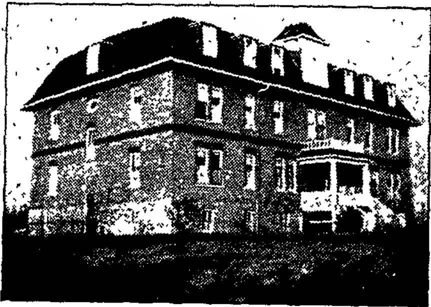

Монастир і Новіціят Сестер у Мондер, Альта.

школу служила каплиця з рухомою стіною, котру засувано, щоби заслонити престіл, коли була наука. На науку ходили 60 дітий, 30 мешкали в домі Сестер. В 1913 р. збудували новий дім при помочі о. Н. Крижановського, ЧСВВ. В нім до 1926 р. була цілоденна школа до 8 степеня, до котрої ходили 140 дітий, з того половина мешкали в домі Сестер. В 1926 р. збудували більший монастир в самім Мондері, в котрім примістили школу, сиротинець і новіціят. Так було до 1938 р. Тоді згаданий дім замінено на новіціят, а Сестри стали вчити в дооколичних державних школах. Вчить 6 Сестер, дітий приблизно в їхніх школах 180. Платнею удержують новіціят. В школах вчуть також релігії і по українськи. Підчас вакацій відвідують дооколичні кольонії і вчуть катехизму.

Крім шкільної праці, Сестри помагали людям на всякі слабости. На початках не було лікарів і аптика Сестер помогла неодному в недузі. Пересічно на рік користали з помочі Сестер яких 350 хорих.

Сестри мають також ризницю, шиють церковну утвар, роблять штучні квіти, вишивають і роблять інші церковні роботи.

Від 1930 до 1940 Сестри навчали на 82 кольоніях релігії і рідної мови 5,174 дітий, до першої св. Сповіди і першого св. Причастя приготовили в тім часі 1,950 дітий. Кождого року 10 Сестер їхали підчас вакацій вчити катехизму.

* * *

2). МОНАСТИР ІМ. СВ. ЙОСАФАТА В ЕДМОНТОНІ, АЛЬТА.

В 1905 р. з Мондеру приїхали дві Сестри і дві кандидатки та замешкали в малім домику при церкві св. Йосафата. Домик подарували оо. Василіяни. Дім був тісний, люди бідні. Початки все

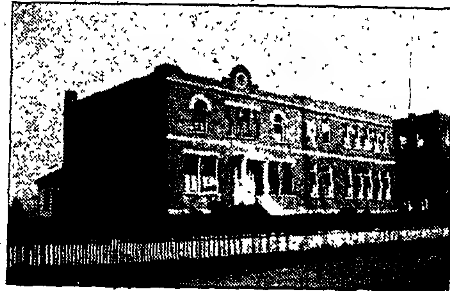

Дім і школа Сестер, Едмонтон, Альта.

трудні. При тім самім столі, на котрім рано священик правив Службу Божу, треба було потім засідати до обіду і вчити дітий. Не було крісел і діти підчас науки мусіли стояти. Аж 1908 р. Сестри купили малий дімок, перетягнули на церковну площу, яку подарували оо. Василіяне, і замінили на школу. Вже стало вигіднійше, але не цілком, бо шкільних лавок ще не було защо купити і діти вчилися при столі. Аж в 1909 р. один священик з Торонта змилосердився і жертвував $120 і за ці гроші куплено лавки до школи. Одна англійська пані— іменем Гюс— дуже помагала на початках. Вона сама робила чайні приняття, писала до знатнійших людий і взагалі робила все можливе, щоби тільки допомогти нашим Сестрам. Вона навіть дістала одіж для бідних дітий і для старших, котру потім Сестри роздали.

В 1910 р. арх. Леґаль своїм коштом $15,000 збудував для Сестер муровану школу. Він видавав для Сестер альманахи і щорічно з новорічними желаннями залучав для Сестер дар в куверті— $375. Він щиро, як рідний батько дбав про Сестер, аж до приїзду нашого першого епископа, Преосв. Будки. Той дім посвятив сам Митрополит, а в 1918 р. о. Ру, ЧО., прибудував ще одно крило. Тут є державна школа, в котрій вчуть 3 Сестри і 2 світські учительки.

Сестри ведуть Марійське товариство дівчат, що має 62 членкинь.

* * *

3). ДІМ СЕСТЕР У ВИНИПЕГУ.

о. Гура, ЧСВВ. найшов малий дімок, в якім замешкали Сестри і вчили дітий. Коли викінчено церкву св. о. Николая, тоді Сестри вчили під церквою. В 1911 р. арх. Ланжвен збудував для Сестер муровану школу, котра стоїть досі. В цій школі є окремі помещкання для Сестер.

Крім цілоденної школи св. о. Николая, Сестри ведуть в трох наших парохіях Винипегу вечірні рідні школи, а у всіх церквах—7—в неділю навчають катехизму. Підчас вакацій Сестри їдуть на кольонії і там навчають катехизму, рідної мови, дають концерти. Стало у Винипегу перебуває 13 Сестер. За десять літ 1931—1941 Сестри приготовили до першого св. Причастя 2,845 дітий — з науки Сестер користало 6,327 дітий.

Ведуть Марійське товариство старших і молодших дівчат майже при кождій нашій парохії у Винипегу.

В монастирі виробляють також штучні цвіти, шиють церковну утвар.

* * *

4). ДІМ СЕСТЕР В ЙОРКТОНІ, САСК.

Дім засновано 3 липня 1916 р. Преосвященний Будка купив і подарував Сестрам землю під будову монастиря і школи. Один пан за старанням о. А. Деляриого ЧНІ. подарував Сестрам дальших 2 льоти—. оо. Сульпіціяни за старанням оо. Редемптористів позичили $25,000 і Сестри зібрали між нашими людьми в Саскачевані також поважну суму гроша. В серпні 1915 р. почали будову, а в січні 1917 будова була скінчена. о. Делярий ЧНІ. особисто доглядав кождої справи. Дім збудовано на 80 людий. На початках Сестри мали яких 70 дітий на вихованню, з того 30 сиріт. Школа була цілоденна до 8 степеня— тепер є до 12 степеня. Всіх дітий в школі 80. Вчать дітей рідної мови. В неділю навчають катехизму. Кождого року 8 Сестер їде підчас вакацій вчити дітей катехизму. Ведуть Марійське Товариство Дівчат.

При монастирі є ризниця і робітня церковної утварі.

* * *

5). ДІМ СЕСТЕР В АЙТУНІ, САСК.

Оснований старанням оо. Редемптористів 1920 р. Від 1938 мешкають в новім мурованім Сиротинці.

Підчас вакацій їдуть на кольонії і навчають катехизму. За 10 літ Сестри відвідали 147 кольоній, вчили 6,639 дітий, до першого св. Причастя приготовили 1,670 дітий.

* * *

6). ДІМ СЕСТЕР В САСКАТУНІ, САСК.

Старанням тодішного пароха о. Оленьчука і адвоката Орігена в серпні 1928 р. куплено для Сестер дім при еве. Е—в гарній, тихій милій околиці, з гарним соняшним городом. Сестрою Старшою була тоді Сестра Атаназія, дім коштував $8,500, нащо $5,000 позичив добродій Догерті. В цім домі Сестри утворили приміщення для панночок, які ходять до вищих шкіл міста. Пересічно кождого року мешкає в Сестер 12 панночок. Сестри ведуть Рідну школу вечером при парохії св. Юрія— 100 дітий— і в Стрілецькім Домі, 40 дітий. В неділю вчуть катехизму— вчить дві Сестрі, дітий 180.

Відвідують хорих по лічницях, за останних 5 літ відвідали 780 хорих.

Підчас вакацій ведуть рідні школи по кольоніях і навчають катехизму. За останних 10 літ відвідали 71 кольоній, вчили 3,770 дітий, до першого св. Причастя приготовили 1,250 дітий.

Вдома вечерами ведуть додаткове навчання для своїх студенток— вчуть релігії, українознавства, ручних робіт. Ведуть Маріїнське товариство дівчат.

* * *

7). ДІМ ІМ. СВ. ТЕРЕСИ В МОНТРЕАЛІ, КВ.

Сестри приїхали до Монтреалу 23 серпня 1925 р. і перебули якийсь час в гостинній хаті родини панства Буньковських, котрі приняли їх як рідних. До 1935 р. мешкали по найманих домах. В 1935 р. купили свій власний дім, але його треба було переробити. Дім коштував $2,500— ізза браку готівки Сестри затягнули позичку $2,000. В 1938 р. Сестри сплатили цю позичку і тоді розбудували свій дім. Крім приміщення для себе, мають дві кімнаті для дівчат— дуже потрібно ще кімнати на захоронку. Сестер в Монтреалю є 8, працюють в місті, підчас вакацій виїзджають в околицю навчати дітий.

* * *

8). ДІМ ІМ СВ. ПАВЛА В ДАВФИНІ, МАН.

Старанням о. Пелеха Сестри приїхали до Давфину 1928 р. Люди приняли їх дуже щиро і вкоротці Сестри купили землю з хатою. Дім відновив о. Ру, ЧО., і він є одним з найкращих в тій дільниці міста.

Сестри ведуть вечірну школу, в неділю і свята катехизують дітий. Вчуть співу і кождої неділі співають з дітьми Службу Божу в церкві. Відвідують хорих. Дбають про окрасу Божого Дому, шиють церковні ризи, роблять цвіти.

Дітий у вечірній школі мають 30, на катехизм щонеділі ходить 25 дітий.

Підчас вакацій Сестри їдуть в околицю і тут навчають дітий. За останні 10 літ відвідали 71 кольоній, вчили 3,770 дітий, до першого св. Причастя приготовили 1,350 дітий.

* * *

9). ДІМ СЕСТЕР В СИФТОНІ, МАН.

Старанням о. Пелеха, панів Фаріона і Петрика, Сестри приїхали до Сифтону 17 квітня 1935 р. і замешкали в парохіяльнім домі. Люди приняли Сестер дуже щиро, вийшли напроти до залізниці і відвели до дому, де все вже було приготоване на приняття Сестер. Сестри взялися зразу до праці. Одна Сестра мала скінчений курс доглядачки, вони відвідували хорих. Другі зачали вести рідну школу, вчити співу та ручних робіт— шиття і гачковання— і варення. Люди сподобали собі працю Сестер і в 1941 р. купили колишній протестантський дім для Сестер. Посвячення того дому було 21 вересня 1941 при великім здвизі народу. Дім просторий, Сестри отворили в нім маленьку аптику і принимають слабих. Відвідують і лічать хорих по домах. Майже кождого дня хтось кличе до хорого. Винагородження не беруть жадного, хіба хтось складає самий добровільну жертву на монастир. За останних 5 літ обслужили 1,559 хорих.

Дітий у вечірній школі мають 40, в неділю вчуть катехизму 60 дітий.

За останних 5 літ підчас вакацій Сестри відвідали 67 кольоній, вчили 1,766 дітий, до першого св. Причастя приготовили 782 дітий.

Сестер в домі є 4.

* * *

10). ДІМ ІМ. ПРЕСВЯТОЇ РОДИНИ В РІДЖАЙНІ, САСК.

Цей дім заснований в місяці серпні 1931 р. До 1936 р. Сестри мешкали в наймленій хаті і платили місячно по $25. Того року Сестри купили гарний

мурований дім за ціну $3,500 і тут ведуть Рідну Школу, до котрої ходить 45 дітий. В неділю Сестри вчуть в церкві катехизму і церковний спів. Дітий приходить 80. В 1939 одна кваліфікована Сестра дістала посаду в державній школі св. Йосифа і дістає платню $75 місячно. В монастирі стало перебувають 4 Сестри.

Підчас вакацій Сестри їдуть на кольонії і вчуть катехизму та ведуть Рідну Школу. За послідних 5 літ Сестри обслужили 19 кольоній, вчили 806 дітий, до першого св. Причастя приготовили 244 дітий.

Сестри гуртують також старшу молодь, вчуть ручних робіт, співу, освідомлюють релігійно— відвідують хорих, дбають про порядок і красу в церкві.

* * *

11). ДІМ ІМ. СВ. АНТОНІЯ В ПОРТЕДЖ ЛЯ-ПРЕРІ, МАН.

Старанням о. Пуляка засновано цей дім 1936 р. Зразу Сестри мешкали в парохіяльнім домі, а в 1937 р. купили малий дімок, на який пані А. Тимочко дала жертву $400, що у великій мірі уможливило купно. Тут Сестри ведуть Рідну Школу, дають концерти, вчуть ручних робіт, а в неділю і свята вчуть в церкві катехизму. Всіх дітий у вечірній школі є 40. На науці релігії в неділю є 45 дітий.

За час від 1936 до 1940 Сестри вчили на 22 кольоніях 806 дітий, до першого св. Причастя в тім часі приготовили 277 дітий. Вчуть 4 Сестри.

* * *

12). ДІМ ІМ. СВ. ВАСИЛІЯ В КОМАРНІ, МАН.

В 1935 р. Преосвященний В. Ладика подарував для Сестер колишний дім оо. Редемптористів в Комарні— Сестри приїхали туди 21 мая 1935 р. і зараз стали вести вечірну школу, Марійське товариство молоді і Товариство св. Анни для женщин. До Рідної Школи ходить 50 дітий, Марійське тов. має 30 членів, Товариство св. Анни має 30 членів. 1936 р. одна Сестра вчила в державній школі недалеко Комарна. В 1937 р. Сестри отворили Дім Старців, признаний і за допомогою уряду.

Підчас вакацій Сестри виїзджають в околицю і вчуть дітий катехизму. В літах 1935 до 1940 Сестри вчили на 14 кольоніях 803 дітий, до першого св. Причастя в тім часі приготовили 224 дітий. Вчили 2 Сестри.

* * *

13). ДІМ ІМ. СВ. РІТИ В ТОРОНТІ, ОНТ.

Коли Сестра Михаїла і Сестра Евфрозина в 1937 р. поїхали на схід збирати жертви на Сиротинець в Айтуні, тодішний парох Торонта о. М. Оленьчук і парохіяни просили, щоби Сестри остали настало при парохії. Збірки і базарі на ту ціль дали $1,100, а один добродій жертвував від себе $500. Вірні визичили між собою для Сестер дальших $1,900 і таким чином купили для Сестер гарний дім без жадного довгу.

В трох парохіях міста Сестри ведуть Рідну Школу для 180 дітий. В неділю вчуть катехизму, на який приходить 200 дітий.

Підчас вакацій ведуть вакаційну Рідну Школу. Від 1937 до 1940 навчали разом 913 дітий, до першого св. Причастя приготовили 246 дітий. При монастирі є приміщення для панночок, які ходять до вищих шкіл міста. Пересічно в заведенню мешкає 36 дівчат кождого року. Сестри шиють також ризи і прикрашують церкви. Ведуть Марійські Дружини молоді і Товариства св. Анни для старших женщин. В Марійській Дружині мають 80 членів, в Товаристві св. Анни є 30 членів. Сходини є щотиждня, підчас котрих Сестри дають поучення, виклади і вчуть ручних робіт. Сестри відвідують хорих по лічницях і домах.

* * *

14). ДІМ СЕСТЕР У ВИНДЗОР, ОНТ.

Дім отворено 1 вересня 1939 р., коли парохом був о. Головка. До 1940 р. Сестри вчили вечірну школу. В 1940 р. дві кваліфіковані Сестри учительки дістали посаду в державній школі старанням арх. Кида. Тепер стало перебувають там 4 Сестри, дві вчуть в державній школі, а дві у вечірній. Дітий до цілоденної державної школи ходить 80, до вечірної 60. В неділю Сестри вчуть катехизму, дітий приходить 60. Як всюди, так і тут, Сестри дбають про окрасу церкви, ведуть дівочі організації і відвідують хорих.

Крім вичислених домів Сестри мають ще дві лічниці— в Мондері і у Вилингдоні, в Альберті, про котрі є мова в окремій статті.

Тут годиться додати ще деякі цікаві дрібниці. І так в **Мондері** лічницю основано в 1928 році, а 22 вересня 1929 року Преосв. Ладика посвятив угольний камінь будови при великім здвизі народу. Будова коштувала $38,000. Будинок мурований на два поверхи, має 22 кімнат і приміщення на 30 хорих. Має новітну операційну салю, електричну вінду, центральне огрівання і гарну каплицю. Сестер доглядачок є там стало 8.

За останних 3 роки в цій лічниці було 2,160 хорих— народилося 299 дітий, переведено 855 операцій, в лябор採торіях лікували 1,819 людий, лікарських лікувань було 1,642, просвітлювань лучами Рентгена було 1,522.

Друга **лічниця у Велингдон** повстала в 1935 році. З початку Сестри винаймили дімок на приміщення 10 хорих. А в червні зачали будову мурованої лічниці, котру посвячено 15 вересня того самого року. Однак цей будинок погорів в жовтні, а до влади в Альберті прийшли кредитовці, котрі своєю програмою підірвали можливість позички. Однак мимо всіх трудностів з початком 1937 р. Сестри почали на згарищах старої знова будувати нову лічницю, котру посвячено у вересні того року. 29 жовтня 1937 р. Сестри разом з хорими перейшли до нового будинку.

Український шпиталь у Велингдоні, Альта.

Лічниця є одноповерховим будинком, мурована на 30 кімнат і має приміщення на 55 хорих. Є окрема операційна саля і відділ для заразливих недуг.

Попри працю в лічницях, Сестри вчуть дітвору катехизму. У Велингдон на катехизм приходить 40 дітий.

Некрольоґ Дієцезальних Священиків

Першим нашим священиком в Канаді був **о. Нестор Дмитрів,** що прибув сюди ще 1896 р. та мабуть цього самого року був примушений відїхати. Де і коли помер, незвісно близше— знаємо, що довший час працював в Америці.

Другий наш священик **о. Павло Тимкевич** прибув сюди в рік потім. В 1898 перебуває в парохії С. Майкел, Альта— замешкує в Една, Альта. Сам їде до Едмонтону і платить за церковну землю вимаганих $10 в земнім уряді, про що парохіяни довідуються, аж літа пізнійше— на свою радість, бо несподівано стають власниками гарного майна, про котре думали, що вже для них пропало. І треба подивляти того священика, що відїзджаючи мусів кожух продати, щоби зміг заплатити за харч— але поїхав до Едмонтону платити за церковну землю. Ось взір виконання обовязку серед найтяжчих обставин— взір священичої чесноти, як смолоскип для грядучих поколінь.

Третий священик, **о. Іван Заклинський** був парохом найстаршої церкви в Канаді на Стар, Альта. Коли однак ізза оправданих причин (брак гроший) усунув одного церковного урядника, цей викликав бурю проти нього 1900 р. Спровадили царського батюшку з Аляски і скільки той добре платний царським урядом служитель нашкодив і огірчив життя о. Заклинському, один Бог знає. Однак мимо всіх клопотів церковної боротьби, все таки о. Заклинський основує парохію в Гилiярд, Альта і посвячує там цвинтар. Кличуть його до Винипеґу. Приїзджає на парохію св. Володимира і Ольги. Однак підбурені люди зараз яких два місяці по приїзді затроюють життя того священика страшним поведенням. Прямо і буквально викидають його з тої самої парохії, куда щойно запросили. Один з урядників зневажує священика при престолі (тягнув і подер на нім фелон) і перед карою втікає потім до Старого краю але совість ґризла його до смерти— він вернув і все прилюдно каявся за цю зневагу. Але скільки перетерпів о. Заклинський, один Бог знає. Прибув до Канади 1898 р.— відїхав по 1900 р. і більше тут не вернув.

о. Дамаскин Поливка прибуває до Винипеґу 1899 р. і засновує парохію св. Володимира і Ольги. Це були початки нашого церковного життя у Винипеґу. Мимо трудностей парохію зорганізував і поїхавши до Америки ще звідтам прислав гроші для нової парохії, щоби піддержати наших на дусі тут у Винипеґу. Не тільки, що священик сам не дістав утримання, ще збирав по чужині гроші для своєї колишньої парохії.

1939 р. помер **о. В. Жолдак,** колишній секретар Митрополита Андрея, котрий приїхав відвідати наших людий в 1901 р. і переїхавши майже всі значніші осідки нашого поселення в Канаді здав Митрополитові звіт про конечну потребу більшого числа наших священиків. о. Жолдак помер в Америці.

В 1929 р. помер **о. Емануїл Красіцький** в лічниці у Вест Селкирк, Ман., куди перевезли його парохіяни смертельно хорого на запалення, яке дістав з перестуди в парохіяльнім домі в Кукс Крік, Ман., де був парохом. Хата була велика, постіль мізерна, одна подушчина і ковдрина, тонка і легонька. Серед хати стояла велика залізна грубка,

о. Е. Красіцький, довголітний парох в Сидні, Н.С.

в котру все треба було накладати дров. Грубка розпеклася до грані, але від стін ішов мороз. Дім був старий, розсохлий. І коли втруджений старець заснув під тою ковдриною, тяжкий мороз переміг відпорність. Лишився в лічниці тяжко хорий прямо без цента— на столику біля нього лежало 25ц. Це був цілий маєток, який показував прибувшому його відвідати о. Семчукові. Згадував про перші часи, коли пішки переходив ріку, щоби таки прибути на богослуження до Іст Селкирк, а лід вже ломився. Тоді ще не було моста, ні порома. Мало не утопився з тяжкою валізкою на крихкім леді. Згадував сивий як голуб старець свої труди і сльоза світилась в кутику очий, як діямант. А коли тяжко хорів—позабули його ті, котрим служив колись і прикро було...

В 1930 р. помер на саме Різдво у Винипеґу парох церкви св. Покрови, **о. Ксенофонт Роздольський** —також старець, сивий як голуб, котрий якраз вибирався вертати до Старого Краю і вже мав корабельну карту. Ждав тільки весни, а покищо

заступав в парохії пароха, приїхавши з Гефорд. Зазнав чимало прикростий навіть перед смертю. На поручення церковних властий поїхав з Гефорд до Форт Виліям, однак так його там приняли, що навіть не мав одної відправи— але зараз таки вернув до Винипеґу. При тім сильно зденервувався і перестудився. Полежавши троха в тодішним епископськім домі при Домініон стр. на пораду лікаря, що це нічого поважного— замість таки солідно відпочати і відігнати від себе простуду, пішов виручати працю в парохії св. Покрови, де якраз не було пароха. Жив сам в хаті, яку парохія наймала для священика. Сам собі варив і прятав. Різдвяна відправа довга і томлива. Серце старця не видержало втоми і тоді, коли парохіяни гостилися з Різдвом, він упавши серед світлиці спочив по трудах на віки. Найшли його, коли не діждалися на вечірню і прийшли подивитися, що сталося і чому священик не приходить. Можливо, колиб хтось був в хаті тоді, коли старець упав з вичерпання, може бувби відтер, вратував— а так перемучене серце застигло.

Ще біднійше помер знаний скрізь в Канаді **о. Евген Андрухович,** бо аж в домі для старців в С. Боніфас, між найбіднішими з бідних. А був час, коли о. Андрухович один сам обслугував стільки кольонии, що тепер шість священиків, вічно їздив, був в подорожі, не доїв, не доспав, зазнав голоду і холоду. А крім цього ще напастий і шаленої борби за церкву з початку з царськими православними, а потім з автокефальними. Історія парохії в С. Джулієн, Саск., котру обслугував з Альвени о. Андрухович і котра перша перейшла на автокефалію в Канаді, ще жде своєї монографії і дослідника. Оповідають неймовірні прямо річі про це, як під старою церквою (що тепер є в посіданню автокефальних і під котрою ще недавно стояв хрест з написом св. Місії, яку давали там оо. Василіяни— той хрест тепер доперва автокефальні усунули) йшли цілі мітинги з усею пристрастю першої борби, напастий, криків, суматохи і навіть бійок, а покійний все те переносив сам один, маючи до обслуги ще кольонії в обсягу яких 200 миль. Люди хотіли сталого священика. Він говорив і переконував, що негоден тут лише правити, а всіх решта відкинути. Підбурені не хотіли слухати жадних слів до розуму і сумління. Про о. Андруховича оповідають наші люди чимало цікавих дробин. Був це старого виховання священик, твердий і рішучий, що в кождій обставині вмів дати собі раду, надзвичайно витревалий і безбоязкий навіть серед тяжкої небезпеки.

о. Павло Решетило родився 1 липня 1888 р. в Угнові, Західна Україна. Вищі студії кінчив у Львові і в Римі 1912—1917 р. Свячення приняв з рук Преосв. Нірады 8 липня 1917 р. До Канади приїхав 20 червня 1923 р і душпастирював в Сифтоні, Стюартбурн, Брендоні, Портедж, Ман.— в Кадворт, Саск і в Калгарі, Альта. Віділхав до Старого Краю і скоро потім помер 16 червня 1939 р. Був одним з тих священиків, що ще студентом перейшов борбу за права нашого народу в Галичині. Митрополит вислав його до Риму, де він покінчив студії, а згодом приїхав до Канади. Був в краю підчас першої війни і на власні очі бачив тоді прихід большевиків. З того часу оповідав чимало цікавих пригод, а мав незвичайний гумор і все вмів так оповісти, що можна було його слухати годинами і не сприкрилося. Ніколи нікого не вразив, хоч всі його оповідання були повні жартів. Був незрівнаний організатор, незвичайно терпеливий, спокійний і вирозумілий. Хоча тяжко хорий, все таки виконував свою службу до кінця. Перебувши дуже тяжку операцію, знова їздив по кольоніях і терпів, свідомий свого неминучого кінця. Був побожний глибоко і природно, як мала дитина.

о. Стефан Федоренько двічі був в Канаді. В Старому Краю перейшов першу війну. Хоч старший, був дуже витревалий на всі невигоди. Спокійно жав в найтяжчу подорож і переносив холод і голод так, як ніхто інший. Жив дуже ощадно і все мріяв про поворот до Старого Краю, де хотів спочити на старі літа по тяжкій праці в Канаді. Обслугував многі кольонії в Саскачевані і Манітобі, в людські спори не встрявав, був дуже тихий. Вернувши до Галичини, не зазнав бажаного спокою надовго на землі. Спочив в рідній землі.

о. Іван Колцун

о. Іван Колцун помер 20 червня 1941 р. в 44 році життя, а в 19 році священства. Приїхав сюди маленьким хлопчиком з Милкова, повіт Любачів. Тут виховався, тут кінчив студії, тут став священиком. Працював в Альберті, на сході і в Манітобі. Останно був парохом Етелберт і брав участь в торжественній процесії в Сифтоні з нагоди празника Пр. Евхаристії. Вечером перевезено його до лічниці в Давфин, спаралїжованого, приняв найсв. Тайни і помер тої самої ночі. Був дуже терпеливий і залізно спокійний. Здається, що тяжко було вивести о. Івана з рівноваги. Хоча мав чимало незаслужених ворогів, все те переносив спокійно. Красно організував околицю. Його стараннями збудували мурований просторий Парохіяльний Дім в Етелберт.

В Канаді жили і працювали ще многі інші отці,

як **о. Сембратович, о. Жук, о. Василевич і о. Черепаняк**, що тепер відійшли вже до вічности і про котрих остала тільки мала згадка.

* * *

Але ці всі покійні священики це в повнім того слова значінню піоніри нашого поступу, нашого organізаційного життя в Канаді. Вони **перші організували** все, що добре і для добра. Вони перші перенесли на собі борбу всього, що зле і хотіло поширення зла. Переносили тяжкі невигоди, тяжкі клопоти. Не лишили по собі гроший, бо їх не мали. Заробляли за свою тяжку і відповідальну працю якраз стільки, що виставало на скромне життя. Але лишили по собі для нас світлу память, згадку на високі чесноти, які є незамінним майном грядучих поколінь. Вони **ставили основи** нашого життя і розросту в Канаді. Вони ці основи закріпляли. Вони нам передали неписаний заповіт— іти тим самим шляхом, жити не для себе, а для Бога і Церкви, зробити наш нарід в Канаді великим, сильним і гідним народом, якого ніхто і ніколи не переможе на цій нашій дорогій землі Канади. Тут наша праця, наш труд, наші кости— та земля наша на все. Ми за неї платимо найдорожчою ціною— нашим життям і смертю.

о. Ст. Семчук.

Брацтво Українців Католиків Канади

Дня 14 липня 1932 гурток українців католиків, котрі приїхали на з'їзд католицьких шкільних тростів до Ріджайни, Саск.—рішили скликати свій з'їзд і започаткувати власну організацію. Присутними тоді були: учитель Мих. Гриневич з женою, з Вакав— Дмитро Байда з Альвени,— Мих. Білинський і Гр. Дубик з Прудгом,— Ф. Т. Мамчур і о. Ст. Семчук з Альвени. Тоді обдумано докладно програму будучої організації і з'їзду, котрий намічено скликати до Парохіяльної Читальні Просвіти при нашій церкві в Саскатуні. Ф. Т. Мамчур написав про все до Преосвященного Ладики з проханням одобрити намічений з'їзд.

Яків Стратійчук—основник парохії в Канора, Саск., і перший голова БУК-а.

Слідуючі сходини в даній справі були в хаті Ф. Т. Мамчура на Кадворт 14 серпня 1932 р. Прочитано письмо від Преосвященного Ладики, дуже прихильне справі. Уложено відозву до українців католиків Саскачевану в справі з'їзду.

„Надійшов час, щоби ми обявили нашу силу і організованість. Нас богато, але ми розпорошені. Наша праця часто марнується задля браку пляновости і обеднання. Тому, щоби всі наші стремління ввести в одно русло, працю нашу культурно-освітну, як також релігійно-моральну, ми задумали оце за згодою і одобренням Преосвященного нашого епископа, Кир Володимира Василя Ладики, скликати перший з'їзд українців католиків Саскачевану."

Ця відозва досі не стратила своєї вартости а думки, в ній подані, є й досі двигунами праці для кращого завтра.

Під відозвою підписані— Я. Д. Стратійчук з Кемсек, Саск.— О. Жеребко, Б.А. з Гефорд, Саск. —М. Білинський з Прудгом, Саск.— і о. П. Сулятицький з Саскатуну.

Уложено тоді докладно програму з'їзду — рішено печатати відозви і летючки. На кошти зложено $20.

* * *

Треті збори були в церковній домівці на Кадворт. Присутних було 30 осіб з Кадворт і Альвени. Збори вів М. Білинський. Дискусія в справі з'їзду була дуже оживлена. Поручено о. Семчукові виготовити начерк статуту будучої організації.

* * *

Четверті сходини були знова в Кадворт в Парохіяльнім Домівці. Присутних 32 душ. о. Семчук дав виклад про Життя і навернення св. Володимира, що згодом вийшов друком як ч. 1 Бібліотеки БУК-а і протягом трох місяців розійшовся. На цих сходинах, 30 жовтня 1932 р. проголошено перший раз назву будучої організації— БРАЦТВО УКРАЇНЦІВ КАТОЛИКІВ КАНАДИ. Уложили назву о. Ст. Семчук і Ф. Т. Мамчур— присутні приняли з одушевленням. Зложено дальші жертви на покриття коштів з'їзду— всіх жертв разом зложено перед з'їздом $45.

* * *

З'їзд, що відбувся 28 і 29 грудня 1932 р. був не лише чисельний, але вповні успішний. Приїхали відпоручники з усіх сторін Саскачевану— були заступлені також в своїх провідниках гетьманці і

унівці, що навіть промовляли на цім з'їзді. Все було серед великого одушевлення і у величній згоді. Преосвященний Ладика правив Арх. Службу Божу 28 грудня і був присутний пополудні підчас нарад. Приїхали многі учителі. Рішено приняти статут БУК-а і видавати організаційну часопись "Бюлетень БУК-а," що появився печатаний на мімеографі в січні 1933 р. і відтоді виходить по нинішний день. Бюлетень мав 20 сторін чвертки печатаного слова і зразу потягнув сотки найкращих одиниць за собою.

На з'їзді вибрано перший заряд БУК-а в особах: Я. Д. Стратійчук, М. Білинський, о. П. Сулятицький, Ф. Т. Мамчур, Й. Топущак, П. Т. Малко, Дм. Кобринський, В. Стратійчук, К. Гарасимчук, І. Пархома, Ф. Смеречинський, І. Лоточинський,

Дмитро Кобринський, перший скарбник БУК-а, що і досі сей уряд справує.

В. Филипович, о. Ст. Семчук і о. Гр. Шишкович ЧНІ. Преосвященного Ладику просили приняти почесне головство. З того першого заряду досі остав незмінно на своїм становищі скарбника Дмитро Кобринський, хлібороб в Сматс, Саск. і редактор Бюлетеню, о. Ст. Семчук.

* * *

В січні 1933 р. появився Бюлетень і в нім був статут БУК-а. Бюлетень печатався на мімеографі в Альвені через о. Семчука до вересня 1933 р. коли число членів зросло понад 500 і дальше виконувати цю працю ручно, як редактор, друкар, сшивальник, адресатор і висильник стало прямо неможливо. Вересневе число вийшло з печатні Отців Редемптористів в Йорктоні, де ігуменом був тоді о. Ів. Бала, ЧНІ. і згодився печатати Бюлетень за таку ціну, за яку ніхто і ніде цьої роботи був би не робив. Так виходить Бюлетень й досі в Йорктоні з печатні Отців Редемптористів— тепер як двотижневник "Будучність Нації" з многими образками, а все в найкращім виконанні і це є нерукотворний памятник і незамінний дар для української суспільности в Канаді від Отців Чина Найсв. Ізбавителя.

Кождий член БУК-а дістав "Бюлетень" за свою вкладку, яка виносила один доляр річно. Членство зростало скоро і творилися відділи БУК-а.

Перший відділ БУК-а зорганізовано в Бруно, Саск.

На річних зборах БУК-а в Саскатуні 1933 р. в грудні стверджено, що є вже 20 відділів БУК-а. Рух скоро поширився в сусідних провінціях— в Манітобі, а далі в Альберті.

Суть руху можна схопити трома виразниками: Католицька Релігія, Українська Культура, Канадійська Державність. На тих заложинах рух стоїть незмінно досі. БУК є організація понадпартійна, неполітична, релігійно-народна, понадклясова. Всі кляси і всі стани віруючих українців католиків працюють тут спільно для кращої будучности.

З весною 1934 р. переведено вибір заряду на цілу домінію. Повстали відділи в Квебеку і в Британській Колюмбії. Першим домініяльним головою БУК а став Я. Д. Стратійчук, банкир з Кемсек, Саск.

В 1941 р. було всіх відділів БУК-а 77— крім Альберти, котра окремо числить свої відділи. В Манітобі БУК зріс і поширився головно працею о. др. Василя Кушніра, котрий став не лише організатором величних походів у Винипегу з рамени БУК-а, але також діяльним і пильним письменником на сторінках "Будучности Нації" і котрий виготовив другий статут БУК-а, який згодом затвердив Преосвященний Ладика і котрий тепер обовязує.

В Альберті організація поширилася головно завдяки ревній праці о. Андрея Труха, ЧСВВ, котрий палким словом загрівав приспану енергію і ворушив загал до найвищого чину.

Треба признати, що в організацію велику долю праці виконали всюди на місцях наші отці духовні, а попри них наші учителі, хлібороби і робітники. Так само наші професіоналісти станули спільно до праці. Тому БУК мав прегарні успіхи, не зробив жадного довгу, видав власним накладом понад 10,000 летючок і роздав між нарід, видав 9 чисел Бібліотеки БУК-а, з котрих деякі вийшли другим накладом, а всі розійшлися в скількости понад 20,000 примірників.

Кождого року БУК устроює окружні з'їзди в кождій провінції, на котрих тисячі народу слухають промовців і заохочені до доброго вертають з найкращими даними назад, щоби на місцях здійснювати кличі БУК-а. Одним з тих кличів є: Всі разом, всі вперед, до кращої будучности!

Літом 1935 р. повстала бурса БУК-а в Саскатуні— про це блище є окрема статтія в цій книзі.

Кождий член БУК-а носить відзнаку. На кленовім зеленім листку є два хрести— більший золотий і менший синій, котрі все пригадують членові його завдання. Жити з Христом, для Христа і для закріплення і усовершення нашого народу в Канаді!

о. Ст. Семчук.

Шпиталі

УКРАЇНСЬКИЙ ЗАГАЛЬНИЙ ШПИТАЛЬ У МОНДЕРІ, АЛЬТА.

Є це перший український шпиталь на канадійській землі. Над його започаткуванням продумували Сестри від перших хвилин свойого прибуття до Канади. Однак їхні пляни могли здійснитися щойно 1928 р. Мондерський шпиталь збудували Сестри при щирій співпраці Українського Комітету, що у його склад увійшли Отці Василіяне з о. Крижановським, Мондерські Громадяне з І. Бараном і Теклею Войтків і Ширшим Комітетом із українців поза Мондером, як прим. Н. Андрієвим із Чипмену, що зібрали кругом своїх кольоній до $1,200. Також 4 Сестри занялися колєктою по кольоніях. З призбираних збірок і базарів заплатили Сестри будівничому $20,000 а на $18,000 мусіли затягнути пожичку. Кромі збірок постаралися деякі про прикрашення й уладження шпиталю внутрі. Започаткували оо. Василіяни, умеблювавши одну кімнату за $400. Те саме зділав Комітет із Чипмену дарувавши $400, й о. Пелех жертвуючи $300. Молоденька вчителька М. Поломарк, Новий Київ, і інші умеблювали по одній ... Торжественне посвячення новозбудованого шпиталю відбулося 22 вересня 1929 р. Їх Ексц. Кир Василієм Ладикою при великому здвизі вірних і в присутності міністра здоровля з Едмонтону. Урядове отворення цього шпиталю відбулося 29 травня 1930 р. Від цього часу обслужено в мондерському шпиталі кілька тисяч хорих. Мондерський шпиталь є гарний, мурований одноповерховий дім із 22 кімнатами на 30 хорих. Величина його є 70 стіп х 34. Має модерну операційну салю, електричну вінду, центральне огріття й чисті світляні кімнати. Є також у шпиталі гарна каплиця, що в ній правлять щодня оо. Василіяне Службу Божу. Цілий день шпиталь обслугує др. Н. Стрільчук, українець. В 1939 р. мав він 605 хорих і 101 операцій. В мондерському шпиталі перебуває стало 8 Сестер доглядачок. Літом розїзджаються деякі зі Сестер на вакаційні катехизації.

Український католицький шпиталь в Мондері під зарядом Сестер Служебниць П.Н.Д.М.

УКРАЇНСЬКИ ШПИТАЛЬ У ВЕЛИНГДОНІ, АЛЬТА.

В 1935 році з весною зродилася у вилінґдонськім окрузі взнесла думка побудувати шпиталь і його віддати під провід українських Сестер. За ініціятивою лікаря, Віктора Горецького й радних цего округа, в травні 1935 Сестри отворили у Вилінгдоні малий шпиталь з двома кімнатами на 6 ліжок для слабих. Була ще й третя мала кімната, що служила одночасно за гостинницю, каплицю й операційну кімнату. На горі Сестри мали дві кімнаті на спальню.

В липні того самого літа (1935) почався будувати новий, великий, модерний шпиталь. В осени 1935 року 15 вересня з великим торжеством о. М. Романович, ЧСВВ в асисті о. Шевчука й о. Винника посвятили угольний камінь.

Всі призбирані гроші на цей шпиталь Сестрам вичерпались і вони не могли були докінчити; мусіли дім заперти на зиму недокінчений. В тім часі збирали гроші, щоби з весною докінчити. Ще цілу зиму душились Сестри зі слабими в малім будинку. Взяло цілий рік на те, щоби можна було грошей стільки стягнути, щоби далі докінчити будову. Та не побачили цего шпиталю скінченого, бо в осені 1936 року новий шпиталь з якоїсь причини згорів до тла. Великий смуток впав на серця Сестер. Вони здались на волю Божу й спокійно ще другу зиму перезимували в малім домику—заразом почали продавати т. зв. пожичкові церти-фікати на новий шпиталь і так за поміччю Божою і старанням добрих людей в 1937 році в літі наново шпиталь почав/відбудовувати Лука Косс, з цегли й тайлів. В осени 29 жовтня 1937 року Сестри перенеслися з пацієнтами до нового шпиталю.

Много Сестрам помагають жінки чайними вечерками, базарами, пікніками, itд.

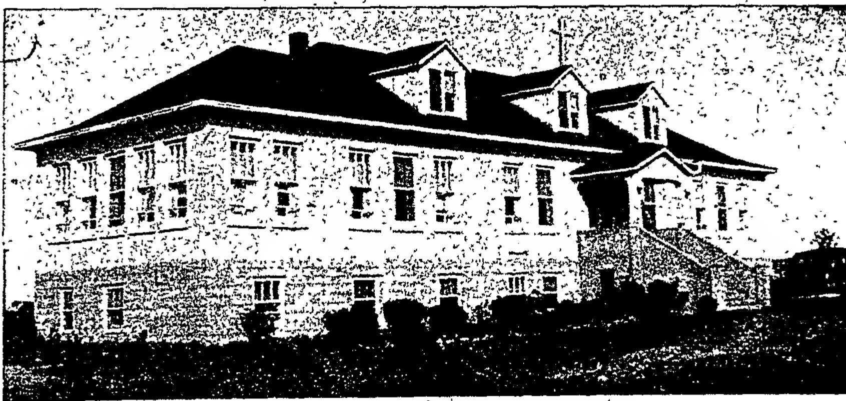

Український католицький шпиталь у Вилінгдоні, Альта. під зарядом Сестер Служебниць П.Н.Д.М.

Сиротинець в Айтуні, Саск.

В 1920 р. Сестри Служебниці купили будинок крамниці, деревляний, поверховий, наріжний і переробили. В цім домі примістили Сиротинець і школу, до котрої ходило 50 дітий. Дім був старий і невигідний для сиріт і тому старанням Сестер та парохії Пр. Серця, а головно грошевою допомогою оо. Редемптористів і працею тодішного ігумена о. А. Делярого, ЧНІ. куплено фарми, милю

Ювілейний Сиротинець в Айтуні, Саск. Світлина представляє посвячення угольного камення. Акт посвяти довершив 8. вересня, 1938 р. о. А. Делярий, ЧНІ.

перед містом при вїзді, при головній дорозі і на одній фармі 1938 р. збудували новий поверховий мурований Сиротинець. Отці Редемптористи ви-

Українські сироти з Сиротинця в Айтуні, Саск.

старалися о пожичку й доложили всіх старань, щоб помогти Сестрам збудувати цей Сиротинець. Там є цілоденна школа до 8 степеня. Всіх сиріт є там 46, від маленьких двомісячних немовлят до 15 літних. Уряд часом допомагає до удержання сиріт— найчастійше однак самі Сестри працею по кольоніях підчас вакацій і збірками мусять призбирати відповідні грошеві засоби на удержання сиріт.

о. Ст. Семчук.

Старечі Приюти

Наша дієцезія має два старечі доми— в Комарно, Ман. і в Сифтоні, Ман.

Дім в Комарно започаткували Сестри Служебниці в 1937 р. Це великий деревляний будинок, котрий в 1916 р. збудували оо. Редемптористи на монастир і він служив на ту ціль до 14. серпня, 1924 р., доки вони обслугували околицю Комарно. Коли потім обслугу переняли світські священики, дім відкупила епископська інкорпорація і подарувала Сестрам в 1935 році. Сестри занялись вихованням дітвори, а від 1937 р. отворили в давнім монастирі Старечий Дім. Будинок стоїть при головній дорозі до купелевої місцевости 12 миль на захід від Винипег Біч, куди літом виїзджають тисячі винипеґського населення. Недалеко лісок, а далі ціла фарма. Сестри ведуть малу господарку, уряд допомагає в удержанню Дому. В Домі є каплиця, де місцевий священик править для старців і Сестер щоденно Службу Божу. Всіх старців є 13. Але тому, що многі старалися о приняття, а Сестри були змушені відмовити ізза браку місця, в 1941 р. почали будову додаткових домиків для старців на 6 кімнат. Місце гарне і пригоже на цю ціль. Якщо Сестри переможуть грошеві трудноші, то Дім може стати дійсно поважним чинником розбудови цілого нашого життя на далеку околицю. Тим більше, що в недалекім Тулині протестанти віддавна мають свій дім для наших хлопців і дівчат, і лічницю, в котрій трудився много літ звісний др. Гонтер. Нині на всю околицю вибивається Комарно, як маленька, але взірцева місцевість, де є красна церква, біля неї Парохіяльний Дім, хата для священика, монастир Сестер і Старечий Дім.

Другий **Старечий Дім** повстав в **Сифтоні** в 1941 р., коли парохія св. Йосафата відкупила від пресвітеріянів великий будинок за $1,900. і передала на власність Сестрам Служебницям, котрі дім переробляють на Дім Старців. Зарання нашого поселення пресвітеріяни в цій околиці побудували свої доми для своїх питомих цілий. Їхні доми повстали в Сифтоні, Ételберт і Винипеґозис. В гих домах були лікарі і доглядачки, котрі мали давати лікарську поміч населенню. При цім однак мали приюти для нашої дітвори і роздавали біднійшим шмаття. А у всім вели свою місійну пропаґанду, щоби даними добрими ділами приєднати собі людий і привернути до протестантизму. Наслідки такої праці дали себе скоро відчути і тоді наш парох в Сифтоні, о. Сабурен запросив до Сифтону наших Сестер Служебниць, котрі стали там вести Рідну Школу, мали приют та варили для

вихованків Місійної Школи о. Сабурена. В 1921 р. парохія стала будувати нову МШколу, котру скінчили в 1922 р. Сам Митрополит Андрей свягив угольний камінь тої школи на початку будови 21 вересня 1921 р. Тоді пресвітеріяни не дали за виграну і стали собі будувати новий дім, якраз через дорогу напроти свого старого коштом $8,000. Однак в липні 1924 р. сталося нещастя. В стайні монастиря повстав огонь і знищив всі господарські забудовання Сестер. Школу тільки дещо ушкодив. Сестри остали без хати. Довг на школі виносив $16,000. І тоді, коли прийшла грошева скрута, компанія забрала за довги школу і половину фарми Сестер. А латинський арх. Синнот з Винипегу відкупив то все від компанії і післав латинських Сестер, щоби вели ту школу. Для нашої парохії і людий це був великий удар, але не рішаючий. В 1935 р. тодішний парох о. М. Пелех знова спроваджує до Сифтону наших Сестер і віддає їм на помешкання хату священика. Сестри зачинають знова вести Рідну Школу в пивниці під церквою та вчуть катехизму вакаціями в околиці. За о. Мирона Кривуцького пішли нові старання, щоби збудувати для Сестер відповідний монастир, або відкупити давну посілість від арх. Синнота. На всякий случай вистарались о дозвіл рубати дерево на резерві і звезено до містечка вже нарубаних для будови 35 тисяч стіп соснового і 10 тисяч стіп тополевого дерева. Арх. Синнот зажадав за давну нашу посілість $15,000 готівкою і до згоди не прийшло. Також не було відповідного місця під будову нового монастиря, хоч вже було дерево. Коли в 1939 р. пресвітеріяни застановили свою школу, забрали доглядачку і випродали річи, виринула думка закупити той дім. Однак по довгих заходах пресвітеріяни воліли продати той дім одному протестантови за $1,200, як приняти подану нами ціну $1,500. В міжчасі стала війна і часть дерева закупили військові власти на будову бараків для летунської школи. Та Боже Провидіння повело справу так, що давний дім пресвітеріянів купив від протестанта наш чоловік, який працював на залізниці аж в Лепасі. В Сифтоні мешкала в цім домі його жена, яка посилала дітий до школи наших Сестер. А тому, що дім для одної родини був завеликий, відпродали нашій парохії. Парохія віддала дім Сестрам і так справа покінчилась корисно для нас і так повстав Старечий Дім на два поверхи. Много поміг в придбанню дому місцевий піонір поселенець Теодор Фаріон, родом з Ридодуб в Галицькій Україні, який все дуже прихильно відносився до Сестер, а також о. М. Кривуцький. Остала очевидна наука і доказ, що нам ніхто не поможе, коли ми самі собі не поможемо і вся наша надія в Бозі. А наш нарід певно добрий перебуде всякі удари долі, бо він твердий і витревалий— зі своєю Церквою і своїм священиком.

о. Степан Семчук

Василь Саган

Українське Запомогове Братство св. о. Николая в Канаді

Перші почини Українського Запомогового Братство св. о. Николая в Канаді сягають 1904 р. В тому часі наша українська іміграція в Канаді була вже дуже чисельна, однак організацій взагалі під той час було ще дуже мало.

В тому ж році приїхали до Канади зі Злучених Держав бл. п. Николай Гладкий і п. Вол. Карпець. Ці два віруючі сини української греко-католицької Церкви були вже членами "Українського Народного Союза" в Америці і як діяльні його члени мали нагоду пізнати, які користи приносить запомогова організація для своїх членів. Переселившися до Канади на сталий побут, задумали зорганізувати у Вінніпегу подібну запомогову організацію. В тій справі удалися до тодішного пароха церкви св. о. Николая, бл. п. впр. о. Матея Гури, ЧСВВ. Пропозиції наших тодішних американців бл. п. о. Гура приняв дуже радо і охотно приобіцяв їм свою допомогу в наміренім ділі.

В тій справі скликано перші організаційні збори до салі під церквою Св. о. Николая, на котрі бл. п. о. М. Гура запросив до участи всіх своїх парохіян. Сі перші організаційні збори відбулися дня 11-го вересня 1905 р. На збори явилося около 50 осіб, що на тодішний час було досить поважним числом. Бл. п. о. М. Гура отворив збори і представив зібраним бл. п. Николая Гладкого та попросив його забрати слово. Н. Гладкий пояснив зібраним як найдокладнійше організацію "Українського Народного Союза" в Америці, і про всі ті користи, які він приносить своїм членам. Після вислухання реферату п. Гладкого, всі присутні погодилися заснувати подібну організацію у Вінніпегу і дали її тоді назву "Канадийський Руський Союз" і "Запомогове Братство Св. о. Николая." Ухвалено висоту вкладок до обох організацій та вступного після літ: по 25ц., місячно до "К. Р. Союза" а по 25ц. місячно до "Братства св. о. Николая." Ці дві організації розділили між себе свою діяльність: "К.Р. Союз" мав виплачувати членам посмертне, а "Братство св. о. Николая" мало виплачувати допомогу в разі слабости або каліцтва. Тому обі організації мали свої осібні каси.

Відтак приступили до вибору першого заряду, головою котрого вибрано бл. п. о. М. Гуру. По виборі заряду приступлено до вписування членів. Того дня на 50 присутних вписалося 45 членів. Від тої хвили організація наша стала дійсним фактом.

Згодом показалося непрактичним провадити

подвійну акцію в одній організації і в січни 1908 р. на загальних зборах рішено злучити "Союз" і "Брацтво" в одно фінансове тіло а також рішено, щоби назва Товариства звучала: "Запомогове Брацтво св. о. Николая."

В тім часі і на протязі кількох дальших літ Брацтво розвивалося поволи, як звичайно кожна ново-основана організація. Воно мусіло побороти всі труднощі, які випливали з несвідомости загалу.

Значний зріст Брацтва почався від 1912 року —коли Брацтво вибрало свій осідок при церкві св. Володимира і Ольги, а особливо, коли до Канади приїхав перший укр. католицький епископ Никита Будка. Від того часу Брацтво рік-річно зростало в членстві, а зі зростом членства рівночасно збільшалася і його каса, що запевняло його дальший розвій.

ДОМІНІЯЛЬНА ІНКОРПОРАЦІЯ БРАЦТВА

Старий провінціональний чартер ограничувався до провінції Манітоби; при тім він показався з багато зглядів непрактичним для організації. Думка про поширення Брацтва на цілу Канаду і про те, щоби вибрати доміняльний чартер зродилася вперше на загальних зборах матірного відділу в Інституті Просвіти за головування Кароля Протасевича. Однак з ріжних причин до зреалізовання цеї думки тоді не прийшло.

Нова і важна доба в історії Брацтва наступила доперва 1929 року за головування п. Теодора Стефаника. В тім році Брацтво зробило аплікацію до Оттави о Доміняльний Чартер і одержало його в 1930 році. При вибранню Доміняльного Чартеру внесено також просьбу, щоби до імени Брацтва можна додати слово "Українське," так, що теперішня назва Брацтва є "Українське Запомогове Брацтво св. о. Николая в Канаді."

В тім же часі зладжено новий статут, який відповідає вимогам і завданню Доміняльного Чартеру.

Першу надзвичайну конвенцію Брацтва в справі його реорганізації, ратифікования Доміняльного Чартеру і нового статута скликано в днях 30 і 31-го жовтня, в 1931 році до Вінніпеґу.

Дня 19-го жовтня 1933 року Брацтво одержало цертифікат реґістрації з Доміняльного Департаменту Обезпечень, в котрім говориться, що Брацтво зложило потрібні депозити і сповнило вимоги канадійсько-британського закона і є уповноправлене провадити по цілій Канаді свою працю як Взаїмне Допомогове Товариство **Обезпечення Життєвого, Обезпечення Немічного і Обезпечення Слабости.** Документ цей підписав Дост. Р. Н. Ргодес, міністер фінансів.

Друга з ряду всеканадійська конвенція була скликана до Вінніпеґу в днях 25, 26 і 27-го січня 1934 року. На цій конвенції вибрано Верховну Управу з головним осідком у Вінніпеґу. Конвенція приняла новий статут, який відповідає вимогам і завданню Доміняльного Чартеру.

Третою з ряду конвенцію Брацтва скликано до Вінніпеґу, в днях 8-го і 9-го листопада 1935 року. Ця конвенція змінила і доповнила деякі точки статута та вибрала Верховну Управу, котра заряджує всіми справами "Українського Запомогового Брацтва св. о. Николая в Канаді."

Четверту з ряду конвенцію Брацтва скликано до Вінніпеґу в днях 4-го і 5-го марта 1938 року. На цій конвенції вибрано Верховну Управу, конвенція змінила і додала поправки до статутів і реґулів, а також уважала за відповідне установити стійність організації.

Пяту з ряду конвенцію Брацтва скликано до Вінніпеґу в днях 27-го і 28-го грудня 1940 року. На цій конвенції стверджено еще раз стійність, доповнено деякі точки статута і реґулів, та вибрано Верховну Управу.

На дорозі людського поступу є чисельні труднощі, з котрими людство бореться. Частину тих труднощів мусіло побороти й Брацтво у своїм змаганню до ширшої діяльности між українським суспільством в Канаді.

Новий Доміняльний Чартер це великий здобуток нашого Брацтва. Він дає змогу нашій організації вийти зі своїх вузьких рам і розвинути свою діяльність по цілій широкій Канаді.

Доміняльний Чартер ставить цілу організацію на сильних фундаментах і дає своїм членам певну запоруку у всіх тих користях і привілеях, про котрі говорить статут Брацтва.

Доміняльний Чартер Брацтва дає Товариству широкі права і ставить його на перше місце поміж всіма українськими запомоговими товариствами в Канаді, котрому удалося здобути того рода чартер і до котрого сміло і з новим довірям можна вступати в ряди членів.

Над теперішною діяльністю Брацтва має нагляд доміняльний уряд і це є запорукою, що члени можуть бути певні своїх прав. За це Брацтво мусіло зложити до доміняльної каси законом вимагану суму гроша для повної обезпеки свойого членства.

ХАРАКТЕР УКРАЇНСЬКОГО ЗАПОМОГОВОГО БРАЦТВА СВ. о. НИКОЛАЯ

Українське Запомогове Брацтво св. Николая є церковно-народною католицькою організацією. Брацтво є товариством братньої допомоги, яке розвиває свою діяльність допомоги і обезпечення не для зиску, але виключно для охорони своїх членів, їх родин й осіб, що користають з добродійности товариства. Із справжнім признанням мусимо висказатися про основників нашої організації, вони дали прекрасні рамки у статуті для сповнення високих завдань і немов відчули, якої саме потреба організації для нашої іміґрації.

Під оглядом релігійним Українське Зап. Брацтво св. Николая стоїть на ґрунті Української Греко-католицької Церкви. Принимаємо в члени лише українців греко-католиків так, як про це говорить наш статут. Стоїмо при вірі батьків і стояти будемо. Належимо до Церкви, яку сам Христос Господь заложив і до віри, яку нам в тій церкві Христос полишив. Життєвий досвід показався в практиці, що дійсний успіх в організації можна зробити лише з людьми одних релігійних переконань.

В дни 1-го вересня в 1929 році вручено ГРАМОТУ Брацтва Їх Преосвященству Кир Василію Ладиці, силою якої Преосвящений зістав принятий як Почесний Предсідатель і Покровитель Брацтва. Преосвящений Кир Василій Володимир охотно приняв покровительство Брацтва, живо інтересується всіма справами Брацтва і помагає по своїм силам в його організації.

Українське Запомогове Брацтво св. Николая, це найстарша, найбільша і найсильнійша

українська запомогова - католицька асекураційна організація в Канаді, яка щасливо переступає поріг 36-літних роковин своєї важної праці в користь українського загалу в Канаді.

Найменша сума, на яку Українське Запомогове Братство св. Николая в Канаді виставляє ГРАМОТИ ВЗАЇМНОЇ ДОПОМОГИ, є $150.00, а найвища сума тепер є $1,000.00. Помимо цего Братство св. Николая має дозволено Законом Обезпечень виставляти ГРАМОТИ ОБЕЗПЕЧЕННЯ до суми $10,000.00, тим самим кожен член і інтересований українець може ясно собі представити, які широкі права отримало Братство св. Николая новим Домініяльним Чартером.

ТЕПЕРІШНИЙ СТАН БРАТСТВА І ЙОГО ВИГЛЯДИ НА БУДУЧЕ

Під теперішний час Українське Зап. Братство св. Николая має 29 відділів по ріжних провінціях Канади. Стан каси переходить **поверх $200,000.00, (двіста тисяч долярів).** Це майно є власністю усього його членства, це є майно народне і контрольоване народом. Від часу істнування померло вже 252 членів. Братство виплатило по померших членах посмертного їх родині на суму $59,825.00, похоронне $35,615.00. Братство виплатило помершим членам допомоги з фонду хорих в часі їх слабости на суму $17,520.25. **Помершим членам виплачено разом $112,960.25.** Померші члени вложили до каси Братства дорогою чл. вкладок $16,188.25. Отже родинам 252 померших членів каса доплатила еще суму $96,771.00.

Загально допомоги з фонду хорим членам виплачено около $250,000.00 підчас їх слабости й каліцтва.

Братство жертвувало на Кан. Червоний Хрест $300.00, крім цего закупило воєнні бонди, перші і другі на суму $19,000.00.

В тім важнім для нас часі нехай кожний відділ, і кожний член в кожній місцевости, блисшій і дальшій, покажуть ділом, що ідея організаційної праці серед канадійських українців живе й поступає, що йде безупинно вперед на зустріч кращому майбутньому.

ВЕРХОВНА РАДА БРАТСТВА

UKRAINIAN MUTUAL BENEFIT ASSOCIATION OF ST. NICHOLAS OF CANADA

Box 3641, Sta. B. Winnipeg, Man.

о. Н. Саварин ЧСВВ.

Наші Книгозбірні в Канаді

Праця нашої св. Церкви в минулому 50-літті не обмежувалася до собі питомої священичої діяльности, але вона проявлялася й на інших ділянках нашого культурного життя.

Попри плекання рідного слова у проповідях, дбання про красу церковних богослужень, будову монументальних церковних будинків, що останніми часами досягнули надзвичайного розмаху й ширини, устроювання цілого ряду рік-річних релігійно-народніх прилюдних маніфестацій, а передовсім місій, що мали чимале значіння у розвитку нашого українського життя в Канаді— бачимо, що те саме наше високоідейне священство вміло знайти ще час на рідне навчання нашої доростаючої молоді, на плекання нашої релігійно-народньої пісні при артистичних хорах, орхестрах і драматичних кружках, на покликування до життя що раз то новіщих, модерніших і більше до наших часів пристосованих організацій ріжного роду, видавничих пресових осередків і цілої низки видань: листків, брошур, книжок і альманахів.

Із цих культурних змагань нашої св. Церкви, та її представників—священства, хочемо в цій статті звернути нашу увагу на одну ще ділянку, часто призабуту, а проте дуже важну, що її на імя **книгозбірня,** або бібліотека. Справа наших книгозбірень є покищо в своїх початках, як і много інших ділянок. На це склалося чимало причин. Мабуть одною із найважніших, це початкове скитальче життя наших місіонарів-піонірів, що пройшло на безустанніх подорожах по возах, санях і залізницях. Нераз бувало й таке, як приміром лучилося о. Ру, ЧО., що в часі переправи через ріку Саскачеван в Альберті, йшли під лід не лише книжки, метрики й церковні ризи з валізками, але й самі коні з возом, чи саньми під заломаний лід. Очевидно, що серед таких і тому подібних початкових обставин не можна було й мріяти про якусь більшу бібліотеку. Чималою перешкодою був і брак гроша, бо коли люди бідніші, то і менше можуть спомогти свойого священика, так що нераз він мусів випродувати й конечні речі, щоб якось пережити. А проте, мимо всіх цих і інших труднощів, треба прямо дивуватися які поважні почини вже тепер є започатковані й осягнені в бібліотечній справі.

Згадуючи про наші книгозбірні в Канаді, треба на першому місці поставити **ДІЄЦЕЗАЛЬНУ БІБЛІОТЕКУ,** що знаходиться у Вінніпеґу при Єпископській Палаті. Заснована вона з вибудованням Єпископської Палати в 1930-му році. Для бібліотеки відпущено одну простору кімнату, що досі примістила в собі коло 3,000 томів книжок ріжного змісту. З українознавства мабуть найціннішою є "Русалка Дністрова" о. Маркіяна Шашкевича, що започаткувала народнє відродження галицьких українців, випереджуючи на кілька літ Шевченковий Кобзар. В єпископській книгозбірні можна подибати ще й інші важні книги з історії нашої Церкви й Народу, як напр.: "Державні Закони" о. Малиновського по німецьки, "Історію Унії" о. Пелеша по нім. В Дієцезальній Бібліотеці містяться ще й музейні речи, як прим.: вишивки, писанки, почтові значки й українські гроші. Кромі книгозбірні є ще окремий архів в підваллях Палати огнетревалої кімнати, що в ній переховуються важні письма, рішення й грамоти. Із цих останніх слід згадати пропропамятну "Адресу" Митрополита Шептицького з 1911 р., що причинилася безпосередно до повстання нашого епископства у Кана-

ді. Цілу отсю Дієцезальну Бібліотеку з Архивом і Музеєм започаткував наш Преосвященний Кир Василій Ладика і доповнює її безустанно новими добутками.

Не менше цінною книгозбірнею в Канаді являється й **БІБЛІОТЕКА ОО. ВАСИЛІЯН У МОНДЕРІ.** Початки її сягають часів о. Філяса. Доповнювали її в міру сил і спроможности пізніші отці: Тимочко, Филипів, Дидик, о. Крижановський і Бараник. Від 1932 р. займається мондерською бібліотекою о. Саварин. Під цю пору міститься бібліотека в північній части теперішнього монастиря у просторій кімнаті, величини 35 x 11 x 12 стіп. Катальогування всіх книжок почалося 1938 р. Інвентарне число дійшло досі до 5192 нумеру. Деяке інвентарне число має в собі і по кільканадцять томів, а інші по одному. Не скатальогована є ще преса, періодичні журнали, календарі, богослужебні книги, архив і листування. Книжки є ріжного змісту, найбільше релігійного. З релігійно-богослужебних книг є деякі досить давні. Заховується в бібліотеці почаївське "Народовіщаніе" з часів св. Унії, рукописні проповіди на Свята василіянина Корнила Срочинського з 1770 р., львівський "Осмогласник" із 1835 р., львівський "Служебник" із 1866 р., унівський із 1743 р., та почаївські із 1775 р. і 1735 р., що памятають ще часи св. унії на українських землях під російським забором. Є тут заховане ще Євангеліє ставропигійського братства св. Успення у Львові з 1644 р. і Апостол з 1616 р. З історії замітний: Пелеш, Гарасевич і Зубрицький Денис зі своєю історією з 1878 р. Поодиноких примірників із преси, що виходила по українськи чи для українців у Канаді, зібрано досі примірників 104. Доховався досі "Канадійський Українець" майже цілий від початку до кінця. Є много інших неповних річників із українських часописів у Канаді. При бібліотеці є захований також один альбом із українськими грошами, почтовими українськими значками, з релігійно-народніми знимками, та велика скількість листів. Попри центральну бібліотеку, є ще осібна підручна бібліотека новіціятська, схолястична, фільософічна й богословська. Кромі мондерської бібліотеки є ще також **Бібліотека в Едмонтоні,** що біля неї трудилися отці: Гура, теперішній Преосвященний. о. Дидик; **Бібліотека в Вінніпегу,** про яку старався о. Филипів і о. Тимочко; **Бібліотека в Монтреалі** з дуже цінним Архівом о. Жана.

Музей ім. Преосв. Епископа Ладики числить около тисяч експонатів. Є тут богатий відділ нумісматичний з оказами грошей кількох египетських фараонів і всіх римських імператорів від Юлія Цезаря до Юліяна Апостата. З архівальних писм найціннійшими є рукописи "Постної Тріоди" і Евангелія, і також друки з перших часів заснования печатень на українських землях н. пр. "Апостол" Івана Федоровича і др. а також друки з печатень неукраїнських з 15-го століття. Є також пергаміни з 9-го століття в латинській мові і з 17-го століття по англійськи. Є 16 "Канадійські Інкунабулес," також перші видання дуже рідких книжок канадійсько-історичних. Між медалями досить згадати медаль Б. Матери з Берестецького поля борби, медаль Александра 1-го з написом "За взятіе Парижа, 19 марта 1814," медаль Ватерльо, з 1815, Наполеона 1810 і т.д. Є також 153 перші видання почтових марок з 153 ріжних держав. З малюнків на дереві є один з 13-го століття і кілька з 14 і 15.

Бібліотека оо. Василіян числить около 2,000 книжок. Книжки суть змісту переважно богословсько-аскетичного, а часть інших наук. Пішли старання на меншу скалю про бібліотеки і по інших монастирях, як у Венкувері, Редвеї, Ройкрофті.

На особливішу згадку заслугує також **БІБЛІОТЕКА ОО. РЕДЕМПТОРИСТІВ У ЙОРКТОНІ.** На бібліотеку призначено дві кімнати: 14 x 14 x 9 одна, а друга 15 x 15 x 10 стіп. Започаткував її о. А. Делярий, ЧНІ. в 1913 р., що був тодішнім ігуменом у Йорктоні. Містить вона около 6,000 томів. На зміст її складається: св. Письмо, Пояснення св. Письма Корнелія а Ляпіде з 1614 р., Літургіка, Моральне й Догматичне Богословя, Канонічне Право, Історія нашої Церкви й Народу як напр: "Аннали" о. Гарасевича по латині,"Історія Унії,"о. Пелеша по німецьки, і Історія Д. Зубрицького; Проповіди, Життя Святих, Апольогетика, Психольогія, Соціольогія, Фільософія, Література, наукові й популярні місячники, шкільні підручники й книжки в ріжних мовах. В Архіві знаходяться причинки до історії основання Української Католицької Церкви в Канаді, як і також основання Чина оо. Редемптористів Східнього Обряду. Між ними є "Адреса" Митрополита та цінні рукописі й листи о. А. Делярого. При бібліотеці знаходиться альбом із українськими грошами та почтовими українськими значками. Кромі йорктонської бібліотеки є ще поважна книгозбірня в монастирі оо. Редемптористів **в Айтуні.** Згадуючи про йорктонську бібліотеку оо. Редемптористів треба ще пригадати собі другу **БІБЛІОТЕКУ КОЛЕГІЇ СВ. ЙОСИФА В ЙОРКТОНІ.** Міститься вона на першому поверсі цієї Колегії і має великий вибір шкільних, аскетичних і наукових книжок. Добірно заступлена тут українська белетристика, та повно там всяких енциклопедій. В часі довгих зимових місяців перебувають найрадше вихованці Колегії в цій бібліотеці, збогачуючи своє знання найкращими українськими й англійськими клясиками.

Більші чи менші книгозбірні є порозсівані по цілій Канаді у наших Отців. Деякі з них мають гарні збірки цінних і дуже рідких книжок. І так, **о. Божик** має повні твори св. Отців; **о. др. Кушнір** має гарну богословську бібліотеку, **о. Семчук** має кілька старинних цінних книг, як требник з написею 1685 р.(чи не П. Могили); почаївський кишенковий часослов із 1787 р., коли монастир і друкарня були ще у василіянських руках; латинську Вульгату, св. Письмо з 1592 р., з часів Папи Климента VIII,сучасника й співтворця св.Унії; рукопис осмогласник із 1845 р. і Псалтир з 1776 р. Гарні підручні бібліотеки мають також ще інші наші Отці,як і також Сестри Служебниці ПНДМ по своїх монастирях.

Із цього коротенького огляду про наші книгозбірні в Канаді бачимо наглядно, що не лише в минулому була наша св.Церква великою покровителькою і зберігателькою української культури, але й такою являється вона у своїх священиках і монахах тут в Канаді. В культурному будівництві канадійських українців і надальше присвічують традиції нашого славного минулого з часів Нестора Літописця та першої бібліотеки за князя Ярослава Мудрого в золотоверхому Києві. Це також певне, що будучий історик із вдячністю буде згадувати не лише про нащі теперішні бібліотеки, але й буде радіти й користати з овочів зусиль перших її піонірів.

о. Др. Василь Кушнір

Поступ Українців Католиків Канади

Рік 1941, це Ювілейний рік. Пятьдесятьліття побуту нашої української еміграції в Канаді. Пятьдесять літ давніше, це малий протяг часу, щоби можна було потягнути певні підсумки здобутків і розвою життя народу чи країни. Нині однак обставини цілковито змінені. Нині властиво нема ні часу ні простору в життю народів і країн і тому вже такий протяг часу як пятьдесять літ побуту нашого українського народу в Канаді вистарчає, щоби бодай в далеких нарисах начеркнути його соціяльну структуру та історію, його побуту та зміни, які в тому часі зазнали великого розмаху та розвою.

В час, коли українська еміграція найбільше приїзджала до Канади, Західна Канада, зі своїми Західними Провінціями майже для історії не існувала. Ми можемо сміло сказати, що масовий наплив української еміграції до Канади в перших літах теперішнього століття, причинився у величезній мірі до цього, що Західна Канада сформувала свої західні провінції Манітоби, Саскачевану і Альберти, з відповідними провінціяльними правительствами та з муніципальними установами. Вслід за тим пішла дуже скоро правильна і щораз то більша удосконалена комунікація а культурне і політичне життя країни дістало свіжої крови українського серця і духа, що лягли в самі основи величної будови нової і богатої країни. Що життя нашої еміграції в так просторій країні укладалося розмірно, при незначних напруженнях, то це треба завдячити у великій мірі впровадження вже іззарання здорового систему справедливости та великого напруження і жертви піоніра українського католицького священика і місіонаря.

ЕКОНОМІЧНИЙ І МАТЕРІЯЛЬНИЙ ПОСТУП НАШИХ ПОСЕЛЕНЦІВ

Як взагалі в історії Канади так і в історії української еміграції Христова Церква була тим угольним каменем, на якому розвивалося дальше наше ціле суспільне і побутове життя. Тому ніхто не здивується, що у цій ПРОПАМЯТНІЙ КНИЗІ нашого життя і наших змагань, є так сильно підчеркнена історія нашої Української Католицької Церкви в Канаді. Духова сила Церкви, це одинокий чинник, який опоясував і нині опоясує многотисячну українську еміграцію, що поселилася від океану до океану. Піддержування і закріплення цеї сили, це був Божий і патріотичний обовязок всіх, які були відвічальними за майбутність нашого життя в Канаді. Спроби заламання цеї сили чи то з рамени чужих чи своїх можна означити сьогодня вже як глибокий нерозум.

П. Василь Єлиняк зі своїми синами, внуками й братьми, у Чипмен, Альта.

З духовими цінностями у своєму серці наша еміграція від самих початків зазначила сильно свій крок в цілі поліпшення свойого матеріяльного і економічного життя і поступу. Люде, що осталися в містах, своєю солідною працею здобули собі признання добрих і совісних робітників. Там повставали перші наші церкви а біля них вінцем окружали їх не чужі але українські доми, спершу більше примітивні, з часом щораз то кращі а нині такі, що є окрасою гарних улиць просторих канадійських міст. Здається, що сьогодня нема одного міста, передовсім в західній Канаді, де би українці збитою масою не жили, не як пришельці, але як горожане, біля своїх гарних і стилевих Божих Домів. В слід за тим українці-міщане стали вже на протязі першого ПЯТЬДЕСЯТЬ-ЛІТТЯ культурним чинником цілого нашого життя в Канаді. Тут виростають численні культурні установи, народні доми, кооперативи, запомогові та добродійні брацтва, що своїми впливами огортають наших поселенців від одного кінця до другого. Вправді до ідеального стану всіх тих організацій та установ ще далеко, однак зваживши молоде життя українських поселенців в Канаді та трудноці, з якими воно мусіло боротися, це безперечна запорука гармонійного і суцільного нашого життя, тим більше, що всі вони побудовані на християнському ідеалістичному світогляді.

Перша ораниця на землі де був ліс.

Український поселенець рубає і корчує ліс.

Іншими дорогами йшло життя наших поселенців на фармах. Всі вони з малими виїмками йшли на фарму зі силою своїх рук, не маючи змоги відразу поставити своє господарство на певній рижині. Тяжкою, невтомною працею здобували вони кожну пядь канадійської, нової землі. Не обійшлося і без цього, щоби не запожичилися в банках та інших фінансових компаніях. Впрочім це була доля майже кожного канадійського фармара. Ріжниця є лише в тім, що підчас коли поселенці інших народів, навіть такі, що одержували визначну фінансову поміч на розвій свойого хазяйства, у великій мірі не вдержалися і полишали фарми, то наші поселенці прямо з каміня добували урожайну землю та перемінили своєю трудолюбивістю пусту, степову Канаду у родючі землі, що є сьогодня окрасою північно-американського континенту.

Більшість нашої української еміграції на фармах жиє з фармарства. Протягом першого пятьдесять-ліття спосіб управи ріллі значно поліпшився, а в наслідок цього скількість рільничих продуктів та добробут загостили в хати наших поселенців. При помочі численних рільничих організацій та їх вказівок поліпшений та усовершений спосіб управи ріллі поширився далеко, а наші фармарі скоро зачали користати вповні з досвіду інших.

Українські поселенці будують першу хату на гомстеді.

На особливішу увагу заслуговує поважна зміна, яка зайшла у фармарських знарядах. Звичайні і прості фармарські знаряди домашнього виробу, уступили місця кращим і успішнішим знаря-

дам машиновим. Добір кращого насіння та гарні у висліди цього майже кожного року на господарських виставах західної Канади давали перше признання українським фармарам. А це стало знова заохотою для них у добірному плеканню. рижного рода скота. Постепенно зарисовується рільнича індустрія передовсім в ділянці молочарства. І хоч ця ділянка господарської індустрії нині тільки що зарисовується, треба признати, що вона вже стала певним жерелом добробуту і богацтва наших українських фармарів. Зникли майже одної ночі маленькі примітивні хати, з примітивним господарським знаряддям а на місце цього пишаються по всій фармарській Канаді прекрасні українські хуторі, найновіще хліборобське знаряддя по просторих та гарних степових дорогах не тягнуться

Наші жінки приготовляють матеріял на будову першої хати, бо чоловіки пішли заробити кілька дolярів на муку і цукор.

Перша хата в новім краю (в Канаді) і перше майно.

більше примітивні вози з повирізуваними з дерева колесами а перебігають авта кермовані рукою українця-фармара і господаря.

ЕКОНОМІЧНИЙ ДОБРОБУТ НЕ ЗНИЩИВ УКРАЇНСЬКИХ ЗВИЧАЇВ

Історія народів учить, що зі зростом матеріяльного добробуту майже завсігди йде в парі занепад моральний та занепад батьківських передань. Що наш нарід добився матеріяльного добробуту в Канаді, про це не може бути двох думок. Однак тому, що цей нарід був і є народом віруючим, тому, що він зачинав своє життя від церкви і таким остався, він зберіг всі батьківські традиції нашої Рідної Землі. Такі побутові картини, як з нагоди хрестин, вінчання і похоронів не то що не затратилися, але при змінених обставинах, здається, прибрали на красі і поезії. Вистане тільки бути свідком одної чи другої картини, щоби про це наглядно переконатися. Як глибоко вкорінені українські звичаї у наших поселенців про це свідчать наші релігійні маніфестації, національні конгреси, більші та менші предприняття, які тісно звязані з побутовим нашим життям. Мимо цього, що рівень життя наших поселенців є високий, українська ноша на фармах не тільки у старшого але і у молодшого покоління є його прикрасою, а українська пісня лунає по просторих степах Канади.

Українці приїздили до Канади великими групами перед великою війною (1914 р.)

РОЗВІЙ ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ

Розвій політичної думки у нашої еміґрації пішов скорим кроком. Мабудь відносини та життя в Канаді були до цього дуже пригожим ґрунтом. Чоловік, що прийшов тому пятьдесять літ до Канади мусів дуже сильно думати про долю свою і своїх. І ця постійна журба про свою долю, про забезпечення її для своїх дітей, наказувала нашим батькам піонірам іззарання брати активну участь в політичному життю Канади.

Першим етапом розвою політичної думки нашої еміґрації це її участь в муніціпальних урядах. Систем місцевих, муніціпальних урядів в Канаді за послідне пятьдесятьліття постійно поправлявся та прибирав на силі особливо в західній Канаді, де наша еміґрація посилилася масово.

В многих округах від самих початків наші люди були вибирані як радні, не тяжко було стрінути також українськохо ріфа (війта). Наслідки

активної участи українців в муніціпальних урядах показалися дуже додатними в кожній ділянці громадянського життя, почавши від справлення доріг, усовершення кумунікації, кращого господарського життя та поладнання дуже важного питання, а саме питання шкільного виховання молодого покоління.

Політична думка українців Канади вже в першому пятьдесятьліттю їх життя сягнула богато дальше поза муніціпальні уряди. Мати своїх представників в провінціяльних і доміняльному парляменті, це була ціль української еміграції від перших початків. Вправді не легко до цього прийшло. Однак після кожної невдачі українці скріпляли ще більце свої зусилля і то так довго, аж доки не вдалося їм вислати свойого чоловіка до одного чи другого парляменту. Під сучасну пору,

Українці поселенці босі бродять водами, несуть муку, цукор та іншу поживу до своїх домів. Це часто траплялося піонірам в Канаді.

українці мають своїх послів в провінціяльних парляментах в Манітобі, Саскачевані і Альберті, а крім цього вже другого з ряду, мають також посла до доміняльного парляменту в особі п. Глинки з Альберти. Найсильніше заступлені українці в Парляменті Манітоби у Вінніпегу, де засідає сімох українців, шість з провінції, а один з Вінніпегу.

Хоч ми тільки в початках нашого політичного життя в Канаді, то можемо сказати, що ці початки є добрі. Добрі вони є передовсім тому, що майже всі українці, які активно інтересуються політикою не підпадають під шумні клічі партії експеременту чи партії актора одної ночі, а держаться життєво випробованих партій ліберальної чи консервативної, які постійно несли чи несуть на сво-

Колись їздили до міста волами, а також виїздили по священика. Нині декуда ще працюють на поли волами.

їх плечах і за своєю повною відвічальністю долю цілої Канади.

Що українська еміграція в Канаді дуже сильно і скоро консолідує свою політичну думку, то цього доказами є також і ця обставина, що з вибухом теперішньої війни, всі організовані українці Канади, які всеж таки мали свої нераз дуже поважні розбіжности, створили одно центральне тіло з ясною метою: 1) старатися усіми силами помогти Канаді і Великій Британії виграти цю війну, а відтак 2) через уряди Канади і Великої Британії старатися, щоби тоді, коли буде рішатися на мировій конференції доля народів, щоби і доля нашого українського народу в Европі була вирішена додатно та щоби він став остаточно вільним і свобідним на рівні з іншими вільними і свобідними народами. Це центральне тіло, в склад якого входять організації: Брацтво Українців Католи-

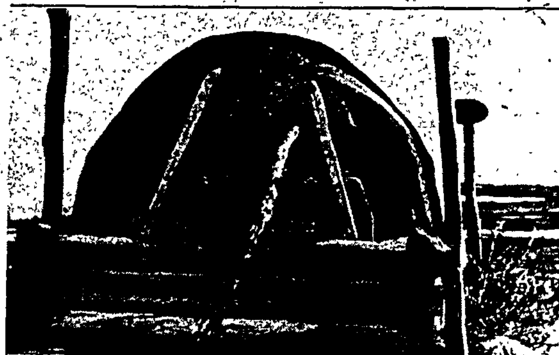

На подвірю нашого фармера подибається часто піч до печення хліба, гарно виліплений, з переду затткання (кагла). З боку стовпці, на яких вішають горшки.

ків, Союз Українців Самостійників, Союз Гетьманців Державників, Українське Національне Обєднання і Союз Українських Організацій, носить офіціяльно назву: КОМІТЕТ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ, якого першим президентом став о. др. Василь Кушнір, парох укр. кат. церкви св. Володимира і Ольги у Вінніпегу.

Так отже українські поселенці в Канаді, мимо всяких труднощів, прибирають на формі і на красі а тяжкі часи, які ми нині переживаємо, будуть тим цементом, що на зарисованих основах закріпить гарну будівлю культурного життя українців в Канаді.

Їдуть в зимі саньми на весілля.

ФАХОВЕ ВИШКОЛЕННЯ МОЛОДОГО ПОКОЛІННЯ

Великий поступ зробили наші поселенці в Канаді в ділянці шкільного та фахового виховання своїх дітей. Хоч самі мало освічені відчували у свойому серці, що вчитися треба і вже перше покоління української еміґрації, хоч виростало не дуже то в сприятливих обставинах, видало поважних людей на кожній ділянці нашого широкого життя. Можемо сміло сказати, що еміґрація малоземельних рільників або рільних робітників перетворилася в Канаді на нарід з виразно зазначеними суспільними станами, в основу яких лягло фахове виховання народу. І тут це тільки початки, бо інакше і не може бути. Якщо однак ця ділянка праці піде більше доцільно, то вже в другому поколінні українські поселенці дістануть всі черти довно розвиненого народу. На першому місці тут треба згадати всіх тих, що їх можна назвати "бинесовці." І тих бизнесовців стрінете всюда по великих і менших містах, по розлогих степових преріях. Нема більшої компанії, більшого предприємства, де би не працювали фахово наші люде. Спершу набирають практики у чужих, більше досвіду, а в коротці повстають таки українські реставранти, готелі, механічні варстати, менші та більші склепи, а то прямо і першо-клясні купецькі гуртівні. Сьогодня, не тільки в українських місцевостях, але серед чисто чужого елементу, чужих людей, не рідко можна стрінути українського купця-шторника, чи властителя гереджу, модерної молочарні, банкового урядника чи управителя великих збіжевих шпіхлірів.

Так колись приїздили вірні на Богослуження в Пено, Альта. (1920 р.)

Похорон в Канаді на фармах. На переді процесія, священик, відтак везуть тіло возом, та довгий ряд вірних. З одного боку ліс, з другого поле.

Крім цього за час пятьдесять-ліття українська еміґрація вміла виховати цілі ряди професійної інтеліґенції, які з малими виїмками беруть також живу активну участь в українскім культурнім громадськім життю. Нині нема майже більшого міста чи місточка, де би не було бодай кількох українських адвокатів, лікарів, дроґістів. Всі вони в більшій части переходили певні етапи, заки дійшли до своєї цілі, до своєї професії. Спершу учителювали між нашими людьми, заробили дещо гроша і продовжали науку на університетах аж до її покінчення. Під тим оглядом українська еміґрація не тільки виховала великі кадри трудової інтеліґенції для себе, але також і для нашої еміґрації в Злучених Державах Північної Америки. Майже всі визначніші і чільніші інтеліґентні одиниці в Злучених Державах, це діти степової західної Канади, наших чесних і добрих батьків. Хоч може поводиться їм добре в Америці, однак всюди підчеркують, що вони канадійські українці, начеб хотіли сказати, що серед розузданого американського життя, вони несуть для свойого рідного народу не тільки своє знання, але рівночасно шляхотність серця і життя після християнських засад та батьківських традицій.

Зарібок українців поселенців в околиці Гадашвіл, Ман. Воження дров з ліса до залізниці. (1934 р.)

Кошення збіжа на фармах західної Канади. (Мондер, Альта.)

Тяжко сказати кілько у нас в Канаді є наших українських учителів. Одно є пев-

Дім нашого фармера в західній Канаді.

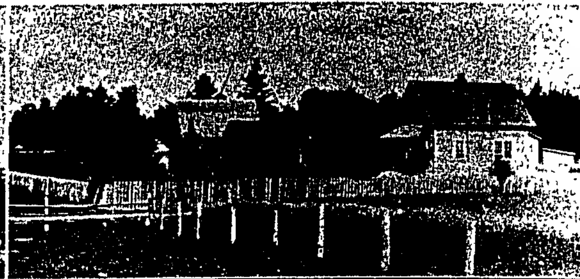

Мешкання і фармерські будинки з загородою в Манітобі.

ним, що є їх много і то в кожній провінції. Виросли з народу і працюють щиро між народом, мимо нераз тяжких а то і невідрадних умовин життя. Про працю учителів можуть часто посвідчити маси виступи нашої української дітвори підчас великих релігійних та національних маніфестацій. В тому зглядї перед ведуть українські учителі Саскачевану та Альберти. Іменовання наших молодих українських учителів шкільними інспекторами, це доказ, як наше учительство ставиться до виховних проблемів нашої доби. Численно заступлене наше молоде покоління на всіх фахах високих шкіл та університетів дає запоруку правильного розвою нашого народу в Канаді що найменше на найблище друге пятьдесятьліття.

Дім Михаіла Сірацького в околиці Мондер, Альта. Подібні доми загально тепер українці будують.

ПОКЛИКАННЯ ДО ДУХОВНОГО СТАНУ, ЦЕ БЛАГОСЛОВЕННЯ ДЛЯ НАРОДУ

На ніщо не придалисяби нам усі здобутки в Канаді, якщоби наш нарід не вмів видати з себе таких людей, щоби посвятили ціле своє життя на службу Богові і своїому народові, щоби були "всім для всіх." Тими, що були "всім для всіх" на самому порозі нашої еміграції в Канаді, то були священики-місіонарі, тому пятьдесять літ назад. Ті, що є сьогодня "всім для всіх" є нинішні священики-місіонарі, ті ,що будуть завтра "всім для всіх" то знова ніхто інший як "священики-місіонарі."

Вони зо своїм Епископом становлять ці головні філяри, хребетний стриж нашого цілого життя в Канаді. Все інше, хоч як би було цінним і вартісним, буде мати своє значіння і вагу лише тоді, коли разом з ними це життя буде будувати і прикрашувати. Хто є з церквою цей є з народом. Хто є проти церкви, цей є також проти свойого народу. Цю правду наша українська еміграція бачила виразно на тих, що пішли дорогою большевизму, як також на тих, що під оглядом релігії були чи є ні зимні, ні горячі.

Як цілість наша, еміграція в Канаді цю правду краще розуміє нині, після тяжких досвідів сектанства, як розуміла це раньше. На місце кількох священиків-місіонарів, що ще кілька літ тому назад з надлюдським вкладом праці і жертви старалися обняти Евангелієм Христа українських поселенців від океану до океану, нині стоїть тих священиків-місіонарів поверх сотки. До численного світського священства, що дало початок місійній праці українців в Канаді згодом прийшла поважна поміч від релігійних Чинів: Чину Найсвятішого Ізбавителя (оо. Редемптористів). Чину св. Василія Великого,а відтак також Чину Отців Облятів. Та найвідраднішим проявом тут це те, що ряди нашого священства в Канаді скріпляють вже сини таки наших поселенців. Нема одного року, щоби Преосвященний Кир Василій не висвятив на священиків трьох-чотирьох молодців уроженців Канади. Еміграція, що є на стільки сильною, що зо свойого лона видає людей здібних до великої служби Богові і народові і то постійно, на ціле життя, серед прикростей, невигод, самовідречення і жертви, така еміграція має всі дані, щоби в часі стати співгосподарем даної землі.

Кошення збіжа в околиці Давфін, Ман.

Крім численних покликань до духовного стану наших молодців, не менші покликання є також до монашого чину Сестер Служебниць, які мають свій матірний дім в Мондері, Альта. Майже в кожному більшому місті Канади та в численних менших місцевостях є дім Сестер Служебниць, а біля їх дому виховні установи, як школи, сиротинці, приюти для старців та немічних, та два наші українські шпиталі в Альберті. Понад сто Сестер виконують цю релігійну і харитативну працю, що не тільки в життю нашого народу, але в життю кожного народу є другими легенями праці і зусиль Христової Католицької Церкви. І всю ту працю виконують сьогодня не хто інший, але доньки нашої еміґрації, що вже в першому поколінню вміли посвятити ціле своє життя на славу Бога і народу.

Солідність української еміґрації в Канаді також і в цій ділянці не ограничилась тільки на Канаду. Вона дала помічну руку другій вітці нашої еміґрації в Злучених Державах, хоч українська еміґрація в Злучених Державах о много старша і не менша чисельна. Вона вислала там многих священиків, а в послідних часах також і Сестер Служебниць, де всі вони працюють для більшої слави Господньої серед того самого нашого українського народу.

о. діякон Еміліян Басюк, питомець духовної семинарії св. Йосафата в Римі. Їх Преосвяще ство посилають своїх питомців до Риму, щоби там скінчили вищі студії, та навчилися свого рідного обряду. В Римі скінчили студії о. В. Шумей і о. В. Гуменюк.
Прошу звернути увагу: наші питомці в Римі носять сині ряси (реверенди), а жовті пояси (національні краски).

ЖЕРТВЕННІСТЬ НАШИХ ПОСЕЛЕНЦІВ

Коли ми так переходимо соціяльну й побутову сторінку нашої еміґрації в Канаді за перше Пятьдесять-ліття, коли переглянемо хочби поверховно цє все, що поміщено в отсій Пропамятній Книзі, то мимоволі насунеться нам перша думка, а іменно: українська еміґрація в Канаді мусіла бути у великій степени жертвенна. І так дійсно воно було. Народнього майна нашої еміґрації в Канаді числами вже напевно тяжко обняти. А все те сталося тільки завдяки жертвенности наших людей. Жертвенність це виплив віри. Лише тому перебули вони перші не легкі часи свойого життя в Канаді, лише тому, що мали віру, зуміли збудувати своє життя за пятьдесять літ так, як може іншим і сто літ булоби за мало.

При всій журбі о долю свою і своїх в Канаді, наші поселенці не забували ніколи про долю Старого Рідного Краю. Вони тішилися, коли чули добрі вістки зі Старого Краю, і плакали, коли ворог нищив і палив. А коли треба було дати жертву для Рідного Краю, то не треба було особлившої заохоти. Вони це розуміли і відчували і жертва їх була щира і обильна вірних синів Рідному Краєві.

Так отже на порозі першого Пятьдесять-ліття українська еміґрація в Канаді стоїть вже як господар у своїй власній хаті, хоч по тяжкій праці, однак невтомлений і живий, хоч пів віка тяжить на його плечах, завсігди ще веселий і молодий, у свойому серці повний солодких мрій і рожевих надій, чого йому не вдасться осягнути, він передасть це як батьківський заповіт для своїх рідних дітей.

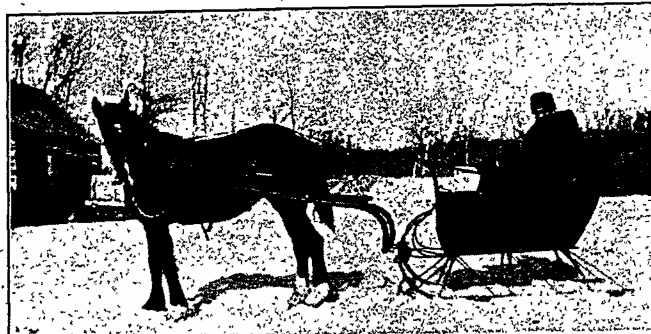

Наш священик їде в зимі на Богослуження. (Знимка з околиць Ольга, Ман.

ЛЕТУН ВОЛОДИМИР КАБИН

Родився у Винипеґу 12 липня 1913— вчився при церкві св. Володимира і Ольги і там дістав основи своєї релігійно-народної приналежности.

1935 року дістає грамоту летунства в Торонті. Має право літати на приватних літаках, торговельних і перевозових. Окремо має вишкіл бездротного радієвого надавача і впорядчика летунських піль.

Володимир Кабин перший український летун.

Два роки працював як летун для розсліду погоди у висотах.

В грудні 1940 стає на службу Всеканадійської Летунської Лінії, як перший летун українець в Канаді, що постійно веде літаки на певній віддалі з подорожними.

Молодий, жонатий, середного росту, добре збудований, круглолиций, з ясними очима і темно русявим волосом, говорить ґарною українською мовою і радо підчеркує своє українське походження. Всюди також заявляє себе членом і вихованком нашої Церкви в Канаді.

ЛЕҐКОПАДНИК НИКОЛА ШУНЬ

Родився в Олеську, повіт Золочів, 2 квітня 1910. До Канади приїхав в 1928 році. Вчився летунства в Аврора, Ил. на бальоні, потім продовжав скакати з літака у Винипеґу. Має свідоцтво Королівської Летунської Сили, Ирвин Компанії Леґкопадів та Бальонів.

Нежонатий. Працює тепер в Осередній Летунській Школі Вправ в Портедж Ляпрері, як військовий інструктор і головний завідатель леґкопадів. Молодий, рухливий, чемний— говорить по українськи милим подільським говором. Підчас Зелених Свят 8 червня 1941 злетів з літака на леґкопаді, прямо над цвинтарем Всіх Святих, тримаючи в руках вінець, щоби його зложити потім на гробі рідної мами, яка там спочиває. Згодом ціла родина клячала довкола могили в тихій молитві, коли наш священик правив панахиду за душу покійної.

Н. Шунь є взором успіху, а також найкращим взором повоєнної еміґрації—вірности, любови і релігійности.

Никола Шунь провірює леґкопади.

ЧАСТЬ III.

Вступ до Третої Части

Тому пятьдесять літ перші наші поселенці приїхали до Канади. Це були Василь Єлиняк і Іван Пилипівський з села Небилова, повіт Калуш, Західна Україна. Вони переїхали широкі простори Канади і заїхали далеко на захід, де нині Чипмен в Альберті. Там вони осіли і вже за кілька літ з іншими, що на їх листи і заохоту приїхали, будують першу нашу церкву в 1897 році на Стар, Альта. Рік передтим, бо в 1896 р. приїзджає відвідати наших людий о. Нестор Дмитрів, а на Стар приїзджає вже сталий парох о. Іван Заклинський. Коли зважити, що найперші поселенці приїхали 1891— першу церкву збудували 1897, а 1896 вже приїзджає наш священик для обслуги ще тоді дуже мало численних вірних— маємо незбитий доказ, що наша Церква дала почин організаційній праці українців в Канаді, ніколи не занедбувала своїх вірних, дбала про них від самих початків, серед злиднів і невигод— і коли ми нині розрослися і скріпнули непомірно від тих перших часів, то львина пайка заслуги за те все, що маємо нині здорового, вартісного і сильного— це заслуга нашої Церкви і нашого священства, котре часто працювало серед найтяжчих обставин, голодне і холодне, без найменшої забезпеки, вічно наражене на напасти і відбиваючи удари, яких вороги не щадили, щоби розбити моноліт віри і нації серед українців.

Як згадано, перша наша церква збудована на Стар в 1897 році, а вже 1900 року доводиться о. Заклинському, тамошньому парохові звести наглу і люту борбу з російським батюшкою Корчинським, який приїхав з Аляски і осів на Востоці, та став розбивати нарід і обезсилювати царським православієм. Однак навіть серед розгару тої борби, в котрій з одної сторони виступав наш священик, бідний, без гроша, без помочі, без впливів, парох такихже людий, що доперва стали осідати на прерії і робити перші початки життя— а з другої сторони царський духовник російської місії, добре платний, забезпечений, впливовий і незалежний від людий та їх помочі— наш священик і наша Церква побідно пробивається вперед. Організаційна праця не устає і о. Заклинський в 1900 році основує парохію в Гиліярд, Альта. та посвячує там цвинтар. Ось взір тої небуденної моральної сили нашої Церкви і нашого священика, котру тільки дає ласка Божа і правдива віра.

В 1897 році зачинають прибувати наші поселенці і поселюватися також в Манітобі та Саскачевані. В Манітобі будують перші дві церкві в 1898 році— в Стюартбурн церкву св. Духа і церкву св. Арх. Михаїла в Минк Ривер. Вже в 1899 р. будують першу церкву під самим Винипеґом, в Гонор. Ця церква Пр. Тройці стоїть досі при головнім гостинці по східнім боці Червоної ріки і єднає наш нарід, який замешкує цю околицю збитою масою.

Перша церква в Саскачевані це церква в С. Джулієн, котру збудували в 1902 році.

Доперва потім зачинають будувати церкви на сході Канади. Шлях поселення ішов зпершу на захід і доперва потім вертав назад на схід, як дивно це виглядає. Наш нарід не довіряв містові, любив просторі лани, шукав їх і ішов туди, де була широка прерія. Доперва потім зачинають наші осідати по містах і шукають праці по фабриках та ріжних мійських підприємствах. Це надає всьому нашому поселенню зараз від початків черту виключно хліборобського поселення. І тому годиться на цім місці зазначити, що найбільше наша Канада зискала від наших людий через хліборобство. Українське робітництво, будова шляхів, це була побічна праця, з конечности, щоби підпомогти хліборобство. Наші люди приїхали і були головно хліборобами— виробили міліони акрів землі, піднесли рільництво Канади на небувалий рівень і тим дали можливість розбудови залізничих шляхів, промислу та торговлі. Українські робітники творилися поволі, з конечности і з тяглости праці, котрі почали по містах, як заробітчани, а потім остали в цій праці вже з привички. Цей хліборобський характер наше поселення здебільша задержало досі і доперва тепер починається нова тяга— до міста, до торговлі, до промислу, до влади. На початку другого пятьдесятиліття українці в Канаді розвивають свою силу в цім дальшім напрямі і коли Бог поможе а нарід побідить всякі трудноші, то за других 50 літ ми будемо мати сильну верству міщанську з численним інтеліґентським проводом, сильну грошево і сильну морально, під проводом нашої Церкви і нашого священства. Під цим оглядом місто Винипеґ може бути ярким знаком і дороговказом, бо тут маємо вже

сім наших церков зі сталими парохами, одну цілоденну школу і вечірні школи при кождій парохії на 21,217 осіб нашого населення в цім місті після числення в 1931 році.

В ріжних провінціях на початках уряд ріжно ставився до наших церковних організацій. В Альберті уряд звичайно давав по 40 акрів землі даром на церкву і цвинтар, або бодай 10 акрів. Знаємо приміром, що о. Павло Тимкевич, котрий прибув до С. Манкел, Альта. в 1898 році, заплатив самий в Едмонтоні $10 за 40 акрів дарованої урядом землі під церкву— тих десять долярів, то була тільки формальність і кошти перепису. Подібно уряд в Саскачевані деколи давав землю для парохії, як це було на Доброводах. З того приводу однак часто виникали суперечки між нашими людьми, котрі раді були захопити цю землю. Все таки тим чином придбано много майна і зроблено богато добра на самих початках.

В 1910 році приїзджає до Монтреалу Митрополит Андрей Шептицький, відвідує наші церковні громади від моря до моря, потішає, напоминає; бадьорить— і зараз присилає до Монтреалу першого пароха, в особі о. др. Карла Ермія, котрий розвинув на сході Канади живу церковну організаційну діяльність. Він їде до Сидні, Н. Ск. і навіть до Торонта— колиб поминути будову першої церкви на сході у Форт Виліям, Онт. в 1909 р. за о. Т. Двуліта, що приїхав сюди з Америки, то праця о. др. К. Ермія була вирішальною для дальшого розвою наших парохій на сході Канади.

Годі поминути мовчанкою приїзд перших наших монахів до Канади, о. Ахіля Делярого, ЧНІ. в 1899 р. до Брендону і Отців Василіян в 1902 р.— о. Плятоніда Філяса, о. Созонта Дидика і о. Антона Строцького. З прибуттям черців наше релігійне життя в Канаді дістало дальших щирих робітників на ниві Христовій і праця церковна пожвавилась. А згодом прибувають до праці ще Отці Обляти.

Тодіж 1902 р. приїзджають також перші чотири Сестри Служебниці і починають вельми хосенну і потрібну працю над українською дітворою Канади.

Отці Редемптористи осідають настало в Саскачевані від 1904 р., а Отці Василіяни, перебувши короткий час в околиці Альвени, Саск., осідають настало в провінції Альберті.

При монастирях повстають школи, лічниці, видавництва.

При всіх майже наших церквах в домінії від перших початків організуються сталі вечірні школи, або бодай принагідні вакаційні, ведеться систематична наука катехизму і тисячі нашої дітвори виростають в любові і вірі своїх батьків, окрилені дбайливою опікою і працею Української Католицької Церкви в Канаді.

Годі поминути мовчанкою також Адреси, яку Митрополит Андрей написав по приводу свого побуту в Канаді в 1910 році. Ця адреса вийшла 1911 р. і була розіслана всім католицьким епископам. Вона з'ясовувала невідрадне положення нашого народу і Церкви в Канаді по причині браку власного епископа ординарія і оконечно причинилася та вирішила справу в нашу користь. Вже рік потім, 1912 р. приїзджає до Канади перший наш епископ ординарій, в особі Преосвященного Кир Никити Будки. Відтоді наше життя починає плисти сильним руслом, організаційне життя церкви кріпне і поширюється.

1929 р. дістаємо другого з черги нашого владику, Їх Ексцеленцію Преосвященного Кир Василія Володимира Ладику, ЧСВВ. Праця набирає ще більшої сили, зростає число духовенства і рік 1941 позначився числом сто всіх наших священиків в Канаді. Церква стає певно забезпечена на будуче, релігійна боротьба, що коштувала наш нарід стільки енергії, гроша і сил, притихає а то й зовсім устає,—вся енергія, сили і праця ідуть тепер на позитивну розбудову нашого релігійного життя в Канаді.

А є для кого і між ким працювати.

Число нашого поселення постійно збільшається. Обчислення на сході Канади маємо з 1931 року. Державна статистика виказує, що тоді на сході було стільки українців:

В Новій Скошії, душ	871
В Квебеку	4,340
В Онтеріо	24,426
Разом всіх	29,637

українців на сході Канади після числення в 1931 р.

На заході Канади маємо обчислення з 1936 року. Воно виказує таке число нашого народу в трох західних провінціях:

В Манітобі, душ	86,982
В Саскачевані	75,984
В Альберті	63,073
Разом всіх	226,039

українців в трох західних провінціях. Зчисливши число українців на сході і на заході Канади— буде нас усіх 255,676. Це числення однак збільшить, коли зважимо, що схід поданий за численням тому десять літ, а захід після числення тому пять літ.

Після обчислення в 1931 р. всіх українців в Канаді було тоді 225,113— з того українців католиків 186,587, або 83% всіх українців в Канаді.

Безперечно, що це число належить збільшити тепер, в 1941 році.

Незбитим однак фактом остає, що наша Церква і наші вірні становлять подавляючу силу нашого поселення в Канаді. За чим є наша Церква в Канаді; це невідклично вирішує справу. Без нашої Церкви між українцями в Канаді годі починати яку справу.

50 ліття нашого поселення в Канаді це справедливо 50 ліття праці нашої святої Церкви, її зусиль і трудів над розвоєм свого народу, над його добробутом дочасним і вічним, це 50 ліття побіди і тріюмфу правди і чести над всім злом і розбиттям. Церква перша організувала, давала провід, будувала і боронила нарід свій. Це світле завдання вона незмінно виконуватиме далі через століття, як світильник і жерело ласк свого народу, як містичне тіло Христове, святе і непобідиме по вічні віки.

о. Степан Семчук.

СХІДНА КАНАДА

Провінції:

Нова Скошія

Квебек

Онтеріо

Вступ

Серед горбовин і озер, долин і лісів, широкої східної полоси Канади поселилися українські поселенці значно пізнійше, як на заході. Тут приїзджали тільки шукати тимчасових зарібків— осідали настало аж пізнійше і то головно по промислових містах. Хліборобське населення наше тисячами осідали зате на прерії— їхали будувати кращу долю на заході Канади.

Найперші наші поселенці поселилися в Сидні і були принагідні заробітчани. Там вони організують одну з перших церковних наших громад на сході вже 1912 р., а 1913 будують першу церкву.

Через схід переїзджали на захід всі наші священики. Відвідав схід також Митрополит Шептицький в 1910 р. На поручення Митрополита приїзджає настало і осідає в Монтреалі о. др. Карло Єрмій, світський священик. В тім часі о. др. Єрмій зачинає широку діяльність— відвідує Сидні в Новій Скошії, але також відвідує Торонто, куди в 1912 р. приходить настало перший парох о. Боярчук. Цей знова відвідує наших парохіян в Ошаві і дає почин до заснования парохії.

А ще передтим в 1909 р. повстає одна з перших наших парохій на сході, в Форт Виліям — парохом був о. Т. Двуліт.

Так поволі через працю наших отців з таких осередків, як Монтреал, Торонто і другі, зачинають організуватися церковні наші громади, котрі нині мають здебільша величаві муровані церкви і котрих майно іде в сотки тисячів долярів.

В противенстві до заходу парохіяни на сході це здебільша робітники. Вони також перейшли тяжку борбу о душу— але менше з сектанством, як радше з червоним радикалізмом.

Нині на сході працюють 19 отців— з того світських 14, монахів 5 Чина св. Василія Великого. Сестри мають три монастирі і ведуть Рідні Школи при парохіях. Є ще велике поле до праці і найкращі можливости для розбудови наших церков і шкіл, многі промислові околиці ждуть ще своїх організаторів отців.

* * *

Нова Скошія має 21,068 квадратових миль, або 13,483,671 акрів землі і 230,100 акрів під водою. Тягнеться на 321 миль, широка від 50 до 105 миль. Богато садів і красні лани це майно провінції. Істнує як провінція від початку канадійського союзу в 1867 р. Всього населення є 554,000 душ— з того українців 871 (1931 р.)

Квебек має 594,534 квадратових миль, або 442,153,287 акрів землі і 10,220,314 акрів під водою. Це найбільша провінція Канади і має найкращі пристані, куди заїзджають кораблі світа. Всього населення є 3,210,000— з того українців 4,340 (1931 р.).

Онтеріо має 412,582 квадратових миль, або 234,163,030 акрів землі і 26,484,606 акрів під водою. Це промислова провінція, в околиці Наягари плекають овочеві сади. Всього населення є 3,752,000 —з того українців 24,426 (1931 р.)

Наші поселенці на сході живуть головно по промислових містах, це здебільша робітники. Наростають ряди професіоналістів, лікарів, адвокатів, інжинірів, ітд. Мала скількість живе на ріллі і плекає сади.

Всюди однак, де здоровий інстинкт народу велів організувати Церкву, там нині є красні святині Божі, школи при них і священики, котрі дбають про релігійно-моральний стан повірених собі душ, а тим самим є остої збереження у вірі і народности батьків.

Поодинокий стан парохій на сході Канади описаний на основі парохіяльних кних з першої руки. Заподали одвітні отці парохи. З деяких місцевостий подано спогади достовірних і безсумнівних свідків-очевидців. Під тим оглядом вичерпуючий огляд парохії в Сидні, Н. Ск. є зразковим для майже усіх наших парохій на сході.

о. Степан Семчук.

Сидні, Нова Скошія

Українська Католицька Парохія св. Духа. Церква перший раз збудована 1913 року на передмістю Pier при розі вулиць West St. & Swan St. Церковна площа займає 4 лоти, 100 x 191, обгороджена штахетами. Вхід до церкви від сходу, при вулиці Вест. Гарна брама і бічні фіртки, засаджені дерева, навколо росте боз. В куті стоїть дзвіниця з одним дзвоном.

Церковний будинок стоїть на похилій площі, під церквою підвал з 1913 року. Стара церква коштувала $9,000. В 1933 році в маю стара церква згоріла і на тих самих основах збудовано нову деревляну церкву.

З кінцем 1939 року парохія св. Духа в Сидні мала 472 душ.

В самім місті Сидні було членів 94 родин.

В Глесбей і околиці членів 27— разом всіх членів 121.

Наші діти майже всі ходять до місцевих католицьких прилюдних шкіл, котрі ведуть Сестри св. Відкупителя. Рідну Школу ведеться в Парохіяльнім Домі побіч церкви. Дітий ходить 40.

При парохії істнують: Свічкове Брацтво і Сестрицтво, членів 60, всі приходи ідуть до спільної каси. Марійський Союз Дівчат має 15 членів, помагає в праці церкви, гроші віддає до спільної каси.

Священик стало править в Сидні, і раз в місяць в Домініон. По відправі все є наука катехизму, з котрої користає 80 дітий.

ПЕРШІ ПОСЕЛЕНЦІ

Першим поселенцем в Сидні був Никола Федорів (Федора), син Василя і Софії з Чаплинських, уроджений 26. IX. 1880. в селі Надорожна, повіт Товмач. Від 11 року життя став сиротою і виховався між чужими людьми. В 1901 році пішов до війська і тоді вирішив краще не вертати в рідне село, а їхати в світ.

Через Ротердам і Ліверпул приїхав до Галіфаксу, Н. Ск. і 3 червня 1901 року висів з залізниці в Сидні, Кейп Бритон, Н. Ск. Місто лежить над Атлянтийським океаном і було тоді заселене переважно шотляндцями і індіянами. Було також кілька італійців і кілька мадярів. Коли Никола стрінув на вулиці якогось чоловіка в старокраєвім убранню, приступив до нього та став випитувати. Однак не були годні розмовитися. Той чоловік завів його до урядника залізної фабрики за роботою. Урядник питав Николу, але Никола негоден був відповісти. Коли урядник в полудне виходив з бюра, Никола також вийшов на вулицю і сів на пеньку, де тепер головна вулиця. Тоді ще там були пеньки. І знов побачив того самого чоловіка, що завів його до бюра. Встав, просить "essen"— а вже третий день минав, як їв обід в Канаді. Чоловік дав йому 25ц. і знова показав в сторону фабрики. Коли урядник знова отворив бюро, Никола прийшов знова. Тоді урядник написав йому карточку та рукою показав на корабель— мовляв, іди туди! Никола взяв картку та пішов. По дорозі вступив до крамнички і дав склепареві 25ц. за один

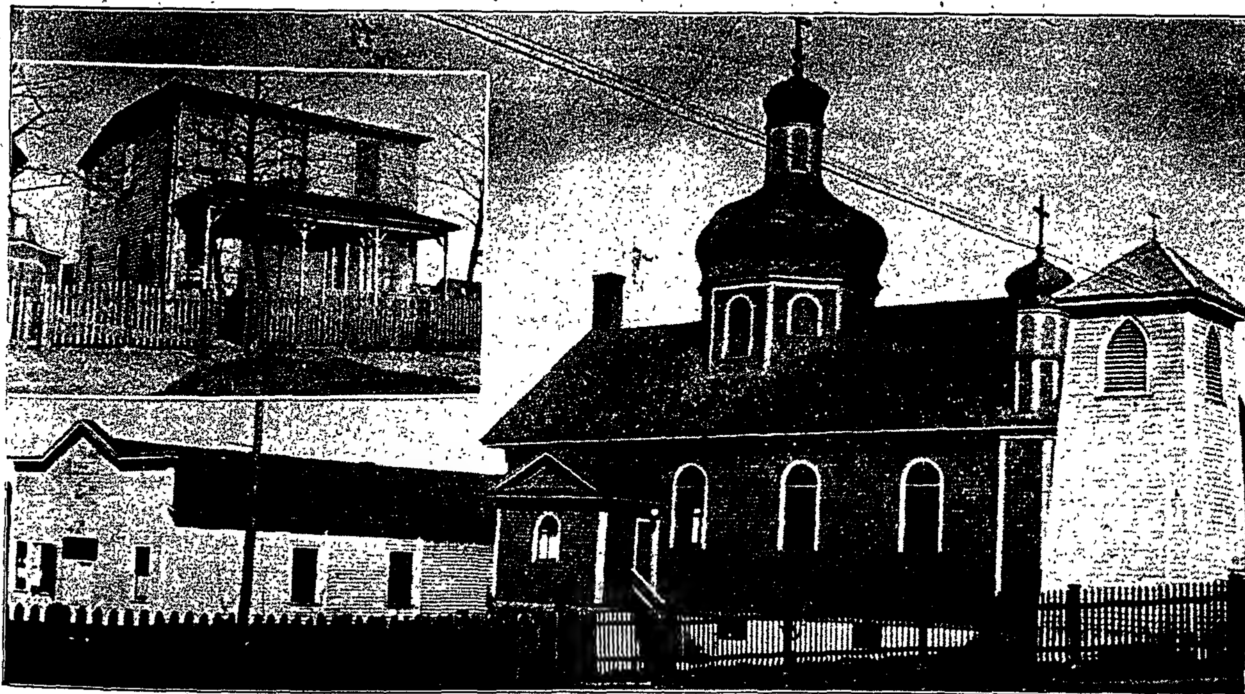

Нова церква св. Духа в Сидні, Н.С. З лівого боку гр. кат. Нар. Дім, а в горі з ліва резиденція для священика. Напереді з права дзвіниця.

хліб. Склепар видав 22ц. Тоді Никола ще побачив бочку а в ній оселедці. Взяв оселедця і дає всі гроші. Склепар взяв тільки одного цента, а решта віддав. Никола дуже зрадів, що найшов такого чесного чоловіка. Коли Никола прийшов до

п. Николай Федора, перший укр. поселенець в Сидні, Н.С.

пристані, усів та став їсти— той бохонець хліба і оселедець дуже смакував. Побачив це корабельний кухар та кличе до кухні, але Никола не пішов. Він був рад, що має ще 21ц. а за це купить кілька бохонців хліба. Звідтам приїхав до Марбел Мавнтейн, яких 50 миль від Сидні і став до роботи в каменоломах. За день заробив $1.10 і дуже тішився, бо в краю за 16 годин на лані отримував тільки 20 сотиків. В грудні компанія перевела всіх робітників до залізної фабрики в Сидні. І знова Никола прийшов до того самого бюра і побачив того самого пана, але вже міг розмовитися. Він називався А. Б. Мекдонелд і дав йому картку до роботи між самими муринами при печі.

В 1904 році приїхало поважне число українців з Гусятинського повіту і деякі з Бесарабії. В 1907 році знова приїхали наші з повіту Городок Ягайлонський і з Буковини. Тоді приїхало також кілька поляків. Компанії треба було чоловіка, що вмів би розмовитися з тими людьми. Покликали Николу, котрий вже навчився по англійськи читати і писати. Так Никола став форманом на головній площі компанії і розміщував людий до ріжних робіт та пояснював їм, що і як треба робити.

В 1912 році приїхали знова многі українці. Тоді Николу закликали до головного бюра, де став урядником праці для славян. Маючи більше можливости і знакомства Н. Федорів робить заходи для збудовання церкви. Люди послухали, зорганізувалися і збудували церкву 1913 року. Коли зачалася світова війна в 1914 році многі люди попались в полон тому, що називали себе "австріяками." Ті, що назвали себе українцями, остали в праці. В 1915 році много українців з Бесарабії і з Подільської губернії вступили до канадійської армії. Між ними були також галичани, що записали себе українцями. Всі вони поїхали на фронт до Франції і вже не вернули назад до Сидні. На жаль не було кому тим занятись, щоби докладно все записати і так воно пропало.

ПОВОРОТ ІНТЕРНОВАНИХ З ТАБОРІВ

В 1916 р. з фабрики заліза майже всі молоді робітники пішли до війська. Тоді забракло робітників у фабриці заліза і в копальнях вугля та руди. Власти дозволили, щоби до тої праці ужити інтернованих. Компанія спровадила 600 таких інтернованих. Перша група прибула з Амгерст, Н. Ск. в лютім 1916 р. сто українців з Буковини, котрих уряд звільнив і примістив до праці у вуглевих копальнях в околиці Глесбею і Домініон. Всі вони радо взялися до праці. Друга група, яких 200 душ, приїхала з Спирит Лейк, Кв. в марті 1916 р. Це були українці з Галичини і Буковини, всі вони однак признавались, що "австріяки." Їх приміщено до праці в каменоломах в Марбел Мавнтейн. Деяких старших людий приміщено тоді в фабриці заліза в Сидні а для помешкання компанія збудувала для них бараки, кухню і їдальню. Помешкання було тоді дістати дуже тяжко. В місті було тісно. Однак люди себе любили і радо один другому помагав.

В червні 1916 р. прибула трета група інтернованих з Капускейсинг, Онт., самі молоді, зовсім іншого настрою, як попередні. Приміщено їх в бараках, були самі українці галичани і кілька поляків. Ці зачали голодівку. Через два дні не їшли до їдальні. "Ні, робити, ні їсти не будем, везіть нас там назад, звідки привезли— або до Австрії." Приходив до них о. Е. Красіцький, тодішний парох в Сидні, але ані просьба священика, ані намагання урядників нічого не помогли. Всі для них були зрадниками і москофілами. А всі ці клопоти зайшли через скрупулятне міркування про присягу. Коли о. Красіцький відійшов від них ображений і прозваний ріжними простацькими іменами, то на другий день вернув. Стрінув кількох знакомих з вчорайшого дня і питає:—Чому ви такі неспокійні? Що з вами є?

—Якто, ви не знаєте отче, чого?! Таж ми присягали найяснійшому монархови Франц Йосифови, що будем до смерти боронити нашу батьківщину, а отець духовний як думають, що то не гріх присягу ломити? Таж кара Божа нас чекає...

—Так, воно правда, каже о. Красіцький. Присягу зломати це великий і тяжкий гріх. Але так як я розумію, то ти брате вже давно зломив ту присягу, яку ти зробив для батьківщини.

—А то як?— стали питати.

—Чи ти лишив яку батьківщину в Старім Краю? Чи вернеш туди?

—Та то правда. Я лишив панські коні на фільварку, та чого буду до них вертатися, каже один.

Так і прочі. Лишили морг, або пів поля, що вже хтось уживає ту батьківщину, то най її боронить.

—Ваша батьківщина тут в Канаді, ідіть до роботи, що дає вам життя. В новій батьківщині треба слухати законів тої нової батьківщини.

—То правда!—загомоніли всі і стали розходитись. Зараз пішли до їдальні на обід а потім до праці. Платню платили їм ту саму, що другим робітникам.

НЕОБЕРЕЖНІСТЬ З ДОКУМЕНТАМИ

Всі, що були інтерновані, дістали документ відпущення з табору, "release of imprisonment". Хто цей папірець заховав, то за два тижні часу виплачували за працю в таборі. Були такі, що отримали по кількадесять долярів, а були такі, що й більше, бо були довше в таборі, як рік. Але многі знищили, або таки зараз відкинули свою посвідку і не мали чим виказатись. Ті нічого не дістали за свою працю в таборі.

"НЕХАЙ СВІТ ЗНАЄ..."

Так написав до американської "Свободи" в 1912 році бл. п. Григорій Сватко: "На острові Кейп Бритон в провінції Нова Скоція живуть українці поверх десять років без своєї церкви і без священика. Люди живуть літами без святої сповіди, тужать за своєю церквою і богослуженням. Протестантські пастори вештаються поміж наших людий і роздають свої письма. Слабодухи хитаються у вірі."

За пару неділь прийшов лист від о. др. Карла Єрмія з Монтреалу, котрий заповів, що наш священик вкоротці приїде та треба засновати брацтво.

ЯК ПРИЙШЛО ДО ЗАСНОВАННЯ ЦЕРКВИ?

22 мая 1912 р. заходом Николи Федори скликано українців на довірочні збори і тоді по відповідній нараді основано Брацтво св. Духа. Ціль Брацтва— всіми силами старатися збудувати українську католицьку церкву в Сидні. Обовязком кождого члена приєднати як найбільше членів, збирати вписове, членські вкладки, як також добровільні датки на будову церкви. Вписове ухвалено тоді 50ц., місячна вкладка 25ц. Приміщення Брацтва було в хаті Михайла Федори, під ч. 110 Ферис стр.—даром. До заряду війшли слідуючі особи: Никола Федора, предсідатель— Стефан Павлюк з села Ричичі, повіт Городок, заступник—Михайло Федора, скарбник—Олекса Чвалюк —Іван Налепа з села Добрян, повіт Городок— Михайло Свистун, провірники. В члени вписалися слідуючі: П. Дмитрух, І. Міліян, Кіндрат Свистун, Стефан Галіберда, Антін Гук, Михайло Гавриляк, Яків Содома, Григорій Сватко. Всі зложили вписове і вкладку.

Це перші кроки в Сидні між українцями, щоби заснувати церкву. В парохіяльній книзі точно записані всі засідання. Видно, що всі поважно взялися до праці. На засіданню 16 червня 1912 р. вписалися нових 41 членів а стан каси був $81.26. Закуплено книжки для урядників.

ЯК КУПЛЕНО ЗЕМЛЮ ПІД БУДОВУ ЦЕРКВИ?

На засіданню 7 липня 1912 рішено купити землю під будову церкви, а на слідуючім засіданню за тиждень вибрано комітет, котрий мав вибрати догідну площу. До цього комітету увійшли: Никола Федора, Михайло Федора, Михайло Гавриляк, Михайло Мариняк, Гринько Пронько, Іван Бігун і Іван Лазьо. 4 серпня цей комітет повідомив членів, що площу вибрано і куплено, 4 лоти за $197, в самім осередку наших поселенців, на розі вулиць Вест і Сван. На завдаток комітет дав $20 а на решта підписано нот, платний за три місяці. Тоді вибрано двох збірщиків для Глесбею: Івана Мальованого і Івана Мельника.

Тому, що Брацтво зростало і в приватній хаті годі було переводити кождий раз збори, рішено 11 серпня 1912 р. побудувати малий будинок на вище згаданих лотах. Будинок збудовано 12 х 16, однак цей будинок був замалий. На засіданню 15 вересня вписалися нові члени і в домівці бракло місця. Рішено ще добудувати 12 х 16. А всіх скликати на надзвичайні збори в справі будови церкви.

Ці збори були 6 жовтня 1912 р. при участи 80 членів. Збори отворив Н. Федора молитвою "Отче наш." Прочитано протоколи від початку заснування Брацтва. Всі були за тим, щоби почати будову церкви. Вибрано будівельний комітет з тих членів: Іван Шелер, Михайло Мариняк, Михайло Свистун, Стефан Куциняк, Іван Бігун, Іван Лазьо і Стефан Павлюк.

Внесок Н. Федори, щоби спровадити українського католицького священика, принято одноголосно. Написано лист до о. др. Єрмія в Монтреалі. Відповідь була назад в середу 10 жовтня, 1912. Другий внесок Н. Федора був, що по приїзді священика будівельний комітет зложить присягу вірности для церкви, що буде працювати совісно і корисно для церкви.

На засіданню 10 листопада 1912 обчислено прихід з підприємства, котрий виносив $57.38, члени зложили датки від себе, того дня вплинуло до каси $71.03. Принято двох членів: Михайла Налепу і Стефана Давида. Прочитано лист від о. др. Єрмія, що обіцяв прибути на 17 листопада. Ухвалено вислати на подорож священикові $20.

В неділю 17 листопада 1912 приїхав до українців католиків в Сидні о. др. Карло Єрмій. Богослуження правив в римокатолицькій церкві Св. Відкупителя. Першу Службу Божу правив там як звичайно о. Мекнайнос для своїх парохіян і заголосив, що другу відправу буде мати український священик для своїх людий. Тоді многі наші приступили до св. сповіді. На відправі були не лише українці з Галичини, але також з Бесарабії і були росіяни, котрі тоді ще не були зорганізовані, аж в 1916 р. прибули їх духовні. Коли люди почули: "Благословенно царство"— то сльози поплили з очий з радости, всі співали. По Службі Божій священик заголосив збори на 4 годину пополудні в брацькій домівці.

На збори люди прибули дуже громадно. Збори отворив Н. Федора і повитав о. др. Єрмія многолітствієм. Отець подякував за любов і щирість. Отець вказав ревність вірних та візвав до більших жертв. В тім напрямі промовив також Н. Федора і тоді поплили більші жертви так: Іван Налепа дав $50. Іван Лазьо дав $20. По $10 дали: Н. Федора, М. Мариняк, Ст. Павлюк, Ст. Галіберда, М. Гук, Гр. Сватко, Яцко Содома, Ів. Бігун, Лев Михалевич, М. Федора, М. Будзинський, М. Налепа, Ст. Куциняк, Ів. Галіберда, Гр. Чорненький, М. Свистун, Кіндрат Свистун, Ан. Стадник, М. Захара, Гр. Гук. По $5 дали: П. Мельник, М. Стись, Ст. Пацай, Ст. Стадник, Ол. Чвалюк, М. Мацьків. Збірку перевів Іван Шелер. Разом з дрібними жертвами зібрано тоді $322.15.

Священик похвалив добре діло наших поселенців, казав принести огородник і став копати. Кождий з присутних взяв собі за рискаль і повстав гарний знак. Другого дня вечером відїхав

від нас о. Єрмій, що започаткував велике діло словами: "Дому Твоєму подобає святиня Господи, в долготу дней."

Початок о. др. Єрмія дав завзяття нашим поселенцям. Зараз по роботі ішли і копали без найменшої винагороди. А тоді у фабриці працювали по 12 або 13 годин денно, не так як нині 8. За тиждень викопали підвал. На засіданню 24 листопада 1912 ухвалено, щоби Іван Лазьо був головним будівничим і щоби ще цего тижня вицементував підвал, 32 х 62. В Сидні зима зачинається з кінцем грудня або в половині січня, часто на Різдво паде дощ. Іван Лазьо походив з села Вовчухи, повіт Городок.

На засіданню 1 грудня збірщики зложили свої збірки в сумі $151.57 і то за один тиждень. На хрестинах в М. Мельника зібрали $45.25, на коксовні зібрали $67.15 і на кольонії $39.17. Збирали де і як могли, коби тільки збудувати церкву. "Яка любов була тоді між людьми і яка щира жертвенність! Збірщики ходили що суботи збирати на церкву. Увійдуть до хати, а в хаті звичайно тоді мешкали по 10 або й більше разом— кождий дав по 50ц. або 25ц. а коли котрого не було дома, то другий давав за нього." Так тепер ще оповідають. А газдині розказують: "Як приїде зі старого краю робітник, зараз наші беруть до себе і гостять, не роблять ріжниці, звідки. Випитали про Старий Край а тоді збірка на шмаття, переберуть його з полотнянки в канадійський сурдут, потішаться ним пару днів, він відпічне а тоді відпровадять до фабрики на роботу, де принимав Н. Федора. Як на разі не було місця, то Н. Федора просив, щоби поміг при будові церкви." Нині ті часи минулись.

На засіданню 1 грудня рішили вислати $30 о. Вол. Винярському до Торонта на подорож.

о. Володимир Винярський приїхав настало до Сидні 15 грудня 1912 р. Однак остав там лише до 5 марта 1913 р. і відїхав до Старого Краю. Коли о. Винярський приїхав, то все заохочував людий, щоби докінчили будову. Казав, що на заході менші громади, навіть на фармах, мають красні церкви. Тоді установлено членську вкладку для члена, від родини $1, від самітних 50ц. Рішено майно Брацтва св. Духа переписати на Українську Католицьку Єпископську інкорпорацію. Покищо о. Винярський правив в домівці Брацтва, котру замінено на каплицю.

В грудні 1912 р. приїхав до Канади Преосвященний Н. Будка і коли Брацтво св. Духа рішило майно переписати на Єпископську інкорпорацію, то її ще тоді не було. 27 грудня 1912 р. вироблено грамоту власности на імя Преосвященного Будки. Згодом рішено посилати на утримання епископа катедратик 5% від церковних приходів. В січні 1913 р. заряд вислав $10.75. Тоді також рішено платити священикові сталу місячну платню $75. з тим, що священик раз на місяць може виїхати на відправу поза Сидні. Коли однак о. Винярський в марті відїхав до Старого Краю, парохія знова остала без священика. Але люди не приупали на дусі. "Коли збудуємо церкву, тоді певно буде священик. Богу дякувати, що маємо епископа, а він певно постарається для нас о священика."

Коли о. Винярський відїхав, заряд далі збирав жертви і старався докінчити будову церкви. Однак люди звикли мати в неділю відправу і тому докучали зарядови, щоби постарався о священика. 5 мая 1913 р. на чергових зборах рішено післати прохання до Преосвященного Будки о сталого священика для парохії в Сидні. Ухвалено платню для священика $80 місячно і $15 на помешкання. Рішено справити річи до хати. За кілька днів прийшла відповідь, що парохом назначений о. Евген Красіцький, котрий прибув і обняв парохію при кінці мая. Тоді то священик скликав перші збори, на котрих принято статут церкви і вибрано заряд— заступником предсідателя вибрали Н. Федору, діловим писарем Михайла Куницького, скарбовим Олексу Чвалюка, скарбником Михайла Свистуна, провірниками Антона Гарасимова і Стефана Павлюка. Предсідателем без вибору став о. Красіцький. Рішено, що при отворені парохіяльних зборів має бути найменше 20 членів. Для родинних місячна вкладка є $1, для самітних 50ц. Рішено добудувати захристію.

З приїздом священика громада поволі росла, аж дійшла до числа 90 членів, котрі стало платили вкладку і жертвували значні суми на кождочасні потреби парохії. Жертвенність і побожність парохіян ішли впарі. З кінцем 1913 р. церкву викінчено, баню побито мідею. о. Пароха шанували свої і чужі. Це був виїмковий чоловік, котрий поприч священичі обовязки ще мав артистичні здібности, котрих виявом була гра на скрипці. Його скрипку оцінювали на півтора тисячі долярів. Однак мусів мешкати в найманій кімнаті. Парохіяни подбали про помешкання. 10 серпня 1913 р. рішено купити одноповерховий деревляний дім на сім кімнат при 32 Вест стр. за $1,700. Вже другого тижня парох перебрався до власної хати. На хаті однак був довг —$1,500.

Коли відправа зачалася в новій церкві, був будинок, однак не було нічого в будинку з конечних літургічних предметів. Отець парох щиро просив парохіян о жертви на ту ціль. Деякі давали щиро, інші неконче. Один молодець все відмовлявся, хоч ходили до нього і просили шість разів. Вкінці дав на відчіпне $2! Але він якраз став першим, котрому Брацтво віддало останну прислугу. Через нещасливий случай спалив його газ з великої печі.

Загал парохіян однак щедро жертвував на церковні річи. Плащеницю справили: Стефан Давид, Іван Квятковський, Василь Брень.

Напрестольне євангелія купив п. Мариняк.

Чашу придбав Никола Федора.

На річних парохіяльних зборах 22 січня 1917 р. рішено добудувати до парохіяльного дому кухню, купальню і канцелярію. о. Красіцький жертвував на ту ціль $200 і так дім збільшено до 10 кімнат. Дім з уладженням вартує нині $4,000.

1 вересня 1918 р. рішено затягнути внутрішну позичку між парохіянами на оконечну сплату довгу, який був на домі. Позичили $300 Семко Чекальський, по $200 Стефан Черепьчук і Дмитро Палтос, по $100 Дмитро Ратушний, Іван Татарин, Матвій Сталений, Іван Стефанишин, Йосиф Фагаровський, Михайло Мариняк, Іван Борський. Разом $1,400. Довг сплачено і вироблено грамоту власности на Єпископську Інкорпорацію.

КУЛЬТУРНО-ОСВІТНА ПРАЦЯ ПАРОХІЇ

Коли в листопаді 1913 докінчено будову церкви і богослуження почалося в новім Божім домі, тоді з давної каплиці зроблено парохіяльну домівку, добудовано сцену, куплено куртину і зорганізовано Аматорський Гурток. Організував Іван

цію проти релігії на широку скалю.

о. Красіцький мужно відбивав всі напади і українці католики остали вірними своїй церкві.

Серед тих обставин приїхав до православної місії новий батюшка Карпо Боднарчук в січні 1919 року. Він проповідував, що українців нема, а є "хахли" і "всьо равно." Коли помер один з українців родом знад Дніпра і виразно перед смертю рішив, що мають його ховати з нашої церкви, тоді батюшка на похороні наперся з процесією увійти до нашої церкви. Однак о. Красіцький церкви не отворив і російська процесія з тілом стояли поверх три години перед нашою церквою на дорозі і тоді батюшка забрався; а о. Красіцький відправив похорон і з тої нагоди пояснив присутним, що український католицький священик ніколи не стане до спільної відправи з іновірним.

Греко-катол. громада майнерів в Домініон і Глесбею, Н.С., з о. К. Лотоцьким.

Тимцьо при помочі о. Пароха. Було 17 аматорів і вони відіграли першу комедію: "Дві чарівниці." Ролю чарівниці взяв сам Іван Тимцьо, бо не було настільки охочих жінок до тої ролі. Друге представлення відіграли "За сиротою, Бог з калитою" на Йордан. Часто в домі відбувалися чайні приняття, вечірки, а дохід ішов на цілі парохії. Проби церковного співу провадив о. Красіцький.

Від 1915 до 1922 Рідну Школу учив Ілія Нагорняк, провадив хор церковний і світський, підготовляв представлення. В 1922 р. дівчата з Нагорняком пішли колядувати і за ці гроші купили до церкви процесійний образ.

ВПЛИВ СВІТОВОЇ ВІЙНИ НА ПАРОХІЮ

До 1916 р. всі українці, чи знад Дніпра, чи з Буковини, чи з Галичини разом гуртувалися при парохії св. Духа. Виїмком були росіяни, які 1916 р. з дяком Стефаном Фурлетом організували православну місію і спровадили батюшку Йоана Тертичного. При помочі російських жовнірів і старшин, що стояли залогою в порті, докінчили вони будову своєї церкви. Революція в 1917 р. відбилася на них тяжко. Військо, старшини і батюшка відїхали, а дяк Фурлет став першим ширителем комунізму і безвіря. Став поширювати безбожницькі видання "Новый Свѣтъ" з Монтреалу, котрі нападали на віру, релігію і честь, а нині припалі порохом лежать на полицях ще многих робітничих хат. Часописі "Робочий Народ" з Винипеґу, "Робітниче Слово" з Торонта і другі з Америки ширили агіта-

Впливи Фурлета були так сильні, що життя батюшки стало гірке, він тяжко бідував з женою і дітьми, його парохіяни не давали йому удержання, виганяли його, а не мав защо виїхати і тоді о. Красіцький зарядив для нього збірку між нашими людьми.

В жовтні 1920 приїхав до Сидні ще один російський батюшка, Андрій Дутко. Однак не було для кого правити і він відіхав в маю 1921. Під покришкою соціялдемократичної партії православні з тої місії стали організувати большевизм. Російську церкву продано на ліцитації 12 червня 1923 р. і наша парохія купила іконостас. Будинок взяли жиди на склад, однак за старанням о. Красіцького місто не позволило на таку переміну цер-

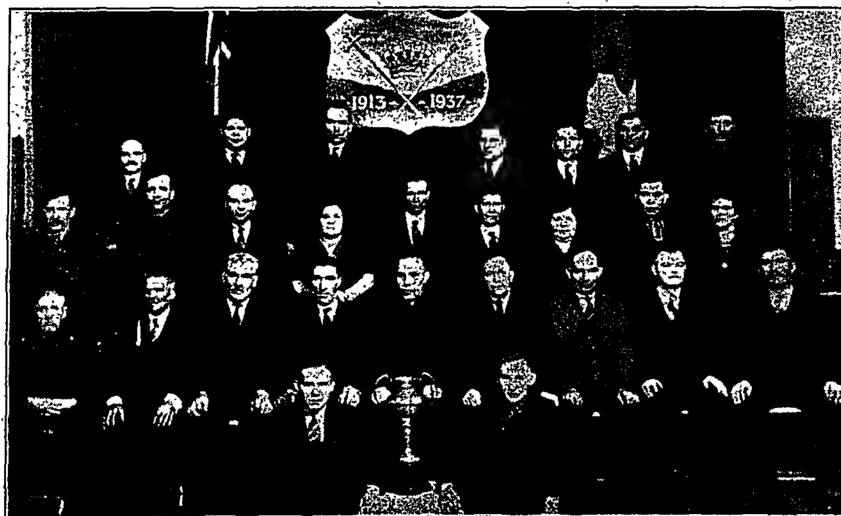

Члени парохії св. Духа в Сидні, Н.С., з о. К. Лотоцьким, тодішним парохом. На переді пугар яко надгорода, яку виграв аматорський кружок за найкращий віз з нагоди 150 літного ювілею міста Сидні, в 1935 р.

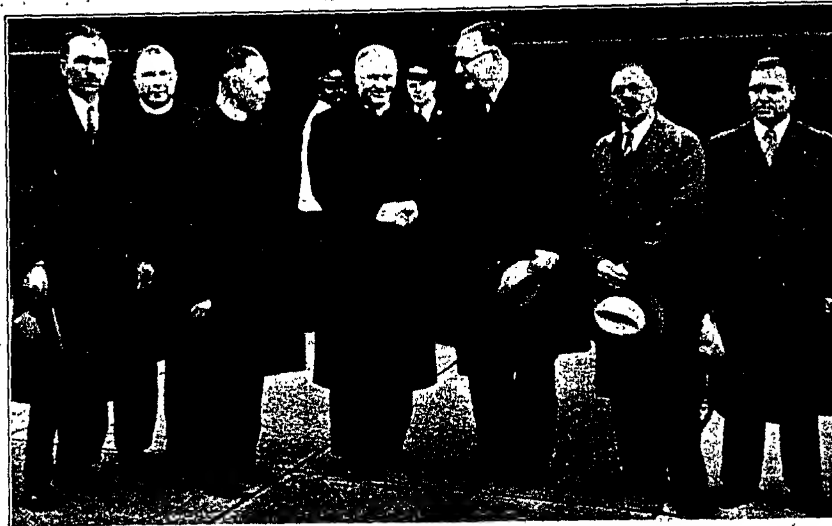

На залізничій стації в Сидні, Н.С. витає Преосвященного Кир Василія майор міста п. Моген, о. Лотоцький, парох, визнатні члени Парох. Заряду, та лат. священик, дня 30. жовтня 1937 р.

кви. Свідоміщі члени бувшої російської місії вернулись назад до нашої церкви і є досі добрими членами. Фурлет стратив у фабриці роботу, пішов на допомогу, але большевизму не кинув. Підмовив кількох і поїхали до Росії. Звідтам доперва писав, що помилився, але ніхто йому вже звідси не поміг. о. Красіцький дальше працював при парохії. В лютім 1924 р. була панахида за бл. п. Ольгу Басарабову, яку замордували польські поліцаї у Львові. Поверх 13 літ о. Красіцький працював в. Сидні, аж до 27 червня 1926 р. Знав добре англійську мову і в ріжних потребах помагав перед властями нашим людям. Вставлявся за робітниками у фабриці, поясняв їм рецепти лікарів, коли були хорі, помагав бідним аж до самозабуття самого себе. Коли по страйку компанія викинула з праці многих наших робітників, о. Красіцький ходив і просив за ними. Віджхав бідний до Кукс Крік, Ман. і там в убожестві закінчив трудяще життя. Вічна йому память!

ПРОСВІТНЕ ТОВАРИСТВО ІМ. о. МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА В СИДНІ.

27 червня 1926 обняв парохію св. Духа в Сидні о. Никола Шумський і заснував просвітне товариство, котре істнує досі. На початку вписалося 60 членів. Товариство веде Рідну Школу, підготовляє концерти і представлення в користь парохії. Підчас ювілею конфедерації, товариство виступило в групі, як українська нація. Шістьдесять робітників ішли походом з жовтоблакитними лентами а напереді їхав віз, що представляв, як українці приїхали до Канади. Товариство написало пропамятний лист, який отворять і прочитають підчас слідуючого ювілею. В листопаді 1928 парохія затягнула позичку $2,000 на поправу парохіяльного дому. Відтак була збірка між парохіянами на мальовання, а імена жертводавців є на пропамятній таблиці в домі.

Від 8 липня 1930 до 1 мая 1932 парохія була без пароха. Тоді парохію обняв о. Никола Бартман. о. Бартман віджхав з Сидні 15 липня 1934 р. В маю 1933 стара церква згоріла і зараз таки на старих основах почали будувати нову. Будова коштувала $7,869.95. Окремо лавки до церкви коштували $480, піч $290— кивот дарували столярі, вартість $100. Фани вартости $125 дарували сестриці, вівтарний образ, вартости $100 жертвували панство Гавриляк. Процесійний хрест вартости $40 жертвував Антін Гавриляк, вічну лямпу $45 жертвував Іван Шелер—разом церква і річи вартують $9,300. Тепер з новими іншими річами церква вартує $12,000.

ПЕРШІ АРХІЄРЕЙСЬКІ ВІВІДИНИ

Перший раз Преосвященний Ладика відвідав і відправив архієрейську Службу Божу в Сидні 31 грудня 1933 р. По богослуженню була гостина для Їх Ексцеленції в парохіяльнім домі при участи численних своїх і чужих гостий.

ПЕРША МІСІЯ В СИДНІ.

25 вересня 1934 приїхав перший місіонар на місію до Сидні, о. Павло Гевко, ЧСВВ і пробув там один місяць, гуртуючи молодь і дітий. В той час помер один з наших парохіян бл. п. Григорій Варшавський з Михайлівки, повіт Камінець Подільський. З рук нашого священика покійний приняв останні святі Тайни. В завіщанню записав поверх $500 на церкву св. Духа. Покійний часто приступав за життя до найсв. Тайн, вів примірне життя, ніколи не опустив богослужения, хоча до церкви ходив яких 5 миль пішки. За життя все жертвував на світло і на вічну лямпу. За гроші завіщання куплено до церкви павук і щороку правиться за душу покійного Служба Божа з парастасом.

В тім часі парохія купила землю під цвинтар, однак місто заборонило її вживати на ту ціль, хоча та земля лише через дорогу лежить від англій-

Перед посвяченням церкви 31. X. 1937 р. в Сидні, Н.С. Коло дверей Преосв. Кир Василій і о. Лотоцький, тодішний парох.

ського цвинтаря. Так вона стоїть неужитком досі.

25 жовтня 1934 обняв парохію о. Іван Калуський. Тоді приїхали з заходу кілька молодців, відновлено працю в Аматорськім Гуртку. Зорганізовано "Марійський Союз," котрий придбав на престіл до церкви двох ангелів а до хати мягкі меблі.

Коли місто обходило 150 ліття існування, Аматорський Гурток подбав про свій віз і той віз отримав першу надгороду. Це було в липні 1935 р. Прибули многі туристи з Стейтів і оплескували наш віз. Українську групу вів відділ з двома великими прапорами, українським і британським.

27 вересня 1936 обняв парохію в Сидні о. Кирило Лотоцький. Тоді заносилося на процес ізза запису церковного майна, з другого боку натискали довги, а дім і домівка потребували негайної направи, дахи протікали. Асекурація вийшла і в банку не було ані цента. Податок, вода неплачені від 3 літ— всіх довгів було яких $3,000. Однак віра сильнійша як всі трудноці. До року заплачено всі прикрійші довги, самого податку заплачено тоді $718. Поправлено будинки.

В неділю 31 жовтня 1937 було посвячення нової церкви, котре звершив Їх Ексцеленція Василій Ладика. Парохія пережила кілька днів радости. Місцева преса широко писала про наші торжества і помістила знимки. На залізничій стації привитав Преосвященного посадник міста, а підчас посвячення були присутні оба посли, директори компаній і многі інші визначні англійці. По Службі Божій був бенкет в домівці, до котрого засіли разом з Преосвященним численні представники нашого і англійського громадянства та в промовах згадали поступ і працю наших піонірів за 25 літ поселення на вільній землі Канади. При кінці промовив Преосвященний. "Великою приємністю є почути з уст достойних гостий похвали для наших парохіян. Хоч ви не так численні, як інші парохії і далеко віддалені, на сотки миль, від українського руху і крім свого українського священика не маєте іншого інтелігента, ані лікаря, ані адвоката, то все таки при Божій помочі ви у вірі доказуєте великих діл для Божої слави і добра дітий ваших."

Слідуючого дня посадник міста і управитель фабрики запросили нашого Преосвященного до себе на обід, а відтак на оглядини фабрики.

ЦЕРКОВНИЙ ДІМ

Стоїть побіч церкви, 32 х 62, деревляний, два рази добудовуваний, має сцену, куртину і кулісі, довгу нема. Гардероба своя. Під домом приміщення для Рідної Школи. Є Діточа бібліотека. Всі приходи ідуть до церковної каси.

В 1939 р. Рідну Школу вів Петро Петрушинський, тоді відіграно 8 представлень, чотири концертів, було пять викладів. По відїзді Петрушинського працю вів і вчив танків Павло Яворський. При Церковнім Домі працюють Аматорський Гурток, Марійський Союз і Жіноче Товариство св. Покрови, що вчить шиття та часто уладжує чайні приняття.

ДОМІНІОН, Н. СК.

В Домініон і Глесбею живе понад 70 душ українців католиків. Богослуження є раз в місяць в римокатолицькій церкві. Членів 24—Домініон від Сидні 18 миль. Це майже всі робітники шахтярі і дуже жертвенні для своеї церкви. Михайло Свеченевський, шахтяр, сам тяжко працює, але помагає церкві як дяк і веде рідну школу.

Подав о. Кирило Лотоцький.

Замітка від редакції:

Ми помістили докладний, вилишаючи тільки несуттеві дрібниці, опис повстання, праці, трудів і осягів парохії в Сидні, Нова Скошія, на найдальшім сході Канади. В цім описі подано типово переходи нашого народу, наших священиків, **хто перший організував** взагалі народне життя і на яких основах. З того опису видно незаперечний і незамінний вклад нашої Церкви в історію нашого життя в Канаді і то вклад **творчий, додатний,** розбудови і закріплення нашого життя на сотки літ.

І тому опис з Сидні є типовим, зразковим. З ріжними льокальними змінами він може бути взірцем для всіх інших місцевостий. І всюди інде наші люди подібно трудилися, організувалися, збирали і будували. І деінде переходили подібні клопоти, мали ті самі радощі.

Тому опис з Сидні поміщено подрібно.

Описи інших церков будуть коротші, інакше обсяг цеї пропамятної книги вийшовби на тисячі сторін і ставби літописом.

Це просимо мати на увазі, коли опис вашої церкви буде коротший і хтось питавби, чому так. А так само, колиб хтось дивувавсяб, чому опис з Сидні докладний і довгий.

Монтреал, Квебек

ПАРОХІЯ СВ. АРХИСТРАТИГА МИХАЇЛА

Церква находиться при вулиці Ибервил ч. 2388. При церкві є дім для священика. Членів парохія має 2,000—дітий 800. В католицьких школах міста вчуть 5 наших Сестер і одна світська учителька українка.

При церкві є Апостольство Молитви, що числить 458 членів, Братцво ім. о. Маркіяна Шашкевича, що має 43 членів, Молодечий відділ БУК-а, що має 52 членів, "Самопоміч"—запомогова організація, що має 350 членів, "Взаїмна Поміч" що має 50 членів, Аматорський Гурток—членів сто.

Першими поселенцями, що приїхали до Монтреалу були брати Іван і Стефан Тюхтій, що приїхали 1899 р. В році 1904 засновано товариство "Опіка переселенців," заходами П. Ганевича, возь-

ного при австрійськім конзуляті. В тім часі австрійський конзулят хотів збудувати для українців "Народний Дім," коштом сто тисяч долярів, але українці цього дару не приняли, бо конзулят хотів мати рішаючий вплив на заряд того Дому.

В 1907 р. основано товариство "Самопоміч," до якого зразу вписалося 23 членів. Заслугою того товариства є, що воно не допустило до закорінення секти пресвітеріянів, на чолі з Ів. Бодругом.

Першими священиками, що правили в Монтреалі в нашім обряді були Отці Василіяни, бл. п. о. Плятонід Філяс, о. Созонт Дидик і о. Антін Строцький. Вони в переїзді до західної Канади задержались тут на 4 дні в жовтні 1902 р.

В 1907 році за старанням "Самопомочі" приїхав в червні о. Навкратій Крижановський, ЧСВВ і відправляв в церкві оо. Редемптористів при вулиці Меккорд. Вдруге приїхав о. Крижановський в 1908 році і відправляв в церкві св. Евзевія, бо там кругом мешкали наші люди. Відвідували наших також о. А. Делярий ЧНІ., о. Н. М. Декамп, ЧНІ., і о. Ад. Сабурен.

Підчас Евхаристичного Конгресу відвідали

Впр. о. Й. Йосафат Жан, ЧСВВ., Ігумен в Монтреаль.

українців в Монтреалі Митрополит Шептицький і Преосвященний Сотер Ортинський. Були тоді також о. Йосафат Жан, теперішний ігумен монастиря ЧСВВ в Монтреалі, та о. Н. М. Декамп, ЧНІ.

В році 1911 люди доброї волі скликали збори до домівки при вулиці Сн. Катрен, щоби порадитися, як спровадити сталого священика з Галичини. Тоді кілька недовірків зчинили бучу і предсідатель Іван Зьолковський перервав збори в домівці, а люди перейшли до приватної хати на докінчення нарад. Рішили вислати відпоручників до монтреальського архіепископа Бручезі з просьбою о поміч в спровадженню священика.

16 липня 1911 скликано знова мітинг, на котрім вибрано комітет для зорганізовання парохії. До Комітету увійшли—предсідатель Іван Зьолковський, заступник Михайло Нагірний, писар діловий Іван Стельмах, писар скарбовий Теодор Жила, скарбник Теодор Гуменний, провірники: Григорій Зеленецький, Дмитро Пархін, Василь Гошко, Іван Теленько, Юрій Сидорко, Петро Куницький, Стефан Павлишин.

Парафіяльний дім і резиденція оо. Василіян в парохії св. Михаїла в Монтреал, Кв.

На поручення Митрополита приїхав ще сего місяця і обняв парохію о. др. Карло Єрмій. Відправи були в найменій церкві оо. Францішканів при вулиці Плесіє. о. Єрмій став органiзувати парохію, завів метрикальні книги. Тому що місто велике а праці було богато, о. Єрмій покликав до помочі о. Двуліта, котрий обняв душпастирство в околиці Пойнт Ст. Чарльс. Коли о. Двуліт відійшов, о. Єрмій самий просив о звільнення. 23 червня 1912 обняв нашу парохію о. Адоній Сабурен і працював до 20 жовтня. Потім прийшов до парохії о. Артур Демаре і був до 5 серпня 1913 р. За нього куплено пfive льотів під будову церкви. Лишив по собі память праведного, до всіх відносився зичливо і з любовою. На його місце прийшов о. др. Амврозій Редкевич, котрий перебув на парохії однак лише до 29 вересня 1913. По нім прийшов о. др. Іван Перепелиця і коли о. Перепелиця відійшов з Монтреалу 8 червня 1915, знова прийшов о. др. Редкевич. Тоді збудовано церкву св. Михаїла і дім для священика.

о. Павло Гевко, ЧСВВ, парох церкви св. Духа в Пойнт-Ст. Чарльс, Монтреаль

16 квітня 1921 прийшов о. Михайло Ірха, котрий був на парохії до 30 квітня 1922. Протягом найближчих 6 місяців обслугували парохію ріжні священики, аж 1 грудня 1922 вернув назад о. др. Редкевич.

2 серпня 1925 р. приїхав о. Михайло Григорійчук і був до 1 січня 1932. Тоді збудовано парохіяльний дім на збори. Потім прийшов о. Йосиф Бала, котрий вів парохію до 27 червня 1932. Тоді провід в парохії перейняли Отці Василіяни. Довги були великі і грозила літитація, люди нарікали з того приводу і слабші характери розбіглися. Ігуменом в Монтреалі став тоді о. Йосафат Тимочко, а до помочі були в ріжних часах о. Юрій Жидан, о. Василь Каменецький, о. Андрій Трух, о. Павло Гевко, о. Йосафат Жан і о. Петро Котович. Довг, котрий первісно виносив $35,000 зменшено до $14,000. Парохія купила фарму 640 акрів на літнисько для молоді.

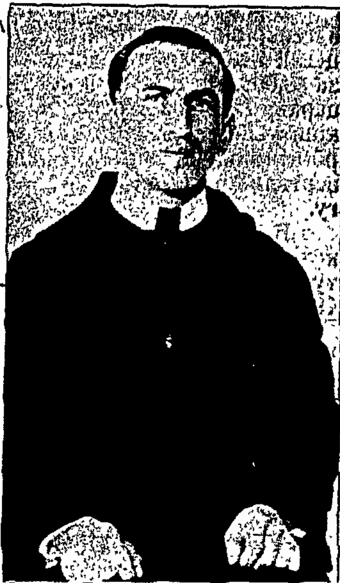
о. Ізидор Когут, ЧСВВ.

17 вересня 1940 парохію обняв о. Йосафат Жан.

* * *

Угольний камінь церкви поблагословив Преосвященний Будка в 1916 році. Церква є мурована, покищо без веж. В середині церква мальована, малював церкву Альбін Потепа. Церква має 2 престоли, в лавках може поміститися 850 людий. По збудованню, церкву поблагословив Преосвященний Будка в 1917 році. Церква має свій цвинтар.

Церковний Дім.

Записаний на церкву і зараз біля дому для священика, має 95 х 40, високий 18 стіп. Під домом є підвал, високий й просторий, що може служити на збори. Дім має все потрібне для представлення і концертів, має сцену, 2 куртини, музичні прилади дуті і смичкові, мандоліни і цінну гардеробу. Є бібліотека. В сім домі відбуваються представлення, концерти, відчити, забави, приняття, наука співу, музики і танків. В 1939 р. було 17 представлень і 9 концертів, принять 5. Всі приходи ідуть на добро церкви.

Цвинтар.

В 1927 р. заходом о. Григорійчука і о. Жана парохія одержала частину найбільшого католицького цвинтаря для виключного свого ужитку з тим, що за поодинокі гроби платиться приняту ціну. Удержання цвинтаря належить до головного заряду.

ПАРОХІЯ ВОЗНЕСЕННЯ В МОНТРЕАЛІ

З браку власної церкви богослуження відправляються в французькій церкві Нотр Дам де Люрд при вулиці С. Катрен. До парохії належить 50 родин, шкільних дітий 60. При парохії є церковне братство і товариство "Єдність." Парохія повстала 1930 року, має всі річи для відправи.

ПАРОХІЯ СВ. ДУХА НА ПОЙНТ СЕЙНТ ЧАРЛЬС

Церкви ще нема, є площа під будову при вулиці Шерер. Членів є 150, дітий до школи ходить 52. Вчуть Сестри Служебниці. Основники парохії це члени БУК-а, Павло Бучковський, Яким Коваль, Іван Онишкевич, Никола Карплюк, Семко Олійник, Семко Касіян, і Дмитро Кійко, Константин Станимір і Іван Форостян. Парохію обслугують Отці Василіяни, богослуження правлять в французькій шкільній салі. Церковні річи парохія має всі. Відділ БУК-а на Пойнт заложив о. Андрей Трух, ЧСВВ, котрий дав початок нашій парохії.

За о. Жана, ЧСВВ збудовано Парохіяльний Дім при вулиці Сентер. Там сходиться тепер молодь і ведуться ділові справи парохії. За о. Гевка, ЧСВВ закуплено бібліотеку.

Парохія повстала 1938 р., коли куплено площу під церкву. Парохіяльний Дім має 60 х 43, високий 18 стіп, сцена 24 стопи довга. Площа ПДому і площа під церкву лучаться разом. Заряд один. При Домі діють товариства "Українська Католицька Молодь" і "Сестриці Серця Христового."

Впр. о. Петро Котович, ЧСВВ.

ПАРОХІЯ СВ. ЙОСАФАТА У ВІЙ ЕМАРД, КВ.

Парохія ще не має церкви. Відправа є в школі французьких Сестер на Вій Емард, вул. Бріян ч. 6,000. Всіх родин 14, шкільних дітий 20. Парохія повстала в 1935 р. Все потрібне до відправи є.

ЦЕРКВА СВ. ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ В ОТАВІ, ОНТ.

На площі посеред вулиць Рочестер і Болсам, ч. 271, в розмірах 63 х 168', находиться наша церква в столиці Канади. Всіх наших родин, сто— членів парохії 35, прихильників 35. Наші люди

стали приїзджати сюди в 1910 р. головно з Гусятинського повіту.

Зпочатку обслугували українців у столиці Канади оо. Редемптористи: А. Делярий і Н. М. Декамп з Йорктону, Саск.

В 1911 р. вибрали перший заряд церковний в особах: Петро Дяк, Василь Токар, Василь Пук, Іван Максимчук, Іван Монюк, та Хруставка. Збори були в хаті Петра Дяка. В хаті П. Дяка відбувалися потім проби співу і проби представлень.

Впр. о. М. Ханас, ЧСВВ, парох в Отаві, Онт.

В 1914 р. парохом Отави зістав перший сталий наш священик о. Филима. Богослужения були у винаймленій церковці при вулиці Мирей— парохіяни скоро справили всі потрібні річи. Але до року ця церковця з усіми річами погоріла і відтоді богослужения стали відправлятися в каплиці Отців Капуцинів при вулиці Велінгтон. Так о. Филима правив в Отаві до мая 1916 р. Тоді приїхав на його місце о. М. Кузьмак, котрий пробув в Отаві до 1919 р.

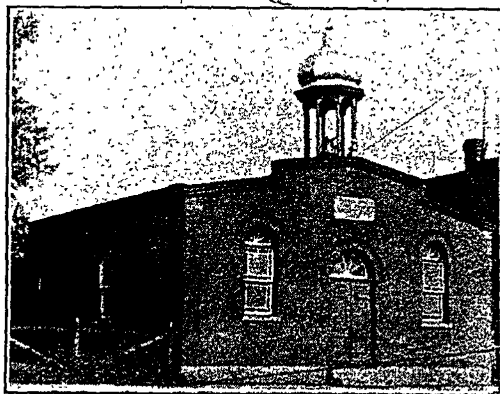
Церква св. Івана Хрест. в Отаві, Онт. збуд. 1918 р.

В р. 1918 купили три льоти під будову церкви в теперішнім місці. На цім місці стояла хата з цегли і деревляні склади на воду. Це все куплено за $8,000. На цім місці контрактор Монет збудував церкву 72 x 36 з дерева, обложену цеглою. Будова коштувала $3,500. Богато помогли самотні лісові робітники, що зимою працювали по лісах, літом вертали до міста і помагали в будові та сплаті довгу.

В 1919 році парохом Отави став о. В. Гіґейчук, котрий обслугував парохію аж до 1938 р. На сплату довгу парохія продала льот з хатою з цегли в 1921 році.

У вересні 1938 року парохом став о. М. Ханас, ЧСВВ. Двічі відвідав парохію в Отаві Преосвященний Будка, двічі також Преосвященний Ладика.

При церкві є добудований Церковний Дім, що служить на сходини і підприємства.

ОШАВА, ОНТ.

Церква є під візванням св. Юрія при 590 Алберт стр. Членів 50 родин, дітий на катехизацію і до рідної школи ходить 45. Вчить в рідній школі і катехизму священик. При парохії є Сестрицтво Пр. Діви і Свічкове товариство мужчин.

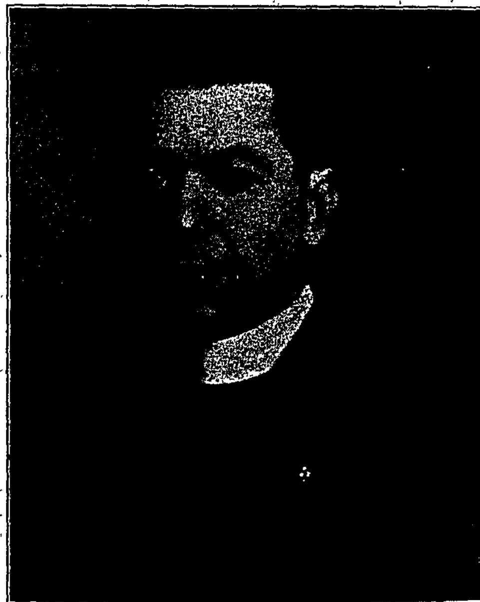
о. В. Чарний, парох в Ошаві, Онт.

Перші українські поселенці приїхали до Ошави в 1910 р. Це були Іван Гриців, Петро Марків, Павло Соболь, Карло Баран, Василь Кузь, Юліян Калинка і Іван Човганюк. В 1912 р. повстав перший заряд парохіяльний, що складався з Ів. Гриціва, П. Маркова, К. Барана, С. Шияна і Ів. Човганюка. Запросили тодішного пароха Торонта, о. Боярчука, щоби поміг збудувати церкву. В 1914 р. купили площу під будову церкви, але тому, що почалася війна, а не було готових гроший, будову відложено. В 1915 р. зачали будувати Церкву. Угольний камінь поблагословив при великім здви-

Парохіяни церкви св. Юрія в Ошаві, Онт. з нагоди візитації Їх Преосвященства Кир Василія 7. лист. 1937. З ліва стоїть о. Перейма, тодішний парох та асиста (теперішні оо. Фірман, Кришталович і А. Цимбалістий).

зі народу о. Боярчук. Церкву збудовано 75 х 28, дзвіниця з одним дзвоном над входом. Церква деревляна. Стіни викінчено в середині пляйстром. В 1939 р. церкву відновлено. В середині є три престоли, 4 великі статуї, лавки і всі потрібні богослужебні річи.

Першим священиком, що обслугував парохію, був о. Боярчук з Торонта, що приїздив сюди 2 рази на рік від 1912 до 1916 р. Відтоді до 1918 р. щомісячно приїздив о. М. Ірха з Брентфорду, Онт. Потім обслугували парохію отці: П. Каменецький, А. Сарматюк, Дрогомирецький, за котрого в 1927 р. почали будувати парохіяльний дім. Потім доїзджали отці: Филима, Олексів, Шумський, Сарматюк. В 1931 прибув настало до Ошави о. І. Калуський, що був до 1933 р. Потім парохом був о. М. Оленьчук. В 1934 р. парохом став о. Сарматюк до січня 1935, коли був суспендований і не хотів уступити з парохії, підбурив людий проти епископа і хотів забрати все майно. Оперлися тому деякі з парохіян, між котрими дуже причинилися до

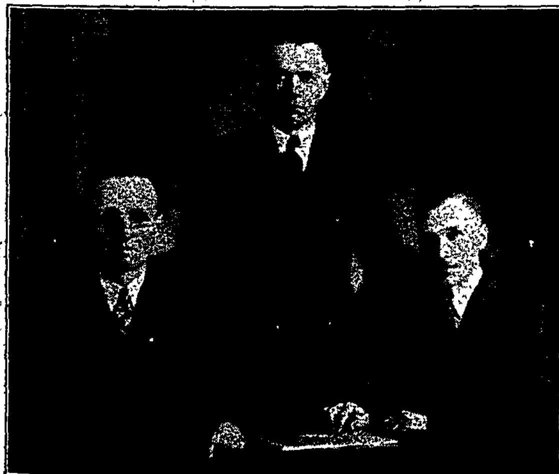

Ошава, Онт. п. Король Баран, п. Петро Головатий і п. Василь Вацко.

побіди К. Баран, В. Вацко і П. Головатий. Процес був коштовний, але церква і дім остали при парохії. Відступники злучилися з жуківцями, купили

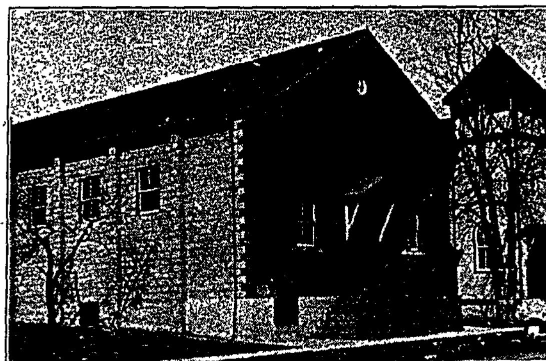

Ошава. Онт. Парохіяльний Дім, з правого боку церква, якої видко вежу.

грибовню і переробили для себе на церкву. Від 1935 досі многі вернулися назад до своєї церкви.

В 1935 р. парохом коротко був о. др. Редкевич, а 1936 р. прибув о. І. Перейма. Довги сплачено, церкву відновлено, куплено мешкальний дім для священика в 1939 р. за $1,500. В 1937 р. Преосвященний Ладика відвідав церкву в Ошаві.

Церковний Дім

Називається "Українська Хата," заінкорпорований на парохію. Стоїть зараз при церкві, мурований 75 х 30. Уладження в середині повне, є куртина, кулїси, ґардероба. Є бібліотека. Приходи ідуть на добро церкви. Три рази на тиждень є рідна школа. В 1939 році було 8 представлень. В домі приміщуються: 1). Ліґа молоді— 2). Союз брацтв— 3). Рідна школа.

Мешкальний дім для священика

Є під числом 552 Фронт стр., вартість $1,500.

Торонто, Онт.

ПАРОХІЯ СВ. ЙОСАФАТА В ЗАХІДНІМ ТОРОНТІ

Членів має 114 родин, дітий в рідній школі 31. Вчуть Сестри. При парохії є запомогове товариство Союз Українських Брацтв— членів 156, Сестрицтво Неп. Зачаття, членів 43— Ліга Молоді, членів 48.

Всеч. о. А. Роборецький.

В 1909 році був перший мітинґ в справі заснування парохії. Цей мітинґ був в приватнім домі, а першими членами парохії стали Павло Соболь, Павло Баран, Матвій Пайонк, Никола Крупницький, Йосиф Бохна, Максим Карабін, Данило Пановик і інші.

В 1911 приїхав на сталий побут до Торонта о. др. Карло Єрмій і правив в римо-католицькій церкві при вулиці Денісон. Та був всього три місяці. Опісля доїзджав з Америки бл. п. о. Лев Сембратович, а після нього приїхав о. Осип Боярчук, який став властивим орґанізатором парохії. о. Боярчук приїхав в половині лютня 1912 р. Зпочатку мав відправи так як його попередники в римо-катол. церкві, а в 1914 р. побудував церкву, муровану, гарну в стилю базиліки, 130 х 50, висока до вершка хреста 110 стіп. Знадвору церква має одну баню, покриту міддю. В середині церква виглядає наче нескінчена, бо видніють крокви — але це нарочно. Престіл дуже гарний, різьблений, твір старокраєвих різьбарів, коштував спро-

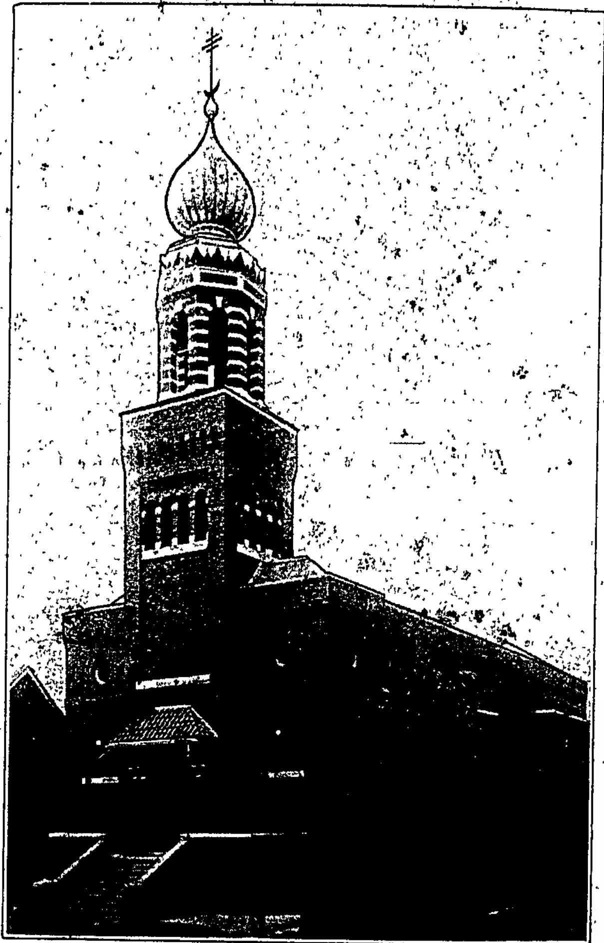
Церква св. Йосафата в Західнім Торонті, Онт.

Хор при парохії св. Йосафата в Торонті, Онт. з о. А. Роборецьким, парохом і п. Юречків, диригентом.

Жіноче Товариство при церкві св. Йосафата, Західне Торонто, Онт. з о. парохом А. Роборецьким.

ваджений $800. На стінах образи кисти Куриласа. Лавки вигідні дубові, на 680 людий. Всі церковні річи дорогі— два золочені павуки спроваджено з Старого Краю за $2,500. Будівля з річами коштує $70,000.

Організація нашої парохії почалася таки з приїздом сюди наших людий. Імени першого священика, що обслугував наших людий, негодні подати. о. Єрмій був першим поіменно знаним. о. Боярчук працював на парохії 7 літ і при кінці мав поважні клопоти з людьми. Потім був о. М. Ірха, але коротко. Спори, початі на сектантськім підложу, продовжувались. В марті 1921 прийшов о. др. Редкевич і був до жовтня. Опісля прийшов

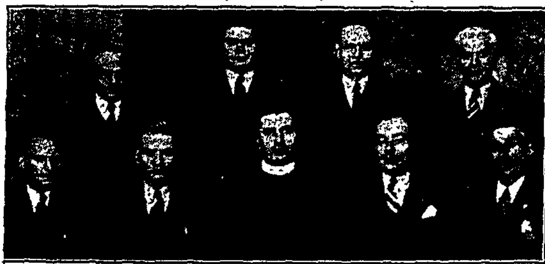

Заряд парохії св. Йосафата, Зах. Торонто: п. Буга, І. Бартош, о. А. Роборецький, парох, П. Волошинський, П. Хомишин. Стоять: С. Дзюрман, О. Мицан, В. Сукмановський, В. Станґрет.

о. др. Й. Жук і був до квітня 1922 р. Потім був о. А. Сарматюк аж до вересня 1931 р. Він виплатив дещо довгу і причинився до заснування другої нашої парохії в Торонті. Много відпавших вернули назад. Потім коротко був о. Ів. Колцун, а по нім о. М. Григорійчук до жовтня 1934 р. Він також придбав нових членів для обох парохій. По нім прийшов о. М. Кривуцький і мав сотрудника о. Гуменюка до листопада 1936 р. Відтоді до вересня 1937 був парохом о. М. Оленьчук, за котрого сплачено поважну частину довгу. Потім парохом став о. П. Сулятицький, а по нім о. А. Робобецький.

Церкву посвятив Преосвященний Будка в 1914 р. а в квітні 1939 відвідав парохію Преосвященний Ладика.

Парохія має дім для священика. Домівка на сходини є під церквою. Має ґардеробу і сцену. В 1939 р. в домівці було 16 представлень, 3 концерти, 5 викладів. Представлення дає Аматорський гурток під проводом Н. Юречкова, що веде хор.

ПАРОХІЯ МАТЕРІ БОЖОЇ НЕУСТАЮЧОЇ ПОМОЧІ В ТОРОНТІ, 276 БЕТГУРСТ СТР.

Церква находиться в середині міста. Членів около 150, дітий 148, вчуть Сестри в Парохіяльнім Домі.

Всеч. о. П. Каменецький

При парохії гуртуються слідуючі товариства:

1). Брацтво св. Андрея, заснував в 1935 р. о. Кривуцький, членів 40.

2). Сестрицтво Пречистої Діви, заложив о. П. Каменецький, членів 70.

3). Брацтво свічкове, заложив о. П. Каменецький, членів 70.

4). Апостольство Молитви, заложив о. П. Каменецький, членів 25.

5). Діти Марії, оснували Сестри, членів 50.

6). Дружина ПДМ, оснували Сестри, членів 50.

7). БУК, заснував о. А. Трух, ЧСВВ в 1936 р. Членів 35.

Церковний будинок куплено 1928 року за $25,000. Купив о. Сарматюк від муринів. Будинок має 40 літ, з червоної цегли, бані нема, лише хрестик на фронті. Внутрі є три престоли, лавки

Заряд Братства св. Андрея при церкві Матери Божої Неуст. Помочі в Торонті, Онт. Стоять зліва: П. Кудельський, Он. Прихнюк, Г. Ґерула, М. Прихідка, Й. Яворський. Сидять зліва: Гр. Семик, о. кан. П. Каменецький, провідник; Д. Федорів, місто гол.

Заряд Парохії Матери Божої Неуст. Помочі в Торонті, Онт. Стоять зліва на право: Й. Котик, Г. Ґерула, Г. Чорний, В. Вікарук. Сидять зліва: К. Чорнсмаз, голова; о. Канонік П. Камеґецький, парох; Предсідник Заряду Никола Перещук.

Заряд орґ. Молоді при церкві Матери Б. Неуст. Помочі в Торонті, Онт., з о. П. Каменецьким. Зліва стоять: Г. Косар, Г. Чорний, К. Чорномаз.

і всі церковні річи. Поміщує тисячу людий.

Передтим, заки о. Сарматюк купив будинок, правили в Домівці св. Марії. Будинок куплено грішми покійного епископа МекНіла, котрий дав

Заряд Сестриць при церкві Матери Б. Неуст. Помочі в Торонті, Онт.
Зліва стоять пані: Євусь, Вікарук. Сидять пані: Лукий, пані Тинкалюк, предсідателька.

свій завдаток $10,000.

По о. Сарматюкові парохом був о. Григорійчук, о. Кривуцький, о. Оленьчук, о. Гуменюк, о. Каменецький. Преосвященний Ладика відвідав парохію 3 рази, та в маю 1939 р.

За церквою є вигідний парохіяльний дім з 7 кімнат з уладженням.

Церковна Домівка

Є під церквою, має сцену. Працю веде диригент і Аматорський Гурток. Весь прихід іде до церкви. Є гардероба, діточа бібліотека, вчуть Сестри. Кождої неділі вечір є представлення, в році 4 концерти. В 1939 р. викладів було три.

При домівці є ці організації: БУК, Драматичний гуртoк, Союз українських братств, Рідна Школа, Ліґа укр. катол. молоді.

ЦЕРКВА ПР. ЕВХАРИСТІЇ В СХІДНІМ ТОРОНТІ, 436 КІНГ СТР.

Членів парохії є 50—в Рідній Школі при церкві є 55 дітий, вчуть Сестри.

При парохії є Запомогове Братство св. Павла, відділ ч. 5, що належить до Союзу Українських Братств— має 38 членів. Окремо є Жіноче Товариство, Апостольство Молитви, членів 41.

Парохію основано в 1937 р. Почин дав Василь

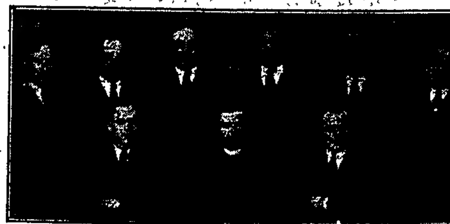

Заряд парохії Пр. Евхаристії в Східнім Торонті, Онт. Сидять від ліва: Володимир Годованський, заст. голови; о. Парох, і Михайло Семик, рекорд. секретар. Стоять від ліва: Никола Банира, касієр, Михайло Романчук—буфетник, Володимир Сарабун, колектор, Никола Озимок, контрольор, Володимир Ґерус, контрольор, Степан Сворінь, фінанс. секретар.

Всеч. о. С. Борис.

Парохіяни в Східнім Торонті, Онт., з о. парохом С. Борисом.

Годованський. Церкву відкупили від французів за $7,000. Зразу заплатили $1,000 а решту виплачено в 1939 р. Тоді за старанням о. Ст. Бориса парохія дістала знижку від вірителів, гроші зібрано між парохіянами та заплачено весь довг. Будинок мурований, без бань— в середині помальований заходами Сестриць в 1939 р. Є лавки, головний престіл і два бічні. Є хрестна дорога і гарні дорогі статуї, жертва парохіян.

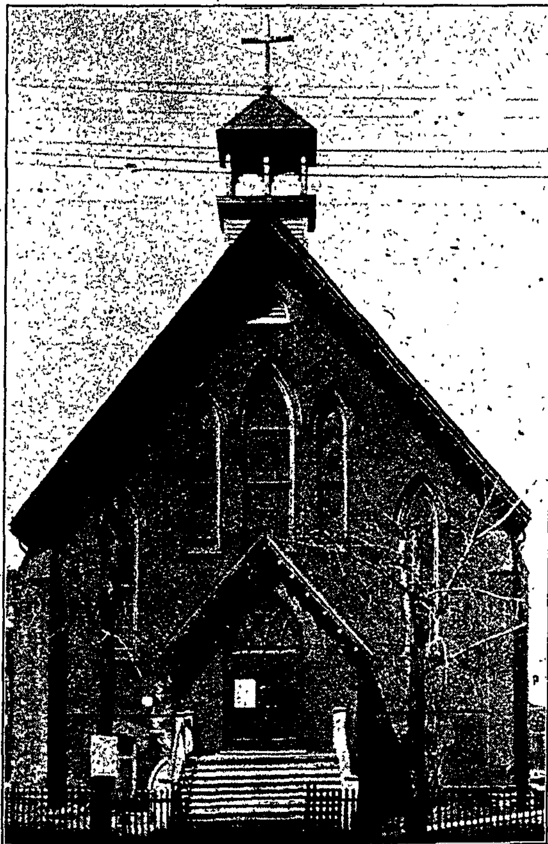

Церква Пресв. Евхаристії в Східнім Торонті, Онт.

Під будинком є пивниця, простора на сходини, може помістити 500 людий.

Священик мешкає покищо в захристії, що переброблена на помешкання.

В домівці під церквою є сцена, сценерія і гардероба.

Спогади Василя Годованського

Перші організаційні збори були 3 квітня 1927 в англійській парохіяльній домівці при 420 Квін стр. На цих зборах були заступлені дві організації: Відділ ч. 5 Союзу Українських Брацтв і Рідна Школа, обі під проводом В. Годованського.

Ґрунт під заснування парохії підготовила Рідна Школа при помочі отців з сусідної нашої парохії.

25 грудня 1931 були наради в справі духовної обслуги дітвори та молоді в східній части Торонта. Родичі і старша молодь— числом 50 душ— рішили просити Преосвященного о поміч в цім напрямі. Такі наради були кілька разів. Вкінці В. Годованський 28 червня 1936 р. запросив на збори о. Мирона Кривуцького в справі відкуплення від французів парохіяльної посілости, за яку жадали $15,000. о. Кривуцький запитав, кілько нові парохіяни годні між собою зложити готівки. Марій-

Ревнительки Апост. Молитви в Східнім Торонті, Онт. з о. Борисом.
Сидять від ліва до права: Анна Шиналь,— касієрка, о. Ст. Борис,—провідник; Марія Шередько. Стоять від ліва до права: Уляна Дацюк,—фінанс. секретарка,— Анна Мріглод,—контрольорка, Емілія Дзюба—господиня, Марія Лещук,— заст. голови.

ська Дружина мала тоді в банку $30.38—присутні заявили, що зложать $360. Тоді просили отця, щоби час до часу відправив для них богослужения. о. Кривуцький сказав, що напише в тій справі до Преосвященного.

27 лютого 1937 прибули на збори о. Оленьчук і о. В. Гуменюк. Тоді заявили, що на Великдень будуть мати тут богослуження, а в неділю Мироносиць буде торжественне отворення нової парохії під покровом Серця Христового. Так і сталося при великім здвизі народу.

26 листопада 1937 збори перевів о. П. Каменецький. Вибрано заряд, на чолі котрого став Вол. Сарабун і той заряд став робити старання купити церкву. Тоді парохію обслугував о. П. Пасічник. А коли відійшов, парохію обслугував о. Сулятицький аж до приходу сталого пароха, о. Стефана Бориса, котрий енергічно взявся до праці і сплатив весь довг $7,000.

При церкві є Апостольство Молитви і Рідна Школа. Хлопці услугують підчас Служби Божої. Відновлено і прикрашено церкву.

Основниками церкви були: Василь і Марія Годованські, Теодор і Марія Лещук, Андрій і Анна Шиналь, Андрій і Кароліна Шкура, Петро і Марія Стахів, Мих. Стахів, Текля і Ник. Марак, Юрко і Юстина Лупійчук, Марія і Андрій Сидорко.

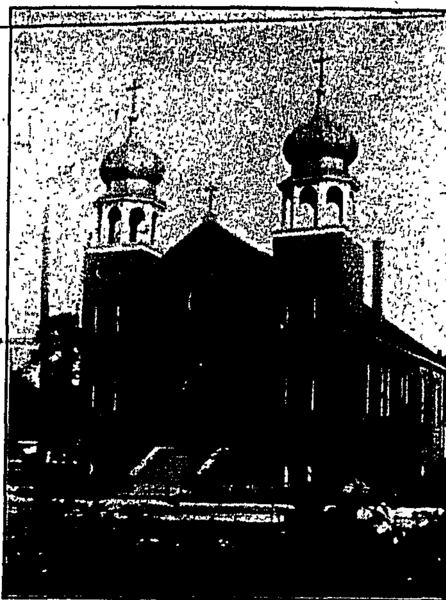

Церква св. Духа в Гамилтон, Онт.

ГАМИЛТОН, ОНТ.

Церква є під візванням св. Духа, 19 Грей стр. в осередку міста. Членів 200, дітий 60. При парохії є рідна школа, відділ Брацтва св. о. Николая, членів 60—Товариство Просвіта ім. о. Маркіяна Шашкевича, членів 46— Товариство молоді, членів 40— Брацтво мужчин, членів 58, Брацтво Сестриць членів 60, Апостольство Молитви членів 32.

По Йордані 1916 р. в домі Н. Шемрака зійшлися 16 людий і запросили з Торонта о. Боярчука. Зібрали $259 і купили землю під будову церкви за $2,800. Перший заряд парохії творили: заступник предсідателя Гр. Станкевич, писар діловий Т. Галька, писар скарбовий Гр. Пасечка, скарбник Рудий —урядники: Сойка, Н. Олійник, Н. Шемрак, З. Каленюк, М. Леськів, М. Павлишин.

Церкву збудовано в 1917 р. коштом $19,000. Дім парохіяльний коштував $6,500. Церква мурована, має на фронті дві бані. В середині три престоли, є лавки і всі церковні річи.

Парохію обслугували в ріжних часах отці: Филима, А. Сарматюк, Н. Шумський, Н. Дрогомирецький, П. Пасічник, П. Олексів, Й. Бала, М. Оленьчук, П. Сулятицький. Перше благословення церкви було від Преосвященного Будки, Преосвященний Ладика відвідав церкву в 1931 р.

Під церквою є пивниця, що служить за домівку на сходини і вистави. Там є сцена, куртина, куліси, гардероба і бібліотека. Там приміщується також Рідна школа.

(Подав о. М. Оленьчук).

Округ Брентфорд, Онт.

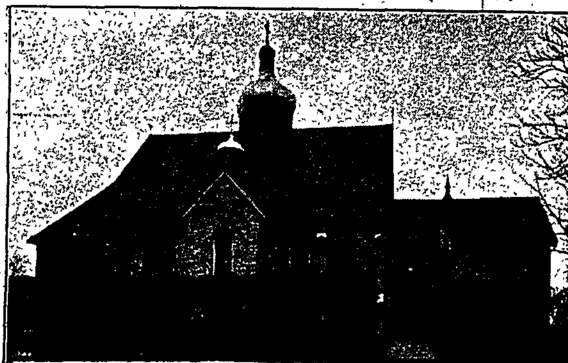

Церква св. Івана Хрестителя в Брентфорд, Онт.

БРЕНТФОРД, ОНТ.

Церква під візванням св. Івана Хрестителя, при 100 Терес Гил. Українські поселенці приїхали тут вже перед війною і працювали в фабриках. Дуже вчасно почали організуватись, бо вже в 1911 році засновано Брацтво св. Івана Хрестителя, що мало помагати на час слабости і смерти. При цім Брацтві повстала парохія. Площу купили на Гай стр. і там мали будувати церкву. В заряді парохії були тоді М. Малараш, В. Романчак, Д. Вовкович, Ів. Кастранець. Відправи тимчасово були в римокатолицькій церкві св. Василія. Так було 6 років, коли за о. М. Ірхи в 1917 році купили великий будинок з цегли на Терес Гил, ч. 100, а закуплену передтим площу продали. З тим купили разом один і три чвертих акрів землі— разом з будинком. Все коштувало $6,000. З цього будинку на

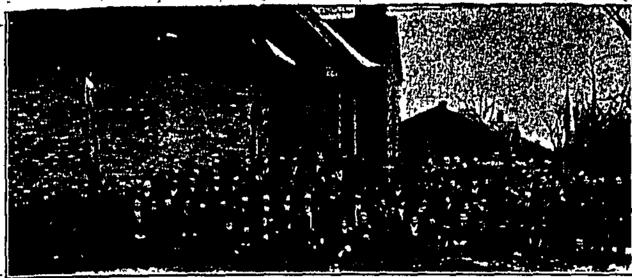

Парохіяни церкви св. Івана Хрестителя в Брентфорд, Онт.

поверсі зробили церкву, а долину віднаймали. Там було також помешкання для священика.

В 1928 році церква згоріла. Тодішний парох о. Ів. Головка дістав асекурацію в сумі $9,000, за котрі гроші відбудували церкву і докінчили будову домівки, котру якраз почали будувати.

Тепер є гарна мурована церква і домівка. Церква має одну велику баню і дві малі. Стоїть на горбі, при гарній вулиці. В середині гарно помальована, має один головний і два бічні престоли, гарні лавки і все уладження.

В 1935 році громада поділилась на католицьку і православну з нагоди суспензи о. Н. Шумського. Був процес, котрий виграла католицька сторона.

Членів є 45 родин, дітий 26. Рідну школу веде

Всеч. о. І. Борецький.

Заряд парохії св. Івана Хрестителя в Брентфорд, Онт., в р. 1941. Сидять зліва на право: Мих. Коник, о. Ізидор Борецький. Стоять зліва на право: Андрей Рак, Андронік Мигаль.

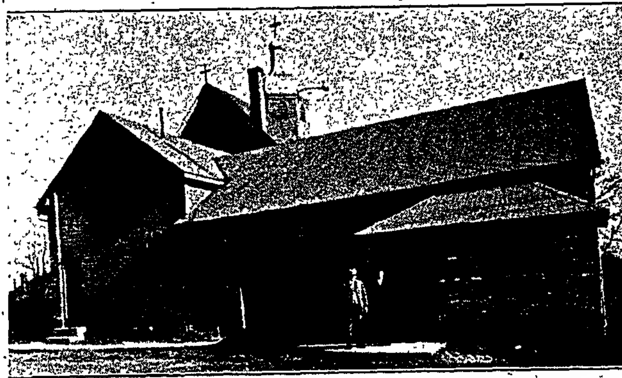

Церковна саля при церкві св. Івана Хрестителя в Брентфорд, Онт.

Заряд гур. на укр. катол. молоді в Брентфорд, Онт. Здолини, зл. ва. сидять: панна Марія Бянас, о. Парох Ізидор Борецький, панна Юлія Хавщ. Другий ряд зліва: панна Катерина Шевчук, панна Анна Хавщ і панна Анна Шевчук.

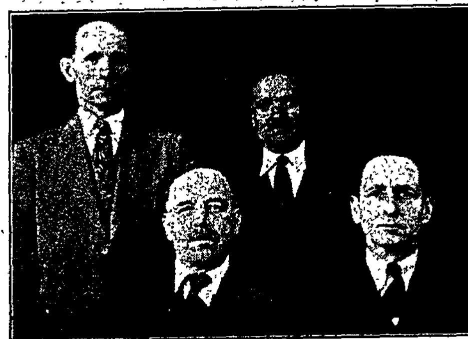

Члени першого церковного заряду в Брентфорд, Онт. Прочі померли. Сидять зліва на право: Михаїл Мадараш, Іван Кастранець. Стоять зліва на право: Дмитро Вовкович, Василь Романчак.

о. парох підчас зимових місяців, підчас вакацій приїзджають вчити Сестри. Парохіяни мешкають близько церкви.

При парохії істнує Запомогове Братство св. Івана Хрестителя, що має 76 членів.

Епископ відвідав церкву в 1933 р. Священиків в парохії було богато. Першим в Брентфорд правив о. Лев Сембратович, що приїхав сюди з Америки. Опісля був о. др. Редкевич, о. Филима, о. Ірха, о. Каменецький, о. Дрогомирецький, о. Сарматюк, о. Крупа, о. Головка, о. Колцун, о. Оленьчук, о. Й. Бала, о. Н. Шумський, о. Калуський, о. Чарний, о. Гладкий, о. Божик, о. Тилявський, о. Борецький.

Церковна домівка.

Заснована в 1928 р. коштом $4,000. Викінчена внутрі, має сцену, куртини, гардеробу і проче. Доходи ідуть на добро церкви. Впродовж 1940 р. було в домівці 12 представлень, 3 концерти, 10 відчитів, 8 принять. При домівці є: Братство св. Ів. Хрестителя і Гурток молоді.

КРОВЛЕНД, ОНТ.

Так називається передмістя містечка Велланд, Онт., що є одним з головніших фабричних осередків провінції. Лежить на незалісненій рівнині над каналом Велланд, що лучить два великі озера. Живуть тут здебільша люди чужинецького походження, між котрими много українців.

В 1927 р. основано тут нашу церкву при 405 Гаріет стр. під покровом св. Архистратига Михаїла. Основниками були: В. Кальмучин, Ф. Дмитрук, І. Гупало, Л. Мороз. Будову церкви почали 20 вересня 1927, а на св. Михаїла того самого року вже мали першу відправу в новій церковці. Будова коштувала $1,850.

Церква виглядає скромно. Помальована біло і голубо. Крім головного має два бічні вівтарі, кілька лавок і всі церковні річи.

Першим священиком в Кровленд був о. Н. Дрогомирецький— потім були отці: Й. Филима, П. Пасічник, П. Олексів, І. Калуський, М. Ірха, М. Григорійчук, В. Чарний, Й. Бала, В. Гладкий, В. Божик, М. Заяць і І. Борецький.

За о. Й. Бали збудували гарну домівку, оставлише малий довг.

Епископ навідувався до громади зараз від початків, а в останне Преосвященний Ладика відвідав громаду в 1934 р.

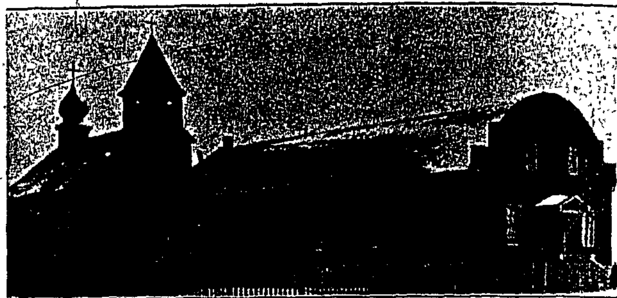

Церква св. Михаїла і парохіяльний народний дім в Кровленд, Онт.

Церква в Кровленд мала, деревляна, знадвору мальована біло, має одну баню і дзвіницю напереді. Стоїть майже в самім осередку фабричної оселі, приблизно одну милю від стації і міста Велланд.

Відправа є два рази в місяць. Членів родин 35, а 25 родин доходить і помагає. На катехизм приходить 26 дітий. В часі вакацій Сестри вчуть Рідну школу.

При церкві є: Сестриці і Гурток молоді, що має 30 членів.

Церковна домівка

Збудована зараз при церкві в 1935 р. старанням о. Й. Бали. Може помістити кількасот людий. Дім викінчений гарно, має сцену, куртину, бібліотеку, заряджує заряд церкви— приходи ідуть на добро церкви.

В цій домівці було богато представлень, концертів, викладів, забав. В 1939 р. було 15 представлень, 10 викладів, 3 концерти, 12 принять.

Тут міститься Братство, Аматорський Гурток, і Гурток молоді.

ВОТЕРФОРД, ОНТ.

По війні много людий зі заходу приїзджали і оселювалися в Онтерії. Тоді українські хлібороби стали осідати в околиці Вотерфорд. Це маленьке містечко і чисто фармерське. Воно стало осередком наших фармерів, котрі в 1929 р. заснували тут парохію, купивши ранішу латинську церковцю. Трудноші робили протестанти, бо не хотіли, щоби у Вотерфорд була католицька церква.

Будинок є з цегли, не має бань, ані дзвіниці. Площа рівна, очищена, лежить чверть милі від стації і почти, в осередку наших фармерів, на Чирч стр.

Парохіяни церкви в Вотерфорд, Онт., з о. І. Борецьким.

Парохію заснували: Семен Здрилюк і Йосиф Рзан. Помогли їм в цім їхні родини і другі, як Дзьобко, Віра, Гуменюк, Стефанія Рзан.

Тому, що будинок служив тоді за фабрику скла, треба було його перебробити. Внутрі церкву помалювали самі жінки при допомозі мужчин. Крім головного, є два бічні престоли, лавки і всі потрібні річи.

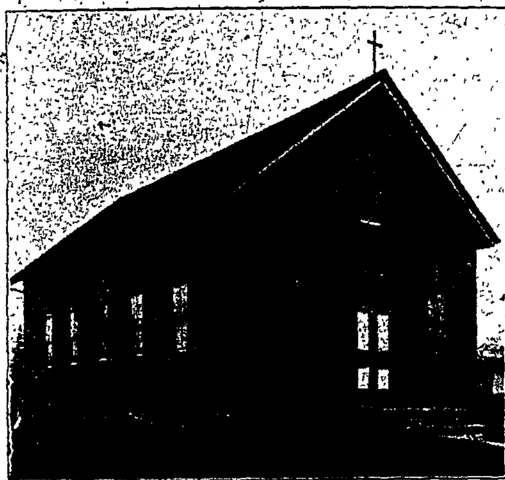

Церква Пресв. Серця Хр. в Вотерфорд, Онт.

Церква під візванням Серця Христового. Усіх родин членів є 40— дітий около 25. Рідна школа є лише в часі вакацій, вчуть Сестри.

При церкві є Сестриці. Парохію оснував о. Ів. Головка. Опісля обслугували громаду отці: І. Колцун, І. Калуський, Н. Шумський, М. Оленьчук, М. Ірха, Й. Бала, С. Гладкий, І. Борецький.

Перебудова і купно коштувала разом $3,500.

ҐРИМСБІ, ОНТ.

Тому 15 літ почали осідати наші люди в окоці Гримсбі, над великим озером в прегарнім підсоню. Люди ці приїхали в більшости з Манітоби. Від самих початків вони організувались і то гарно. Вислідом того є наша парохія Успення Матері Божої в Норт Гримсбі.

Церква збудована з дерева, має пять бань, критих міддю. Церква обложена червоною цеглою. Площу під церкву дарували брати Іван і Федір Вишньовські. Вона на горбі, з котрого видно містечко, яке пів милі від церкви. З того самого горба видно також сині води озера, аж під саме Торонто. Все положене серед садів вишневих і винниць. Від стації миля, в осередку самих наших фармерів, церква видніє далеко і притягає до себе очі туристів.

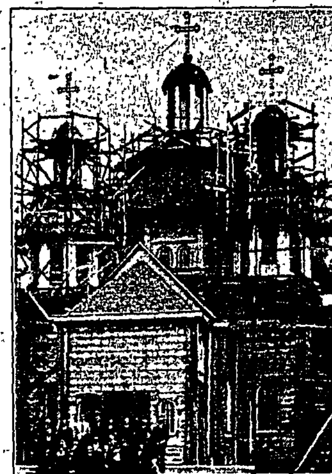

Нова церква Преч. Діви М. в Ґримсбі, Онт. (в часі будови).

Парохія повстала в 1929 році. На перших зборах було 14 членів. До першого заряду вибрано: Онуфрія Машталіра, Николу Краєцького і Николу Андрейчука.

Перші відправи були в римокатолицькій церкві, правив о. Н. Дрогомирецький. 18 листопада 1931 р. подарували площу під будову церкви. Під церквою є домівка в пивниці. Будинок на викінченню— будував о. Пилип Ру, ЧО, наш славний будівничий, котрий 22 січня 1935 р. скликав збори в

Церковний комітет та найщиріші працівники при церкві Преч. Д. Марії в Ґримсбі, Онт.

Визнатні парохіяни в Ґримсбі, Онт., з о. І. Борецьким.

п. Н. Андрейчук, піонір, член 1-го заряду церкви в Ґримсбі, Онт.

Заряд церковний в Гримсбі, Онт., та заряд Жіночого Товариства. Сидять зліва на право: Філіпка Романів, Андрей Паламар, о. Ізидор Борецький, Ф. Вишньовський, Марія Вишньовська. Стоять зліва на право: Василь Лаба, Василь Паламар, Марія Паламар, Іван Галінський, і Петро Баранюк.

тій справі, а на 23 січня вже почали копати пивницю. Всю роботу виконали самі наші люди з о. Ру на чолі, котрий сам тяжко працював цілі місяці, а згодом доїзджав і показував, що і як робити.

Велику прислугу для громади зробило Товариство Молоді, під проводом Василя Паламара, котрому помагає Іван Галінський. Це товариство робило ріжні підприємства і зібрали $247,53, котрі гроші стали поміччю на сам початок. Так само щиро помагали жінки. Від 1935 до 1941 будова церкви коштує $6,047.57.

Всіх членів є 40. В літній Рідній школі вчилося 28 дітий. Школу вели Сестри з Торонта.

Під проводом В. Паламара істнує Аматорський Гурток. Також при парохії є Жіноче товариство і БУК, що має 26 членів.

Доїзджали слідуючі наші отці: Н. Дрогомирецький, П. Пасічник, П. Олексів, Ф. Ру ЧО, Й. Бала, С. Гладкий, І. Борецький.

Дуже добре згадують о. Ру, бо той священик працював і трудився без окремої винагороди—ради Христа.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ В СТ. КЕТЕРИНС, ОНТ.

Поважне число наших парохіян, яких 40 родин замешкує в містечку. На богослуження, які наш священик править в англійській церкві, приходить біля 200 осіб. Це переважно зарібники по фабриках, що приїхали сюди зі сходу. Відправи є що третий тиждень при 3 Лейман стр.

Обслугує о. Із. Борецький.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ В ТОРОЛД, ОНТ.

В англійській церкві правиться кілька разів на рік наше богослуження для кількасот наших людий, що мешкають в цім фабричнім місті. Доїзджає сюди о. Із. Борецький.

Округ Киченер, Онт.

Місто Киченер є 75 миль на полудневій схід від Торонта. Числить 42,070 мешканців ріжних народностий. Українців є понад сто родин, переважно з чортківського, борщівського, брідського повітів. Займаються роботами у фабриках. Деякі мають городи під містом.

Весною 1916 р. першу відправу мав тут о. Филима. Потім відправи були в домівці читальні Просвіти і в римо-католицькій церкві Серця Христового. Правили отці: Ірха, П. Каменецький, Сарматюк, Боярчук, Шумський, Дрогомирецький, Крупа. Першими урядниками громади були Михайло Стадник, Никола Ковпак, Іван Мага і Прокіп Кобілюх. Родин наших було тоді 17.

1925 р. куплено два льоти під будову церкви на розі вулиць Вікторія і Михайла, за суму $1,160. Церкву збудовано з червоної цегли, може поміститися підчас відправи 250 людий. Під церквою є пивниця для сходин і вистав. Підчас будови парохом був о. Р. Крупа, який богато доложив труду і старань, доїзджаючи сюди з Брентфорд, Онт.

Першим сталим парохом був о. В. Чарний, за котрого 1938 р. збудовано одноповерховий дім з цегли на 6 кімнат, що лучиться разом з церквою. Обі будівлі коштують $20,000. Від лютня 1939 сталим парохом є о. Володимир Божик.

Преосвященний Будка посвятив угольний камінь під церквою, а Преосвященний Ладика відвідав парохію 1930 і 1939. В церкві є стала відправа кождої неділі і свята. При парохії істнує запомогове брацтво ім. св. Івана Хрестителя. Є Рідна

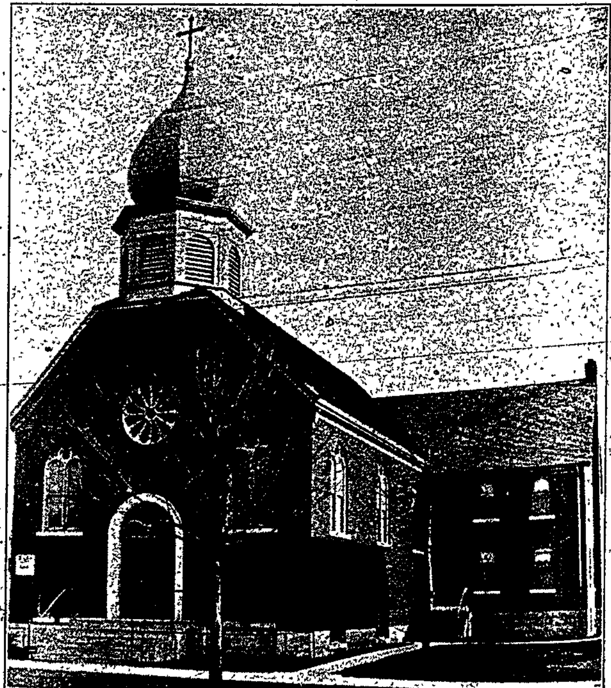

Церква Преображення Господ. в Киченер, Онт. З правого боку резиденція для священика збудована в 1938 р.

школа. Кождих вакацій приїзджають Сестри і вчуть катехизму.

Церква є під покровом Преображення.

ПРЕСТОН, ОНТ.

Вісім миль на схід від Киченер є Престон, там є 40 українських родин, котрих обслугує парох з Киченер. Богослуження відбуваються в римо-католицькій церкві св. Климентія, кождої неділі рано, 8.30. Потім священик вертає назад до Киченер і там має другу відправу.

Комітет церкви в Киченер, Онт. Зліва на право: Іван Петришин, Н. Сеньків, Н. Танасійчук, Дм. Кіш, Іль. Мазур. Сидять зліва на право: Ст. Жовнір, Г. Цінцірук, Всеч. о. В. Божик, Т. Бендзяк, Т. Голюк.

Урядниками парохії в 1940 р. були: Йосиф Антонів, Іван Цицюра, Йосиф Димарчук, Іван Супіляк, Григор Бендус і Никола Гумніцький.

Округ Виндзор, Онт.

ПАРОХІЯ СВ. ВОЛОДИМИРА І ОЛЬГИ У ВИНДЗОР, ОНТ.

Всіх членів парохія має 130 родин, дітий 200. В католицькій школі св. Ангелини вчуть наші Сестри 2, наших дітий там є 22. Сестри ведуть також Рідну школу в парохіяльній домівці вечерами, і двічі на тиждень в С. Едвард Скул.

При церкві істнують: Жіноче товариство, товариство Молоді, відділ Братства св. о. Николая.

Парохія повстала в 1925 році. Членами заряду вибрано тоді: В. Вийванка, В. Вишинського, Т. Зюлковського, С. Сулиму і М. Гулевича.

Церкву почали будувати в 1926 р. за о. Р. Крупи. Збудовано лише пивницю і поділено на церкву і домівку. Так було аж до 1937 р., коли за о. др. Редкевича викінчено церкву у гору. Церква мурована на взір хреста, посередині має велику баню і три менших на фронті. В середині ще не викінчена, зверху виглядає дуже гарно. Будова коштувала $30,000.

Першу відправу мав о. Л. Сембратович, парох церкви св. Івана Хр. з Дітройт. Опісля став приїздити о. Р. Крупа з Брентфорд. Тоді закуплено площу і почали будову. Тоді о. Крупа перенісся до Виндзор і формально основано парохію 4 вересня 1925 р. Покійний епископ Фаллон з Льондон дав позичку на заплату контракторів.

Парохію обслугували о. Колцун, о. М. Оленьчук, о. Н. Шумський, о. Й. Бала, о. М. Ірха, о. др. А. Редкевич, о. Ів. Головка, о. Й. Бала і о. В. Осадець. Преосв. Будка відвідав парохію в 1926 р. Преосвященний Ладика поблагословив церкву 1939 р.

Парохіяльного дому для священика нема. На церкві ще є $21,000 довгу.

Під церквою є обширна саля зо сценою та гардеробою. Сестри ведуть тут Рідну школу, діти дають концерти. Було там віче РКУК та Листопадові Роковини. В липні 1939 р. був з'їзд Української Католицької Молоді. др. Вахна дав один виклад з рухомими образками. Сестриці мали 5 принять на добро церкви.

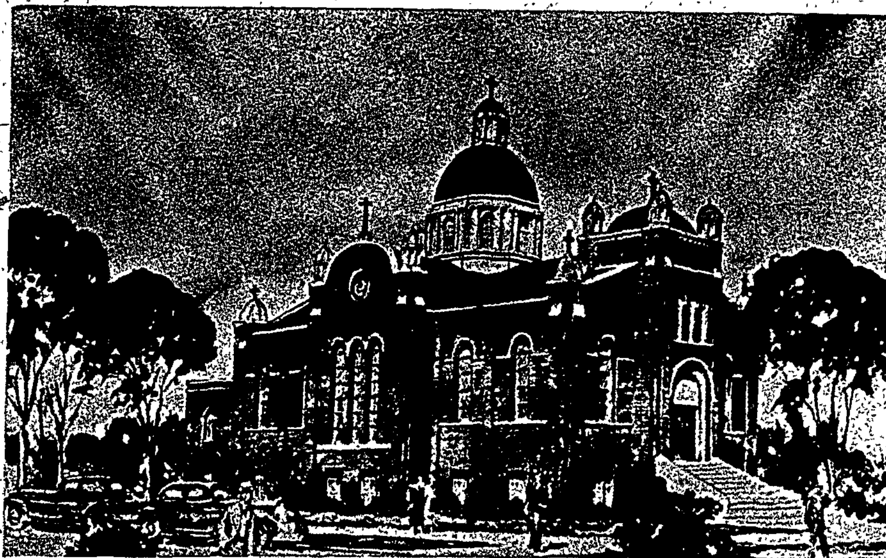

Церква св. Володимира в Виндзор, Онт.

Початки народного і церковного життя.

16 мая 1922 р. прибув до Виндзор робітник голяр Іван Скалецький з родиною. Походив з села Більче Золоте, до Канади приїхав в 1904 році і на початках мешкав у Вест Селкирк, Ман.

Родина Скалецьких часто ходили на богослуження до сусідного Гемтремк, де парохом був о. Добротвор. Другу нашу парохію в Дітройт вів о. Лев Сембратович. Скалецький порадився з другим молодим робітником Стефаном Сулимою і в 1923 р. поїхали радитися о. Сембратовича. о. Сембратович утішився вісткою і сказав, що вже від року має грамоту Преосвященного Будки, щоби обслугувати Виндзор а тільки чекав на просьбу самих дотичних вірних. На другий день о. Сембратович прибув до Виндзор і виєднав дарове місце для наших відправ в римо-католицькій церкві. Скалецький мав дати знати всім, що на слідуючу неділю в осьмій годині рано буде наша відправа. Ходив від хати до хати, всі обіцялися прийти. Надійшла памятна неділя. Восьма рано, в церкві є о. Сембратович зі своїм дяком і один сам самий Скалецький. Питається о. Сембратович:—Пане Скалецький, чи ви дали знати, що буде Служба Божа? Деж є люди?

—Так, прошу отця, дав знати. І всі сказали, що прийдуть.

І так отець відправив Службу Божу і нікого більше не було, навіть сам делегат не прийшов. І по відправі каже о. Сембратович:

—Я запишу собі на памятку, що правив Службу Божу при одній людині. А ви, пане Скалецький, ще раз повідоміть людий, що на другу неділю я приїду і буду мати вечірню, в годині 7 вечір. Бог все доброму ділу помагає і нам поможе.

Треба було кождому вияснити і заохочувати, щоби прийшли на вечірню і прийшло 7 душ, вчисляючи дітий. І тоді о. Сембратович повідомив, що буде доїзджати неділя за неділею. Поволі повстав комітет церковний з таких осіб: Заступник предсідателя Т. Зюлковський, писар І. Скалецький, скарбник В. Турчин, провірники П. Кушлик і С. Сулима. При сім гуртку людий засновано Просвіту і вибрано для неї заряд з тих осіб: Голова Орися Шеремета, заступник Іван Скалецький, писар Іван Іванчівський, скарбник Павло Кушлик, члени: Никола Шуст, Василь Турчин, Михайло Шеремета, Анна Скалецька, Михайло Липа, Кирило Скалецький. Коли священик по 6 місяцях праці упімнувся о зворот бодай коштів подорожі, настала сварка. І тоді о. Сембратович відмовився дальше доїзджати.

В 1924 році приїхав до Канади Вол. Босий і став кликати людий закладати Січ. І тоді члени Просвіти за стараннням Скалецького переміними організацію на Січ. Це все сталося на зборах в парку, бо домівки не було, а всіх членів було 12. Праця ішла досить гарно аж до зборів в лютім 1925 року. Тоді прийшли на збори всі члени, числом 42 і деякі стали домагатися, щоби Січ замінити знова на Просвіту. Прийшло до перепалки і більша часть членів опустили салю. Лишилося при Січі 16 членів. Тоді в Брентфорді парохом був о. Крупа, котрого ще давніше знав Ів. Скалецький. До нього пише тепер листи і просить, щоби о. Крупа занявся парохією у Виндзор. І сталося так, що о. Крупа приїхав приватно до Виндзор і став розпитувати про відносини. Телефонічно порозумівся з о. Сембратовичом і за хвилину о. Сембратович приїхав самоходом до хати Ів. Скалецького, де гостив о. Крупа. Нарада не була заохочуюча. о. Сембратович представив свій досвід, але о. Крупа таки рішився ще раз пробувати з організованням громади. Спільно з Ів. Скалецьким віднайшли каплицю в самій середині міста і римо-католицький священик прихильно згодився цю каплицю відпустити українцям на відправу даром. Відїзджаючи о. Крупа сказав, що відправа буде 4 жовтня 1925 р. Цей день став памятним для нас всіх. Тоді о. Крупа вписався в члени Січи, а січовики дуже щиро приняли о. Крупу. Священик згодився доїзджати до Виндзор стало, а члени— було їх на зборах 17— оподаткувалися по $10 місячно на цили парохії. Тоді зложили на зборах $150. Богато поміг тоді своїм впливом кошовий писар Іван Гевусь.

Вкоротці потім о. Крупа приїхав настало до Виндзор, винаймив сирійську церкву за $25 місячно на відправу, помешкання для священика $50 і платня місячна $75. За це о. Крупа обслугував парохію і вчив в Рідній школі. Січовики оставили тоді наймане приміщення, а за згодою о. Крупи перенеслися до пивниці в домі священика, котру переміними на домівку. В цій домівці зроблено богато праці на добро парохії і Січи, хоч многі інші сміялися і глумилися з нас. Дня 7 листопада 1925 були парохіяльні збори, на котрих вибрали таких урядників: Заступник предсідателя Василь Вийванко, діловий писар Іван Скалецький, скарбовий писар Т. Зюлковський, скарбник Василь Вишинський, провірники Іван Гевусь і Павло Кушлик. Це був перший парохіяльний заряд у Виндзор.

14 марта 1926 скликано знова парохіяльні збори в справі купна площі під будову церкви, що мала коштувати $1,800 а гроший не було. о. Крупа просив, щоби члени добровільно зложили на завдаток площі і від себе дає $100. Тоді Ів. Скалецький дав $75, Іван Гевусь $75, Стефан Сулима $100, Василь Вишинський $100, Іван Сулима $50 а по $25 Н. Шуст, Семко Бухняк, Кирило Скалецький і Василь Вийванко. Йосиф Василик дав $5. Другого дня куплено площу.

В липні 1926 почали роботи для будови церкви. Члени парохії дали позичку в сумі $1,200 і за ці гроші стали копати пивницю. Ці гроші надовго не вистали і коли будова перервалась, люди в крик. Тоді пішли до власника площі і стали просити контракту, щоби на той контракт можна було затягнути позичку і докінчити будову. Це був француз і католик. Згодився з тим, що коли дістанемо позичку, треба йому заплатити довг $1,300. На контракт ми дістали позичку $6,000. Ці гроші скоро розійшлися і треба було знова зичити гроші. Цим разом о. Крупа удався до римо-католицького епископа в Льондон, котрий згодився позичити на другий моргедж $6,000. Але зайшли з того приводу спори між о. Крупою а урядником В. Вишинським, котрі опинилися аж в суді.

Будова була майже скінченою. Пивницю збудовано і накрито дахом. Поділено на дві части, одна каплиця, де правилися відправи— друга, домівка. Коли справа о. Крупи і Вишинського пішла в суд, власти замкнули церкву аж до слідуючої розправи— адвокатом о. Крупи був католик, Вишинський мав жида. Католицький адвокат упросив судію, щоби позволив о. Крупі відправляти в будинку— але о. Крупа не мав права зарядджувати грішми аж до розправи. Судові справи підірвали здоровля і охоту священика і о. Крупа відмовився

від парохії, котру збудував і для котрої посвятив богато труду свого життя.

Прийшов о. Іван Колцун і тоді довжники згодилися дати 35% опусту, коли тільки заплатиться довги. Тоді доперва осягнули позичку від епископа в Льондоні $6,000 і таким чином парохія заощадила яких три тисячі долярів в сплаті довгів. Потім обслугували парохію о. М. Оленьчук, о. Иосиф Бала, о. Н. Шумський, о. М. Ірха, о. др. Редкевич, за котрого докінчено будову церкви, котра одна з найкращих на сході Канади.

(Подав Іван Скалецький).

ЛЬОНДОН, ОНТ.

До Льондону доїзджає о. Дзюрман раз на 6 тижнів— в 1940 була літна українська школа через 2 тижні. Відправи є в англійській католицькій церкві Пречистої Діви.

Учнів в літній школі було 26.

САРНІЯ, ОНТ.

о. Дзюрман доїзджає до Сарнії раз на 6 тижнів. Літом 1940 була українська школа для дітий через 2 тижні, дітий було 35. Наші відправи є в англійській католицькій церкві св. Иосифа.

ЛИМИНҐТОН, ОНТ.

о. Дзюрман доїзджає туди раз на 6 тижнів. В 1940 була українська школа через 2 тижні, учеників ходило 25. Служба Божа правиться в Народнім Домі.

ЧАДАМ, ОНТ.

Парохія під візванням Непорочного Зачаття, церкви ще нема. В місті і околиці є 60 наших родин, дітий 110, рідної школи нема. Є літна українська школа, до якої ходило 25 дітий. При парохії істнує Жіноче товариство ім. княгині Ольги, членів 15. Є також Клюб молоді, членів 18.

о. Володимир Божик, парох в Киченер, Онт.

Парохію основано в 1939 р. Члени основателі і заряд творять панове: Д. Череватий, М. Загородний, Н. Луцик, І. Сісецький.

До Чадаму доїзджали досі принагідно отці: др. Редкевич, Гладкий, В. Божик, о. Дзюрман В. відправив першу Службу Божу там 9 липня 1939— Клюб молоді повстав в жовтні 1939 р., Жіноче товариство в грудні 1939. Церковний заряд вибрано в січні 1940. Підприємства уладжуються в англійській церковній домівці. 1941 відбулась св. Місія під проводом о. В. Краевського ЧНІ.

Округ Судбури, Онт.

СУДБУРИ, ОНТ.

Церква є під візванням Неустаючої Помочі Пречистої Діви, при 78 Біч стр., в середині міста. Членів понад сто, однак часто зміняються іззаобставин праці. Сталих парохіян є 50 родин, дітий 60. До Рідної школи під церквою ходить 18 дітий, вчить дякоучитель. При церкві істнує Сестрицтво Пр. Діви.

Церкву збудовано коштом $28,000— у великій мірі помогла Інтернешенел Никел Компані. Церкву збудовано в 1928 р. Це мурований будинок, одна баня напереді. В середині церква плястрована біло, має три престоли. В майбутній захристії мешкає парох. В церкві є лавки і всі потрібні речі.

Перед 1928 роком українські вірні ходили до римо-катол. церкви, де парохом був о. Трайнор. Він був прихильний нам і поміг в будові власної церкви, котрої угольний камінь поблагословив о. Олексів у вересні 1928 р. Парохом нашим першим був о. Н. Бартман, котрий для парохії зробив богато добра. По нім парохом був о. Ів. Колцун 1931 р. Він богато витерпів. Кажуть, що на першу його Службу Божу прийшло 6 людий. Платню мав $20—30 на місяць. При кінці 1933 р. став парохом о. П. Каменецький, котрий не застав коло церкви ані хідника, ані сходів, ані паркана. В середині

Всеч. о. М. Ірха

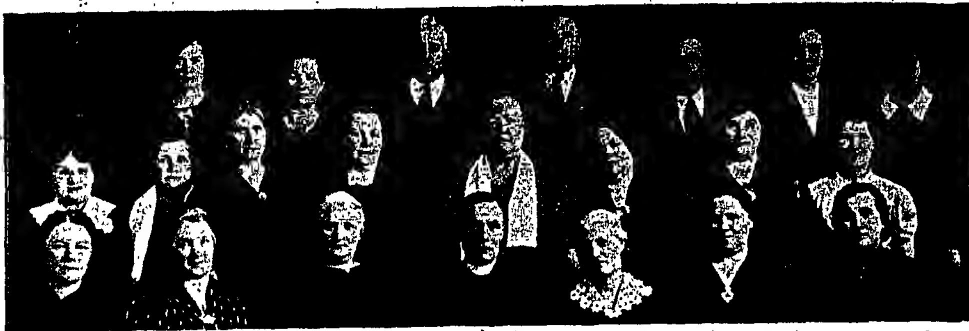

Апостольство Молитви в Судбури, Онт., з о. М. Ірхою, парохом.

церква також ще не була викінчена. Все це зроблено його заходами. Від 1937 р. парохом є о. М. Ірха.

Відвідини церкви були 27 вересня 1936 через Преосвященного Ладику, ЧСВВ.

КОНІСТОН, ОНТ.

Церкви нема. Є домівка, записана на 4 людий. В стіні цеї домівки прорізано отвір, прибудовано кімнату 14 х 14 і вставлено престіл. Священик править раз в місяць о 9 годині рано Службу Божу і раз вечірню. Присутних 70 душ. Священик доїзджає з Судбур, віддаль 8 миль.

СОЛТ СЕЙНТ МАРІ, ОНТ.

Церква є під візванням Різдва Пречистої Діви Марії, при Питсбург стр., на передмістю Бейві, 4 милі від середини міста. Церква збудована 1919 р.— нова деревляна мальована в 1939 р. В середині є лавки, престіл один. Знадвору видно одну баню.

Доїздили правити отці: Шумський, Колцун, П. Каменецький, Ірха.

Парохію відвідали раз Преосвященний Будка і раз Преосвященний Ладика.

Парохіяльна Домівка

Є напроти церкви, деревляна, огороджена. Дім великий, гарний, має сцену.

Парохія віддалена від Судбур двіста миль.

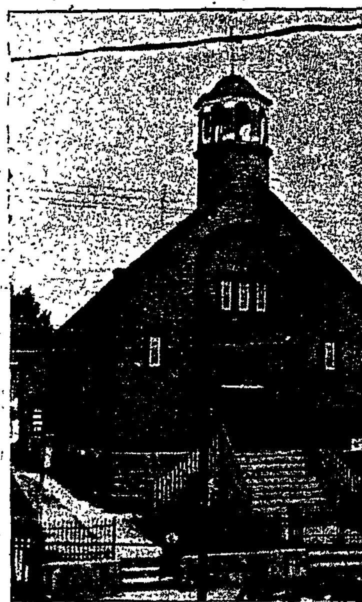

Церква Преч. Діви Марії в Судбури, Онт.

СПОГАДИ З ТИХ ОКОЛИЦЬ

Коли в судбурськім басейні отворились копальні, а ще передтим, як залізнодорожна компанія почала робити дороги дальше на захід, між робітниками були також українці. Були це люди самітні, молоді, котрих манив сюди зарібок. Замість іти на землю, осідались поволі тут. Годі те-

Укр. греко-католицька парохія в Судбури, Онт.

пер згадати їх всіх імен, бо позабувались або вони самі порозїзджалися, а в книгах остали тільки записки про Стіфа Бравна, Майка Блека або Френка Гвайта. Неодин з них зложив своє молоде життя при тій дорозі, що по ній тепер мчать скорі поїзди і могили зарівнані.

Вже в 1904 році в Судбурах стрічаємо такі українські імена, як Бережанський, Бачинський, братя Яшани, Крижановський, та інші. Деякі з них ще досі живуть. Платня в компанії була добра, наші люди як звичайно робили найтяжчу роботу в топлярні Коппер Кліф.

Прислугу духовну мали в римо-катол. церкві, бо сюди доперва в 1909 році приїхав з Америки бл. п. о. Тимотей Василевич. За його порадою люди зложили тяжко запрацьовані центи на будову церковці в Коппер Кліф, бо звідтам було їм близько до праці і там здебільша мешкали наші робітники.

Потім якийсь час душпастирював о. Двуліт, однак не маючи навіть на прожиття оставив околицю. В 1914 р. обслугу околиці обняв о. др. Єрмій, однак того самого року вернув до Галичини, а на своє місце оставив молоденького священика о. Василя Гігейчука, що став місіонарем цілої північної Онтерії. До обслуги дістав ще Кобалт, Поркупайн і Тиммінс. Настала війна і чужинців поусували від праці. Самотні розїхалися, а фамілійні остали, заробляючи то тут, то там по кілька долярів, щоби тільки прожити. Тому що церковця була в Коппер Кліф, 4 милі від Судбур, а люди по більшій части замешкали в Судбурах, парохія стала підупадати. На богослуження приходили 10—15 душ. Казали, що їм задалеко ходити, а на їзду не мають гроший. Тому ходили радше до римо-катол. церкви в Судбурах, хоча під боком був свій український священик і церква. Врешті оставили церкву зовсім і тоді наш священик був змушений почати відправи в Судбурах. Правив або в лічниці св. Йосифа, або в римо-катол. церкві, або в домівці при вулиці Біч. Так о. Гігейчук мучився до 1918 року, вкінці оставив Судбури і переїхав до парохії в Отаві. Доперва в 1921 році приїхав о. Мереньків, але був всього 4 місяці і вернув до Америки. Потім обслугували громаду о. Шумський і о. Й. Бала, але були тільки короткий час і бачили безвиглядність свого положення. Церкви в місті не було, треба було тинятись і щораз просити о приміщення. Вірних було небогато, бо хоч всіх було понад тисяч душ, однак самітні справами церкви не дуже занималися, а часто захоплювались наукою соціялізму чи комунізму. До того прийшла війна і непевність про завтра. Люди стали уживати світа і не щадили. Про Бога, віру і християнське життя не хотіли чути. Навіть ці добрі люди, що вірили і ходили на богослужения, мусіли від своїх терпіти насмішки та слухати огидних вигуків, коли вертали з відправ— від нових агентів соціялізму та комунізму.

Оставлена церковця в Коппер Кліф похилилась, дах запався, вікна вибиті світили докором опущення. Така була віра наших людий.

Це все тревало до 1927 року. Тоді анґлійський священик, о. Трайнор знаючи, що українці є католиками і йому часто доводиться їх обслугувати, вистарався в богатій ніклевій компанії о грошеву поміч. Стару церкву і дім продано. Зачали будувати нову церкву при вулиці Біч в місті 1928 року, котру того самого року поблагословив о. П. Олексів, який тоді був адміністратором нашої дієцезії в Канаді.

Округ Киркленд Лейк, Онт.

Всеч. о. Н. Чорній

ЦЕРКВА ПРЕСВ. СЕРЦЯ ХРИСТОВОГО

в Киркленд Лейк, Онт.

Церква деревляна та з середини ще не викінчена. Вартує $1,700. До парохії належить около 40 родин і поважне число самотних. Від 1937 р. парохія має свого сталого священика. Першим парохом був о. П. Пасічник, а тепер парохію обслугує о. Николай Чорній. Під церквою є саля, що її винаймає уряд місцевої сепаратної школи.

Станиці Місійні: Тименс, Норанда, Аттикокан, Форт Френсис, Рейни Ривер, Накіна, Сію Лукавт. В тих місцях перебуває деяке число наших вірних, яких час від часу обслугують наші священики.

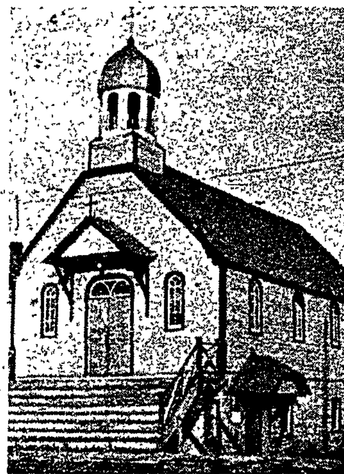

Церква Пресв. Серця Христового в Киркленд Лейк, Онт.

Округ Форт Виліям, Онт.

ФОРТ ВИЛІЯМ, ОНТ.

Церква під візванням Преображення ГНІХ, при 629 МекИнташ стр. Членів родин парохія має 200, дітий 75. При парохії істнує Товариство молоді, членів 30. Апостольство Молитви має 12 членів. Відділ Братства св. о. Николая ч. 7 також приміщується при парохії.

Основниками парохії були Кирило Чеховий, Михайло Лиска, Стефан Сторожук, Василь Буґера,

Всеч. о. В. Гуменюк

Семен Дубець, Семко Сас, Ілько Бунт, Іван Скалецький, Гнат Тронт, Іван Нагуляк, Михайло Качур, Никола Качур, Ілько Приймак, Василь Турчин.

Парохія основана 21 вересня 1909 року, парохом був о. Теодор Двуліт, що правив в пивниці словацького костела. Потім куплено площу при вулиці Пасифік і збудовано фундаменти, угольний камінь посвятив 21 листопада 1910 року Митрополит Шептицький. Однак справа на тім станула. Парохія перебралась в інше місце. Від фінів купили домівку на Меклаклин вулиці і там правили. По о. Двуліті був парохом о. Е. Андрухович, а опісля о. др. Єрмій. Потім о. М. Ірха. В році 1916 купили площу, на котрій церква стоїть нині і взялися до праці. о. Р. Крупа докінчив будову церкви, котру почав о. Ірха. Будинок з червоної цегли, на вид хреста, коштував $45,000. Знадвору є одна велика баня і дві маленькі. В середині церква викінчена, є лавки коштом $1,100 Є три бічні престоли. Головний престіл жертвував Йосиф Крущельницький, бічні Кирило Ганчарик і вірні з Корент Ривер і Порт Артур.

Домівка, куплена від фінців, згоріла.

Священиків досі було 15— порядок їхнього побуту такий: отці Т. Двуліт, Е. Андрухович, К. Єрмій, М. Кінаш, Н. Шумський, М. Ірха, Р. Крупа, А. Сарматюк, Н. Шумський (2 раз), М. Ірха (2 раз) П. Божик, А. Крайківський, Н. Дрогомирецький, С. Федоронько, М. Ірха (3 раз), Н. Шумський (3 раз), П. Пасічник, Василь Шумей і В. Гуменюк.

Церква Преображення Г.Н.І. Хр. в Форт Виліям, Онт.

На самих початках приїзду наших людий до Форт Виліям відвідували поселенців о. Н. Крижанівський, ЧСВВ і о. Двуліт. За о. Р. Крупи збудовано теперішну церкву і зібрано поважні гроші. Мали дуту орхестру. Товариство "Бандурист" поставило домівку, котра відтак дісталася в руки словацьких комуністів.

Церкву посвятив Преосвященний Ладика, ЧСВВ 25 серпня 1940.

ПАРОХІЯ ВОЗНЕСЕННЯ ПРИ МАВНТЕЙН ВУЛ. ВЕСТ—ФОРТ ВИЛІЯМ, ОНТ.

Церква Вознесення Г. Н. І. Хр. в Вест-Форт Виліям, Онт.

Членів парохії є 50, дітий 25. При парохії є Брацтво св. о. Николая ч. 8.

Парохія повстала 9 марта 1916 р. Площу посвятив Преосвященний Будка 6 червня 1916, а церкву 28 вересня 1919 р. Цю церкву куплено від римо-католиків за $900. Знадвору церква має одну баню, в середині викінчена і помальована, престолів три, є лавки і всі церковні річи.

Купив церкву і причинився до її викінчення найбільше о. Ірха. Обслугували її священики з міста. Через сварку і клопоти, які виринули по суспензі о. Шумського, автокефальним вдалося захопити нашу домівку т. зв. "Зорю," котру перетворили собі на церкву.

Преосвященний Ладика відвідав парохію 25 серпня 1940.

Округ Кенора, Онт.

Місто Кенора збудоване на скалистій землі, серед лісів і озер, на котрих наче засіяно многі острівці серед вічної зелені смерек. Населення 9,000, котре помітно збільшається літом, коли приїзджають туристи звідусіль, а головно з Америки. В місті є папірня, електрівня, радіостація, летунська школа, кілька церков ріжних віроісповідань. Через місто іде головний залізничий шлях зі сходу на захід і тут СПР має свій табор. Сусідують два малі містечка: Норман, півтора милі на схід—і Ківейтін, три милі на схід, де є два великі млини і трачка. Кенора є 146 миль на схід від Винипеґу— українських родин тут є приблизно 300.

Всеч. о. Йосиф Сеньків, ЧСВВ.

Першу церкву збудовано вже в 1917 р. Місто на горбах і скалах. Наші люди живуть в північній части. Церква також на скалі і не має рівної площі. Від стації наша церква віддалена чверть милі. Та перша церква коштувала $4,000. Першими основниками парохії, що є під покровом св. о. Николая, були: о. Андрухович, А. Острижнюк, Я. Книш, Й. Петрушевич, Я. Дерій, М. Дмитришин, В. Маршалок, І. Прокулевич, С. Рапінда, І. Бусько, В. Бусько, І. Зборок, І. Петруняк, Д. Мельник, Т. Федик, Д. Пасечний, Т. Маршалок, Д. Грушецький, Т. Сердечний, П. Вірун, К. Зазулецький, І. Шишка, Д. Катрич, Іг. Стемерович, Н. Пухняк, Б. Бойчук, К. Жолковський, Й. Вишньовський, І. Скоропада, В. Демко, Іг. Кіт, Д. Шемляк, Я. Штира, Г. Зробок, В. Підбіцький, Й. Грищанюк, С. Котович, Я. Жарський.

Церква має три престоли, гарні лавки, два павуки, хрестну дорогу. З боку стоїть дзвіниця. Під церквою є невеличка домівка.

В 1932 р. церква згоріла. В 1933 році збудували нову церкву. При парохії є Братство св. о. Николая— членів 39, Свічкове Братство— членів 15, БУК має 45 членів.

Церкву посвятив Преосвященний Ладика 1933 року.

Обслугували парохію в ріжних часах: Преосвященний Никита Будка, о. Андрухович, о. Сембратович, о. Оленьчук, о. Ів. Теодорович, о. Дромирецький, о. Пасічник, о. Григорійчук, о. Попович, о. П. Каменецький, о. Божик, о. Н. Бартман, о. Луговий, о. Чарний, о. Калуський, о. Гуменюк, о. Пуляк, о. Роборецький, о. Перейма, о. Джиголик, ЧСВВ, о. Гевко, ЧСВВ, о. В. Каменецький, ЧСВВ, о. Слота, ЧСВВ, о. Жидан, ЧСВВ, о. Трух, ЧСВВ, о. Вінцентайло, ЧСВВ, о. Сеньків, ЧСВВ.

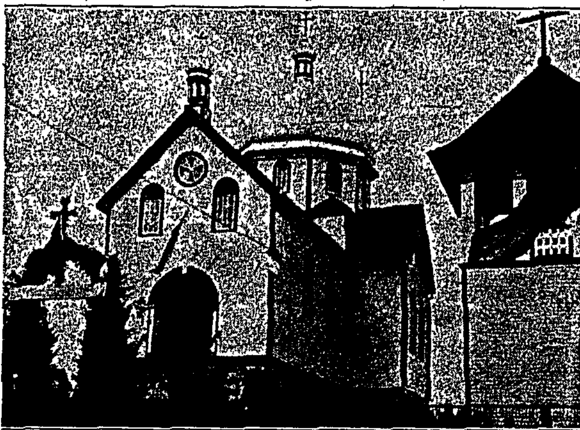

Церква св. Николая в Кенора, Онт.

З початку священики доїздили раз на місяць, опісля що трета неділя. о. Калуський був сталим парохом в Кенорі через 8 місяців. Відтоді парохію обслугують Отці Василіяни з Винипеґу, відправа є що друга неділя. 1936 р. була св. Місія, котру дав о. Трух, ЧСВВ.

Церква має цвинтар, чверть милі на північ від церкви, 4 акри землі. На нім є мала мурована капличка, що кошгувала $400. Посвячення цвинтаря було 1939 р. через Преосвященного Ладику в сослуженні отців Ю. Жидана, ЧСВВ і Й. Сенькова, ЧСВВ. При купні були труднощі ізза браку гроший. Тоді пані Вірун дала позичку $300, хоча многі її відраджували і казали, що вона тих гроший ніколи не відбере, що це пропаще. Однак ця добра жінка не слухала сплетень і помогла. Гроші віддано, а для неї честь, що зробила добре діло і не пішла на підмову ворогів.

В містечку Норман парохія має Парохіяльний Дім ім. о. Маркіяна Шашкевича. Над будовою найбільше клопотався Лука Козіцький з Кенори і В. Маршалок з Норман. На тім місці стояв колись звичайний дім, який купив для свого вжитку В. Маршалок за ціну $250. Опісля переписав на парохію і той Дім перебудовано коштом $3,000. На будову складали жертви люди з Кенори, Норман і Ківейтін. В цім Домі ведеться рідна школа, дають представлення і концерти. Рідну Школу веде М. Кісь з Норман і в Кенорі. В 1940 році було в цім домі 30 концертів і представлень, був базар на Червоний Хрест, і разом з Читальнею Просвіти да-

ли концерт в мійській авдиторії на ЧХрест— доходу було тоді $100.

Недалеко церкви стоїть Читальня Просвіти. Там приміщується рідна школа, дають концерти і представлення. Майже всі парохіяни церкви є також членами Просвіти.

На противнім боці вулиці недалеко церкви є Робітничий Дім, що працював для комуністів і воював з церквою. Підчас війни державні чинники той Дім замкнули.

1936 р. о. Трух, ЧСВВ. заснував Брацтво Українців Католиків Канади, котре істнує і працює згідно і під проводом церкви.

ДРАЙДЕН, ОНТ.

90 миль на схід від Кенори, Онт. є містечко Драйден, де є фабрика паперу. Всіх українських родин тут є 35—до церкви ходить 25 родин. Перші наші люди приїхали тут в 1913 році. Це були: Василь Яворський, Гнатюк, К. Семенишин, В. Куц, Г. Кушнір, В. Ярошко. На початках ходили до римо-католицької церкви, бо своєї ще не було.

В 1937 р. зорганізувалося Жіноче товариство. Початок дала пані Гав, родом німка. До того часу українські жінки належали до англійського Women's Institute. Пані Гав цікавилась чужинцями і порадила українцям оснувати свій відділ. Тоді пані Лис, Кушнір і Климентик написали лист до Кенори, до читальні Просвіти, з проханням, щоби прислали організаторку. Приїхала пані Ситник. Збори були в мійській домівці в присутности 18 жінок. Тоді засновано Товариство ім. Ольги Бесарабової і вибрали заряд.

Так було до грудня 1937 р. Тоді скликано збори в домі панства Лисих і товариство перемінили на Товариство Просвіти ім. Тараса Шевченка. До цього товариства належали вже мужчини і жінки, вибрали комітет для зібрання грощий на будову дому. В комітеті були: Малик, голова—Ковальський, писар—Дзьоба, скарбник.

1938 р. збудували дім величини 24 х 50 і 14-го листопада дім віддано до вжитку. Люди жертвували працю і дерево, готівкою зібрано $668. Дім коштував $1,467.— В домі є сценерія, куртина, кухня, піяно та крісла.

Свого часу вчила там пані Чапчак рідну школу, потім учителював Сосняк— дітий ходило 25. Тепер читальня має 28 членів.

Церкви на місці нема. Священики досі правили в римо-католицькій церкві, а від 1939 р. в Читальні Просвіти.

Ще в 1914 р. заїхав тут перший наш священик о. Андрухович. Опісля доїздив о. Луговий, о. Гевко, ЧСВВ, о. Слота, ЧСВВ, і о. Сеньків, ЧСВВ. Коли священик приїзджає на відправу, вірні прибирають в читальні престіл і численно сходяться на богослуження.

ЗАХІДНА КАНАДА

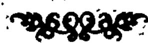

Манітоба

Введення

Провінція Манітоба лежить по самій середині домінії. Коли подивишся на мапу Канади і знайдеш столицю Манітоби Вінніпеґ, подумаєш собі: це місто надавалосьби на столицю цілої домінії, бо лежить майже посередині цілого канадийського суходолу.

Простір Манітоби виносить 246,512 квадратових миль, з сього акрів землі є 161,172,398 а 12,739,600 акрів води. Манітоба се рільничий край. Землі її в полудневих частях є дуже урожайні, а північні околиці обильні в дерево і звірину. Населення провінції виносить 727,000 душ, є дуже ріжнородне. Заступлені тут майже усі народи світу. Українців в Манітобі після урядової статистики з 1936 р. є 86,982, з цього в самім Вінніпеґу 21,217.

Частиною канадийської конфедерації стала Манітоба 15 липня 1870 року. Намісником короля є дост. Роналд МекВиліямс, премієром від 8-го серпня 1922 року є дост. Дж. Брекен.

Манітоба зо своїм столичним містом Вінніпеґ були тими першими місцями канадійської землі, з якими пораз перший зустрінулись наші поселенці Василь Єлиняк і Іван Пилипівський в 1891 році. Столиця Манітоби витала і в дальших роках наших поселенців. Тут наші люди вперше стрічались з канадійськими звичаями, мовою і тутейшими гараздами, а доперва звідси вибирались на сталі осідки по цілій Канаді.

Більшими осідками Манітоби в яких мешкає велике число наших людей є: Етелберт, Сифтон, Давфин, Ольга, Сенді Лейк, Брендон, Портедж Ля Прері. Місцевості ці лежать на північний захід від Вінніпеґу. Впрост на північ від столиці Манітоби поселились великим числом наші люди в Комарно і Поплярфілд, на полудне в околиці Вайта.

Першим українським католицьким священиком, що правив нашим поселенцям в Манітобі був о. Н. Дмитрів, який приїхав до Канади зо Злучених Держав П.А. Було це року 1896. По нім стрічаємо о. Поливку.

Першими церквами що повстали на фармах є: Церква св. Духа в Стюартбурн округ Вайта і церква Архистратига Михаїла в Мінк Ривер (округ Сифтон). Побудовані ці перші церковці в році 1898. Церква Пресвятої Тройці в Гонор, підвіннiпеґська оселя, побудована 1899 року. В 1900 році побудовані такі церкви: Св. Михаїла в Норт Фолей коло Оліярника (округ Комарно), св. Михаїла в Венлав (округ Сифтон) і св. ап. Петра і Павла в Етелберт.

Першою церквою в Вінніпеґу є церква св. о. Николая, збудована 1901 року, а від 1907 року названа св. Володимира і Ольги.

Всі нижчі подані дані щодо поодиноких церков в провінції Манітобі списав на основі джерел, присланих всеч. Отцями Парохами.

о. Ігор Шпитковський.

Церкви в Вінніпеґу, Ман.

Як сказано вже у Введенні, першим місцем канадійського суходолу, з яким стрінались наші поселенці, було місто Вінніпеґ. Не всі однак наші люди покидали столицю Манітоби та їхали поселюватись на великих канадійських просторах. Богато з них, знайшовши роботу в кузнях залізної дороги зіставали в місті, а доробившись, настало поселювались в нім.

Місто Вінніпеґ 50 років тому назад не виглядало так, як бачимо його тепер. Стація СПР в той час була більше деревляною будівлею, близько якої було около 150 малих, низьких домів. Була в тім часі також стація СНР і будинок Товариства Гадсонбей. Вінніпеґ представляв собою мале містечко.

Поволі однак Вінніпеґ зі зростом іміграції з Европи побільшається, з тим росте також число українських поселенців в ньому, які найбільше зачали будувати свої доми в північній частині міста. Рік 1899 застає велике число наших людей в Вінніпеґу.

Першою католицькою церквою, що служила нашим поселенцям в Вінніпеґу, була англійська католицька церква Непорочного Зачаття при вулиці Австен, парохом якої у той час був о. Вацлаф Куляви. Коли однак французький архієпископ А. Лянджвен з Ст. Боніфас побачив, що іміграція скоро зростає, рішив побудувати в північному Вінніпеґу рим. католицький костел св. Духа при вулиці Селкирк для потреб українців і поляків. В тій цілі відбувалася що неділі збірка грошева в церкві Непорочного Зачаття, при чім жертвенність наших людей була велика. Такий стан тревав до 1899 року.

ЦЕРКВА СВ. ВОЛОДИМИРА І ОЛЬГИ
115 МкҐрегор

Першими священиками українського походження, які відвідали наших поселенців в Вінніпеґу і по оселях, були два світські священики о. Н. Дмитрів і о. Поливка. В Вінніпеґу довше не задержувались, поїхали дальше на Захід Канади, а потім вернули до Злучених Держав.

В осени 1899 р. коли будова костела св. Духа при вулиці Селкирк була допроваджена до половини, приїхав до Вінніпеґу зо Злучених Держав о. др. Дамаскин Поливка. Радо витала сього священика, що приїхав із Закарпатської України, молода українська громада. Службу Божу відправив о. Поливка в день св. Михаїла в костелі св. Духа при вулиці Селкирк. З приходом сього священика починається організація української громади Вінніпеґу в парохію св. о. Николая. Організаційні збори, якими проводив о. Дамаскин, були в хаті Дзюника при вул. Петрик, писарем був Теодор Стефаник, присутних 150 людей. По довгих розшуках за місцем під церкву, 8-го грудня 1899 задатковано трильотову площу на розі МкҐрегор і Стелла. Коштувала 450 дол. До першого комітету парохії св. о. Николая належали слідуючі особи: Предсідатель Священик, господар Андрій Заіла, писар Антін Черкас, скарбник Василь Рудко. Радними були:

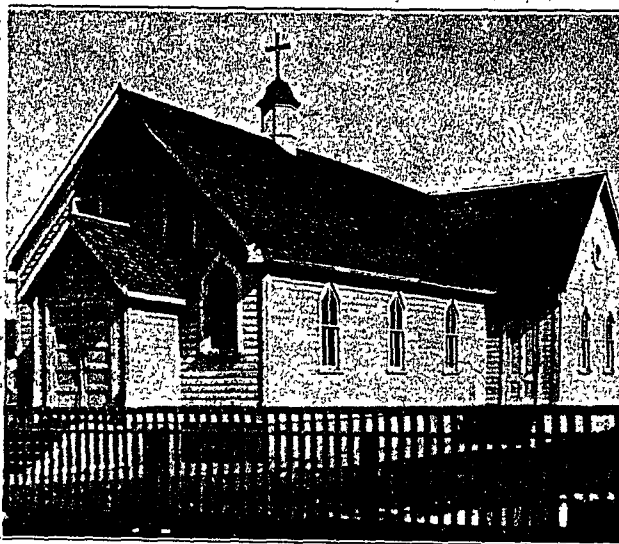

Церква св. Володимира і Ольги, Вінніпеґ, розбудована в р. 1907.

Ігнатій Дмитришин, Юліян Богонько, Олекса Галущак і Юрій Скиба. Архієпископ з Ст. Боніфас на початку був вдоволений з повстання цеї парохії і з бажанням її членів будови власної церкви. Коли однак парох з костела св. Духа довідався про купно площі під церкву українською парохією св. о. Николая, пізнав, що перестануть іти жертви зо сторони українців на докінчення костела св. Духа і наробив великого шуму. Пішли скарги до архієпископа Лянджвена і вкінці о. др. Дамаскин Поливка мусів на все попращатись з вінніпеґською громадою. Люди однак не падають на дусі. Пішли збіркою по доокoличних оселях, зібрали гроші на будову і вкінці з весною 1901 р. Божий храм імени св. о. Николая вже стояв на купленій перше площі.

Священиком, що вперше служив в церкві св. о. Николая був о. Іван Заклинський зо Злучених Держав, по ньому ще нього самого року бачимо парохом о. Василя Жолдака, який приїхав з Галичини в ролі візитатора Львівського Митрополита. Скоро однак мусів о. Жолдак опустити парохію: архієпископ Ст. Боніфас вимагав записання церкви на інкоропорацію французької дієцезії. Люди думали, що церква цілком їм пропаде і не хотіли на це погодитись. Коли о. Жолдак виїхав з Вінніпеґу, парохіяни церкви св. о. Николая постарались, що 1902 року знова парохом церкви був о. Іван Заклинський. За нього зареєстровано церкву св. о. Николая в Канадійськім уряді як: "Congregation of the Ruthenian Greek Catholic Church of St. Nicholas in Winnipeg, Province of Manitoba." Недовго і тим разом задержався о. Заклинський в Вінніпеґу. Парохіяльні збори в 1903 році 4 січня переводили самі парохіяни. Міжтим рішено постаратись о хату для священика і о відповідне її вивінування.

15-го листопада 1903 р. до Канади приїхали два оо. Василіяни, Н. Крижановський і Матей Гура.

о. др. В. Кушнір

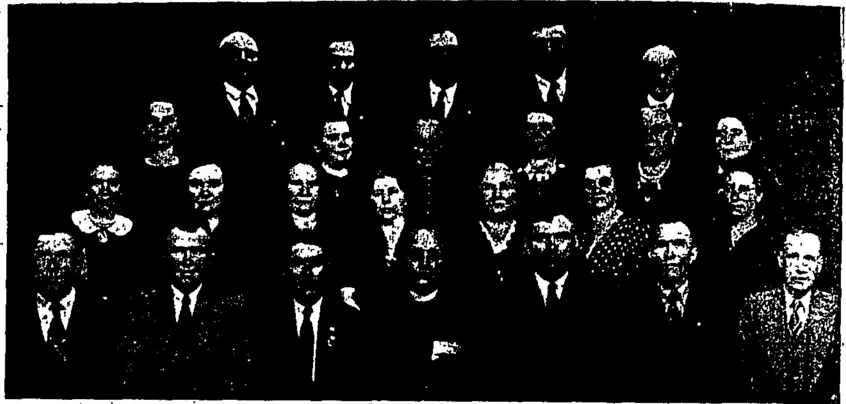

Заряд Парохії св. Володимира і Ольги.—Сидять з ліва до права: Йосиф Холевка, Іван Кравчук, Михайло Троян, о. др. Василь Кушнір, Павло Курієвич, Йосиф Семків, Теодор Ярко. Перший ряд з ліва: Теренчук Дора, Ґребінська Анна, Холевка Анна, Скварчинська Катерина, Ксьонжек Анастазія, Куса Марія, Семків Ева. Другий ряд зліва: Струтинська Марія, Бойчук Марія, Ґайда Анна, Ґродзік Марія, Кушнір Франка, Стібак Параскевія. Третий ряд, зліва: Василів Онуфрій, Воробій Василь, Житкевич Петро, Деркач Михайло, Ґаєвський Іван.

Тоді парохію св. о. Николая обняв о. М. Гура, ЧСВВ.

Тимчасом в роках 1903—1904 українська іміґрація в Вінніпеґу сильно зросла. Мала церква св. о. Николая не могла помістити усіх вірних, тому постановлено збудувати нову велику церкву. З поміччю нашим парохіянам прийшов архіепископ Аделярд Лянджвен. Куплено велику площу при тій самій вулиці МкҐреґор зараз через дорогу від церкви і розпочато будову. Помагали при будові усі парохіяни і присутні тоді українці в Вінніпеґу. Будову скоро покінчено. На празник св. о. Николая в грудні 1905 року, о. М. Гура ЧСВВ. в присутності архіепископа Лянджвена довершив посвячення церкви. Нова церква св. о. Николая велика і простора в порівнанню до старої, тому наші люди почали називати стару церкву "малою," а нову церкву "великою." Назва ця заховалась донинішнього дня.

Утішились члени будовою нової церкви. Стають її членами, а з тим переносять усе майно старої до нової. Заряд передав контракт церкви о. Гурі і від цього часу в старій церкві св. о. Николая відправи припинились до 1907 року.

По якімсь однак часі зайшло непорозуміння між зарядом "великої" церкви і деякими членами "малої." Заряд малої церкви скликав збори, на яких перейшли назад до "малої" церкви кількаде-

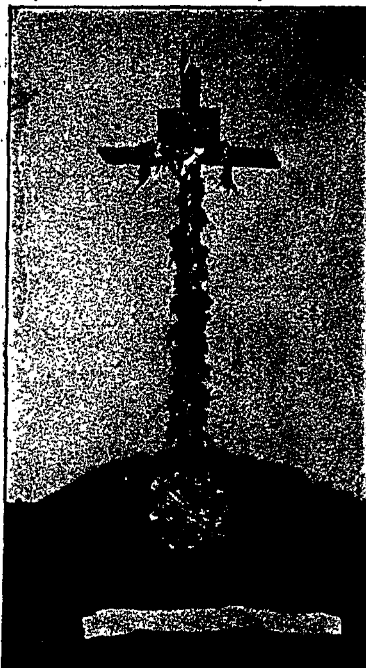

Дубовий хрест на могилі на цвинтарі Всіх Святих, Вінніпеґ, Ман.

Церква св. Володимира і Ольги, в Вінніпеґу, Ман.

сять членів. В 1907 році був у Вінніпеґу о. Струтинський зо Злучених Держав. За нього ці члени зорганізувались знова в парохію св. Володимира і Ольги. Недовго однак був цей священик парохом. При кінці 1907 року покинув Канаду і вернув до Злучених Держав. Тимчасом церкву розбудовано так, що могла легко помістити до 400 людий. На початку 1908 року перейшло з церкви св. о. Николая до цеї парохії Запомогове Брацтво св. о. Николая, парохом під цю пору був о. Тома Василевич. За слідуючого пароха о. Ю. Гумецького побудовано коло церкви резиденцію для священика і парохіяльну салю. Після виїзду його до Злучених Держав в 1910 році обняв парохію о. Е. Красіцький, за якого парохія виплатила свої довги і заощадила поважну суму гроша.

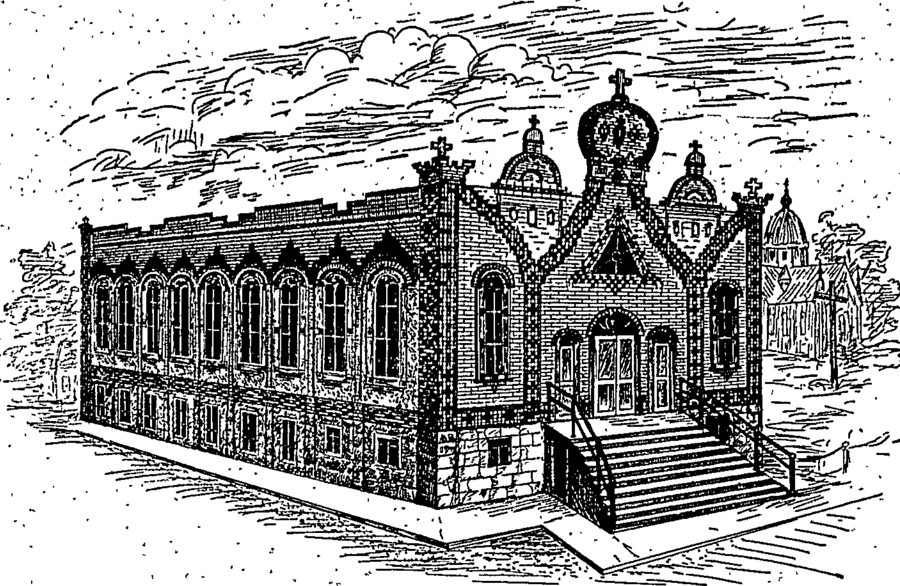

Нова церква св. Володимира й Ольги в Вінніпеґу, Ман., збудована 1941 р.

Рік 1912 буде глибоко записаний в історії канадійських українців. Завдяки старанням львівського Митрополита Кир Андрея Шептицького приїхав цього року з Галичини перший епископ для канадійських українців Кир Никита Будка. Радісно витало його усе українське населення Канади. Заряд церкви св. Володимира і Ольги віддає церкву під юрисдикцію Преосвященного і з днем 25 квітня 1913 року парохом церкви стає епископ Будка. Так отже і до нинішнього дня ця церква є прокатедральною. Парохією в імени епископа Будки заряджував о. Й. Бала, а від квітня 1913 р. до 19 квітня 1914 року парохом був о. Р. Крупа. За слідуючого пароха о. Захарія Оруна заложено при церкві Апостольство Молитви.

о. М. Оленьчук заряджував парохією через шість літ, від 1914 до 1917 і від літа 1920 до 1923 року. Дальшими парохами були: о. Олексів Петро, Амврозій др. Редкевич, Мирон Кривуцький, а від осени 1934 року парохом церкви є о. др. Василь Кушнір.

Основниками церкви св. Володимира і Ольги є: Епископ Константин Чехович, о. Дамаскин Поливка, о. Василь Жолдак, Антін Черкас, Андрій Зайло, Василь Джоган, Юрій Скиба, Іван Співак, Іван Сидор, Агафій Сидор, Василій Рудко, Стефан Цюник, Н. Маковецький, Данило Лисий, Андрій Кубей, Михаїл Чопек, Олекса Онищик, Олекса Ксьонжек, Парфанюк Кирило і другі.

Сьогоднішній вигляд церкви св. Володимира і Ольги датується від 1926 р., в якім то році піднесено церкву на камяний фундамент, побудовано велику баню, стіни обложено цеглою і в середині помальовано. Всежтаки ця перебудова церкви була замала для теперішних парохіян. Саме тепер, коли подається ці відомості про церкву св. Володимира і Ольги, парохія приступила до будови великої будівлі розміру 120 x 40.Міститись буде в горішній часті церква а на долині буде простора саля, з боку резиденція для священика. Будова

Укр. католицький цвинтар Всіх Святих в Вінніпеґу, Ман., лежить 8 миль на північ від міс а.

буде коштувати поверх $30,000.

Членів сьогодня парохія числить 350. При парохії знаходяться такі Товариства: Марійська Конґреґація Пань, Українська Католицька Орґанізація Дівчат, Пласт Хлопців і Дівчат, Рідна Школа, Молода Парохія, Запомогове Братство св. Володимира і Ольги, Діточа Оселя.

До парохії св. Володимира і Ольги належить цвинтар Всіх Святих. Це 28 акрова площа, положена на північний схід від міста Вінніпеґ, 9 миль дороги, при гостинці число 1. Купили його в 1920 році, а 13 жовтня сьогож року посвятив цей цвинтар епископ Будка в асисті оо. Филипова ЧСВВ, Андруховича і Пелеха. Треба зазначити, що на цьому цвинтарі на почесному місці є висипана висока на 12 стіп символічна могила в честь поляглих борців за волю України. Могилу прикрашує високий хрест з відповідним написом. Могилу висипали Українські Січові Стрільці, які є членами парохії.

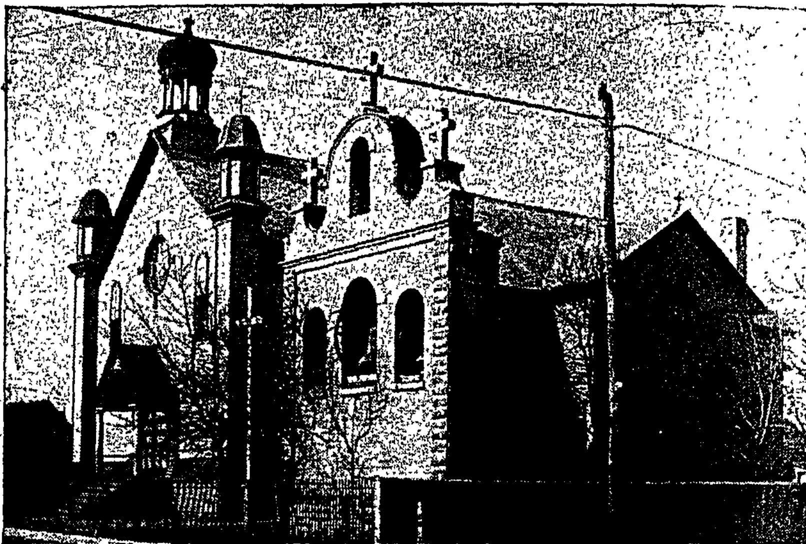

Церква св. о. Николая в Вінніпеґу, Ман.

ЦЕРКВА СВ. о. НИКОЛАЯ
612 Флора

Церкву св. о. Николая обслугують від самого початку оо. Василіяни. Про час повстання, будови і посвячення була згадка при обговорюванні історії церкви св. Володимира і Ольги. Пригляньмось тепер трохи ближче цій церкві, названій "великою."

Як сказано вище "велика" церква св. о. Николая стоїть на церковній площі, яка лежить на розі вулиць Стелла і МкҐреґор. Площа рівна, засаджена гарними деревами. Будівничим церкви був Юркевич. Збудована в формі хреста, деревляна, мала з початку три бані. Коли однак під впливом середної бані церква почала розсуватись, баню цю усунено в 1919 році. Церква викінчена зовні, в середині помальована Іваном Сичем, має три престоли, лавки і всі церковні річи. Будова церкви коштувала $18,000, мальовання $2,150.

Впр. о. Й. Тимочко ЧСВВ, ігумен в Вінніпеґу

Зараз коло церкви стоїть дзвіниця з трома великими дзвонами і резиденція для священиків. До парохії св. о. Николая належить також цвинтар Пресвятої Родини. Ця 26 і пів акрова цвинтарна площа лежить 7 миль на північний схід від Вінніпеґу при гостинці число 1.

Парохія числить тепер 500 членів, шкільних дітей є 275, з яких 135 ходить до української школи св. о. Николая. При церкві є слідуючі Товариства: Апостольство Молитви, чотири відділи (жінки), Марійська Конґреґація, діти, 35 членів, Марійська Конґреґація дівчат, 40 членкинь, Спортове Товариство св. о. Николая хлопців, 50 членів, Свічкове Сестрицтво 60 членкинь. При парохії істнує також Братство св. Івана Милостивого, яке числить 340 членів.

Основниками парохії св. о. Николая слідуючі: Іван Гнида, Іван Зубачек, Василь Галас, Іван Кізюк, Іван Хмара, Василь Гаврилюк, Іван Костюк, Йосиф Захарко, Ілія Стефанців, Михаїл Бачинський, Дмитро Джурба, Василь Приведа, Максим Левицький, Іван Федусь, Григорій Кифюк, Семен Дудар, Ігнатій Рудницький, і другі.

Першим священиком, що обслугував "велику" церкву був о. Гура, як про це сказано вище. За сього священика заложено першу читальню в Вінніпеґу на 613 Флора, куплено опісля дім на розі вулиць МкҐреґор і Селкірк і врешті 11-го вересня 1905 року відбулись збори парохіян в салі під церквою св. о. Николая, на яких засновано "Українське Запомогове Братство св. о. Николая." о. Гура був першим предсідателем сього Братства.

По о. Гурі парохом довгі роки, бо від 1907 до 1933 року, з малою перервою в 1923 році був о. Атаназій Н. Филипів, за якого заложено 6-го липня 1911 року "Братство св. Івана Милостивого."

Опісля обслугував парохію через два роки о. Нікон Горечко. За нього переорганізовано церковний заряд, відновлено резиденцію для священиків, і започатковано ведення на площі коло церкви совганки на леді. о. Василь Каменецький був парохом через дальші два роки, від 1-го січня 1936 до 3 грудня 1937 року. За цього пароха зроблено під церквою каплицю і куплено цвинтар Пресвятої Родини. о. Юрій Жидан був слідуючим парохом. Від 20 вересня 1940 року парохом церкви є о. Й. Тимочко, який запровадив новий спосіб недільних куверток. Священики, які обслугували дооколичні оселі, а перебували в Вінніпеґу, є слідуючі: оо. П. П. Філяс, Строцький, С. Дидик, Н. Крижановський, В. Ладика, теперішний епископ, Е. Теодорович, Боднар, П. Олінський, П. Гевко, А. Винник, Джиґолик, Слота, Вінцентайло, Кондратюк, Д. Попович, Палінкаш, П. Котович, Й. Сеньків.

Др. Л. Ризньовський

Заряд Парохії св. Покрови у Вінніпеґу, Ман., на 1941 р. Сидять, зліва —Стефан Купський, Дмитро Дорош, о. С. Семчук, парох; Мих. Копяківський, Теодор Коваль. Стоять: П. Ґриґор, І. Хабінець, Ілія Сидорчук, Юрко Солило і Іван Мельник.

ЦЕРКВА СВ. ПОКРОВИ
965 Бойд еве.

На красній наріжний площі між вулицями Бойд, Артилері і Каледж стоїть простора мурована церква, а попри неї Парохіяльний Дім, за котрим є площа ситківки Молодечого Клюбу.

Членів 445, дітий 145. До вечірної школи, котру ведуть Сестри, ходить 72 дітий. Діти мають свої орґанізації: Молоду Парохію, 126 членів— Діти Марії, 35 членів— Доріст пластунів, 17 членів— Вівтарні хлопці, 15 членів.

Молодь має свій пласт, 20 членів— Клюб, 47 членів— Хор з молоді і старших, 45 членів.

При церкві істнують такі орґанізації старших:
Сестриці Пр. Діви— 185 членів.
Апостольство Молитви— 36 членів.
Свічкове Брацтво св. Андрея— 82 членів.
Добродійне Брацтво св. Покрови—204 членів.
Відділ ч. 15 Брацтва св. о. Никола—182 членів.
Відділ БУК-а.

Початки парохії є в 1922 році, коли Преосвященний Будка задумав в цій околиці будувати нову катедру і закупив площу під будову на розі вулиць Бойд і Арлінґтон. Однак через недоплату ця площа пропала.

Наші отці правили тоді в салі Інституту Просвіти. Восьмий з ряду парох будучої церкви скликав перші установчі збори 9 серпня 1925 р. Це був о. П. Божик. На тих зборах вибрано перший заряд до будови церкви в особах: Сафіян, П. Береза, М. Миськів, А. Дітай, М. Лакомий, Д. Гноєвий —чинну участь в цих зборах брали: Ст. Горбачевський, Данчин, Кошовс кий, Шпиколюк, Цюпак, Гр. Кравчук, Дудар, Гумніцький, Маюк, Балаґуш, Сумка. Тому, що ходило о справу важну і тяжко-

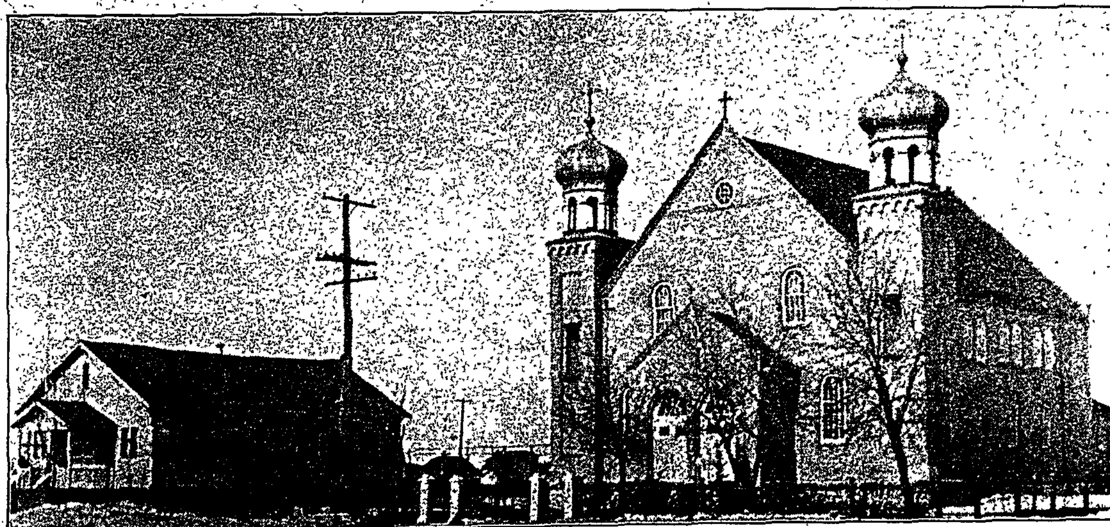

Церква св. Покрови, Вінніпеґ, Ман. З боку Парохіяльний дім.

грошеву, вскорі зайшли ріжниці думок і деякі наглійші уступили. Заряди тоді часто мінялися. 14 серпня 1926 зачали будувати церкву, посвячення угольного каменя було 5 вересня 1926 р. Посвячував Преосвященний Будка, що часто приходив навіть на збори заряду і мав много клопоту підчас

Всеч. о. С. Семчук

тої будови. Видними в заряді тих перших часів були потім Йосиф Музичка, Іван Тимкевич і Никола Шваґа.

Церкву будував Ів. Павлів коштом $25,300— будову скінчено в січні 1927. Напереді є дві менші бані. В середині церква мальована Я. Майдаником за о. Головки. Є лавки, три престоли, іконостас. Запрестольний образ Покрова Пречистої є кисти мистця Сосенка з Парижа, дар Преосвященного Будки (кошт $500). Образ представляє в староукраїнськім стилі, як Пречиста покриває своїм покровом церкву, священство і всі кляси вірних— деякі лиця нагадують чільних діячів церковних і народних.

Кругом церкви в середині є хорові сидження.

На властивих хорах місця хористів і малий ручний орґан.

До 1941 р. в парохії були 15 отців і кождий оставив тревалий слід своєї праці. о. Божик організував парохію, о. др. Редкевич організував молодь, о. Семчук організував першу Рідну Школу при парохії. За нього збудували Парохіяльний Дім Просвіти при церкві в 1929 р. Потім о. Головка виплачував довги, а було їх понад $20,000. Коли о. Семчук прийшов вдруге на парохію в 1937 р. було ще $11,000 довгів. Ці довги стопніли. Засновано Добродійне запомогове Братство св. Покрови в 1939 р. і Парохіяльну Бібліотеку, котра числить 190 томів.

Заряд церкви і ПДому є один, всі приходи ідуть на добро церкви.

Вплив церкви в цій частині міста помітний і вирішальний в многих случаях загально громадського значіння.

Преосвященний Будка часто відвідував церкву. Так само Преосвященний Ладика часто відвідує церкву— часом кілька разів до року.

Парохія св. Покрови має між своїми членами не лишень робітників, також професіоналістів, з Клюбу Молоді вийшли співаки і лікарі, як Масняк, др. Гомик і др. З. Тимчук. Членом парохії є також наш молодий священик— о. Н. Головатий. До парохії належить родина адвоката Дм. Якіміщака — власника складу церковних річий "Провидіння" Як. Майданика— знатних купців Ів. Мараза, Зубрицьких, Бреліса, Слупських, Сенькова, Федорука, Черненького,— пекаря Строґуша— асекураційних аґентів Ф. Солтиса, Вол. Комана і Г. Калинюка,— та родини многих інших видних наших діячів, як Ів. Жаровського, президента Верховної Управи Братства св. о. Николая— Томи Мельничука, домініяльного голови Братства Українців Католиків Канади,— панства Беляк, які много помогли, і многі другі, а всі добрі і заслужені для своєї церкви, котру віддано люблять.

До сплати церковного довгу у великій мірі причинилися наші молоді панночки та їхні родини, котрі через контести придбали великі суми гроша на сплату. Заслужилися в цім напрямі родини: Протасевичів, Маразів, Бращуків, Заболотних, Сорокулів, Майдаників, Дершко, Довбенко, Слупські, Дудар, Федорук, Гумніцькі— та їхні красні і добрі доні, що ревною працею причинилися все до повного успіху справи.

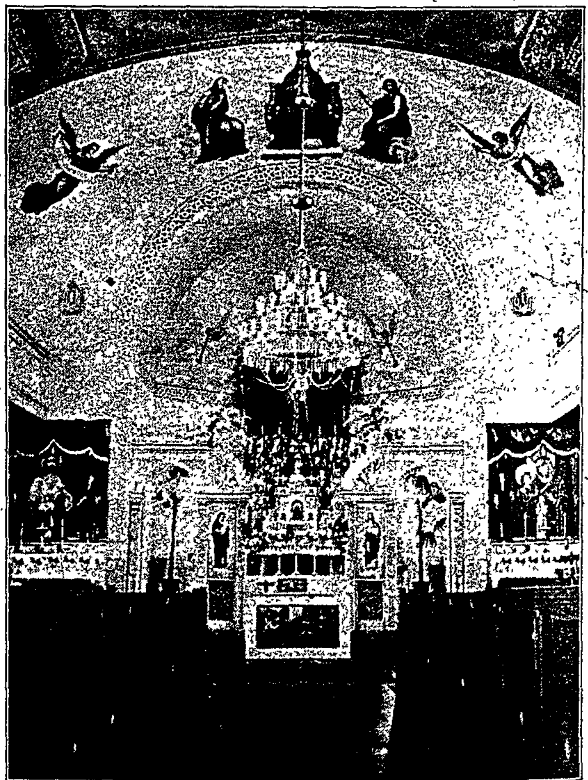

Церква св. Поркови, Віннінеґ, Ман., Нутро церкви і головний престіл.

ЦЕРКВА ПРЕСВЯТОЇ ЕВХАРИСТІЇ
в Іст Кілдонен, Ман.

Для релігійних потреб українців греко-католиків, які замешкують північно-східну частину міста в дільницях Елмвуд і Іст Кілдонан служить церква Пресвятої Евхаристії. Стоїть на церковній площі на розі вулиць Монтровз і Ватт в Іст Кілдонен. Величина церкви 100 x 25, деревляна, з двома банями, одною великою над головним престолом та меншою над входом, в якій є дзвін. В середині

Всеч. о. Ігор Шпитковський

церква викінчена і помальована Сичем 1927 року за $800. В церкві є три престоли, 22 великі лавки, усі річи до богослуження. Посвячена Преосв. Кир Никитою Будкою в 1923 році.

Парохію Пресвятої Евхаристії основано 11 серпня, 1918 року в присутності оо. Олексіва і Шумського. Всіх членів на початку було 40. До будови приступлено в літі 1919 року. Будівничими церкви були Вавриш і С. Комаранський. Будова церкви коштувала $6,000, а площу куплено за $1,200 від Калічинського. Першими основниками церкви є: Андрій Смага, Стефан Кисіль, Долинюк, Юрій Козак, Сиротюк, Петро Петрик, Тимко Тхір, Юрій Онишко, Стефан Сковрон і П. Король.

Членів парохії є 110, шкільних дітий є 100. При парохії є Свічкове Брацтво (120 членів), Товариство Пресвятої Марії (60 членів), Відділ Брацтва св. о. Николая, Парохіяльна Молодь (80 членів), Марійська Конґреґація (16 членів), Діти Марії (32 члени), хлопці, що служать до престола (20 членів), Читальня Просвіти ім. Тараса Шевченка (30 членів), Товариство Ольги Кобилянської (15 членів) і Відділ БУК-а.

Парохію обслугували священики: Петро Олексів, Михаїл Пелех, Михаїл Григорійчук, Евген Андрухович, Михаїл Оленьчук, Николай Бартман, Йосиф Филима, Павло Сулятицький, Іван Головка, Антін Луговий, Пантелеймон Божик, Михаїл Сирник і Ігор Шпитковський.

При церкві, на парохіяльній площі стоїть Парохіяльний Дім під назвою Читальня Просвіти ім. Тараса Шевченка. Побудований з цегли в 1921 році, величина 74 x 28. Має сцену, сценерію, гардеробу і бібліотеку, яка складається з 300 чисел. Заряд парохії завідує домом, приходи з церковного дому ідуть на парохію. До культурної праці в Парохіяльнім домі треба зачислити: ведення Рідної Школи Сестрами Служебницями, часті концерти і представлення. Парохію відвідує майже що року Преосв. Епископ Ладика. Перша Їх візитація церкви була 6 квітня 1930 р.

Церква Пресв. Евхаристії в Іст Кілдонен, Ман., коло неї Народний Дім ім. Т. Шевченка. (парохіяльний).

ЦЕРКВА СВЯТОГО ДУХА
в Бруклендс, Ман.

Церква Св. Духа лежить в дільниці Вінніпегу, званій Бруклендс. Площа чотиро-льотова, що на ній стоїть церква, міститься на розі вулиць Лоґен і Ада. Се рівне місце при головній дорозі, де і доступ для усіх добрий.

Побудовано її в 1932 році майстрами: П. Марикусою, С. Бурдієм, і К. Бендзеляком. Коштувала $4,000, величина 52 x 32. Зверху церкву прикрашують три бані, в середині викінчена, мальована 1940 року Майдаником. Має три гарні престоли, лавки і всі церковні річи.

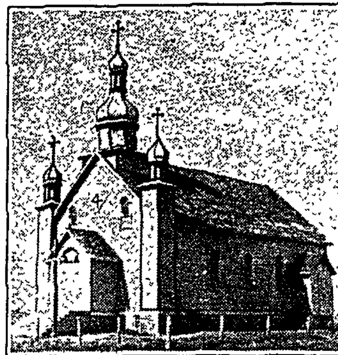

Церква св. Духа в Брукклендс, Ман.

Основниками, які почали працю над цею церквою 1930 року були: о. М. Кривуцький і о. Головка, С. Зайонц, Никола Соліяк, Кость Бендзеляк, Іван Смеречинський, Стефан Бурдій, Іван Колісник, і Антін Федорончук.

Членів церкви є 50, дітий і молоді є 100. При парохії є такі Товариства: Брацтво св. о. Николая (38 членів), Сестрицтво св. Анни (53 членів), Брац-

тво св. Івана Хрестителя (40 членів), Діти Марії (20 членів).

Парохію обслугували священики: оо. П. Божик, А. Луговий, М. Кривуцький, В. Чарний, Іван

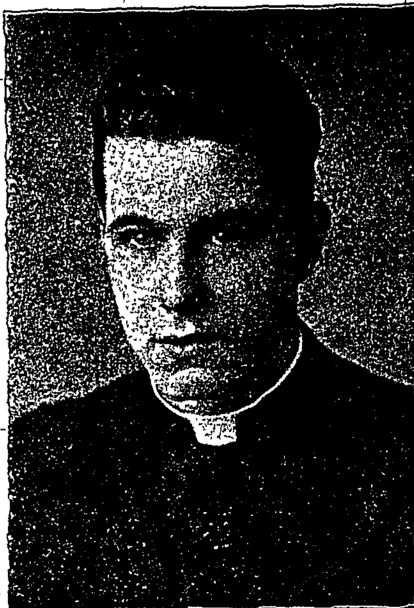

Всеч. о. Петро Серветник

Калуський, А. Роборецький, В. Шумей, М. Сирник і П. Серветник.

Під церквою є відповідна саля, яка служить парохіянам на всякі імпрези. Є дім для священика, дзвіниця і дзвін.

ЦЕРКВА СВ. АНДРЕЯ

Лежить в дільниці Вінніпегу званій Пойнт Доглес, в якій находиться богато всіляких фабрик, млинів та множество робітничих малих домів. Родин українських тут є 2,000. Наші люди замешкують цю дільницю від самих початків іміграції.

Церква св. Андрея, Пойнт Доглас, Вінніпег, Ман.

Церква стоїть на площі яку окружають улиці: Джарвис, Ґалет, Мід і Юклід. Побудована літом 1938 року з цегли, має зверху дві бані. В середині викінчена, має три престоли, лавки, та усі річи до богослуження. Величина церкви 80 х 34. Будова церкви коштувала $20,000. Архитектом був Петро Добуш, будівничим Володимир Ґулевич. Церква повстала завдяки о. Пантелеймона Божика, який зорганізував цю парохію та лиш завдяки помочі тутешніх людий поставив до 110 днів церкву так, як вона тепер є. Церкву отворили для богослужень Преосвященний Кир Василій Ладика 22 жовтня 1938 року.

При церкві існує жіноче Товариство св. Анни, свічкове Товариство св. Кирила і Методія, "Товариство Погрібної Помочі," читальня імени Митрополита Шептицького і Українське Католицьке Юнацтво.

Перший церковний комітет становили о. П. Божик, Ф. Андрейчук, А. Побережний, Г. Якимів.

Всеч. о. Канонік Пантелеймон Божик

Й. Щербанович, Д. Пташник, Ф. Холоднюк, і О. Лах.

Під церквою находиться такої самої величини що і церква, десять стіп висока саля, яка служить на всілякі парохіяльні потреби. В салі є сцена і сценерія.

Про життя парохіяльне знають парохіяни з журналу "Церковне Життя," яке виходить завдяки о. пароха раз в місяць. З цеї парохії походить наш священик, о. А. Роборецький.

ЦЕРКВА ПРЕСВЯТОЇ РОДИНИ
в Форт Руж, Ман.

Форт Руж це передмістя Вінніпегу. Богато українських родин мешкає в ньому. Для душевних потреб наших людей служить церква Пресвятої Родини.

Стоїть вона на рівненькій площі при зустрічі вулиць Lilac & Lorette. Побудована 1935 року будівничим Олексою Романчуком, деревляна, має три

бані, в середині викінчена і 1938 року помальована В. Михальчуком. Має усі церковні річи, вартости $3,000.

Парохія Пресвятої Родини числить 50 членів, дітей є 40. При церкві є Сестрицтво, яке числить

Всеч. о. Михаїл М. Сирник

30 членкинь і відділ Братцтва св. о. Николая ч. 4 з 98 членами.

Над зорганізуванням цеї парохії богато причинився перший парох цеї околиці о. Луговий. Основниками цеї церкви є: Михаїл Дибка, Николай Бідочка, Захар Чарний, Николай Задорожний, Іван Побідинський, Ваврик Михальчук, Григорій Драбик, Йосиф Поліш.

По о. Луговім слідуючі священики обслугували цю парохію: оо. Калуський, В. Чарний, В. Шумей, М. Сирник, П. Серветник.

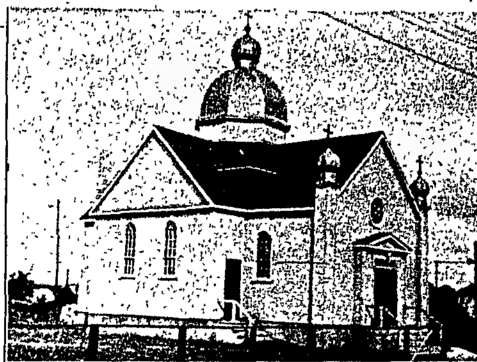

Церква Пресв. Родини в Форт Руж, Вінніпеґ, Ман.

Преосвященний Кир Василій Ладика відвідали церкву кілька разів, останній раз в році 1940.

ЦЕРКВА СВ. ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ
В Кукс Крік, Ман.

Церковна площа лежить 16 миль на схід, а 7 миль на північ від Вінніпеґу, числить 20 акрів землі. На ній стоїть величава церква св. Івана Хрестителя. Коло церкви стоїть парохіяльний дім. Назва цеї околиці походить від одного англійця, який мешкав тут над потічком, а називався Кук. До найближчої залізничої стації 7 миль.

Членів парохії є 250, шкільних дітий є таке са-

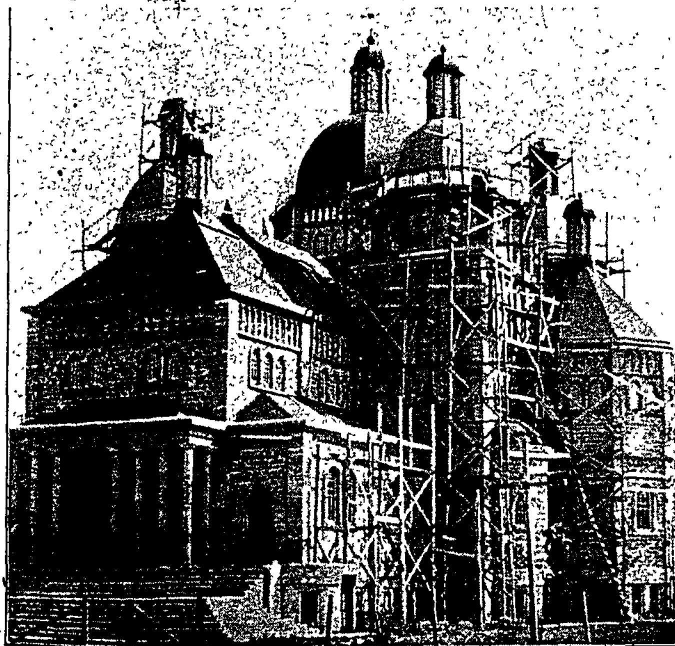

Нова величава церква в Кукс Крік, Ман. (в часі будови). Архитект о. П. Ру, ЧО.

Впр. о. Пилип Ру, ЧО., архитект і будівничий многих церков і інститутів в Канаді.

ме число. При церкві є 15 кружків-товариств.

Наші поселенці приїхали до цеї оселі ще в 1897 році. Коли з 1904 рокомназбиралось тут трийцять родин, збудували першу церкву, яка ще і донині стоїть. Будівничим був Федір Співак, має форму хреста, баню, величини 40 х 20, мальована звичайно. Стоїть тепер на північ від нової церкви. Треба однак згадати ще, що декілька наших поселенців, яким було задалеко їхати до церкви св. Івана, в тім самім році, то є 1904-ім, побудували другу церкву св. о. Николая, яка стояла дві милі на схід від першої. До недавна ще богослуження відправлялись на переміну раз в церкві св. Івана, а другий раз в церкві св. о. Николая.

До перших основників церкви св. Івана Хрестителя належать: Ушковський Михаїл, Федь Козій, Семен Німчук, Іван Труш і Прокопенко.

Священиками, що обслугували цю оселю були слідуючі: о. Гура, ЧСВВ, правив перше богослуження в цій околиці в хаті Стефана Ушковського 1906 року в місяці січні, о. Дидик, ЧСВВ, Крупа, перший сталий парох 1918 рік, Олексів, за нього куплено сьогоднішню церковну площу, Черепаняк, Колцун, Попович, Красіцький, Дрогомирецький і вкінці від 1930 року о. Ру, ЧО, за якого поставлено теперішню велику церкву.

Церква св. Івана Хрестителя це величезний і величавий храм Божий, поставлений в роках 1930-1940. Всі пляни виробив і головним будівничим цього храму є о. Ру, ЧО. Про велич сього храму свідчать ось цих кілька даних:

Підвалини церкви є на 150 стіп довгі, 101 стіп широкі, 12 стіп високі, в них є уміщено 65 вікон і 6 входів. В підвалини пішло тисячу ярдів шутру, 5 вагонів цементу, кільканайцять тон заліза. Стіни церкви збудовані з цегли, високі на 40 стіп, в них в двох рядах уміщено 95 вікон. Церква має три нави, головна спочиває на сильних камінних філярах. Церкву прикрашує 9 бань, пять великих, чотири малих. Велика баня висока на 110 стіп. Стіни церкви викінчені вапном, стеля мальована. Церква буде мати 15 престолів, огріває її два величезні огрівачі. Вартість церкви після осуду знатоків, виносить $400,000.

На тимчасовій дзвіниці уміщено три великі дзвони, а по викінченні церкви плянується збудувати парохіяльну салю, завести новий цвинтар і кальварію з Божим гробом. Правою рукою о. архитекта були М. Янчинський і Віктор Гарбет.

Парохію св. Івана Хрестителя Преосвященний Кир Василій Ладика відвідали останній раз в 1940 році.

ЦЕРКВА СВ. МИХАЇЛА В САРТО, МАН.

Стоїть на півакровій площі, рівній, очищеній, 10 миль на полудне від місточка Стейнбах. Побудована в 1914 році, коштувала $800., деревляна, має одну баню, в середині викінчена, має іконостас і усі річи церковні, в 1940 році помальована.

Це однак є вже друга церква цеї околиці. За о. Сабурина побудовано 1914 року церкву, яка потім згоріла. Стояла вона 2 і пів милі від теперішньої церкви.

Над заснованням парохії найбільше труду доложили: Іван Діхтер, Еміліян Ліщинський, Василь Запорожан, Григорій Петрик, Іван Пилипюк, Василь Михалюк. Членів парохії є 45, дітий 150. При церкві є дзвіниця з дзвоном. Дві милі від

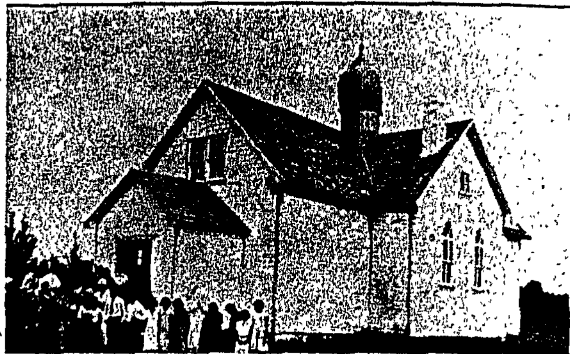

Церква св. Михаїла в Сарто, Ман.

церкви знаходиться цвинтар, три акри великий.

Від повстання парохії доїжджало дотепер около 15 священиків, Преосвященний Кир Василій відвідали парохію в 1936 році.

ЦЕРКВА СВ. МИХАЇЛА В ТИНДАЛ, МАН.

Містечко Тиндал лежить при головнім, число 1, трансканадійськім гостинці, на схід від Вінніпегу. Наших людий є тут поважне число, які мають свою церкву св. Михаїла. Лежить в самім місті на рівній, пів-акровій площі. Церква деревляна, побудована в роках 1916—1917, будівничим був А. Причун, коштувала $750. З верху прикрашує церкву одна баня, в середині викінчена та в 1935 році помальована о. Ру, ЧО., має усі річи церковні. При церкві є мурована дзвіниця з дзвоном.

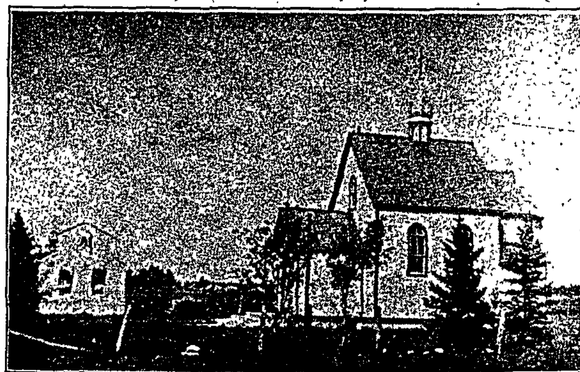

Церква і дзвіниця в Тиндал, Ман.

Першими та найбільше заслуженими основниками-піонірами парохії є Дмитро Кузіна і Константин Башинчук. Членів в парохії 50, дітий є 100.

Цвинтарна площа, велика три і пів акра, лежить півтора милі від церкви. Чверть милі від церкви стоїть Церковний Дім Парохії св. Михаїла. Оснований о. Красіцьким в році 1927, гарно викінчений, має усі річи, заряд той самий що і парохії, прихід дому— це прихід церкви. Провадиться в домі "Рідну Школу," часто бувають в ньому концерти і представлення.

В церкві св. Михаїла дотепер служило 14 священиків, Преосвященний Кир Ладика відвідали церкву в 1940 році.

ЦЕРКВА СВ. ДИМИТРІЯ В ЛЕЙДІВУД, МАН.

На північ від міста Босежур, 8 миль дороги, на гарній рівній площі, при шутрованім гостинці, стоїть церква св. Димитрія. Побудована в 1903 році, деревляна, має іконостас і усі церковні річи. На церковній площі стоїть дзвиниця з дзвоном, також цвинтар величини два акри, є зараз при церкві.

Наші поселенці заїхали тут в 1903 році та зараз побудували собі церкву. Будовою церкви

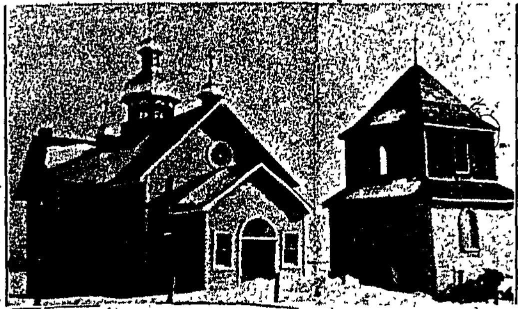

Церква св. Димитрія і дзвіниця в Лейді-Вуд, Ман.

займались: Микола Паламарчук, Т. Гладій, К. Старицький. При сім треба зазначити, що перший з них, а це Микола Паламарчук навіть взяв довг на свою фарму, коли треба було грошей позичити на будову церкви.

Парохія числить нині 85 родин, дітий є поверх 100.

Першу Службу Божу правив о. А. Филипів, ЧСВВ. Церкву відвідали в 1910 році Митрополит Шептицький, 1920 р. Преосвященний Будка, 1930 і 1940 року Преосвященний Кир Василій Ладика. Священики, що обслугували цю церкву, слідуючі: оо. Филипів, Крижановський, Дидик, Гура, Попович, Слота, Гевко, Винник, Сеньків, Вінцентайло, Кондратюк, усі з чина Отців Василіян, а зо світських були оо. Крупа, Пасічник, Григорійчук, Олексів, Колцун, Андрухович, Жук, Пелех, Луговий, Божик, Чорній, Перейма, др. Редкевич, Оленьчук, Вань, Шумей і теперішній парох о. П. Серветник.

ЦЕРКВА СВ. ВОЗНЕСЕННЯ В ГАДАШВІЛ, МАН.

70 миль на схід від Вінніпегу, при залізничій дорозі лежить місточко Гадашвіл, в якому для потреби наших людий стоїть на три-акровій площі церква під вище поданим іменем. Побудована в 1911 році будівничим Николою Кольбою, деревляна, має іконостас та усі церковні річи. При церкві є маленька дзвіниця і дзвін, також цвинтар зараз при церкві— великий на два акри.

В році 1907, 11 травня, Ігнатій Долинюк подарував три акри землі, на яких тепер стоїть церква і цвинтар. Громада зорганізувалась в парохію 1911 року за о. С. Дидика ЧСВВ. Матеріял на будову церкви подарували брати: Адам і Матей Бенчарські. Основники парохії: Н. Кольба, В. Гумен, К. Сухораб, П. Вовк, Л. Король, Г. Полюляк, В. Ламага, Ф. Головатий, А. Шандровський, Д. Іванишин, П. Добрянський, І. Чайковський, Іл. Шот, Ю. Базай, Я. Самець. Членів парохії є 25, дітий 30, є Брацтво Сестриць засноване 1921 року.

Першим священиком, що заїхав тут був о. Филипів ЧСВВ, заки поставлено церкву, Служби Божі правились в хаті Н. Кольби. Священики, що сюди доїзджали, є слідуючі: оо. Филипів ЧСВВ, Андрухович, Перепелиця, Шумський, Залітач, Сарматюк, Пелех, Крупа, Черепаняк, Сембратович, Колцун, Григорійчук, Бартман, Луговий, Божик, Калуський, др. Кушнір, Пуляк, Перейма, і оо. Василіяни: Гевко, Слота, Винник, Сеньків.

Церква Вознесення в Гадашвіл, Ман.

Церква в Гадашвіл носила імя Пророка Ілії від 1913 до 1922 р. Від 1924 року має теперішню назву. Архієрейські відвідини були: в 1924 р. Преосвященний Будка, 1934 р. Преосвященний Ладика.

В жовтні 1940 року на загальних зборах парохії усі одноголосно згодились святкувати свята після нового календаря.

ЦЕРКВА РОЖДЕСТВА ПР. Д. МАРІЇ В САДЛОВ, МАН.

Садлов, оселя положена 56 миль на схід від Вінніпегу, при малій стаційці залізничій Спрус, взяла свою назву від родини Садловських, котрі

Церковця в Садлов, Ман., і парохіяни.

тут вперше поселились. Церква Рождества Преч. Діви Марії стоїть на рівній площі, дві милі від вище поданої залізничої стації. Церков невеличка, побудована з грубих дилів, помальована, має усі річи богослужебні, коштувала $1,000. Коло церкви на підвищені стоїть дзвін вартости $175.— дар для церкви від родини Чубіїв. При церкві є цвинтар.

Перші поселенці приїхали тут в 1914 році, перші збори парохії були в хаті М. Садловського 1919 року. Церкву скінчено будувати 1922 року. Основники парохії: Й. Коваль, Максим Садловський, С. Мацюр, М. Фотій, Й. Нога, М. Михалюк, А. Яковишин, М. Сайко, І. Давидюк, І. Доміш. Нині парохіян є 15 родин.

Коли не було церкви, богослуження правилось в хаті М. Садловського. Перша відправа тут була 7-го квітня 1916 року. Правив о. М. Залітач, Опісля доїздили оо. Шумський, Колцун, Оленьчук, Луговий, Андрухович, Божик, др. Кушнір, Калуський, Перейма, Пуляк, а від 1936 оо. Василіяни; Гевко, Джиголик, Слота, Вінцентайло, Винник, Сеньків.

Візитації епископів були за Преосв. Будки в 1922 році, за Преосв. Ладики в 1937 році.

ЦЕРКВА ВОЗДВИЖЕННЯ ЧЕСНОГО ХРЕСТА В ЕЛМА, МАН.

Стоїть на три і пів акровій площі, в місточку, яке віддалене є від Вінніпегу 55 миль на схід. Деревляна, побудована в 1912 році. При церкві є цвинтар. Будував церкву Никола Кольба.

До околиці Елма приїхали перші поселенці в 1900 роках, а в парохію зорганізувались 1908 року, в якім го році куплено від Якима Лисого три і пів акрову церковну площу. Будову церкви почато в 1909 році, скінчено в 1912, бо деякі наші люди збаламучені протестантами були проти церкви, та навіть подали справу церкви до суду, але справу наші противники програли і від сього часу усе пішло добре. Тепер церква гарно викінчена та красно помальована в 1921 році Сичем, має усі річи. Родин при парохії е 40, дітий 100.

Церква Воздвиження Ч. Хреста в Елма (Янів), Ман.

Першими основниками парохії є: Іван Гілевич, Іван Мамчур, Петро Добрянський, Данило Стефаник.

Першими Отцями, що тут доїздили, були: оо. Филипів ЧСВВ і Андрухович. Кілька разів мали візитацію парохії Преосвященний Будка, а в 1940 році були на візитації Преосвященний Ладика.

ЦЕРКВА АРХИСТРАТИГА МИХАЇЛА В ТРАНСКОНІ, МАН.

Місточко Транскона лежить на полудневосхідній стороні від міста Вінніпег, около 7 миль дороги. Це неначе присілок цего великого міста, чи радше передмістя. Між мешканцями цього місточка начислити можна поважне число наших людий. Церква св. Михаїла стоїть на 3 льотовій площі, в північно-східній части місточка. Будована Іляріоном Поповичем і С. Рачуком, має форму хреста, велику баню, три престоли, гарні лавки, усі річи до богослуження, та чудовий престіл, що коштував $675. Престіл прикрашують дві гарні статуї—ангели. Церкву побудовано в роках 1916—1917, а в 1929 році помальовано церкву коштом $1,100., малярем був В. Коштур. Коло церкви стоїть дзвіниця з дзвоном. Обведена церква гарним живоплотом, о що постарався Іван Завалій. Паро-

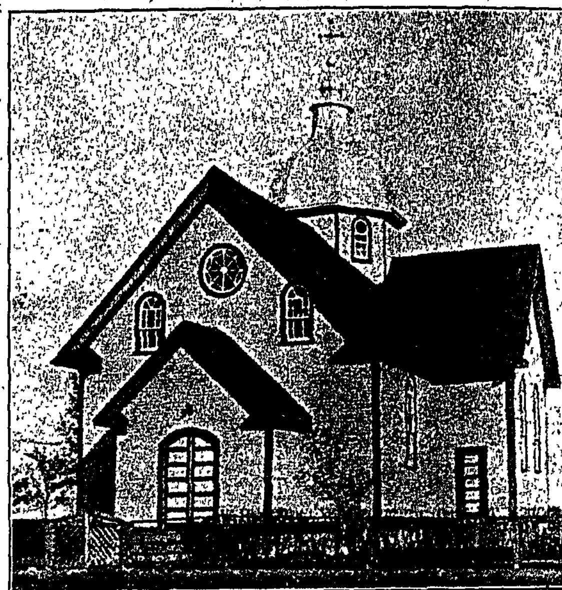

Церква св. Михаїла в Трансконі, Ман.

Впр. о. Василій Каменецький, ЧСВВ.

хія має тепер 35 членів. При парохії є товариства: Братство св. о. Николая—60 членів, товариство Івана Франка, 25 членів, відділ БУК-а—49 членів.

Початки парохії сягають року 1913-го, коли то о. Й. Бала на початку цього року по св. місії, яку переводив в сьому місточкові, перевів перші загальні збори, основуючи в Трансконі парохію св. Николая. Почалась горячкова праця наших імігрантів над будовою церкви. Не легко це було відразу виконати, бо випало це як раз на світову війну—тяжкі часи. Правилось тим часом в французькім костелі. Доперва в 1916 році за о. Залітача куплено нинішну площу під церкву та почато будову церкви в цім самім році. Постановлено також надати празник церкві на св. Михаїла, на що епископ Будка дав свою згоду. Підчас будови церкви сам епископ Будка приїжджав та загрівав наших людей в тім гарнім ділі. Першу Службу Божу відправив в церкві о. М. Залітач 1917 року. Опісля доїзджали такі оо.: Андрухович, П. Каменецький, Бартман, Божик, Луговий, Чарний, Трух, ЧСВВ; Олінський, ЧСВВ; Джиголик, ЧСВВ; Гевко, ЧСВВ; Вінцентайло, ЧСВВ; Василь Каменецький, ЧСВВ, Преосвященний Кир Василій Вол. Ладика відвідали парохію 6-го жовтня 1929.

Основниками парохії є: Василь Дутка, Йосиф Вербицький, Никола Мойсей, Семко Равлюк, Андрій Мандзюк, Іван Николишин, Петро Кузь, Петро Гнида, Антін Заставний, Стефан Рачук.

ЦЕРКВА СВ. ДУХА В БРОКЕНГЕД, МАН.

На північ від фармарського міста Босежур, у віддалі 14 миль, на двоакровій, рівній та очищеній площі, стоїть церква під вище поданим іменем. При церкві дзвіниця і цвинтар.

Всіх членів парохії є 37, дітей є 40. Усі учительські сили по школах є українські.

Церква будована Романом Ковтуном в 1904 році, коштувала $600, деревляна, має три бані, одна більша, дві менші, в середині викінчена, помальована, має іконостас та усі річи до відправи.

Около 1901 року заїхав сюди протестантський духовник Іван Бодруг, який навіть зорганізував та поставив свою церкву. Тут знані людям такі імена, як Кандіян, Бачинський, Серафим. Усі вони злетілись на жир та хотіли видерти з душ наших людий любов до Бога та греко-католицької церкви. Однак даром. Люди наші не виреклись своїх найдорожчих ідеалів, а за цими висвяченими нещасним Серафимом зіставсь лиш гіркий спомин.

Першими священиками були тут: оо. Андрухович, Крупа, опісля доїжджало богато других священиків, між іншими в новійших часах були: оо. Перейма, Слота, Луговий, Вінцентайло ЧСВВ і В. Каменецький ЧСВВ, Преосв. Кир Вол. Василій відвідали церкву в р. 1934.

ЦЕРКВА СВ. АПОСТОЛІВ ПЕТРА І ПАВЛА В ТАЛБЕРҐ, МАН.

Пять миль від стації Стід лежить на полудневосхіднім розі, 19-ої секції, церковна три і чверть акра площа. Місце гарне, рівне і чисте. Два акри для церковної громади подарував (заплатили за них лиш $2.) Григорій Литвин, решту площі потім докуплено. На церковній площі міститься церква під вище поданим іменем, праворуч церкви цвинтар, а ліворуч парохіяльний дім. Доїзд до церкви досить добрий.

До церкви належить 70 родин, дітий буде поверх 70, учать їх учительські католицькі сили.

Основуючі парохіяльні збори були в хаті Корнилія Бендери р. 1913, на тих зборах рішено будувати церкву. До перших членів цеї громади належуть: Теодор Кукуш, Семен Мураш, Корнель Бендера, Константин Огрoднік, Николай Кендифора, Петро Салук і Григорій Литвин.

Церкву побудовано з дилів, викінчено дошками в 1913 році за о. Андруховича. Будували Мартин і Онуфрій Клим (брати), коштувала $353. Має

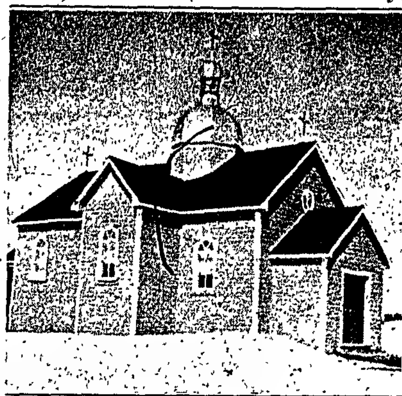

Церква св. Ап. Петра і Павла в Талберг, Ман.

вигляд хреста, з одною банею, помальована, та має іконостас і усі церковні річи.

Також і тут старались наших людий баламутити серафимці в роках 1909-1910. Однак наші люди відразу відкинули їх обслугу від себе.

Доїздили тут оо.: Филипів, ЧСВВ, Андрухович, Крупа, Пелех, Пасічник, Божик, Луговий, Чарний, Колцун, Жук, Перейма, Джиголик, ЧСВВ; Гевко ЧСВВ; Вінцентайло ЧСВВ; і В. Каменецький ЧСВВ. В роках 1918—1919 відвідали парохію Преосвященний Никита Будка, а за о. Чарного Преосвященний Василій Вол. Ладика.

Цвинтар започаткований тут ще в 1902 році, є при церкві, великий півтора акра.

Парохіяльний дім збудований в 1933 році, величина 16 х 20, заряд в нім парохіяльний, напереді дому є мала вежа з дзвоном.

ЦЕРКВА СВ. ДУХА В БОСЕЖУР, МАН.

В місточку Босежур, положенім 40 миль на північний схід від міста Вінніпеґ, велику частину населення становлять українці. Церква св. Духа лежить зараз при стації на гарній площі. Парохіян є 50, дітий поверх 60. При церкві є Свічкове Братство і Апостольство Молитви.

Нинішня церква належала колись до французів, яким служила до року 1909. По тім часі французи починають вибиратись з міста, церкву хочуть перемінити на школу. Однак за старанням о. Андруховича архиепископ Лянджвен з Ст. Боніфас продає церкву нашим людям за $700. Було це в році 1913. Слідуючі люди дали свої перші жертви на закуплення церкви, через що можна їх уважати основниками: Стефан Рудакевич, Николай

Степанюк, Матвій Михасів, Іван Ярмош, Никола Слободзян, Петро Здирко, Несторович, Григорій Капусняк, Петро Кисіль, Йосиф Залушка, Никола Кучинський, Кубака, Никифор Макух, Семен Ключник. В році 1924 поставлено дзвіницю при церкві,

Церква Св. Духа в Босежур, Ман.

а в липні 1925 року куплено цвинтар. Перебудовано церкву 1927 р. помалював в 1933 році церкву Сич. Від 1927 року є при парохії парохіяльний дім.

Обслугували церкву оо. Жук, Колцун, Григорійчук, Пелех, Бартман, Пасічник, Божик, Луговий, Чарний, Перейма, Шумей, а від 1936 року оо. Василіяни: Трух, Олінський, Гевко, Слота, Винник, Вінцентайло і В. Каменецький.

Візитації Преосвященних, Кир Будки, були в роках 1918, 1923, а Преосвященний Кир В. Василій відвідали церкву 13 жовтня 1929 р.

ЦЕРКВА СВ. ЙОАНА ХРЕСТИТЕЛЯ В БРАЙСТОН, МАН.

Церковна громада в Брайстон це молоденька парохія, в стані розвою. Перші сходини в справі будови церкви відбулися тут в 1937 році за о. Гевка ЧСВВ. Цей священик причинився до сього, що, сьогодня ця громада має свою церкву. Церква збудована в році 1937-ім.

Пionірами цеї парохії є: Іван і Ярослав Станьки, Йосиф Морський, Яків Гапко, Дмитро Драбик, Олекса Сорока, Василь Українець, Василь Свистун, Іван Кабалик, Петро Гурняк, Йосиф Білань і Василь Бренчеський.

ЦЕРКВА СВ. МИХАЇЛА В СТ. МАРТИН, МАН.

Ст. Мартин лежить 160 миль на північ від Вінніпеґу, зо східнього боку озера Манітоби. Населення Ст. Мартин, яке займається по більшій часті фармарством і риболовством, числить найбільший процент українців.

Церква лежить несповна милю від місточка на схід, при церкві цвинтар. Почато будову церкви в 1936 році. Священики, що перші тут доїжджали були о. Оленьчук, і оо. Редемптористи з Комарна, Ман. Парохіян при церкві є 25.

Перші наші люди поселились тут в 1911 році, між першими були: Гошовський, В. Козак, Дуткевич, Горох, Івасюк, Прихідко, Шабаґ, Іваницький, Турман. Треба зазначити, що до збирання фондів на будову церкви найбільше причинилась Юлія Турман.

ЦЕРКВА ПОКРОВА МАТЕРІ БОЖОЇ В ЛЯБРОКЕРИ, МАН.

Церква Покрова Матері Божої стоїть на схід від Вінніпеґу, 50 миль дороги. Церковна площа рівна та чиста. Будинок церковний вартости $1,000, при церкві стоїть дзвіниця. Парохіян є 12.

Першим піоніром на цю околицю є Михаїл Бачинський, який тут заїхав 1906 року. Другими піонірами є: С. Оковінський, Д. Шутурма, Н. Лихач, Й. Ґреґораш. Кир Василій Ладика відвідали церкву в 1938 році.

ЦЕРКВА УСПЕННЯ МАТЕРІ БОЖОЇ В ГОВДЕН, МАН. (Ст. Норберт)

Року 1897 прибуло в ту околицю на початку 5 наших родин, опісля ще більше. До цих перших, яких зараховується до основників церкви, належать: Дмитро Батенчук, Матей Стецій, В. Чайковський, Г. Конолуп, Ф. Боровий, Іван Панас, І. Зеленецький, Петро Ленчишин, А. Ласько, Г. Бібурський.

Будову церкви почато 1906 року, стоїть на одно-акровій площі, коло церкви цвинтар і дзвіниця з двома дзвонами. В середині і ззовні церква гарно викінчена і помальована, має усі церковні річи, вартує сьогодні $4,000. Парохіян при церкві є 20.

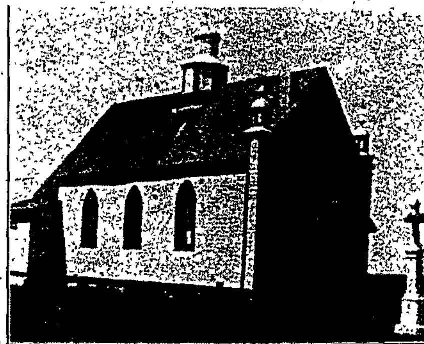

Церква Успення М. Б. в Ст. Норберт, Ман.

Перші наші священики, що тут доїзджали, були оо. Василіяни: Дидик, Гура, Филипів, опісля від 1924 року обслугували церковцю наші отці з Вінніпеґу, як оо. Григорійчук, Пелех, Божик, Чарний, Луговий.

Місцевість Говден лежить по лівім березі ріки "Ред Ривер" при шляху Пембіна, 15 миль на полудне від Вінніпеґу, 4 милі за місточком Ст. Норберт. Парохіяни церкви в Говден переважно огородники.

ЦЕРКВА СВ. ПОКРОВИ МАТЕРІ БОЖОЇ В ПАРКАХ-РОССДЕЙЛ, МАН.

18 миль на північ від столиці Манітоби, на одноакровій, чистій, рівній площі, стоїть церква під вище поданим іменем. При церкві находиться дзвіниця з двома дзвонами та цвинтар заложений

Церква св. Покрови М. Б. в Ст. Ендрус, (Парки), Ман.

ще в 1909 році. Церква побудована в 1914 році будівничим Стефаном Сеньком, гарно представляється, має форму хреста, гарно в середині помальована п. Майдаником, має усі церковні речі, вартує нині понад $7,000. Членів парохії є 50.

Перші піоніри прибули тут в 1905 році. Основниками парохії рахуються: Михаїл і Стефан Теслі, Стефан Сенько, Семен Кармазин, Никола Поворозник, Никита Бас, Григорій Пожерник, Андрій Бас, Никола Яремчук, Михаїл Поворозник, Стефан Проник, Павло Андріїв, Йосиф Тесля, Іван Кшевецький, Михаїл Сіневич, Марко Мустафа, Филип Дучак.

При будові церкви богато своїх рад давав Преосвященний Будка, який тут часто бував.

Парохія має свій дім "Читальню," яку побудовано в 1930 році коштом $3,000, лежить недалеко церкви, розмір будинку 70 x 30.

Всеч. о. А. Луговий

ЦЕРКВА ПРЕСВЯТОЇ ТРОЙЦІ В ГОНОР, МАН.

При гостинці Гендерсона, на півтора акровій площі, 15 миль на північний схід від Вінніпеґу, стоїть церква Персвятої Тройці. Коло церкви дзвіниця з трома дзвонами і в тіни дерев цвинтар.

Церква побудована ще 1899 року, має форму хреста, в середині помальована 1938 року Кушком, має усю церковну утвар, вартість церкви тепер поверх $8,000. Парохіян членів 50, дітий 30, є Апостольство Молитви і відділ БУК-а.

Перші поселенці прибули тут ще 1896 року, було їх тоді 5 родин. Перші основуючі збори парохії були 1899 року, тоді вже було членів 15, в цім році збудували церкву. Основниками парохії є Павло Гринів, Ігнатій Романів, Ілія Левусь, Іван Котилюк, Йосиф Дубовець, Семен Гнатишин, Софрон Ревуцький, Матвій Марула, Яків і Дмитро Сенюки, Никола Пронишин, Тимко Пронік, Іван Іващук. Під осінь 1901 року кілька рази правив в цій церкві о. Жолдак, опісля правили від 1904 року оо. Гура, Крижановський, Филипів, ЧСВВ, та оо.:

Парохіяни церкви св. Покрови в Парках Ман. (Ст. Ендрус) з о. А. Луговим, парохом.

Численна родина п. Николая Поворозника в Гонор-Парки, Ман., з о. А. Луговим. Всі віруючі і добрі парохіяни.

Заклинський, Василевич, Гумецький, Красіцький. Від 1911 року доїздив о. Дидик. Потім до цеї парохії доїжджало богато других священиків з Вінніпеґу як оо. Андрухович, Пелех, Семчук, Григорійчук, Чарний і інші.

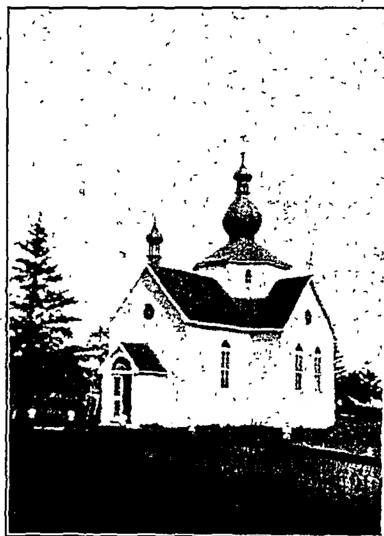

Церква Пресв. Тройці в Гонор, Ман.

В роках, коли не було наших священиків, занадились тут такі як Серафим, Макарій, Крет і старались захитати в вірі наших людий та перетягнути їх до серафимського царославя. Давали нашим людям навіть гроші, щоби тільки дались викропитись (Серафим давав $50 Ігнатієві Романів). 1904 року в день Благовіщення навіть хотіли вдертись серафимці до церкви, в якій правив тоді о. Крижановський ЧСВВ. Не помогли їх старання нічого. Серафимщина минула і сліду по собі не лишила, а церковця парохії Пресв. Тройці пишаєсь надалі, горда зо своїх вірних дітий.

Через дорогу є Парохіяльна Читальня— вартости $3,000.

ЦЕРКВА РОЖДЕСТВА МАТЕРІ БОЖОЇ В ҐІМЛІ, МАН.

Стоїть на одноакровій площі, західнього берега "Лейк Манітоба" 60 миль на північ від Вінніпеґу, 4 милі від ісляндського місточка Ґімлі. Збу-

Церква Різдва Преч. Діви Марії в Ґімлі, Ман.

дована в 1906 році, деревляна, маленька, площа церковна чиста, прозвана "коло Ґлови." Є один дзвін та усі церковні річи. Членів парохії є 15, дітий 15.

Року 1898 до цеї околиці прибули 30 наших родин імігрантських які і стали пionірами-основниками парохії Рождества Матері Божої. Ось імена декотрих: Юрій Савка, Федір Лицар, Григорій і Іван Ваврників, Петро Сохацький, Михаїл Гуць, Стефан Лемедаш, Андрій Федащ, Лука Ганчарик, Гикавий, Никола Шевчук, Іван Дейдей, Василь Клим, Григорій Родовський, Семен Богонос, Яків Гаврилюк, Петро Сліпак, Андрій Яськевич.

Також і тут старались незалежні проповідни-

Парохіяни церкви Пресв. Тройці в Гонор, Ман. з о. А. Луговим, парохом.

ки ширити свою баламутну науку між нашими людьми, з ненавистю до Католицької Церкви. "Римська церква учить убивати," такі і подібні аргументи ставили ці проповідники в своїх промовах, якими хотіли відірвати наших людий від Католицької Церкви. Однак це їм не вдалось. Наші люди бідні в тих околицях, не виреклись свойого найдорощого скарбу, а то віри своїх батьків, та в ній тривають по нинішній день.

Церкву обслугували оо. Редемптористи з Комарно, оо. Калужняцький, Дрогомирецький та много, много других священиків з Вінніпегу.

ЦЕРКВА ВСІХ СВЯТИХ В РИВЕРТОН, МАН.

Мала деревляна каплиця, збудована 1920 р., до якої належить 10 членів, 9 миль від місточка.

Від 1916 до 1923 р. обслугували її оо. Редемптористи.

Час від часу дає духовну обслугу о. А. Луговий з Вінніпегу.

ЦЕРКВА ПОКРОВИ ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ В ІСТ СЕЛКИРК, МАН.

На східнім березі ріки "Ред," на північ від Вінніпегу, 20 миль дороги, лежить місточко Іст Селкирк.

Церква Покрови М. Б. в Іст Селкирк, Ман.

Мешканцями його майже усі українці, які тут почали поселюватись ще в 1898 році. Зорганізувавшись в громаду побудували в 1908 році церкву, яка однак не довго служила їм, бо згоріла в 1914 році. Нинішня церква св. Покрови збудована 1914 року в осени, будівничим Іваном Скрипцем з Лібав, Ман. Величина церкви 20 х 56, будова звичайна, зверху прикрашує церкву баня, в середині помальована п. Сичем, вартість церкви $3,000. При церкві стоїть дзвіниця з двома дзвонами.

Впр. о. Й. Слуга, ЧО.

Першими піонірами-основниками церкви є: Михаїл Адам, в якого хаті була перший раз Служба Божа в тій околиці 1904 року— правив о. Крижановський ЧСВВ., С. Коренько, П. Горнецький, Ф. Карандюк, Ф. Знак, Ю. Пасека, Ю. Чубурак, А. Скалецький, Г. Калужняк, А. Верхович, Ф. Венгер, А. Кородейчук, С. Іванчук, К. Калінський, Ф. Яцик, Г. Стефанюк, Ф. Васько, Ю. Семенович, І. Куниць.

Першими священиками, що тут доїзджали, були оо. Василіяни з Вінніпегу оо. Крижановський і Гура.

ЦЕРКВА ПРЕСВЯТОЇ ЕВХАРИСТІЇ в Вест Селкирк, Ман.

Історія церкви і церковної громади у Вест Селкирк звязана є з історією церкви на Іст Селкирк, бо до року 1917 церква на Іст Селкирк служила і цій громаді.

Церква Пресв. Евхаристії в Вест Селкирк, Ман.

Церква Пресвятої Евхаристії стоїть на двоакровій чистій площі, зараз за містом з полудневої стороні. Збудована в 1917 році будівничим П. Семковим, церква не дуже велика, однак гарненька, стиль простий, в середині помальована п. Майдаником. При церкві є дзвіниця з дзвоном і парохіяльний дім. Основниками церкви є: А. Скалецький, В. Судейко, П. Ярух, Ю. Чупко, Любий, Дячук, Верхович, Миц, Микитюк, І. Стефанюк, Бойчук, Н., Гр. Бригадер, Варваришин, Верещук. Членів парохії є 45.

Всеч. о. Николай Кушнірик.

Першим священиком що тут доїзджав був о. Шумський, 1918 року Преосвященний Кир Никита Будка відвідали церкву.

ЦЕРКВА СВ. ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ В ПОПЛАР ПАРК, МАН.

Лежить ця околиця 50 миль на північ від Вінніпеґу, недалеко озера Вінніпеґ. Мешканці цеї оселі майже усі наші люди, котрі тут почали приїздити в роках 1901—1902.

Церква св. Івана Хрестителя стоїть на гарній, двоакровій, рівній площі, подарованій на цю ціль Коваликом. Будували церкву усі тутейші люди під проводом будівничого Коваля. Церковця мала, однак гарно в середині викінчена, з верху має маленьку баню. Близько церкви стоїть дзвіниця і парохіяльний дім збудований 1936 року. Цвинтар міститься також зараз коло церкви. Членів парохії є 20.

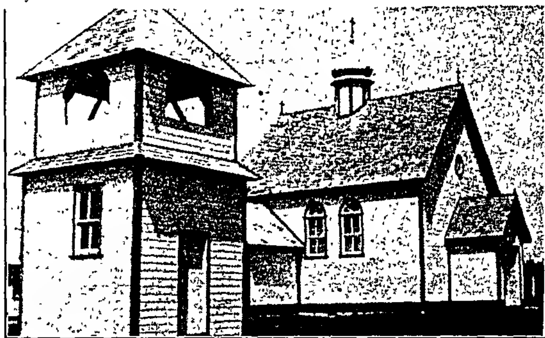

Церква св. Івана Хрестителя в Поплар-Парк, Ман.

Першими поселенцями і основниками парохії є: Клим Вермій, Генкевич, Лисайчук, Марко, Манчинський, Миславчук, Горинь, Ковалик, Чугай, Ганас, Семчук і інші. В парохію зорганізувались і церкву поставлено року 1927. Коли не було церкви богослуження правилось по хатах, першим тут священиком був о. Филима.

ВАКЛЕЙБЕРҐ, МАН.

15 миль на північ від Селкірк лежить околиця, в якій мешкає около 20 наших родин. Заїхали вони тут досить давно. Тепер іде старання за будовою своєї церкви. Над сим найбільше клопочеться Д. Гладюк.

ЦЕРКВА СВ. АПОСТОЛІВ ПЕТРА І ПАВЛА В ВІННІПЕҐ БІЧ, МАН.

Коло 50 миль на північ. захід від Вінніпеґу, при великім озері Вінніпеґ розложилось місточко Вінніпеґ Біч. Зі столиці Манітоби з'їзджаються тут туристи в літі на купелі. Мешкає також 30 родин наших людий, які поселились тут тому 43 роки. Коли не було церкви, правилось по хатах, а осибливо в хаті Петра Перцуня. Першими отцями були тут оо. Редемпториcти з Комарна. Піонірами-основниками парохії є о. др. Кушнір, І. Щуцький, П. Перцунь, П. Гонкій, П. Марцін, К. Сіянчук, А. Оленьчук, П. Оленьчук, В. Гаврищук, П. Мороз, Г. Антоник, М. Зеленецький.

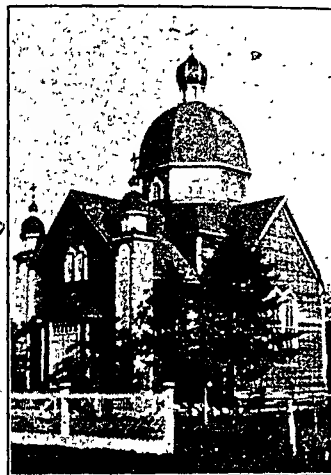

Церква св. Петра й Павла в Вінніпеґ-Біч, Ман.

Церква св. Ап. Петра і Павла стоїть в місточку в західнім боці, має гарне положення. Збудована 1936 року, деревляна, має одну велику і дві малі бані, та усі річи до богослуження.

Округ Фишербренч, Ман.

На північ від Вінніпеґу, 90 миль дороги, в полосі між двома великими озерами Вінніпеґ і Манітоба, лежить кілька осель замешканих нашими людьми, які мають свої церкви. Від головнійшого осередку сеї околиці місточка Фишербренч, прозвано цей округ Фишербренч, тимбільше, що тут і є сталий осідок о. пароха сего округу.

ЦЕРКВА СВ. ОТЦЯ НИКОЛАЯ В ФИШЕРБРЕНЧ, МАН.

Стоїть в самім місточку, на двоакровій чистій, рівній, очищеній площі. Збудована в формі хреста, будівничий був Павло Озарко, має пять бань, викінчена в середині і помальована Майдаником. В церкві є три престоли, та усі річи, вартість церкви сьогодні понад $6,000. Зараз коло церкви є з одним дзвоном дзвіниця, а цвинтар находиться

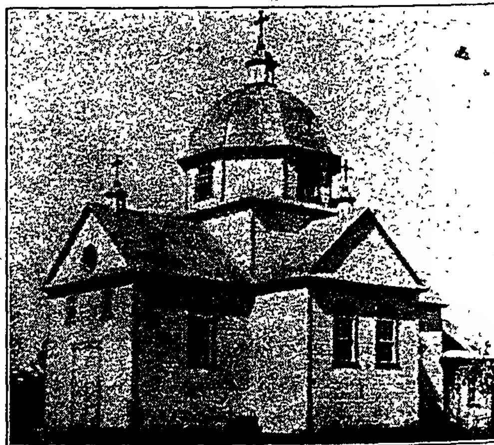

Церква св. о. Николая в Фишер Бренч, Ман.

півтора милі від церкви на захід, 5 акрів. Парохія має дім для священика.

Членів парохія начисляє 30, дітий є 40. При церкві є Сестрицтво і Брацтво Свічкове. Основники парохії слідуючі: Г. Чарний, М. Дволинський, І. Костик, Г. Когут, Ф. Топольницький, В. Рудик, А. Яремкевич, А. Дмитерко, С. Загроднік, С. Дволінський, К. Перхальський, Д. Жаровський, В. Малофій, І. Гривінський, Ілія Цапар. Повищі основники приступили до будови церкви в 1917 році, в якім і церкву викінчено.

Слідуючі священики обслугували округ Фишербренч: оо. Дидик, ЧСВВ; Дрогомирецький, Андрухович, оо. Редемптористи з Комарно, Шумський, Григорійчук, Бартман, Луговий, Попович, Божик, Лотоцький, Гладкий, Гуменюк, Борис, Колодій, Чарний і Перейма.

Церкву св. о. Николая відвідали в 1920 році Преосв. Епископ Будка, а 23 липня 1933 Кир Василій Володимир Ладика.

ЦЕРКВА СВ. ОТЦЯ НИКОЛАЯ В ПОПЛАРФІЛД, МАН.

Церковна площа одноакрова лежить в місточку, а на ній стоїть церква св. о. Николая. Збудована в 1913 році, має вигляд хреста, зверху прикрашують церкву три бані, в середині гарно помальована Мандаником, має три престоли, також усі річи до богослуження. Вартість церкви $3,000. Коло церкви є дзвіниця з дзвоном.

Основниками парохії були: Данило Торбяк, Гаврило Кловак, Данило Галюк, Стефан Дідик. Членів парохії є 30, 40 дітий, жіноче товариство при церкві числить 20 членів. Від 1916 р.—1923 р. цю парохію обслугували оо. Редемптористи з Комарно, Ман.

Візитація церкви була в 1919 році за Преосвященного Будки.

Парохія має одноакровий цвинтар, пів милі від церкви, також є дім для священика. Крім сього близенько церкви є Парохіяльний Дім, до якого будови найбільше причинився Данило Торбяк. Величина дому 60 x 30, має сцену, сценерію, куртину і бібліотеку. Заряд церкви має над ним нагляд, усі приходи дому— се приходи церкви.

ЦЕРКВА ПРЕОБРАЖЕННЯ ГОСПОДНЬОГО В СИЛВАН, МАН.

бл. п. Данило Торбяк, один з піонірів околиці Попларфілд, Ман. помер 18. 7. 1940 р.

На рівній, акровій площі, 11 миль від місточка Фишербренч, стоїть церква під вище поданою назвою. Побудована 1919 року, будівничим був Антін Мриглод, деревляна, має одну баню, один престіл та усі церковні річи. При церкві є провізорична дзвіниця з двзоном. Цвинтар находиться дві милі від церкви, двоакровий.

Членів парохії є 18, дітий 20, при церкві є Сестрицтво. Основниками парохії були: Антін Мриглод, Іван Сеник, Леонтій Хижий.

Від 1916 р. до 1923 р. цю парохію обслугували оо. Редемптористи з Комарно, Ман.

Візитація церкви була в 1933 році за Преосвященного Кир Василія.

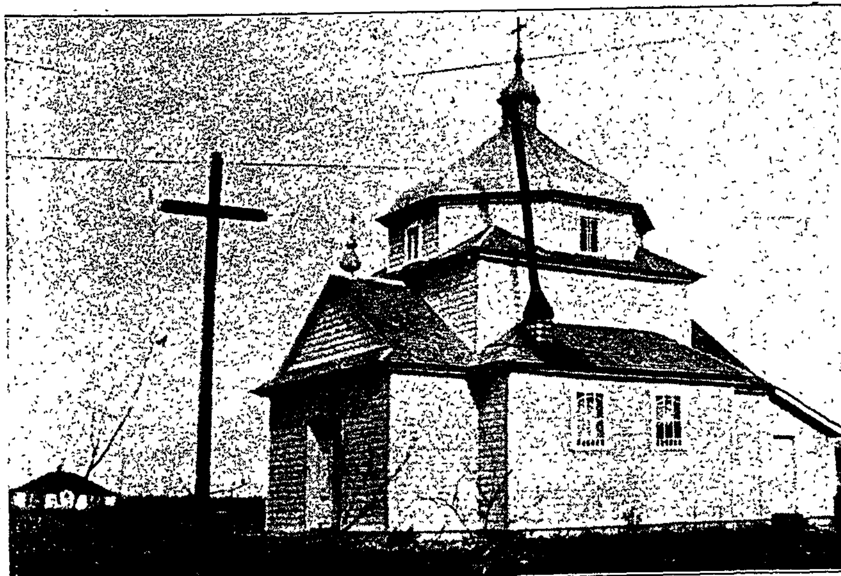

Церква св. о. Николая в Поплар Філд, Ман.

Всеч. о. І. Перейма.

ЦЕРКВА РОЖДЕСТВА ПР. БОГОРОДИЦІ В ГАЙ ПЛЕЙНС, МАН.

Стоїть на двоакровій церковній площі, три милі від залізниці і почти Попларфілд. Основниками її були: Тимко Засітко, Семен Засітко і Станислав Заяць. Має вигляд хреста, має одну велику баню по середині, чотири по боках, один престіл, будована 1914 року. На церковній площі знаходиться цвинтар.

Церква Різдва Пресв. Богородиці в Гай Плейнс, Ман.

Від 1916 до 1923 року парохію обслугували оо. Редемптористи з Комарно.

Членів при парохії є 15, дітий 15, в школі учать дві українські католицькі сили: Адам Преслій і Геня Андріішин.

ЦЕРКВА СВ. ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ В ГАМЕРЛИК, МАН.

Пять миль від залізничої стації Попларфілд треба їхати, щоби дістатись до церкви св. Івана Предтечі. Стоїть на двоакровій, рівній, очищеній площі, при добрій дорозі, побудована в 1934 році. Вигляд церкви звичайний, по середині одна баня, церква деревляна, має один престіл і усі церковні річи. Цвинтарна двоакрова площа находиться дві і пів милі від церкви.

Від 1916—1923 р. цю парохію обслугували оо. Редемптористи з Комарно, Ман.

Членів в парохії є 15, дітий 20, учить наша учительська сила. При церкві є Сестрицтво. Основники парохії: Михаїл Дефір, Стефан Градовий, Михаїл Федевич, Ілія Ільчишин, Михаїл Грабінський. Візитація церкви була 1936 року. Церкву відвідали Преосв. Кир Василій.

ЦЕРКВА СВ. ВЕЛИКОМУЧЕНИКА ДИМИТРІЯ В ЧЕТФІЛД, МАН.

На церковній площі, 300 квадратових стіп великій, 3 милі від залізниці—місточка Четфілд, стоїть церква св. Димитрія. Побіч церкви біжить гостинець. Збудована в 1910 році, вигляд має звичайний, є усі церковні річи.

Від 1916 — 1923 р. парохію обслугували оо. Редемптористи з Комарно, Ман.

Членів парохії є 15, дітий 12. Основниками парохії є: М. Дудич, І. Вовчук, Ф. Пташинський, Т. Вовчук, Я. Дудич, Василь і Іван Гузики, М. Лищишин, І. Пташинський, І. Голуватий, М. Колопанюк.

Цвинтар положений 4 милі від церкви, величина 1 і пів акра землі. Преосвященний Кир Никита кілька разів відвідували церкву.

До Дистрикту **Фишер Бренч, Ман.**, належать слідуючі місійні станиці:

Збараж, Окно, Далас, Редроз.

Округ Комарно, Ман.

Округ Комарно, Ман. лежить на північ від Вінніпеґу, около 60 миль дороги. Поселились з давна в цім окрузі богато наших людий, які для своїх душевних потреб побудували слідуючі церкви.

ЦЕРКВА ПРЕСВЯТОЇ ТРОЙЦІ В КОМАРНІ, МАН.

Церковна площа, велика 5 акрів, лежить зараз при головнім гостинці, який біжить через місточко Комарно. Площа рівна, з півночі заліснена, гарно представляється. На площі стоїть церква Пресв. Тройці, Парохіяльний Дім і дім для священика.

Церква Пресв. Тройці, це колишній римо-католицький костел, куплений на церкву оо. Редемптористами, будований 1914 року Яковом Волянським; деревляний, в середині помальований. Церква має усі потрібні річи. Коло церкви є дзвіниця з дзвоном. Вартість церкви поверх $2,000.

Членів парохії є 200, дітий поверх 120, учителі українські, католицькі. Братства, що гуртуються при парохії, є слідуючі: Мужеське Свічкове Братцтво 25 членів, Жіноче Свічкове Сестрицтво 20 членів, Жіноче Товариство Християнських Матерей 30 членів, Парохіяльна молодь 40 членів і відділ Червоного Хреста.

Зараз коло церкви є гарний Парохіяльний Дім, збудований за $2,000, в 1937 року. Парохом був тоді о. Н. Сірий. Дохід дому, це дохід парохії. Цвинтар находиться дві милі від церкви, це двоакрова чисто одержувана та з догідним заїздом площа.

Церква Пресв. Тройці в Комарні

Першими священиками, що почали тут доїзджати, були оо. Василіяни: Дидик, і Ладика, теперішній епископ канадійських українців. Доїзджали вони в роках 1912—1915. Опісля обслугували округ Комарно оо. Редемптористи: А. Делярий, Л. Боский, Ф. Боский, Ришард Костенобль, Иосиф

Гекіре, А. Дельфорж, А. Й. Ван Бизен, Й. Нерон і Н. М. Декамп. Від 14 серпня 1923 року доїзджали до цего дистрикту оо. Андрухович, Дрогомирецький, Семчук, Луговий, Калужняцький, Чарний, Сірий, Калуський і Ів. Олійник. Візитації Преосвящених були: в 1924 року за Епископа Будки, а 17 жовтня 1933 р., 28 травня 1934 і 16 червня 1940 за Епископа Кир Василія.

Всеч. о. Іван Олійник

ЦЕРКВА ЧЕСНОГО ХРЕСТА В ІНВУД, МАН.

Інвуд лежить кільканайцять миль від Комарна на захід. Церква Чесного Хреста стоїть на площі, положеній в осередку оселі. Церква основана і побудована в 1915 році, будівничими були Іван Гарасимчук і Семен Масик. Церква деревляна, помальована, має одну баню, в середині викінчена, коштувала $1,500, має усі річи до богослуження. Коло церкви стоїть дзвіниця з дзвоном, а через дорогу від церкви находиться 5 акрова цвинтарна площа.

Від 1916 до 1923 р. цю парохію обслугували оо. Редемптористи з Комарно, Ман.

Членів парохія начисляє 18, дітий 60. При парохії є товариства: Братства Братів і Сестриць, членів 36, Товариство Христіянських Матерей, Товариство Доброї смерти. Основниками парохії є: Іван Градовий, Петро Головатий, Петро Грицик, Іван Гарасимчук, Павло Кібзей, С. Медвідь і Кость Макійчук.

Візитація Преосвященного Кир Будки була в 1916 році.

ЦЕРКВА ПОКРОВА МАТЕРИ БОЖОЇ МАЛАНТОН, МАН.

Церковна площа в Малантон велика на пів акра, лежить в самому місточку. На ній стоїть церква Покрови Матери Божої, збудована в 1935 році будівничим Теодором Скоморовським, який надав її повздовжний вигляд, прикрасив зверху банею та гарно викінчив в середині. Церква деревляна, коштувала $1,700, є усі річи до богослужень. Коло церкви дзвіниця з дзвоном, а 4 акрова цвинтарна площа віддалена пів милі на північ від церкви.

Від 1916 до 1923 р. цю парохію обслугували оо. Редемптористи з Комарно, Ман.

Членів парохії є 20, дітий 25. При парохії є Товариство Христіянських Матерей, яке начисляє 26 членкинь. До основників парохії треба зачислити Антона Смеричанського, Іллю Федорука і Івана Лійку.

Преосвященний Кир Василий Ладика відвідали церкву в червни 1940 року.

ЦЕРКВА НЕПОРОЧНОГО ЗАЧАТТЯ ПР. Д. МАРІЇ В ФРЕЙЗЕРВУД, МАН.

Фрейзервуд, це друга залізнича зупинка від Комарна на північ. Церковна площа, 5 акрова, лежить 2½ милі від залізничої зупинки; на ній стоїть церква Непорочного Зачаття П.Д.М. Членів парохії є 12, дітей 22.

Основниками парохії є: Марко Гречан, Петро Войтович, Димитрій Пазюк, Іван Кузь, Михаіл Гречан, Павло Стиран, Василій Родич, Данило Бойчук, Андрій Івасюк, і Николай Богоніс.

Церква збудована 1906 року, будівничим був Юрій Бабіцький, деревляна, має одну баню, викінчена, має також усі річи потрібні до богослужень. Від 1916 до 1923 р. цю парохію обслугували оо. Редемптористи з Комарно, Ман. Першим священиком, що тут доїздив, був о. Дидик, ЧСВВ. Візитація Преосвященного Будки була 19 січня 1914 року.

Коло церкви є дзвіниця з дзвоном, цвинтар знаходиться на церковній площі.

ЦЕРКВА УСПЕННЯ ПРЕЧИСТОЇ БОГОРОДИЦІ В МЕЛЕБ, МАН.

Збудована на рівній і чистій площі, поемности одного акра землі, в самім осередку місточка Ме-

В часі Архієрейської Візитації в Мелеб, Ман., в р. 1935. З лівого боку о. В. Шумей, з правого о. Н. Сірий.

леб. Першими піонірами парохії числяться: Іван Андрусяк, Єлена Роговська, Михаїл Росолович, Николай Боднар, Михаїл Отаманець і Василь Щерблюк.

Від 1916 до 1923 р. цю парохію обслугували оо. Редемптористи з Комарно, Ман.

Церкву поставив будівничий Г. Заблоцький 1919 року. Церковця невеликого розміру, дерев'яна, прикрашена одною банею, в середині помальована п. Майдаником, має усю церковну утвар, загальна вартість церкви $3,000.

Членів парохія начисляє 22, дітий є 60. Коло церкви стоїть дзвіниця з дзвоном, двоакровий цвинтар віддалений одну милю від церкви.

Їх Преосвященство Кир Василій Ладика відвідав парохію 28 серпня 1935 р.

ЦЕРКВА РОЖДЕСТВА ПРЕСВ. БОГОРОДИЦІ В РЕМБРАНД, МАН.

Віддалена від місточка Рембранд одну милю, стоїть на чотироакровій церковній площі, в осередку нашої оселі. До сеї парохії належить 17 членів, дітий 45. Коло церкви існують свічкові Брацтва, мужеське і жіноче, як також Товариство Християнських Матерей з 23 членкинями.

Основниками парохії є: А. Амброз, М. Олійник, В. Парнега, Ф. Хоботюк, С. Скочиляс, К. Луцик, С. Стрілець, В. Барич.

Побудовано церкву 1917 року, будівничим був Ананій Голобач, коштувала тоді $600. Стиль церкви византийський, має одну баню, дерев'яна, викінчена і помальована, має усі церковні річи. Першим, що правив богослуження тут був о. Делярий, ЧНІ. Коло церкви є цвинтар і стоїть дзвіниця з дзвоном.

Від 1916 до 1923 р. цю парохію обслугували оо. Редемптористи з Комарно, Ман.

ЦЕРКВА СВ. ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ В СИЛВЕР, МАН.

Церковна площа величини 2-ох акрів лежить пів милі від місточка Силвер, на ній стоїть церква св. Івана Предтечі. Членів парохії є 48, дітей є 55. Свічкове Брацтво Братів—6 членів, Сестрицтво—6 членів. Товариство Християнських Матерей—25 членкинь, Відділ Брацтва св. о. Николая, членів 11.

Від 1916 до 1923 р. цю парохію обслугували оо. Редемптористи з Комарно, Ман.

Основники парохії: Андрій Мельничук, Маріян Войчишин, Іван Зазуляк, Іван Спужак. Основання парохії було в травні 1918 року, котрого то року і побудовано церкву. Будував церкву Николай Роган, коштувала $1,000. Церква мала, дерев'яна, викінчена і помальована, має усі річи до богослужень.

Дві милі від церкви находиться двоакровий цвинтар, а зараз коло церкви є дзвіниця з дзвоном.

Церкву відвідав в 1920 році Преосвященний Будка, а в 1937 Преосвященний Кир Василій Ладика.

ЦЕРКВА БЛАГОВІЩЕННЯ ПР. БОГОРОДИЦІ В СКАЙЛЕЙК, МАН.

Скайлейк лежить шість і пів миль на захід від Силвер. Церква Благовіщення стоїть на двоакровій площі, в осередку оселі.

Від 1916 до 1923 р. цю парохію обслугували оо. Редемптористи з Комарно, Ман.

Парохію зорганізував о. Л. Боский, ЧНІ., а першими піонірами були: П. Дерінг, який пожертвував два акри землі під церкву, Д. Цар, Іван Мусосій, Максим Войчак, В. і М. Мельники. Церкву побудовано року 1920, будівничим був П. Онищук. Стиль церковці простенький, церкву прикрашує зверху мала баня, в середині викінчена та має усі річи. Вартість церкви $1,500.

Парохію відвідали Преосвященний Кир Никита в 1922 році, а Преосвященний Кир Василій 1935 року.

Членів парохії є 35, дітей 40. При церкві є Товариство Християнських Матерей з 25 членкинями. Церква має дзвіницю з дзвоном і двоакрову цвинтарну площу, віддалену півтора милі від церкви.

ЦЕРКВА ПРЕСВЯТОЇ ЕВХАРИСТІЇ В ЯРОСЛАВІ, МАН.

На схід від Силвер, шість миль дороги, лежить місцевість Ярослав. В осередку її знаходиться церковна площа, півакрова, а на ній стоїть церква Пресв. Евхаристії. Членів парохії є 13, дітий 23. Свічкове Брацтво числять 15 членів.

Церква побудована в 1929 році, а основниками були о. Семчук, Юліян Михальчук, Н. Тилюк, В. Захарчук, Іван Картачинський, М. Андрущак, Семен Кравчук, Ф. Повзун, Н. Грегораш, С. Ковальчук, Г. Фірман, Я. Кушляк, В. Скочко, Л. Корнаковський, Г. Качановський, І. Бартецький, С. Оржех і А. Стефін. Перше богослуження відправив о. Семчук. Церква дерев'яна, викінчена в середині, помальована, має усі річи—утвар, вартість церкви $1,700. Коло церкви стоїть дзвіниця з дзвоном, а поверх милі від церкви віддалений є цвинтар, величини 2 акрів землі.

Церкву відвідав Преосвященний Кир Василій Вол. Ладика в 1940 році.

ЦЕРКВА СВ. АПОСТОЛІВ ПЕТРА І ПАВЛА В АРНЕС, МАН.

Пять миль від залізниці і місточка Арнес, на очищеній площі стоїть церква з вище поданим іменем. Церква велика 60 стіп через 26, дерев'яна, викінчена в середині, помальована, має усі церковні річи, вартости $2,000, побудована 1928 року.

Членів парохії є 20, дітий є 25. При парохії є відділ БУК-а, членів 22.

Нинішня церковця це вже друга в тій околиці. На початку, коли були дуже тяжкі часи, піоніри цеї околиці поставили першу церковцю дуже маленьку, аж доперва потім спромоглися на теперішню, кращу церкву. Першу Службу Божу відправив 4-го грудня 1910 року о. Дидик ЧСВВ. Від 1916 до 1923 р. цю парохію обслугували оо Редемптористи з Комарно, Ман.

Основники парохії: Михаїл Дацко, Михаїл Подуляс, Пантелеймон Калявський, Дмитро Соляр-

чук, Стефан Гук, Петро Нога.

Преосвященний Кир Никита був на візитації в 1914 році, також Преосвященний Кир Василій раз відвідав церкву.

Цвинтар находиться зараз коло церкви.

ЦЕРКВА СВ. О. НИКОЛАЯ В ФОЛЕЙ, МАН. (коло Гавришка).

Занимає пів акра очищеної землі, від залізниці віддалена 5½ миль. Церкву засновано за старанням Михаїла Гавришка, Василя Гавришка, Стефана Войчишина і кількох інших в 1908 році. Першим священиком, що правив тут Сл. Божу, був о. Дрогомирецький. Будинок церковний невеличкий, простенького стилю, має на даху маленьку баню. Церква в середині помальована, викінчена, має також усі церковні річи. Цю парохію обслугували оо. Редемптористи з Комарно, Ман., в роках 1916—1923.

До церкви належить 20 членів, дітий є 40. При церкві стоїть дзвіниця з дзвоном, який дарував п. Корнило. Цвинтар віддалений від церкви 4 милі.

ЦЕРКВА СВ. МИХАІЛА В НОРТ-ФОЛЕЙ, МАН. (коло П. Оліярника).

Заїхали наші люди в цю околицю ще перед 1900 роками. Хоча бідні, таки зараз постановили збудувати собі церковцю, що і сього року довершено. Була це перша церква в цілій цій околиці. Була маленька, бідна, але дорога нашим поселенцям. Однак по якомусь часі ця церковця згоріла. Були це часи серафимщини. Нинішня церква побудована в році 1905, деревляна, велика 40 стіп через 24, з маленьким ганочком напереді. Церква викінчена, має усі річи.

Від 1916 до 1923 р. цю парохію обслугували оо. Редемптористи з Комарно, Ман.

Членів при парохії є 25. 25 серпня 1935 року Преосвященний Кир Вол. Василій відвідав церкву.

Коло церкви є 20 акрова цвинтарна площа, дзвіниця і великий дзвін. При церкві є відділ Братства св. о. Николая ч. 23.

Піонірами цеї околиці числяться: Никола Білюк, Василь Капій та інші. Першу Службу Божу правив тут о. В. Жолдак.

ЦЕРКВА ПРЕСВ. СЕРЦЯ ХРИСТОВОГО В-АРБОРҐ (МІСТО)

Церква деревляна, збудована 1920 р. до неї належить кількох членів. До неї доїздять священики з Комарно. Від 1916 до 1923 р. обслугували її оо. Редемптористи з Комарно. Арх. Посіщення церкви було за Преосв. Кир Василія.

ЦЕРКВА СВ. ДИМИТРІЯ АРБОРҐ (ФАРМИ)

На фармах, 4 милі на північ від Арборґ. Церква деревляна, докінчена 1941 р. Вартости $1,300.

Від 1916 до 1923 р. обслугували її оо. Редемптористи.

Обслугують отці з Комарно.

ЦЕРКВА УСПЕННЯ МАТЕРИ БОЖОЇ (Коло Монастирського) в Комарно.

4 милі на північ, а милю на захід від Комарна. Деревляна, збудована ще 1912 р. До неї належить кількох членів.

Від 1916 до 1923 р. обслугували її оо. Редемптористи. Церкву відвідали Їх Преосв. Кир Василій 26 серпня 1935 р.

ЦЕРКВА ПОЛ. РИЗИ ПРЕСВ. БОГОР. В ТЮЛОН, МАН.

Церква деревляна, збудована 1922 р. в місточку. Богослуження відправляється кілька разів до року. Від 1916—1923 р. обслугували її оо. Редемптористи. Обслугують Отці з Комарно. Архиерейська Візитація була 25 серпня 1935 р.

Округ Вайта, Ман.

Округ Вайта, Ман. лежить на полудневий-схід від Вінніпеґу, поверх 50 миль дороги. Богато жиє тут наших людий, які мають свої церкви.

ЦЕРКВА СВ. ВЕЛИКОМУЧЕНИКА ДИМИТРІЯ В ВАЙТА, МАН.

Стоїть на одноакровій площі, в місточку, залізнича стація в місці. Церква побудована 1920 р., має вигляд хреста, деревляна, з осередною банею, в середині викінчена, має один престіл, іконостас, та усі церковні річи. Коштувала $2,500. Коло церкви є дзвіниця з дзвоном. Цвинтарів є два: один три милі від церкви, на тім місці була колись перша, стара церква, а другий находиться недалеко церкви, одноакровий, дар на церкву Івана Колісника.

Членів парохії є 18, дітий в школі 11, учительська сила одна, католицька.

Поселенці наші заїхали тут давно, бо ще десь в роках 1896, а між першими були: Матвій Подольський, Онуфрій Чорний, Іван Колісник, Федір Кіщук, Данило Шмир. Першу церкву пооудували в 1900.

Священики, що обслугували округ Вайта, Ман. оо. Поливка, Жолдак, Заклинський, Волинець ЧСВВ, Гура, ЧСВВ, Филипів ЧСВВ, Крижановський ЧСВВ, Дидик ЧСВВ, Василевич, др. К. Єрмій, Ірха, Черепаняк, Андрухович, Пелех, Бартман, Григорійчук, Решетило, Шумський, Дигдала, Пасічник, др. Редкевич, Журавецький, Луговий, Федоронько, Чарний, Перейма, Попович, Коцаба, Демків.

Парохію відвідав Преосв. Кир. В. В. Ладика 20 серпня 1933 р.

ЦЕРКВА ПРЕСВ. ТРОЙЦІ В СТЮАРТБУРН, МАН.

Пять миль від місточка Вайта, на півтораакровій площі, стоїть церква. Збудована будівничим Думанським 1911 року, деревляна, в формі хреста, з банею посередині, коштувала $1,500. В середині гарно викінчена, помальована, має три престоли і усі церковні річи. Коло церкви є дзвіниця з 4-ма дзвонами та церковний дім.

Членів парохії є 45, дітий поверх сотки, при церкві товариства свічкові. В школах є пять учительських католицьких українських сил.

Цвинтарів при церкві є два: перший є півтора милі від церкви, а другий близько церкви, на місці, де колись стояла перша стара церква.

Першими поселенцями та заразом і основниками церкви є: Іван Пригродський, Григорій і Матей Пробіжанський, Никола Когут, Іван Соколик, Онуфрій Смук, Василь Фочак, Василь Штифура, і інші. Приїхали вони тут в році 1896. Першу церкву св. Духа збудували вже в 1898, площу під церкву дав був Михаїл Думанський. Першим священиком що правив тут Службу Божу був о. Н. Дмитрів, було це в цвітну неділю 1897 року.

Візитації церкви були: 1913, 1917, 1921 за Преосвященного Будки, 16-го жовтня 1921 відвідав парохію Митрополит Кир Андрей Шептицький, а Преосвященний Кир Василій 19-го серпня 1933 і 1-го червня 1936.

ЦЕРКВА УСПЕННЯ ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ В ЗГОДА, МАН.

Площа, на якій стоїть церква Успення Пр. Д. Марії, лежить десять миль від місточка Вайта; площа чиста, очищена. Церква побудована в 1913 будівничим Семеном Фариною, коштувала $1,500. Вигляд церкви хрестообразний, церква деревляна, в середині помальована, має один престіл та усі річи до богослужень. Коло церкви дзвіниця з дзвоном і церковний дім, приходи дому церковного це приходи церкви. Дві милі дороги від церкви находиться цвинтар, величина один акер.

Членів парохії є 10, шкільних дітий 18. Першим священиком був о. К. Єрмій. Візитації парохії були кілька разів за Преосвященного Кир Никити, а в 1939 році за Преосвященного Кир Василія.

ЦЕРКВА ПРЕСВЯТОЇ ЕВХАРИСТІЇ В РОЗА, МАН.

Стоїть на два і пів акровій церковній площі, 13 миль від залізничої стації Арнавд, 45 миль від міста Вінніпеґ.

Членів парохії є 23, шкільних дітий є 46, учи-

Церква і дзвіниця в Роза, Ман.

тель греко-католик, жіноче товариство, "Апостольство Молитви" числить 16 членів, Запомогове Брацтво св. о. Николая 67 членів.

Церква побудована 1924 року будівничими: Петром Скринським, Семеном Палієм і Павлом Кирилюком, деревляна, в середині помальована А. Сичем. Коштувала $2,400. Збудована в формі хреста, має три престоли та усі церковні річи. На

Їх Екс. Митрополит А. Шептицький відвідав парохію в Стюартбурн, Ман., 16. X. 1921 р. З правого боку Епископ Н. Будка, з ліва о. М. Пелех

Церква Пресв. Тройці в Стюартбурн, Ман.

церковній площі стоїть дзвіниця з дзвоном. Цвинтар зараз коло церкви.

Церкву відвідав 1926 року Преосвященний Кир Никита, а в липні 1939 року епископ Кир Василій Ладика.

ЦЕРКВА ПРЕСВ. СЕРЦЯ ХРИСТОВОГО В ТОЛСТОЙ, МАН.

Стоїть в місточку Толстой на двоакровій площі, при добрій дорозі та залізниці. До цеї парохії належить 20 членів, а шкільних дітий є також 20.

В цій околиці прибули наші перші поселенці в 1909 році, першу церкву збудували в 1911 році. Релігійна борба 1919 року сильно захопила цю громаду, яка то борба покінчилась вкінці виграним процесом греко-католицької церкви. Стара церква 1927 року згоріла, а на її місци побудовано 1928 року теперішню. Церква деревляна, будована в формі хреста, мальована В. Когутом. Є головний простіл, усі річи до богослуження, вартість $1,500. При церкві стоїть дзвіниця з дзвоном. Цвинтарна площа, велика на 1 акер, лежить дві і пів милі від церкви.

Архиерейська Візитація була 19 серпня 1933 р. (Преосв. В. В. Ладика).

ЦЕРКВА СВ. АПОСТОЛІВ ПЕТРА І ПАВЛА В АРБАКА, МАН.

Церковна площа одноакрова, лежить серед ліса, 7 миль від місточка Вайта. На ній стоїть церква св. Апостолів Петра і Павла, збудована 1913 року, коштом $450. Вид церкви прямокутний, деревляна, в середині викінчена і помальована, має усі церковні річи. Коло церкви стоїть дзвіниця з дзвоном. Одна миля від церкви лежить одноакрова цвинтарна площа.

Членів парохії є 15, дітий є 14. Основниками парохії є: Никола Боднарчук, Петро Гапійчук, Іван Мишковський, Іван Москалюк, Пилип Федірчук, Андрій Набожняк, Пилип Сквара.

ЦЕРКВА ПЕРЕНЕСЕННЯ МОЩЕЙ СВ. о. НИКОЛАЯ В СОНДАВН, МАН. (Маковська)

Стоїть на одноакровій площі, рівній, очищеній, щість миль від залізниці, дороги не дуже добрі. Членів при сій церкві є 17, дітий 25, учить українець католик.

Першими основниками церкви були: Ігнатій Гуговський, Михайл Маковський, Іван Никифорчук, Іван Боднарчук. Церкву поставлено 1917 року, будівничим був Василь Ільницький, коштувала $700, при церкві дзвіниця з дзвоном. Вигляд церкви прямокутний, мала баня на даху, в середині викінчена та є усі річи до богослуження. Цвинтарна, одноакрова площа є зараз в межу з церковною площею.

Першим священиком тут був о. Андрухович, а візитації Преосвящених були кілька разів за Преосвященного Будки, в 1933 року Преосвященний Кир Василій відвідав церкву.

ЦЕРКВА ВОЗНЕСЕННЯ Г. Н. І. ХРИСТА В СОНДАВН, МАН.

Стоїть на одноакровій площі, чистій, очищеній. Побудована в 1931 році, вартости $1,200., прямокутна, без бань, деревляна, викінчена і помальована. Має усі церковні річи. Дзвіниця з трома дзвонами і цвинтар находяться зараз при церкві.

Членів парохії є 16, дітий 25. Основники парохії слідуючі: Антін Стадник, Петро Натурчак, Василь Бегман, Йосиф Петраш, Василь Гапійчук, Олекса Бойчук і Василь Бугера.

27 вересня 1933 Преосв. Кир Василій Ладика відвідали церкву.

ЦЕРКВА ПОКРОВИ ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ В СЕНДІЛЕНДС, МАН.

12 миль від місточка Сондавн, на двоакровій площі, залісне괘ній смереками, стоїть церква Покрови П.Д.М. В 1913 році збудовано першу церкву, яка стояла на нинішній цвинтарній площі. Тому однак, що се не було в середині оселі, 1921 р. розібрано церкву і побудовано з її матеріялу нинішню, на більше відповідній площі. Вид церкви прямокутний. Церква має одну баню, деревляна, помальована внутрі і зовні, є також усі богослужебні річи. Коло церкви дзвіниця з дзвоном. На церковній площі стоїть парохіяльний дім, якого приходи це дохід парохії.

Членів парохії є 18, дітий 30.

ЦЕРКВА РІЗДВА ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ В КАЛІЄНТО, МАН. (Сопівники).

Церква Різдва П. Д. М. стоїть на пів акровій площі, рівній, при доступних дорогах, 4 і пів милі до залізниці. Членів є 20, дітий в школі 45. Теперішня церква це вже друга, стару церкву розібрано, а теперішня церква побудована будівничим Крукером з Гардентон 1924 р. Коштувала $2,000. Церква деревляна, вид прямокутний, з вежами при входових дверах, помальована, в середині має усі потрібні річи. Коло церкви є дзвіниця з дзвоном

Церква Різдва Преч. Д. Марії, коло Сопівників

та церковний дім. В межу з церквою є півакрова цвинтарна площа.

Візитація церкви була 31 травня 1936 Преосвященним Кир Василієм В. Ладикою.

ЦЕРКВА РІЗДВА СВ. ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ В КАЛІЄНТО, МАН.

Церковна площа, 3 акрова, лежить півтора милі від місточка Калієнто. На ній стоїть церква під вище поданим іменем. Церква побудована в 1914 році, має вид прямокутний, деревляна, викінчена і помальована, з малою банею на верху, є усі церковні річи. Коштувала $2,000. Коло церкви дзвіниця з дзвоном, цвинтарна площа міститься на церковній площі.

Парохія нараховує 10 членів, дітий є 19. Основники парохії є: Атаназій Кравець, будівничий церкви, Максим Стасюк, Пилип Шкрабик, Іван Сопчук, Андрій Набожняк. Перші богослужения правив тут о. Черепаняк, візитації епископські були в рр. 1916 і 1920 Преосвященним Кир Никитою Будкою.

ЦЕРКВА СОШЕСТВІЯ СВ. ДУХА В ПЛЕНКИ ПЛЕЙН, МАН. (Вудріч)

Церква Сошествія св. Духа стоїть на одноакровій площі, рівній, очищеній, 6 миль дороги від місточка Стюартбурн. Членів цеї парохії є 16.

Побудована церква в 1938 року, має вигляд прямокутний, напереді взносяться дві вежі. Першу Службу Божу правив о. Демків. Зараз через дорогу від церкви находиться цвинтарна площа.

Основниками парохії є: Петро Павловський, Яків Андріяш, Володимир Навольський і Я. Гавринський.

Округ Портедж Ля Прері, Ман.

Портедж Ля Прері се перше більше місточко, яке стрічається при головному гостинці з Вінніпегу на захід. Віддалене від столиці Манітоби 58 миль. Богато в ньому мешкає наших поселенців, які і мають прекрасну церкву.

ЦЕРКВА УСПЕННЯ МАТЕРИ БОЖОЇ В ПОРТЕДЖ ЛЯ ПРЕРІ, МАН.

Церква знаходиться при 6-ій вулиці місточка, до залізниці пів милі дороги. Парохія начислює 30 членів, а дітий є 35, що ходять до української школи, яку провадять Сестри Служебниці. При церкві є Апостольство Молитви — членів 16, Товариство Сестриць — членкинь 12.

Нинішня церква це вже друга в цім місточку. Перша була побудована в 1906 році, основниками її були: Макарій Мельник, Миколай Ґреськів і Дмитро Олійник. Теперішня церква побудована в 1927 році будівничим о. П. Ру, ЧО. Це величезна церква деревляна, має пять бань, коштувала $48,000, побита зверха цеглястим папером. В середині церкву помалював п. Сич 1928 року. До богослужень є усі церковні річи.

До 1898 року не було в Портедж Ля Прері наших поселенців. Першим приїхав тут в 1899 Петро Гудз, з села Глещави пов. Тернопіль. о. Гура зорґанізував перших поселенців. До 1911 року округ цей обслугували оо. Василіяни, а опісля оо. Г. Бульс, ЧНІ., Калужняцький, Залітач, Пелех, Андрухович, Редкевич, П. Каменецький, Сембратович, Григорійчук, Ру, Пуляк, Швед і Джурман.

Візитації епископські були: 1911 року Митрополитом Кир Андреем Шептицьким, 27 жовтня 1929; 20 липня 1930; 27 травня 1934 р. Преосвященним Кир Василієм Ладикою. Коло церкви є дзвіниця з дзвоном, дім для священика і парохіяльний дім. Цвинтар віддалений від церкви 4 милі.

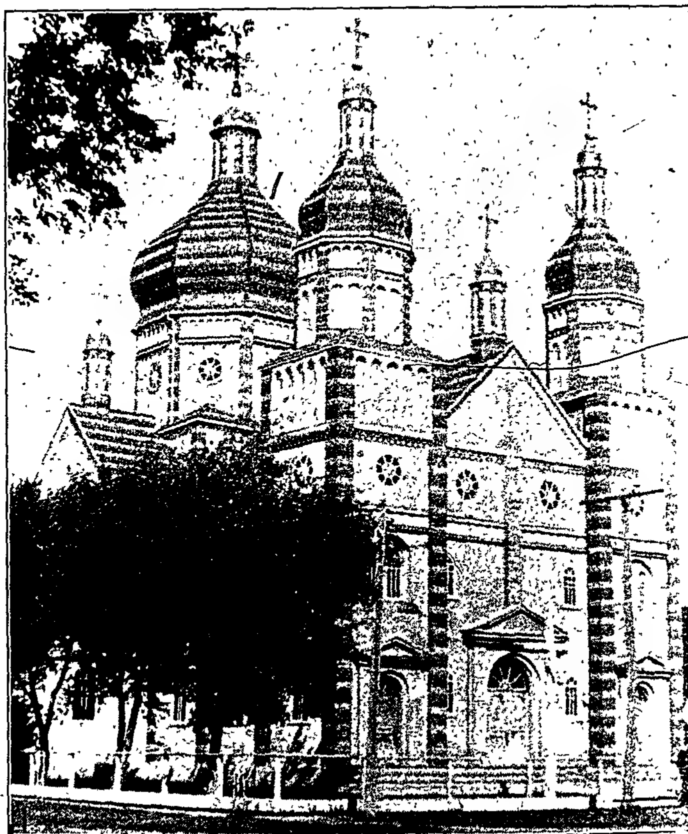

Церква Успення М. Б. в Портедж Ля Прері, Ман., збудована о. П. Ру.

Парохіяльний дім є імени о. Маркіяна Шашкевича, побудований 1932 року о. П. Ру, ЧО. Дім є зараз коло церкви, викінчений, величина його 80 через 25, має сцену, куртину, сценерію, ґардеробу

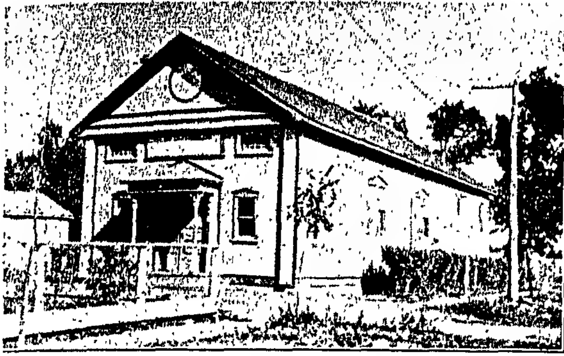

Укр. натол. Парохіяльний Дім в Портедж Ля Прері, Ман.

і бібліотеку з 200 томів. Заряд парохії цей самий, що і церкви. Дохід дому це дохід парохії. Треба зазначити, що від 1936 року є в місточку монастир св. Антонія — сталий осідок Сестер Служебниць. З цього місточка походить наш священик о. В. Фірман.

ЦЕРКВА СВ. ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ В НІПАВА, МАН.

Церковна площа, на якій стоїть церква св. Івана Хрестителя, лежить в місточку. Побудована церква в 1940 році з дерева, має усі річи до богослужень. Зверху церкву прикрашує маленька баня.

Членів парохії є 10, дітий і молоді 50. При церкві є Товариство Сестриць, членкинь 10. Основниками парохії числяться: Прокіп Яківчук, Теодор Чорний, Михаїл Пуляк, Петро Слободян, Іван Криська і Дмитро Василюк.

ЦЕРКВА СВ. АПОСТОЛІВ ПЕТРА І ПАВЛА В СТ. КЛАВД, МАН.

Двоакрова церковна площа, що на ній стоїть церква св. Апостолів Петра і Павла, лежить чотири милі на полудне від місточка Ст. Клавд. Околиця тут рівна, земля пісковата, без лісів.

Заселювати цю околицю почали наші люди з роком 1920. Велика більшість з них це переселенці з околиць Гімлі і Комарно. Церкву св Апостолів побудували в році 1939. Церква деревляна, викінчена, має усі церковні річи, будова її коштувала $850. Цвинтар коло церкви.

Членів парохії є 15, дітий і молоді 80, при церкві гуртується Товариство Сестриць Основниками парохії є: Андрій Дела, Василь Давидюк, Михаїл Проданюк, Марко Слобода, Михаїл Ціван і Гілярій Галіщак.

ЦЕРКВА СВ. АПОСТОЛІВ ПЕТРА І ПАВЛА В ГЛЕНЕЛА, МАН.

Гленела лежить на північний захід від Портедж Ля Прері, около 90 миль дороги, близько берега великого озера Манітоба.

Перші поселенці приїхали сюди в 1901 році та поселились 8 миль на північ від сього місточка. Там сьогодня стоїть церква св. Петра і Павла. Основниками парохії є: Григорій Ждан, Михаїл і Іван Кравці, І. і Д. Сулі, М. Духнець і Д. Жук.

Церква побудована в 1919 році, будівничим був Антін Причун, деревляна, величини 60 х 24, будована в формі хреста, має одну велику і чотири малих бань. Коло церкви стоїть дзвіниця з дзвоном, а цвинтар віддалений одну милю на полудне від церкви. Вартість церкви $6,000.

Нинішня церква це вже друга церква в тій місцевості. Першу побудовано було в 1909 році. Нині ця стара церква служить поселенцям за парохіяльний дім.

Першим священиком, що обслугував цю околицю, був о. Крижановський, ЧСВВ, який перший раз правив тут вже 1903 року. Опісля обслугували цю околицю оо. Сабурин, Оленьчук, Андруховнч, Олексів, Решетило, Пасічник, Божик, Дрогомирецький, Роборецький, Чиж, Калуський, Чорній, Шпитковський, Фірман, Сирник, а від 1941 року о. Джурман, парох Портедж. Візитація Преосвященного Кир Василія була 21 вересня 1932 р.

Всеч. о. Василь Джурман

ЦЕРКВА ПОКРОВА МАТЕРІ БОЖОЇ В ҐЛЕНГОВЛ, МАН.

Ця околиця віддалена від Гленели 14½ миль на північний схід. Від 40 літ замешкана нашими людьми. Околиця пісковата та досить бідна.

Зорганізувались тут наші поселенці в парохію 1910 року, а першу церкву збудували 1912. Ось перший комітет церковний: Василь Мілян, Іван Тереха, Панько Суль і Іван Пугач. о. Сабурин був першим священиком, що правив Службу Божу в першій церкві.

Теперішня церква збудована 1918 року будівничим А. Причуном, деревляна, викінчена, помальована, має по середині одну велику баню. Церква має усю конечну церковну утвар. Вартість церкви $12,000. Коло церкви дзвіниця з двома дзвонами. Цвинтар лежить пів милі на північ від церкви.

Преосвященний Кир Василій відвідав цю церкву 21 вересня 1932 р.

ЦЕРКВА СВ. ЮРІЯ В АЛОНЗА, МАН.

До Гленели з цеї околиці є 20 миль дороги. Також і тут наші люди давно вже поселились, а до перших піонірів цеї околиці і церкви св. Юрія належать: Федір Турко, Бачевичі: Іван, Григорій, Василь і Никола. Зорґанізувались в парохію 1911 року, а 1913 року побудовано церкву на 4 акровій площі, яку під церкву подарував Стефан Копитко. Комітет до будови, складався з таких людей: Іван і Юрій Турко, Михаїл Захарко і Григорій Глова.

Першу Службу Божу в тій церкві відправив Преосвященний Никита Будка в сослуженні о. Пасічника. Церква св. Юрія невеличка, розмір виносить 24 х 42. Усі конечні річи в церкві є, церква помальована зовні і внутрі.

Преосвященний Кир Никита Будка був два рази на візитації тут, а Преосвященний Кир Василій відвідав церкву 21 вересня 1932 р.

На церковній площі знаходиться цвинтар, як також стоїть парохіяльний дім. Дім величини 18 х 30. Дзвіниця з дзвоном є уміщена в формі вежі на парохіяльнім домі.

Округ Брендон, Ман.

В брендонськім окрузі віддаленім поверх сто миль на захід від Вінніпеґу, знаходяться такі церкви:

ЦЕРКВА РОЖДЕСТВА ПР. БОГОРОДИЦІ В БРЕНДОН, МАН.

Цього року минає поверх сорок літ, як наші люди почали поселюватись в місті Брендон. Рік 1903 застає вже поверх 20 наших родин в цьому місті. Першими поселенцями були: Андрій Бандзур, Онуфрій Назар, Олекса Заплацінський і Іван Лучка. Церкву Рождества збудували в роках

Нова церква в Брендон, Ман. (в часі будови 1941 р.)

1903—1905. Будова її коштувала $800. Мала вид хрестообразний, з одною банею по середині, в середині була гарно викінчена і помальована, мала усі конечні річи. Стояла ця церковця до року 1941. Тоді почато будову нової церкви і стареньку церкву розібрано. Нову церкву, більшу, будують в іншім місці на північ від першої.

Всеч. о. Йосиф Пуляк

Парохія числить 130 членів, дітвори є около 300. При церкві гуртуються: Товариство Сестриць, членів 50, Діти Марії, членів 40, Запомогове Товариство св. Юрія, членів 85.

Церква Різдва Матери Божої в Брендон, Ман.

Від 11 жовтня 1899 до 12 січня 1904 р. обслугував цю парохію о. Ахіль Делярий ЧНІ.

У грудні 1901 р. відвідав цю громаду о. Жол-

дак. Від 1904 р. доїзджали оо.: Крижановський, ЧСВВ, Гумницький, а від 1910—1913 р. о. Г. Бульс, ЧНІ. За цих священиків громада зорганізувалась в парохію. Від 1910 року місто Брендон має сталого пароха. Преосвященний Кир Василій відвідав парохію 1936 року.

До парохії належить церковний дім під назвою: "Читальня Просвіти імени Івана Франка при Греко-Католицькій парохії в Брендон." Збудований 1925 року за о. Оленьчука. Дім гарно викінчений, помальований, величина 70 х 40. Має сцену, куртину і усі конечні речі до представлень. При Домі гуртуються Товариства: Читальня, Жіноче Товариство, Товариство Молоді, Аматорський Гурток, Рідна Школа, Пластуни і Пластунки.

ЦЕРКВА ПОКРОВА ПР. БОГОРОДИЦІ В МАВНТЕН РОВД, МАН.

Не знайдеться ні одного українця в Манітобі, котрий не чув би про місцевість Мавнтен Ровд. Славною стала ця місцевість навіть між чужинцями через прекрасну церкву, найбільшу в Канаді, яка побудована є в цій околиці. Стоїть вона на двоакровій площі в самім осередку оселі. До місточка і залізниці Еден чотирнайцять миль.

Заїхали до цеї околиці наші поселенці на початку 1900-их років. В парохію зорганізувались і першу церкву поставили 1904 року. Слідуючі основники церкви: Матей Баранюк, Йосиф Західняк,

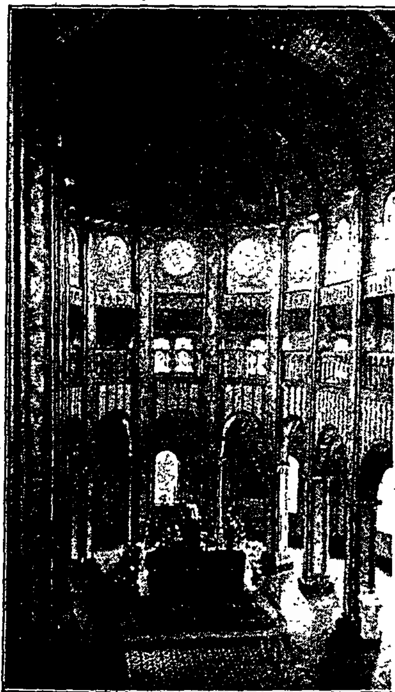

Церква Покрови в середині в Мавнтен Ровд, Ман.

Аксентій Тодорук, Михаїл Баранюк, Ілія Баранюк, Юрій Костинчук, Матей Пасовистий, Іван Сорока.

Від жовтня 1900 р. до 1904 р. обслугував цю парохію о. Ахіль Делярий ЧНІ. У грудні 1901 р. відвідав цю місцевість о. В. Жолдак.

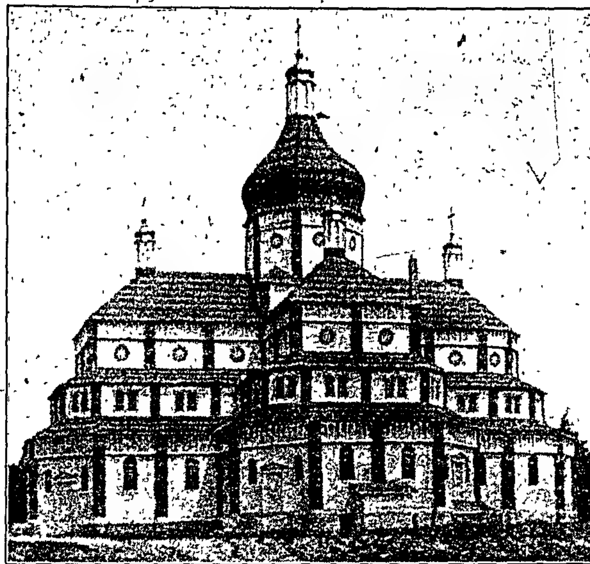

Церква Покрови в Мавнтен Ровд, Ман.

Скоро однак показалось, що церква замала. Збудовано на її місци нинішну прекрасну церкву в роках 1923—1925. Архитектом був знаний усім о. П. Ру, ЧО. Направду вона найкраща і найбільша церква в Канаді. Ось деякі дані: будована з дерева на сильних цементових підвалинах в формі хреста, византийського стилю. Зверху помальована на біло, роги і обклади коло дверей помальовані брунатною краскою. На середині церкви велика баня і церква до хреста сеї бані з землі висока на 150 стіп. Ще більше бань менших знаходиться на даху цеї величавої будівлі. В стінах церкви розложено в трох рядах 135 вікон, дверей до церкви з цементованими сходами є девять, 120 стіп церква довга, 96 широка. Церква в середині гарно викінчена, а 1935 помальована Майдаником. Має пять престолів, кілька захристій, кругом церкви на горі є кілька поверхів хорів. Церква може змістити поверх 3,000 людей. Вартість її оцінюють на 150 тисяч долярів. Положення церкви: фарма Р. 16, Т. 17, С. 18, С.Е. ¼ полудневo-східний ріг. Ця церква це прикраса не тільки околиці, але великий здобуток нашого цілого народу в Канаді.

Парохія числить 150 членів, дітий і молоді є поверх 500. Першими священиками, що тут доїзджали, були о. Делярий, ЧНІ, о. В. Жолдак, оо. Василіяни і о. Г. Бульс, ЧНІ. Церкву відвідав Преосвященний Кир Василій 14 жовтня 1929 р.; 20 квітня 1930 р., 14 жовтня 1932 р., і 13-14 жовтня 1935. Посвячення церкви 14 жовтня 1936.

Парохія посідає дім для священика, цвинтар (віддалений милю від церкви) і парохіяльний дім. Стоїть цей дім зараз напроти церкви.

ЦЕРКВА УСПЕННЯ ПР. ДІВИ МАРІЇ В РИВЕРС, МАН.

Риверс це маленьке місточко, положене на північний захід від Брендон. Давно вже тут наші поселенці мешкають. Церкву в честь Матінки Божої поставили з весною 1909 року. Коштувала $413.75, деревляна, з одною банею, викінчена і в.

Церква Успення М. Б. в Риверс, Ман.

середині помальована, має усі річи до богослужень. Членів парохії є 12, дітий 40, при церкві є Сестрицтво з 12 членкинями. Основники парохії: Теодор Варцаба, Илия Пантилюк і Матей Обач.

Дотепер 10 священиків обслугували цю церковцю. Від 1910 до 1913 р. обслугував цю парохію о. Г. Бульс, ЧНІ.

ЦЕРКВА УСПЕННЯ ПР. БОГОРОДИЦІ В СКАНДИНЕЗІЯ, МАН.

Серед лісистої та горбоватої околиці, 16 миль від місточка Еріксон, лежить двоакрова площа, на якій стоїть церква Успення. Вигляд церкви звичайний, з одною банею по середині. Збудована з дерева в 1929 році, коштувала $1,200. В середині церква викінчена, помальована і має усі церковні річи. Коло церкви дзвіниця з дзвоном, цвинтар віддалений від церкви о одну чверть миль. Членів парохії є 23, дітий і молоді є 60. При церкві є Свічкове Братство і Товариство Сестриць. Основники церкви слідуючі: Николай Каплуньський, Василь Зварич, Стефан Семенчук, Дмитро Козак, Семен Воєвода, Йосиф Баранюк.

Округ Сенди Лейк, Ман.

ЦЕРКВА СВ. ДУХА В СЕНДИ ЛЕЙК, МАН.

Сто сімдесять миль на північний захід від Вінніпеґу лежить місточко Сенди Лейк. Замешкують його майже вповні самі українці, які поселились тут сорок років тому назад.

Поселенці тутейші походять майже всі з села Кудринець. В парохію зорганізувались в 1909 році. Найбільше причинився до будови церкви вже в 1911 році Яків Прокопчук, який навіть заставляв в

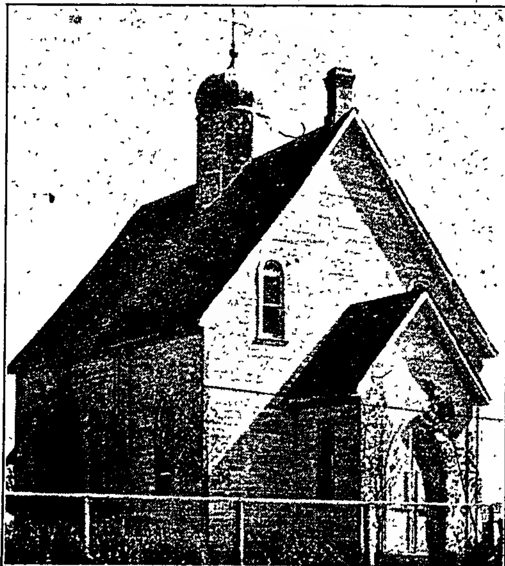

Стара церква Сошествія св. Духа в Сенди Лейк, Ман.

банку свій маєток, коли треба було позичити грошей на будову. Стояла ця церква на двольотовій площі, була маленька, але посідала усі церковні річи. Першу Службу Божу в церкві відправив о.

Всеч. о. М. Григорійчук

Г. Бульс ЧНІ, 19-го грудня 1911 р. Від 1899 до 1904 р. обслугував цю місцевість о. А. Делярий ЧНІ.

Нинішню церкву св. Духа збудовано в 1937 році за о. М. Григорійчука. Стоїть на захід від старої колишньої церкви. Це величава будівля. Збудована М Савчуком з Портедж Ля Прері, деревяна, має пять бань, в середині гарно викінчена і має усі річи до богослужень. Вартість 18 тисяч дол. Стару церкву по збудованні нової розібрано, дзвіниця з дзвоном стоїть на своїм давнім місці. Парохія посідає красний дім для священика вартости $1,000, який лежить на церковній площі. Крім

цього на цій площі стоїть ще великий парохіяльний дім вартости $3,000. Цвинтарна площа двоакрова лежить на захід від церкви чверть милі дороги.

Членів парохії 85, дітий поверх сто.

Священики що обслугували округ Сенди Лейк слідуючі: оо. А. Делярий, ЧНІ., Г. Бульс, ЧНІ., Андрухович, Калужняцький, Крайківський, Черепаняк, Теодорович, Олексів, Шумський, Колцун, Стрільців, Журавецький, Каменецький, Оленьчук, Решетило, Кривуцький, Пасічник, Григорійчук.

Церква Сошествія св. Духа в Сенди Лейк, збудована 1937 р.

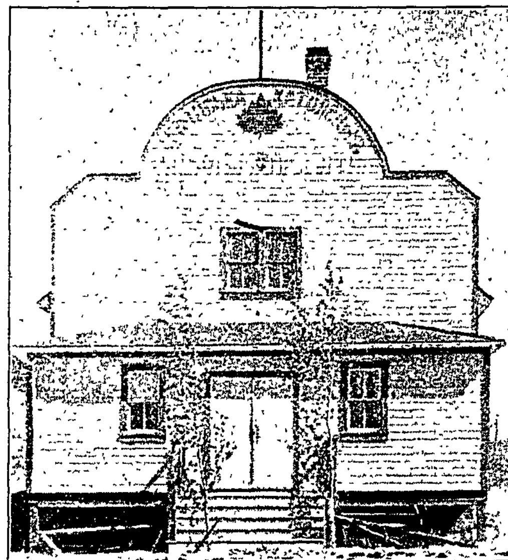

Укр. католицька читальня Просвіти в Сенди Лейк, Ман.

Апостольство Молитви в Сенди Лейк, Ман.

Заряд парохії св. Духа в Сенди Лейк, Ман.

Відвідини Митрополита А. Шептицького церкви Сош. св. Духа в Сенди Лейк, Ман. в р. 1921. Зліва третий від Митрополита Преосв. Н. Будка

Основниками парохії св. Духа є: Яків Прокопчук, Йосиф Мажеховський, Григорій і Стефан Кришталович, Павло Туткалюк, Григорій і Никола Процьків, Ілія Гуцуляк, Матей Західняк, Никола Мельник і Стефан Прокопчук.

Парохію відвідали: 1913 і 1921 року Епископ Будка, 1921 року Митрополит Кир Андрей Шептицький, останній раз в Сенди Лейк Епископ Ладика були 19 червня 1940 р.

ЦЕРКВА ПОКРОВА МАТЕРІ БОЖОЇ В ЕЛФИНСТОН, МАН.

Сім миль на захід від Сенді Лейк знаходиться місточко Елфинстон, яке замешкують англійці і кількадесять українських родин. В парохію зорганізувались українці 1936 року і сьогож таки року

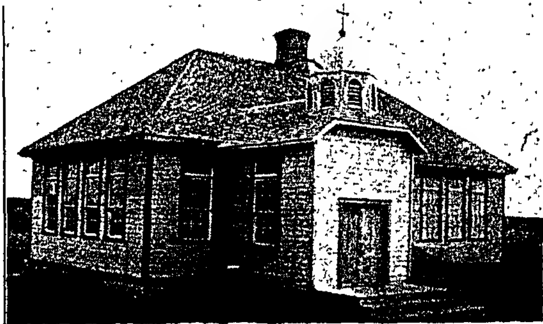

Церква Покрови і парох. Нар. Дім. в Елфинстон, Ман.

куплено на церкву велику англійську школу з гарною площею. Одна саля цеї школи становить церкву св. Покрови, а друга саля перемінена на парохіяльну салю.

Перед купленням цеї церкви богослуження відбувались по хатах. Дуже причинився до зорганізування цеї парохії місцевий поселенець Матей Лебідь. При церкві є жіноче Товариство.

На початку обслугував цю місцевість о. А. Делярий ЧНІ.

ЦЕРКВА ПРЕСВЯТОЇ ЕВХАРИСТІЇ В ГОРОД, МАН.

Город місцевість лежить девять миль на північний схід від Елфинстону. Перші поселенці заїхали тут в 1902 році. Церква Пресв. Евхаристії стоїть на одноакровій церковній площі. Це велика будівля збудована з дерева в 1917 році, коштувала $4,000. В середині церква викінчена і помальована. Має церква усю конечну утвар.

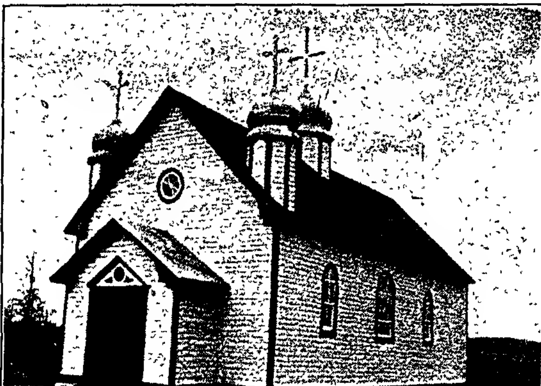

Церква Пресв. Евхаристії в Город, Ман.

На церковній площі стоїть парохіяльна саля побудована 1939 року. Членів парохія має 30, дітий і молоді є 60. Учителем оселі є Іван Новосад, який як практикуючий католик дуже ревно працює над місцевою молодю. Цвинтарна площа, одноакрова, віддалена від церкви дві милі на полудневий схід.

Основниками парохії є: Федір Клим, який і подарував місце під церкву, Максим Ткачук, Василь і Михаїл Коросіль, Семен Максимець, Іван Дмитерко, Михаїл і Петро Стасюки, Федір Січевський, Дмитро Король, Йосиф Мальчук, Іван Возьний, Яків Чорний, Степан Михальчук і Василь Войтович.

До 1904 р. обслугував цю місцевість о. А. Делярий ЧНІ.

ЦЕРКВА СВ. О. НИКОЛАЯ В ОЗЕРНА, МАН.

Озерна лежить на полудне від Сенді Лейк, вісім миль дороги. Люди наші почали поселюватись тут в 1900 роках, першим з них був Михаїл Процьків, який і подарував під церкву триакрову площу.

Нинішня церква св. о. Николая це вже друга церква цеї оселі. Збудована 1933 року. Це красна будівля, викінчена, в середині помальована. Церква має усю конечну утвар. Коло церкви дзвіниця з дзвоном і цвинтар.

Церква св. Николая в Озерна, Ман.

о. А. Делярий ЧНІ. правив перше богослужения в цій околиці в хаті Михайла Процькова в році 1902. Цей священик загрів людей до будови церковці, яку побудовано в 1904 році. По збудованні нової церкви, служить вона за парохіяльну салю.

Парохія числить 43 членів і 50 дітий.

Основники парохії є: о. А. Делярий ЧНІ., Михаїл Процьків, Іван Іванків, Теодор Максимчук, Николай Бачевич, Стефан і Василь Савицькі, Йосиф Чайковський, Михаїл Стефанюк, Стефан Кришталович і Іван Бицкало.

ЦЕРКВА СВ. СВЯЩЕНОМУЧЕНИКА ЙОСАФАТА В ШОЛ ЛЕЙК, МАН.

Двіста миль на північний захід від Вінніпегу, при залізничій дорозі Сіпіяра, стоїть місточко Шол Лейк. Серед мешканців місточка, переважно англійців начислити можна кільканайцять українських родин.

В місточку, при залізничій дорозі, на двольо-

товій площі стоїть церква св. Йосафата. Це дерев'яна будівля, куплена від протестантів за $1,000 в 1919 році. Зверху церква має баню, викінчена в середині і гарно прикрашена. Має усі церковні річи. Вартість церкви $2,000. На церкві прикріплений малий дзвін. Цвинтар, величини 1-го акра, віддалений одну милю на північ від церкви.

Членів парохія числить 35, дітий 80. В 1939 р. парохія спільно з Товариством ім. Тараса Шевченка купила від англійців велику муровану салю, яка творить тепер парохіяльну домівку.

Перше богослуження правив в місцевій церкві о. Крайківський, а по хатах на самих початках від 1899--1904 р. о. Делярий ЧНІ., Преосвященний Кир Василій Вол. Ладика відвідав церкву в 1940 р.

Основники парохії: В. Ковалінський, Михаїл

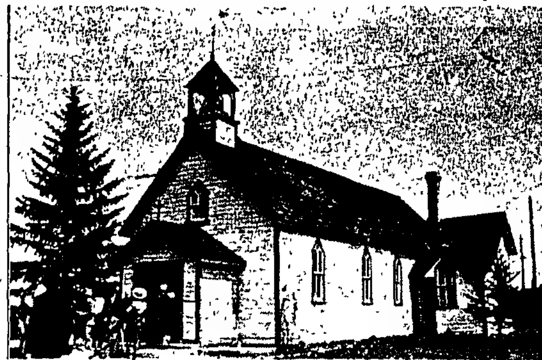

Церква св. Йосафата в Шол-лейк, Ман.

Заряд парохії і Сестрицтва в Шол-лейк, Ман.

Чвалюк, Дмитро Сорока, Франко Андрейчук, Гриць Калин, Пилип Русин, Іван Голець, Василь Сорока, Петро Михасів, Пилип Мисько, Петро Мимрик, Михайло Пінюта, Петро Кушнір, Денис Бородій, Іван Мазур, Григорій Михасів, Адам і Стефан Деренівський.

МІСІЙНІ СТАНИЦІ:

1. ЕРІКСОН

Містечко це лежить чотирнайцять миль на схід від Сенди Лейк. Родин українських жиє тут 24, які в найблизшім часі заміряють збудувати церкву. Богослуження наразі правиться в хаті Василя Солтиса.

2. СОМИК

Коло самого національного парку, десять миль на північ від Сенди Лейк, живе около трийцять українських родин. Задалеко їм до дооколичних церков, тому зорганізувались в 1940 році в парохію, купили цвинтар, назвали його іменем Вознесення Христового і задумують будувати церкву. Наразі богослуження відбуваються в хаті П. Сомика.

3. РЕКГЕМ

В місточку Рекгем, положенім сім миль на схід від Сенди Лейк, мешкає 40 українських родин. Церковці не мали вони аж до 1941 року, яку врешті збудовано з весною цьогож року на місці дарованім на цю ціль Павлом Туткалюком з Сенди Лейк.

Богослуження відправлялися від 1935 року в домі Журика і в місцевій школі. Місце на цвинтар дістали від Сіенарської компанії.

Основники парохії є: Ілія Гуцуляк, Михаїл Журик, Іван Мороз, Івашко Григорій і Сулимка.

Молодь парохії св. Йосафата в Шол-лейк, Ман. з о. М. Григорійчуком

Округ Ольга, Ман.

Оселя Ольга положена 27 миль на північний захід від Сенди Лейк. Це давний осередок наших людий. Минає поверх 40 років, як тут вони поселились. Від 1941 року до округу Ольга належать тільки дві парохії: Січ і Долини. Передтим до сього округу належали усі майже парохії в цій околиці.

ЦЕРКВА СВ. АРХИСТРАТИГА МИХАЇЛА В ОЛЬГА, МАН.

Стоїть в осередку оселі на рівній, очищеній площі, віддалена від залізниці і місточка Овкбурн 9 миль дороги.

Від 1899 до 1904 р. обслугував цю парохію о. А. Делярий ЧНІ. Членів парохії є 60, дітий 40. При церкві є мужеське і жіноче свічкове Братство і

Церква св. Михаїла в Ольга, Ман.

Товариство Сестриць з 36 членкинями. Основниками парохії числяться:

Андрій і Іван Антонишини, Гарасим Осадець, Василь Свистун, Григорій Мадюк, Антін Павчук, Антін Калишин, Панько Луговий, Іван і Петро Колтуцькі, Іван Батлащук, Микита Крисоватий, Теодор Стебелецький, Іван Гірчак, Іван Свирида, Іван Голець, Микола Кузик, Онуфрій Маланчук, Захарій Джумаґа, Дмитро Ничик, Теодор Токарик, Василь Луговий, Никола Топольницький, Юрій Іванишин, Антін Данилюк, Микола Майданюк, Мануляк і Чеґус.

Всеч. о. М. Швед

Церква збудована 1904 року будівничими Іваном і Петром Колтуцькими, деревляна, має три бані, в середині викінчена, і 1927 року помальована п. Майдаником. Має усі річи, коштувала $2,000. Це перша церква в цій цілій околиці.

На церковній площі є дім для священика, дзвіниця з дзвоном, як також цвинтар. Церковна площа обіймає 6 акрів землі.

Священики, які обслугували округ Ольги, є слідуючі: оо. А. Делярий ЧНІ., Жолдак, Крижановський ЧСВВ., Дидик, ЧСВВ, Дрогомирецький, Крайківський, Олексів, др. Редкевич, П. Каменецький, Ірха, Кривуцький, Пасічник, Григорійчук, Жарський, Лотоцький, Коцаба, Швед.

В 1910 році церкву відвідали Митрополит Кир Андрей Шептицький, Епископ Будка були богато разів на візитації, а Преосвященний Кир Василій останнього разу були в 1935 році.

ЦЕРКВА СВ. ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ В ДОЛИНАХ, МАН.

Церковна площа рівна, очищена, лежить 7 миль від залізничої стації Мензі, 8 миль від Овкбурн. Церква знаходиться в осередку оселі.

Членів парохії є 60, дітий 40. При церкві є

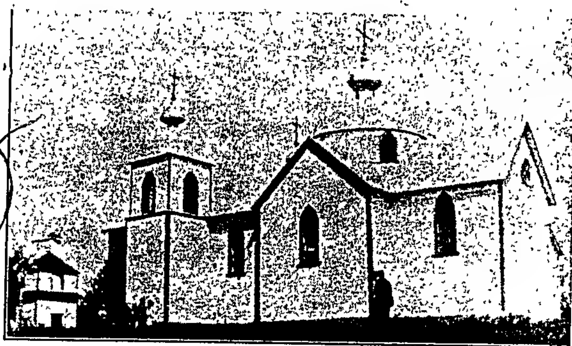

Церква св. Івана Хрестителя в Долинах, Ман.

Свічкове Брацтво, членів 30 і жіноче Товариство Сестриць, 40 членів.

Від 1899 до 1904 р. обслугував цю парохію о. А. Делярий, ЧНІ.

До основників парохії зачисляються:

Василь і Ілія Чвалюки, Микола Лабай, Михайло Бачевич, який подарував під церкву триакрову площу, Іван Гуцал, Матей Амбіцький, Теодор Друль, Олекса Грошек, Тома Кісь, Теодор Пастушенко, Микита Ґалян, Юрій Скочиляс, Михайло Майданюк, Лаврентій Журбик, Максим Пенюта, Микола і Пилип Туткалюки, Дмитро Ковальчук, Семен Гуцал і Микола Качур.

Церква збудована 1907 року, деревляна, має 5 бань, в середині викінчена і 1928 року помальована п. Майдаником. Будували церкву Іван і Петро Колтуцькі, коштувала $1,000. 1917 року церкву добудовано, бо первісна була замала.

Коло церкви є дзвіниця з дзвоном і цвинтарна площа. На парохіяльній площі стоїть великий парохіяльний дім ім. о. Маркіяна Шашкевича, збудований 1939 року. Дім викінчений, має усі конечні річи до вистав чи представлень, заряд дому той, що й в церкві.

Епископська візитація була 1939 року Преосвященним Кир Василієм.

ЦЕРКВА УСПЕННЯ ПР. БОГОРОДИЦІ В СІЧ, МАН.

Ця церква збудована на нерівній церковній площі, лежить 20 миль дороги від місточка Овкбурн. До парохії належить 30 членів і є 30 дітий. При церкві є Брацтво Свічкове мужеське і жіноче, як також Товариство Сестриць, 20 членкинь.

Від 1899 до 1904 р. обслугував цю парохію о. А. Делярий, ЧНІ.

Основники парохії слідуючі: Теодор Барабаш, котрий подарував пятьакрову площу під церкву, Василь Твердун, Петро Мацєйовський, Франко Рудняк, Максим Миколаїшин, Семен Мацейовський, Стефан Деркач, Павло Яришевський, Василь і Кость Куці, Іван Стадник, Йосиф і Стефан Герелюси, Ілія Лебідь, Максим Герелюс, Юрій і Стефан Карасевичі.

Церква побудована в 1911-12 роках. Будували Теодор Новосад і Василь Куць, коштувала $1, 500, має 3 бані, деревляна, в середині викінчена, має усі конечні річи, мальована 1937 року п. Грисем.

Коло церкви є цвинтар та дзвіниця з дзвоном.

Візитація Преосвященним Кир Василієм була в 1940 році.

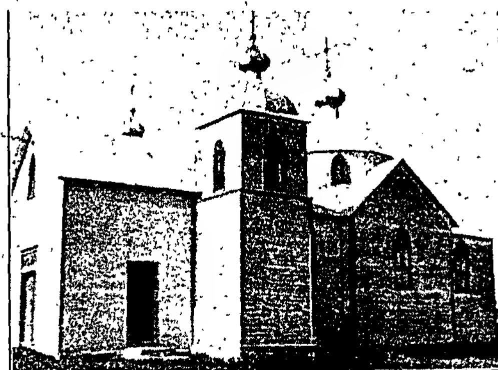

Церква Успення Пр. Богородиці в Січ, Ман.

Округ Овкбурн, Ман.

Округ Овкбурн, це відділені в 1940 році кольонії від округу Ольги. Від цього року дістав цей округ сталого священика. Ось церкви в цім окрузі:

ЦЕРКВА ПРЕСВЯТОЇ ЕВХАРИСТІЇ В ОВКБУРН, МАН.

Місточко Овкбурн лежить 20 миль на захід від Сенди Лейк. Поселенці наші заїхали тут ще в 1899 році. Не було тоді ще ні залізниці, ні місточка цього. Наші люди поселились по доокoличних фармах, а першою церквою цих наших поселенців була церква на Ользі, про яку була передтим мова.

Церква Пресв. Евхаристії в Овкбурн, Ман.

Всеч. о. К. Лотоцький

Парохіяльний Дім в Овкбурн, Ман.

Від 1899 до 1904 р. обслугував цю парохію о. А. Делярий, ЧНІ.

Церква в Овкбурн це нова церква збудована 1933 року, деревляна, з одною банею, в середині викінчена і помальована. Коло неї стоїть дзвіниця з дзвоном. Цвинтар недалеко від церкви. Паро-

хія числить 140 душ, дітий 80. При церкві є відділ БУК-а.

Чотири милі на північ від церкви знаходиться велика стара могила, в якій поховано 42-ое малих діточок наших перших поселенців.

Зараз через дорогу від церкви стоїть парохіяльний дім, збудований в 1939 році за о. Жарського.

ЦЕРКВА СВ. АПОСТОЛІВ ПЕТРА І ПАВЛА В РОЗБУРН, МАН.

Парохію цю зорганізував о. А. Делярий ЧНІ. року 1901, на зборах в хаті С. Панаса по відправі цьогож дня. Першими тростами були: Олекса Яцишин, Прокіп Грицак, Николай Сідляр, Андрій Шуст. Площу під церкву, двоакрову, подарував С. Панас. Церкву побудовано сьогож року усіми нашими поселенцями. Це була перша церковця в тій місцевости. Не довго служила вона нашим людям. Прийшла серафиміщина і щирі та вірні своїй церкві господарі мусіли будувати для себе другу церкву: збираються на зборах в хаті Гранківського (рік 1903), постановляють будувати нову церкву, Максим Яськів дарує 12 акрову площу і до року 1904 нова церква стояла. Стоїть непохитно донині, як і непохитною була віра її будівничих. Віддалена 7 миль на північний захід від Ольги. Першу Службу Божу правив у ній о. Гура ЧСВВ. Церква побудована з дилів, має одну баню, величини 20 x 34, викінчена, помальована, має усі церковні речі.

На парохіяльній площі стоїть дзвіниця з дзвоном (дар п. Олекси Качана) і находиться цвинтарна площа.

Найбільше клопотались коло зорганізовання парохії і будови церкви слідуючі: Никола Сідляр, Максим Яськів, Василь Шмир і Андрій Шуст.

Архиерейські візитації були чотири рази: 1913 року відвідав парохію Преосвященний Епископ Будка, а три рази Преосвященний Кир Василій. 9 червня 1935 посвятили церкву.

ЦЕРКВА СВ. ДУХА В ЕНГУСВИЛ, МАН.

Збудована пять і пів миль на північ від міста Енгусвил, доступ до неї досить добрий. Як і в других околицях дооколичних, так і тут заїхали наші люди на початку двайцятого століття (року 1900—1901).

Першим священиком що відвідував наших поселенців був о. А. Делярий ЧНІ. від 1900—1904 р. Церкву побудовано в 1904 році, будівничим були брати Колтуцькі з Ольги. Церква деревляна, викінчена, помальована 1913 року. Вартість церкви $5,000. Членів парохія числить 88.

Коло церкви є дзвіниця з дзвоном і цвинтар.

Основниками парохії є: Теодор Дроздовський, Йосиф Валовець, Михаїл Мельник, Олекса Люба, Дмитро Деркач, Ігнатій Костецький, Іван Михальчук, Іван Іванюк, Олекса Мазур, Іван Вербовецький, Федір Онацький, Павло Сидорик, Юрій Гира, Петро Гребенюк, Андрій Калиняк, Михаїл Дідай, Федір-Дедей (дав пять акрів землі на церкву).

Преосв. Кир Василій Вол. Ладика відвідав парохію 9 червня 1935 і 27 жовтня 1940 р.

ЦЕРКВА ПРЕСВЯТОЇ ТРОЙЦІ В МОГИЛАХ, МАН.

Могили, так прозвали наші поселенці свою околицю, де поселились в 1900 році, околицю, що вкрита горбами та тяжка до управи. Від Ольги віддалена 18 миль дороги. Ходили наші поселенці

Піонірі при церкві Пресв. Тройці в Могилах, Ман.

на початках до поблизьких церков в Розбурн і Енгусвил. Року 1908 згуртувались в парохію та поставили свою церкву 1914 р.

Церква деревляна, має усі потрібні речі. Коло церкви дзвіниця з дзвонами. Площу 4 акрову під церкву подарував Максим Ціховський. Вартість церкви $1,800. Цвинтар зараз коло церкви.

Ось основателі церкви: Олекса Ориняк, Федір

Парохіяни і гості в Енгусвил, Ман. З нагоди Водосвяття на Празник Сош. Св. Духа. Видно много нашої гарної укр. католицької молоді.

Сілевич, Никола Семанюк, Олекса Ориняк молодий, Анна Дичаковська, Семен Саверчук, Семен Соколан, Семен Салій, Дмитро Кітляр, Гарасим Оплета, Іван Козунь, Василь Шпільчак, Ф. Козунь, Андрій Грицюк, Никита Кавка, Василь Буринкевич, Іван Левицький, Петро Чиховський, Теодор Бідочка, Никола Захарко, Максим Скочиляс, Матей Гостюк, Петро Червоняк, Іван Сабецький, Іван Бідочка, Корнило Чоп, Войтко Майданюк, Панько Озарів, Панько Вербовський, Д. Трокало, Петро Госюк, Андрій Кліщ, Стефан Вербовський, Іван Госюк, Кароль Майданюк, Теодор Сименюк, Роман Бартко, Михайло Новосад, Андрій і Василь Деряги. Від 1900 до 1904 р. обслугував цю місцевість о. А. Делярий ЧНІ. Архиєрейська візитація була 28 вересня 1930 р.

ЦЕРКВА ВОЗНЕСЕННЯ ГНІХ. В РУТЕНІЯ, МАН.

Рутенія, це оселя замешкана переважно нашими людьми, які тут приїзджали в 1900-их роках. Лежить пять і пів милі на північ від стації CNR Биртдейл, Ман. В тій то оселі стоїть на церковній площі церква Вознесення, збудована нашими поселенцями в 1911 році. Церква деревляна, викінчена, гарно помальована і має усі церковні річи. Коло церкви дзвіниця з дзвоном і цвинтар.

Перші піоніри церкви: о. А. Делярий ЧНІ., що обслугував цю місцевість 1900—1904 р., Йосиф Владика, Іван Байдак, Олекса Бойчук, Роман Гайовський, Іван і Яків Дийдей, Ігнатій Костів, Стефан Коцан, Семен і Іван Пушка, Федір Пушка, Юрко Валько, Федір і Григорій Вушки, Никола Вербовський, Василь Кабан, Іван Деркач, Никола Джус, Бенедикт Ласковський, Василь Нагірний і Дутчак Трофим, який подарував під церкву одноакрову площу.

Їх Преосв. Кир Василій Вол. Ладика відвідав парохію 28 вересня 1930 р. і 27 вересня 1940 р.

До округа місійного Овкбирн, належить:

МІСІЙНА СТАНИЦЯ, РОССЕЛ (ФАРМИ), МАН.

На північ від міста Россел мають парохіяни цвинтар ім. св. Юрія. Священик із Овкбурн доїзджає кілька разів до року.

Округ Давфин, Ман.

Місточко Давфин лежить на північний захід від Вінніпегу, дві сотки миль дороги. В самім місточку мешкає досить наших людей, а ще більше по доокoличних оселях. Кожда оселя має свою церкву, як слідує.

ЦЕРКВА ВОСКРЕСЕННЯ Г.Н.І.Х. В ДАВФИН, МАН.

Першими українцями, що приїхали до цеї околиці, були: Гавриїл Старанчук і Григорій Твердун. Було це року 1896, а в два роки потім приїхали

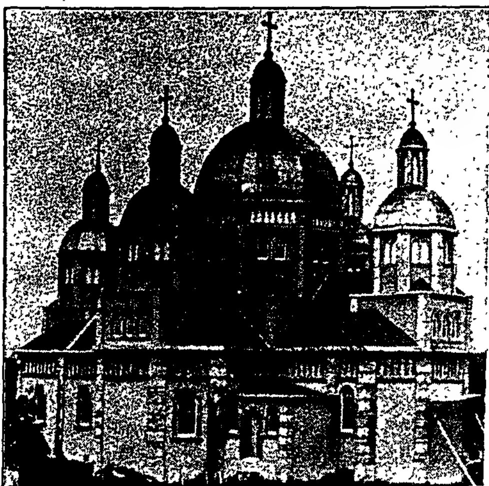

Церква Воскресення ГНІХ. в Давфин, Ман., будована за часів о. Роборецького; пляни о. П. Ру, ЧО.

Всеч. о. В. Ю. Шумой

Михаїл Огрин і Матей Верховний. Де тепер знаходиться гарне місто, там в тих часах був лиш ліс, а одинокими будівлями в Давфин були: маленька деревляна залізнича стація і один склеп. Від 1898 року число наших поселенців більшає, які поселюються в самому Давфин і в доокoличних оселях.

Старались наші люди від самого початку сво-

його поселення заховати свій найбільший скарб: а це свою віру і обряд. Спроваджують тому до Давфин в 1903 році о. Крижановського ЧСВВ., який відправив їм першу Службу Божу в хаті Г. Твердуна. Опісля доїжджали тут і до округу оо.

Всеч. о. Володимир Фірман

Гура, ЧСВВ, Оленьчук, Сабурин, Кінаш і Олексів, та усі правили по хатах.

В 1916 році організуються в парохію та купують на свою церкву стару англіканську святиню, перетягають її на полудневу сторону місточка, де замешкало найбільш наших людий та прикрашують її після нашого обряду. Церква була готова до відправи в 1917 році. Першу Службу Божу в ній відправив о. Оленьчук.

Основниками церкви є: Антін Резновський, Стефан Войчишин, Василь Катеренюк, Павло Григоришин, Ілія Любінецький, Петро Ковтун.

Коли показалось, що стара церква уже небезпечна до вжитку, збудовано за о. А. Роборецького нову, теперішню церкву в роках 1936—38. Пляни виробив і головним будівничим церкви був о. П. Ру, ЧО, якого підчас неприсутности заступав Михаїл Янчинський.

Церква мурована, будована в формі хреста, велика 90 x 66, зовні викінчена вапном (stucco), в середині плястрована. Має пять бань. Коло церкви стоїть дзвіниця з дзвоном. Вартість церкви около $70,000.

При церкві істнують товариства: Жіноче св. Ольги, Марійське Товариство і Клюб Молоді.

Зараз через дорогу від церкви стоїть парохіяльний дім, викінчений, має досить приборів до вистав чи представлень. В нім провадиться національна праця громади Давфин.

В Давфин є також осідок Сестер Служебниць, які провадять щоденну українську школу та переводять катехизацію по цілій окрузі.

Від 1916 року округ цей обслугували оо. Пасічник, Крайківський, Филима, Решетило, Андрухович, Пелех, Роборецький, Сирник, Фірман, В. Шумей.

Преосвященний Кир Василій Вол. Ладика відвідав парохію 1938 року.

ЦЕРКВА СВ. О. НИКОЛАЯ В КЕЛД, МАН.

Оселя Келд лежить 13 миль на полудневий захід від Давфин. Славна вона з цього, що має дуже добрі землі, на яких вдаються чудові лани пшениці. Замешкана тепер майже в цілости нашими поселенцями, які почали поселюватись тут ще від 1897 року.

Посеред оселі стоїть велика церква на 10 акровій церковній площі. Збудована в 1919—20 роках, деревляна, має три бані, в середині викінчена, помальована, має усі церковні річи. Величина церкви 68 x 30, вартість церкви $18,000, будівничим був Михаїл Тихоліз. Коло церкви стоїть дзвіниця з дзвоном, як також на церковній площі знаходиться цвинтар.

На північ від церкви, зараз через дорогу, є парохіяльний дім, побудований 1922 року. Будинок великий, викінчений і помальований, має сценерію, бібліотеку і гардеробу.

Основателями парохії є: Михаїл і Петро Бойки, Ігнатій Скакун, Антін Дребніцький, Михаїл Мик, Матвій Кумка, Петро Подідворний, Семен Магаляс, Михаїл Леськів, Петро Матлашевський, Стефан Кощовський, Антін Майовський.

Треба зазначити, що теперішня церква, це вже третя з ряду. Першу побудовано в 1902 році, другу 1910. Тому, що вони були замалі на цю громаду, побудовано третю, як вище.

Парохію відвідав Преосв. Кир В. Ладика 17-го червня 1934 р. і 31 серпня 1941 р.

ЦЕРКВА СВ. ВОЛОДИМИРА І ОЛЬГИ В ВАЛЕЙ РИВЕР, МАН. (Місто).

Місточко Валей Ривер віддалене 10 миль на північ від Давфин. До перших наших поселенців в цій околиці належать: Григорій Ксьонжик, Стефан Козій, Николай Колцун і Дмитро Кацак. Приїхали до цеї околиці 1897 року.

Товариство "Діти Марії." при парохії в Давфин, Ман., з дириґентом п. Е. Варовим. Сидять Їх Преосвященство з о. Пелехом, 1934 р.

Зпочатку ходили до церкви в Сифтоні, 8 миль на північ, потім належали до парохії св. Петра і Павла, чотири милі на захід від

Валей Ривер. Коли однак ця церква згоріла в 1924 році, куплено місце в місточку і поставлено нинішню церкву. Це деревляна, гарна церковця, в середині викінчена, має усі річи до богослужень. Величина 42 x 28. Будівничим церкви був Антін Яворський. Зараз коло церкви стоїть дзвіниця з дзвоном, а пів милі на полудне знаходиться цвинтар, великий три акри землі.

Валей Ривер місточко замітне цим, що в ньому виріс наш священик о. Іван Колцун, якийсь час був тут парохом, та врешті похований на місцевому цвинтарі 24 червня 1941 року.

ЦЕРКВА СВ. АПОСТОЛІВ ПЕТРА І ПАВЛА В ВАЛЕЙ РИВЕР, МАН. (Фарми).

Стоїть на триакровій площі, чотири милі від місточка Валей Ривер. Побудована 1925 року, деревляна, викінчена, має усі церковні річи. Коло церкви стоїть дзвіниця з двома дзвонами, цвинтар також находиться на церковній площі.

Першими поселенцями цеї місцевости є: Т. Шевчук, Ґирилюк, В. Ксьонжик, Д. Пристайко, які приїхали в 1898 році. На початках ходили до церкви в Валей Ривер коло Гупала, (так прозвали люди церву, побудовану в 1900 році на фармі Гупала, кілька миль на захід від теперішної церкви), а першими священиками що там доїзджали були оо. Василіяни Гура, Крижановський і Дидик. Однак коли церква коло Гупала перейшла в некатолицькі руки, поселенці Валей Ривер фарми, побудували собі церкву, яка стояла на місці теперішньої. Було це 1918 р. Не стояла вона довго, згоріла 1924 року.

ЦЕРКВА УСПЕННЯ МАТЕРИ БОЖОЇ В ЕШВИЛ, МАН.

Двоакрова церковна площа, на якій стоїть церква Успення, лежить 4½ милі на північ від залізничої стації Ешвил. Площа рівна, очищена. Служить ця церковця тутешнім поселенцям уже довгі роки, бо побудована ще 1906 року. Деревляна, викінчена і гарно в середині помальована, має велику баню посередині. В церкві є усі церковні річи. Двоакрову площу під церкву подарував Петро Гара. Дзвіниця з дзвонами находиться зараз коло церкви. Олекса Якимишин подарував два акри землі під цвинтар, який є зараз напротив церкви з полудневого боку.

Поселенці, які заїхали тут ще 1897 року, на початку ходили до церкви "коло Гупала," віддаленої від них шість миль дороги на північ. Коли однак більше поселились в тій околиці, зорґанізувались в громаду 1905 року і побудували свою церкву.

При церкві є Свічкове Братцво мущин і жінок. Преосв. Кир Василій відвідав церкву 1940 року.

ЦЕРКВА ПРЕСВ. СЕРЦЯ ХРИСТОВОГО В ҐИЛБЕРТ ПЛЕЙНС, МАН.

Двайцять миль на захід від Давфин лежить це місточко. Мешкає в ньому кільканайцять наших родин, для потреб душ яких служить церква Пресв. Серця. Церковна площа рівна, очищена, двоакрова, лежить чверть милі від місточка на полудне.

Членів парохії є 17, дітий 70. Також є свічкові товариства мущин і жінок. Основниками парохії числяться:

Василь Запорожан, Марко Котик, Василь Ґорин, Кирило Ковальчук, Григорій Фриказ, Павло Нога, Никола Бричка, Федір Канюка, Антін Бейко, Василь Ґарлінський, Никола Кропивницький, Франко Боґуцький.

Церква збудована будівничим М. Савчуком 1936 року, деревляна, має три бані, гарно викінчена зовні і в середині, має усі церковні річи і один дзвін. Коштувала церква $6,077. Першим парохом був о. Роборецький. Недалеко від церкви є цвинтар.

Преосвященний Кир Василій Вол. Ладика відвідав парохію 15 вересня 1940 р.

ЦЕРКВА ПРЕСВ. СЕРЦЯ ХРИСТОВОГО В ШОРТДЕЙЛ, МАН.

Шортдейл, місточко положене кільканайцять миль на захід від Гилберт Плейнс, має в малому числі своїх мешканців кілька українських родин. Більше наших людий мешкає на полудне від нього, які творять три осібні оселі з осібними церквами. Сім миль на полудне лежить перша оселя з таким самим іменем, 12 миль на полудне Петлюра, а 18 миль оселя Райдінґ Парк.

Церковна площа в Шортдейл має пять акрів землі, площа не дуже рівна, майже вповні викорчована. На ній і стоїть церква Пресв. Серця. Це деревляна, маленька церковця, викінчена, на переді має маленьку баню. Недавно наші люди в ту околицю зайшли, то й церква недавно збудована, бо 1938 року. Цвинтарна площа зараз коло церкви.

Першим священиком, що тут доїзджав, був о. П. Каменецький, правив Службу Божу в хаті Юстина Барана 1929 року.

Преосвященний Кир Василій Ладика відвідав церкву 1940 року.

Основники церкви: Ю. і О. Баран, С. Цимбалістий, С. Замойський, Г. і І. Замойські, Ф. Шимінський, Ф. і І. Маційовський, М. Скоморовський і І. Бігун.

ЦЕРКВА ВОЗНЕСЕННЯ Г.Н.І.Х. В ПЕТЛЮРА, МАН.

Мешканці цеї околиці недавно тут прибули, бо доперва 1927 року. Покинули давнійші фарми, як приміром на Ользі, Січи, Городі ітд., та прийшли тут на лучшу землю. Не думали нові поселенці лиш про своє тіло, але дбали також про свої душі: від 1928 року почавши правилися богослужен-ня стало, однак наразі в хаті Ф. Куця. Рік потім організуються в парохію, сьогож року купують триакрову площу під церкву, яку вкінці побудували в 1936 році.

Церква викінчена, гарно помальована, має дві бані, усю церковну утвар. Будівничими були: Андрій Мацьків і Федір Новосад. Коштувала $2,000. Дійсних членів є 36, дітий 80. Цвинтар зараз коло церкви.

Церкву відвідав Преосвященний Кир Вол. Василій 21-го вересня 1938 р.

Напроти церкви стоїть парохіяльний дім. Це деревляний будинок, збудований 1938 року, величина 30 х 22, має сцену, куртину і знаходиться в ньому бібліотека. Церковний заряд ним заряджує.

ЦЕРКВА ПРЕСВ. ЕВХАРИСТІЇ В РАЙДІНҐ ПАРК, МАН.

Ця маленька околиця тому так називається, бо є під самою резервою і горами Райдінґ Мавнтенс. Живе там трохи наших людий, які для своїх душевних потреб поставили маленьку церкву Пресв. Евхаристії.

Стоїть вона на рівненькій площі, двоакровій, подаровани на цю ціль Павлом Чеховським. Збудована з дерева, викінчена в середині та зовні, має усі річи до богослуження. Цвинтар є на церковній площі.

Перші богослуження відправлялись чи то в школі, чи по хатах, однак ці люди сказали собі на зборах 1936 року: "Так по хатах не випадає правити богослуження, конечно треба нам збудувати церкву." Як сказали собі, Бог допоміг і свойого діла довершили. До цих основників церкви належать: Н. Гулевич, С. Кітляр, М. Кабан, П. Чеховський, І. Миґера, Д. Сахарко, Ф. Костюк, М. Бідочка, Г. Куш.

Преосвященний Кир Василій Вол. посітив церкву в 1938 році.

ЦЕРКВА СВ. АРХИСТРАТИГА МИХАЇЛА В РОБЛИН, МАН.

Роблин, місточко майже над самою границею Саскачевану, 62 милі віддалене на захід від Давфин, не має богато родин українських в своїх мешканцях. Більше наших людий мешкає на північ від міста, 8 миль дороги, там є побудована церква св. Михаїла. Стоїть на горбочку, зараз при головнім гостинці, та своїм гарним зовнішним виглядом звертає увагу всіх. Побудована з дерева, має три гарні бані, усі річи до богослуження. Церковна площа числить 10 акрів землі. Коло церкви дзвіниця з кількома великими дзвонами, цвинтар і парохіяльний дім. Це вже друга церква в цій околиці. Перша була побудована 1908 року. Числить 30 членів, 40 дітий. При церкві є свічкові товариства мущин і жінок.

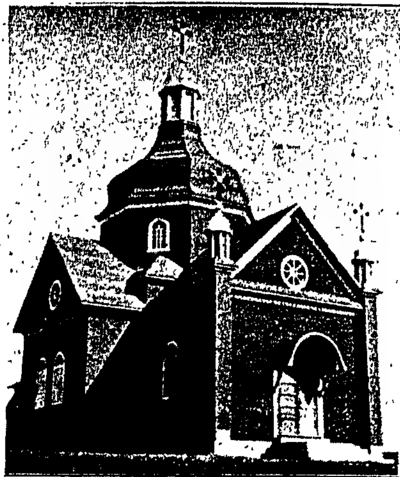

Церква св. Михаїла в Роблин, Ман.

Преосвященний відвідав церкву 1940 року.

МАЛИЙ СЕМИНАР ОО. РЕДЕМПТОРИСТІВ у Роблин, Ман.

Тому, що йорктонський монастир став замалий, щоби помістити і Малий Семинар (Ювенат), Великий Семинар, і Новіціят, закупили оо. Редемптористи в р. 1940 фарму, в гарній, мальовничій околиці західної Манітоби біля містечка Роблин. Там вибудували в р. 1941 мурований двоповерховий дім, що має служити як Малий Семинар. Будову веде той сам будівничий, що перед літами працював при будові йорктонської церкви, Дж. Лоґан. Будинок цей (90 х 36) відповідає всім модерним вимогам конструкції теперішних шкіл

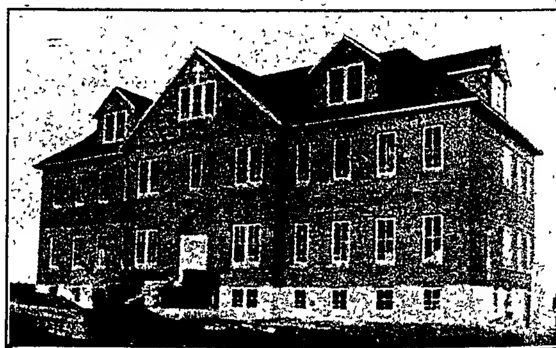

Малий Семинар оо. Редемптористів у Роблин, Ман. (в часі будови 1941 р.)

ЦЕРКВА ЧЕСНОГО ХРЕСТА В ШЕЛ РИВЕР, МАН.

Церковна, чотироакрова площа лежить 14 миль на північ з Роблин міста, около шість миль від церкви св. Михаїла. На ній і стоїть церква Чесного Хреста. Давно тут наші люди приїхали, в 1910 році зорганізувались в парохію і сього ж року побудували церкву.

Церква деревляна, викінчена, має в середині усю церковну утвар. Коло церкви дзвіниця з дзвоном і цвинтар. Вартість церкви $2,500.

ЦЕРКВА СОШЕСТВІЯ СВ. ДУХА В МЕРІДЕЙЛ, МАН.

Мерідейл це оселя положена майже під самою резервою, серед великих горбів, лісів та ярів. Де знайшлись рівніші місця, там замешкали наші поселенці.

Церковна, двоакрова площа, на якій стоїть церква св. Духа, віддалена 15 миль на північний схід від Роблин. Церква збудована 1923 року з дерева, викінчена, має усі богослужебні річи. Коло церкви дзвіниця з дзвоном. Вартість церкви $3,500. Цвинтарів два: коло церкви один, другий віддалений дві милі. При церкві є свічкове брацтво мужеське і жіноче.

Треба зазначити на закінчення опису Округу Давфин, що в французькому місточку **Мекрирі, Ман.**, 50 миль на полудевий схід від Давфин мешкає також кільканайцять родин українських. Богослуження відбуваються наразі в місцевій французькій церкві, свою церкву думають збудувати в найближчому часі.

Округ Сифтон, Ман.

Сифтон, місточко і залізнича стація, лежить кільканайцять миль на північ від Давфин. Це імя знає наш кожний чоловік в цій околиці. Це було перше місце, з яким мусів стрічатись кожний наш поселенець. Тут привозили наших поселенців, а доперва звідси кожний ішов на свої фарми. Дорога залізнича дальше ще тоді не ішла.

Новкола Сифтону є богато осель і треба сказати, що населення їх є вповні українське, яке має свої церкви, як слідує:

ЦЕРКВА СВ. ЙОСАФАТА В СИФТОНІ, МАН.

Стоїть на двоакровій площі, в розі полудневозахідньої частини, полудневo-східної секції 1-ої,

Церква св. Йосафата в Сифтоні, Ман.

гавншин 28, ренч 20. Площа ця находиться в самому місточку, залізнича стація в місті.

Членів парохії є 50, дітий 145. При церкві є свічкове Братство, жіноче і мужеське.

Церкву будував і оснував о. Ад. Сабурин. Збудована року 1911, коштувала $6,800. Церква має вигляд хреста, збудована з матеріялу деревля-

Всеч. о. Мирон Кривуцький

ного, має посередині велику баню, а дві спереду. На одній з них завішений дзвін. Під цілою церквою є високий підвал, також гарно вироблений. В нім провадять Сестри Служебниці, яких спровадив настало до Сифтону о. Сабурин 18-го серпня 1911 року українську школу.

Церква від початку основання три рази реставрована: в 1914 р., в 1919 і 1938. За послідним разом церкву гарно помалювали Сестри Служебниці: Николая, Гавриїла і Климентія. Церква посідає великий престіл, іконостас і всю церковну утвар.

Основниками церкви св. Йосафата є слідуючі: Теодор Фаріон, Прокіп і Пантелеймон Грицові, Данило і Михаїл Наконечні, Ігнатій Коновальчук,

Андрій Стефанюк, Василь Стрільчук, Антін Прокопчук, Василь Демчук, Николай Кіщак, Ушковський, Федір Михайлюк, Никола Колцун, Семен Стецишин і Ягольницький.

На церковній площі стоїть дім для священика. Це колишній Дім Сестер з 1911 року, тут мешкають Сестри від 1935 року. Через дорогу від церкви на захід, стоїть великий парохіяльний Дім, найбільша саля в Сифтоні. Будова деревляна, величина 60 х 40, збудований 1918 року за о. Оленьчука.

Парохія має в уживанні три цвинтарі, а один є замкнений. Перший цвинтар, нині замкнений, лежить на північ від Сифтон, коло залізничої дороги на Брашука фармі. Другий на північ від церкви, за давньою школою Сестер, третій "коло Стасюка," дві і пів милі на північний захід від церкви і врешті четвертий шість миль на північний схід від Сифтону коло фарми Коновальчука.

Ось такий коротенький опис-історія теперішньої церкви. Однак не годен цим описом про теперішню церкву закінчити історію про оселю Сифтон. Має вона свою історію давнішу ще, яка сягає до року 1894.

Початок поселення наших людей в околиці Сифтон припадає на рік 1894. Відтоді почавши, що року приїзджали нові поселенці. Одні лишались в містечку, другі поселювались на дооколичних фармах. По кількох роках наших людей наоколо було вже досить. Першим священиком, що правив богослуження в Сифтоні, був о. Пенч, мабуть француз з походження. Правив цей священик Службу Божу в стаційнім будинку залізної дороги, яка була тоді одиноким деревляним дімком в Сифтоні. Був це рік 1898. Опісля приїзджали з Вінніпегу священики браття Куляві, Адальберт і Броніслав.

Рік 1899 застає наших поселенців вже зорганізованих в парохію, які поставили незадовго, бо в 1901 році свою першу церкву. Була це церква св. Апостолів Петра і Павла, збудована з рубанців, величина її була 28 х 18. Мала по середині баню, стіни були заліплені глиною і побілені. Стояла в місті і обнимала площу дволотову: а то лоти 15-ий і 16-ий першого пляну ч. 338.

Першим українським священиком в тій околиці був о. Заклинський, який правив в цій церкві 1901 року в місяці липні. Опісля доїзджали оо. Жолдак, Поливка, Гура і Крижановський, ці останні до кінця 1906 року. Потім парохом в Сифтон став о. Сабурин, який дуже богато натрудився над цею парохією, спровадив Сестер, як було вже сказано, та поставив нову церкву. Стару церкву розібрано в 1928 році. Цей священик був тут до 1917 року.

Перейшли наші поселенці тут в Сифтоні справжне чистилище на землі. На їх душі кинулись зо страшною злобою всілякі вороги. Перейшли: кацапщину, серафимщину і протестантизм. Ніщо не могло вирвати з їх сердець дорогого скарбу віри. Минулись ці ворожі течії мов весняна буря і слід за ними застиг, а наша церква стоїть непохитно в Сифтоні, як доказ великої віри наших перших поселенців.

Священики, що обслугували цей округ по о. Сабуринові, слідуючі: оо. Оленьчук, П. Каменецький, Пасічник, Крайківський, за якого побудовано велику нову школу для Сестер в році 1920, Вань, Дрогомирецький, Шумський, Решетило, Филима, Делех і від 10 жовтня 1936 року теперішній парох о. Мирон Кривуцький.

Треба зазначити, що Сестри учили в цій школі до 1924 року. Коли 6-го липня цьогож року вибух огонь і знищив дім Сестер і ушкодив школу, Сестри виїхали з Сифтону, а довг і школу перебрав на себе англ. епископ з Вінніпегу Синот. Нині учать там польські Сестри.

Сифтон відвідали два рази Митрополит Кир Андрей Шептицький в р. 1910 і 21-го вересня 1921 року на празник Рождества Пр. Богородиці, коли посвячували угольний камінь під велику Школу Сестер.

Преосвященний Кир Никита Будка відвідав церкву два рази в 1913 році: на Йорданські Свята і на Свято Евхаристії, а Преосвященний Кир Василій Ладика на свято Рождества Пр. Богородиці 21-го вересня 1940 року.

ЦЕРКВА СВ. ДУХА В ФИШІНҐ РИВЕР, МАН.

Лежить ця місцевість 7 миль на захід від Сифтон. Церковна площа одноакрова, рівна, очищена, положена в розі північно-західної части секції 37, Т. 28, Р. 19. Стація в місці.

Членів парохії є 30, дітий 75. Основники парохії слідуючі:

Никола Демчишин, Іван Борейко, Олекса Басараба, Яків Герман, Семен Семчишин, Никола Слободян, Микита Царук, Олекса Николик, Панько Соломон, Гриць Брездень, Дмитро Царук, Антін Гіляш, Іван Паскаль, Никола Візняк, Никола Мельник, Федір Лось, Петро Іващишин, Ігнатій Шкорупа, Андрій Герман, Петро Окенко, Антін Чернецький, Олекса Натрасований, Андрій Цюх, Михаїл Атаманьчук, Степан Филипчук, Стан. Белза, Дмитро Стефішин, Василь Кравацький, Сенько Кут, Михаїл Гіляш і Михаїл Чорнобай.

Церква побудована в 1913, деревляна, величина 46 х 60, помальована на зовні і внутрі, має одну більшу баню посередині, дві менші зпереду. Посідає усі церковні річи. Вартість церкви $6,000. Будівничим церкви був Никола Мельник.

Коло церкви є дзвіниця з дзвоном.

З полудневої сторони церкви, на півакровій площі побудовано 1912 року парохіяльний дім. Будова деревляна, величина 22 х 32. Поселенці приїхали тут в 1898 році, першу церкву поставили в 1901-ім році. Будував Никола Мельник. Стояла на місці, де нині лежить цвинтар, це значить північно-східна часть С. 32, Т. 28, Р. 19. Площа двоакрова. Величина церкви була 18 х 30, мала посередині баню, збудована була з бервен. Згоріла в році 1912 через удар грому.

Першим священиком, що правив тут богослуження в хаті Петра Іващишина, був о. Заклинський. Було це року 1899.

Візитації Преосвященних епископів були 4 рази. Два рази відвідав церкву Преосвященний Кир Никита Будка, два рази Преосвященний Кир Василій Вол. Ладика.

ЦЕРКВА СВ. ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ В РОРКТОН, МАН. (на Горинях).

На схід від Сифтон, за озером Давфин, лежить місцевість Рорктон. Мешкає в цій околиці досить наших поселенців, які мають свою церкву віддалену від міста 8 миль дороги.

Церковна площа обнимає два акри рівної землі в західньо-північній части С. 11, Т. 29, Р. 16.

Парохія числить 16 членів, дітий 29. При церкві є мужеське і жіноче свічкове Братство. Основ-

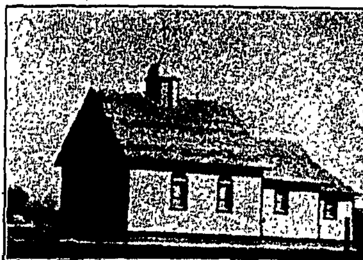

Церква св. Івана Хрестителя в Рорктон

ники парохії: Іван Тимчук, Петро Замрикут, Андрій Горинь, Михаїл Замрикут, Кирило Гульоватий, Іван Кіщук, Василь Рівняк з батьком Антоном, Іван і Михаїл Соломони, Гриць Кирилишин, Іван Гуменюк, Михаїл Яковів, Василина Яловега і Катерина Є. Стефанова.

Церква побудована 1941 року, деревляна, будівничим був Василь Кіняк з Сифтон, викінчена, коштувала $1,300. Величина церкви 24 х 16. В церкві є усі церковні річи.

Коло церкви стоїть парохіяльний дім, збудований 1939 року. Цвинтарна площа, поверх двоакрова, міститься на фармі Ігнатія Замрикута в С. 10, Т. 29, Р. 29. північно-східна частина.

ЦЕРКВА ВВЕДЕННЯ ПР. ДІВИ МАРІЇ В ТУТЗЕЙД, МАН.

Церковна площа числить 10 акрів очищеної землі, а церква стоїть в полудново-східній части С. 5, Т. 29, Р. 15. Тутзейд лежить 7 миль на північ від Рорктон, над самим озером Манітоба.

Членів парохія числить 22, дітий 58.

В цю околицю прийшли наші поселенці в 1907 році. першим священиком, що обслугував їх, був о. Сабурин, якого старанням побудовано першу церкву 1910 року. Був це звичайний будинок з дерева, обитий дошками. 10 акрову площу під церкву дістав о. Сабурин від домініяльного правительства. Першу цю церкву продано на школу 1936 року при будові нової, теперішньої церкви. Основниками церкви були: Теодор Дідейчук і його син Никола, Іван Візняк, Михаїл і Никола Матійчук, Андрій Дзюба і Теодор Грушка.

Теперішня церква побудована 1937 року майстром М. Савчуком. Величина церкви 50 х 30, поставлена в формі хреста, з великою посередині банею, дуже гарно зовні представляється. В середині викінчена і має усі церковні річи. При церкві є свічкове Братство.

Кромі о. Сабурина обслугували цю околицю інші священики, походження французького, як: оо. Ганьо, Клявлю і Жан. Потім почали доїздити священики українці.

Преосвященний Кир Никита відвідав церкву 1913 року, а Преосвященний Кир Василій в серпні 1934 року.

Коло церкви стоїть дзвіниця з дзвоном, парохіяльний дім і цвинтар.

ЦЕРКВА РОЖДЕСТВА ПР. БОГОРОДИЦІ У ВІДНІ, МАН.

Місцевість Відень лежить 9 миль на захід від Рорктон. На двоакровій, чистій площі стоїть церква Пр. Богородиці. Положення площі: північно-західна частина С. 23, Т. 28, Р. 17.

Членів парохії є 32, дітий 59. Основники парохії:

Дмитро Галай, Федір Грушовий, Микита Шмадило, Іван Чорнобай, Григорій Шмадило, Йосафат Ткач, Юрій Слободян, Іван Цюпка, Данило Шкляр, Юрій Білий, Ілія Ладика, Антін Боєчко, Іван Данилюк, Роман і Василь Галаї, Іван Білий, Михаїл Кравець, Лука Колотчук, Максим і Дмитро Федюки, Василь Колотічка, Дмитро Заплітний, Никола Матвіїшин, Іван Гіляш, Анна Яруш, Михаїл Слобода, Михаїл Клапущак, Гарасим Кирилюк, Г. Колотчук, Павло Луцка, Василь Цюпка, Іван Глина, Андрій і Михаїл і Прокіп Головачуки, Прокіп Шмадило, Теодор Пуляк і Михаїл Федьків.

До 1918 року священики правили по хатах. Нинішню церкву збудовано 1919 року. Будував її француз Душеран, коштувала $2,050. Церква має вигляд однораменного хреста, величина 60 х 30. Посередині має одну велику баню, зпереду дві менших. Церква деревляна, є уся церковна утвар.

Першим священиком був тут о. Сабурин, в парохію зорганізувались в 1915 році. Преосвященний Будка відвідав парохію 1916 року, а Преосвященний Ладика в празник парохії 1933 року.

На церковній площі стоїть дзвіниця з дзвоном, парохіяльний дім збудований 1927 р. і цвинтар, започаткований в 1938 році. До цього року ховали небіщиків на спільнім з римо-католиками цвинтарі, який віддалений дві милі на схід від церкви.

Крім парохіяльного малого дому, про який була згадка вище, належить до парохії великий Народний Дім, віддалений від церкви 4 милі. Положений в розі полуднево-східної частини С. 1, Т. 29, Р. 17. Площа одноакрова. Це деревляний дім, величини 24 х 36, збудований в 1924 році.

ЦЕРКВА СВ. АРХИСТРАТИГА МИХАЇЛА В МИНК РИВЕР, МАН.

Церква стоїть на чистій, рівній 5 акровій площі, віддаленій від місточка Сифтон 8 миль на північний захід. Положення площі: полудново-східний ріг С. 14, Т. 28, Р. 21.

Членів парохії десять, дітий 30. Основники парохії: Юрій Каленьчук, Іван Перепелюк, Юрій Івасюк, Є. Свєнтак, Федір і Василь Демчуки, Никола Кропивницький, Юрій Грушка, Петро Кольський, С. Цьолка, Михаїл Басараба, Яків Дутка, Кость Бойко, Лука Сопків, Федір Атаманьчук, Дмитро Соломон, Іван Садовий, Петро Колиньоха, Іван Буяр, М. Мимка, Іван і Петро Ткачуки, і Юрій Григубяк.

В місяці серпні року 1897 приїхав до оселі перший священик о. Н. Дмитрів. Вибрав площу під церкву, посвятив її, та заохотив людий до будови Божого дому. Слідуючого року поставили церковцю-капличку, величини 15 х 12. Продовжувано потім ту церковцю і поширювано, так що сьогодні вона велика 15 х 16. Мальована церковця 1940 року. Коло церкви дзвіниця з дзвоном і парохіяльний дім.

Преосвященний Будка були на візитації 1916 року, Преосвященний Вол. Василій 1940.

ЦЕРКВА СОШЕСТВІЯ СВ. ДУХА В ЗОРІ, МАН.

Місцевість Зоря називається від давної почти, яка мала таку назву. Віддалена 11 миль на захід від Сифтон. Церковна площа рівна, чотироакрова, положена в полудневo-західнім розі С. 28, Т. 27, Р. 21. На цій площі стоїть церква св. Духа, побіч церкви цвинтар і дзвіниця. Членів є 25, дітий 19. Основниками церкви є слідуючі: Павло Гуцуляк, Теодор Баляк, Григорій Коновальчук, Яків Чорнюк, Никола Балан, Михаїл Юрків, Іван Заверцований, Іван Стефанюк.

Нинішня церква це вже друга. Перша церква стояла майже на тім самім місці, була деревляна, збудована в 1903 році, величини 26 х 45. Церкву прикрашували три бані, в середині мала іконостас, три престоли і усі потрібні річи. Церква ця згоріла 14 грудня 1936 року.

Нова церква, теперішня, побудована 1937 року. Має вигляд хреста, з великою банею посередині і двома меншими зпереду. Деревляна, величини 67 х 26, будована Михаїлом Савчуком, вартість її $5,000. В середині церква викінчена і має усі конечні річи.

Перші поселенці приїхали тут в році 1897. Епископ Будка відвідав парохію два рази, Преосвященний Кир Василій Ладика в 1930 р.

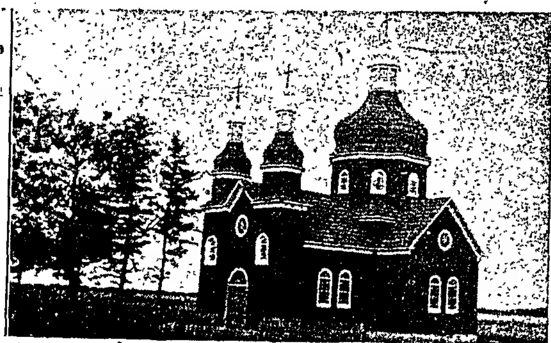

Церква Сошествія св. Духа в Зорі, Ман.

Напроти церкви на полудне через дорогу є чотироакрова площа, на якій стоїть Народний Дім, приналежний до церкви. Збудований з дерева, величини 60 х 26, в середині викінчений і має усі потрібні річи до вистав. Заряд дому той самий, що заряд церкви.

ЦЕРКВА СВ. МИХАЇЛА В ВЕНЛАВ, МАН.

Церква стоїть на триакровій церковній площі, 13 миль на захід від Сифтону. Положення площі: північно-західний ріг части С. 36, Т. 27, Р. 22. Два акри цеї землі подарував на цвинтар Пилип Антонюк.

Членів парохії є 27, дітий 47. Основниками і першими поселенцями цеї околиці є: Денис Ковальчук, Василь Городельський, Лука Мерко, Степан Олійник, Іван Федорович, Стефан Троць, Іван і Баврій Сороки, Іван Тузик, Федір Коновальчук, Пилип Антонюк, Семен Шмонь, Іван Летавський, Петро Міщук, Петро, Василь і Іван Негричі, Василь Слезюк, Яків Максимець, Никола Мусій, Матей Драган, Семен Тарасюк.

Перші поселенці заїхали тут 1898 року, в парохію зорганізувались 1899 а 1900 р. поставили першу церкву, яка стояла на тому самому місці, що теперішня. Мала вимір 18 х 24, була збудована з дерева, будівничим був Кацапер з села Лучиць. Першу Службу Божу правив тут о. Заклинський. Коли церковця оказалась замалою, поставлено на

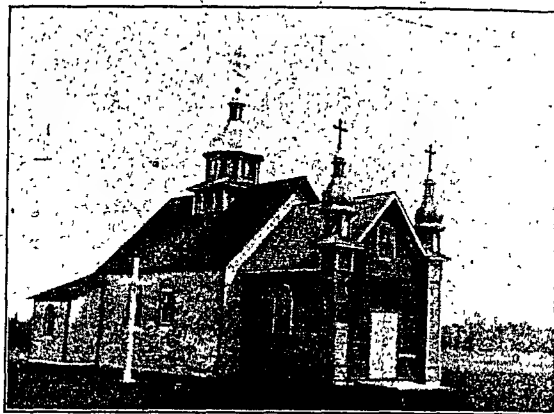

Церква св. Михаїла в Венлав (по добудові), Ман.

місце старої нову церкву величини 28 х 22, добудовано запрестольну часть і захристію знова в 1921 році, а входову часть врешті добудовано 1939. Такий вигляд має теперішня церква: будована в формі хреста, деревляна, має одну баню, іконостас, три престоли і усі річи до богослужень. Цвинтар і дзвіниця зараз коло церкви.

Епископ Будка відвідав церкву в 1916 році, Преосвященний Кир Василій 1934 року.

ЦЕРКВА СВ. ДИМИТРІЯ В ДРИФТИНҐ РИВЕР, МАН.

Церковна площа лежить в північно-східній части С. 36, Т. 27, Р. 23., і обнимає три акри горбковатої землі. На ній стоїть церква св. Димитрія. До Сифтону від церкви є 18 миль дороги на північний захід.

Членів парохії є 23, дітий 30. Першими поселенцями і основниками церкви слідуючі: Дмитро Котик, Антін і Петро Борденюки, Кузьма Олійник, Остап Хробак, Михаїл і Стан. Корженковські, Василь Ярема, Дмитро Борденюк, Лука Чвартковський, Ріжок, Прокіп Бойко, Петро Ящишин, Стефан Ярема, Юрій Проць, Василь Смоляк, Яким Бойко, Стан. Шевчук, Йосиф Канюка, Йосиф Мазур, Іван Плавуцький, Петро Лесюк, Іван Гресюк і Я. Мандрига.

Першими, які піддали гадку будови церкви в цій околиці, були: Котик Дмитро і Антін Борденюк. Церкву св. Димитрія побудовано в 1913 р. Це маленька капличка звичайної конструкції, величини 16 х 20. Будівничим був Онуфрій Рурок. Коло церкви є дзвіниця і цвинтар.

о. Заклинський перший раз правив тут Службу Божу. Візитація Преосвященного Кир Никити була в 1916 році.

ЦЕРКВА СВ. ПРОРОКА ІЛІЇ В ҐРЕНДВЮ, МІСТО.

Ґрендвю, місточко положене трийцять миль на захід від Давфин, приблизно тільки миль на полудневий захід від Сифтон. Наші люди не дуже

давно зачали поселюватись в ньому, тож і церкву св. Ілії поставили допервa в 1937 року. Стоїть вона в місточку на полудне від залізничої стації, на триакровій, рівній і очищеній площі. Має вигляд хреста, дві маленькі бані над входом до церкви прикрашують її зверху. В середині гарно викінчена та має усю церковну утвар. Будував церкву Іван Танасійчук, величина її 28 х 60, коштувала $1,500. Членів парохії 14, дітий 28.

Основниками парохії є: Всеч. оо. М. Пелех, і М. Кривуцький, Андрій Баляк, Теодор Сенчук, Іван і Петро Гуски, Михаїл Дубецький, Павло Сидор, Роман Вівчарук, Петро Довгань, Петро Лукій, Пані Акшанова, Никола Юрків, Андрій Пуляк, Андрій Луцик, Михаїл Якимчук, Василь Довгань.

ЦЕРКВА ПРЕСВЯТОЇ ТРОЙЦІ В ГРЕНДВЮ, ФАРМИ (Юмітела)

Тринайцять миль на північ від місточка Грендвю, на триакровій, очищеній площі, стоїть церква під вище поданою назвою. Церковна площа лежить в С. 20, Т. 27, Р. 23. На церковній площі стоїть дзвіниця. Цвинтар також зараз коло церкви. Членів парохії 14, дітий 44.

Основники парохії слідуючі: Михаїл Лукий, Петро Танасійчук, Іван Василишин, Олекса Сірман, Іван Бирка, Василь і Олекса Гуски, Юрій Юрків, Франко Пухайло, Стефан Барута, Василь Кузик, Іван Ковалюк, Василь Курковський, Семен Чубей, Тома і Стефан Кузики, Никола Гелетюк, Іван Дребіт, Іван і Андрій Лукії і Петро Дубик.

Перша церква стояла на сьому самому місці, що й теперішня. Збудована була в формі звичайного будинку, величини 30 х 18. Рік будови 1905.

Нинішня церква побудована в 1917 році будівничим Павлом Гикавим. Церква деревляна, має вид хреста, 66 стіп довга, 18 широка. В середині церква помальована і має усі церковні річи. Зверху церкву прикрашує пять бань. В середній бані знаходиться дзвін, куплений Василем Кузиком.

Першим священиком був о. Крохмальний, який обслугував цю оселю в 1905 році. Епископ Будка відвідав парохію 1922 року, Преосвященний Кир Василій 18 серпня 1930 і 28 серпня 1941 р.

Округ Етелберт, Ман.

Поверх двіста миль від Вінніпегу, на північний захід, при гостинці число 10, та при залізничому шляхові СНР., помежи озерами та лісами, находиться округ Етелберт, великий осідок наших українців почавши ще від 1898 року. В окрузі Етелберг є кільканайцять українських католицьких церков. Осередком округу є місточко Етелберт.

ЦЕРКВА СВ. ПЕТРА І ПАВЛА В ЕТЕЛБЕРТ, МАН.

Лежить в полудневій части місточка, збудована на двоакровій, рівній, очищеній площі. Доступ до неї добрий і лежить в середині цілого округа.

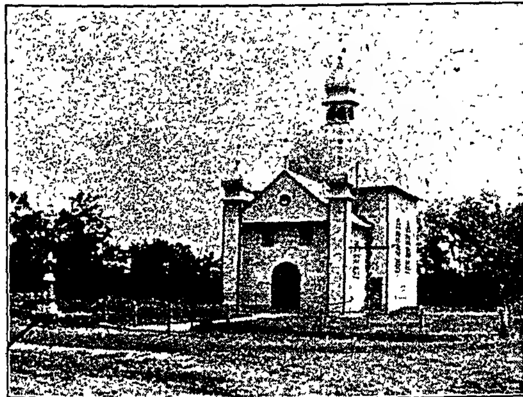

Церква св. Ап. Петра і Павла в Етелберт, Ман.

Будована в 1906 році Григорієм Гикавим, має форму хреста, зверху має одну велику і дві маленькі бані, покрита бляхою. Стіни будовані з дощок, в середині викінчена, помальована, має три престоли, іконостас, двайцять лавок, всі церковні річи. Коштувала $1,000, тепер вартує поверх $3,000.

Парохія числить 140 членів-родин, дітий є поверх 250, яких учать поза містом греко-катол. учителі. При парохії є Братство свічкове мущин, членів 36, також Братство Сестриць, членів 75 і відділ БУК-а.

Всеч. о. Й. Бала

Перші поселенці наші приїхали до Етелберт в 1898 році, а ними були: Іван Малкович, Кирило Пахолок, Андрій Панагапко, Григорій Фикула. За ними приїхало опісля ще більше поселенців, які постановили збудувати собі церковцю. Бідні були, то збудували маленьку капличку 1900 р. де можна було помолитись. Збудована була з рубанців, мало коштувала, бо все люди дали даром. — Нинішня церква не стоїть на її місци. Капличка стояла колись при теперішнім головнім гостинці, на самім полудневім кінці теперішнього місточка. По збудованні нової церкви капличку розібрано, та збудовано з неї дім для священика. Парохію засновано 28-го липня 1901 і на цих зборах перші основники ухвалили, що: "Церква по всі часи має позістати руська греко-католицька і лише священик греко-катол. руського походження має в ній служити. Іншим вступ заборонений." Ось як любили свою церкву і свій нарід перші по-

селенці. Цими основниками парохії були: Кирило Пахолок, Касіян Новак, Андрій Панагапко, Яків Чорнейко, Йосиф Підскальний, Григорій Фикула, Іван Білінський, Іван Малкович, Яків Польовий, Михаїл Білінський, Йосиф Процишин, Андрій Залуцький, Семен Євусяк, Антін Юник. Однак треба тут зазначити, що найбільше над основанням

Всеч. о. І. Кришталович

парохії трудився Кирило Пахолок, який навіть заставляв свою фарму і позичив гроші в банку, коли не стало фондів на будову церкви, як також подарував один акер землі зо своєї фарми під церкву.

Всілякі секти кидались на наших поселенців в Етелберт та хотіли їх заманити в свій табор. Однак

Парохіяльний дім для священика в Етелберт

більшість велика встоялась в своїй вірі. Нинішна етелбертська громада, найбільша на ділу північну Манітобу, є сього найкращим доказом.

Першим священиком, що відвідав Етелберт, був о. Василій Жолдак. Це було в 1901 року. Цього самого року був о. І. Заклинський. Опісля доїзджали до Етелберт слідуючі священики, які теж правили по церквах цілого округа Етелберт: Н. Крижановський ЧСВВ., Дидик ЧСВВ, Гура ЧСВВ, Жолдак, Волинець, Бала, Сембратович, Сабурин, Крохмальний, Кінаш, Андрухович, Оленьчук, П. Каменецький, Пасічник, Филима, П. Олексів, Шумський, Крайківський, Решетило, Н. Дрогомирецький, І. Колцун, Калуський, Чиж, Фик, Роборецький, Кривуцький, Сирник, Шпитковський, Фірман, і Кришталович. Часто церкву відвідував Преосвященний Кир Никита Будка і Кир Василій Ладика.

При церкві стоїть дзвіниця з одним дзвоном. Також на площі церковній стоїть хата для священика.

Церковний Дім:

При парохії є великий дім церковний під назвою "Український Греко-Кат. Дім Просвіти." 1936 року побудовано деревляний, однак він по двох роках згорів. 1938 року побудовано більший, теперішний дім мурований. Є велика сцена, куліси, гардероба. Заряд парохії має нагляд над домом, усі приходи ідуть на добро церкви. Товариство "Просвіта" уладжує в домі часто представлення,

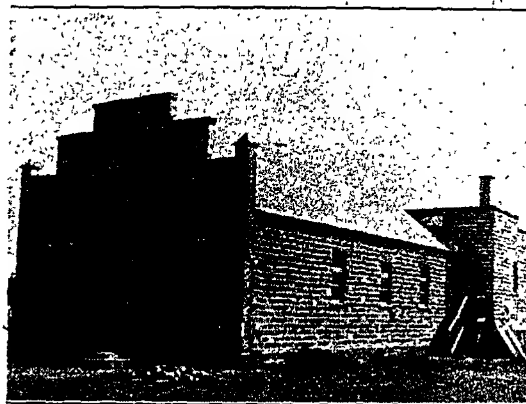

Новий мурований гр.-кат. Нар. Дім в Етелберт, Ман.

концерти.

Цвинтар: В полудневій стороні, миля одна від церкви є великий, гарний, парохіяльний цвинтар.

ЦЕРКВА СВ. ПОКРОВИ В РОДЕС, МАН.
(Богдан)

Девять миль на захід від місточка Етелберт і від залізниці, під самою резервою лісовою, на одноакровій, рівній і очищеній площі, при досить добрій дорозі, стоїть церква св. Покрови. Церкву почали будувати 18 липня 1928 року і цего ж року скінчено. Будував Григорій Гикавий. Коштувала $2,000, збудована в формі хреста, має одну баню, деревляна, помальована, має один престіл, кивот, кілька лавок і усі річи до богослуження. Є дзвіниця і дзвін.

Основники церкви: Михайло Білинський, на його фармі стоїть церква, Осип і Никола Пачковський, Фред Білинський, Михайло Регалюк, Михайло Пітура, Ігнатій Медвідь. Найбільше причинився до зорганізування парохії Михайло Білинський, а помагав найбільше Осип Пачковський. Членів при церкві є 18, дітий 46. Свічкове Брацтво має 10 членів мущин, а 15 членів жінок.

Церковний цвинтар лежить одну милю від церкви.

Першим священиком що доїзджав тут був о. Оленьчук, перший раз в цій церкві правив о. П. Каменецький. Кир Василій Ладика відвідав церкву в липні 1936 р.

ЦЕРКВА СВ. УСПЕННЯ ПР. ДІВИ МАРІЇ В КУЛІШ, МАН.

В західній стороні від Етелберт, 11 миль від залізниці, на похилій, менше більше очищеній площі, стоїть церква св. Успення. Збудована з дилів, викінчена дошками. Будували її майстри: брати Іван і Антін Яворські, при помочі других, в році 1918. В місяці березні цього року почато роботу і цегож року покінчено. В 1936 році церкву побільшено і поставлено баню, майстром був Лука Маковський. Церква в середині викінчена, помальована, має один престіл, усі річи до богослужения, коштувала $1,250. Є дзвіниця і дзвін.

Основниками парохії були брати Антін, Іван і Йосиф Яворські, Никола Волоський, Михаїл Комарницький, Юрій Проць, Остап Котик, Михаїл Буртник, Іван Хомяк, Іван Мерко, Трофим Гаврилюк, Іван Гриник. Треба згадати, що в 1917 році, поставлено першу каплличку три милі на полудне від теперішньої церкви. Однак огонь з лісів за якийсь час її спалив, церкву побудовано ту, що тепер є, а місце старої каплички служить сьогодні за цвинтар. Членів при церкві є 8, дітий 25, учитель католик, Василь Тракало. Доїзджав тут вперше о. Оленьчук. Візитація церкви була за Преосвященного Будки, а Преосвященний Василій відвідав церкву в 1935 році.

ЦЕРКВА СВ. ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ В ҐАРЛЕНД, МАН.

На північний захід від Етелберт, поверх десять миль дороги, при залізничому шляху, маленьке

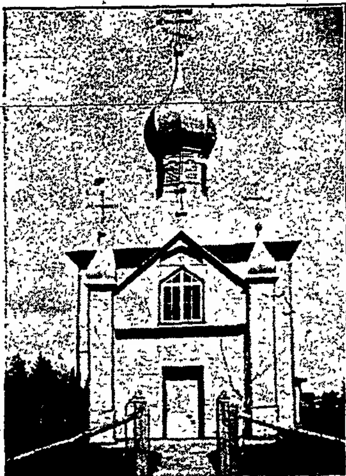

Церква св. Івана Хрестителя в Ґарленд

місточко Ґарленд, заселене майже вповні нашими людьми. Недалеко від стації, на рівній, очищеній двоакровій площі стоїть гарна церковця св. Івана Хрестителя. Побудовано її в роках 1910—1911, майстрами Кузьмою Демків і Грицем Гикавим. Деревляна, викінчена, має три бані, помальована в середині 1937 року Лукою Маковським, є престіл, кілька лавок, іконостас, усі річи церковні, вартує $3,000. При церкві є церковна хата, дзвіниця і великий дзвін. Півтора милі від церкви на захід, при гостинці, є чотироакровий, парохіяльний цвинтар.

Основники церкви: Олекса Ворончак, Іван Яроцький, Стефан Сліпець, Іван Мацишин, Трофим Іваха, Семен Карпяк, Юліян Площанський, Федір Дудар, Християн Данило, Пилип Табінський, Дмитро Ворончак, Гриць Карпяк, Василь Чуй, Демян Козьма, Дмитро Мошонка, Прокіп Тарнавський, Гриць Гикавий, Михаіл Савіцький, Василь Мостовий, Максим Гладій, Федір Бабяк, Федір Костюк, Олекса Маґіс і Харовський. Першим, що піддав гадку будови церкви, був Дмитро Ворончак. Дійсних членів парохія начисляє 28, дітий 100, учать католицькі учителі. При церкві є Свічкове Брацтво мущин, 14 членів, жінок 35 членів, також є відділ БУК-а. Був тут вперше о. Сабурин на відправі, а візитації були: 7 липня 1916 за Преосв. Будки, а в 1932 і 1938 роках за Преосвященного Кир Василія Вол. Ладики.

ЦЕРКВА ВОЗДВИЖЕННЯ ЧЕСНОГО ХРЕСТА В ПАЙН РИВЕР, МАН.

Пайн Ривер, це друге місточко на північно-західній стороні від Етелберт. Мешканці його це усі наші українські люди. Церква Чесного Хреста лежить від місточка чотири і пів милі на захід, при гостинці число 10. Площа церковна має два акри, рівна, очищена. Церква побудована в 1914 році Іваном Хмильовським, деревляна, викінчена гарно і помальована, має одну велику а дві малі бані, є один престіл, усі церковні річи, коштувала $600. При церкві є мала дзвіниця з одним дзвоном.

Основниками церкви були: Василь Ґардій, Семен Хомей і Іван Тихоліз. Найбільше трудивсь над заснованням парохії Василь Ґардій. Тепер є 20 членів при парохії, 46 дітий. Свічкове Брацтво мущин числить 15 членів, жінок 18-ть. Першим священиком, що тут правив по хатах, був о. А. Сабурин в 1909 році. Преосвященний Кир Василій Ладика відвідав церкву в 1933 році.

До парохії належать два цвинтарі, один шість миль на полудне від церкви також при гостинці —другий миля на північ від церкви, на який то цвинтар площу подарував Михайло Павлюк.

ЦЕРКВА ПРЕСВЯТОЇ ЕВХАРИСТІЇ В СЛЕЙТЕР, МАН.

Церковця Пресвятої Евхаристії стоїть на церковній площі, що межує зараз з головним гостинцем ,який іде на північний-захід до Сван Ривер. Площу під церкву подарував Петро Гречка, від залізниці і місточка Слейтер чотири милі на схід.

Поселенці наші зорганізувались в парохію 1917 року, церкву збудували 1918. Церква деревляна, викінчена, має маленьку баню напереді, в середині помальована і має усі церковні річи.

Коло церкви стоїть дзвіниця з дзвоном. Цвинтарна триакрова площа є три милі від церкви. Вартість церкви $2,000.

Церква Пресв. Евхаристії в Слейтер, Ман.

Основники парохії є: Юрій Романчук, Василь Грошовий, Михаіл Коваль і Петро Гречка. Членів парохії є 15, дітий 30.

ЦЕРКВА СОШЕСТВІЯ СВ. ДУХА В КАВОН, МАН.

Серед гарних лісів, при залізничій дорозі, та при гостинці головним, лежить дуже маленьке місточко, четверте від Етелберт, перестанок-стація залізниці, Кавон. Досить знова тут українців. Церкви св. Духа не знайдеш в місті, до неї треба їхати три і пів милі на північний схід від місточка, досить поганенькою дорогою, яка вється мов вуж серед лісової околиці. Площа церковна, двоакрова, лежить посеред ліска, чиста, рівна і гарна. На ній стоїть церква св. Духа. Збудували її самі люди, без майстра, в році 1918. Дерев'яна, має одну баню, коштувала $300., викінчена в середині дошками, є один престіл та усі церковні річи. Коло церкви стоїть маленька дзвіниця з одним дзвоном.

При парохії є 15 членів, 40 дітий, Свічкове Брацтво мущин, 10 членів, женщин 16. Основниками парохії були: Іван Громик, Іван Чорнеїк, Петро Мандзюк, Антін Кирилюк, Василь Кіндрат, Михаіл Іваницук, Іван Соловський, Іван Дзіковський, Василь Кирилюк, Іван Гарапак, Данило Гоменюк. Найбільше натрудився над повстанням парохії Іван Громик, який не жалував ні труду свого, ні жертви. о. Сабурин перший заїхав в ці околиці та правив нашим людям Служби Божі з початку по хатах.

ЦЕРКВА ВОЗНЕСЕННЯ Г.Н.І.Х. В ПАЛП РИВЕР, МАН.

Дванайцять миль на північ від Пайн Ривер, від залізниці та головного гостинця тількож само, в цілковито фармарській околиці, лежить двоакрова площа парохії св. Вознесення, на якій стоїть церква під цим самим іменем. Парохію засновано в 1918 року і в тімже році побудовано церкву. Церква дерев'яна, має одну баню, будована Йосифом Гарчинським, має один престіл, і усі церковні річи. Коштувала $800. На церковній площі стоїть дзвіниця з одним дзвоном.

Щодо зорганізування парохії, то найбільше причинився о. Оленьчук, якому помагали щиро усі тамошні мешканці, а спеціяльно Петро Джиджера і Йосиф Кшивецький. Членів є 18, дітий є 40, Свічкове Брацтво мущин нараховує 12 членів, женщин 20.

До парохії належить цвинтар, положений півтора милі від церкви на схід

ЦЕРКВА ПРЕСВЯТОЇ ТРОЙЦІ В МІНК КРІК, МАН.

На полудне від Етелберт, тринайцять миль доброї дороги, лежить церква Пресвятої Тройці, Божий Дім молитви українських фармарів, які замешкують оселю звану Мінк Крік. Це гарна нова, велика церковця, побудована в роках 1932—33 Михайлом Савчуком, майстром о. П. Ру, ЧО. Збудована в формі хреста, має одну велику посередині баню а дві менших по боках, коштувала $7,000, викінчена гарно в середині, має усі церковні річи.

Церква Пресв. Тройці в Мінк-Крік, Ман.

Церква стоїть на двоакровій, рівній та очищеній площі, в осередку оселі, подарованій на церкву Петром Сторожуком. Це вже друга церква наших поселенців в цій оселі. Першу церкву, яку тепер по збудованні нової розібрано, збудовано було в 1903 р. Стояла вона на двоакровій площі, жертвованій на церкву Юрієм Каланчуком, будована з дилів та оббита дошками. Будували її брати Іван і Максим Бурденюки, коштувала було $500. Площа, на якій стояла та перша церква, тепер служить за цвинтар.

Основники парохії: Юрій Калинчук, Петро, Юрій і Яків Сторожуки, Петро Бігун, Николай Герман, Петро Перістий. Перші збори були в хаті Юрія Калинчука. Членів парохії є 45, дітий 100. Свічкове Брацтво мущин має 15 членів, жінок 20 членів. Першим священиком, що заїхав тут, був о. Жолдак. Візитацій епископських було кілька за епископа Будки. Преосвященний Кир Василій відвідав церкву в році 1935.

З цеї околиці походить о. М. Сирник

ЦЕРКВА ВОЗНЕСЕННЯ Г.Н.І.Х. В УКРАЇНІ, МАН.

Україна, це назва перестанку залізничого перед самим Етелберт. Два склепи, почта, кілька хат і школа, ось і все що є при цій залізничій стації. Мешканці усі тут і на фармах українці. Церква св. Вознесення стоїть чверть милі від стації на півтораакровій, рівній площі. Побудовано її в році 1927, деревляна, маленька, з одною банею, має усі церковні річи. При церкві є дзвіниця з одним дзвоном.

Парохію зорганізовано за о. Оленьчука в 1916 році, та почато будувати церкву будівничим Дмитром Рівняком в цімже році. Коли церква була майже уже викінчена, 22 червня 1927 року страшна бура перевернула її. З матеріялу цеї старої церкви побудовано теперішню.

Основниками парохії є: Михаїл Баланик, Іван Шкварок, Онуфрій Гнибіда, Іван Шакеревий. Перші збори парохії були в хаті Івана Шкварка в 1916 році. Членів парохії є 7, дітий 25, учить католик Василь Лідур. При церкві є Свічкове Братство жінок, яке має 5 членів.

ЦЕРКВА СВ. МИХАЇЛА АРХИСТРАТИГА В ДРАЙ РИВЕР, МАН.

На північний схід від України, пять і пів миль дороги, на двоакровій, рівній, але залісненій площі, стоїть церква св. Михаїла. Збудована в 1917 році, має форму хреста, деревляна, зверху прикрашує її баня, коштувала $1,000, будував Іван Прокопович. На площі коло церкви стоїть дзвіниця з дзвоном.

Першим, що доїзджав в цю околицю, був о. В. Жолдак в 1902 році, який посвятив тоді площу під церкву та цвинтар. На цій площі почато будову, однак протестанти зробили роздор і будови не докінчено. Слідуючі отці правили по хатах. Доперва за о. Оленьчука поставлено теперішню церкву. Площа зпід першої церкви служить сьогодні на цвинтар. Парохію основано в 1917 році, перші сходини були в хаті В. Караїма. Основниками є: Василь Караїм, Ілія Кинька, Іван Прокопович, Михаїл Бейко, Софрон Міхалюк. Членів парохії є 16; дітий 25. Свічкове Братство жінок числить 10 членів. В 1937 році відвідав церкву Кир Василій Вол. Ладика.

ЦЕРКВА СВ. ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ В ФОРК РИВЕР, МАН.

В містечку Сифтон шлях залізничої дороги розгалужується: одна дорога біжить на північний захід до Cван Ривер через Етелберт, а друга іде впрост на північ до великого озера Вінніпегозис. Другим перестанком на цій другій дорозі це місточко Форк Ривер. Мешкає досить тут наших людий. Церква св. Івана Хрестителя лежить в самому місті на гарній, чистій дво і пів акровій площі. Побудована майстром Антоном Яворським 1938 року, деревляна, коштувала $1,500. Коло церкви на малім руштованні висить дзвін. Цвинтар зараз находиться при церкві.

Парохію основано в 1936 році за о. Пелеха, який перший мав тут богослуження. Основники: Григорій Буртняк, Дмитро Гриньків, Дмитро Бейко, Тома Боднар, Дмитро Кузик, Петро Семчишин, Іван Пакуляк, Іван Розмаринович, Михаїл Гіляш, Антін Новосад і Михаїл Чорнобай. Членів парохії є 30, дітий 65, Свічкове Братство мущин числить 6 членів, а жінок 15. Преосвященний Кир Вол. Василій відвідав церкву в 1938 році.

ЦЕРКВА ВОЗНЕСЕННЯ Г.Н.І.Х. В ВІННІПЕГОЗИС МІСТІ, МАН.

Над великим озером Вінніпегозис лежить досить велике місто цього самого імени що й озеро. Це чисто рибацьке місто, між якого різнонаціональними мешканцями живе також досить наших людий. Місточко гарне, специяльно в літі. Церква св. Вознесення лежить в самім місті, в дуже гарнім місці, при залізниці, на 4 акровій площі, рівній, чистій. Це прекрасна церква, будована о. П. Ру, ЧО. деревляна, прикрашена зверху трома банями, мальована в середині, зовні плястрована, має усі річи церковні, також є в церкві 26 лавок. Збудована в 1929 році, а коштувала $12,000. Коло церкви стоїть дзвіниця з дзвоном, при церкві зараз є цвинтар. Церкву побудовано за о. П. Каменецького.

Церква Вознесення в Вінніпегозис, Ман.

Наші поселенці заїхали тут ще в 1899 році, на Служби Божі ходили аж до 1929 року до церкви Рождества Пр. Д. Марії, три і пів милі від міста на північний схід. Перший раз правив в місті Службу Божу о. Сабурин в хаті Стефана Смеречанського в 1910 році. Основано парохію в 1926 році, коли були перші збори.

Основниками парохії є: Іван і Стефан Смеречанські, Іван Огризло, Стефан Тумак, Василь Жук, Григорій Чермак, Михаїл Воляк, Іван Сас, Іван Рудяк, Василь Семчук, Тома Браток, Панько Мельничук, Дмитро Гриценко, Василь Зварич, Стефан Хома, Панько Литвин, Василь Смеречанський, Олекса Сас, Петро Огризло, Паранька Литвин, Стефан Мудрий, Мирон Григорів, Петро Петришин, Василь Литвин-старший, Стефан Августовин, Іван Ленюк, Яків Зволяк і Федір Федорук. Членів парохії є 42, дітий є 32, Свічкове Братство мущин має 11 членів, жінок 24 члени. Візитації Преосвященного Кир Василія були в роках 1934 і 1936.

Чверть милі від церкви лежить Парохіяльний Дім. Основниками його були Петро Огризло, Юрій Литвин і Федір Маркус в 1922 році. Від 1930 року належить до тутейшої парохії. Величина дому 52

Церква Вознесення в Вінніпегозис, Ман

x 24, викінчений, є сценерія, куртина, гардероба. Служить парохії на усі релігійно-національні торжества.

ЦЕРКВА РОЖДЕСТВА ПРЕЧ. ДІВИ МАРІЇ В ВІННІПЕГОЗИС ФАРМИ, МАН.

Три і пів милі від міста Вінніпегозис на полудневий схід лежить на 5 акровій, майже очищеній площі церква Рождества Пресв. Богородиці. Збудована в 1905 році, деревляна, помальована, має усі церковні річи та кілька лавок. Коштувала $1,500 При церкві стоїть дзвіниця з дзвоном і мала Парохіяльна Хата. Цвинтар зараз коло церкви. Пятьакрову площу подарував на церкву в 1902 році Юрій Сирник.

Перші поселенці заїхали сюди в 1899 році, основано парохію в 1902 році. Основники: Кароль Бобінський, Іван Корман, Іван Белендюк, Петро Процишин, Василь Біяк, Онуфрій Литвин, Ілія Корман, Панько Мельничук, Стефан Варварук, Михаїл Слободзян, Іван Слободзян, Дмитро Біяк, Іван Жук, Василь, Іван і Стефан Смеречанські, Панько Литвин, Іван Сухий, Яким Намака, Іван Верховський, Антін Генсіцький, Сас Станислав, Бартко Сидор, Яків Зволяк, Юрій Сосновський, Михаїл Намака, Йосиф Хома, Юрій Сирник, Василь Литвин, Федір Назарик, Дмитро Сас.

Членів парохії є 36, дітий 23, Свічкове Брацтво мущин числить 8 членів, жінок також 8. Першим священиком, який правив тут Службу Божу, був о. Куляви. Правив в хаті Сидора Бартка 1903 року. Візитація церкви була за Преосв. Кир Будки в маю 1915 року, а 1935 року відвідав церкву Преосвященний Кир Ладика.

ЦЕРКВА СВ. ПОКРОВИ В МЕДОВЛЕНД, МАН.

На схід від міста Вінніпегозис, 16 миль досить злої дороги, на рівній, 3 акровій площі лежить церква св. Покрови. Збудована в роках 1934-1935, вартости $1,300, деревляна, з одною банею, мальована, є шість лавок і усі церковні річи. Коло церкви є дзвіниця з дзвоном та цвинтар.

Перші наші поселенці заїхали тут в 1906 році. Зорганізувались в парохію 1924 року. Службу Божу в цій околиці правив перший раз о. Делярий ЧНІ в хаті М. Сліворського 1913 р. Основники: Дмитро Ткачук, Михаїл і Франко Сліворські, Павло Галька, Михаїл Чокан, Михаїл Угриник, Андрій Розновський, Іван Николик, Йосиф Шевчук, Максим Черничук, Данило Срайбуш, Павло Сидор. Членів є 17, дітий 17, Свічкове Брацтво мущин має 13 членів, тільки само членів має і жіноче. На площі церковній є Парохіяльний Дім, викінчений, величина 20 x 20, є сцена, куртина, сценерія, прихід дому це прихід церкви.

ЦЕРКВА УСПЕННЯ ПРЕЧ. ДІВИ МАРІЇ В САВТ БЕЙ, МАН.

Десять миль на північний захід від Вінніпегозис в оселі Савт Бей, на площі двоакровій, очищеній, стоїть мала церковця-капличка Успення Пр. Д. Марії. Збудовано її в році 1913 як звичайну хату, де правилось, а вигляд церкви надано її в 1933 році, коли то перебудовано її. Коштувала $500. В середині викінчена, має престіл і усі церковні річи.

Перші поселенці заїхали сюди в 1904 році до 1912 року правилось по хатах. Перші збори парохії були в Різдвяні Свята сьогож самого року. Першу Службу Божу правив в цій околиці о. Крижановський ЧСВВ в 1905 році в хаті Петра Сміта. Основниками парохії є: Стефан Мудрий, Іван і Василь Лень, Федь Доманський, Василь і Никола Чугаї, Антін Весоловський, Олекса Сас, Марія і Дмитро Помозибіди, Іван Хома, Петро Сміт, Петро Кузьо, Григорій Витриховський, Петро Бригинович. Членів парохії є 15, дітий 30. Цвинтар лежить зараз при церкві. Площу двоакрову під церкву і на цвинтар дарував громаді Петро Сміт в 1905 році. Преосвященний Кир Василій Вол. Ладика відвідав церкву 4 липня 1936 року.

МІСІЙНІ СТАНИЦІ

Ренвер, Ман. Це маленьке місточко лежить при головному гостинці 10 миль дороги на північний захід від Кавон, Ман. Між мешканцями цього місточка знаходиться також трохи українців, які заміряють будувати церкву.

Дак Ривер, Ман. Називається так ця оселя від почти з тим самим імeнем. Лежить чотири милі на північ від Палп Ривер. Мешканці цеї оселі самі наші фармарі. Задалеко їздити їм до церкви в Палп Ривер, тому взялись в 1941 за діло і вже почали будувати свою церкву.

Станиці місійні в Мінітонас, Бовсмен, Бирч Ривер, Ман.

Саскачеван

Вступ

Це осередна провінція Канади, де віють вітри, часто нагальні, рвучі зривають землю і закурюють навіть сонце в саме полудне. Провінція простора, рівна — рік мало, озера висихають, много ще солянок. Саскачеван має 251,700 квадратових миль простору—або 161,088,000 акрів, з того 5,323,800 акрів під водою. Це степова глинка, урожайна— непроглядні пшеничні лани літом.

Початок провінції у вересні 1905 року — мешканців є 991,000, з того українців 75,984 (після числення в 1936 р). Перші наші поселенці стали приздити сюди, коли Саскачеван ще не був провінцією— в 1897 році. І коли секретар Митрополита Шептицького, о. Василь Жолдак приїхав на Ростерн коло Камінських в 1901 році, то вже застав наших людий— ба що більше в 1902 році будують там вже нашу церкву Зіслання св. Духа. А далі будують наші церкви на Сейнт Джуліен в 1903 році і на Сокалі 1904 р.

В цім самім часі настало осідає в Йорктоні о. Ахіль Делярий, ЧНІ. і зачинає обслугувати околицю, далеко поза Канору, аж під Арран. Зпочатку о. Делярий був римо-католицького обряду— однак вже 1906 року принимає наш обряд і щиро віддає всі свої сили для нашого народу.

На полудне від Йорктону, в Ярославі, будують церкву вже в 1903 р.

На Антонівці, на північ від Канори, о. Делярий ЧНІ., править в хаті Демка Дутчака 1904 р., а 1906 року вже будують нашу церкву, котра стоїть досі.

В 1904 р. будують так само нашу церкву в Олеші, на північ від Бюкенен.

І коли в 1910 р. приїхав Митрополит Шептицький і відвідав наші околиці кругом Альвени, Принц Алберт і Йорктону, то застав вже богато зорганізованих парохій, збудованих церков і загальне бажання вірних мати свого епископа. Вислідом тих відвідин була "Адреса," яку Митрополит видав у Львові 18 марта 1911 і розіслав всім епископам. А 15 липня 1912 був вже іменований наш епископ для Канади в особі Преосвященного Будки.

В многих парохіях є свої Церковні Доми з ріжними назвами. Коли згадано наші Доми, то тільки ті, що забезпечені інкорпорацією і не можуть попасти в чужі руки. Вартість нашого релігійного і народного майна в провінції переходить в грубі сотки тисячів.

В провінції працює нині 27 священиків— з того 11 світських, а 16 Монахів, Чина Найсв. Ізбавителя. Окремо мають свої монастирі і працюють Сестри Служебниці в трох станицях. Істнує наша бурса БУК-а ім. о. Маркіяна Шашкевича в Саскатуні, колегія св. Йосифа в Йорктоні, котру ведуть Брати Хр. Шкіл, Новіціят, Великий Семинар і друкарня оо. Редемптористів у Йорктоні.

З малих початків виросло велике дерево. Повстали многі і красні святі церкви Божі, що перебули тяжку борбу за душу нашого народу і побідили. На цю провінцію особливо насунула чорна хмара сектанства, що найшла свою опору в заложенім Інституті в Саскатуні, на котрий наші вірні складали жертви. Ця установа стала згодом для автокефальних місійним центром, з котрої виходили ряди їхніх місіонарів і занимаючи ріжні посади в провінції при кождій нагоді дбали про поширення сектанства. Однак мимо всіх напорів наша Церква не тільки затримала становище, але поконавши всі перепони тепер пишно розростається.

Всі дані про парохії та місійні станиці подали отці пароходи на основі первісних записок церков, або оповідань віродостойних очевидців. Деякі спогади тих очевидців подано, як вони тепер переказують.

о. Степан Семчук.

Округ Кадворт, Саск.

ЦЕРКВА ПР. ЕВХАРИСТІЇ В КАДВОРТ, САСК.

В місті в осередку оселі, на триакровій площі стоїть наша церква Пр. Евхаристії в містечку Кадворт, Саск. Членів 40, дітий 150. В місцевій школі вчить двох наших учителів.

Парохія повстала через частинне відлучення від великої парохії Спаса, що є 5 миль від Кадворт

Церква Пресв. Евхаристії в Кадворт, Саск.

на полудневий захід. До містечка прибували люди і не хотіли їздити на фарми на богослуження. У виду тих потреб Василь Свентак з другими зорганізували парохію при помочі о. Дрогомирецького і збудували гарний будинок з дерева в 1928 р. Будував Гринько Борис коштом $8,000. Напереді церкви є дві бані, в середині є три престоли, лавки. Все помальоване Павлом Заболотним. Богато поміг в праці місцевий управитель хору, дяк і власник готелю Стефан Кузьма.

Всеч. о. А. Цимбалістий

Обслугували парохію і округ отці: Дрогомирецький, Сулятицький, Решетило, Гуменюк і Цимбалістий.

Посвячення угольного каменя було в 1929 р. Окружний з'їзд БУК-а був в 1935 р. Місія була в 1939 р. під проводом о. В. Краєвського ЧНІ.

Побіч церкви є цвинтар, на нім дзвіниця з одним дзвоном.

ЦЕРКВА СВ. ДИМИТРІЯ біля Підскального, КАДВОРТ, САСК.

Пять миль на схід від міста Альвени, серед гущі нашого населення, на триакровій площі стоїть наша церква серед горбів і лісків. Членів 20, дітий 30, вчуть наші учителі.

Основниками парохії були: Павло Кокуруз, Яків Шавадуцький, Михайло Стадник, Михайло Романко, Василь Кузьмінчук, Федь Коваленко, Яків Іванух, Петро Семак, Іван Капаціла, Іван Підскальний, Никола Жмуд, Василь Білоросюк, Прокіп Заброцький, Михайло Дяків, Максим Жмуд і Ів. Підскальний (другий).

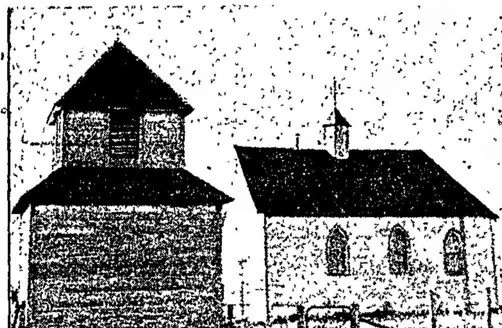

Церква св. Димитрія і дзвіниця коло Підскального в Кадворт

Парохія повстала в 1910 році. Церкву будував Павло Кокуруз, коштом $500, з дощок. Все помальоване.

При церкві є дзвіниця з дзвоном.

Преосвященний Ладика відвідав церкву в 1930 році.

Пів милі від церкви є цвинтар.

ЦЕРКВА ВОЗНЕСЕННЯ Г.Н.І.Х. В ГОРАХ, САСК.

Чотири милі від містечка Карпентер при одній тільки дорозі серед горбів стоїть наша церква. Площа церковна обіймає 12 і пів акрів землі. Членів 18, дітий 40, учителі наші.

Основниками парохії були: Михайло Котелко, Антін Савицький, Тимко Буренний, Іван Янців, Тимофій Баранецький, Григор Кормиш, Михайло Котелко, Олекса Котелко, Андрій Бамбух, Ілько Мантика, Матей Савіцький, Лесів і Василів, Данило Савицький, Олекса Котелко.

Ця церква по Альвені, це друга найстарша в околиці. Наші поселенці приїхали сюди ще в 1901 році. Мешкали по лісах в землянках, доріг не було, тільки індіянські стежки. Чоловік, що дарував землю під церкву, сам не знав, де його земля кінчиться, як показалося потім, коли інжиніри прийшли вимірювати фарми. Люди були тоді побожні. Головним організатором парохії був тоді Михайло Котелко, чоловік побожний, що знав цілу біблію і вмів росказати про кожде свято в році. За його почином стали будувати церкву в 1904 р. Кождий член мав дати десять штук дерева, $10 готівкою і мав помогти робити. Будівничим був Котельмах, будова коштувала $400.

Стара церква з бервен, оббита дошками, має посередині малу баню. Є один престіл, все помальоване.

Першим священиком був о. Строцький, що доїздив сюди з Альвени. В 1936 р. відвідав парохію Преосвященний Ладика.

При церкві є дзвіниця з дзвоном, а далі цвинтар.

ЦЕРКВА ПР. СЕРЦЯ ХРИСТОВОГО КОЛО ГАВРИЛЮКІВ, САСК.

Пять миль на північ від міста Дани, на 1 акровій площі, при загибі дороги стоїть наша церковця. Вколо веться гостинець ч. 5. Членів 7, дітий 22, в школі вчить наш учитель.

Основниками парохії були: Іван, Йосиф і Франко Томпальські, Іван Боднар, Антін Бідулка, Максим Пирожук, Никола Гаврилюк, Григорій Ванджура— за о. Федоронька в 1928 р.

Церкву будував Задорожний коштом $1,800 з дощок. В середині є один престіл. Люди тут дуже добрі, кождий раз многі приступають до св. Сповіди і до св. Причастя, священика поважають. В 1936 р. парохію відвідав Преосвященний Ладика.

При церкві є дзвін на стовпах і цвинтар.

ЦЕРКВА ПРЕОБРАЖЕННЯ Г.Н.І.Х. КОЛО КАДВОРТ, САСК.

Площа чиста, рівна, 5 акрів, звана "коло Соломяного." Від міста і залізниці півпята милі. Дороги доступні. Членів 40, дітий 40. В школах вчуть наші учителі. При парохії є відділ БУК-а.

Церква св. Спаса коло Кадворт

Основниками парохії були Онуфрій Шаваґа, Іван Баранецький, Іван Дубик. Нову церкву збудували в 1934 р. за о. П. Решетила коштом $4,100. Будував Йос. Януцевський. Будинок з дощок, дві малі бані напереді, одна велика посередині. Все помальоване. Є один престіл. Преосвященний Ладика посвятив церкву в 1936 р.

Обслугували парохію отці: Андрухович, Черепаняк, Филима,. Дрогомирецький, Сулятицький, Пасічник, Решетило, Гуменюк. З початку доїзджали сюди священики з Альвени— тепер з Кадворт.

При церкві є цвинтар, дзвіниця з одним дзвоном і Дім ім. Митр. Шептицького. Величина Дому 22 х 36, є сцена, куртина, ґардероба. Приходи ідуть на добро церкви. При Домі є Аматорський Гурток.

Церква св. Спаса коло Кадворт, Саск.

ЦЕРКВА СВ. ПАРАСКЕВІЇ В ТВЕЙ, САСК.

На двоакровій площі, 2 милі від містечка Твей, стоїть наша церква в осередку оселі. Членів 25, дітий 90. В трох школах вчуть наші учителі. При парохії є Жіноче товариство.

Основниками парохії були Петро Ґой, Яцко Сарчук, Петро Оренчук, Роман Костюк, Василь Ґой, Марко Гаврилюк, Мартин Зінь, Федь Василишин, Стефан Сенчина, Петро Карасюк, Іван Притула, Стефан Ґулянський. Перші збори були в 1903

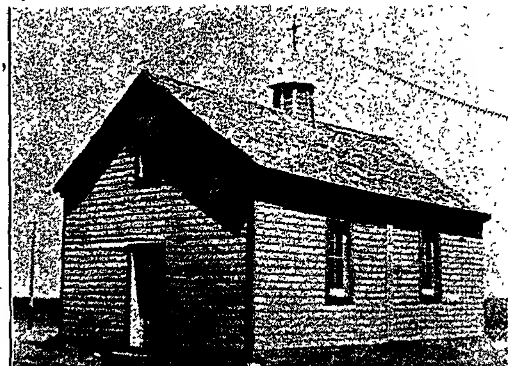
Церква св. Параскевії в Твей, Саск.

році в хаті Василя Ґоя, але не було єдности в поглядах. Вкінці рішили, щоби Василишин написав до свого пароха о. Мих. Кордуби в Радехівщині і запитав в цій справі. Відповідь о. Кордуби рішила справу. В році 1904 почали будувати церкву. Будували з дерева Василь Ґой, М. Зінь і Йосиф Соломон коштом яких $300. Бервена обили дошками, помалювали і так церква стоїть досі. Є один престіл.

Преосвященний Ладика відвідав церкву в 1936 р. В слідуючім році о. Дм. Гаврилюк, ЧНІ. давав місію.

При церкві є дзвіниця з дзвоном, цвинтар і Народний Дім, 42 х 26, зі сценою, сценерією і ґардеробою. Приходи ідуть на добро церкви.

При НДомі є Хор і Аматорський Гурток.

ЦЕРКВА ЗІСЛАННЯ СВ. ДУХА В ПІТЕРСОН, САСК.

Церква є в містечку на площі 1¼ акрів землі. Членів 23, дітий 20, в школі вчить одна наша учителька.

Основниками парохії були: Максим Товстеґа, Йосиф Смоглій, Гнат Дідур, Кирил Дідур, Іван Матіїшин, Микола Ґняздовський, Матвій Миронюк, Антін Кучабський, Михайло Слухінський, Яків Макара. Церкву збудували в 1926 р. коштом $1,700. Будували всі спільно з дощок. Напереді є дві бані, все помальоване. Є три престоли і лавки.

З початку парохію обслугували отці з Саскатуну— потім з Кадворт. Першим парохом був о. М. Оленьчук.

В р. 1936 Преосвященний Ладика посвятив церкву.

При церкві є дзвіниця з дзвоном і цвинтар.

ЦЕРКВА СВ. ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ В ДАНІ, САСК.

З боку оселі, дві милі від міста, на горбі стоїть наша церква. Членів 7, дітий 12, в школі наші учителі.

Церква св. Івана Хрестителя в Дані, Саск.

Основниками парохії були: Михайло Місюра, Михайло Пердюга, Теодор Слухінський, Стефан Слухінський, Іван Слухінський, Павло Місюра, Максим Захарук, Михайло Сосновський, Іван Лесишин, Дмитро Місюра, Никола Місюра, Іван Комарницький, Никола Ґняздовський, Юрко Матіїшин, Михайло Шарановський, Федь Фартушинський, Лесь Маніла, Прокіп Лесько, Іван Гарасим. Деякі вже померли, інші виїхали, другі перейшли до нашої парохії на Пітерсон.

Парохія основана в 1915 р. Церкву будував тоді Блажко Макогонюк коштом $2,000. Церква деревляна з дощок, одна баня посередині. Зразу будували прямокутний будинок, потім додали вид хреста. Все помальоване.

Першу відправу тут мав о. Гура, за о. Оленьчука добудували вид хреста. Преосвященний Будка благословив церкву в 1918 р. Преосвященний Ладика відвідав парохію в 1936 р.

При церкві є дзвіниця з дзвоном.

Півтретя милі від церкви є цвинтар, площа має 10 акрів.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ У ВАКАВ, САСК.

На північ від Кадворт є гарне вузлове залізниче містечко Вакав. Живе тут група рухливих українців, однак вірою сильно роздроблені і розбиті. Є тут всі можливі віри, подібно як в Канорі, Саск. Тому українці обезсилені і без того значіння, яке повинніб мати щодо числа населення.

Льоти під будову церкви закуплені і ждуть, коли вкінці зачнуть будувати Дім Божий, так дуже потрібний для околиці.

Відправа покищо два-три рази до року.

В поблизу є гарне літнисько і рибне озеро.

ЦЕРКВА СВ. УСПЕННЯ В ЄЛЛОВ КРІК, САСК.

На двох льотах в містечку стоїть наша церква. Членів 15, дітий 30.

В хаті Олекси Волковича в 1931 р. були перші збори в справі будови церкви. В хаті Томка Попіля було в марті тогож року перше богослуження. По відправі були збори. Але ріжнились думками, де будувати церкву. Одні хотіли таки там, інші в місті. Зложили гроші і купили місце на фармі Т. Попіля. Пізнійше рішили церкву таки будувати в місті, а на цім старім місці є цвинтар. Організаторами парохії були: о. Семчук, Олекса Волкович, Василь Стефанюк, Никола Стефанюк, Гаврило Гнатюк, Шептицькі.

Церкву будував Гаврило Гнатюк коштом $350. з дощок в 1937 р. Будинок звичайний. Люди в околиці розбиті і розварені кудриківщиною.

Три милі від церкви на 2 акрах землі є цвинтар. Доїзд не є догідний.

Округ Принц Алберт, Саск.

ЦЕРКВА СВ. ЮРІЯ В ПРИНЦ АЛБЕРТ, САСК.

З початку наші люди ходили до місцевої французької катедри на богослуження. Коли на Самбурґ став доїздити о. Филима, Дмитро Гадада піддав думку, щоби священик відвідав Принц Алберт. Французький священик на просьбу наших людей позволив пивницю під церквою на нашу відправу. По богослуженню о. Филима закликав всіх до хати

Всеч. о. Т. Коцаба

Теодора Гадади на наради і тоді вибрано перший заряд нашої парохії в особах: Теодор Гадада, Микола Купецький, А. Катамай. Всі присутні згодилися дати по $25 на будову власної церкви. Крім вичислених першими фундаторами парохії були: Максимець, Ілія Іванів, Т. Маловський, Пушка, Пилип Гола, Лисак і другі. За зложені гроші купили в місті три льоти землі і 1920 р. збудували тут церкву. На тій самій землі згодом збудували Народний Дім. По о. Филимі парохію обслугували отці: П. Каменецький, Андрухович, Роздольський, Решетило, Демків, Дрогомирецький, Горошко і о. Коцаба.

Членів є 40, при церкві ведеться Рідна Школа. Літом 1940 р. церкву добудовано коштом $700.

ЦЕРКВА СВ. ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ В САМБУРҐ, САСК.

Наше поселення починається тому 35 літ, коли ще кругом були болота і ліси. Першими, що сюди приїхали, були: Григорій Зеленецький, а далі брати Шклярі, Ів. Адамко, Данило Франчук, Дмитро Гадада, Мілько Трач, Теодор Трач і другі. Всі були бідні, однак віруючі. По хатах сходилися і співали утреню. Так голубили думку про будову власної церкви. Зимою стягали дерево, але літом розїздилися по заробітках. В 1917 р. Василь Собчишин подарував три акри землі і почалася будова. Перший зачав робити Іван Романчук, а за ним другі приходили і помагали. Вибрали заряд з таких осіб: Іван Романчук, Петро Рачинський, Василь Верхола — членів було тоді 25. Першим священиком, що тут заїхав, був о. Черепаняк— потім доїздили отці з Гефорд. Церква помальована.

При церкві добудовано пізнійше дзвіницю і купили 2 дзвони. Мілько Шкляр дарував кивот — а Григорій Зеленецький дарував павук, диван, ліхтарі, хрест і статую воскресення.

В 1935 р. була місія, якою проводив о. Шишкович, ЧНІ. Сестри Служебниці вчуть Рідну Школу і катехизм літом, підчас вакацій.

Тепер парохія має 30 членів.

ЦЕРКВА УСПЕННЯ МАТЕРІ БОЖОЇ В МІТПАРК, САСК.

30 миль на північний схід від Принц Алберт є наша кольонія. Давнійше тут було много води, лісів, озер— повно риб, оленів, вовків, лисів, ітд Наші люди стали заїздити сюди в 1907 році. Першими приїхали Роман Кравець, Дмитро Семчук, Войтко Сухораб, Іван Краєцький, Дмитро Билей, Пилип Короліщук. Мешкали в ліплянках, робили волами, корчували ліси. В 1910 році загостив до Принц Алберт Митрополит Шептицький з о. Филиповим, ЧСВВ —богослуження було у французькій катедрі. Богато народу прибули з усіх сторін, многі сповідалися і приступали до св. Причастя. Митрополит взивав, щоби оберігалися перед сектантами, щоби трималися своєї віри, давав богато вказівок, які люди тямлять досі.

Першим нашим священиком, що став нас обслугувати стало, був о. Пасічник, відправляв в школі.

Церкву будували: Іван Семчук, Іван Сухораб, Іван Кравець, Роман Маловський— коли звезли бервена і стали тесати, тоді приступили ще: Дмитро Билей, Луць Кріп, Іван Тихоліз і другі. Так збудували церкву в 1917 р. Потім виліпили в 1919 р. Першу відправу в цій церкві мав о. Филима, доїзджав 4 рази до року.

Один фелон до церкви купив Роман Кравець хоругви Ева Сухораб і Олена Кріп.

Церкву знова добудовано за о. Горошка; коштом $600.

Літом 1940 р. була тут місія, яку мав о. Дм. Гаврилюк, ЧНІ.— так само Сестри вчили катехизм о. Горошко органiзував відділ УКЮ, що має хор і співає під управою П. Тихоліза.

Членів має парохія 30— при церкві є Сестриці.

ЦЕРКВА СВ. о. НИКОЛАЯ В БРУКСБІ, САСК.

Перші поселенці приїхали сюди в 1904 р. Тоді річка Кирент Ривер була повна по береги— нині висохла. Приїхали тоді Степан Курик, Озарко Нівриянський, Степан Арсеній а потім другі. В 1907 р. пішли перший раз колядувати на церкву і тоді заколядували $14.45. В 1908 р. заїхав сюди перший наш священик о. Андрухович, а тому що наш священик рідко тільки навідався, наші люди бодай тричі до року спроваджували французького отця на відправу з Стар Ситі. Два рази приїздив з Альвени о. Андрухович, а виїздили до Мелфорт биками.

Площу під церкву дарував Роман Юрчишин, а під цвинтар Василь Панчишин, по два акри. о. Андрухович посвятив площу в 1912 р. Тоді стали будувати церкву і до року збудували коштом $950. Перший заряд тоді творили: Осип Притула, Василь Москаль, Василь Панчишин. При церкві поставили дзвіницю з 2 дзвонами. Потім доїздили сюди о. Сабурен, о. Черепаняк, о. Кузьма, о. Шумський, о. Сарматюк і другі отці з Гефорд.

Літня катехизація дітей і молоді в Бруксбі, Саск., 1935 р. (о. Дрогомирецький і Сестри).

1918 р. збудували Народний Дім— але тому, що не був заінкорпорований захопили його в свої руки автокефальні. Роздор в громаді зробив один, що приїхав до нас із "відчитом" і так розбив громаду на двоє. Коли наша парохія в Толстой вела боротьбу, тоді наші парохіяни післали їм на поміч $50. Автофекальні хотіли також захопити нашу церкву, але це їм не вдалося.

Преосвященний Будка відвідав церкву два рази, а Преосвященний Ладика раз в 1930 році.

Тепер маємо при церкві новий Народний Дім, заінкорпорований, 100 х 40, ім. о. Маркіяна Шашкевича. В 1930 р. о. Шишкович ЧНІ. давав в нас місію.

При церкві є дзвіниця. В церкві є іконостас, спроваджений в 1925 році ціною $850. З боку збудовано стайню на 50 пар коний в 1930 р.

Українська католицька молодь парохії Бруксбі, Саск., під проводом Всеч. о. пароха М. Горошка та Сестер Служебниць П.Н.Д.М., учительок катехизму, 1941 р.

ЦЕРКВА СВ. МИХАЇЛА В ГРОНЛІД, САСК.

Мала деревляна церква збудована літом 1919 року.

Перші поселенці приїхали сюди в 1908 р.—Микита Пелех, Василь Кузьма. В 1909 р. приїхав сюди Григорій Бурлак і другі.

Основниками церкви були: Кость Кручковський, Гр. Бурлак, Петро Бурлак, Ів. Бурлак, Василь Пелех, Антін Кузьма, Микита Кузьма, Кирило Химій. Будова коштувала $1,000. Люди звезли весь матеріял і самі ставили під проводом Луки Корецького.

Першим нашим священиком був тут о Черепаняк.

Парохія має тепер 24 членів. Церква помальована, при ній є дзвіниця і дзвін, який дарували Венямин Хмура і Мих. Ядинник. Кивот купив Куба Горнік.

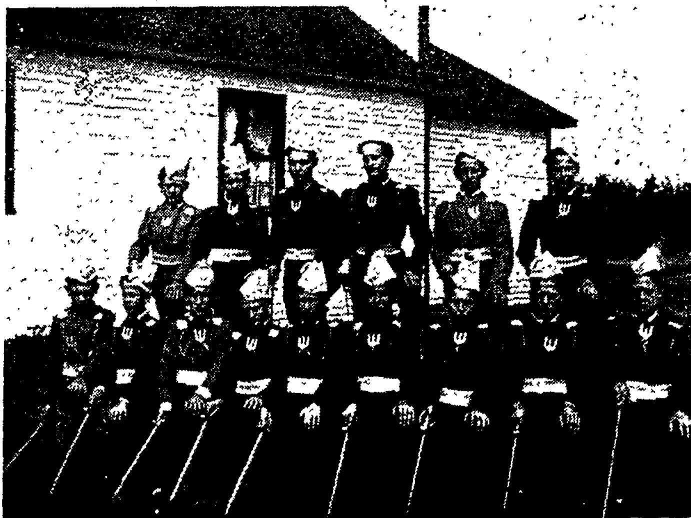

Українські католицькі юнаки в Бруксбі, Саск, 1941 р.

ПАРОХІЯ ВОЗНЕСЕННЯ ГНІХ. В НІПАВІН, САСК.

11 миль на схід від міста Ніпавін на фармі Гр. Пушкаренка є площа для будови церкви і цвинтар. Парохія зорганізована 1939 р., наші поселенці замешкують околицю від 10 літ.

Першим став доїздити сюди о. Н. Демків.

Основниками парохії були: Никола Ґулька і Гр. Пушкаренко, що дарував три акри. Всіх членів тепер 20. Зимою 1940 члени нарізали дощок і будуть будувати церкву. Відправи покищо по хатах.

ЦЕРКВА СВ. ПЕТРА І ПАВЛА В ШИПМЕН, САСК.

50 миль на північний схід від Принц Алберт є Шипмен. Наші люди приїхали сюди тому 15 літ. Перше богослуження правив тут в 1930 р. о. Н. Демків в хаті Василя Басараба.

В 1931 р. збудували церкву. В 1933 поставили Народний Дім, однак автокефальні захопили його, бо не був заінкорпорований. Боротьба почалася в 1936 р. і кудриківці хотіли навіть захопити нашу церкву, але це вже їм не вдалося.

Тепер парохія має 12 членів. Щорічно приїзджають Сестри і вчуть катехизм. В 1939 р. парохія збудувала свій Народний Дім, але злочинці спалили його зі зависти літом 1940 р.

Фелон до церкви купив Василь Соколюк, образ Пречистої постарав Василь Сухораб.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ В МАРЛИН, САСК.

Відправи відбуваються покищо в Народнім Домі. Парохію зорганізував о. Мих. Горошко — членів 25. В 1940 р. була перший раз катехизація дітий.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ В ДЖУНІОР, САСК.

Цілком нове поселення. о. Мих. Горошко відвідує околицю.

Округ Гефорд, Саск.

ЦЕРКВА ПРЕСВ. ЕВХАРИСТІЇ В ГЕФОРД, САСК.

Церква стоїть на двох акрах рівної, вигідної площі в містечку. Парохія є під візванням Пр.

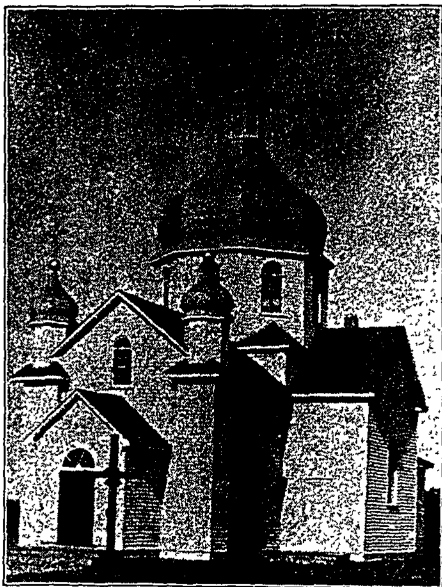

Церква Пресв. Евхаристії в Гефорд, Саск.

Евхаристії, членів 46, дітий близько 100. В мійській школі вчить три українських учителів і один анґлійський. В поблизьких школах в Лост Лейк і Ленглі також вчуть наші учителі.

При церкві є Свічкове брацтво і Апостольство Молитви, зорганізоване 1938 р. Істнує також відділ БУК-а.

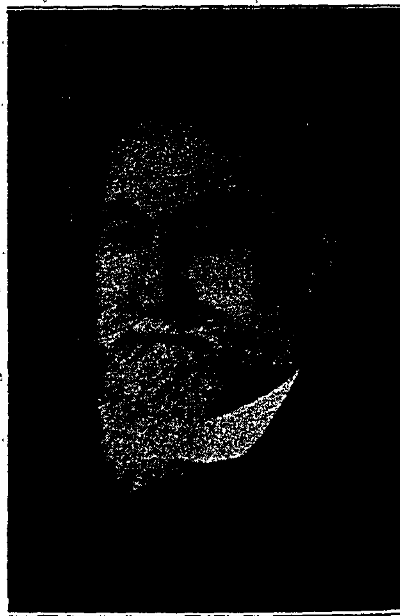

Всеч. о. Н. Дрогомирецький

Членами основниками були: Павло Палагіцький, Теодор Жибчин, Іван Побран, Григорій Зарубяк, Іван Палагіцький, Іван Багнюк, Гнат Бартко, Данило Бойко, Володимир Гривнак, Петро Зарубяк і Іван Ярошак.

Трости і піоніри-будови церкви Пресв. Евхаристії в Гефорд, Саск. Сидять зліва на право: Т. Жибчин, Ів. Побран. П. Палагіцький, о. Н. Дрогомирецький. Тома Бурлак, Ілько Гунчак, Ів. Палагіцький.

Нову церкву збудували в 1917 році на вид хреста, з одною великою банею посередині, а двома малими на фронті. Церква дерevляна, має 3 престоли, мальована. Будував Янішевський, малював Липинський — коштом разом $10,000.

Перші поселенці прийшли сюди в 1905 р. Найбільше місто було тоді Ростерн—65 миль на схід. В 1912 році почали будувати залізну дорогу і тоді наше поселення стало зростати. Так повстало містечко Гефорд і хоча не було ще сталих священиків люди відчули потребу церкви. Першим священиком приїзджав сюди з Фиш Крік о. Андрухович. Потім о. Василевич і о. Крижанівський, ЧСВВ. В 1917 р. Преосвященний Будка прислав молодого і енергічного священика о. Сарматюка до сталої обслуги околиці. І тоді люди взялися щиро до праці, зібрали гроші і збудували гарну церкву, яка стоїть досі. Опісля обслугували околицю ті священики: Филима, П. Каменецький, Кс. Роздольський, за котрого помальовано церкву в середині і куплено хату для священика— о. Н. Демків, і о. Дрогомирецький, за котрого відновлено помешкання для священика, церкву, куплено лавки і збудовано церковну домівку побіч церкви. Церкву посвятив Преосвященний Будка. В 1918 р. була 8-дневна місія під проводом о. Л. Боского, ЧНІ., підчас якої на донос відступників арештовано Преосвященного Будку і о. Боского, однак суд звільнив їх. Преосвященний Ладика відвідав церкву в 1933 і 1936 р. В 1934 р. була 12-дневна місія під проводом о. Труха ЧСВВ, а в 1936 р. відновлення місії під проводом о. Гр. Шишковича, ЧНІ.

Піонірки з теперішними сестрицями церкви в Гефорд, Саск.
Зліва на право: пп. Катр. Пєцова, Ол. Бурлак, Вас. Зибчин, Мр. Черній, Парася Гунчак.

В 1938 р. парохія обходила 950-літний ювілей Хрещення України, а в 1940 р. була 8-дневна місія під проводом о. В. Краєвського, ЧНІ. В 1937 р. прибув з України о. М. Горошко, що був помічним священиком в Гефорд і оснував Українське Католицьке Юнацтво (УКЮ).

Парохія має цвинтар, 2 акри землі, пів милі за містом.

Парохіяльна домівка є побіч церкви, 35 х 20, збудована 1939 р., під зарядом урядників парохії. В домівці є сходини УКЮ, що мають 62 членів, БУК-а, є проби представлень, співу, ріжні підприняття.

ЦЕРКВА ВОВЕДЕННЯ ПРЕЧ. ДІВИ МАРІЇ БІЛЯ ВЕЛИЧКА

Стоїть на триакровій площі, яку подарував Іван Величко. Звідси й назва. Членів 14, дітий 26 В школі "Русь" вчуть дві наші учительки. При парохії є Свічкове брацтво і відділ УКЮ, що має 34 членів.

Церкву збудували в 1911 р. на вид хреста, з малою банею посередині. Є один престіл і іконостас. Біля церкви є дзвіниця, а далі цвинтар.

Спогади Івана Совишина

Церкву збудували в 1911 р. на фармі Івана Величка. Були то часи, що люди приїзджали зі Старого краю і забирали вільні місця і вже дехто мав навіть сто акрів виробленої землі. А що земля нова і красно родила, кождий чувся щасливим. Лише не доставало одного, а це церкви. Прийде неділя, сходимося то тут, то там. І перша балачка починається про церкву. Українських католицьких священиків було в Канаді мало, то з цего користали всякі пройдисвіти і колотили між людьми всяким дурманом, так що кожді збори розбивалися і найліпші приятелі виходили з них ворогами. Один хотів незалежної церкви, другий православної, третий католицької. І ми добилися свого на саме Благовіщення 1911 року. Було це у второк і день був гарний, весняний, сніг вже стопився, лише десь недесь були ще сліди зими. Отож збори випали щасливо. Прийшло до порозуміння і за почином Ів. Совишина повстав комітет, до котрого увійшли: голова—Іван Совишин, організатор Іван Величко, писар Микита Когут. Комітет зараз взявся до праці. Другого дня поїхали до Редисон і згодили матеріял на будову. Іван Совишин згодився за майстра. Перші фундатори були слідуючі: Іван Величко, Іван Вінтоник, Іван Свідрович, Іван Корміш, Іван Плюта, Іван Яремович, Іван Совишин, Іван Равлик, Іван Цалин, Іван Семко, Ясь Яремович, Никола Петрів, Стефан Бицкал, Михайло Цалинюк, Константин Кузик, Никола Ощипок, Пилип Братко, Юрко Романський, Володислав Гжибовський, Григор Корміш і Дмитро Томин.

Мило було нам усім, коли матеріял привезли на то місце, де мала будуватися церква. В наступну неділю зійшлися туди всі члени. Совишин розклав дошки, щоби кождий видів, як завелика буде церква, всі увійшли в середину, повклякали і молилися, щоби Бог допоміг збудувати святиню, яку залишили в Старім Краю. І молилися щиро. Бог вислухав молитву і на саме Вознесення 1911 р. ми мали перше богослужения, котре правив о. Василевич. Храм церкви мав бути на Благовіщення. Але коли потім прийшов інший заряд, храм перенесли на Воведення.

Церква довгий час стояла записана на трох людий. Але всяка біда чіпалася нас, був клопіт, драчки, а навіть не обійшлося без суду. Отож ми записали церкву на церковну громаду (заінкорпорували) і тепер маємо святий спокій.

ЦЕРКВА СВ. ДУХА В ОРЛІВ, САСК.

Церква стоїть на горбі, серед лісів, 12 миль дороги від залізниці, на красній вичищеній площі. Доїзд догідний. Членів 18, дітий 38. В двох поблизьких школах вчуть наші учителі.

Членами основниками парохії були: Роман Жеребецький, Іван Шевчук, Діоніз Дідич, Іван Бойко, Василь Подолюк, Василь Мамчур, Онуфрій Свистун, Никола Боклащук, Іван Свистун, Василь Луцик, Михайло Якимчук, Стефан Теслюк, Михайло Скопик, Кипріян Олійник, Стефан Хоміцький, Ілько Подолюк, Луць Возняк, Павло Шевчук, Стефан Матвіїшин, Василь Жеребецький. Всі горнулися до церкви як одна родина. Коли Ст. Теслюкови померла маленька дитина, зачали думати, де її похоронити. Зійшлися люди і вибрали площу на цвинтар. Там збудували потім церкву в 1910 році, 40 х 30. Майстром при будові був Петро Котельмах а всі помагали спільно. Церква з дощок, помальована, має 2 престоли і хори. Все коштує $2,800.

Всі підприємства парохіяльні є в Орлів школі.

Церква св. Духа в Орлів (коло Кридор), Саск. Парохіяльний цвинтар.

Піонірі і теперішні трости церкви св. Духа, Орлів, Саск. (коло Кридор). з о. парохом Н. Дрогомирецьким.

Площа церковна має 4 акри землі, на ній є цвинтар.

Першу відправу мав в церкві о. Василевич в 1910 році, а потім майже всі перші священики по черзі відвідали нашу церкву.

Церкву посвятив Преосвященний Ладика 4 червня 1933 р.

Подав Онуфрій Свистун.

ЦЕРКВА СВ. ДИМИТРІЯ В КРИДОР, САСК.

Церква стоїть на високім горбі, на двоакровій площі, яку подарував Ол. Воробець. Площа чиста, красна, доступ вигідний. Членів 37, дітий 88—в містечку є вища школа а на фармах школи "Украіна," "Збараж" і "Запороже", де вчуть наші учителі. При церкві є Свічкове Брацтво, Апостольство Молитви, засноване в 1936 р.—БУК і УКЮ.

Члени основники парохії є: Петро Харко, Теодор Луцик, Юстин Воробець, Михайло Харко, Стефан Романюк, Григорій Саганський, Пилип Саганський, Ол. Воробець. Парохію основано в 1910 році, церкву будував Григорій Саганський з помочею парохіян. Вона деревляна, має одну баню посередині, помальована, має один престіл, простора— кошти $2,000.

Околицю замешкують люди з Сокальщини і вони зараз по приїзді збудували церкву. Площу подарував Ол. Воробець і церкву поставили в 1910

Піонірки будови церкви в Кридор, Саск., з теперішними сестрицями.

ЦЕРКВА СВ. о. НИКОЛАЯ БІЛЯ ПАРХОМИ

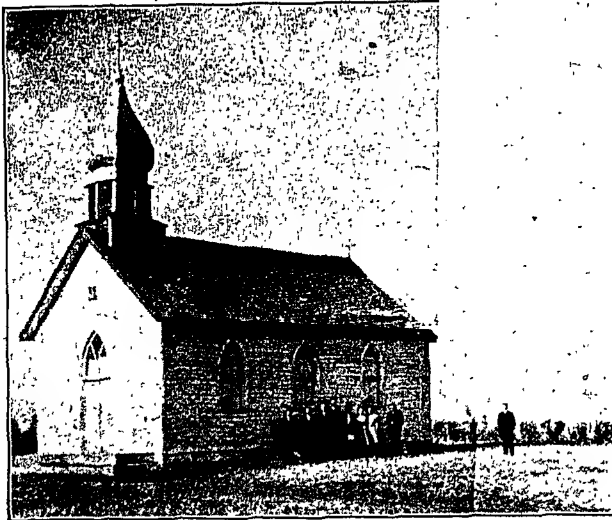

Церква св. Димитрія в Кридор, Саск. Біля церкви стоїть Всеч. о. Н. Дрогомирецький.

році. До 1917 року, коли прийшов сталий священик, околицю відвідували по черзі: о. Василевич, о. Крижановський, ЧСВВ, о. Кузьма, котрий дарував для парохії гарну бібліотеку з 150 книжок— о. Черепаняк, о. Роздольський, о. Шумський, а від 1917 о. Сарматюк, о. Филима, о. П. Каменецький, о. Кс. Роздольський, о. Н. Демків, о. Горошко, о. Дрогомирецький. В 1919 році церкву відвідав Преосвященний Будка.

При церкві стоїть мурована дзвіниця ,що коштувала $1,350. Є три дзвони. В містечку Кридор церква має 5 лотів, де намічується будова нової церкви.

При церкві є цвинтар.

Церква стоїть на 4-акровій площі посеред нашого поселення, доїзд добрий. Членів 20, дітий 43. В школі "Угринів" вчить наш учитель. При парохії є відділ УКЮ.

В 1909 році збудували тут найстаршу в цій околиці малу деревляну церковцю члени основники: Семен Пархома, Стефан Кашуба, Йосафат Козак, Теодор Войтюк, Ілько Чабан, Юрко Харко, Іван Смаль, Петро Сліпчук.

В 1928 році на місце старої церкви збудували нову деревляну з одною банею посередині, обширну. В церкві є один престіл. Кошти будови $3,000.

В 1940 році помалював церкву в середині арт. Брик, коштом $350.

В 1933 р. церкву відвідав Преосвященний Ладика. До старої церкви доїзджали всі наші перші священики— до нової отці з Гефорд.

При церкві є дзвіниця і два дзвони. Цвинтар при церкві.

ЦЕРКВА СВ. МИХАЇЛА В КРИДОР-СІЧ

Церква стоїть на горбоватій двоакровій площі в осередку парохії, доїзд добрий. Членів 14, дітий 36. В школі "Січ" вчить наш учитель. При церкві є Свічкове Брацтво мужчин і женщин.

Члени основники були: Яків Садловський, Василь Бабійчук, Никола Павелко, Єронім Гайдукевич, Теодор Насевич, Петро Кулик, Теодор Садловський, Андрій Садловський, Стефан Марчук, Гриць Цьона, Дмитро Гарасимко, Іван Санчук, Семко Буй, Василь Роцук, Михайло Ганіщак, Тома Полос, Василь Колодій, Стах Насевич, Михайло Лозовчук.

Церкву будували парохіяни самі в 1937 році. Церква обширна 50 x 20, на вид хреста, з банею посередині, деревляна і помальована. Престіл один.

Люди замешкали околицю в 1916 році і з початку ходили до церкви св. Димитрія в Кридор.

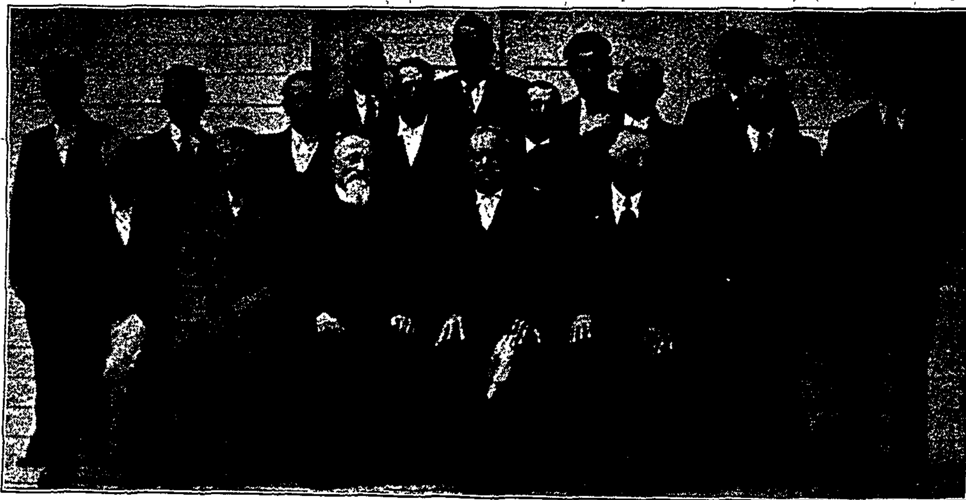

Піоніри будови церкви в Кридор, Саск., з теперішними тростами і о. Н. Дрогомирецьким, парохом.

Коли доробилися, бажали стати повними членами парохії в Кридор. Тоді кридорці забажали від них уділів в сумі $25. Вони радніше збудували власну церкву. Будову почали в 1934 році. Угольний камінь посвятив Преосвященний Ладика в 1937 році.

Цвинтар є три милі від церкви на горбовині. Кошти будови церкви $3,000.

ЦЕРКВА СВ. ПЕТРА І ПАВЛА В АЛБЕРТАВН, САСК.

Церква стоїть на півтора-акровій площі, рівній, чистій, в осередку парохії, 9 миль від почти Албертавн, 15 миль від Гефорд, доступ вигідний. Членів 17, дітий 43. В двох школах: "Албертавн" і "Ленкестер" вчуть наші учителі. При церкві є свічкове брацтво мущин і женщин.

Члени основники є: Яків Климчук, Йосиф Климчук, Василь Климчук, Михайло Топорівський, Луць Топорівський, Василь Кучера, Іван Дума, Федір Лалищук. Церкву будував Вас. Климчук в 1927 році— будинок звичайний, без бань. Церква мальована знадвору в 1936 році. Є один престіл. Церкву обслугували отці: Роздольський, Демків і Дрогомирецький.

В 1912 році Яків Климчук подарував площу і в спілці з латинниками збудували церкву. Однак коли латинники довідалися, що церква інкорпорована на нашу парохію, в ночі перетягнули будинок на свою площу. Почався судовий процес. Однак Преосвященний Паскаль, римо-католицький епископ з Принц Алберт вмішався в справу, дав гроші, щоби сплатити українцям. За ці гроші на старій площі збудовано нову церкву 1927 р.

Цвинтар біля Церкви посвятив о. Кс. Роздольський.

ЦЕРКВА СВ. ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ В АЛТИКЕЙН, САСК.

Стоїть на рівній, очищеній, двоакровій площі, в осередку нашої парохії, доступ догідний. Членів 26, дітий 37. В школі "Орел" вчить наш учитель. При церкві є Свічкові Брацтва.

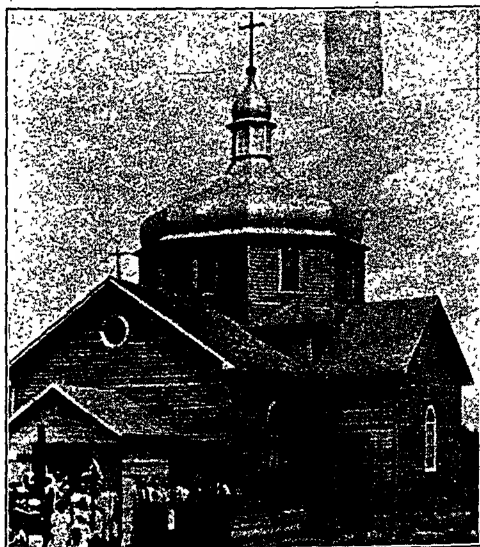

Церква св. Івана Хрестителя в Алтикейн, Саск.

В 1916 році члени основники: Василь Іванчина, Іван Коцылій, Василь Дубик, Федь Коссак, Михайло Прокіп, Петро Давидович, Юрій Бицкал, Р. Никифорук, І. Санчук, Ів. Москалик, К. Жовток і В. Булітний—збудували маленьку дерев'яну церковцю. В 1932 році рішено церкву інкорпорувати, але писар парохії Юрко Бицкал затримав запис а опісля деяких збунтував і почалася колотня, яка довела до церковного процесу. В 1938 р. наші парохіяни згодилися сплатити збунтованим за роботу і матеріял. Усталено суму $400. Та заки люди зложили гроші, Юрко Бицкал відібрав від адвоката Стечишина перепис церкви і зажадав більше сплати. Щоби не вдаватися в дальші процеси, наші вірні купили в 1939 році нову площу від СПР, заінкорпорували і почали будову цілком нової, просторої церкви, котру збудував майстер Вас. Козловський з дерева, 52 х 36, з банею посередині, критою бляхою. Є один престіл, кошти досі $1,200.

Стару церкву відвідав в 1933 р. Преосвященний Ладика, в новій мав місію о. В. Краєвський ЧНІ. в 1940 році.

При церкві є цвинтар.

ЦЕРКВА ВОЗНЕСЕННЯ Г.Н.І.Х. У ВИТКОВІ, САСК.

На горбоватій площі, пів милі від містечка Витків, в середині парохії стоїть наша церква. Доступ вигідний. Членів 22, дітий 37. В мійській школі, в школах на фармах: "Гатерлі" і "Просвіта" вчуть наші учителі.

Церкву збудували в 1916 році з бервен. Будинок звичайний, на вид хати, з малою захристією, один престіл. Церкву мали в своїм посіданню драпаківці. Від них відкупили її в 1921 році за $290 наші члени основники: Іван Войтович, Василь Войтович, Стах Мархевка, Стефан Гаврилюк, Василь Деміон, Семен Дикий, Іван Равлик, Стефан Ковальчук, Василь Кусик, Тома Стащук, Лука Лемеха і Андрій Тимофійчук. Перше богослуження в цій околиці мав о. Йосиф Филима. Потім обслугували нашу парохію отці: П. Каменецький, Роздольський, Н. Демків, а від 1934 р. Дрогомирецький. В 1933 р. відвідав церкву Преосвященний Ладика а в 1934 мав 8-дневну місію о. Трух, ЧСВВ.

Шість миль від церкви, на фармі Томи Стащука, є наш цвинтар, один акер землі.

В містечку Витків є церковна домівка вартости $2,500.

Церковний Дім

Істнує як Читальня ім. Тараса Шевченка. Куплено будинок в 1936 р. і переороблено з крамниці. Розмір будови 50 х 26. Всі приходи ідуть на добро церкви, котру задумують будувати в містечку. Є сценерія, гардероба і бібліотека. В 1939 році були в цім домі 3 концерти, 4 представлення. При читальні працює Жіноче товариство ім. Ольги Бесарабової і УКЮ.

Округ Альвена, Саск.

ЦЕРКВА СВ. АРХИСТРАТИГА МИХАІЛА В АЛЬВЕНІ (МІСТО), САСК.

Перші поселенці приїхали сюди вже в 1900 році і вже в 1910 р., коли Митрополит Шептицький відвідав цю околицю, були тут наші церкви.

Всеч. о. М. Оленьчук

Перші святині були з бервен, малі, для конечної потреби. Теперішні церкви великі, пишні, стилеві, мальовані і прикрашені. В тих перших часах

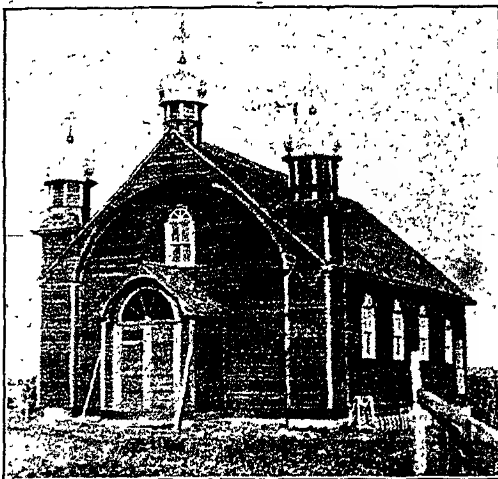

Нова церква св. Архистратига Михаїла в місті Альвені

росли скрізь ліси, поперетинані мочарами, без битих доріг. Тепер через Альвену іде залізниця, дороги і доступ догідний з усіх сторін.

Округ обслугували такі священики: о. Жолдак, перший наш священик і секретар Митрополита— о. Строцький, о. Крижановський, ЧСВВ, о. Дидик, ЧСВВ, о. Андрухович, о. Черепаняк, о. Роздольський, о. Василевич, о. Шумський, о. П. Каменецький, о. Пасічник, о. Филима, о. Федоронько, о. Семчук, о. Демків, о. Коцаба, о. Оленьчук.

В місті будова церкви почалася літом 1939 р., під візванням св. Арх. Михаїла. Основниками цеї парохії є: Ст. Романко, І. Ящишин, Й. Яблонський, А. Байда, Ст. Юзик, М. Грицак — всі з міста. Церква є на виднім місці напроти стації.

Будову розпочали в 1939 р., в 1941 є майже на укінченню. Довга 50 стіп, широка 30 стіп. Никола Жарий, будівничий. Гаврищук, коваль, виробив хрести на бані. о. М. Оленьчук, парох.

Трости: Йосиф Яблонський, Стефан Романко, Ілько Ящишин, Михайло Кирилюк, секр. фін., Мих. Грицак, касієр, Мих. Трач, секр. рекорд. Д. А. Байда і Никола Юзик— контрольори. Михайло Сороківський— колектор. Й. Яблонський — дяк, Андрій Байда і Никола Шавага—старші братя.

ЦЕРКВА УСПЕННЯ МАТЕРІ БОЖОЇ В АЛЬВЕНІ (ФАРМИ), САСК.

На рівній, видній площі в осередку наших хліборобів стоїть одна з найкращих деревляних і найбільших церков Саскачевану— на фармах коло Гаврищука, 4 милі від міста і висотою та пишністю своєї бані видніє далеко і широко. Членів 38 родин, дітий 100. Церква під візванням Успення Матері Божої і на празник, котрий є заразом відпустом, приїзджають вірні здалека. Простора площа перед церквою все тоді заповнена возами, самоходами і людьми. В куті тої площі є великий Парохіяльний Дім Просвіти, котрий дійсно служить релігійно-народним потребам мас. На другому боці церкви, на цвинтарі, є капличка, збудована Н. Чижиком, в котрій є прегарний образ Пречистої зі Старого краю.

При церкві є: Свічкове Братцво, Сестрицтво, БУК. Основниками парохії були: Н. Чижик, Т. Козак, Д. Скакун, А. Гаврищук, І. Кінаш, Ст. Юзик. Стару церкву збудували зараз на початках поселення, коли самі ще мешкали в землянках і праця на ріллі доперва наладнувалася. Нову церкву — величаву на всю околицю— збудували в 1923 р. за о. Й. Филими, коштом $12,000. Церква має одну високу і гарно викінчену баню, посередині, а дві малі з фронту, мальована знадвору, і в середині. Внутрі є головний і два бічні престоли, лавки і всі церковні річи.

Перша церква була з бервен і стояла недалеко теперішної нової. Альвена все була вірна — агітація сектантів ніколи тут не вкорінилася. Були дуже сильні спроби розагітувати і пірвати людий у вир ненависти, але всі ці спроби стрінулися з рішучим відпором чесних і сталих ґаздів з Альвени. Це поселенці головно з Борщівського повіту, з Озерян і околиці. Першим священиком, що приїхав в ці сторони і заспокоював їх духовні по-

треби, був о. Жолдак. Часи були тоді дійсно тяжкі, як звичайно на початках—часто бракувало найконечніших річий.

Потім приїхали Отці Василіяни і незабутний о. Філяс заложив монастир, збудував будинок і

Церква Успення Матері Божої коло Гаврищуків

зачав господарити на землі, котру тепер уживає напроти церкви родина Ількевичів. Відтак Отці Василіяни перенеслися до Альберти а монастир продали на дім для священика. Це була велика хата на сім кімнат і коли парохом був о. Федоронько, який з приводу душпастирських потреб часто мусів їздити тижнями по околиці— його жена, що сама мусіла той час перебувати дома, не злюбила тої великої хати, а що була дуже ощадна перенесла помешкання до міста, до найманої хати в Й. Яблонського. Так було вигіднійше для пані Федоронько, а парохіяни перемінили залишену хату на домівку, де надто часто стали відбуватися танці і забави. Вислідом того стану було, що хата згоріла, а люди поділилися гріхами,— ці що заплатили Отцям Василіянам за ту хату, коли парохія не мала гроший на купно. З десять акрів, котрі також продали разом з хатою Отці Василіяни, залишаючи Альвену, зробили цвинтар.

Теперішну церкву збудовано за о. Филими. В 1925 р. посвятив її Преосвященний Будка, а в 1929 р. відвідав її Преосвященний Ладика. При церкві зараз на полудне тягнеться цвинтар, на західнім боці є дзвіниця, вся площа має 5 акрів—на північній части є Дім Просвіти.

Парохіяльний Дім Просвіти.

Збудований 1932 р. за о. Семчука, в будівельнім комітеті були тоді і щиро працювали М. Задворний, Н. Царук, І. Козак, І. Кінаш та другі. Дім має 70 x 35, є сцена, куртини, гардероба, бібліотека. Приходи ідуть на добро церкви. В 1939 р. було в цім домі 1 представлення, 1 концерт, 2 виклади. В домі приміщуються: Жіноче товариство 28 членів і БУК.

Цвинтарів два—старий і новий. Старий цвинтар півтора милі від церкви, новий зараз на полудне за церквою.

ЦЕРКВА ВОЗНЕСЕННЯ Г.Н.І.Х. В ЛАНІВЦЯХ, САСК.

Парохія Вознесення має прегарну церкву, дуже красно викінчену в середині з гарним іконостасом і образами—роботи Ст. Меуша. Церква стоїть на рівній площі, на північ від неї Парохіяльний Дім Просвіти, на схід пів милі цвинтар. Парохія має свою фарму, на котрій якраз стоїть церква, в осередку наших хліборобів. Ланівці боком опираються на захід о ріку Саскачеван — до міста Альвени 8 миль, до стації Сматс 7 миль. Від Саскатуну 50 миль. Дороги добрі.

На самих початках 35 фармерів закупили фарму для парохії, тепер членів є 57—дітий 100. При парохії є Свічкове Брацтво, Сестриці і БУК. Члени основники були: Ст. Лозинський, Н. Лозинський, П. Жарий, М. Сливка, Г. Стадник, П. Стадник, П. Бажовський, Н. Овчар, С. Ременда, К. Галабура, С. Корпан, Ф. Щербань, Д. Мойсеюк, Я. Возняк, О. Васильців, Р. Федорів, М. Щигловський, А. Банковий, О. Візнюк, М. Свідзінський, П. Курмей, Й. Сікорський. Цей останний скоро перейшов до серафимців і навіть був їх духовником якийсь час, парохії робив богато клопоту.

З приводу інкорпорації був процес за о. Семчука в 1933/35. Розпочали цей процес три одиниці під впливом одного учителя. Много тяжко запрацьованого гроша мусіло тоді піти. Через два роки

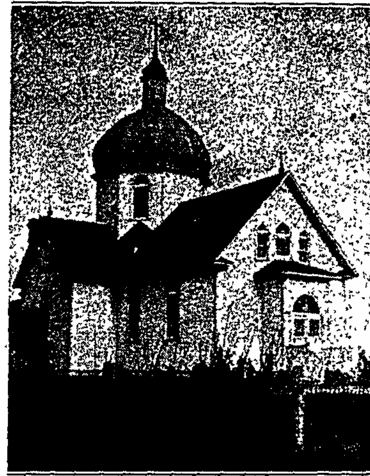

Церква Вознесення Г.Н.І.Х. в Ланівцях

тягнувся коштовний процес, що змагав по стороні позиваючих до захоплення церкви і піддання її секті кудриківців. Однак ці непримиримі одиниці процес програли, а церква, як була передше нашою,так і на дальше остала нашою церквою і в нашому посіданні. Із цих двох противників двох уже померло, а один окалічів.

Парохія основана і першу церкву збудували в 1906 році, а нову церкву збудували 1918 року коштом $8,000. Церква деревляна, середної величини, має гарну середну баню, мальована в середині і знадвору. Має головний вівтар і два бічні.

Преосвященний Ладика відвідав цю парохію в 1932 році і посвятив церкву. При церкві є дзві-

ниця, та 3 дзвони. Парохіяльною фармою завідує церковний заряд— приходи ідуть на добро церкви.

Парохіяльний Дім Просвіти ім. Тараса Шевченка.

Заложений 1927 р. за почином членів церкви. Має 60 x 20, з дерева, є сценерія, куртини, ґардероба, бібліотека. Визичають книжки, дають представлення і концерти та виклади. В 1939 р. було 7 представлень, 4 концерти, 4 виклади. При домі істнує Жіноче товариство і БУК.

Цвинтар.

Пів милі від церкви, в 1904 р. посвятив разом з місцем під церкву о. Созонт Дидик, ЧСВВ— місце огороджене і у взірцевім порядку.

ЦЕРКВА РІЗДВА СВ. ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ НА ПРИЙМОВІМ, САСК.

Церква стоїть під візванням Різдва св. Івана Хрестителя на рівній, очищеній площі 10 акрів. Від залізниці дві милі, від міста Вонди 8 миль, від Саскатуну 40 миль. Дороги добрі.

Членів 45, дітий 120. При церкві є Свічкове Брацтво, Сестриці мають 46 членів і БУК.

Першу церкву збудували на цім місці 1905 року— отже на самих початках нашого поселення в околиці. Площа займала тоді 15 акрів. Потім, коли настав рух автокефалії, деякі хиткійші стали намагатися завести до церкви автокефального духовника. Але всі намагання стрінулись з рішучим відпором вірних. І тоді на сам латинський Великдень 1925 р. церква згоріла—з невідомих причин. Відступники скористали з тої нагоди, щоби дістати одну трету асекурації і парохіяни добровільно відступили їм 5 акрів землі. На оставших 10 акрах вірні збудували величаву церкву а в 1927 р. заінкорпорували. По відступленні тої третини, провід в парохії вели П. Рипчинський, В. Шавага, Д. Турчиняк, І. Дзядик. Нову церкву збудували в 1926 році коштом $11,000. Будував той самий будівничий, що будував в Альвені і на Ланівцях— Е. Слонецький. Церква висока, одна висока і повна баня посередині, дві малі спереду. Будинок з дощок. Внутрі є три престоли, головний і два бічні роботи Ст. Меуша, красно різьблені і золочені.

Церква св. Івана Хрестителя на Приймовім, Саск.

В 1932 році Преосвященний Ладика посвятив церкву і вівтар.

Зараз попри церкву є Церковний Дім, а дальше цвинтар. На захід стоїть дзвіниця з одним дзвоном.

Церковний Дім Просвіти ім. Митрополита А. Шептицького.

Заложили члени парохії в 1934 р. за о. Семчука. Перебудували давний будинок, що служив мешканням для одного з перших парохів о. Василевича і о. Черепаняка. Дім має сценерію, куртини, ґардеробу. Приходи ідуть на добро церкви. При домі істнує БУК. В 1939 році було там 3 представлення і 2 концерти.

Цвинтар

200 сяжнів від церкви, доїзд догідний, 2 акри землі. Посвятив ще в 1905 році о. С. Дидик, ЧСВВ. Хрести огорожа і гроби в порядку.

* * *

Всю землю 16 акрів подарував для парохії ґазда Іван Приййма. Звідси парохія приняла своє імя: На Приймовім, і це вічна памятка для його імени і нерукотворний памятник для жертводавця.

ЦЕРКВА СВ. АПОСТОЛІВ ПЕТРА І ПАВЛА КОЛО БОДНАРІВ, САСК.

Церква є під покровом св. Петра і Павла (Вонда, Саск.)—почта є або Прудгом, або Вонда, або Альвена, бо парохія лежить якраз посередині. Площа під церквою рівна, очищена, 2 акри землі, до залізниці в Альвені півсема милі, до Сматс 7 миль, дороги добрі, доступні, церква посередині наших поселенців.

Стара церква стояла в північнім кінці фарми, нова стоїть в полудневім, напроти школи. Тому, що фарма належала до Боднара, названо парохію тим іменем—Боднарі. Членів 14, дітий 50. При церкві є Свічкове Брацтво і Сестриці. Основниками були: Л. Свідзінський, Ф. Боднар, Н. Білоросюк, Ст. Рипчинський, І. Стахняк, Н. Ковпак.

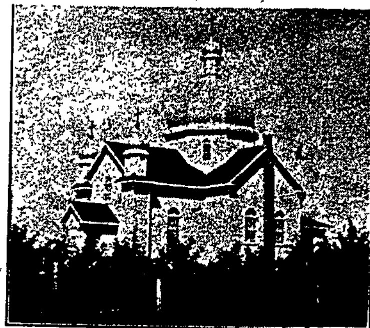

Церква св. Ап. Петра і Павла коло Боднарів. Саск

Нову церкву збудували в 1936 р. з дощок, одна велика баня посередині і дві малі з фронту. Будував Й. Янушевський коштом $3,500. Внутрі є головний вівтар і кілька лавок.

Першу церкву збудували в 1909 році з бервен, потім зверху оббили дошками. Ті перші основники були: В. Стус, П. Боднар, Ст. Мантика, Кирило Гнатик, П. Ковбель і майже всі вже повмирали. Ту першу церкву поблагословив о. Андрухович. Біля церкви є дзвіниця з одним дзвоном.

Цвинтар

Від церкви пів милі на північ, добрий доїзд, 2 акри землі. Землю дарував Никола Ковпак в 1908 році, а посвятив о. Андрухович.

ЦЕРКВА ПОКРОВИ ПРЕЧ. ДІВИ МАРІЇ В СЕЙНТ ДЖУЛІЄН, САСК.

Церква св. Покрови стоїть на горбі, частинно залісненім. До залізниці 7 миль, до міста Вакав 15 миль. Почта С. Джуліен, Саск. Дороги доступні, церква є в осередку наших фармарів.

Членів 8, дітей 35. Колись в С. Джуліен була велика наша парохія, але в 1918-20 роках почалася нагальна агітація проти нашої церкви, котрій провід дав один із наших місцевих людей. Ворожнеча пішла із цього, що він забажав, щоб Преосвященний Будка висвятив його. Преосвященний знав його добре й тому відмовився його висвячувати. З цього повстала ворожнеча. До нього долучилися учителі,робили збори за зборами, аж кінець-кінців вони підступом і підмовами таки усунули з нашої церкви нашого священика, а увели туди автокефального. Ці тодішні збори, то притча во язиціх. Люди досі не можуть позабути, як агітатори казали чужим людям вписуватися а потім зараз при помочі тих чужих переводили голосовання і криком та вигуками затишували наших вірних людий. Так захопили нашу церкву, великий церковний дім і цвинтар. Недавно ще перед тою старою церквою, стояв місійний хрест з датою і іменем Отців Василіян, котрі в тій церкві мали св. Місію. З церквою і домом потягнули загал родин, остало сім твердих як криця і вірних як золото родин О. Цалинюка, Я. Якимчука, М. Савіцького, А. Куна, А. Боднарчука, Ф. Наливайка, Д. Боднарчука, І. Цвіка і других, що не маліють, але більшають з літами. Вони це в 1926 році дістали дар 2 акрів землі від Чижа, заінкорпорували і збудували церкву з дощок, кращу від старої, з одною гарною, стрункою банею, коштом $3,500. Церква мальована в середині і назовні.

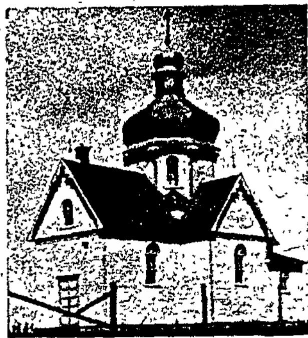

Церква Покрови Матері Божої в Ст. Джуліен, Саск.

Стару церкву збудували ще 1903 року і вона була католицька. Коли появилася в Канаді серафимщина, Гриць Пігач, місцевий фармар дався викропити на серафимського духовника і якийсь час дійствував, захопивши церкву. Потім справа Пігача впала і він сам відрікся свого кроплення та став дальше фармерувати. Тоді в 1909 році збудували нову церкву, котру посвячував на початках будови о. Андрухович. Коли серафимці розійшлися, продали стару церкву і пристали до тої, яку збудовано за о. Андруховича. Так було до 1918 року і всі сто родин належали до одної церкви. Тоді один із наших місцевих, що про него ми вже вище згадували, разом із одним учителем і двома фармарями, підмовили наших людей і спершу спровадили до нашої церкви якихсь царських православних духовників, а по якомусь часі різного роду автокефальних духовників. Саме, коли ці останні почали вешгатися, коло нашої кольонії, настали для нас найсумніші часи. Були такі часи, що при нашій церкві й парохії остало всього кілька родин. Та ми перетревали все те й витримали і не заломалися. До 1926 р. ми були без церкви. Тоді збудували ми, невелику, але стилеву церкву, що її відвідав Кир Василій в 1933 р.

Цвинтар

Зараз при церкві є цвинтар, котрий посвятив о. Федоронько, на горбі, до сонця, огороджений і в цвітах літом, в розі, де збігаються чотири дороги.

ЦЕРКВА ПРЕСВ. ТРОЙЦІ В СОКАЛІ, САСК.

Парохія Пресв. Тройці перейшла майже ту саму долю, що сусідна на С. Джуліен. Колись велика і сильна, 72 родин членами, через агітацію царських православних духовників, потім автокефальних, а вкінці байбельників та їхніх союзників—большевиків, розійшлася і стопніла. Колись була велика читальня при церкві, церква одна з перших в околиці мала всі гарні церковні річи зі старого краю —але вперті і зарозумілі люди не хотіли інкорпорувати. Вислідом того було, що всі хотіли проводити і приказувати, ніхто не слухав, бо кождий уважав себе паном від нікого і від нічого незалежним—і майно пропало.

В 1927 році згоріла читальня.

А в осени 1939 згоріла старенька церква, що хилилась до упадку а ніхто направляти не хотів, бо казав, то не наша а його церква—отого фармара, що не хоче відписатись... В церкві згоріли всі річи до тла—остались тільки збоку два дзвони на дзвіниці.

То є прямий вислід зарозумілости і браку віри громади, що не хотіла заінкорпорувати свого майна і в котрій кождий мудрував, а ніхто не хотів працювати.

Площа церкви похила, нерівна, до залізниці і міста Вакав 12 миль. Дороги невигідні.

Церкву збудували в 1904 році з бервен і оббили потім дошками, мала одну малу баню і один вівтар. Від року 1919 до 1925 був процес за церкву, котру хотіли захопити сектанти і завести в ній православія, так як на С. Джуліен. Однак тому, що церква була на приватній землі, остало по старому. Українці католики мимо всіх тих лих все таки остались найбільше суцільною групою в тій околиці, бо інші розбіглись потім і подробились, аж оконечно втонули в безвірстві комунізму. І

так на Сокалі найкраще видно, як православія підготовляло і улекшувало дорогу безбожницькому комунізмові в українських оселях. Католицьких родин все таки остало при церкві 14. Церква була на фармі Ф. Равлика а він не хотів ніяк церкви відписати на інкорпорацію. Тому по процесі вірні люди говорили: "То Равликова церква -не наша."

Преосвященний Ладика відвідав церкву в 1932 році.

Цвинтар

Через дорогу від церкви є цвинтар на фармі П. Мамчура, також невідписаний. І люди також говорили "Мамчурів цвинтар." На цім цвинтарі хоронили всіх—навіть вішальників, бо контролю над ним мав тільки власник, а не церква і віруючі. Цвинтар має 2 акри і хто заплатив власникові, того там ховали. Було так, що людий цілком неприналежних до церкви привозили і ховали на тім цвинтарі і навіть дзвони їм дзвонили— або тлінні останки самогубців, котрих на жаднім цвинтарі орґанізовані громади не хотіли приняти. На тім цвинтарі є гроби з хрестами і без хрестів, деякі мають стовпики.

Сокаль є німим доказом, що діється і який кінець тих, котрі не хочуть узнати правної власти в своїй церкві і хоча явно з нею не зривають, все таки бодай половично проти неї діють не заінкорпорувавши церковного майна як слід. Там нема ладу, майно іде в нівець, лишається незгода і безвіря, нарід роздроблюється і гине. Всемогучий Бог тяжко буде судити всіх тих, що завинили і спричинили той стан.

Зі Сокаля походить Сестра Маріянна, що має університетський степень.

Округ Саскатун, Саск.

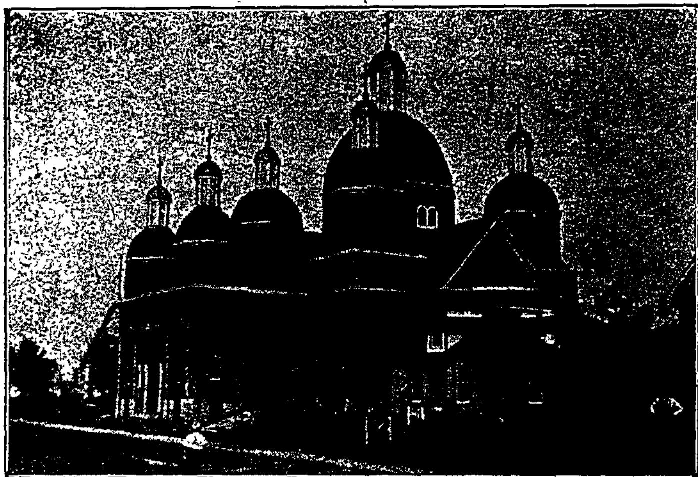

Нова церква св. Юрія в Саскатуні, Саск.

Всеч. о. М. Т. Пелех.

ЦЕРКВА СВ. ЮРІЯ В САСКАТУНІ, САСК.

Парохія св. Юрія має церкву нову, муровану, в осередку наших людий, в північній частині міста, на горбі. Членів 80, дітий 200. До рідної школи ходить 80 дітий, вчуть Сестри Служебниці.

При парохії є: Жіноче товариство, членів 50— БУК, членів 15— Марійський Союз, членів 50 —

Основниками парохії були: Ст. Возняк, Іван Кмець, О. Мильник, Ан. Шах, Ів. Колішир, А. Душко, А. Вітюк, Дм. Романів, Федь Коновальчук, Дм. Гнатюк, Дм. Хоботюк, Н. Кошман, Лев Бурдейний, М. Ковбель, Ів. Ковбель, П. Бадик, Ф. Реґайло, Н. Топоровський, Ів. Богоніс, П. Матвійчук, Гр. Романів, Гр. Шульган, Мочульський, В. Іваніха. Парохію основано вже на початках нашого поселення— в 1912 році. Перші збори були 29 вересня 1912 р. в домівці Т. Гаґарта. На цих зборах вибрали перший комітет і збірщиків на будову церкви. Заряд був такий: Т. Гаґарт, Федь Реґайло, Гр. Шульган, Дм. Романів, В. Гривнак. На цих зборах зібрали перших $179.25 на будову церкви.

В році 1917 купили будинок римо-католицької церкви за $500, а в 1939 продали цей будинок знова за $500 і зачали будувати нову, муровану, на сім бань.

Перший священик, що правив в Саскатуні, був о. М. Кузьма.

о. Роман Крупа будував Парохіяльний Дім Просвіти.

За о. П. Каменецького в 1917 р. купили церкву.

За о. М. Пелеха збудували нову муровану церкву. Він постарався о звільнення від податку для Парохіяльного Дому і монастиря Сестер. Поправлено мешкання для священика.

В 1918 р. Преосвященний Будка поблагословив церкву.

Парохіяльний Дім Просвіти стоїть зараз при церкві, деревляний 40 х 90, має сцену, куртини,

п. Орест Жеребко, посол до провінціонального парляменту в Ріджайні, Саск.

Жіноче Тов. св. Княгині Ольги при церкві св. Юрія в Саскатуні. Сидять, пані: Ю. Кмєць, Щудлик, о. М. Пелех, парох; Григоряк, Жеребецька. Стоять зліва: пані Патола, Ремеда, Лоточинська.

Головний Заряд парохії св. Юрія в Саскатуні, Саск., з о. М. Т. Пелехом, парохом. Теперішний Заряд побудував при помочі вірних красну нову церкву.

п. Ст. Кравчик, директор прилюдної школи, посол до провінціонального парляменту в Вінніпегу, Ман.

ґардеробу і бібліотеку. Богато працювали тут Ст. Возняк, Ів. Кмець, О. Мельник. Заряд один з церквою. Гроші ідуть на добро церкви. В Домі міститься рідна школа, дають представлення, виклади і концерти. В 1939 р. було 40 представлень, 15 концертів. При Домі працює Аматорський Гурток, Марійський Союз і Жіноче товариство.

(Подав о. М. Пелех).

ЦЕРКВА СВ. АПОСТОЛІВ ПЕТРА І ПАВЛА В БОРЩЕВІ, САСК.

Вісім і пів миль на південь від стації Прудгом є наша церква, що тут називають "Борщів." Сама назва показує, що люди тут з Борщівщини. Зачали прибувати сюди вже від 1905 року а вже 1907 будують церковцю. На той час це був дорогий і великий будинок, бо коштував аж $700. А тепер виглядає маленький, дерев'яний будинок, з банею

Аматорський кружок при парохії св. Юрія в Саскатуні, Саск., що брав дуже активну участь в культурно-освітній праці.

на переді. Це церква св. Петра і Павла на Борщеві.

Церква стоїть на двоакровій площі в північно-західнім кутику, при перехрестній дорозі. Тут степ і горби. Коло самої церкви ні корчика, ні деревини. Тому виглядає сумно. Зимою тут заметілі, що світа Божого невидно. Ледви добитися можна досередини. А вітри віють, зривають куряву сніжну і тріщать старі стіни, наче скаржуться на своїх парохіян, що так мають, як дбають — а старі ті стіни і скрипливі...

Всеч. о. П. Криворучка

Основниками парохії були: Павло Жмуд, Йосиф Бойко, Теодор Сідловський, Стефан Буртний, Михайло Шевчук і Андрей Данильчук. З тих тільки два ще остали досі на місці, але зробили добру роботу. В Борщеві не було сварів, ані спорів за віру. І хоча з сусідного Мічем ішла всяка нечисть і навала проти віри, церкви і любови, то вороги не вдіяли нічого— хоча навіть ходили хата в хату. Борщівці всі остали вірними—і честь їм за це!

З початкових 15 родин за 34 роки істнування парохія зросла і має тепер 66 родин, 180 молоді. Пересічно на кожду нашу родину припадає 5 або 6 дітии. І це свідчить про здоровля і животну силу нашого народу.

Церковця просто помальована знадвору і в середині. Є один престіл в церкві. Є дзвіниця і дзвін. Була напроти читальня, але згоріла— мабуть тому, що була на уділах, уділовці взяли гроші з обезпечення, поділилися і розійшлися. Так все діється, коли будинок не є інкорпорований на церкву і коли нема одного заряду для церкви і для дому. Господарять тоді всі, сталого проводу нема, нагоди до сварок много ізза гостин і на підпитю, а танці все відходили. І тому люди змерзили собі таку роботу і так тепер про неї згадують.

Свого часу був хор, який вів один з тутешних учителів. Від учителя на прерії вимагають дуже много і мусить працювати з посвятою. Таких народних провідників і працівників має виховати нам бурса БУК-а в Саскатуні.

Першим нашим священиком в цій околиці був о. Андрухович, він поблагословив церкву і цвинтар літом 1909 року. Потім доїздили на Борщів отці: Дидик, Пасічник, Крупа, Василевич, Й. Бала, Оленьчук, Федоронько, Семчук, Демків, Борис і Криворучка. Літом 1933 року відвідав церкву Преосвященний Ладика. При парохії істнує БУК.

ЦЕРКВА ВОЗНЕСЕННЯ Г.Н.І.Х. В МІЧЕМ, САСК.

Церква Вознесення находиться в самім містечку, в полудневій дільниці, зараз напроти французького костела. В 1918 році українці в Мічем розбилися на два табори і тоді автокефальні забрали нашу церкву. Українці католики залишилися без церкви і якийсь час мали богослуження у французькім костелі, котрий потім відкупили, як французи поставили нову красну церкву. Той будинок наші дещо перебудували, щоби узгіднити з нашим

обрядом і в нім досі правиться. Будинок куплено мабуть в 1922 році за $700. В міжчасі наші вірні не залишили думки будувати гарну нову церкву і на ту ціль закупили навіть площу, котра колись стояла над озером. Тепер озеро висохло і солянка заносить сопухом. Знова треба буде мабуть міняти місце. Парохіяни щорічно роблять ріжні підприняття на будову нової церкви і той час вже недалекий.

Українське поселення в околиці велике. Починається ще в 1907 р. 1912 року будують церкву. Всіх членів було тоді 34 родин. Церкву збудували деревляну на вид хреста, з малою банею.

Першим священиком в тій околиці був о. Андрухович. Тоді священик приїзджав рідко і це відбивалося на душпастирській праці. Люди приїзджали сюди з Городенщини і привозили з собою вже пригожий підклад під радикальну роботу. А повели цю роботу на початках люди без віри, але повні зависти і їди проти всього, що Боже і святе. Відчуваються наслідки тої "роботи" й досі.

Тому що первісна церква на Мічем не була записана як слід, на парохіяльну громаду, але стояла записана на трох людей, то ці три люди не визнаючись добре на записах, чи не розуміючи, спричинили зараз на початках немалий клопіт і непорозуміння. Тільки один з перших урядників, Антін Орищак, остав вірним своїй церкві і таким є досі. 29 літ той чоловік сумлінно служить Богу і Церкві —такому належить честь від людий і Бог надгородить за вірність!

Коли ті три згадані умирали, хотіли сповідатися в католицького священика, як тепер переказують люди. Однак ані один не мав того щастя, щоби на ту хвилю був наш священик десь близько. А навіть їх рідні діти потім грозили і противилися, щоби вони не помирилися з Богом. Кажуть, що син одного з них мав так сказати: Колиб тут прийшов католицький священик, то я одну кулю йому, а одну собі!— Що сектанство дійсно витворило таку ментальність, свідчить потім кровава подія в Йорктоні з 1935 року.

Якими дорогами ішли ці сфанатизовані ненавистю сектанти, свідчить така подія з 1918 року. Коли колотнечі, свари і спори за віру доходили вже вершка, тоді рішили ще раз скликати збори в неділю по різдвяних святах. На тих зборах А. Орищак представив 12 точок, на основі котрих можна було залагодити справу. Присутні годилися на всі точки, крім одної—а саме, щоби церкву не переписувати на парохію, тільки далі нехай стоїть на трох людях. І так на тій точці стали свваритися і нічого тої неділі з нарад не вийшло. Відложили до другої неділі. На цім мітингу 23 членів були за тим, щоби церкву записати на парохію—а 12 проти. Цих 12 були однак так крикливі і напірливі, що для святого спокою присутні рішили відложити справу. На другу неділю сталося таке, що противники нараз зібрали 28 голосів і тоді криком і сваркою переперли своє. А став той оборот можливий тим чином, що підчас того тижня вписали в члени всяких безвірків і відступників, які в нічо святе не вірили і до церкви передтим ніколи не належали. При їх помочі перевели вороти голосовання—а наші добрі люди, як то звичайно в таких справах буває, налякавшись крику і ради святого спокою, усунулись з овиду. Тим дали нагоду сектантам загарбати своє майно.

Тепер наша парохія має 24 родин і 63 дітий. Многі через цю ворожнечу зовсім збайдужніли до всього і ніде не пристали та ніде не ходять. Дбають тільки про шлунок і карман—а діти про танці.

Першим нашим священиком там був о. Андрухович. Потім були отці: Н. М. Декамп, ЧНІ., Пасічник, Крупа, Дрогомирецький, Оленьчук, Й. Бала, Решетило, Сулятицький, Борис, Гуменюк і Криворучка.

Перший раз церкву відвідав Преосвященний Будка в 1914 році. Тоді Преосвященний правив богослужения у французькій церкві в місті, бо заряд вже тоді був неприхильний до свого епископа і тільки на вечірню Преосвященний Будка поїхав до церкви ради людий, котрі просили. А тоді наш епископ мав проповідь, і сказав, що доля такої церкви незавидна.

Другий раз відвідав церкву в Мічем Преосвященний Ладика в 1933 році—в 1937 році Отці Редемптористи давали тут місію.

Пів милі на північ від міста є наш цвинтар, котрий посвятив о. Пасічник ще 1922 року.

* * *

Спогади Антона Орищака

Хочу описати як повстала наша церква в Мічем. Я приїхав 1910 року і вже застав тут церковну організацію. Було їх там 12 членів. Трьох із наших місцевих українських фармерів були тростами. Скарбником і писарем в тодішному часі був Іван Сорока. Того самого року 10 серпня я вписався в члени. Приїздили люди і вписувалися. До осени 1910 року було вже 35 членів. 11 мая 1911 року скликано збори в справі будови. Рішено зараз таки приступити до будови. Члени зложили по $25, а хто не мав, той підписав нот. Тоді мене вибрали скарбовим писарем і я служу громаді урядником вже 29 літ. П. Ганевич будував церкву, а люди помагали. Хто звозив пісок і камінь, а інші працювали руками. До осени церква була готова. Площа, на котрій збудували церкву, була записана на трох урядниках і коли збудували, тоді доперва зачався клопіт. Покійний Іван Сорока каже тоді до мене:— Коби то ми могли яким чином той заряд повалити? Бо той заряд до нічого нездібний, тільки до колотнечі.

Прийшли різдвяні свята і по святах річні збори. Але заряд остав старий, бо ті, що бажали зміни, самі не прийшли на збори.

Так прийшов рік 1918. Я поїхав до покійного Івана Сороки. Він був тоді діловим писарем і я почав з ним говорити, чи не добре булоби уложити для громади статут, бо статута нема і люди не знають, як поступати в громаді. Покійний Сорока каже:— От будемо мати свята, а по святах збори. Уложіть статут для громади, а на зборах предложимо громаді до одобрення.

Я статут уложив, що мав 12 точок, і на річнім мітингу я почав читати. Кожду точку прийняли. Аж прийшла остання 12 точка, в котрій сказано, що до нашої української греко-католицької церкви не сміє увійти жаден інший священик, тільки католицький і церкву треба записати на громаду. Зараз ті, що були тростами, почали колот. До тростів прилучилися ще й другі, інші члени. Дали ми то членам до рішення, чи церква має бути записана на громаду, бо церква не може стояти на трох людях. Почалася колотнеча і не прийшли до жадного заключення. Відложено мітинг на другу неділю. Має бути в Січинській Школі. Приходимо до школи, застаємо повно людий. Ми думали, що люди зійшлися послухати і може дехто хоче впи-

сатися в члени. Розпочався мітинґ і знов колотнеча. Прийшло голосовання і показуеться, що тих 12 членів, що тамтого тижня були проти запису на громаду за той тиждень придбали собі 28 членів всякого рода і віри, пресвитеріян, цареславних і автокефальних. Ми побачили, що буде сварка, а може бійка і суди. Ми сказали, щоби нам сплатили і ми заберемся. І вони сплатили нам а ми купили в містечку Мічем маленьку церковцю від латинників для своїх 20 членів. А тепер ті, що називають себе православними, самі між собою гризуться і нема між ними згоди. Як в нашій церкві є відправи, то многі з них приходять до нашої церкви. А з тих, що робили роздор, остало тільки 6. Я думаю, що той, що між нами українцями зробив такий великий роздор— усі ми знаем, хто він є— не має супокою. Він кидається у всі сторони, щоби тільки совість заглушити...

ЦЕРКВА ЗІСЛАННЯ СВ. ДУХА В БРУНО, САСК.

Церква Зіслання св. Духа і цвинтар находяться разом на триакровій площі при одній поздовжній дорозі, в осередку наших фармарів. Земля тут горбовата, лісів нема, хіба кущі. Церква 4 милі від містечка Бруно, що є німецьким поселенням католиків.

Парохію засновано в 1908 році. Перші основники були: Михайло Жмуд, Бартко Ременда, Василь Стадник і Юрко Хомовий— вони досі примірними членами парохії. Ніколи в парохії клопотів, ані роздорів не було. Це одна з дуже немногих і нечисленних околиць, що сектанти обминули і ненависть не мала приступу. Мабуть сусідство сильної німецької кольонії вплинуло на це, що наші поселенці тримаються взірцево разом і дуже шанують себе взаїмно. Рідкі тут суди, рідкі бійки чи незгода. Ціла парохія то одна родина і мило там приїхати до тих людий. І ще милійше бути в них на богослуженню в їх прегарній невеличкій, але взірцевій, чистенькій як сльоза і красній церкві.

Членів є 70, молоді 252. БУК має 25 членів, Марійська Дружина 40 членів. Хором провадив свого часу П. Весній, потім учитель М. Жмуд.

На місце первісної церковці збудовано нову в 1925 році. Це деревляний будинок у формі ковчега, з трома копулками напереді. При вході ганочок, дві захристії з боків. Дзвіниця з боку. В середині є один красний престіл і малий іконостас. Церкву будував Слобода, коштом $3,500.

Церква св. Духа в Бруно, Саск.

Бруно, Саск., катехизація дітий, перше св. Причастя в липні 1940 р. (з о. П. Криворучкою).

Всі підприняття відбуваються в місцевій школі, котра простора і в котрій все вчили українські учителі. Коли свого часу в Саскачевані консервативне правительство приказало усунути зі шкільних саль хрести і образи, а повісити образ тодішнього премієра Андерсона— то в нашій школі в Бруно образу Розпятого таки не зняли а написали до Відділу Просвіти в Ріджайні, що тут як один всі католицькі діти і коли вільно та треба вивісити образ премієра, то тим більше для цьої школи треба мати на стіні образ Розпятого. При будові церкви богато поміг учитель Й. Топущак.

Першим місіонарем був о. Андрухович. Потім були отці: Каменецький, Пасічник, Журавецький, Оленьчук, Й. Бала, Федоронько, Семчук, Демків, Пелех, Борис, Криворучка.

Церкву відвідав перший раз Преосвященний Будка, а знова в 1933 р. Преосвященний Ладика. При цій нагоді посвячено церкву в 1933. Місію провадив о. В. Краєвський, ЧНІ. —щорічно Сестри приїзджають вчити катехизму тамошню молодь підчас вакацій.

Поселенці з околиць Борщівщини і Чесанівщини. Дуже гарно заховують всі звичаї, побожні, вірні, дорожать церквою, шанують церковний авторитет, цінять високо рідну мову і культуру. Всі діти знають не тільки по українськи говорити, але читати й писати. Однак довша посуха і недостатки, що многих привели до державної допомоги, зменшили можливости поширення нашої преси в тих розмірах, що було колись.

Околиця Бруно під оглядом церковної єдности та народної лучности є взірцева.

ЦЕРКВА ЗІСЛАННЯ СВ. ДУХА В РОСТЕРН, САСК.

Церква Зіслання св. Духа лежить недалеко замешкання родини Камінських, тому й називають її "коло Камінських." 11 миль на північний схід є тут друга церква, коло замешкання родини Блохів.

Церква нова, у виді хреста, деревляна, з банею, побудована в 1927 р. при дорозі, а через дорогу лежить кладовище. Розмір церкви є 48 х 20, будував Еміль Січинський.

Перші наші поселенці приїхали сюди вже 1897

року. Першу церковцю будують 1902 року. Перший священик приїзджає сюди вже 1901 року. Це був о. Василь Жолдак і хоча він прибув сюди тільки раз, та його слово впало на добрий лан і видало стократний посів. Він підбадьорив, захотив і загрів людий і вони будують церкву вже 1902 року. Основниками першої парохії були: Йосафат Камінський, Антін Грабчак, Кирил Клепак, Стефан Ковбель, Олекса Рибчинський, Яків Гучковський, Григорій Візнюк. Ця церковця служила людям аж до 1927 року. Тоді збудували нову, коштом $4,000. Церква мальована, має в середині три престоли і дорогий кивот. Першими священиками були отці: Дидик, ЧСВВ — Строцький, ЧСВВ— Гура, ЧСВВ— Крижановський, ЧСВВ — Ладика, ЧСВВ, теперішний наш епископ. Деякі приїздили сюди аж з далекого Мондеру і доїздили сюди від 1909 до 1916 р. Вислідом тої праці є свідомість релігійно-національна висока і несхитна. Люди одного серця і одної любови. Тут жадні секти, ні сектанти не мали місця. Від перших початків досі наші отці все перебувають в гостинній хаті панства Камінських. Туди часто приїзджав також Преосвященний Будка і 1913 р. посвятив тодішну церкву. Преосвященний Ладика ще будучи парохом мешкав в панства Камінських цілий рік.

Від 1916 р. досі парохію обслугують світські отці: Пасічник, Черепаняк, Роздольський, Й. Бала, Федоронько, Сулятицький, Пелех, Борис, Криворучка. Місію давав о. Вол. Краєвський ЧНІ. Літом Сестри все вчуть дітий катехизму.

Комо церкви є дзвіниця і дзвін.

Парохіяльний Дім збудовано 1936 р. 54 x 22. В нім є ґардероба, бібліотека і сценерія. Тут відбуваються представлення, концерти і приняття.

В околиці учителюють самі наші учителі, молодь свідома свого. Істнує відділ БУК-а. Членів 64 родин, молоді 135.

Земля пісковата, до того були посухи, люди небогаті. Вітри зірвали урожайну верхню глинку і понаганяли цілі вали при дорогах. На цвинтарі перші могили засипав вітер разом з хрестами. На верху остала пісковина, котра тільки випалює зерно і мало родить.

До міста Ростерн 8 миль. Церква посередині нашого поселення. Доїзд добрий, до Саскатуну 50 миль на полудне.

Люди приїхали сюди з Борщівщини, це добрі, побожні і щиро віруючі люди. Праця і молитва це в них чин кождого дня. Крім посухи були два роки, коли сарана і скакунці виїли все, що ні стебелинки не лишили на городі. Правительство годилося перебрати поодинокі родини і пересилити куди інде, але вони таки остали всі разом на місці. Найтяжче було в 1937 році, коли скот вигибав і не було ні сіна, ні соломи— тяжко бідили тоді люди. Тепер люди віджили, бо все таки бодай троха зародить, яких 5—10 бушлів з акра і є чим вижити, і є троха сіна й соломи для скота. Наші люди витревалі і стійкі— інші булиб не видержали стільки нещасть нараз.

———

ЦЕРКВА ПРЕСВ. БОГОРОДИЦІ В РОСТЕРН, САСК. (Коло Блохів)

Церква Пр. Богородиці вправді збудована на фармі Олекси Танаска, але тому, що там є вісім родин Блохів а більше ще недружених синів і дочок тої численної родини, церкву називають "Коло Блохів." До містечка є 7 миль на схід. При церкві є дзвіниця, цвинтар і Парохіяльний Дім. Також стайня на 22 парі коний— то все на триакровім

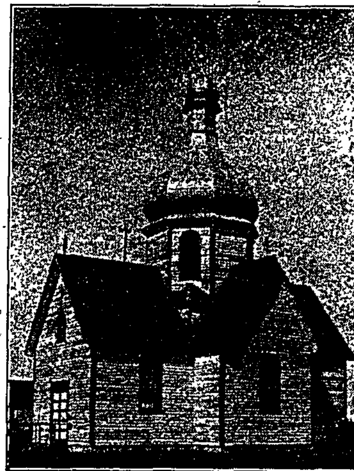

Церква Пресв. Богородиці в Ростерн, Саск.

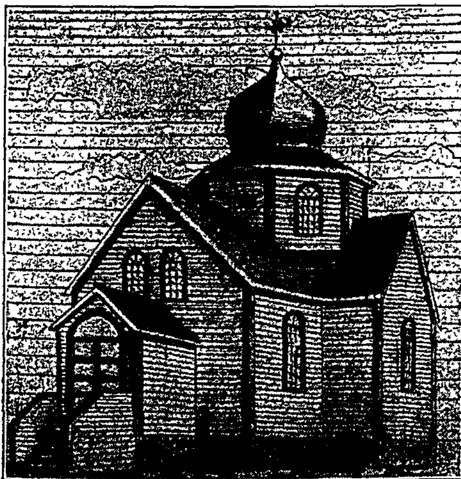

Церква св. Духа в Ростерн, Саск.

Катехизм дітвори в парохії Пресв. Богородиці в Ростерн, Саск., літом 1939

площі, до котрої доїзд добрий з усіх сторін.

Наше поселення починається тут від 1897 р. Люди приїхали сюди з Борщівщини. Перші часи були прикрі, однак наші люди були витревалі. Вже 1904 року будують церкву. Першим священиком, що загостив тут, був о. В. Жолдак. Але найбільше на початках натрудився тут о. Дидик, ЧСВВ— тоді

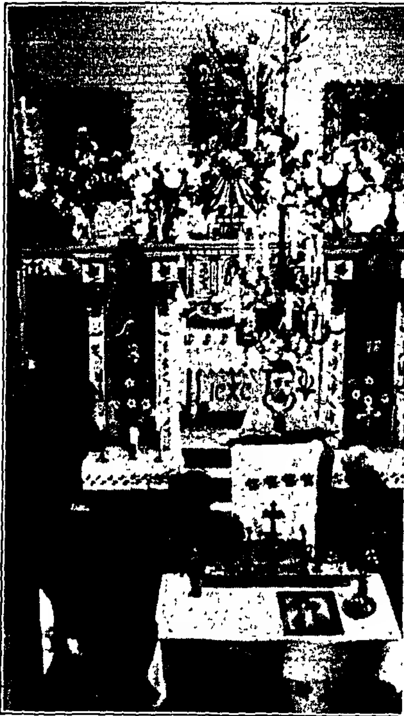

Церква Пресв. Богородиці(в середині), в Ростерн, Саск.. Всеч. о. П. Криворучка читає Евангеліє.

не було доріг, їздили волами, були тяжкі морози і заметілі а літом хмари комарів. Однак люди терпеливо все переносили, а з ними разом наш священик, що був їх першим організатором, дорадником і провідником в тих найтяжчих часах. Тоді 1904 року о. Дидик посвятив церковцю і цвинтар.

Основниками парохії були: Никола Пустій, Іван Дмитрунець, Іван Ковбель, Олекса Танасків. Тому, що наш священик рідко бував дома а мусів їздити на далеку віддаль волами, нераз місяцями без перерви— люди занесли перший контракт до канцелярії французького епископа в Принц Алберт. Тоді деякі поселенці з Городенщини дуже зворушилися і стали других гризти— аж вкінці відійшли від парохії раз на все. Всіх членів на початках було 16. Потім наші люди вибрали контракт і заслали до канцелярії свого епископа. На місце старої збудували нову церкву, на вид хреста, з банею, 40 х 18. В церкві є три престоли і кивот, долота Ст. Меуша— іконостас. Церква мальована.

Парохіяльний Дім має 54 х 24, збудований в 1928 р. Має бібліотеку і шатню. Є сценерія. На рік все є 6 представлень, кілька концертів, пікніки, базарі і приняття. Учителюють в околиці наші учителі. Молодь свідома свого рідного, горнеться до церкви.

В 1936 р. збудували недалеко церкви простору стайню, 64 х 24, щоби зимою мали де завести коний, а люди спокійно тоді ідуть до церкви. Таким чином приїзджають сюди навіть подальші люди, бо не журяться, що тоді станеться з кіньми і знають, що не перемерзнуть на вітрі.

Членів в парохії 41 родин, молоді 112 душ. Землі вбогі, пісковаті. А ще потягнули посушні роки й саранча, тай всесвітна кріза і треба тільки подивляти наших людий за витревалість.

Кромі о. Дидика доїздили ще сюди ці отці: Крижановський, Гура, Строцький, Ладика— всі монахи Василіяни. Зі світських доїздили: Андрухович, Пасічник, Роздольський, Й. Бала, Федоронько, Сулятицький, Пелех, Борис, Криворучка. Преосвященний Будка відвідав церкву в 1916 році а Преосвященний Ладика в 1932 р. Сестри вчуть дітий катехизму підчас кождих літних вакацій.

Є поодинокі члени БУК-а при парохії, є відділ УКЮ, що має сходини кождої другої неділі. Читають, дають представлення, концерти.

ЦЕРКВА ПРЕСВ. ЕВХАРИСТІЇ В ҐЕРНСЕЙ, САСК.

Парохія Пр. Евхаристії на Ґернсей це дочерна церква парохії у Волверін. На початках була одна громада. Але церковця була замала для всіх зпід Плонкет, Гамболт і Ленниґен. Тому на зборах 1924 р. рішили збудувати другу. Ґернсей лежить посередині між Плонкет і Лениґен, на полудне від Гамболт. Тут рішено збудувати церкву. Це деревляний будинок 32 х 28, з малою вежою напереді. Церква помальована, є престіл і хори. Основниками парохії були: Петро Стадничук, Григорій Гуцуляк, Василь Гарасим, Іван Паньчук. Плян будови подав о. Журавецький, тодішний парох. Всі є вірними членами парохії, вони і діти.

Членів 22 родин, дітий 62. В них точність і виконування своїх обовязків взірцеве. Відправа раз щомісяця— кождий раз сповідається 30 до 40 душ. Сповідаються всі, старші і молодь. Ніколи

Церква Пресв. Евхаристії в Ґернсей, Саск.

священикові не робили клопотів, ані прикростий. Діти виховують старанно і кожда наша дитина знає по українськи читати й писати. Хоч кругом живуть люди іншого походження— англійці і німці— то наші ніколи не залишали своїх звичаїв і побуту до найменших подробиць. Ось так вигля-

де наша парохія, де не було роздощу— де всі як один одної віри і любови— так, як вийшли із Старого Краю.

Тут нема судів між людьми, нема пиянства. Молодь виростає здорова, сильна і віруюча. Ось цінний вклад в дієве життя Канади і наша надія на будуче!

Поселенці з села Михайлівка, де жив і вчив пізніший наш американський епископ бл. п. Сотер Ортинський, ЧСВВ, як ще був ігуменом в Михайлівськім монастирі. Поселенці це його вихованки. Люди цілим серцем привязані до церкви і обряду. Тут два рази відвідував їх Преосвященний Будка і тоді 28 липня 1925 р. посвятив церкву. Десять літ потім в той самий день відвідав ту саму церкву Преосвященний Ладика.

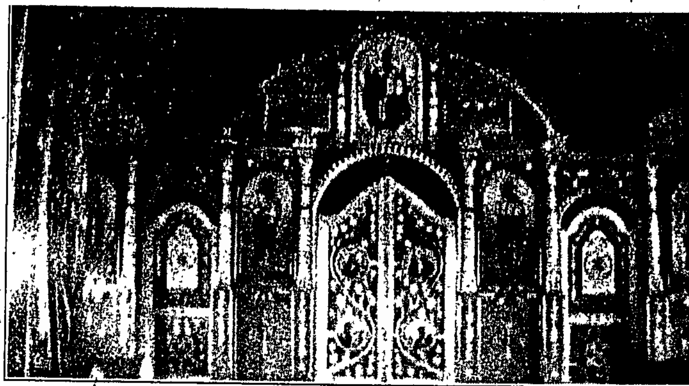

Іконостас в церкві св. Покрови в Волверін, Саск.

Наші люди зачали приїзджати сюди 1906 року. Першу церкву в околиці збудували вже 1908 року. Тоді околиця то були багна, степи і голодне часто життя. Нині лани рівні, вироблені і золота пшениця. Хати великі, обійстя розкішні, загороди просторі, люди мають машини, самоходи, трактори.

Доїздили сюди ці отці: Андрухович, Каменецький, Пасічник, Крупа, Оленьчук, Й. Бала, Сулятицький, Пелех, Борис, Криворучка.

Парохіяльний цвинтар є пів милі від містечка, все в порядку, огороджений, о. Борис посвятив літом 1939.

При парохії істнує відділ БУК-а, хором свого часу проводив Васечко. Майже кожда наша родина має свій часопис.

ЦЕРКВА ПОКРОВА МАТЕРІ БОЖОЇ В ВОЛВЕРІН, САСК.

Церква Покрова Матері Божої разом з цвинтарем лежить в полудневo західнім куті 5 секції. Від стації 5 миль, від містечка Ґернсей 9 миль. Всюди навколо чисті степи, денеде видно корчі.

Церква деревляна 52 x 24, помальована, має іконостас і один вівтар. Членів 60 родин, молоді 237. Церква посередині нашої оселі, доїзд звідусіль добрий. В школі все є наш учитель. При парохії є відділ БУК-а і Клюб молоді. Ніколи тут не було жадного замішання, ані клопоту.

Основниками парохії були: Никола Бей, Атаназій Леник, Федір Гуцуляк, Стефан Бей, Я. Федорчук, М. Добко і прочі, що оснували церкву в 1912 році за почином о Делярого, ЧНІ.

Перша церковця була маленька і простенька з дощок. Тепер нова церква має вид ковчега, з трома копулками напереді. Цвинтар має 3 акри землі.

Тут доїздили отці: Делярий, ЧНІ, Пасічник, Черепаняк, Й Бала, Оленьчук, Сулятицький, Пелех, Борис, Криворучка. Преосвященний Будка посвятив церкву 1926 р. Знова 1935 р. відвідав церкву Преосвященний Ладика. Місія була в 1939 р. Науки голосив о. В. Краєвський, ЧНІ.

Посвячення місійного Хреста в парохії св. Покрови в Волверін, Саск., в 1939 р. (о. В. Краєвський, ЧНІ. і о. Борис). Стоїть гарна молодь парохії.

Округ Ріджайна, Саск.

ЦЕРКВА СВ. ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО В РІДЖАЙНІ, САСК.

Церква в місті на рівній площі, з усіх сторін догідний доступ. Членів 60, дітий 60— в католицькій прилюдній школі міста вчить одна наша Сестра.

Всеч. о. А. Фик

При парохії є слідуючі організації: БУК, УКЮ, Сестриці і Братцво Серця Христового.

В 1924 р. зійшлися в хаті Івана Коцулими чотири перші члени в справі будови церкви. Рішили

Піонірі будови церкви в Ріджайні, Саск. Сидять зліва: А. Сушельницький, Ө. Пукіш, І. Коцулима. Стоять: Т. Ціж, Ю. Гук, А. Вороновський

збирати гроші на будову. Протягом перших двох років праця то ішла вперед, то стояла на місці. Гроші однак збирали при кождій нагоді. Першими організаторами парохії були: Іван Коцулима, Андрій Сушельницький, Юрій Гук і Юрко Фурега. Потім приступили інші: Ілія Сандуляк, Остап Пукіш, Теодор Ціж, Михайло Пиварчук, Михайло Дерій, Петро Яцула, Василь Українець і Василь Щербан.

1926 р. купили два льоти під будову церкви. А за два роки зачали таки будувати. В міжчасі були богослуження кождого місяця раз.

Церкву збудували в 1928 році, будував Михайло Пайовський коштом $13,000. Церква деревляна на вид хреста, має три бані. Помальована в 1938 р. через Ст. Меуша— в середині є три престоли, лавки. Зверху будинок виправлений на "стокко."

Підчас будови було яких 100 членів. Коли в 1934 р. зачалися сварки через будинок "Інституту Просвіти," тоді многі відійшли від церкви.

Парохію обслугували слідуючі отці: Журавецький, Пасічник, Крижановський, ЧСВВ, Іван Бала, ЧНІ, Йос. Бала, Федоронько, Ірха, Шишкович, ЧНІ, Бахталовський, ЧНІ, Копяківський, ЧНІ, Осадець, ЧНІ, Гаврилюк, ЧНІ, Р. Хомяк, ЧНІ, Тилявський, Ів. Олійник, А. В. Фик.

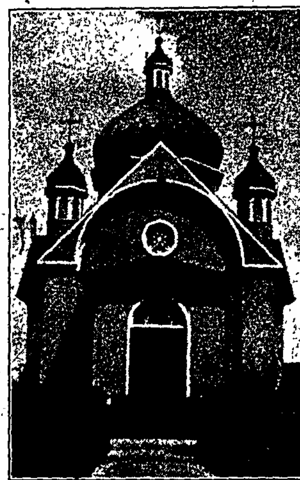

Церква св. Василія В. в Ріджайні, Саск.

Два рази давав місію о. Гр. Шишкович, ЧНІ, а раз о. Дм. Гаврилюк, ЧНІ і о. В. Краєвський ЧНІ. Відвідини архієрейські церкви були в 1932 і 1939, коли Преосвященний Ладика посвятив церкву.

Під церквою є пивниця, що служить за парохіяльну домівку на сходини.

ЦЕРКВА ВОВЕДЕННЯ ПРЕЧ. ДІВИ МАРІЇ В КИПЛІНГ, САСК.

В осередку містечка Киплінг на рівній очищеній площі при добрій дорозі стоїть наша церква Воведення Пр. Богородиці. Членів 7, дітий 10. Основниками парохії були: Іван Шумський, Михайло Прокопенко, Михайло Лавришин. Коли в міс-

течку найшлося більше наших людий, вирішили будувати свою церкву, щоби не ходити до латинського костела. Збори скликав Іван Козак і коли рішено будувати церкву, тоді Іван Козак і Мих. Лавришин зібрали $735 і купили лоти під будову. Коли бракло гроший на заплачення матеріялу, тоді Іван Шумський і М. Лавришин підписали векслі і за місяць церкву збудували. Будував в 1916 році Іван Дусик коштом $2,000. Будинок звичайний, деревляний, з півокруглими вікнами, посередині мала баня. В році 1916 помалював церкву Петро Келбоский. Внутрі є один престіл і лавки. На початках було 15 членів, відправу мали три або 4 рази на рік. Коли в році 1930 почалася в тамтих сторонах посуха, фармарі стали виїзджати з околиці.

Обслугували парохію отці: Калужняцький, Пасічник, Федоронько, Решетило, Андрухович, Г. Бульс, ЧНІ, Дидик, ЧСВВ, Ірха, Пуляк, Тилявський, Дрогомирецький, А. Делярий, ЧНІ, Журавецький, Колцун, Шумей і Фик.

Церкву збудували за о. Калужняцького. Преосвященний Ладика відвідав парохію в 1933 р.

ТРИБЮН, САСК.

Церкви ще не збудували, але є цвинтар і місце під церкву на три акри землі, все огороджене.

о. Филима посвятив цвинтар в 1934 р. Площу закупили в 1933 р. Григорій Кошман, Дмитро Кошман, Никола Загарія.

ТОНДЕР КРІК, САСК.

Є двоакрова площа, котра покищо служить за цвинтар. Церкву будуть будувати. Все огороджене і в порядку. Цвинтар посвятив о. Тилявський в 1937 р. Тоді його купили заходами Олекси Петрика.

ЦЕРКВА СВ. АП. ПЕТРА І ПАВЛА В ГОДЖВИЛ, САСК.

На рівній одноакровій незалісненій площі при добрій дорозі стоїть наша церква св. Петра і Павла, 6 миль від залізниці, 8 миль від міста, з боку нашої оселі. Членів 15, дітий 25.

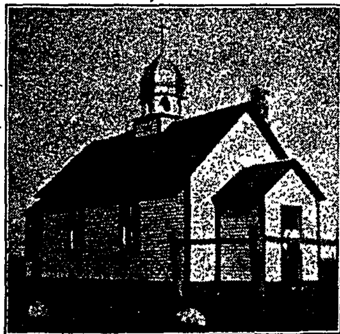

Церква св. Ап. Петра і Павла в Годжвил, Саск.

Перша відправа була в 1914 році в хаті. о. Шумський по відправі зорганізував комітет для будови церкви. Антін Кравчук подарував площу під будову і грішми яких $100. Інші зложили других $500. Основниками були: Антін Кравчук, Михайло Смук, Михайло Гавриш, Іван Гошівський, Павло Барабаш, Антін Смук.

Церкву збудували в 1916 році самі члени коштом $1,000. Це звичайний деревляний будинок з малим ганком при вході, вікна звичайні, на середині маленька баня. В році 1926 помалював її А. Пикет. Є один престіл і крісла замість лавок.

Деяке заворушення почалося в 1919 по приводу автокефалії, а передтим всі були як одна родина. Однак спори скоро минулися і загал живе в примирній згоді.

Парохію обслугували такі отці: Н. М. Декамп, ЧНІ, Шумський, Черепаняк, Редкевич, Ірха, Колцун, Пасічник, Луговий, Андрухович, Шишкович, ЧНІ, Ів. Бала, ЧНІ, Ст. Бахталовський, ЧНІ, Дм. Гаврилюк, ЧНІ, Осадець, ЧНІ, Тилявський, Ів. Олійник, Фик.

Один з піонірів у Годжвил, Саск., п. М. Закалужний і їх діти, між ними С. Геновефа ПНДМ

Церкву збудували за о. Шумського. Преосвященний Будка відвідав парохію в 1917 і 1927 р. і за першим разом посвятив церкву.

При церкві є церковний дім, цвинтар і один дзвін.

Церковний Дім

Дім називається: "Український Греко-католицький Дім св. Петра і Павла в Ґудінґ, Саск.". Засновано в 1928 р. за о. Колцуна і збудовано зараз при церкві. Завеликий 28 х 50, має сцену і куртину, в 1939 р. був там красний діточий концерт.

Цвинтар

Є біля церкви, чверть акра землі, огороджений, посвятив о. Декамп, ЧНІ в 1913 році. Площу подарував Антін Кравчук.

ЦЕРКВА СВ. ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ В ДАЙСАРТ, САСК.

На двоакровій горбоватій, але чистій площі стоїть наша церква св. Івана Хрестителя, на фармах, при добрій дорозі, 5 миль на північний схід від міста. Оселя мішана— живуть українці, румуни і німці. Членів 20, дітий 20—в школі наша учителька. В осени 1912 року зійшлися члени основ-

ники: Пилип Наконечний, Стефан Наконечний, Михайло Наконечний, Григорій Бубин, Стефан Кулинич, Іван Молещий, Стефан Молещий, Ілько Молещий, Теодор Лаврик, Михайло Ґілевич, Теодор Ґілевич, і рішили будувати церкву. Вивідавши, скілько буде коштувати дерево, поділили між собою кошти і кождий підписав на складі нот на $85. З весною зачали будувати і за два місяці скінчили.

Так церкву збудовано в 1913 році коштом $1,200. Будував Панько Костя. Це звичайний дерев'яний будинок з малою банею посередині. Напереді є мала вежа з одним дзвоном. Малював церкву в 1915 р. Іван Збодинський. Є один престіл.

Обслугували парохію слідуючі отці: Делярий, ЧНІ. Буленс, ЧНІ. Крупа, Декамп, ЧНІ, Пасічник, Шумський, П. Каменецький, Журавецький, Филима, Шишкович, ЧНІ, Федоронько, Й. Бала, Іван Бала ЧНІ, Гаврилюк ЧНІ, Андрухович, Ірха, Оленьчук, Кінцінґер ЧНІ, Коняківський ЧНІ, Бахталовський ЧНІ, Тилявський, Олійник і Фик.

Преосвященний Будка посвятив церкву в 1916 р. Потім архієрейські відвідини були в 1920 і 1939 роках.

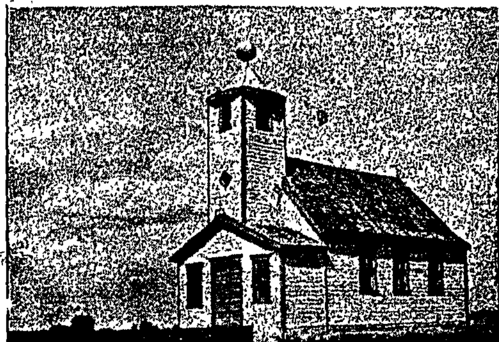

Церква св. Івана Хрестителя в Дайсарт, Саск.

При церкві є цвинтар і дзвіниця з одним дзвоном. Цвинтар має півтора акра землі, зараз коло церкви, огороджений. Преосвященний Будка посвятив його в 1916 р.

ЦЕРКВА СВ. АП. ПЕТРА І ПАВЛА В ГРЕНФЕЛ, САСК.

На рівній, очищеній мійській площі 100 x 150 стіп, стоїть наша церква св. Петра і Павла, недалеко стації, при добрій дорозі. Членів 24, дітий 50. При парохії є Сестриці, що мають 16 членів.

До року 1922 всі ходили до місцевого костела. Тоді Василь Кардаш скликав до своєї хати збори, щоби зорганізувати власну парохію. На цих зборах був о. Калужняцький і 20 перших членів. Між ними: Василь Кардаш, Олекса Велещук, Стефан Радзо і Олекса Яремко. Того дня зложили $700, з чого сам Василь Кардаш дав $350 готівкою а Олекса Яремко $225. Збори були в осени, а церкву стали будувати з весною, скінчили знова в осени. Будував Петро Кіле в 1923 році коштом $5,000.

Це дерев'яний простий будинок з малою банею посередині, напереді є мала вежа з одним дзвоном. Той сам будівничий помалював будинок в 1923 р. В церкві є великий престіл і лавки.

Обслугували парохію слідуючі отці: о. Н. Декамп ЧНІ, Калужняцький, Андрухович, Пасічник, Дрогомирецький, Колцун, Пуляк, Решетило, Фе-

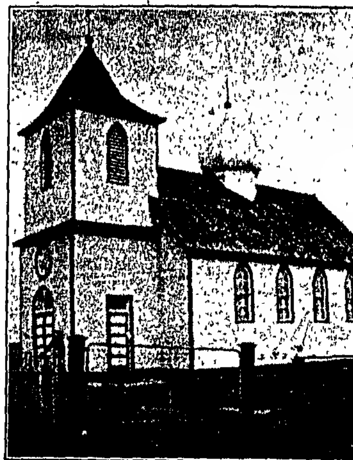

Церква св. Ап. Петра і Павла в Гренфел, Саск.

доронько, Журавецький, Ірха, Тилявський, Олійник, Фик.

Преосвященний Ладика посвятив церкву в 1933 р.

ЦЕРКВА ЗІСЛАННЯ СВ. ДУХА В КЕНДІЯК, САСК.

Одна миля від залізниці а півчверта милі від містечка Кендіяк на чистій але горбоватій площі стоїть наша церква Зіслання св. Духа. Церква є в осередку нашої оселі, дороги до неї добрі. Членів 62, дітий 75— в школах вчуть три українські учителі. При парохії є: Сестриці, членів 30— БУК, членів 13.

Основників було 15, але найбільше причинилися Андрій Романів і Василь Щепанський.

Перед 1913 роком всі наші люди ходили до костела в містечку Кендіяк. Коли до Канади прибув наш Преосвященний епископ Будка і число

Церква Сошествія св. Духа в Кендіяк, Саск.

священиків збільшилося, стали думати про будову своєї власної церкви. Коли згадані два члени скликали перші збори, то наші люди прибули громадно всі, як один. Іван Котиляк жертвував два

акри під будову церкви. Це було в марті 1913 року. До липня збудували свою церкву, а зачали будувати 28 мая. Будівничими були Василь Щепанський і Іван Дусик, а всі прочі помагали. Кошти виносили $1,100.

Будинок дерев'яний, одна мала баня посередині. В 1918 р. помалював церкву Гав. Василів. Є один престіл і лавки в середині.

Через затії сектантів в 1931 році відпало від віри 13 родин, кириня почалася ще з 1920 роком.

Священиків, що обслугували парохію, було богато. Тямлять імена слідуючих отців: Бульс, ЧНІ, Жан, ЧСВВ, Сабурен, Калужняцький, Колцун, Пасічник, Андрухович, Журавецький, Филима, Решетило, Ру, ЧО, Ірха, Федоронько, Дрогомирецький, Шумей, Нуляк, Олінський, Тилявський, Крижановський, ЧСВВ, Лотоцький, Олійник Ів., Шишкович, ЧНІ, Фик.

Церкву збудували за о. Бульса, ЧНІ, а помалювали за о Калужняцького. Тоді також збудували дзвіницю і придбали много церковних річий.

Преосвященний Будка відвідав церкву в 1917 і 1922, Преосвященний Ладика в 1933 і 1939 р.

Через дорогу від церкви є церковний дім а на церковній площі біля церкви є цвинтар і дзвіниця з одним дзвоном.

Церковний Дім

Називається "Український Греко-католицький Народний Дім в Кендіяк, Саск." Основником був Іван Качмар в 1918 році. Дім стоїть яких 150 стіп від церкви, через дорогу. Завеликий 26 х 48 і 12 високий. Є сцена, куртина, сценерія і троха гардероби. Є бібліотека. Заряд той самий, що в церкві, приходи ідуть на добро церкви. В Домі ведеться літом катехизація дітий, Рідна Школа, базарі і проби співу.

В році 1939 було 4 представлення 3 концерти, 7 викладів. Було одно приняття для Преосвященного Ладики.

При Домі є Сестриці і відділ БУК-а.

Цвинтар

На церковній площі, має догідний доїзд. Це півтора акра землі, все в порядку. Посвятив той цвинтар о. Калужняцький в 1914 р.

ЦЕРКВА УСПЕННЯ МАТЕРІ БОЖОЇ В ҐЛЕНТВОРТ, САСК.

На півтора-акровій очищеній і горбовій площі стоїть церква Успення Матері Божої в Ґлентворт, Саск. Від міста і залізниці півпята милі. Членів 7, дітий 6.

Основниками парохії були Теодор Гуска, Іван Сірман, Юстина Клим, Максим Савчук, Петро Гардабура, Василь Карлаш, Михайло Василишин. Парохію основано в 1925 р. Церкву будували всі спільно під проводом Теодора Гуски. Будинок коштував $550. Будинок звичайний деревляний, без бані. Першу Службу Божу в цій церковці мав Преосвященний Будка в 1926 році, коли ще не була викінчена. Потім, коли Преосвященний Будка приїхав до Годжвил в 1927 р. Т. Гуска знова їздив і просив Преосвященного приїхати та мати відправу в їх церкві. Так і сталося. Відтоді стали приїздити на відправу священики, три або чотири рази до року.

Обслугували парохію отці: Колцун, Андрухович, Ірха, Ів. Олійник, Фик.

За церкву і цвинтар був процес, але противники програли. В обороні церкви станули Іван Сірман і Теодор Гуска, вони доложили також чимало гроша для успішного закінчення справи. Деякі з давніших противників вернулися назад до церкви.

В 1934 р. відвідав церкву Преосвященний Ладика.

При церкві є цвинтар, огороджений, один акер землі.

Округ Йорктон, Саск.

ЦЕРКВА МАТЕРІ БОЖОЇ НЕУСТАЮЧОЇ ПОМОЧІ В ЙОРКТОНІ, САСК.

У віддалі 271 миль на північний захід від Вінніпеґу, серед розлогих прерій хлібороб'ського Саскачевану знаходиться місто Йорктон. Це одно з найкращих міст у цій провінції. Державна статистика виказує, що в 1936 р. Йорктон мав 4,931 мешканців. Мешкає тут около 170 українських родин. Перший український поселенець, Павло Броцький, приїхав до Йорктону в червні, 1902 р. Походив з села Угринь, повіт Чортків. Донині витревав при св. вірі своїх батьків, католицькій Церкві. В слідуючих роках прибули другі українські поселенці, переважно з Григорова і Чехова, повіт Бучач.

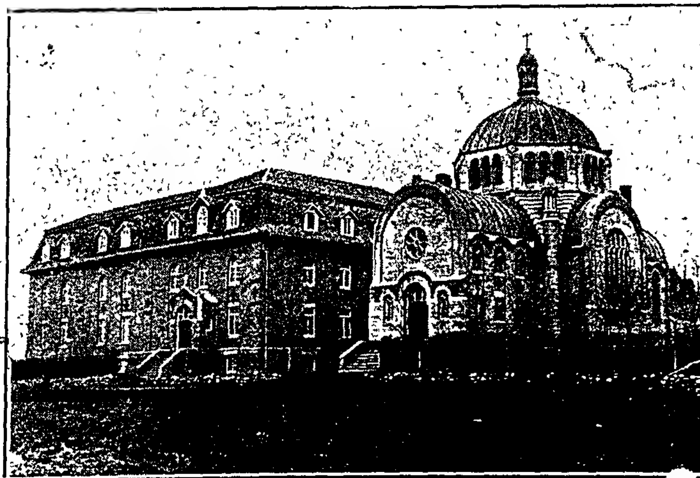

Монастир оо. Редемптористів і церква М. Б. Неуст. Помочі в Йорктоні, Саск.

Парохіяни церкви Матері Божої Неуст. Помочі в Йорктоні, Саск. Зліва до права сидять Брати Християнських Шкіл: пр. Бр. Клеренс, пр. Бр. Фридрих, пр. Бр. Гавриїл і пр. Бр. Альойзій, пр. о. Ст. Ів. Шавель, ЧНІ., впр. о. Ст. Бахталовський, ЧНІ., парох, пр. о. Й Форнальчик ЧНІ., пр. о Ст. Олійник ЧНІ., Бр. Стефан ЧНІ., п. Гр. Баран, п. Ст. Абрамець і п. Ст. Рошко.

Йорктон, це осередок великого округу, в якім живуть здебільша українці. Це добре зрозуміли протестанти та всякі серафимці й вже 1903 р. розпаношились тут. Приманджав до нас тут до Йорктону також якийсь один, що заимав навіть державний уряд. В літі 1903 р. знаний для нас Серафим, прибув до Йорктону і тут на глум мешканців міста, відограв свою комедію, викропивши цього урядника на своиого духовника. Щоб відвертати українців від католицької віри, то він показував більше прихильности своїм поклонникам. А цим, що не хотіли його, та викропленців Серафима приняти, грозив обидливими листами. З ними відвідував місійні станиці та їх поручав українському народові як правдивих священиків. Всіми способами сприяв приклонникам відступників, даючи їм кращі землі і знову викреслюючи зо спису фарми тих, що остали вірними католицькій Церкві, справляючи їм много інших нових трудів. о. А. Делярий ЧНІ. нераз мусів інтервенювати в уряді, щоб боронити українських поселенців перед того роду агентами. В літі того самого року осів в Йорктоні другий серафимський духовник, Н. Зайцеф і закріпляв працю на загибіль українського народу в Йорктоні та його широкім окрузі.

12 січня, 1904 р. осідає в Йорктоні о. А. Делярий ЧНІ. Разом із своїми співбратьми починає тут апостольську й організаційну працю. З маленького завязку повстає в Йорктоні великий релігійно-просвітний осередок українців католиків.

В північно-західній стороні цього міста, при вулиці св. Катерини є українсько-католицька церква в честь Матері Божої Неустаючої Помочі. Монастир, Ювенат і Друкарня оо. Редемптористів творять разом, з гарно уладженим городом, великий прямокутник, знаний під назвою українська-католицька місія.

Монастир в 1913 р., а церкву в 1914 р. збудував о. А. Делярий ЧНІ. В р. 1920 збудовано за о. Деканпа ЧНІ. бічне крило, де міститься Ювенат і додано над цілою будівлею під монастирським дахом ще третій поверх. Ювенат, це мала семинарія для юнаків, що хотять стати місіонарями-Редемптористами. Будову монастиря, церкви і ювенату виконав архитект Дж. Логан з Йорктону. Церква й монастир зо школою, збудовані з білої цегли. Це була перша українсько-католицька мурована церква в західній Канаді. Церква відзначається гарною будовою й малюванням, тому заслугує на більшу увагу.

Монастир оо. Редемптористів в Йорктоні, Саск., в листопаді, 1913 р.

Збудована в візантійсько-українському стилю, в формі хреста з копулою в виді півкулі. Ціла структура так мурів склепінь, як і бані переведені надзвичайно симетрично. Фронт церкви прикрашений орнаментикою гарно-уложених цегол, луком над дверми та великим красним округлим вікном, т. зв. розетою. Подібно орнаментика тягнеться почад вікнами передної нави й святилища. Під вікнами видніють грецькі хрести з червоної цегли. Копулу і дах вкриває сріблисто мальована бляха над копулою замкнена ліхтарня та золочений хрест.

Осередок образу Прославлення Преч. Діви Марії, Цариці України, що його вималював п. Ст. Меуш в церкві Матері Божої Неуст. Помочі в Йорктоні, Саск.

Частина учасників на відпусті св. Івана Хрестителя 7 липня 1924 р. в Йорктоні, Саск.

п. адвокат Андрій Кіндракевич в Йорктоні, Саск.

Довгота церкви в середині 72 стіп, в перехрестю 48 стіп. Святилище й передна нава довші від бічних. Над входовою навою обширні хори. Склепіння нав півокруглі творять аркади, а на них спочиває підбанник і долішна часть бані з 24 украшеними вікнами: на цій підставі спочиває ціла копула. У святилищі посередині стоїть квадратовий грецький вівтар, що має замість антипедії артистично виконаний олійний образ на полотні: жертва Авраама. Цей образ як і прочі образи на полотні вималював артист маляр о. Г. Мецґер, в 1920 р.

На вівтарі кивот, це мініятура самої церкви, твір бл. п. брата Ідесбальда, монаха Редемпториста, що помер в 1934 р. Над вівтарем бальдахим, на чотирох йонських колюмнах. Бальдахим творить вінець, опертий на луках, а над ним спочиває на колюмнаді корона, завершена хрестом. Цілий бальдахим украшений декоративними електричними світлами, в числі 367 лямп. За бальдахимом на стіні образ Матері Божої Неустаючої Помочі, мальований на маґоновім дереві в Римі. Цей образ є діткнений до ориґіналу, що находиться в церкві оо. Редемптористів у Римі і він є його вірною копією. Благословив його Папа Венедикт XV в 1916 р. Над ним є яскраво освітлена корона, подібно як і сам образ. З обох сторін вівтаря лавки-крилос, а над ними образи: праворуч св. Йосафат, св. Василій Вел., св. Іван Золотоустий, і св. Григорій Богослов; ліворуч святі Чина оо. Редемптористів: св. Альфонс, св. Климент, св. Ґерард, Пр о. Я. Сарнеллі. Над вівтарем, на склепінню зправа

п. Ст. Марадин, учитель, одержав першу нагороду за бесідництво на з'їзді Брацтва Українців Католиків у Саскатуні, 1937 р.

Каплиця з іконостасом, що її мали українці католики при церкві св. Ґерарда в Йорктоні, Саск., від 1910—1913 р. Утворено її за стараннями о. Ігумена А. Деляроґо, ЧНІ.

Горішна часть святилища і долішна часть бані в церкві Матері Божої Неустаючої Помочі в Йорктоні, Саск. Цю прехрасну орнаментику виконав український артист-маляр, п. Ст. Меуш.

Благовіщення, зліва Стрітення, посередині Агнець.

У храмі вірних, ясно освітленім двома величавими вікнами, уміщені на стінах на полотні мальовані образи: з правої сторони Христос-Цар світу, **Успення, св. Кирило й Методій**, св. Димитрій, Серце Христове, св. Михаїл, а зліва сторони Пресв. Богородиця, Різдво Пресв. Богородиці, св. Николай і Мати Божа Неустаючої Помочі на морю. Трикутники в підбаннику мають чотирох евангелистів, а на великих луках під копулою в формі медальйонів уміщено 12 пророків. Всі ці досі вичислені образи мальовані на полотні олійно і мають велику артистичну вартість.

Нового розмальовання церкви піднявся п. Степан Меуш, український артист-маляр, родом із Західної України. Малювання забрало два і пів року часу, 1939—1941 рр. Головний образ, олійний фреск представляє прославлення Марії в небі та займає цілу горішну площину копули. Підставовий промір 32 стопи. Середня група осіб представляє Пречисту Діву Марію, що одіта в білий хітон, зверху нього має червоний, золотом грамований плащ з синявим підшиттям, з руками зложеними на грудях і очима спущеними вділ. Чудово гарне обличчя Діви Марії виражає надприродну радість-спокій, получений з глибокою покорою й материнською добротою. Вище Неї праворуч сидить Бог-Отець, як маєстатичний старець і благословить піднесеною десницею Марію, ліворуч Ісус Христос у царських шатах, з короною на голові, сходить зо свого трону, щоб увінчати свою найдорожчу Матір царським вінцем, що його тримає в руках, звернений до Марії. У стіп Марії отверта

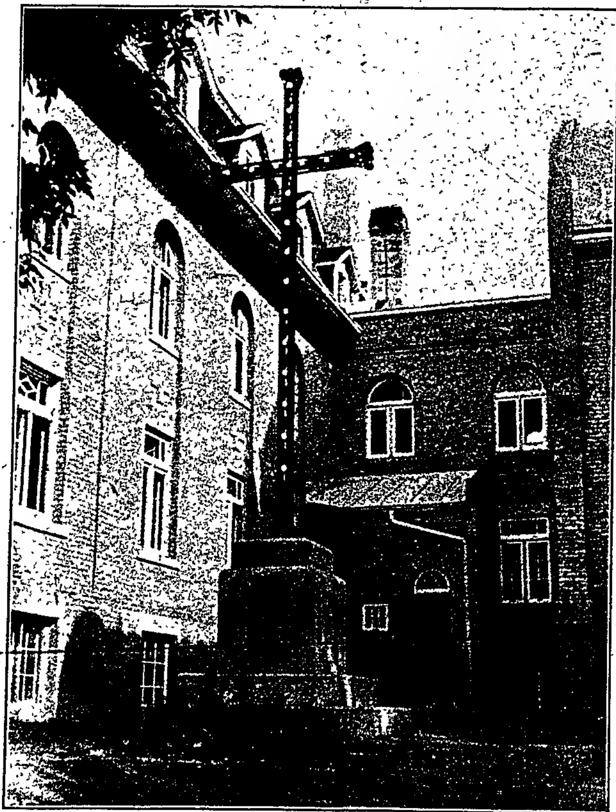

Ювілейний Хрест-Памятник у 950-ліття Хрещення України біля церкви Матері Божої Неустаючої Помочі в Йорктоні, Саск.

книга, на якій видніють слова: **"Марія християн Прибіжище, Покров і Поміч Неустаюча."** На самім вершку копули св. Дух у виді голуба сніжнобілого серед лучів, що промінюють з нього. Цю величаву групу окружає множество ангелів, числом 157, у ріжних величинах і видах.

Ангели тримають: кадильницю, кадило, арфу, омофор, а інші наче іграються довгою сильною лентою, що спонтанічно розвивається по обох сторонах Марії. На ленті жовтий напис: **"Радуйся Діво благодатная, небес Царице, свят, свят, свят, аллилуя."** Друга лента жовтосиня розвивається напроти Марії, творячи своїми звоями букви слова "Маріям.". Ціла ця величава картина о дуже добре дібраних яскравих красках творить одну, прекрасну, гармонійну, повну життя, цілість, що глядача пориває в захват, особливо як вечером освітить її 62 електричних лямпок, в силі понад тисячу свічок, схованих в нижчім краю копули.

Цю картину небесної слави Марії замикає мальована олійними фарбами колюмнада коринтських стовпів, завершених імітацією богато різьблених фризів, архітравів і капітелів тої самої стилізації. Між тими колюмнами, що замикають 24 вікон долішної части копули, стоїть вісім шестикрилатих херувимів, сторожів неба. Ця колюмнада з цілою своєю прекрасною орнаментикою, наче відтинає небо від землі. Однак прославлена Марія не забуває своїх дітий, земських скитальців: Вона ними піклується як найліпша Мати, чого доказом є уміщена в небі коло стіп Марії книга з написом: "Марія християн Прибіжище, Покров і Поміч Неустаючая." Нижче колюмнади перстеневий круг, вкритий золотим орнаментом грецького ключа, замикає верхню частину копули.

Ціла церква дуже богато прибрана орнаментикою олійного фреску грецького характеру, з живими знаменами українського походження: Тризуб, завершений хрестом, прикрашує склепіневі ключі на головних луках. Декорації пілястрів і запрестольної стіни своєю живою плястикою викликують милу ілюзію дійсно різьблених колюмн, луків, капітелів, фризів, ітд. Долиною стін біжить імітація мраморних плит.

Йорктонська церква не є дуже простора, навіть тепер вже замала, однак своєю клясичною структурою, внутрішним уладженням і артистичним малюванням є одною з найкращих церков Канади і, після знатоків, суперничить з найкращими церквами інших віроісповідань. Репортер англійського щоденника "Лідер-Повст" порівнав її з красою західно-канадійського заходу сонця, загально знаного зо свого особливого чару. Церкву посвятив Преосв. Н. Будка 23 серпня 1914 р. в приязві 11 священиків і великого здвигу народу. Її часто відвідують українці з далеких сторін, а й чужинці відвідуючи її, не можуть налюбуватись її незвичайною красою.

В церкві є лавки й центральне огрівання.

Церковна захристія лучить церкву з монастирем, а над монастирською каплицею є великий і милозвучний дзвін. Біля церкви стоїть величавий залізний хрест, високий 21 стіп на підмурівці: це ювілейний памятник **Хрещення України**, поставлений 1939 р. знагоди святкування 950-ліття Хрещення України. В монастирському городі є грота люрдської Божої Матери з клячучою Бернадетою, коло її стіп, а далі статуя св. Стефана і хрест.

До парохії належать 90 родин, дітий 150. При парохії істнують: Апостольство Молитви, канонич-

но заложене 7-го червня 1916 р., що має свої набоженства кождої першої пятниці, Жіноче товариство, що також має щомісяця свої конференції, Аматорський кружок, а також Марійська Дружина дівчат, канонічно заложена 1923 р., а прилучена до Матірної Дружини в Римі 11. липня 1925 р. за старанням о. Г. Кінцінґера ЧНІ. При кінці грудня 1940 р. Марійська Дружина числила 174 членкинь; 38 з них вступило до Сестер Служебниць П.Н.Д.М. і нині працюють як Сестри-монахині по школах, сиротинцях, шпиталях, старечих домах та захоронках.

Марійська Дружина під проводом о. В. Краєвського ЧНІ., і Сестер Служебниць П.Н.Д.М., в Йорктоні, Саск., в 1937-1938 р.

Основники парохії були: о. Делярий ЧНІ, Гр. Баран, Демко Благий, Ілярій Благий, Проць Броцький, Вець Іван, М. Головачук, Ст. Гулька, Андрій Добко, Никита Добко, Яків Заблоцький, Ілярій Кітляк, П. Корніковський, Сем. Крамар, Ст. Крамар, Теод. Кушнірик, Іван Марусечка, Теод. Наконечний, Софрон Олексевич, Теод. Олексевич, Вол. Павлюх, Григорій Пристай, Юрко Пристай, Мартин Скалуба, Гр. Слугоцький, Дан. Смукович, Гр. Сніданко, Іван Федорович, Мих. Хавар, Ваврик Шпаковський, Ст. Яремко, Демко Яремко.

До 1913 р. для українців греко-католиків правились наші богослуження в англійській католицькій церкві св. Ґерарда. Від 1910 до 1913 р. при тій церкві українці мали красно уряджену свою каплицю з іконостасом.

Від 1914 р. Церква Матері Божої Неустаючої Помочі в Йорктоні стала живчиком релігійного життя. Як колись у Старому Краю, так і тут український нарід спішить до Матері Божої, щоб зискати Її Покров і Заступництво. На св. Івана Хрестителя, 7 липня, приїздять рік-річно до Йорктону тисячі прочан, навіть з далеких сторін Канади. В 1941 р. було тут 4,000 людий, з них 1200 приступили до св. Тайн.

В днях 13—15 жовтня 1933 р. дуже величаво й торжественно відбувся в цій церкві 1900-літній Ювілей Відкуплення Ісусом Христом людського роду та похід зо св. Тайнами, перший раз через місто, з 3 тисячами учасників. Слідуючі величаві торжества були тут: в 1937 р. з приводу Покрова Пресв. Богородиці вже 900 літ над українським народом; в 1938 р. з нагоди **"Хрещення України,"** а 1941 р. ювілей 50-ліття поселення українського народу в Канаді. Літом 1933 і 1934 рр., старанням о. Ів. Бали, ЧНІ. були в Йорктоні з'їзди українських католицьких учителів і учительок.

В жовтні 1941 р. в Йорктоні були отсі отці Редемптористи: Ст. Бахталовський, Гр. Шишкович, Ф. Боский, Ів. Бала, Дм. Гаврилюк, В. Краєвський, Р. Хомяк, Степан Ст. Шавель, Степан Ів. Шавель, Володимир Корба, Гр. Шавель, Ст. Олійник і Петро Лаптута.

Йорктонську парохію перший раз відвідав Преосв. Н. Будка 14 лютого 1913 р. Від того часу часто відвідував її Преосв. Н. Будка, а від 17 вересня 1929 р. Преосв. В. В. Ладика ЧСВВ. Парохія в Йорктоні мала щастя витати в себе два рази: 11-го листопада, 1910 р. і 22—25 вересня 1921 р. Митрополита Західної України, А. Шептицького; два рази: 22 жовтня 1927 і 13 червня 1935 р. Апостольського Делеґата на Канаду й Нову Фундляндію Впреосв. А. Кассульо; а 18 липня 1929 р. Преосв. К. Богачевського, епископа українців Півн. Америки.

Йорктон це культурно-просвітний український осередок. Тут відбувся перший дієцезальний Собор українського католицького духовенства в Канаді під проводом Преосв. Н. Будки в днях 27—29 листопада, 1914 р. В Йорктоні знаходиться: 1) Інститут Пресв. Серця Христового під проводом Сестер Служебниць П.Н.Д.М., 2) Колеґія св. Йосифа під проводом Братів Християнських Шкіл, 3) Новіціят, 4) Малий Семинар (Ювенат), 5) Великий Семинар (фільософія і богословія для питомців Редемптористів) та друкарня оо. Редемптористів. У ній печатаються: двотижневик "Будучність Нації," місячник "Голос Спасителя" та цілий ряд других релігійно-апольоґетичних книжок.

Парохіяльний Дім

Для народної праці, концертів чи відчитів ітд. служить від 1914 р. простора саля під церквою, що має свою сцену, гарну сценерію, розмальовану п. Липинським, ґардеробу, і кухню. В р. 1923 зорґанізовано український греко-католицький клюб, що й побудував деревляний Народний Дім, недалеко церкви. В 1926 р. цей дім перебрала "Січ" гетьманська, а коли його відпродала, тоді на сусідній площі, з другої сторони Колеґії св. Йосифа, збудовано новий 53 х 25 Народний Дім, що також має свою сцену, ґардеробу, кухню та столове начиння на сотку осіб. Тепер в цьому вже парохіяльному Домі веде працю українське греко-католицьке товариство ім. о. Маркіяна Шашкевича. В 1939 р. було в ньому 5 представлень, 2 концерти, 2 відчити, 5 принять.

Цвинтар міський віддалений півтретя милі від церкви, доступ вигідний.

З Йорктону походять: о. Т. Добко, ЧСВВ, Сестри Служебниці: Бенігна, Розалія, Юліяна, бл. п. Серафима, Полікарпа, Людвіна, 9 учителів і учительок, 2 доглядачки хорих і 1 лікар.

ЦЕРКВА СВ. АРХ. МИХАЇЛА В ВИШАРТ, САСК.

Пять миль від залізниці, на рівній, частинно залісненій площі, стоїть наша церква в осередку наших людий. Членів є 100 родин, дітий 240. Шкіл є чотири, на сім учителів в тих школах вчить 6 українців католиків. При парохії є Свічкове Братцтво, що має 33 членів— Сестрицтво, 46 членів і Апостольство Молитви, 80 членів.

Основниками першої церкви в цій околиці були: Мих. Гуменюк, Тео. Василенко, Пилип Мол-

дован, Мих. Стефанюк, Василь Костюк, Семко Качур, Йосиф Бартошевський, Гр. Бздель, Петро Онишкевич, Дмитро Бздель, Гр. Жилик, Мик. Колгуцький, Теод. Петришин, Дмитро Янушевський, Мик. Столярик, Ст. Петрас, Вол. Левандовський, Антін Левандовський, Ст. Каракоцюк, От. Василюк, Яків Дайдай, Василь Шевчук, Йосиф Чайковський, Мих. Гаврищук.

Перший раз відвідав цю околицю 21 січня 1908 р. о. А. Делярий, ЧНІ. Першу церкву поставлено в 1908 р. А тому, що не стало гроший, будову вкорочено. Вона стоїть досі, невживана. Ту першу церкву посвятив Преосвященний Будка в 1914 р.

Теперішну, нову велику церкву, 3 милі на північ від старої збудував Ом. Слонецький в 1924 р. коштом $12,000. Церква деревляна, на вид хреста, посередині одна велика баня. Помальована. Є три престоли, лавки, та центральне огрівання.

З початку, відправи були 4 рази на рік. Від 1914 р. майже раз кождого місяця, а від 1936 р. два рази в місяць. В 1924 р. була 10 днева місія. В 1936 р. парохія торжественно відсвяткувала ювілей свого істнування тижневою місією, а в 1938 р. триднівка з нагоди 950-ліття Хрещення України.

Парохію обслугують від початку Отці Редемптористи з Йорктону. Чотири рази відвідав парохію Преосвященний Будка, знова в 1932 р. відвідав церкву Преосвященний Ладика і посвятив її.

Церква св. Архистратига Михаїла в Вишарт, Саск.

При церкві є церковний дім, дзвіниця з одним великим дзвоном і цвинтар (є ще старий, давний цвинтар біля старої церкви).

Церковний Дім

Називається: "Український Греко-католицький Народний Дім ім. о. Маркіяна Шашкевича." Збудували його парохіяни в 1936 р. Від церкви 100 кроків. Завеликий 56 x 28 стіп. Є сцена і куртина. Є мала бібліотека. В 1939 р. були 3 представлення, 2 концерти, 1 відчит і 1 прийняття. При ПДомі є Аматорський Гурток.

Цвинтар

При новій церкві є одноакровий цвинтар, від церкви не відгороджений. Коли 1923 куплено площу від СПР, тоді відділено один акер на цвинтар.

З Вишарт походить о. В. Гуменюк.

ЦЕРКВА СВ. ВЕЛИКОМУЧЕНИКА ДИМИТРІЯ В ГОЛАР, САСК.

Площа церкви рівна, очищена, пять акрів землі, від залізниці в Елфрос 8 миль, дороги добрі. Церква стоїть в північно-східнім розі нашого по-

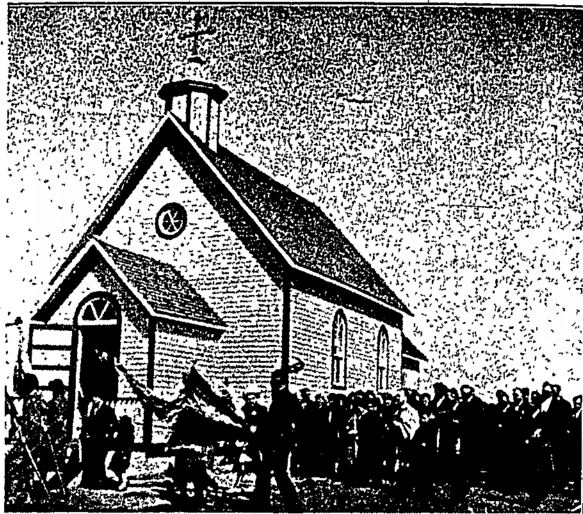

Церква св. Димитрія в Голар, Саск.

селення. Членів 45, дітий 95. Є 4 школи, в котрих вчить два наші учителі. При церкві є Свічкове Брацтво, 15 членів, і Сестриці, 25 членів. Апостольство Молитви має 32 членів.

Основниками парохії були: о. Йосиф Гекіре, ЧНІ., Н. Сирота, Т. Бабій, М. Підперигора, П. Чорний, А. Пастернак. Теперішні парохіяни належали до парохії у Вишарт, однак було їм задалеко до церкви. Тому наперед купили площу на цвинтар в 1919 р., а в 1924 р. збудували на тій площі церкву. Будував швед К. Гобері коштом $2,000. Це простокутний будинок, на фронті має вежу. Будинок деревляний, помальований на біло, стеля синя. Є один престіл. Від початку парохію обслугують оо. Редемптористи з Йорктону.

З початку на рік було тільки 6 відправ, потім від 1930 було 12 відправ. Преосвященний Будка відвідав церкву в 1926 р. а Преосвященний Ладика посвятив церкву в 1932 р.

При церкві є дзвіниця з одним дзвоном і Церковний Дім ім. о. М. Шашкевича, 51 x 28, збудований 1940 р.

Побіч є обширна стайня на коні.

Цвинтар має один акер землі, огороджений, посвятив його Преовященний Будка в 1926 р.

ЦЕРКВА СВ. ІВАНА БОГОСЛОВА В КРАСНІМ, САСК.

Церковна площа обіймає десять акрів землі, горбоватої, очищеної. До стації Виніярд є 12 миль. Церква стоїть в осередку нашого поселення, дороги добрі.

Членів 85 родин, дітий 150. Місцевих шкіл є чотири, наших учителів вчить чотири. При церкві є Свічкове Брацтво, що має 20 членів і Сестрицтво, що має 45 членів. Марійське товариство молоді має 11 членів.

Основники парохії були: о. А. Делярий, ЧНІ., Шевела, Вангела, Ів. Савчин, Ів. Підкович, Ів. Білінський, Н. Білінський, Ів. Поворозник, А. Поворозник, П. Поворозник, М. Качур, М. Башуцький, Д. Боднар, М. Остапович, М. Ласюта, Д. Лисай, Попадинець, Сторожук, Скрипник, Качалуба, Шуляр, Зак, Лалач, Костюк, К. Гладій, Зелений, Матвіїв, Ільницький, А. Пилипюк, Гаврилюк, Смицнюк і другі. Церкву збудували в 1914 році. Будував швед Ліндер коштом $900. Будинок був простокутний, посередині одна баня і був один престіл.

Богослуження є кождого місяця раз— літом приїзджають Сестри і вчуть катехизму. В 1929 р. була тут 8 дневна місія під проводом Отців Редемптористів. Церкву посвятив Преосвященний Будка в 1916 р. В останне відвідав церкву Преосвященний В. В. Ладика 1940 р. Від початку парохію обслугують оо. Редемптористи з Йорктону.

В 1940—41 рр. парохіяни збудували нову, обмуровану, велику, гарну церкву. Головний будівничий був М. Савчук з Портедж Ля Прері, Ман.

При церкві є церковний дім, цвинтар і дзвіниця з одним дзвоном.

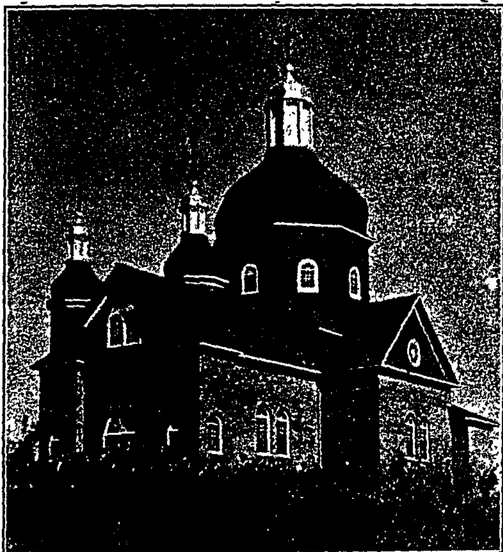

Нова церква св. Апостола й Євангелиста Івана Богослова в Краснім, Саск., збудована 1940 р.

Церковний дім має 42 х 20. Є сцена, сценерія, куртина і гардероба. Маленька бібліотека доповнює уладження ЦДому. Доходи ідуть на добро церкви. В році 1939 було 2 представлення, 6 фільмових світлень, одно приняття. Дім збудували літом в 1924 р.

Цвинтар віддалений від церкви 150 кроків, має три акри землі, огороджений.

З цеї кольонії походить о. М .Сіянчук, ЧСВВ, і Сестра Софронія.

ЦЕРКВА ПРЕСВ. СЕРЦЯ ХРИСТОВОГО В ВИНІЯРД, САСК.

Церква в місті, де є стація і почта. Парохіяни живуть в місті і на фармах, яких 7 миль на північ. Членів 22, дітий 40— в окрузі 4 школи, в одній вчить українець.

Основниками парохії були: о. Д. Гаврилюк, ЧНІ., А. Пилипюк, І. Поворозник, Н. Куций, Ст. Зуляк, П. Поворозник, Д. Боднар, Ф. Остапович, Ів. Остапович, М. Остапович. Деякі були передтим членами парохії Красне, Саск. і бажали мати церкву ближче на фармах. Вкінці відкупили в місті від лютеранів будинок і утворено нову парохію. Будинок купили в червні 1937 р. за $1,100. Це прямокутник, на фронті з лівого боку є вежа. Церква деревляна, в середині вигіпсована, стеля різьблена бляхою. Є один престіл, лавки і центральне огрівання.

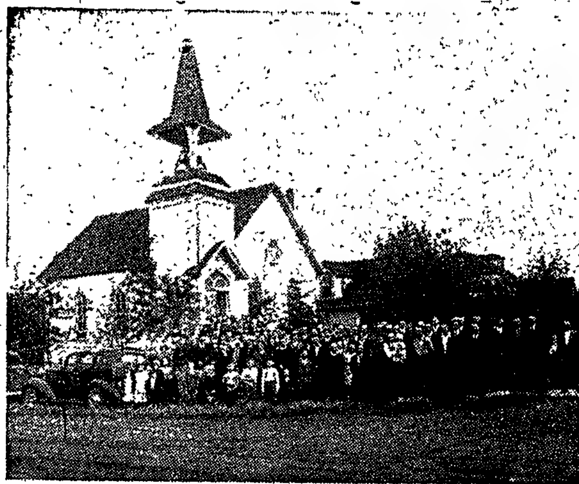

Церква Пресв. Серця Христового в Виніярд, Саск.

Відправа є що місяця. Від початку парохію обслугують Отці Редемптористи з Йорктону. Повстання парохії і інкорпорація це у великій мірі заслуга о. Дм. Гаврилюка, ЧНІ

Є цвинтар і дзвіниця з одним дзвоном. Цвинтар віддалений від церкви пів милі, при головній дорозі, огороджений.

ЦЕРКВА СВ. ПОКРОВИ В МОДЕЛФАРМ, САСК.

Площа має 5 акрів, від стації Вест Бенд є півтора милі. Перші поселенці приїхали тут в 1903 р. з Борщівського повіту, а в 1904 і 1905 р. приїзджають з Ляшок і Маковиськ, повіт Ярослав і Мацькович, повіт Перемишль. Церква стоїть в осеред-

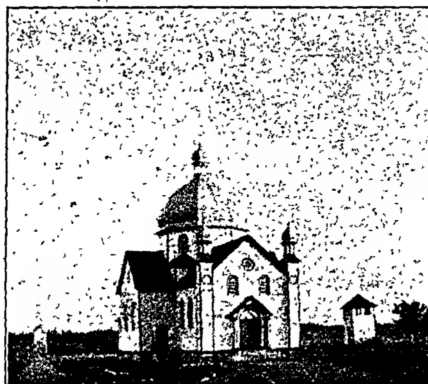

Ювілейний Хрест-Памятник у 950-ліття Хрещення України, дзвіниця й церква Покрова Матері Божої в Модел Фарм, Саск.

Хор "Соловій" при церкві Покрова Пресв. Богородиці в Моделфарм, Саск. Між впр. о. Ігуменом Н. Копяківським і о. В. Краєвським, ЧНІ., п. А. Войтас, дірігент хору.

ку оселі, дороги доступні. Стару церкву збудували в 1909 р. і першу Службу Божу в ній правив о. Делярий, ЧНІ. Членів 70 родин, дітий 120, вчуть наші учителі. При церкві є Марійська Дружина, 17 членів, Жіноче товариство, 60 членів, хор "Соловій" 46 членів і Братство доброї смерти.

В 1936 р. на сам празник св. Поркови Пресв. Богородиці о. В. Краєвський ЧНІ. зорганізував Марійську Дружину. 2-го лютого 1937 р. Товариство одержало канонічну ерекцію від Преосв. В. В. Ладики, а 7-го квітня цего самого року одержало грамоту злуки з Матірною Дружиною в Римі.

Основниками парохії були: о. А. Делярий, ЧНІ. О. Федірко, В. Новак, В. Середа, Ів. Войтас, Гнат Блажейко, В. Хруник, Гр. Попик, В. Гадевич, Ів. Середа, А. Дубровний, Яцко Середа, П. Хруник, Я. Климашко, П. Назар, Р. Хруник, М. Лащук. Від 1904 до 1906 р. доїздили до цеї кольонії серафимці —Зайцеф, та інші.

Стару церкву збудував А. Дубровний, нову побудував Тихоліз в 1932 р. за $12,000. Будинок деревляний, має кілька бань, помальований, три престоли, крісла і центральне огрівання. Від почат-

Спортова Дружина хлопців з о. В. Краєвським ЧНІ., в Моделфарм, Саск.

ку обслугують цю парохію оо. Редемптористи з Йорктону.

Преосвященний Будка відвідав стару церкву три рази і посвятив її. Нову церкву посвятив Преосвященний Ладика в 1933 р. Були дві місії під проводом оо. Редемптористів. З цеї парохії походять: 7 учителів, 12 Сестер Служебниць: Альфонса, Вернарда, Маргарета, Венедикта, Ореста, Григорія, Йоанікія, Хризанта, Симеона, Данiїла, Анна; лікар, др. Дм. Середа і інжинір П. Середа.

При церкві є Читальня Просвіти ім. Т. Шевченка, збудована в 1916 р. і побільшена в 1920 р. Є сцена, куртина, ґардероба і бібліотека. В 1939 р. було там 15 ріжних підприємств.

При церкві є також дзвіниця з дзвоном, хата для священика, стайня для коний і цвинтар на три акри землі.

др. Д. Середа

Спортова Дружина дівчат в Модел Фарм, Саск.

Літній катехизм і перше св. Причастя дітей у Модел Фарм, Саск., під проводом Сестер Служебниць ПНДМ, і о. В. Краєвського, ЧНІ.

ЦЕРКВА РІЗДВА ПР. БОГОРОДИЦІ В ШІГО, САСК. (Коло П. Шевчука)

Площа обіймає три акри землі, горби, місце чисте. Від міста і залізниці 15 миль. Церква стоїть посеред нашої оселі. Членів 23 родин, дітий 70. В околиці 5 шкіл, вчуть 2 наші учителі. При парохії є відділ БУК-а, Сестриці і Апостольство Молитви, що має 55 членів.

Основниками парохії були: о. Г. Бульс, ЧНІ., П. Шевчук, Федь Козакевич, Ів. Козакевич, Н. Чайківський, Н. Кабан, Й. Францишин, П. Шабат, Ан. Ґулька, Прокіп Перколаба, Н. Ґулька, Ст. Григор, Яків Козакевич, П. Арабський. Деякі з них перед оснуванням цеї парохії належали до парохії Бекенгем, Саск. Від початку парохію обслугують оо. Редемптористи з Йорктону, Саск.

Церкву збудували в 1916 р. Головним будівничим був Н. Ґулька. Будова коштувала $1,000. Будинок деревляний 38½ x 13, має одну баню і красний іконостас. Церква помальована, є один престіл.

Преосвященний Будка посвятив церкву в 1918 р.

При церкві є дзвіниця з одним дзвоном, далі стайня на коні.

Цвинтар біля церкви—місце на церкву й цвинтар дарував Петро Шевчук.

Церква Різдва Пресв. Богородиці в Шіго, Саск., (коло П. Шевчука).

З цеї кольонії походять: о. Севастіян Шевчук, ЧСВВ, Сестри Служебниці: Ольга і Севастія.

ЦЕРКВА ПРЕСВ. ТРОЙЦІ В ТОФНЕЛ, САСК.

На півтора акровій площі, півтретя милі від містечка і залізниці, стоїть наша церква на рівній, красній площі, серед ліску. Дороги доступні, церква стоїть з боку нашої оселі. Членів 20 родин, дітий 50. При церкві є Сестриці, членів 20.

Основниками парохії були: М. Савчук, Дан. Василишин, М. Раїна, Ілія Жмурко, Кость Орловський, Адам Ступира, Ів. Камінський, Т. Мещій, Кл. Орловський, Ірена Василишин, Захар Виннички, Тео. Микицей, Юліян Українець, П. Стахів, Ст. Ростицький, Ів. Совик, Валент Ступира, Йосифа Табіш. Від 1909 до 1924 р. отці Редемптористи з Йорктону правили тут Службу Божу по хатах. Перший священик, що тут правив, був о. А. Делярий, ЧНІ. Якийсь час доїзджали сюди серафимці, якийсь Стадник.

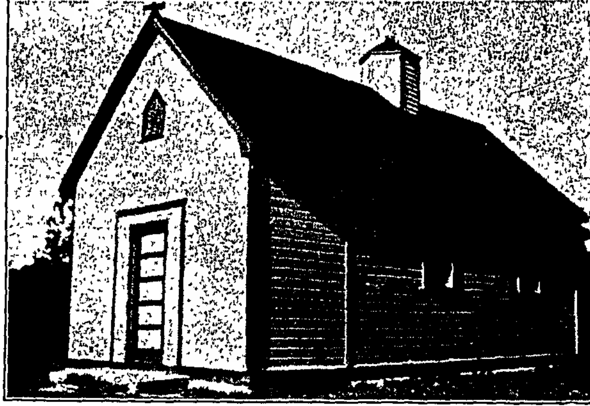

Церква Пресв. Тройці в Тофнел, Саск.

Церкву збудували в 1924 р. Всі парохіяни працювали спільно під проводом М. Раїни і Ілії Жмурка. Будова коштувала $720. Це дерев'яний будинок з одною малою банею. Церква помальована, є один престіл і лавки. Вимір будинку є 40 х 16, в 1926 р. добудували захристію на 10 стіп. В 1939 р. побільшено церкву. Від початку парохію обслугують оо. Редемптористи з Йорктону.

Преосвященний Ладика відвідав церкву в 1932 і 1940 р.

При церкві є цвинтар — все разом півтора акра землі.

ЦЕРКВА СВ. о. НИКОЛАЯ В ІНСІНГЕР, САСК.

Площа церкви рівна і очищена, має 10 акрів землі. Від залізниці і містечка Інсінгер є півтретя милі. Церква стоїть з боку оселі, але доступ до неї добрий. Членів 50 родин, дітий 70, шкіл в окрузі 5, вчить в них 3 наших учителів. При церкві є Свічкове Братцво, 40 членів і Сестриці, 20 членів.

Основниками парохії були: о. А. Делярий, ЧНІ. Ів. Галюк, що дарував згаданих 10 акрів — Петро Галюк, Ст. Галюк, Іван Снігур, М. Спрінжинатик, Матей Савчук, Матей Вівсяник, Семен Ковальчук, М. Цибульський, Дмитро Тимофій, Юрко Петранич, Даць Матей, В. Пиндус, Семен Галюк, Т. Куропатва, Ів. Вівсяник, Пилип Федорчук, В. Бойцун, Павло Вівсяник, Ол. Пігович, Петро Вівсяник, В. Пігович, Ів. Затвардніцький, Ст. Тимофій, Й. Цибульський, Гавриїл Цибульський, Ів. Сорока, Гавриїл Кривуцький, Й. Гудима, Семен Вальчак, Он. Цибульський, Павло Медвідь, Яким Федорчук, Ів. Медвідь, Порфір Ворошило, Ів. Паньчук, В. Куропатва.

Отці Редемптористи з Йорктону відвідували тут наших людий ще від 1904 р. Того року наші вірні разом з буковинцями збудували капличку 12 х 12 на фармі Івана Галюка. В 1911 р. на цій самій площі збудували красну церкву за $1,400. Але 14 квітня 1931 р. ця церква згоріла. Того самого року збудували нову церкву. Будував А. Чорний з Гудів коштом $3,000. Будинок дерев'яний на вид хреста, має одну баню, помальований. Преосвященний Будка відвідав цю парохію три рази і посвятив стару церкву в 1913 р. Преосвященний Ладика відвідав нову церкву в 1933 р. Від початку парохію обслугують оо. Редемптористи з Йорктону.

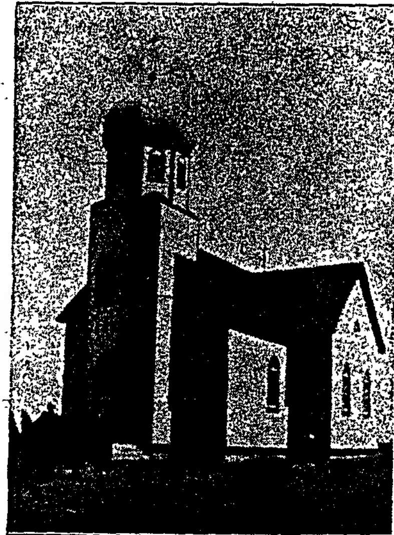

Церква св. о. Николая в Інсінгер, Саск.

При церкві є дзвін і дзвіниця. Побіч цвинтар. З цеї парохії походять Сестри Служебниці: Текля, Рафаїла, Фльорентія.

Церковний Дім

Називається "Український Греко-католицький Дім". Стоїть на церковній площі, збудували його парохіяни в 1929 р. під проводом о. Ів. Бали, ЧНІ. Будував Р. Лемко з Рами коштом $1,200. Вимір 40 х 26, від церкви віддалений яких 300 кроків. Є сцена, куртина і мала бібліотека. В 1939 р. були там 2 представлення, 2 концерти, 2 фільми, 1 відчит і 3 приняття. При Домі є Аматорський Гурток.

ЦЕРКВА СВ. ПЕТРА І ПАВЛА В ІНСІНГЕР, САСК.

На рівній, очищеній площі стоїть наша церква. Площа займає 4 акри і служить рівночасно за цвинтар. До залізничої стації Шіго 5 миль, до Інсінгер 6 миль. Церква стоїть посеред нашого поселення при головній дорозі, куди їде автобус.

Членів є 25 родин, дітий 94, що ходять до 5 поблизьких шкіл. При церкві істнує Свічкове Брацтво і Сестриці.

Основниками парохії були о. А. Делярий, ЧНІ, Яків Олексюк, Ф. Шиховський, Федір Ботула, Матей Волошин, Матей Зварич, Василь Савчук, Никола Пасовистий, Петро Снігур, Ст. Костинюк, Яким Ботула і К. Українець.

Церква св. Ап. Петра і Павла в Інсінґер, Саск.

Першим католицьким священиком в цій околиці був о. А. Делярий, ЧНІ. що приїхав сюди в 1904 р. і правив Службу Божу в хаті Івана Галюка, а потім в каплиці в парохії св. о. Николая. Доїздили тоді сюди волами, а потім кіньми. Спочатку всі ходили до церкви св. о. Николая, що творить окрему парохію. Але тому, що дорога була далека, дороги злі, болотисті, а люди вже дещо заможніли, тоді на забаві в Николи Пасовистого виринула думка поставити свою церкву. Тоді змісця зложили $140 на ту ціль і купили дошки від Мих. Рожка в 1909 р. Дерево перевезли на площу, яку подарував під будову церкви Василь Савчук. Зачали будову в 1910 р., але докінчили аж за три роки. Будував М. Кіцул коштом $1,000. Вид церкви прямокутний, посередині одна баня. Зверху церква викінчена дошками, в середині виліплена глиною і побілена. Є один престіл. Від початку парохію обслугують оо. Редемптористи з Йорктону.

25 жовтня 1914 р. Преосвященний Н. Будка в асисті о. Бульса ЧНІ. посвятив церкву і потім знова відвідав церкву в 1918 році.

При церкві є цвинтар і дзвіниця з одним дзвоном. Цвинтар має 2 акри землі, все огороджене.

З цеї околиці походить Сестра Евфрозина.

ЦЕРКВА СВ. ПОКРОВИ В ГВАЙТСЕНД, САСК.

На двоакровій, дещо горбоватій площі стоїть наша церква св. Покрови. Від залізниці 10 і пів миль від містечка Спринґсайд. Дороги добрі. Церква посеред нашої оселі.

Членів 75 родин, дітий 200, шкіл в околиці пять, вчить 3 наших учителів. При церкві є: Апостольство Молитви, 60 членів,— Сестриці, 25 членів і Товариство Молоді.

Основників старої церкви, першої на цій кольонії, було богато. Їх імена: Н. Библів, Ю. Шпилей, Ілля Кучер, Н. Шумей, Мих. Библів, В. Стефанишин, Т. Шпилей, Т. Сеньків, В. Сеньків, Іван Библів, Теодор Шпилей, Ник. Дирів, Дяків Ів., В. Лахманець, Дм. Шляхетка, Ів. Павлів, В. Дирів, Ілля Дирів, Ю. Попович, Н. Дяків, Іван Н. Павлів, М. Попович, М. Стефанишин, Тимко Библів, В. Скалівський, Ів. Кучер, Семен Попович, Ю. Лозинський, М Цюпа, В. Н. Шпилей, В. Библів, Ол. Библів, В. Шумей, Н. Шпилей, Н. Лахманець, Н. Федун, Ів. Шпельчин, Т. Шляхетка, В. Т Шпельчин, П. Стефанишин, М Тріщ і Ю. Шумей.

Церква Покрова Пресв. Богородиці в Гвайтсенд, Саск., збудована 1937 р.

Від 1905 до 1912 р. обслугували цю кольонію пресвитеріянські духовники: Чернявський, Купчинський, Вільчинський і Остафієвич. Коли Остафієвич по т. зв. "свяченню" церкви захотів заводити свої обряди, настав спротив. Підчас відправи запитав: Що треба скорше робити, правити Службу Божу чи гоститися? Люди як один відповіли: Правити. Таким чином зросло недовіря людий до пресвитеріян, а вислідом того було, що пресвитеріяни мусіли залишити церкву, а люди зпочатком 1913 р. запросили о. Делярого ЧНІ. з Йорктону. Від тоді парохію обслугують оо. Редемптористи з Йорктону.

Першу стару церкву збудували в 1911 р. коштом $1,000. Ту церкву розібрали в 1937 р. і на місце старої збудував нову, красну церкву В. Гузяк з Арран. Є одна велика баня та кілька менших, будинок деревляний, помальований, є один престіл. Ця церква коштує $3,500.

Два рази відвідав церкву Преосвященний Будка і раз Преосвященний Ладика в 1933 р. Отці

Редемптористи давали місію від 9—15 липня 1933 року.

З цеї кольонії походять: о. В. Шумей, о. Йосиф Сеньків, ЧСВВ, Сестра Мехтильда, П.Н.Д.М., що має університетський степень.

При церкві є дзвіниця з одним дзвоном, що коштував в 1920 р. $380. Є цвинтар біля церкви, один акер землі. Землю на цвинтар і церкву дарував Василь Шпилей.

ЦЕРКВА СВ. ВЕЛИКОМУЧЕНИКА ЮРІЯ В МЕЛВИЛ, САСК.

Церква стоїть в західній части міста, при 3-ім евеню. Членів є 45 родин, дітий 80. При церкві є Жіноче товариство, що має 40 членів і Марійська Дружина, 15 членів.

Основниками парохії були: о. Г. Бульс, ЧНІ., В. Дереш, О. Стойко, Я. Стойко, В. Маценко, Н. Гудій, Ст. Грицула, В. Федорків, Я. Стефанюк, Н.

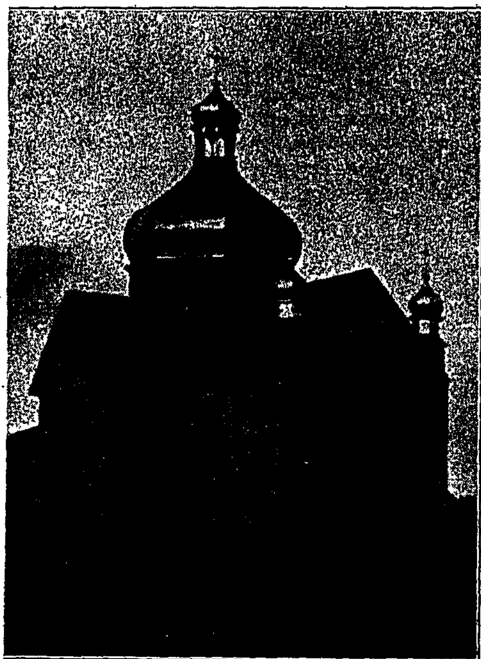

Нова церква св. Юрія в Мелвил, Саск.

Івонус, К. Шваґа, Ф. Яструб, Ф. Ярема, М. Васильців, Н. Братусь, Ів. Костишин, О. Котик, В. Сеник, Ю. Богуляк, М. Лозинський, Гр. Лисечко, Л. Козак, З. Гудій, Ів. Софронюк, Т. Хариш, Й. Полуйко, Ів. Чубатий, Й. Відайко, Д. Криба, З. Гладій, А. Роґальський, Н. Семеновський. Ст. Віґак, М. Паращенюк, М. Твардовський, М. Матвіїв, О. Чорняк, К. Вівчар, Ів. Копчук, П. Шіпко, В. Галик, С. Андріяш, О. Колодій, М. Ткачук, Ів. Гнатюк, В. Мандзяк, П. Дмитраш, П. Боґуш, Ів. Іванів, Ів. Созанський, Т. Климко, М. Костишин, Н. Сливка, Ст. Когут, Ів. Веґерак, В. Пудець.

Отці Редемптористи з Йорктону стали доїздити сюди вже в 1913 р. і правили тоді в римо-католицькій церкві, бо нашої не було. Там теж правив богослуження Преосвященний Будка, коли відвідав цю парохію 15 серпня 1913 р. Тоді Преосвященний заохочував людий будувати власну церкву, цеж саме робив їх тодішний парох о. Бульс, ЧНІ. Однак перешкаджав і накликував до відступства батюшка Попіль.

Впр. о. Іван Бала, ЧНІ.

Стару церкву збудували в 1916 р. за $1,800. В 1939 р. цю церкву продано і поставлено велику нову з трома банями, обмуровану. Будував В. Гузяк з Арран.

Преосвященний Будка посвятив стару церкву 10 вересня 1916 р.

В 1931 р. парохіяни побудували Читальню Просвіти ім. о. Маркіяна Шашкевича.

ЦЕРКВА ЗІСЛАННЯ СВ. ДУХА В ПЛЕЙНВЮ, САСК.

Площа має 2 акри, горбковата. Від залізниці і міста Фенвуд є 10½ миль, від Мелвил 17½ миль. Церква стоїть посеред нашої оселі, дороги доступні.

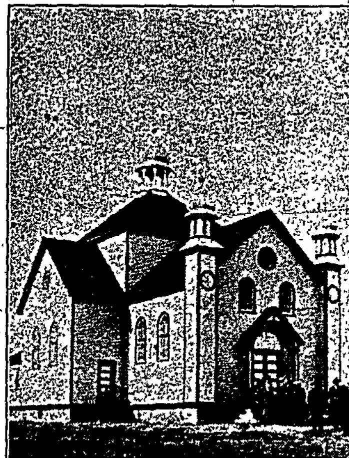

Церква Сошествія св. Духа в Плейнвю, Саск.

Членів 35 родин, дітий 115. В чотирох школах є два наші учителі. При церкві є Жіноче товари-

ство, 20 членів — Свічкове Братство, 45 членів — Товариство Молоді, 40 членів. Молодь має хор.

Основниками парохії були: о. А. Делярий, ЧНІ. Д. Клепак, В. Бадович, А. Сава, Ст. Клепак, Г. Мисько, М. Лизун, В. Турчак, Н. Лазор, Л. Сава, Ф. Сава, Ів. Паланичка, Ів. Гамрацій, Ів. Крашевський, Ів. Чопик, В. Кравець, Н. Цюрко, Ст. Поліщак, Й. Балаберда, А. Балаберда, Р. Кравець, Ів. Клепак, Ф. Жулиняк, П. Жулиняк, А. Жулиняк, Ст. Жулиняк, Ів. Жолкевич, М. Галабуза, М. Вавришко, Ів. Мисько, В. Блажейко, В. Волошин, Д. Стадник, Ів. Клепачок.

Першу церкву збудували в 1911 р. В 1934 р. збудували нову, красну і велику; будував Ів. Тихоліз. Будинок дерев'яний на вид хреста, помальований, один престіл і лавки. Від початку обслугують парохію оо. Редемптористи з Йорктону.

Першу церкву посвятив 12 серпня, 1913 р. Преосвященний Будка. Ту церкву Преосвященний Будка відвідав три рази. Нову церкву посвятив Преосвященний Ладика в 1938 р. Нова церква коштувала $5,000.

При церкві є дзвіниця з дзвоном і цвинтар. Місце під цвинтар дарував Д. Клепак (2 акри) і посвятив Преосвященний Будка в 1913 р.

З цеї парохії походить Сестра Філярета П.Н.Д.М.

ЦЕРКВА УСПЕННЯ МАТЕРІ БОЖОЇ В БІВЕРДЕЙЛ, САСК.

На рівній дещо залісненій площі, 6 миль від залізниці в Джедбург, стоїть наша церква на три-акровій землі, дещо з боку від наших поселенців. Членів парохії є 115 родин, дітий 225. Шкіл в окрузі вісім, в 4 вчуть наші учителі. При церкві є Свічкове Братство, членів 27 — і Сестриці, членів 45.

Основниками парохії були: о. А. Делярий, ЧНІ., Н. Прибильський, Дмитро Середа, Іван Маковецький, Анд. Добко, Максим Хруник, Кость Лис, В. Богдасевич, Яків Шкільник, П. Карапита, Олекса Карапита, Л. Домший, Ів. Богуцький, Максим Маковецький, Максим Жукевич, Мих. Щурко,

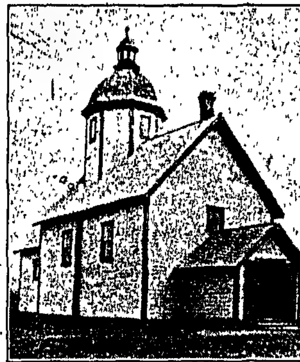

Церква Успення Пресв. Богородиці в Бівердейл, Саск

Ів. Прибильський, Гр. Бенько, Т. Бенько, М. Пахолко, Гар. Давосир, К. Клиско, Т. Лащ, Іван Мушка, В. Середа. З початку о. Делярий, ЧНІ. приїздив сюди і відправляв по хатах, як в хаті Анд. Добка, і П. Карапита. Дня 4 серпня 1907 р. о. Делярий посвятив місце, де в 1910 р. збудували церкву. Будував Ів. Богуцький і Гар. Давосир, спільно з парохіянами. Церква дерев'яна, має одну баню. Помальована. Є гарний іконостас.

Три рази відвідав цю церкву Преосвященний Будка, котрий посвятив її 11 серпня 1913 р.

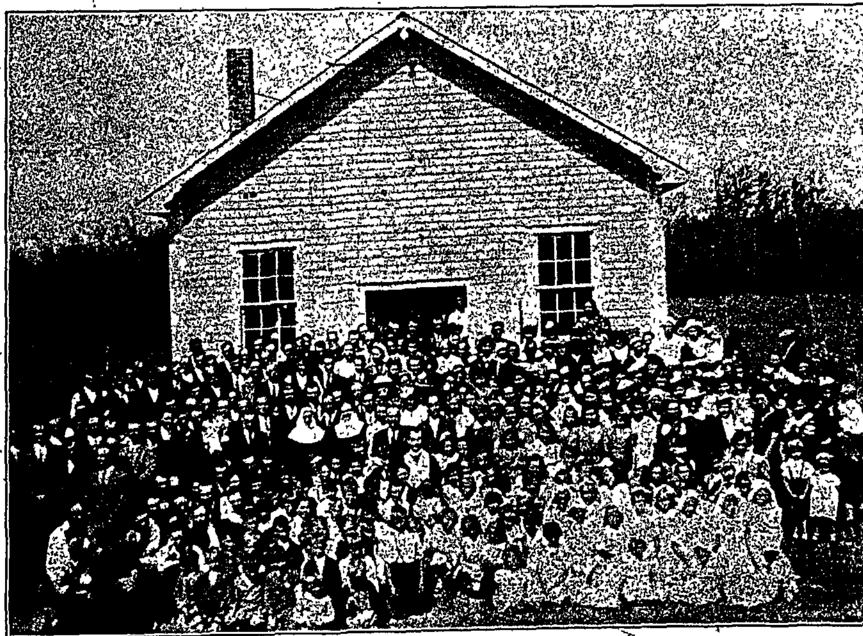

Члени парохії Успення Пресв. Богородиці в Бівердейл, Саск., з о. Р. Хомяком, ЧНІ. і Сестрами Служ. П.Н.Д.М., учительками катехизму. Знимку знято біля Читальні Просвіти 10 серпня, 1941 р.

Побіч церкви стоїть дзвіниця, є дзвін, що коштував $400. Дальше є цвинтар.

Народний Дім

Називається Читальня Просвіти, збудована в 1927 р. за почином Д. Гайдука і парохіянами.

Пані Оля Коваль (Стратійчук) учителька в Силвер Вилов школі, одержала першу нагороду за бесідництво на з'їзді Братства Українців Католиків у Саскатуні, 1935 р.

Близько церкви, має сцену, куртину і сценерію, є мала бібліотека. В 1939 р. в цім Домі були 2 представлення, 1 концерт і 1 приняття, 2 відчити. При домі є товариство молоді.

ЦЕРКВА РІЗДВА МАТЕРІ БОЖОЇ В ЯРОСЛАВІ, САСК.

Церковна площа горбовата, очищена, має 4 акри землі, від залізниці в Йорктоні віддалена 8 миль. Членів парохії є 35 родин, дітий 95, шкіл в окрузі три. При церкві гуртуються: Свічкове

Літний катехизм і перше св. Причастя дітей в Ярославі, Саск., 1941 р. під проводом Сестер Служебниць П.Н.Д.М. і о. Ст. Ів. Шавля ЧНІ.

Братство, членів 15 і Сестриці, членів 22.

Основниками парохії були: Павло Верхомінка, Максим Верхомінка, Теодор Добко, Никита Добко, Анд. Голоюх, Іван Проць, Ів. Головка, Мих. Головка, Н. Процько, Н. Волосюк, Н. Попович, Ст. Абрамець. Церкву збудували в 1903 р. Будував

Церква Різдва Пресв. Богородиці в Ярославі, Саск.

Ст. Борис, коштувала $2,500. **Є це перша і найстарша** церква в Йорктонськім окрузі. Має одну баню посередині, котру добудовано в 1911 р. Церква дерев'яна, має красний іконостас і лавки. По-

Пр. о. П. Лаптута, ЧНІ.

мальована. З початку правив тут і обслугував наших людий серафимець Никола Зайцеф, родом жид. 26 лютого 1905 р. Зайцеф старався заінкорпорувати цю церкву на презвитеріянів, однак нарід цему рішучо противився і внаслідок того Зайцеф

мусів забратися з околиці. Однак наслідки його праці остали по нинішний день і деякі відступили від церкви.

1913 р. заінкорпоровано цю церкву на нашу парохію, богослуження є раз кождого місяця. Преосвященний Будка два рази відвідав цю церкву та посвятив її 9 серпня 1913 р.

При церкві стоїть дзвіниця з одним дзвоном, дальше є цвинтар.

З цеї околиці походить о. Іван Головка та дві Сестри Служебниці: Лукія і Патрикія.

ЦЕРКВА УСПЕННЯ МАТЕРІ БОЖОЇ В КАЛДЕР, САСК.

Площа велика на 6 акрів, від містечка і залізниці Врокстон 6 миль, дороги добрі, церква стоїть з боку оселі.

Членів 65 родин, дітий 100, шкіл є 6, в них вчуть 2 наші учителі. При церкві є Свічкове Брацтво, членів 30— Сестриці, членів 45 —Клюб Молоді, членів 25.

Основниками парохії були: о. А. Делярий, ЧНІ. Мих. Собко, М. Рогантинський, Ст. Андруняк, Матей Николаїшин, В. Лукий, Никита Фик, Петро Брицький, Тимко Мартинюк, Ів. Костенюк, Дмитро Мартинюк, Йо. Бик, Ів. Шабатура, Ів. Зарудло, Он. Бобик, М. Чопик, Федь Мацик, Матей Мацик, Петро Зелений, Дмитро Схаб, Ілія Громадський, Он. Івачевський, Яків Дідух, Ілія Солонинка, Ол. Бебех, В. Ясінський, Ник. Ясінський, Ю. Схаб, Гр. Мостовий, Петро Мостовий, Дмитро Олійник, Семен Балабух, Тимко Данилко, М. Олійник, Яків Фик, А. Бригидир, Ілія Пришляк, О. Возьний, М. Вербовецький.

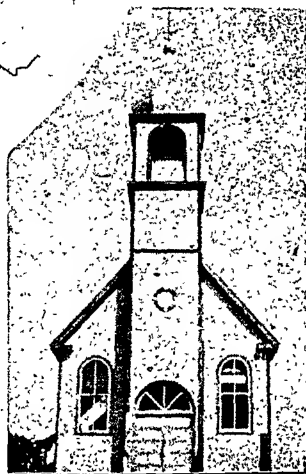

Церква Успення М. Божої в Калдер

Від 1904 до 1910 р. була маленька капличка на фармі Ст. Андруняка. Церкву збудували в 1911 р. коштом $1,900. Це деревляний будинок, має одну баню, помальований, є один престіл, лавки і центральне огрівання.

Преосвященний Будка відвідав цю церкву 2 рази. Передтим поблагословив її о. Делярий в 1911 р. Преосвященний Ладика відвідав цю церкву в 1935 р. Були дві місії, в 1913 і в 1933 р. під проводом Отців Редемптористів з Йорктону, що від початку обслугують цю парохію.

При церкві є дзвіниця і дзвін, цвинтар має 2 акри, близько церкви, місце дарував Степан Андруняк.

З цеї парохії походять Сестри Служебниці: Макрина, Володимира, Юлія, Зиновія.

ЦЕРКВА СВ. ВОЛОДИМИРА І ОЛЬГИ В ВРОКСТОН, САСК.

Півтретя милі від містечка і залізниці в Врокстон, на горбоватій, але очищеній площі стоїть наша церква. Вся площа має 4 акри землі.

Церква стоїть з боку оселі. Членів 60 родин,

Церква св. Володимира і Ольги у Врокстон, Саск.

дітий 100. Шкіл в окрузі 6, вчить двох наших учителів. При парохії є Свічкове Брацтво, членів 25 —Сестриці, членів 40, Апостольство Молитви, членів 65.

Церкву збудували на фармі Ів. Луцького в 1909 р. Митрополит Андрей Шептицький відвідав цю церкву в товаристві о. Делярого 14 листопада 1910 р. Тоді Митрополит сповідав вірних, проповідав і правив там Службу Божу. Ця церква коштувала $1,800, деревляна, має одну баню, помальована, має один престіл.

Основниками парохії були: о. А. Делярий, ЧНІ., Дм. Вонітовий, Гнат Дзюбинський, В. Швага, М. Дирбавка, Ілія Багрій, М. Бик, Он. Бик, Яків Струтинський, Н. Цалин, Федь Свергун, Н. Барабаш, Н. Малайний, М. Перепилюк, П. Подолян, Ів. Татарин, Прокіп Лушній, Он. Схаб, Ів. Свергун, Н. Свергун, Ю. Цалин, М. Цалин, Ів. Луцький, Ст. Луцький, Федь Перепилюк, Ю. Білик, Гр. Дереворіз, Гарасим Гишка, Петро Дубник, Ів. Антохів, Гнат Кирилюк, Н. Бубник, Ів. Тимчук, М. Галай, Кифа Федорук, Лесь Вінтоник, В. Захарук, Ів. Захарук, Петро Жибчин, Анд. Яроцький, В. Мінцюк, Гр. Ніновський, Маріян Ангельський, Гр. Метіяш, Гр. Пристайко, Гр. Денека, П. Мисько, Ів. Татарин.

Преосвященний Будка 4 рази відвідав цю церкву та посвятив її в 1913 р. Преосвященний Ладика відвідав цю церкву в 1935 р. Місію в липні 1937 р. давали оо. Редемптористи з Йорктону, що й обслугують від початку цю парохію.

При церкві є дзвіниця з одним дзвоном та цвинтар біля церкви.

З цеї парохії походять Сестри Служебниці: Ріта, Віталія, Серафима, Емануїла, Апольонія.

ЦЕРКВА СВ. СВЯЩЕНОМУЧЕНИКА ЙОСАФАТА В СТОРНОВЕЙ, САСК.

Площа рівна і очищена, 2 акри землі, від містечка і залізниці 3 милі. Церква стоїть посеред нашої оселі, дороги доступні.

Коли о. Делярий ЧНІ., і о. Бульс ЧНІ. хотіли поблагословити церкву 10 липня 1910 р., тоді Теодор Вінтоник, Іван Когут і Теодор Костюк забили церковні двері, а коли о. Делярий хотів все таки двері отворити, тоді жінки згаданих людий напали на о. Делярого і силою відтягнули його від церкви. Притім подерли на о. Деляромуо́діж та потовкли його. Отці відіхали до Йорктону, зачався процес. Тому, що Т. Вінтоник в 1906 р., коли зачинали будову церкви, обіцяв записати те місце на церковну власть, уряд в Ріджайні дозволив тепер церкву записати, що й сталося в липні 1911 р. А з противниками, котрих жінки напали тоді на о. Делярого, сталося так. Іван Когут їхав до міста, коні сполошилися, впав з воза і так потовкся, що в дорозі до шпиталю помер. Теодор Вінтоник знова перевернувся з візка, зломив при тім карк і до трох днів помер у шпиталі. Т. Костюк був богатий чоловік. Але якось так поволі і невидно стратив все майно і обіднілий та забутий всіми мусів забиратися з околиці.

Членів є 30 родин, дітий 63. В околиці є три школі, в них вчить одна наша учителька. При парохії є Свічкове Брацтво, 20 членів—Сестриці, 15 членів.

Церква св. Йосафата в Сторновей, Саск.

Основниками парохії були: о. А. Делярий, ЧНІ. Стах Винницький, Йосиф Шолопяк, Іван Когут, Максим Свергун, Мартин Присляк, Т. Вінтоник, Т. Рогатинський, В. Дембровський, Ю. Схаб, Й. Огродник, Ів. Презьмир, Ів. Завада, Тимко Мисько, Ілія Шордій, Микита Мисько, Т. Костюк, М. Вінтоник, Т. Ягольницький.

Церкву зачали будувати вже в 1906 р. самі люди коштом $700—викінчили будову аж в 1910 р. Будинок деревляний, має одну баню, є один престіл і іконостас.

Преосвященний Н. Будка відвідав цю церкву і поблагословив її в 1913 р. Преосвященний Ладика відвідав цю церкву в 1935 р. В 1913 р. була тут місія, яку давали Отці Редемптористи з Йорктону, що й обслугують від початку цю парохію.

При церкві є дзвіниця з одним дзвоном і цвинтар.

Три акри землі подарував під будову нової церкви Мих. Жибчук.

З цеї кольонії походить Сестра Аполінарія.

ЦЕРКВА ПРЕОБРАЖЕННЯ Г.Н.І.Х. В РАЙН, (Дніпро), САСК.

Девять і пів милі від містечка Райн, в осередку нашої оселі, на рівній, чистій площі стоїть наша церква. Членів 75 родин, дітий 140. В окружних школах вчить 2 наших учителів. При церкві є Сес-

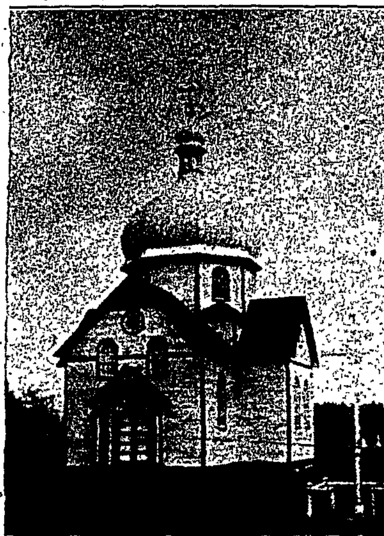

Нова церква Преображення Г.Н.І.Х. в Райн (Дніпро), Саск.

триці, 50 членів— Апостольство Молитви, 70 членів і Тов. Молоді, 30 членів.

Основниками парохії були: П. Киба, Дм. Киба, Ів. Киба, Гав. Юрків, Дм. Маковський, Дм. Щур, Ю. Андрусяк, Ів. Тимбрик, Н. Тимбрик, Ан Церковняк, Пант. Корній, Семен Кушнір, Томко Ясінко, Дм. Деренівський, Гр. Ягольницький, М. Деренівський.

Від 1904 до 1918 р. правили тут серафимці:

Пр. о. Володимир Корба, ЧНІ.

Богонько, Юліян Пиндиковський, Вільчинський, Бачинський, Александрович. Вони тут мешкали і правили в старій церкві. Щойно 20 серпня 1918 р. о. Г. Бульс, ЧНІ. відправив перше богослуження в старій церкві. Цю стару церкву називали "на Донвел." 1 лист. 1930 р. вона згоріла. Нову церкву збудував М. Тихоліз в 1931 р. коштом $5,000. Церква має вид хреста, одну велику баню, помальована, деревляна. Є один престіл і лавки. Цер-

Св. Місія під проводом оо. Редемптористів в укр. кат. церкві в Донвел, Саск. Ця церква згоріла 1. листопада, 1930 р.

кву помалював П. Заболотний в 1935/36 р.

При кінці грудня 1901 р. відвідав цю околицю о. Делярий ЧНІ разом з о. Жолдаком і тоді правили богослуження в хаті Ст. Гриби. Але в 1903 р. зявився Серафим, що наслав сюди своїх людий.

Два рази відвідав церкву Преосвященний Будка, також двічі Преосвященний Ладика, що посвятив її 13 червня 1938 р. Отці Редемптористи з Йорктону давали ту два рази місію й вони обслугують ту парохію.

При церкві є дзвіниця з одним дзвоном, далі цвинтар. Всіх цвинтарів в парохії є 4, найновіший при церкві має один акер землі.

З цеї кольонії походять Сестри Служнебниці. Антонія, Катерина, Марина, Мартина і Крискентія.

Церковний Дім

Називається: "Народний Дім ім. о. Маркіяна Шашкевича". Вимір є 60 х 30, є сцена, сценерія, куртина і гардероба. Є красна бібліотека. Приходи ідуть на добро церкви. В 1939 р. було там 2 представлення, 1 концерт, 2 відчити, 3 приняття. Істнує Аматорський Гурток.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ В БАРВАС, САСК.

13 і 14 лютого 1940 р. о. Степан Ів. Шавель ЧНІ. відвідав 16 родин у цій місцевости. Від того часу почали оо. Редемптористи з Йорктону відвідувати цю місцевість. Богослуження відбувається щомісяця по хатах. Люди вбогі. В 1940 р перший раз відбувся катехизм для дітей під проводом о. Степана Ст. Шавля, ЧНІ.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ В РОССЕЛ (місто), МАН.

До 1939 р. обслугували цю місцевість Всеч. отці Пароха з Ольги, Ман. Від 1939 р. почали обслугувати людей цеї місцевости оо. Редемптористи з Йорктону, Саск. Богослуження відбувається щомісяця по хатах. В 1941 р. закуплено площу під церкву та цвинтар. Посвятив її впр. о. Ст. Бахталовський ЧНІ. 25 травня 1941 р.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ В ДЖЕДБУРГ, САСК.

Перші збори відбулися 19 травня, 1940 р. в хаті П. Сеньчука при участи 12-ох людей під проводом о. Р. Хомяка, ЧНІ. До заряду вибрані М. Лазорко, заступник предсідателя; П. Гуменюк, секретар; Ів. Хруник, скарбник; контрольори: Боярський і Ів. Попович. Семен Застріжний жертвував 1½ акра під будову церкви. Перше богослуження відправив 17 червня 1940 р. о. Р. Хомяк ЧНІ в хаті Ів. Хруника. В листопаді, 1940 р. закуплено в містечку Джедбург склеп п. Середи й перемінено його на читальню Просвіти. Тут відбуваються представлення, концерти та відчити. Коли священик приїздже на богослуження, вірні гарно прибирають престіл в Читальні Просвіти та численно сходяться на Службу Божу. Щомісяця оо. Редемптористи з Йорктону обслугують цю станицю. 1941 р. в часі літнього катехизму під проводом Сестер Служебниць П.Н.Д.М. взяло участь 42 дітей.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ В ФОМЛЕЙК, САСК.

Відвідують і обслугують оо. Редемптористи з Йорктону. Богослуження по хатах.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ В ВИЛОВБРУК, САСК.

Відвідують оо. Редемптористи з Йорктону. 1941 р. в часі літнього катехизму під проводом Сестер Служебниць П.Н.Д.М. брало участь 49 дітей.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ В АСИНАБОЙ, САСК.

Відвідують і обслугують оо. Редемптористи з Йорктону. Богослуження відбуваються по хатах.

Парохіяни місійної станиці в Барвас, Саск., з о. Ст. Ів. Шавлем, ЧНІ.

Округ Айтуна, Саск.

Церква Пресв. Серця Христового в Айтуні, Саск., та частина її парохіян

Впр. о. Ігумен Н. Копяківський ЧНІ.

ЦЕРКВА ПРЕСВ. СЕРЦЯ ХРИСТОВОГО В АЙТУНІ, САСК.

На фармі, зараз біля містечка, стоїть наша церква Пресв. Серця Ісусового. Площа рівна, обсаджена деревом і карагеною. Попри церкву іде гостинець ч. 15. Церкву збудували в 1919 р. коштом $15,000. Членів 88, дітий 350. В мійській школі вчить два наші учителі. Напроти церкви стоїть Сиротинець, а в нім школа Сестер Служебниць до 8 степенів. В цій школі вчуться сироти (яких 50 душ) і деякі діти з містечка. Недалеко містечка є три школі— в двох вчуть наші учителі.

Основниками церкви були: о. Л. Боский, ЧНІ., С. Кривуляк, Ст. Павлів, О. Ткач, Й. Винницький, Йосиф Винницький, молодший; Г. Кархут, Мих. Мудрий, М. Климчак, Ів. Климчак, Зборовський, Й. Гриців, Ів. Лозінський, Н. Корчинський, П. Найко, С. Зола, Бернакевич, Ів. Вигерак, Ів. Шимко, Й. Крушельницький, А. Крушельницький, Ів. Корінець, М. Леонтович, Н. Лозінський, Ів. Цікало, Т. Ткач, Ів. Павлів, О. Брикса, Лоєк, Д. Щабель, О. Коваль, П. Грицевич, Шуль, О. Брик, М. Пасечний, Ю. Москаль, К. Пшик, Ів. Кітела, М. Дущак, Л. Корчинський, Ів. Ю. Лозінський, Ів. Семеновський і другі.

При церкві є Апостольство Молитви, Жіноче товариство і відділ БУК-а. Від початку парохію обслугують оо. Редемптористи.

Від року 1915 правилися богослуження в готелі. Тоді була прогібіція і готель стояв майже нечинний. В 1919 р. збудували церкву під проводом Семена Ковбля. Будинок деревляний, помальований— образи малював о. Мецлер. В 1940 р. церкву помалював П. Заболотний. Церква має дві бані напереді, три престоли, лавки і центральне огрівання.

Преосвященний Будка посвятив церкву в 1920 р. Відтоді майже кождого року наш епископ приїздждає на празник парохії Пресв. Серця Христового.

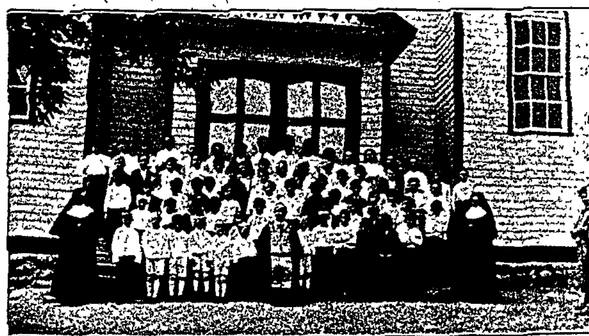

Частина учасників (хлопців) літнього катехизму в Айтуні, Саск., під проводом Сестер ПНДМ. і Впр. Ігумена о. Ст. Бахталовського, ЧНІ

Тоді є відпуст і приїзджає много людий, навіть з подальших околиць.

В жовтні 1941 р. були в Айтуні отсі отці Редемптористи: Н. Копяківський, Йо. Корба й Йос. Форнальчик.

Парохія в Айтуні мала щастя витати в себе 26-27 вересня, 1921 р. Митрополита Західної України, А. Шептицького; 10 липня, 1929 р. Преосв. В.

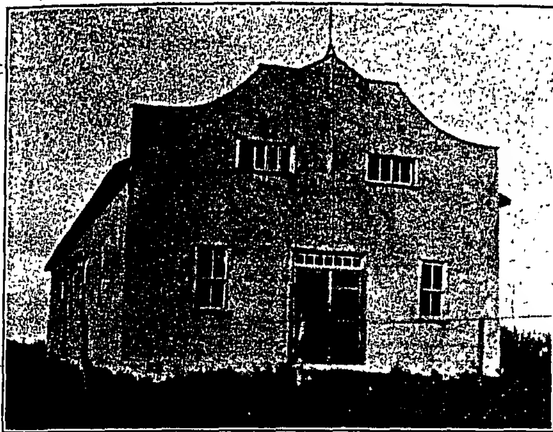

Український католицький Парохіяльний Народний Дім в Айтуні, Саск.

Такача, епископа українців Карпатської України в Північ. Америці, 17 липня, 1929 р. Преосв. К. Богачевського, епископа українців Північ. Америки та 29 червня, 1930 р. перший раз Преосв. В. В. Ладику ЧСВВ, епископа українців в Канаді.

При церкві є великий, 80 х 32, гарний Парохіяльний Дім і монастир оо. Редемптористів

Недалеко церкви на тій самій фармі є цвинтар.

ЦЕРКВА СВ. о. НИКОЛАЯ В БЕДФОРДВИЛ, САСК.

10 миль від Айтуни, посеред нашої оселі стоїть на триакровій площі наша церква. Членів 36; дітий 168. При церкві є Сестриці й свічкове Братство. Віруюча молодь гуртується в УКЮ.

Основниками парохії були: Ів. Обух, Ст. Смицнюк, Максим Козунь, Ол. Деркач, Пилип Зубяк, Кость Спільчак, Мих. Пасечний, Павло Харандюк.

Хлопячий відділ Братства Українців Католиків ч. 71 в Бедфордвил, Саск., зо своїм організатором о. Дм. Гаврилюком, ЧНІ. Знимка зьята в липні 1939 р.

Парохія повстала тоді, коли повставала парохія в Джесмин. Для вигоди купили площу під цвинтар і на ній потім збудували церкву в 1910 р. Ця стара церква з дилів згоріла в 1920 р. Нову церкву збудували Ів. Обух і Ол. Деркач, члени давали по $100 на будову. Будинок дерев'яний, має одну баню, помальований, один престіл. Наші люди приїхали сюди ще в 1906 р.

Преосвященний Будка відвідав церкву в 1913 р. і посвятив її в 1920 р. Доїздили сюди зпочатку Отці Редемптористи з Йорктону, а потім від 1919 з Айтуни. Преосвященний Ладика відвідав церкву в 1935 р.

Майно церковне виносить $3,000—церква коштувала $2,700, річи і площа $300.

При церкві є цвинтар.

ЦЕРКВА ПРЕОБРАЖЕННЯ Г.Н.І.Х. В БЕКЕНГЕМ, САСК.

Площа заліснена, 12 акрів, перед церквою і домом очищена. Церква стоїть на горбі. Від залізничої стації в Паркервю 9 миль— почта Бекенгем. Дороги доступні, церква стоїть посеред нашої оселі.

Членів 51, дітий 184. Шкіл в околиці три. При церкві є Свічкове Брацтво мужчин, членів 33— Сестриці, членів 25— Марійське Тов. дівчат має 10 членів.

Церква Преображення Г.Н.І.Х. (в часі будови) в Бекенгем

Основниками парохії були о. А. Делярий, ЧНІ. Д. Юрчишин, Ів. Щебель, В. Щебель, Ів. Вігерак, Стан Онисько, Стан Дмитро, Ол. Родич, І. Бохна, М. Дорош, Н. Кривуляк, Ф. Мельник, Ів. Венц, Я. Кокоцький, Он. Кокоцький.

Церкву збудували з бервен в 1911 р. Будував А. Юрчишин, а всі помагали. Хоч самі жили в колибах, хотіли мати церкву. Звезли бервена, обробили і збудували як на ті часи досить велику церкву. На дошки жертвували, що хто міг— звичайно по $10. Церква мала одну баню посередині, збудували її за рік. 19 серпня, 1913 р. Преосвященний Будка відвідав парохію і посвятив церкву. Є один престіл, церква помальована.

Перший правив богослуження 19 березня 1911 р. в цій кольонії о. Делярий ЧНІ, котрий приїзджав кіньми сюди з Йорктону, яких 60 миль. За його порадою збудували церкву в 1911 році. Від

початку парохію обслугують оо. Редемптористи.

Преосвященний Ладика відвідав церкву в 1935 році.

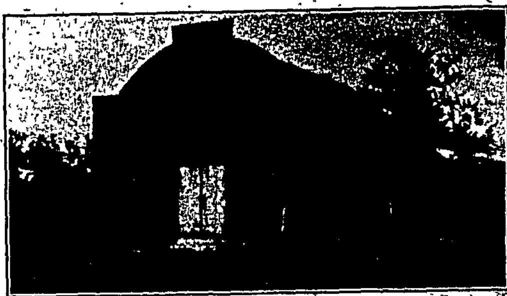

Український католицький народний Дім в Бекенгем, Саск.

При церкві є Церковний Дім, стайня на коні, дзвіниця з одним дзвоном і 12 акрів землі.

В 1940 р. парохіяни під проводом о. Ів. Бали ЧНІ. розпочали будову нової, красної церкви.

ЦЕРКВА СВ. ДУХА В ГАББЕРД, САСК.

Посеред нашої оселі, на рівній триакровій площі, стоїть наша церква. Від містечка Габберд 4 милі, від Айтуни 7 миль. Членів 38, дітий 110. При церкві є Сестриці— в околиці 3 школи.

Основниками парохії були: о. А. Делярий ЧНІ., М. Гнилиця, Н. Гарасим, М. Мусій, Дмитро Амброз, Н. Гнилиця, А. Задоріжний, Н. Філько, М. Ваврух,

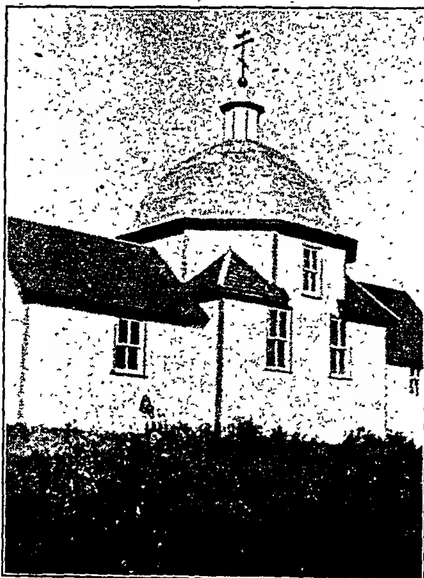

Церква св. Духа в Габберд, Саск.

Ів. Крисоватий, Ів. Гендзелевич, Ст. Турчинський, Ів. Ковальчук, М. Винницький, Ів. Задорожний. Наші люди стали приїздити сюди вже від 1908 р. В 1910 р. почали будову церкви, В тій церкві мав першу відправу о. Декамп ЧНІ., 12 квітня 1911 р. На будову члени складали по $20— дошки коштували $300. Над церквою є одна баня. В 1919 церкву розбудували і помалювали. В церкві є один престіл. Від початку парохію обслугують оо. Редемптористи.

16 серпня, 1913 р. Преосвященний Будка посвятив церкву. В 1937 р. Преосвященний Ладика відвідав парохію.

При церкві є дзвіниця з одним дзвоном і цвинтар.

ЦЕРКВА ВОЗДВИЖЕННЯ ЧЕСНОГО ХРЕСТА В ГАББЕРД, САСК.

Сім миль від другої парохії того самого імени, однак іншого покровителя, дві милі на полудне від містечка стоїть наша церква. Основниками парохії були: Ів. Корчинський, Н. Корчинський, Ю. Корчинський, Е. Корчинський, Ф. Парахоняк, Гр. Ку-

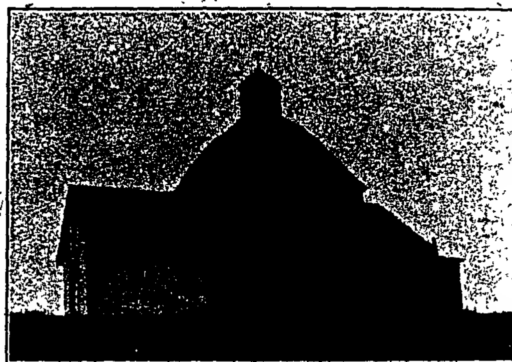

Церква Воздвиження Чесного Хреста в Габберд, Саск.

ликович, В. Бойко, Ст. Юристий, Тимко Лозинський, Ф. Мандзяк, Ів. Лозинський, Ів. Сіменовський, П. Шома, Ів. Корінець, Ст. Павлів, Ів. Клепак. В 1909 р. рішено будувати церкву. Члени стали складати по $5 і зібрані гроші дали будівничому Яроцькому з Гудів. Зібрано $485 на дошки і гонтя. Однак будову докінчив П. Шпак— церква була 30 x 20. о. А. Делярий ЧНІ. мав першу відправу в цій церкві 13 лютого 1910 р. Членами церкви були тоді 25 родин.

Митрополит Андрей Шептицький посвятив ту церкву 13 листопада 1910 року. Від початку парохію обслугують оо. Редемптористи.

В 1918 р. церкву побільшили, члени зложили на ту ціль кождий по $66. Преосвященний Будка посвятив цю побільшену церкву.

При церкві є цвинтар, на якім спочиває бл. п. о. Г. Бульс, ЧНІ.

Перші наші поселенці в тій околиці були в р. 1903 Евстахій і Юліян Корчинські, брати рідні. Дістали адресу від поселенців з Улична, що мешкали в поблизькім Фенвуд. Зразу працювали на залізничій лінії СПР. Евстахій зиму перебув в німецьких поселенців у Найдорф, а Юліян вернув до родини, оженився і в 1904 р. приїхав з женою та другими братами. Разом з Евстахієм поїхали кіньми до Йорктону по наділ землі ("говмстед"). Дістали свій наділ якраз там, де нині Габберд. В Найдорф купили дві парі коний за $350. Інші мали з собою биків і так зачали господарити.

Найбільше людий походить з села Люблинець.

В 1939 р. коли наш король Юрій VI переїздив Канаду з королевою Єлисаветою, залізниця короля станула в Габберд, щоби набрати води, бо тут води в околиці мало і люди приїхали здалека, щоби побачити свого короля і королеву.

ҐЕРЦЕЛ, САСК.

20 миль на полудневий захід від Айтуни віднедавна стали осідати наші люди.

Вже давно перед українцями приїхали були сюди з Росії жиди й дістали великі наділи землі. Зчасом деякі з них виїхали до міст, іншим знову фармарка не йде й так землі поволи переходять в руки наших людей.

Що другий місяць приїзджають сюди отці Редемптористи з Айтуни на відправу. В 1937 р. були перші збори нової парохії під проводом о. Ст. Бахталовського, ЧНІ. В 1938 р. куплено 5-акрову площу під будову церкви та цвинтар. Посвятив о. Ст. Бахталовський, ЧНІ. 9 жовтня 1938 р. В жовтні, 1940 р. розпочато будову церкви—знадвору церква вікінчена й помальована. Вартість церкви виносить понад $1,000.

ЦЕРКВА СВ. АРХИСТРАТ. МИХАЇЛА В МІСТЕЧКУ ҐУДІВ, САСК.

Площа рівна і очищена, стара церква 36 x 20, збудована 1906 р. стоїть при гостинці дві милі на полудне від міста. Місце подарував в 1904 р. Гнат Юристий.

Парохіяльна книжка з 16 березня, 1907 р. подає слідуючих основників першої церкви: Ст. Солтис, Н. Кушлай, Й. Яроцький, Ю. Марадин, К. Перейма, Ів. Денисюк, І. Прихітко, Ів. Малиновський, М. Орищак, Ів. Марадин, Д. Олійник, Ів. Кушлай і Гн. Юристий.

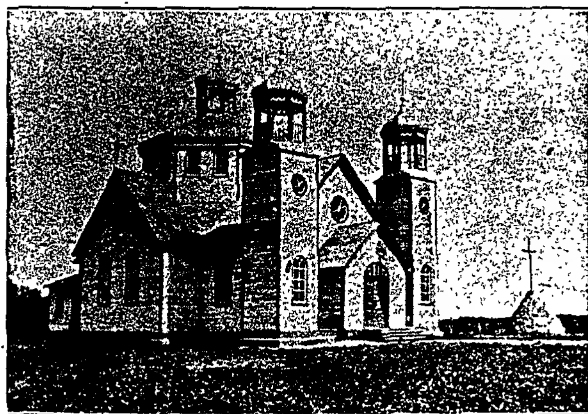

Могила-Хрест, памятник Хрещення України і церква св. Архистрат. Михаїла в місті Ґудів, Саск.

Ці перші поселенці приїхали тут в 1902 р. Вони заслугують на вдячність не лиш від своєї громади, але й від сусідніх кольоній, бо своїм католицьким наставленням від самого початку, ратували для віри не то одиниці, але й цілі громади (сусідні). Коли появився між ними о. Делярий, парохія скоро почала зростати. Замітне, що стара церква була заінкорпорована від самого початку.

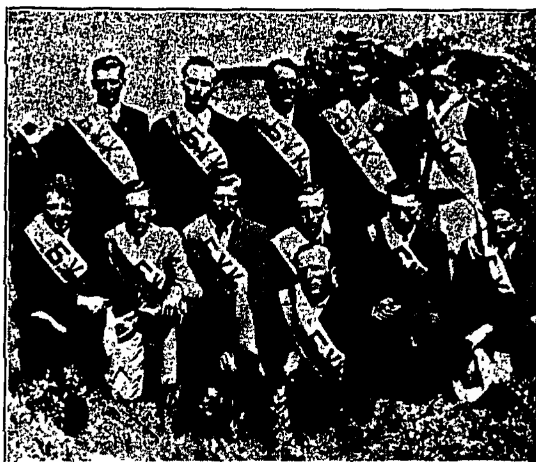

Хлопячий відділ Брацтва Українців Католиків ч. 74 в Ґудів, Саск., зорганізований о. Д. Гаврилюком, ЧНІ. Знимка знята в серпні 1939 р.

панна Марія Музика одержала першу нагороду за бесідництво на з'їзді Брацтва Українців Католиків в Саскатуні, 1938 р.

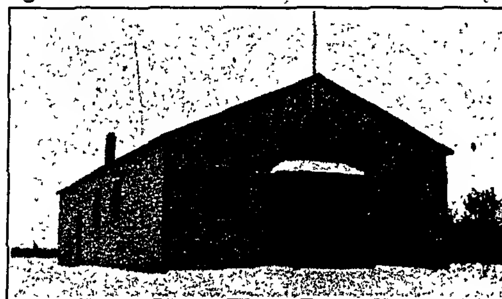

Український катол. Парохіяльний Дім у місті Ґудів, Саск.

Коли через околицю збудували залізницю й повстало містечко Ґудів, від імени купця жида Ґуд, що приїхав з Росії враз з Зайцефом. Коли ж із ним посварився, тоді виявив людям, що Зайцеф є жид і цим причинився до упадку Зайцефової "місії." В 1910 р. І. Денисюк купив у Ґудів 5 акрів за $150 і на цім місці стоїть нова церква, що її збуду-

Заряд Українського Католицького Юнацтва в Гудів, Саск.

вали в 1934 р. Має вид хреста, є 44 х 70 з одною банею, помальована, має три престоли, лавки й центральне огрівання. Членів є 40 родин, дітей 50. В школі в місті і на фармах вчать українські учителі католики, з деякими перервами. При парохії є Сестриці 20 членів, відділ БУК-а старших і УКЮ; що повстало з Марійської Дружини дівчат і хлопячого відділу БУК-а під проводом директора школи І. Мудрого. Це УКЮ творить також хор під проводом Т. Саранчука.

При церкві є церковний Дім, у нім є сцена, сценерія і мала бібліотека. У старій церкві, коло якої до нині є цвинтар, був Митрополит Андрей 13 листопада 1910 р. Два рази відвідав її Преосв. Н. Будка в 1915 і 1925 роках. Нову церкву посвятив Преосв. В. Ладика 1937 р. і тоді рукоположив на священика о. Ст. Олійника ЧНІ. Із цеї парохії походить о. І. Перейма.

ЦЕРКВА ПРЕСВ. ТРОЙЦІ В ҐУДІВ, (Фарми), САСК.

Вісім миль на північ від містечка Гудів, Саск. стоїть наша церква Пресв. Тройці в самім осередку оселі. При парохії є Свічкове братство і товар. сестриць, що на будову нової церкви робили поважні збірки.

Перший заїхав в цю околицю Тимко Скочиляс з яворівського повіту на свій наділ, де на кілька миль довкруги бачив лиш ліси й озера. Незадовго спровадив з краю ще кілька родин. Хоч на полудне звідси російська місія побудувала була свою церкву він у ній ніколи не був, бо переїзджаючи через Вінніпеґ мав інформації і лист від о. Гури про правдиві й фальшиві церкви та священиків у Канаді. В 1909 р. за порадою о. Делярого, що доїзджав до них кіньми аж з Йорктону,— 4-ох людей побудувало церкву Пресв. Серця Христового, звідси півтретя милі на полудне. Першу відправу мав у них о. Делярий 11 лютого 1910 р. Членів прибувало чимраз більше, але спокою не було, бо одних Зайцеф перемовляв до себе; між ними замешкав один молодик, що агітував за православям. Тоді церкву заперто, а громада розділилася: східні з повіту Любачів збудували церкву св. Духа коло Мусія, а західні з повіту яворівського перетягнули церкву на нинішне місце,що служить тепер за хату на збори. Тут Ст. Гелета 1919 р. збудував їм другу церкву в честь Пресв. Тройці. Складали тоді члени по сто долярів і більше, однак не було порядку в книжках; зайшли в процеси з продавцем люмбру, і через те кількох людей потерпіло страти по кілька сот долярів. З часом ця церква стала дуже хитатись підчас вітру й люди почали уряджувати збірки на будову нової церкви. В 1939 р. вже мали кільканадцять сот дол. ґотівки, однак переляканї попередніми процесами ніяк не мали відваги зачинати будову й всі мітінґи в тій справі розбивали. Аж в 1940 р. заохочені о. Д. Гаврилюком ЧНІ, майстер Сулима, працьовитий і енергійний та містопредсідник Михайло Тесляк і ще кількох розібрали церкву і взялись сміло до будови. Тоді вже й інші приступили до праці й по-

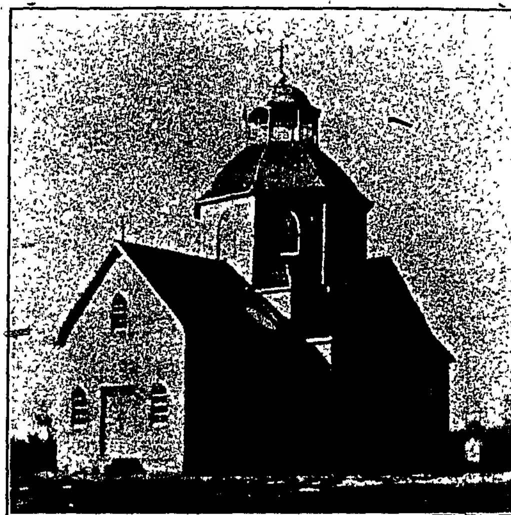

Нова церква Пресвятої Тройці в Ґудів, Саск.

мочі, священик їздив за жертвами й так за кілька місяців стала нова церква, на котрій нема цента довгу. Так люди переконалися, що Бог благословить працю, яка є за радою й під проводом священика.

Членів є тепер 30, дітей 80. В 4-школах вчуть наші учителі, при церкві є цвинтар. Відправа є раз у місяць. Парохію відвідав раз Преосв. Будка, а раз Преосв. В. Ладика.

ЦЕРКВА НЕПОРОЧНОГО ЗАЧАТТЯ ПР. Д. МАРІЇ В ДЖЕСМИН, САСК.

Найстарша церква округу, Непорочного Зачаття, стоїть на фармах десять миль на північний захід від Айтуни.

При парохії є Свічкове Братство і Товариство Жіноче.

Перші наші поселенці приїхали сюди в 1905 р. з повіту Яворів. Хто привіз гроші з краю, то в Йорктоні купив корову, чи коня, чи вола і плуг, і зачинав господарку. Інші ходили на роботу до Балкарес. Мешкали в будах, а докучали їм комарі. Повно було озер і мочераків. Ловили щурів і продавали скірки по 15ц. Були бідні й любилися взаїмно. В 1907 р. зачав правити в тій околиці о. Делярий ЧНІ., а в 1909 р. зачали будувати церкву. При церкві побудували хату для священика. В

1910 р. було вже наших парохіян 30 родин— вкладка була по $3 від родини на рік. Церкву відвідав Преосвященний Н. Будка і посвятив 18 серпня, 1913 р. По війні збудували Церковний Дім. Від початку парохію обслугують оо. Редемптористи.

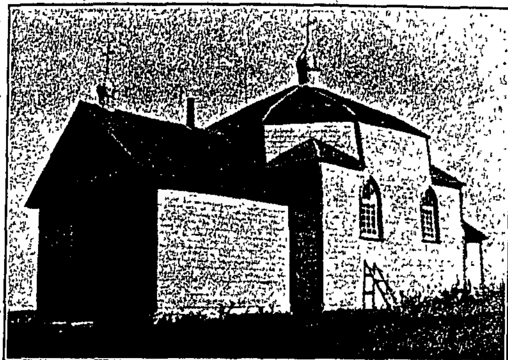

Церква Непорочного Зачаття Преч. Діви Марії в Джесмин, Саск.

При церкві є цвинтар, а на нім яка сотка гробів.

Членів є 40 родин. При церкві є Сестриці і молодечий відділ БУК-а. Стараються збудувати нову церкву, бо стара замала.

ЦЕРКВА СВ. АП. ПЕТРА І ПАВЛА В ФЕНВУД, САСК.

Три і пів милі від церкви є стація і містечко Фенвуд. Церковна площа рівна, 5 акрів. Церква є

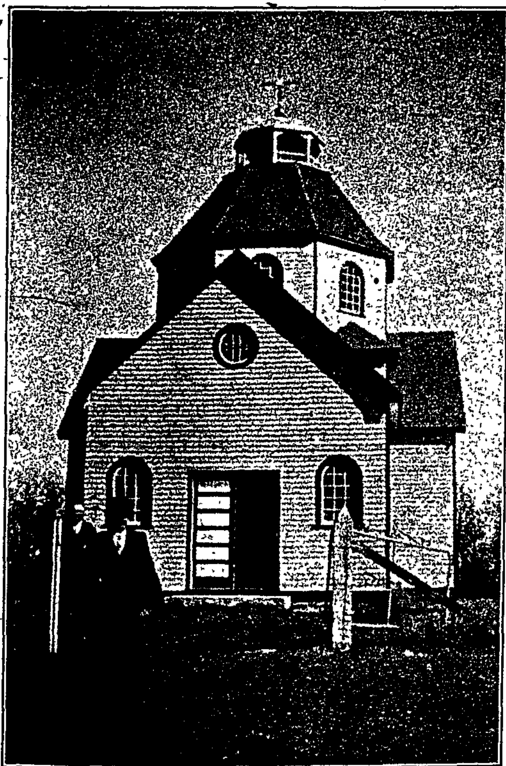

Нова церква святих Апостолів Петра й Павла в Фенвуд, Саск.

в осередку нашої оселі. Членів 26, дітий 126. При церкві є Сестриці й Свічкове Брацтво.

В 1905 р. збудували тут церкву за $1,000, з того $700 одержали від презвитеріян. Було наших 60 родин. Коли в 1906 р., дві милі від Ґудів, збудували нашу церкву, від тої пресвитеріянської відійшли зараз 25 родин. До 1912 р. доїздили пресвитеріяни Зайцеф, Чернявський, Бодруґ, Драпак, Ґлова.

2. січня, 1913 р. перший раз о. А. Делярий ЧНІ. відправив богослужения в цій церкві. Нарід, заохочений о. А. Делярим, залишив презвитеріян і під проводом церковного комітету 12. липня, 1913. р. заінкорпорував цю церкву. 17 серпня, 1913 р. Преосв. Н. Будка перший раз відвідав парохію й тоді посвятив церкву.— Досі обслугують парохію оо. Редемптористи, зпочатку з Йорктону, тепер із Айтуни.

Преосвященний Ладика відвідав церкву в 1936 році.

В липні 1937 буря зсунула церкву з основ і сейчас збудували нову й гарну церкву. Церква має одну баню і один престіл, будова коштує $3,000.

Цвинтар є зараз при церкві.

ЦЕРКВА СВ. ВЕЛИКОМУЧ. ПАРАСКЕВІЇ В БИРМІНГГЕМ, САСК.

Це мала парохія, що числить 15 родин. Має своє імя від містечка Бирмінггем, тому що воно

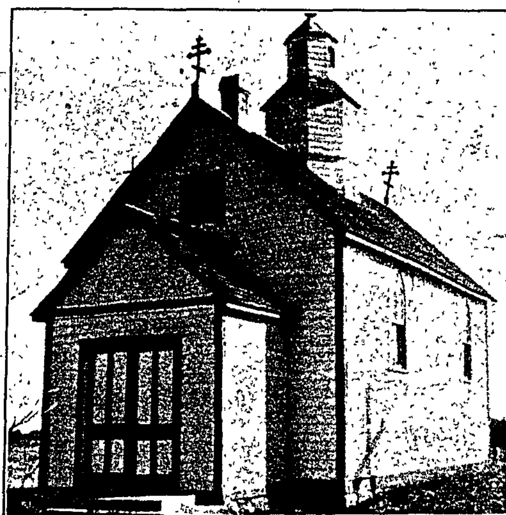

Церква св. Великомучениці Параскевії в Бирмінггем, Саск.

найближче, це перша стація Кан. Нац. залізниці— головної лінії—на захід від Мелвил.

При парохії є Товариство Жіноче та Свічкове Брацтво.

Початки тієї парохії для історика української католицької Церкви в Канаді незвичайно інтересні. З сусідними парохіями Фенвуд й Ґудів була в огні запеклої антикатолицької пропаґанди. Люди по більшій части з галицького великого села Улично. Многі з них, приїхавши до Канади, впали без великого опору жертвами сектантів, котрим, на жаль з певним успіхом помагали свої ренеґати.

Серед боротьби вороги нарешті заломались. Дивна річ—церква цієї парохії побудована звісним Зайцефом, про котрого й досі говорять, що він жид. Покровителька церкви, це св. Параскевія. Церкву видко кожного разу, коли їдеться поїздом, бо вона близько залізничого шляху. Церква невеличка, мала куполка на верху—але внутрі дуже приємна й чистенька. Ворог людських душ думав її позбутись— говорилось про те, що її треба продати, бо знищена й воробці в ній цвірінькають. Але намагання ворога мали цілком противний вислід: під проводом впр. о. Ст. Бахталовського, ЧНІ, між 1928 і 1930 р. церкву відновлено, вимальовано. Тепер там є що другого місяця відправа.

Маленька це парохія—це наче гарна оаза. Горстка людей добре тримається.

Підо впливом тої церкви вороги наче змякли, менше накидуються, навіть деякі до церкви ходять.

Першу Службу Божу відправив тут о. Ахіль Делярий, ЧНІ., 12 січня, 1913 р. Старання, щоб з незалежної вчинити її католицькою, зачались уже 1910 р. Тоді там правили православні пресвитеріяни, Зайцеф, Драпак і другі. Церква перейшла в руки українців католиків 20 грудня, 1912 р.

Хай з Богом спочивають піоніри тої церкви й їх потомки хай будуть вірними до кінця Богу, Церкві й свойому українському народові.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ В КЕЛИГЕР, САСК.

Відвідують оо. Редемптористи з Айтуни. Богослуження правлять по хатах.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ В ЛЄРОС, САСК.

Обслугують людий оо. Редемптористи з Айтуни. Богослуження правлять по хатах.

Округ Канора, Саск.

ЦЕРКВА СВ. АП. ПЕТРА І ПАВЛА В КАНОРІ, САСК.

Церква є в містечку при дорозі до лічниці, при залізничім торі, що йде з Йорктону, на гарній площі, обсадженій деревцями і красно загородженій. Церква мурована, напроти стоїть Парохіяльний Дім Просвіти.

Церква св. Ап. Петра і Павла в Канорі, Саск.

Членів 30, дітий 30. При церкві є Сестриці, 20 членів і відділ БУК-а. Є також відділ Братцва св. о. Николая.

Основниками парохії були: о. Сарматюк, Яків Стратійчук, Василь Стратійчук, Іван Тишко, Іван Михаліцький, Олекса Хабун, М. Ковальчук, М. Костюк і др.. Церква збудована як така в 1932 з будинку, що передтим служив за склад. Кошти були $7,000. Церква не має бань, але великі вікна, дуже ясний будинок і привітний. Є один престіл і лавки.

Парохія в Канорі істнувала давно перед війною, але через нерозвагу і розтрату гроша пропав первісний будинок, що мав бути церквою. За о.

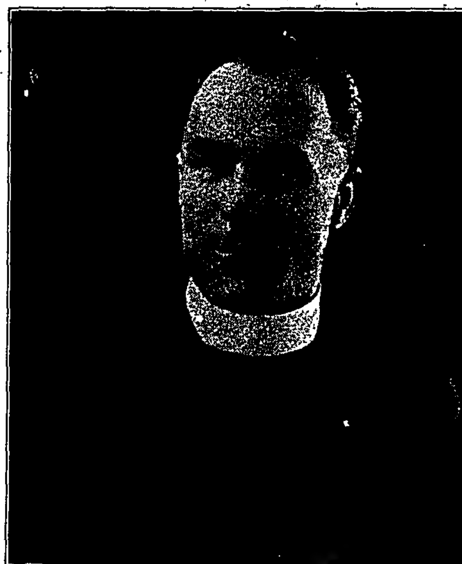

Всеч. о. П. Пасічник

Дрогомирецького збудували коштом понад $6,000 пивницю і потім через несповна дві тисячі довгу за о. П. Каменецького втратили. Люди складали тоді великі жертви, навіть по $500 і коли ця пивниця пропала, дуже підупали на вірі і довірю. Аж з весною 1932 р. тодішний парох Канори о. Ан. Сарматюк знова зорганізував церковну громаду, збудував церкву і виплатив її. За слідуючого пароха о. Ст. Семчука придбано нові льоти для церкви і збудовано напроти Парохіяльний Дім Просвіти,

що має сцену, сценерію, гардеробу і малу бібліотеку.

Преосвященний Ладика відвідав церкву кілька разів.

Обслугували парохію крім згаданих отців ще отці: Ів. Головка, за котрого куплено дзвони: о. М.

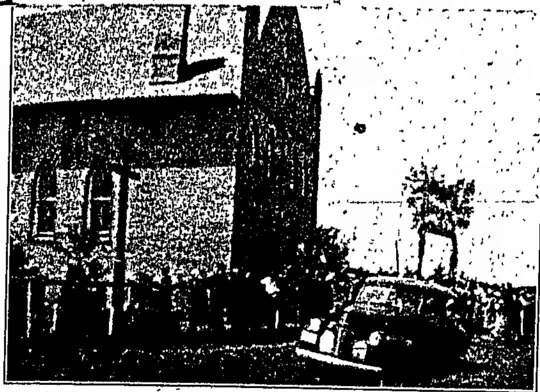

Церква св. Ап. Петра і Павла в Канорі, Саск., в часі Арх. Відвідин 12 липня, 1940.

Колодій, о. Із. Борецький, о. П. Пасічник.

При церкві є дзвіниця з трома дзвонами.

Напроти стоїть Парохіяльний Дім, виміром 36 х 80, котрий помальовано в 1940 р. Приходи ПДому ідуть на добро церкви, заряд один з церкви.

Канора є молодою парохією як ходить о нову організацію, але з досить поважним виплаченим майном, гарними будівлями і невеличким числом членів. Люди жертвенні, хоч много незасібних. З

Парохіяльний Дім в Канорі, Саск.

Канори походить перший голова Домініяльного Заряду і многократний голова Провінціонального заряду БУК-а, банкир Яків Стратійчук. Тут живе кілька наших інтелігентів, як адвокат В Балешта, урядник Стефан Шебець, Ів. Грицак, кілька наших купців та готельник. Однак Канора сама дуже розбита релігійно. Живуть тут українці з Галичини, з Буковини і деякі з Великої України. Є тут три самих православних духовників і дві їхні церкви— є духовник Злученої Церкви, провідник байбельників, деякі лівих настроїв, деякі належать до УНО—і це все на яких 200 українських родин. Серед того релігійного розбиття українцям тяжко навіть поставити свого кандидата при виборах до міста, або добитися своєї учительської сили в міській школі.

ЦЕРКВА УСПЕННЯ ПРЕЧ. ДІВИ МАРІЇ В АНТОНІВЦІ, САСК.

Шість миль на північ від Канори, 3 милі від стації Амстердам, при гостинці ч. 9 стоїть наша церква на рівній красній площі серед смерек. Площа має 2 акри. Членів церкви 40, дітий 100. При церкві є Свічкове Брацтво і Сестриці.

Основниками парохії були: Гр. Ратушняк, Яків Ратушняк, Анд. Лободяк, Ан. Маслинський, Кіндрат Кучерявий, Йо. Яблонський, Панас Гриценко, Василь Когут, Вас. Данилюк, Мик. Легкун, Ст. Легкун, Ів. Краснюк, Микита Мартинюк, Ів. Ракочий, Данило Винярчук, Ол. Винярчук, Павло Пікула, Вас. Юрків, В. Дутчак, Демко Дутчак, Вас. Оленюк, Мих. Стусик, Гр. Стусик, Панько Парнета, Ів. Господарик, Н. Демчинський, Проць Білоус, Мих. Проданчук. Організаторами були: Юрко Микицей і Стефан Шевчук, а будував Гр. Ратушняк. Церкву оснували і збудували в 1906 р. Будували всі спільно а кошти були $1,500. Церква добудовувана кілька разів, старенька, має один престіл, лавки, тісна і низенька. В 1936 р. помалював її Ст. Заболотний.

Заки ще поставили церкву, доїзджав сюди кіньми, чи навіть волами, о. Делярий, ЧНІ., з Йорктону і відправляв у хаті Ст. Шевчука. Наші поселенці приїхали сюди з села Антонівки і сусідних сіл—в 1904 р. вже о. Делярий відправив першу Службу Божу в тій околиці в хаті Демка Дутчака. Опісля о. Делярий мав перше богослуження в новій церкві в 1906 р. і ще доїзджали о. Бульс, ЧНІ., о. Л. Боский, ЧНІ з Йорктону. 16. листопада, 1910 р. відвідав цю церкву Митрополит А. Шептицький в товаристві о. А. Делярого. Того дня 200 людий приступили до св. Причастя. В 1913 р. Преосвященний Будка призначив до обслуги о. Думича—опісля був о. Дрогомирецький, а потім о. П. Каменецький, за котрого прийшло до продажі пивниці нашої церкви в Канорі. Потім обслугували околицю отці: Федоронько, Журавецький, Р. Крупа, Ам. Редкевич, Д. Попович, П. Сулятицький, Филима, Анд Сарматюк, Ст. Семчук, Ів. Головка і П. Пасічник.

В 1913 р. відвідав церкву і посвятив тодішний канцлер дієцезії о. Йо. Бала, а в 1914 Преосвященний Будка сам відвідав цю церкву.

Зараз при церкві є цвинтар, з боку дзвіниця з одним дзвоном. З полудня є один акер землі для заїзду і постою фір та коний.

ЦЕРКВА ПРЕОБРАЖЕННЯ Г.Н.І.Х. В КОВАЛІВЦІ, САСК.

Три милі від стації Тайні, 10 миль на захід від Канори, на 2-акровій площі стоїть наша церква при добрій дорозі. Членів 20 родин, дітий 40. Основниками парохії були: о. А. Делярий, Ч.Н.І., Ів. Шебець, Ів. Гусак, Марко Пура, Ів. Рудницький, Спиридон Волос, Тимотей Шебець, Анд. Шебець, Василь Антонів, Мих. Швець, Павло Пура, Данило Заплітний, Ів. Волос, Ник. Кузик, Сафат Гриньків, Семен Гнатів, Ів. Харук, Віктор Ганушевський, Стеф. Боднарчук.

Церкву збудували в 1933 р. коштом $1,600. Будував В. Гузяк з Аррану. Будинок деревляний, має одну баню, один престіл, в середині гарно помальований Ст. Меушем.

В р. 1907 українці католики і латинники зорганізували одну спільну церковну громаду і збудували капличку. В 1912 р. наші вірні побачили, що їм краще утворити окрему громаду і в 1913 р. збудували собі церковцю, до котрої стали доїздити отці з Канори. Стара церква згоріла в 1932 р. і тоді збудували нову церкву на новім місці, бо старе місце стало недоступне. При старій церкві остав старий цвинтар, новий повстав при новій церкві.

Преосвященний Ладика посвятив церкву в 1935 р.

ЦЕРКВА ЗІСЛАННЯ СВ. ДУХА В БЮКЕНЕН, САСК.

Церква стоїть на рівній красній і видній площі в місті, де є стація залізнича і почта. Членів 16, дітий 13. Основниками парохії були: о. Степан Семчук, Василь Кривий, Петро Матвіїв, Дмитро Васильків, Ів. Гринчишин, Гнат Кузьмар, Анд. Гриньків, Степан Василів, Лев Куткевич, В. Гриньків. Парохію основано з весною 1935 р. До осени 1935 р. церква була збудована і викінчена. Будував Мих. Гузяк коштом $1,500. Будинок деревляний у виді хреста, має один престіл і одну баню, помальований.

Церква св. Духа в Бюкенен, Саск.

Доїзджають священики з Канори. Місцевість має великий відсоток населення духоборів.

На північ від церкви при головнім гостинці є один акер землі на цвинтар, куплений коштом $200 в 1937 р.

ЦЕРКВА СВ. КОНСТАНТИНА І ОЛЕНИ КОЛО ВАСИЛІВА, САСК.

Шість миль на полудне від Бюкенен, на фармах при перехрестю доріг, стоїть наша церква на рівній двоакровій площі, старенька і маленька, але дуже гарна і чиста. Членів 12, дітий 25.

Основниками парохії були: о. А. Делярий ЧНІ. Н. Василів, Мих. Секундяк, М. Костишин. Парохія повстала 1906 р., церкву будував А. Гриньків коштом $500. Будинок з бервен, оббитий дошками і потім дещо побільшений. Є іконостас — все помальоване.

Перший заряд парохії вибрано в 1905 р. і за $30 купили площу під цвинтар і церкву. В 1906 р. збудували церкву. З початку доїзджали сюди отці з Йорктону: о. А. Делярий, ЧНІ., о. Г. Бульс, ЧНІ., о. Н. М. Декамп, ЧНІ., о. Л. Боский, ЧНІ. — потім від 1913 отці з Канори. Преосвященний Будка посвятив церкву в 1913 р. Преосвященний Ладика відвідав церкву в 1935 р.

При церкві є дзвіниця, а далі цвинтар.

ЦЕРКВА ПРЕСВ. СЕРЦЯ ХРИСТОВОГО В ОЛЕШІ, САСК.

Десять миль на північ від Бюкенен, серед лісів, в осередку нашої оселі, на 4 акровій гарній площі, стоїть наша церква. Площу дарував Стефан Ткачук. Членів 40 родин, дітий 60. При церкві є Свічкове Братство, Сестриці і відділ БУК-а.

Основниками парохії були: Федір Мадараш, Собко Мадараш, Анд. Гадубяк, Гр. Пристай, Бартко Рудницький, Яків Черкавський, Пилип Микитишин, Франко Тулик, Ів. Трач, Семко Дронь, Матій Мадараш, Мих. Бавер, Ст. Ткачук.

Парохію основано в 1913 р. Доїзджав сюди від 1904—1913 р. о. Делярий, ЧНІ., о. Г. Бульс, ЧНІ. з Йорктону. Церкву будували спільно всі, під проводом Собка Мадараша, коштом $700. В 1924 р. цю стару церкву розібрали і збудували нову. Будинок звичайний, має один престіл, одну баню, помальований.

Перший раз отці Редемптористи приїхали сюди в 1904 р. з Йорктону. Від 1913 р. стали доїздити отці з Канори. Першим з Канори приїхав о. Думич. За о. Федоронька збудували нову церкву і Парохіяльний Дім при церкві. Преосвященний Будка посвятив цю церкву в 1925 р.

При церкві є дзвіниця і дзвін, а далі цвинтар, окружений молодим лісом і смереками. З полудня є Церковний Дім, а за ним стайня на коні. ПДім має 26 х 42, є сцена, сценерія, куртина і гардероба. Заряд з церквою один, приходи ідуть на добро церкви.

Околиця Олеші це примірна, віруюча і практикуюча околиця українців католиків. Все, за кождої відправи, десятки приступають до св. Сповіди і св. Причастя. Жадні нещастя, посуха, град, повені ані сектанти не успіли захитати їх у вірі. Люди дуже гідні, щирі і добрі.

ЦЕРКВА СВ. о. НИКОЛАЯ В ВЕРЕГІН, САСК.

Десять миль на північ від містечка Верегін, на горбі серед ліса стоїть маленька церковця св. о. Николая. Площа має 4 акри землі. Дороги прикрі а зимою недоступні, бо горби.

Членів 5, дітий 10. Основниками парохії були: Василь Ремінник, Мих. Секундяк, Мик. Гудій, В. Журавель, Гав. Андрусик і Павло Циганський. Наперед купили площу на цвинтар в 1912 р. Тоді купили всі спільно і всі спільно хоронили мерців, навіть некатолики. Коли в 1932 р. українці католики збудували церковцю і треба було чимсь причинитися до будови, некатолики і латинники відступили. Церковця з бервен, оббита дошками, має один престіл.

Доїзджали тут священики з Канори та оо. Редемптористи з Йорктону.

При церкві є цвинтар.

ЦЕРКВА СВ. ВОЛОДИМИРА І ОЛЬГИ В РОНІМІД, САСК.

Одну милю на захід від містечка Ронімід стоїть на горбі, видна здалека, наша церковця, невеличка, деревляна, звичайний будинок, перероблений зі школи. Членів є 12 родин, дітий 10.

Основниками парохії були: Мих. Новицький, Гр. Шастко, Мих. Івачевський, Ст. Івачевський, Альбін Соколовський, Анд. Нестор, Ів. Стратуляк, Мілько Кульчицький, Ол. Франчук.

Будинок купили і переробили на церкву зі школи в 1928 р.

Початок парохії сягає 1916 р., коли під проводом о. Дрогомирецького задумали будувати церкву в околиці Коті— дещо дальше на захід, серед горбів. Там збудували покищо Народний Дім, котрий згодом захопили автокефальні і прогнали з нього українців католиків та заборонили в нім мати відправи, як було передтим. Тоді доїзджав сюди о. Попович з Канори і в 1927 р. зорганізовано нову нашу громаду в Ронімід, котрій за труд і працю остало тільки стільки, що одна скриня з церковними річами з Коті.

Новий будинок купили ціною $500, він помальований, є один престіл.

Перший приїхав до Коті з відправою о. Клявлю з Давфину, потім доїзджали отці з Канори — Думич і другі, та оо. Редемптористи з Йорктону.

Преосвященний Ладика відвідав церкву в 1938 році.

При церкві є цвинтар, один акер землі.

ЦЕРКВА СВ. ЙОСАФАТА В КЕМСЕК, САСК.

З початку відправлялося деколи богослужения в хаті, або в римо-катол. церкві. Перший церковний заряд вибрано за о. І. Головки 1938 р., до якого ввійшли: пп. Д. Ратушний, М. Фаріон, Вівчар, Березовський і др.

В січні 1941 р. за о. П. Пасічника засновано товариство пань (16 членів), що мало на ціли призбирати фонди на будову церкви. Заходами добрих і щирих одиниць призбирано чайними вечірками, колядою, членськими вкладками, поважну суму так, що з весною 1941 р. приступлено до будови церкви.

Церква збудована в формі хреста: 52 x 28. Має одну баню на середині, а дві менші на переді.

Церква ззовні скінчена 1941 р. Коштувала $1,800. До церкви належить коло 20 членів. Церква збудована в містечку на 4 льотах і заінкорпорована на парохію в липні 1939 р.

Округ Рама, Саск.

ЦЕРКВА СВ. АП. ПЕТРА І ПАВЛА В РАМІ, САСК.

В містечку Рама, при головнім гостинці ч. 5, в північній части стоїть на півтора акровім горбі наша церква нова, красна і помальована. Членів 18,

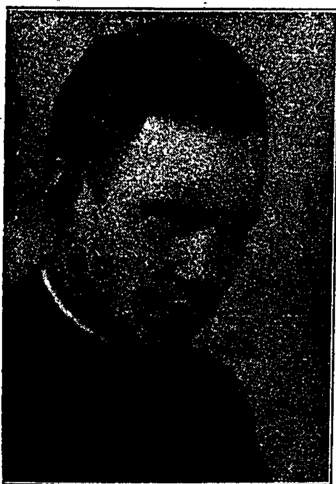

Всеч. о. М. Колодій

дітий 50—в мійській школі все вчить наш учитель. При церкві є Свічкове Братцво і Сестриці.

Основниками парохії були: Мик. Яцишин, Ів.

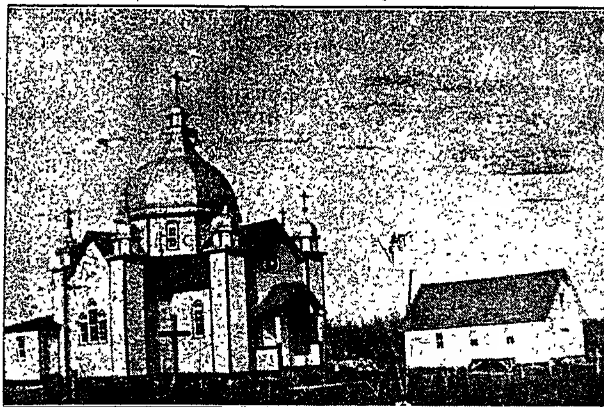

Церква св. Ап. Петра і Павла в Рамі, Саск., з боку парох. Нар. Дім.

Данилишин, Стефан Крисак, Мик. Гроховський, Ів. Яцишин, Віцко Українець, В. Причак, Ів. Гринчишин, Тимко Чекурлій, Тимко Явний, Кузь Сарган, Роман Мудрий, Дамян Третяк, Льонко Шевчук, Мих. Пристай і другі.

Передше всі парохіяни належали до церкви на Доброводах, що є на фармах. Однак обставини містечка вимагали будови власної церкви в місті і це здійснено за о. Поповича в 1928 р. Кождий з членів зложив тоді від $50 до $100. В 1936 р. за о. Семчука зачали будову нової церкви, котру скінчили в 1939 р. за о. Головки. Нова церква має

7 бань, одна велика посередині—кошти будови $3,200. Стару церкву перемінено на парохіяльну домівку— вона мала вид простенького будинку.

Перші богослужения в містечку мав о. Журавецький ще в 1927 р. по хатах. До 1939 р. доїзджали сюди священики з Канори— відтоді сталий священик мешкає в Рамі— о. Мирослав Колодій.

Преосвященний Ладика відвідав церкву в 1934 і в 1939 р.

В Парохіяльнім Домі побіч церкви в 1940 р. були 5 представлень, 3 відчити і 2 концерти. Заряд один, приходи ідуть на добро церкви.

Одну милю на полудне від містечка при гостинці є цвинтар, один акер землі.

Околиця і саме містечко перейшли сильний напір сектантів— деяких людий збаламучено і вони відпали від віри. Центром тої акції був так званий "Народний Дім" в місті, брудний, обдертий і зчорнілий від дощів та вітрів, котрий всі будували спільно. Але автокефальні захопили той дім в свої руки, розібрали і тоді встигли збудувати свою нову церкву. Так скінчилася кириня зі "спільним" домом, котрий на ділі служив тільки одній справі— розбиттю і підриванню віри в народі. Коли ту роботу "спільний" дім виконав, тоді його без церемонії розібрали— більше не треба було "спільного" дому— а відступників потягнули до своєї церкви. Це пречистий доказ і свідок — заразом осторога— щоби ніколи не піти на гачок так званого "спільного" народного дому, бо це тільки підлазка і хитрість сектантів, як довго ще думають посіяти ворожню та розбиття в народі.

ЦЕРКВА СВ. ВЕЛИКОМУЧЕНИКА ДИМИТРІЯ В КИЗЕВІ, САСК.

Вісім миль на полудне від Рами на рівній красній двоакровій площі стоїть наша церква, а при ній цвинтар. Церква в осередку нашої оселі, дороги добрі. Членів 30 родин, дітий 60. В двох місцевих школах вчуть наші учителі. При церкві є Свічкове Брацтво і Сестриці.

Основниками парохії були: Микола Ленюк, Федь Ленюк, В. Ленюк, Данило Сахній, Мик. Дутчак, В. Дорошенко, Юрко Пилипів, Дмитро Петришин, Савка Фенишин, Маріян Мудрий, Франко Томчишин, Мик. Скоблинюк, Панько Роляк.

Перші поселенці приїхали сюди з села Олексинці, повіт Борщів. Від 1907 р. стали приїздити люди з села Кизів, повіту Станиславів. Коли поселенців стало більше, тоді зійшлися разом і стали думати про свою церкву і свого священика. Вибрали П. Якимишина, щоби пошукав священика. Цей пішки пішов до Канори, (30 миль) і знайшов Зайцефа, про котрого більше говориться в літописі Йорктонського округа. Зайцеф приїхав на відправу і був без бороди— а потім став приїздити якийсь з бородою. Однак люди зразу не любили тих "духовників" і вони більше не приїздили. Першим нашим священиком, що в цій околиці правив богослуження, був о. А. Делярий, ЧНІ., що відправляв по хатах— в Д. Сахнія і М. Ленюка. Опісля заохотив людий до будови церкви. Однак настав клопіт, бо люди вибрали аж два місця і наraз на обох місцях зачали будову— видно тяжко було їм погодитися і згоди не було. Та сталося так, що полуднева група розсварилася і там залишили будову, а всі пристали до теперішної церкви, яку будували на фармі М. Мудрого. Першу церкву збудували з бервен в 1910 р. В 1928 р. її розібрали, а на її місце поставили дійсно гарну церкву з великою банею посередині. Перші початки парохії сягають 1908 р. Нова церква з дощок, коштувала $2,500. Будував Федь Вістовський, той самий, що недавно збудував церкву в Рамі. Будинок помальований, є один престіл і лавки.

З початку обслугували церкву отці Редемптористи з Йорктону, від 1924 отці з Канори, а від 1939 священик з Рами.

Преосвященний Будка 4 рази відвідав церкву —Преосвященний Ладика відвідав церкву в 1934 і 1940 р.

При церкві є дзвіниця і дзвін. Попри стоїть мала парохіяльна хатина на сходини.

ЦЕРКВА РІЗДВА ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ В ДОБРОВОДАХ, САСК.

Вісім і пів милі на північний схід від Рами серед ліса стоїть наша церква, гарна, з великою банею посередині, помальована. Площа має 20 акрів

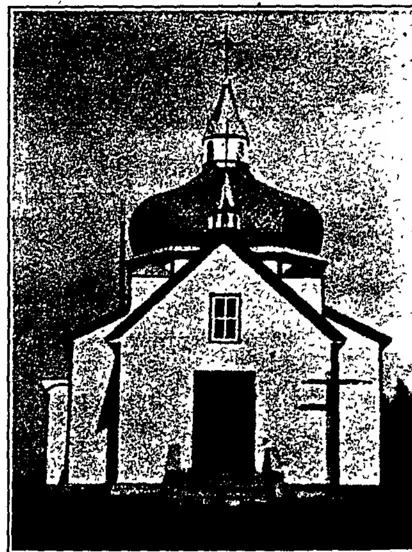

Церква Різдва М. Б. в Доброводах, Саск.

—доїзд з боку і прикрий. Церква з боку нашої оселі. Коли уряд в 1905 р. дарував 40 акрів землі для католиків українського і латинського обрядів, щоби поставили свої церкви— вистарався це о. Делярий, ЧНІ, тоді при поділі місцеві латинники заняли дуже задиркувату поставу. Для себе вибрали перед площі і хотіли забрати майже все з тих 40 акрів. А коли о. Делярий ЧНІ. прийшов розділювати, то один з латинників так забувся— що кулаком в груди вдарив о. Делярого. Тоді на практиці о. Делярий ЧНІ. переконався, які відносини панували в Галичині між обома обрядами і як поляки звикли обходитися з українськими католицькими священиками.

Членів 30, дітий 40— в школах вчуть наші учителі.

Основниками парохії були: Іл. Котурбаш, І. Третяк, С. Третяк, П. Слободзян, П. Михайлюк, Б. Дяків, І. Дяків, М. Явний, Т. Явний, К. Сарган, С. Мальований, С. Крисак, І. Дяків, Ф. Дяків, О. Дяків, І. Коцулима, Г. Гриньків, Г. Пуляк, М. Максимів, О. Яцищин, та другі.

Парохія основана в 1908 р. Церкву збудували в 1912 р. коштом $2,500. Будував Ф. Новаковський з Рами. В 1936 р. помалював церкву П. Заболотний. В церкві є іконостас, лавки і три престоли. Є три бані.

Наперед парохію обслугували отці Редемптористи з Йорктоні, потім отці з Канори, а від 1939 священик з Рами.

Преосвященний Будка відвідав церкву в 1913 і 1926 р. Преосвященний Ладика відвідав знова парохію в 1930 і 1940 р. За першим разом церкву посвячено.

При церкві є цвинтар — з боку піддаша для літних пікніків. Є гарна дзвіниця з дзвоном.

Люди добрі, гідні і многі приступають кождим разом підчас відправи до св. Тайн. Сповідаються громадно діти, молодь і старші. Приходять до церкви з молитвенниками і моляться з них підчас відправ. Ця парохія і сусідна в Олеші щиро з собою співпрацюють і одні ідуть до других на кожде богослуження.

Парохіяльний Дім

Збудований в 1917 р. Заряд з церквою один, приходи ідуть до церкви. Є сцена, куртина, сценерія і бібліотека та гардероба. В 1940 р. були там 4 представлення, 1 концерт та кілька викладів.

За о. Головки парохія видала маленьку книжечку про Доброводи, Саск., котра коротенько подає дії парохії.

ЦЕРКВА ПРЕСВ. ЕВХАРИСТІЇ В КУЛИКОВІ, САСК.

Сім і пів милі на північ від містечка Інвермей, серед лісів і болот, лежить наше недавне поселення Куликів — і церква на фармі Пешків. Площа має 2 акри землі — за церквою на горбі цвинтар.

Членів 23, дітий 40. При церкві є Сестриці.

Основниками парохії були: о. Попович, Ів. Гриб, Гринько Пешко, Клим Орловський, Ів. Радавець, Ілько Хапський, Дм. Поторейко, Мик. Поторейко, Мик. Мула, Ів. Фідик, Мих. Мартин, Мих. Джура, Іван Максимович, В. Пюрик, Ів. Пешко, Мих., Йо. і Вол. Бартецькі, Семко Заверуха, Ів. Лямберт (старший і мол.) Ст. Конзьолка, Мих. Брезінський.

Перші наші поселенці приїхали сюди з містечка Куликова в 1928 р. Коли поселенців приїхало більше, тоді Ів. Гриб, який вже дещо знав канадійські відносини, бо вже раз був в Канаді, написав до о. Поповича в Канорі і запросив приїхати. Перше богослуження мав о. Попович зимою 1928 р. в хаті М. Брезінського. По богослуженню були збори, на котрих вибрали заряд парохії та рішили будувати церкву. Однак не було гроший і справа стала аж до 1932 р., коли зачали будову. До того часу відправи були по хатах — в Ів. Гриба і Ів. Пешка. Будову докінчено за о. Семчука 1935 р. Будинок деревляний, однак гарний, помальований, є один престіл. Будова коштувала $800.

Приїзджали тут священики з Канори, оо. Редемптористи з Йорктону, а від 1939 отці з Рами.

Преосвященний Ладика відвідав парохію в 1934 р.

Люди ще бідні, на дорібках, але свідомі, добрі і скоро зростають в силу. Мають численні родини.

ЦЕРКВА СВ. АП. ПЕТРА І ПАВЛА В КУРОКІ, САСК.

Пів милі від стації, в західнім кінці містечка, на горбі попри школу, видніє наша церковця, перероблена з костела. Членів 11 родин, дітий 20. При церкві є Сестриці.

Основниками парохії були: В. Кучерепа, В. Волошин, Ів. Волошин, Орест Туревич, Мих. Сокальський. Парохія повстала в 1930 р. Тоді написали до отців Редемптористів в Йорктоні і сюди приїхав о. Ст. Бахталовський, ЧНІ. Перша відправа була в хаті В. Волошина — людий прийшло богато. Відтоді приїзджали отці з Йорктону і правили або в школі, або в римо-католицькій церкві. В 1934 р. за о. Семчука купили двоакрову площу, а потім стару церкву від латинників перетягнули на свою площу, викінчили і мають свою церкву. Є один престіл і лавки.

На проти церкви, через дорогу, цвинтар.

Околиця горбовата, наші люди розкинені між волиняками. Деякі з волиняків приходили до церкви зразу, але тільки доривочно. Молодь виїзджає до міст на роботу.

ЦЕРКВА СВ. ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ В ФОСТОН, САСК.

В полуднево-західнім боці містечка при дорозі з Бобулинець, в розі фарми, на однім акрі землі стоїть нашановенька, невеличка церква. Членів 10, дітий 11 — в мійській школі вчуть англійські вчителі. При церкві є Сестриці.

Основниками парохії були: о. Семчук, В. Фіксович, Федір Андрійчук, Мих. Коваль, Мих. Кусий, Вас. Щурко, П. Кізлик. Церкву збудували в 1937 р. Передше парохіяни належали до церкви в Бобулинцях — але тому, що до міста їм наручнійше, зорганізували мійську парохію в 1935 р. Церкву будували М. Коваль і В. Щурко коштом $1,000. Будинок з дощок, помальований, є один престіл. При церкві є площа на будову дому для священика.

Цвинтар віддалений чверть милі, один акер землі.

Парохія нова, люди добрі, витревали у вірі мимо кирині сектантів. Околицю заселюють також поляки, шведи і норвежці.

ЦЕРКВА ПРЕОБРАЖЕННЯ Г.Н.І.Х. В БОБУЛИНЦЯХ, САСК.

Шість миль на захід в осередку наших поселенців стоїть велика, красна, помальована церква на 5 акровій площі. При церкві є Парохіяльний Дім — з полудня цвинтар. Площа рівна, чиста і мила. В тім місці сходяться дороги, доступ добрий. Членів 35, дітий 70. В двох сусідних школах вчуть наші учителі. При церкві є Свічкове Брацтво і Сестриці.

Основниками парохії були: Павло Кізлик, В. Чорній, Авг. Ямнюк, Дан. Ямнюк, Федь Ямнюк, Гр.

Нихолат, В. Ямнюк, П. Нихолат, Панько Лесишин, В. Канак, Ник. Стасюк, Ів. Чайковський, Семко Чайковський, Дан. Зазуля, Томко Зімроз і другі.

Коли наші поселенці приїхали тут, застали вже многих наших мешканців на захід звідси—в Понас Лейк. Там вже була церква, однак не було все в згоді. І тому, коли Преосвященний Будка приїхав відвідати церкву на Понас Лейк в 1919 р. наші члени вислали своїх відпоручників просити епископа о дозвіл організувати нову віддільну парохіяльну громаду. Преосвященний погодився з тим, що нова парохія має бути не блище, як 6 миль від Понас Лейк і в осередку оселі. Поволі зачали збирати гроші на будову, а відправи в міжчасі були по хатах. В 1920 р. збудували домівку з бервен, котру згодом замінено на церкву. В 1931 р. за о. Филими збудували теперішну церкву коштом $2,500. В церкві є три престоли. Обслугували отці з Канори, а від 1939 з Рами.

Церква Преображення Г.Н.І.Х. в Бобулинцях, Саск.

Преосвященний Будка відвідав церкву в 1921 і 1927 р. Преосвященний Ладика в 1934 р. і тоді посвятив церкву.

Попри церкву стоїть дзвіниця з 2 дзвонами. Церкву малював П. Заболотний.

Читальня Просвіти

Стоїть недалеко церкви. Давніше будинок служив за церкву до 1931 р. Є сцена і сценерія, куртина, все помальоване. Є бібліотека. Заряд один з церквою, приходи ідуть на добро церкви. В 1939 р. були там 4 концерти, 8 представлень, 6 викладів. При читальні є Жіноче тов. ім. св. Ольги, відділ БУК-а, УКЮ і хор.

ЦЕРКВА СВ. МИХАІЛА В ПОНАС ЛЕЙК, САСК.

Шість миль на захід від Бобулинець, 12 миль від залізниці стоїть наша стара церква серед многих хрестів. Членів 20, дітий 30— в окружних школах вчуть наші учителі. При церкві є Свічкове Братство і Сестриці.

Основниками парохії були: П. Семко, Сорба Яків, Павлюк Мих., Ів. Плаксій, Кс. Солтис, Ф. Наконечний, Вас. Собчишин, Ан. Рачинський, Ів. Вільгош, Ю. Кузяк, Мих. Бойчук, Мих. Сікорський, Ів. Зазуля, Гнат Зазуля, В. Кралька, Ів. Фреік, В. Чорній, Семен Чайковський, Ів. Балацький, Ів. Чайковський, Войтко Вільчинський, Авг. Ямнюк, Анд. Монастирський, Йос. Гінкевич, і другі.

Перші наші поселенці приїхали сюди в 1907 р. Всі були з Городенського повіту, потім приїзджали з інших повітів, з Бучаччини і з Лемківщини. Коли 1909 р. помер перший поселенець, виринула потреба цвинтаря і тоді Петро Лемко відступив два акри землі на цвинтар і під церкву. 1911 р. на тім місці збудували церкву з бервен і оббили дошками.

Першим нашим священиком тут був о. Делярій, ЧНІ., котрий правив в хаті Федя Наконечного. Опісля були відправи в хаті Петра Лемка і Йосифа Вільчинського.

Від перших початків громада переходила всякі колоти—і так зараз по збудованню церкви неспокійні душі стали будувати другу церкву в західнім куті, але потім розібрали.

Коли Преосвященний Будка приїхав в 1919 р. на відвідини, то один чоловік так віз епископа зі залізниці по пеньках півдикими кіньми, щоби впав і убився... Однак Бог милосердний. Епископ остав живий, але та ціла родина захворіла на сухоти і один за другим з тої родини поволі серед мук вже на цім світі відходить до вічности здавати рахунок перед справедливим суддією. Тоді епископови не дали спати цілу ніч. Навмисне ходили під вікнами, до хати, курили і кричали, щоби епископ не спав. Так свідчили про свою культуру —протестували проти інкорпорації церкви. У висліді коли епископ живий таки виїхав з тої парохії, три роки не було в ній священика, а на Бобулинцях збудували нову церкву. Люди з Городенщини все були радикального виховання— а це виховання на канадійській почві розбуяло наче російські бодяки на прерії.

В 1923 р. знова відвідав церкву Преосвященний Будка— тоді зачав правити там о. Роман Крупа.

Доїздили сюди священики з Йорктону, з Саскатуну, з Канори, а тепер з Рами.

Преосвященний Ладика відвідав церкву в 1934 році.

При церкві є дзвіниця з дзвоном, а вколо цвинтар.

Напроти церкви, через дорогу, стоїть так званий "Народний Дім," котрий будували всі спільно, але котрий став зародком всіх бунтів проти церкви і в котрім тепер є автокефальна церква. Як треба гульки, а як треба відправи для тих нових православних, на тім самім місці. Дім старий, чорний від дощів, свого часу навіть стояв довше нечинний.

Люди в околиці нестійні, радикальних поглядів, многі хорують цілими родинами на сухоти. Забогато піянства.

ЦЕРКВА ВОЗНЕСЕННЯ Г.Н.І.Х. В НОРА, САСК.

Шість миль на захід від залізниці і містечка на плоскогорбі стоїть наша церква серед лісів і болот нового поселення. Площа має 2 акри. Членів 10, дітий 39. При церкві є Сестриці.

Основниками парохії були: о. Ст. Семчук, Стефан Хмарний, Павло Мариняк, Іван Горбач, Іван Будз.

Перше богослуження в тій околиці мав о. Ст. Семчук в 1936 р. в школі. По відправі був мітинг, вибрали церковний заряд і рішили будувати церкву. Поселення нове, серед дівичих лісів і болот,

подальше від українських осель, на північ від містечка Роз Велі. Церкву збудували в 1938 р. коштом $800. Будував Максим Легкий— будинок деревляний, без бань, один престіл, все помальоване. Перше богослуження в новій церкві правив о. М. Колодій— передтим були відправи в школі і в хаті Ів. Горбача.

Дзвін до церкви подарували парохіяни з Понас Лейк.

Кругом церкви цвинтар.

Округ Арран, Саск.

Церква св. Івана Хрестителя в Аррані, Саск. Коло церкви парохіяни і гості з нагоди Зол. Ювілею побуту українців у Канаді.

Всеч. о. Н. Сірий

ПАРОХІЯ СВ. ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ В АРРАН, САСК.

Чверть милі від стації, в північній части містечка, при головній дорозі, на півтораакровій площі стоїть величава церква а при ній мурований Парохіяльний Дім. На цій площі є одинока в місті криниця з доброю водою, до котрої ідуть всі мешканці без огляду на віру— бо хочуть доброї води. Коби так всі красно зрозуміли, що подібно як вода для тіла— так само для душі треба "вічної води," про котру говорив Христос до Самарянки при керниці Якова. І колиб не тільки зрозуміли, але прийшли по ту воду— до нашої святої церкви.

Зараз при церкві на полудне стоїть школа, в котрій вчить 4 учителі, з них два українці.

Членів парохії є 45, дітий 180. В окрузі є 6 шкіл, в котрих здебільша вчуть наші учителі.

При церкві є Свічкове Брацтво, Сестриці і відділ БУК-а. Окремо істнує Аматорський Гурток.

Членами основниками парохії були: Гнат Німець, Петро Шумка, Антін Загарійчук, Теодор Демчук, Кіндрат Бойко. Час основання рік 1916. Зачали будувати в осени 1916, коли вилляли основи під проводом майстра Реферди. Але з весною 1917 р. показалися ці основи замалі, їх збурили. Збудували церкву 70 x 50— будували брати Семеники з Калдер, Саск., коштом $17,000. Брати Семеники будували тоді також в С. Филипс. Коли церква в Арран була під верхом, брати залишили роботу, бо бракувало гроший. З весною брати переказали, що не будуть докінчувати будови, доки не буде гроший. Тоді на раду о. Дрогомирецького післали до них відпоручників до С. Филипс— 16 миль на пол. схід. Але з розмови нічого не вийшло, крім крику і сварки. Тоді написали до Преосвященного Будки і просили поради та помочі. Преосв. Будка прислав з Винипегу будівничого Ів. Марцініва, що докінчив будову в 1918 р. Тоді відвідав церкву Преосв. Будка і посвятив угольний камінь. Вірителі стали напирати за гроші. Однак прийшла недуга— флю— і справа довгів притихла. 20 січня 1919 р. скликано збори до Народного Дому. Був присутний о. Дрогомирецький. Зачалися крики і нарікання. Тоді Ілія Чорнейко встав і каже:—Кілько то ми гроший викидаємо на напитки? Громадяни, зужиймо їх і обернім на церкву!

Ці прості слова поділали так на присутних, що сварки втихли, люди з місця зложили $148 готівкою а $300 обіцяли донести.

Так відвернено небезпеку.

Але коли вірителі стали дальше напирати, тоді поїхали до Преосв. Будки відпоручники парохії Теодор Демчук і Антін Загарійчук —зичити в епископа гроший, бо церква пропадає. Преосвященний однак не мав гроший і тому не міг позичити. Та дав добру раду. Радив позичити в себе самих.

Здавалося це неможливим. Однак коли згадані відпоручники пішли хата в хату, зібрали поважну суму —поверх $3,000. Василь Загарійчук позичив $500, Клим Бабюк $300, Йосиф Лилик $300, Антін Загарійчук $250, Т. Демчук, Лев Бойко і П. Шумка по $200— інші нищі суми. Решта гроший —$8,000 комітет церковний дозичив в банку на свою власну відповідальність. В 1924 р. ця церква згоріла— компанія виплатила асекурацію в сумі $9,175. Збори в справі будови нової церкви були бурливі.

Заряд парохії в Аррані, Саск.

Деякі, підсичені автокефалією, домагалися розділити гроші між членів, інші будувати церкву на іншім місци, бо Рим або епископ "забере" церкву, ітд. Але рішуча більшість була за тим, щоби церкву будувати на старім місци. Згодили знова братів Семеників і Василя Гузяка, що збудували церкву меншу на тім самім місці, коштом $2,300. Церкву збудували в 1925 р. на вид хреста, з дощок, з трома банями, середня велика. В 1935/36 р. помалював церкву Ст. Меуш дуже гарно— коштом $1,500. Це найкраще помальована церква округи, аж мило молитися.

Першим нашим священиком в окрузі був о.

Церква св. Івана Хрестителя в Аррані, Саск.

Сабурен, потім о. Клявлю, о. Думич і о. Андрухович— правили по хатах. Відколи збудували церкву, доїздили отці з Канори, а потім від 1931 р. від о. Криворучки стало мешкають отці в місті. о. Криворучка був найдовше з усіх, бо 8 літ і за нього помальовано церкву та змуровано Парохіяльний Дім і виплачено всі довги. Преосвященний Ладика посвятив церкву в 1936 р. Від 1939 р. обслугує парохію о. Никола Сірий.

Парохіяльний Дім ім. Митрополита Шептицького

Первісний Дім був деревляний, але як згадано вже, він згорів. Тоді збудували новий, мурований дім.

З того приводу старий Гордійчук таке сказав: —Спалили дім, але тут не спалили!—і показав на серце.

Є сцена, кухня і сценерія.

* * *

В околиці живе богато духоборів. Наші поселенці походять головно з повітів Борщів і Заліщики. Це заможні здебільша і поважні ґазди, дітий залюбки посилають до шкіл.

В парохії є три цвинтарі на фармах, бо округ парохії тягнеться в просторі 9 миль на північ і полудне від містечка. Мійські парохіяни хоронять своїх мерців на цвинтарі в Арран-Весна.

ПАРОХІЯ ПРЕСВ. ТРОЙЦІ В НОРКВЕЙ, САСК.

Наші поселенці стали тут приїздити ще від 1904 р. Першу церкву збудували в 1906/7 р. з бер-

Церква Пресв. Тройці в Норквей, Саск.

вен під проводом Ів. Друшки. На цій самій площі (два акри)був цвинтар. До тої церковці доїзджали однак не наші священики, а латинського обряду з С. Филипс, де недалеко індіянської резерви є монастир і школа отців Облятів. Доїзджав тоді о. Декорбі, ЧО. Від 1910 р. до цеї церковці доїзджав о. Сабурен.

Другу церкву будували на 2 акрах, які дарував Саверій Яцишин. Йому за це відступив зі своєї землі 2 акри Роман Гуска. Вони оба і Юрій Мартинюк стали орґанізаторами цеї другої церкви, котру зразу заінкорпорували. о. Сабурен до-

Парохіяни церкви Пресв. Тройці в Норквей, Саск., з о. Сірим, парохом.

їздив тоді сюди аж з Сифтону, Ман. і обіцяв вистаратися $500 на будову церкви. Люди складали по $25. о. Сабурен прислав матеріялів за тих $500 —дошки, двері, вікна —все звезли на згадане місце. Однак хтось в ночі підпалив матеріяли і бувби згорів увесь, якби був на однім місци. На щастя часть матеріялу лежала окремо і він оцілів. З матеріялом приїхав з Сифтону майстер, Антін Крук. Він хотів по тім вогні відїхати, але молодий ще тоді Юрій Мартинюк поїхав з ним до Пелі і сам заручив за матеріял. Купили все, що бракувало, на місце погорілого. Потім виникла нова трудність. Парохіяни хотіли будувати капличку, маленьку, щоби тільки не витратити богато гроший. Майстер приїхав будувати церкву. Тоді Роман Гуска казав йому будувати, як знає. Збудував церкву 30 х 18, а парохіяни стали нарікати, що то все зроблено без їх відома і згоди. Але потім все втихло. Церкву цю збудували в 1912 р. і вона стояла аж до 1935 р. При ній повстав цвинтар.

Були ще інші непорозуміння. Десь, коло 1930 р. одні парохіяни полюбили собі одного священика, а другі інакшого священика. З такої любови й уподобання з часом зачався свого рода бунт серед людей. Започаткувався він від самої Канори і перейшов відтак на цілу околицю. Різко це непорозуміння зазначилося найперше в самій Канорі, відтак на Антонівці, вкінці на Норквей. І так у Канорі люди замість думати про поступ, стали сперечатися про священиків. Дійшло до цього, що в цій суперечці люди стратили збудовану пивницю під будучу церкву в Канорі, а сама парохія майже перестала існувати. А на Антонівці знову частина непорозумілих відорвалася й утворила відтак автокефальну церкву недалеко школи Мазепи. Щастя, що це непорозуміння скоро минулося.

В 1935 р. на тім самім місці збудовано нову, величаву церкву з дерева, з великою осередною банею— за о. Криворучки

Церковна площа є при дорозі, рівна, обсаджена смереками, 4 акри. До залізниці і містечка Норквей є чотири милі. Околиця горбовата, земля добра, дороги пільні. Крім українців околицю замешкують шведи.

Членів парохії є 25 родин, дітий 90. В школах вчуть наші учителі. Довший час учителювала тут —7 літ— пані Марія Черевик, родом Марія Бойко з Гебберд. Її люди дуже любили за тиху, вірну працю.

При церкві є Апостольство Молитви, що має 50 членів— Свічкове Брацтво і Сестриці, є хор, відділ ББ К-а, що має 45 членів і відділ Брацтва св. о. Николая, що має 17 членів.

Основниками парохії були: Роман Гуска, Юрій Мартинюк, Іван Мусій, Саверій Яцишин, Семен Лукий, Іван Ромашенко, Петро Лукий, Кирило Лукий, Юрій Алилуя, Стефан Гадзевич, Петро Гурський і В. Маркевич. Потім прибули ще інші родини, котрі много помогли в будові третої церкви —як родина Івана Маркевича, братів Черевиків, Ст. Гуляк, Василь Балук, Іван Друшка, і другі.

З старої церкви зроблено тимчасову домівку. При церкві є дзвіниця і дзвін.

Нову церкву будував В. Гузяк з Арран. Богато дорогих річий до церкви справили і много жертвували Іван і Анна Гуска, син і невістка Романа Гуски. Нова церква коштує понад $3,000.

Першим в цю околицю прибув Роман Гуска з села Бабинець, повіт Борщів. З початку приїхав в 1903 р. до Грендвю в Манітобі. Звідтам прибув з родиною сюди, діставши землю на поселення. Землі були горбоваті а по долинах повно води — нині води повисихали і сліду з тих озер нема. Тоді сходилися в неділю і свята по хатах, а Юрій Мартинюк, що знав дещо дяківства, відчитував на голос утреню і вечірню або співали акафісти. Люди доробилися і нині мають навіть по секції доброї землі. Діти Р. Гуски всі покінчили вищі школи — сини в Сифтоні і Йорктоні; доньки в Сестер, але всі остали на землі і близько свого місця.

З початку, як згадано, приїздили сюди отці з місії С Филипс. Від 1913 р. був о. Думич і отці з Канори. Від 1931 священик доїздає з Арран. Був о. Криворучка, тепер о. Н. Сірий.

Преосвященний Будка відвідав парохію чотири рази. Преосвященний Ладика відвідав парохію знова в 1936 і 1937 р.

В 1940 р. парохіяни рішили святкувати свята після нового стилю.

ЦЕРКВА СВ. АП. ПЕТРА І ПАВЛА В АРРАН-ВЕСНА, САСК.

На двоакровім узгірю, перерізанім яром, серед лісів на фармах стоїть наша церква, а напроти через дорогу цвинтар. Парохія лежить майже на границі Манітоби і Саскачевану, до містечка Арран і до Беніто в Ман. рівно 6 миль. Церква стоїть в осередку оселі, дороги доступні. Членів 48 родин,

Церква в Арран-Бесна, Саск. Коло церкви парохіяни з о. П. Криворучкою.

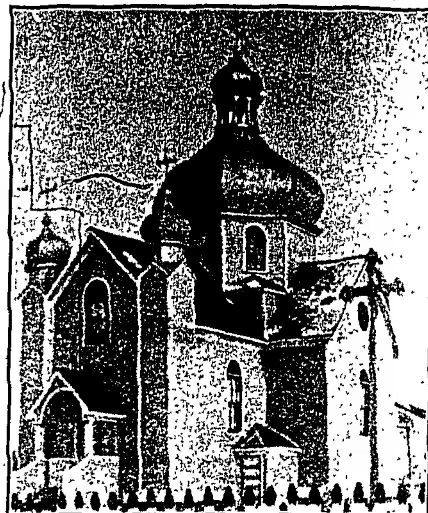

Церква Вознесення Г.Н.І.Х. в Сван Плейн, Саск.

дітий 60. В місцевій школі вчить наш учитель. При церкві істнує Свічкове Брацтво і відділ БУК-а. Є також Аматорський Кружок.

Парохію основано в 1910 р. Основниками були: Прокіп Григоришин, Пилип Чорнейко, Яків Прокопчук, Еміліян Филипович, що перший з місцевих українців став радним і був ним через 6 літ (так наші започаткували співучасть в самоуправі), Андрій Горохолин, Семен Кінащук, Іван Юрчишин, Кость Филипович, за котрого заходами збудовано красний Парохіяльний Дім Просвіти і котрий виховав гарно діти (син Володимир був учителем а тепер є успішним купцем в Аррані, де має простору крамницю), Антін Сікорський, котрого син Дмитро і Михайло є взором добре вихованих і примірних парохіян. Дмитро є нотарем а його сестра Настя є віддана за Ів. Рудачеком у Винипеґу, урядником кольонізаційного відділу СНР. До основників належить також Іван Гробарчук. Потім стали прибувати поселенці з Етелберт, Ман.

При церкві є дзвіниця з двома дзвонами і новий великий Парохіяльний Дім.

ЦЕРКВА ВОЗНЕСЕННЯ Г.Н.І.Х. В СВАН ПЛЕЙН, САСК.

Першу церкву збудували парохіяни з дощок в 1912 р. на фармі Максима Матіеця. Площа церковна має три акри, є рівна і красно огороджена. За церквою цвинтар.

Основниками церкви були: Юрко Олійник, Олекса Матіець, Демид Сорочук, Дмитро Сапач, Данило Ковч (тепер купець в Канорі), Василь І. Ковч, Лаврентій Сорока, Яків Василинюк, Никола Татарин, і прочі. Перша церковця мала, 24 х 16, мала малу баню посередині і простояла до 1937 р. Тоді стару церкву перетягнули в бік і вона служить за домівку, а побудували нову. При старій церкві є дзвіниця з одним дзвоном, дар Олекси Матіеця. Через свари і пропаганду москвофілів, частина людий збудували російську православну церкву, що стала незалежною, а знова інша частина збудувала протестантську церкву з трираменним хрестом. Православна парохія з повстанням большевизму розбилась— деякі кращі одиниці вернулись назад до нашої церкви, інші пішли в процес і церкву перевели на автокефалію, а ще інші пішли прямо в большевизм. Так православія стало наглядним чинником розбиття і обезсилення народу.

Сван Плейн лежить 18 миль на північ від містечка Норквей, дороги є можливі. Наша парохія має тепер 76 членів родин.

Церква збудована у виді хреста, 50 х 34, є одна велика баня посередині і дві малі напереді. Будував в 1938 р. за о. Криворучки будівничий В. Гузяк з Аррану. Кошт $3,000. Будинок з дощок, має пивницю з печею, помальований. Подвіря огороджене, огорожа помальована.

Одним з головних жертводавців церкви є стареньк і Юрко і Анна Олійник, що відвінували вже трох синів і три доньки, а для своєї церкви постарали велике напрестольне евангелія, кивот, хоругви, патерицю, павук і монстранцію—також фелон, стихар і обруси на престіл. Це все одні старші люди, котрі старечої допомоги не беруть і з праці рук зуміли самі гідно доробитися та щедро жертвувати на церкву. І дивне диво, що вони через ці княжі дари зовсім не збідніли, ані не нарікають— навпаки чуються здорові і щасливі в крузі красної родини і втішні, що Бог поміг їм зробити такі да-

Парохіяни з о. Сірим в Сван Плейн, Саск.

ри для своєї церкви.

Пару хоругов до церкви справили також Демедій і Анна Сорочук. Це красний нерукотворний памятник, котрий лишають жертводавці як взір щирої любови Бога, Церкви і народу.

В окрузі є 4 школи, в них вчуть наші учителі. Дітий 125. Околицю замешкують самі наші люди, а недавно стали поселювати тут переселенці з полудневих посушних околиць провінції — німці менонітн.

При будові другої церкви заслужилися члени тодішного заряду: Дмитро Островерха. Олекса Нагачевський і Василь П. Ковч.

ЦЕРКВА УСПЕННЯ В СЕЙНТ ФИЛИПС, САСК.

Першу церкву збудували в 1907 р. і вона називалася "Церква Різдва Матері Божої." В 1913 р. Преосвященний Будка посвятив цю церкву. Основниками парохії були: Василь Федоришин, Мих. Вівчар, Семен Палюх, Пант. Свергун, Яцко Якубчак, Ол. Вонітовий, Ник. Івачевський, Гр. Гусак, Юрко Кашуба, Ів. Пелехатий, Пилип Барабаш, Ник. Бабій, Захар Балук, Гресько Сівіцький

Нова церква в Ст. Филипс, Саск.

Ця церква згоріла в 1916 р. І тоді парохіяни рішили церкву перенести на інше місце, а місце з цвинтарем оставити. На цвинтарі лежить похованих 38 небіжчиків.

В 1917 р. закуплено 4 акри землі. Брати Семенюки збудували красну і простору церкву з великою банею посередині. Зараз при церкві повстав новий цвинтар. Церква серед лісів, при вході величаві смереки. Чотири милі від церкви находиться місійна станиця Отців Облятів, котрі обслугують індіянську резерву, а Сестри ведуть школу для індіянських дітий. До стації і до містечка Кемсек є 14 миль, до Пелі на північ є 12 миль. Членів є 25 родин, дітий 40. В околиці є 3 школи, в котрих вчуть наші учителі.

При церкві є Свічкове Братцво мужчин.

До основників другої церкви треба причислити також родину Павла Лозинського, котрі приїхали сюди з Калдер, Саск. Відтоді П. Лозинський все є старшим братом і вірно услугує в церкві.

Поселенці походять головно з села Іванівки, повіт Теребовля.

Нова церква коштувала $4,000. Будинок помальований, є лавки.

Першим священиком нашим, що ще правив тут по хатах був о. Крижановський, ЧСВВ— потім доїзджав сюди о. Г. Бульс, ЧНІ. з Йорктону. За о. Л. Боского, ЧНІ. збудували нову величаву церкву. Потім доїзджали сюди священики з Канори, Саск., а згодом з Арран.

Коло церкви стоїть дзвіниця з одним дзвоном і Парохіяльний Дім, збудований в 1928 р. Заряд один і приходи ідуть на добро церкви.

Преосвященний Ладика відвідав церкву в 1932 році.

ЦЕРКВА ПРЕСВ. ЕВХАРИСТІЇ В ГЛЕН ЕЛДЕР, САСК.

18 миль на північ від містечка Норквей, на фармі Конст. Лазарука на рівнім, чистім місці стоїть наша церква. Дороги тяжкі. В місцевости є польські косьцюл народови. Наших членів є 10 родин, дітий 25. Зараз попри церкву є школа, в котрій вчить наш учитель. Церкву збудували в 1935 р. за о. П. Криворучки, котрий став головним основником парохії— прочі члени основники є: Кость Лазарук, Іван Стасюк, Йосиф Піклик, Йосиф Лазарук, Яків Лазарук, Мих. Піклик, Дмитро Поворозник. Заки збудовано церкву, наш священик приїздив і мав відправу в хаті Костя Лазарука.

Будинок у виді хреста, з малою банею посередині, коштував $1,000. Є один престіл і кивот. Іван Ягельніцький з женою дарував до церкви пару хоругов і хрест.

Парохіяни в С. Филипс, Саск., з о. Н. Сірим, парохом.

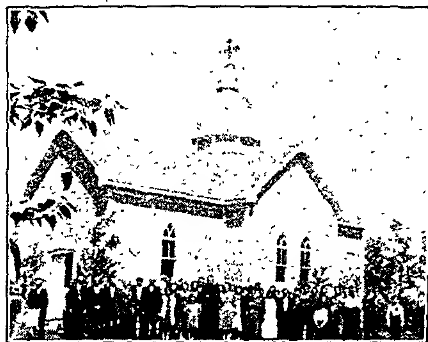

Церква Пресв. Евхаристії в Глен Елдер, Саск.

В 1936 р. Преосвященний Ладика відвідав парохію.

Дві милі на схід від церкви є цвинтар, котрий посвятив свого часу о. др. Редкевич. Тут доїздили священики з Канори, а потім з Арран. Молодь має хор, котрим проводить панночка Василина Лазарук, і дуже гарно співають в церкві.

ЦЕРКВА СВ. о. НИКОЛАЯ В ПЕЛІ, САСК.

Девять миль від містечка Пелі, на фармах, на горбі, серед плодючих ланів, стоїть наша церква в осередку оселі. Доїзд добрий. Наші поселенці стали заїздити сюди в 1908 році. Були галичани і волиняки. Від 1913 р. до 1931 р. доїзджали сюди російські батюшки. Першим нашим священиком, що став сюди доїздити, був о. П. Криворучка.

Членів парохія має 14 родин, дітий 20. При церкві є Свічкове Братцво.

Православні розбилися, місце московських батюшок заняли автокефальні.

Основниками нашої парохії були: о. П. Криворучка, родина Губичів, родина Ладубців, Дм. Перепелюк, Ст. Чорнюк, Н. Тодорук і другі. Церкву будували самі парохіяни і самі дарували матеріял. Стара церковця згоріла в 1940 р. Заряд одержав асекурацію і з дещо ускладаними грішми буде будувати нову церкву.

При церкві є цвинтар.

ПАРОХІЯ В СОПОВ (ГВАЙТ БІЧ), САСК.

На північ від Арран, в лісистих околицях мешкає кільканадцять родин, до котрих доїзджає священик з Арран. Богослуження відправляється покищо в хаті. Вірні збирають фонди на будову церкви. Вже мають площу і цвинтар. На весні 1942 р. мають замір почати будову церкви.

Парохіяни в Сопов (Гвайт Біч), з о. Н. Сірим, парохом.

Округ Прісвил, Саск.

Всеч. о. Г. Теплий

ЦЕРКВА ПРЕОБРАЖЕННЯ Г.Н.І.Х. В ПРІСВИЛ, САСК.

На одноакровій площі в західній части містечка стоїть наша церква. Стація в місці. Членів 10, дітий 12. При церкві є Жіноче Братцво.

Основниками парохії були: Ів. і Марта Заразун, Мих. Бойко, Іляр. Назар, А. Кардинал, Ів. Трембач, Гарасим Дмитрів, Вас. Кравець. Українські поселенці мешкають кругом містечка і мають зорґанізовані релігійні громади в Чехів, Григорів і Олеша. Початок парохії є на Різдво 1939 р. коли кілька парохіян пішли колядувати в містечку на будову церкви. В 1940 р. збудували церкву на площі, яку подарували панство Марта і Іван Заразун. Священиком є о. Григорій Теплий, котрий чимало причинився до будови. Церкву будував В. Гузяк коштом $1,426.11. Будинок на вид хреста, посередині одна баня, є один престіл.

Першим нашим священиком в містечку, що відправляв, був о. П. Криворучка. Від 1937 р. обслугує парохію о. Гр. Теплий.

ЦЕРКВА СВ. ДУХА В ЧЕХОВІ, САСК.

Півпята милі від містечка Кечен, в осередку нашої оселі, стоїть церква на рівній, очищеній, одноакровій площі. Членів 30, дітий 60. В околиці є 4 школи, вчуть два наші учителі. При церкві є Свічкове Брацтво мужчин і женщин.

Основниками парохії були: В. Пристай, Ник. Луців, Ів. Головачук, Танас Романишин. Наші поселенці приїхали сюди в 1902 р. з села Чехів, повіт Бучач. Першу церкву збудували з бервен в розі фарми, на площі, котру подарував на цю ціль Семен Луців. Але власник виїхав до Старого Краю і продав фарму. Стала ця фарма переходити з рук до рук і нові власники не все були раді перепускати людий до церкви. Вкінці парохіяни купили дорогу через цілу милю, але й це не помогло. В 1927 р. перетягнули церкву на другий ріг тої самої фарми, куди доступ був добрий.

Всеч. о. М. Мельник

Церкву збудували в 1911 р. Будував Данило Головачук коштом $800. Коли церкву перетягнули на нове місце, дещо змінили і помалювали — кошти зросли до $3,000. В 1937 р. церкву помалював Семен Микитишин.

Перші наші священики правили тут по землянках від 1907 р. Потім в хаті Ф. Назара. Тими першими нашими священиками, що так правили, були о. А. Делярий, ЧНІ., о. Г. Бульс, ЧНІ., і о. Л. Боский, ЧНІ. з Йорктону. Потім доїзджали сюди отці з Канори, а далі з Арран.

Преосвященний Будка відвідав парохію в 1914 і 1918 р. Преосвященний Ладика відвідав в 1933 році.

При церкві є дзвіниця з 3 дзвонами і цвинтар на двох акрах землі.

ЦЕРКВА СВ. о. НИКОЛАЯ В СТІНЕН, САСК.

Три милі від містечка Стінен, на фармах, в осередку нашої оселі на рівній красній площі стоїть наша церква. Площа має 2½ акрів. Членів 14, дітий 29. Основниками парохії були: Вол. Парасюк, Роман Явний, Стах Тимочко, Ів. Михальчук, Н. Парасюк, Павло Парасюк, Антін Явний, Антін Василинчук, Петро Гесюк, К. і П. Бечковський, М. Кізінькевич, Ів. Мартинович, К. Тимочко. Околицю замешкують на 80% українці, є много наших людий з Буковини, вони мають свою церкву. Латинники мають також свою церкву. Наші священики правили по хатах, або принагідно по латинських церквах. Були змагання започаткувати будову і стали на ту ціль збирати гроші. Але заки зібрали відповідну суму, гроші тимчасово роззичили а довжники були неохочі віддати. І так справа заклякла, аж до часу, коли на Різдво 1933 наші хлопці пішли колядувати на хоругви до латинської церкви, щоби оказати вдячність. Однак писар не хотів зазначити, що це колядували українські хлопці на хоругви, тільки зажадав від них гроший. Цей нетакт збудив приспану енергію наших парохіян і завізвав до праці. 1 червня 1933 р. вибрали заряд нашої парохії в особах: Роман Явний, Павло Парасюк, Петро Бечковський, панна Магдалина Парасюк. Стали поспішно працювати і робити підприємства, кождий зібраний цент несли і складали в банку на будову церкви. В році 1934 збудував церкву В. Гузяк з Арран коштом $2,000. Будинок з дощок, має одну баню, один престіл, помальований.

Першим нашим священиком, що тут правив по хатах (головно в хаті Николи Парасюка) був о. Г. Бульс, ЧНІ. Потім доїздили сюди отці з Канори, а потім з Арран.

Преосвященний Ладика відвідав церкву в 1939 році.

При церкві є цвинтар.

Околиця Стінен ще має два цвинтарі — на півночі. Один називається "Галич," а другий півпята милі далі на північ.

ЦЕРКВА СВ. ДИМИТРІЯ В ГРИГОРОВІ, САСК.

10 миль на полудне від Прісвил, серед гарного смерекового узлісся на горбі стоїть наша величава, простора церква, а попри неї цвинтар. Членів 40, дітий 90. В околиці є 3 школи, а в них вчуть наші учителі. При церкві є Свічкове Брацтво мужчин.

В 1902 р. прибув сюди Кирило Дмитрів з женою і трома дітьми з села Григорів, повіт Бучач.

Основники і теперішний Заряд парохії св. Димитрія в Григорів. Саск., з о. Г. Теплим.

З ним їхав також односельчан Стефан Конюх. Вся їх вістка про Канаду була від свого отця пароха в Старім Краю, котрий сказав їм, що уряд в Канаді дає добрі землі — 130 моргів за 10 ринських і підсоня та земля ліпші, як в Бразилії. А тому, що Дмитрів був бідний, зважився їхати по ту землю.

Так Дмитрів приїхав до Канори, а звідси далі і сподобав собі край. Написав до Старого Краю, що тут землі досить, земля плодюча і дерева богато. В 1903 р. приїхали на той лист чотири нові родини— Павло Шпак, Павло Шаланський, Павло Стахів і Леонтій Яцишин. Підчас перестанку в Канорі Шпакам уродилася дитина. Чоловіки оставили жінок в містечку, а самі пішли шукати земель на поселення. Два місяці пізнійше приїхали дальші поселенці—Марко і Карпо Гулька, Захар Мельничук і Василь Дмитрів з родинами, а інші без родин. Всі вони поселилися в нинішній околиці Григорів, Саск.

Стали будувати хати і першу, найбільшу хату збудував тут Павло Шпак. А коли прийшла осінь і храмовий день св. Димитрія в Старім Краю, спровадили католицького священика француза в 1903 р. до хати Павла Шпака, щоби мати відправу. І тоді охрещено першу дитину, яка тут вже народилася— Анну Шпак.

Друга відправа була в 1904 р. в хаті Марка Ґульки.

В 1905 р. закладають вже основи під велику нову церкву, бо народу наіхало досить. Однак вкоротці побачили, що ще не мають досить засобів на велику будову, тому ці основи розібрали і поставили меншу церкву в 1907 р. Основниками тої церкви були: Павло Шпак, Я. Дмитрів, Д. Бабак, Марко Ґулька, Павло Шаланський. Площу під будову дав Марко Ґулька. Однак та церква не мала бань, як в Старім Краю і то гризло наших парохіян. Стали збирати гроші на нову церкву і вкінці збудували її за о. П. Криворучки в 1932 р. Будував В. Гузяк з дощок, коштом $2,300. Є одна велика баня посередині і дві малі напереді. В 1933 р. помалювали. В церкві є один престіл і

"Гаїлка" коло церкви св. Димитрія в Григорові, Саск., в р. 1941

лавки. Стара церква ще стоїть з боку.

Григорів обслугували отці Редемптористи з Йорктону, потім з Канори, а тепер з Арран і Прісвил. Преосвященний Будка відвідав парохію в 1914 і 1918 р.—Преосвященний Ладика в 1933 р. і тоді посвятив церкву.

При церкві є дзвіниця з одним дзвоном і цвинтар.

ЦЕРКВА ПРЕСВ. СЕРЦЯ ХРИСТОВОГО В ГАЙТОР, САСК.

Від стації Челен 14 миль, від Поркюпайн Плейнс 18 миль, почта Кінлок, Саск. в лісах на горбі стоїть наша церква посеред оселі, дороги прикрі. Членів 15, дітий 28. В школах вчуть англійські учителі.

Основниками парохії були: Петро Чайковський, Петро Зубер, Яків Струтинський, Ів. і Ол. Ґанджала, Теод. Перепелюк, Ник. Бойсан, Семен Шевчук, Ник. Шпак, Ан. Павловський і прочі.

Наші поселенці стали прибувати сюди в 1928 р. Деякі зі Старого Краю, інші з каменистих околиць. о. П. Криворучка приїхав сюди перший зі священиків в маю 1933 р. Відтоді стало приїздив сюди і відправляв по хатах. Потім Теодор Перепелюк подарував площу і в 1936 р. збудували церкву з бервен, звичайний будинок без бань, є один престіл.

При церкві є цвинтар.

ЦЕРКВА СВ. ПОКРОВИ В БУЧАЧ, САСК.

Три милі від містечка Гейзел Дел, Саск., на рівній, очищеній двоакровій площі стоїть наша церква серед фармів. Членів 15, дітий 70. Вчить

Члени основники і теперішний Заряд парохії в Бучачі, Саск.

один наш учитель, шкіл в окрузі дві. При церкві є Свічкове Брацтво.

Основниками парохії були: Мих. Микитин, Петро Чімка, Ник. Кроподра, Захар Яцишин, Стефан Панасюк.

Наші люди заселили околицю вже від 35 літ. Приїхали сюди з ріжних сторін бучацького повіту. В 1913 р. стали будувати церковцю а в 1924-ім доправили. Будував Данило Головачук коштом $900. Будинок без бань, помальований в 1924 р. Є один престіл.

З початку доїзджали сюди оо. Редемптористи з Йорктону і правили по хатах, а головно в хаті Василя Дулака. Потім стали доїздити отці з Канори і з Арран.

Преосвященний Будка відвідав церкву в 1914 і 1918 р., а Преосвященний Ладика в 1933 р.

При церкві є дзвіниця з одним дзвоном і цвинтар. Площа цвинтарю є два акри землі, все огороджене. Площу дарував Мих. Микитин.

ЦЕРКВА СВ. ІЛЇ В СТОВ КРІК, САСК.

До стації в Гейзел Дел є 14 миль. Капличка лежить в осередку нашої оселі на фармах. Площа рівна, очищена, 2 акри. Членів 5, дітий 10. Основники парохії є: Проць Баран, Теодор Дармохід, Мих. Пасічник, Тео. Скавронський, Танас і Петро Рачкевичі, Дельовский.

Околиця Стов Крік камениста, населення мішане. Наші поселенці походять з повіту бучаць-

кого і підгаецького. Стали тут приїздити від 1914 р. але скоро деякі виїздили настало, інші знова підпали під вплив секти байбельників. Площу під будову каплички дарував Прокіп Баран і на ній поставили капличку, малу, звичайний будинок.

Священики стали доїздити тут від 1928 р. Першим був о. Д. Попович з Канори. Тепер доїздять отці з Арран.

При церкві є цвинтар, один акер землі.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ В ЕНДИВОР, САСК.

60 миль на північний захід від Арран є околиця Ендивор, заселена переважно українцями з Буковини. Розбиття релігійне не дало досі поставити церкви— многі пішли на православія, інші до байбельників, як звичайно серед нужди і темноти, без належної опіки і обслуги. Наш священик відвідує околицю кілька разів на рік і править по домах— в Ст. Чорнобая, в Гр. Лузина або в Якова Бучинського. В 1940 р. вибрано церковний заряд, котрий уладив ряд підпринять на будову церкви. В заряді є: Петро Кохан, Павло Лизун, Ст. Чорнобай і Дмитро Бучинський. Площу під будову церкви подарував Тома Чорнобай— це два акри рівної, очищеної землі— від містечка Ендивор 3 милі.

Першим нашим священиком в цій околиці був о. Д. Попович з Канори.

Тепер доїзджають отці з Арран. За о. Поповича придбали площу для будови церкви і цвинтар, що є при площі церкви, один акер.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ В ГАЄС, САСК.

30 миль на захід від Арран є містечко Гаєс, в котрім много наших поселенців, однак релігійно розбиті. Є всякого рода протестанти— баптисти, пятьдесятники, ітд. Однак є також громада дуже гарних і вірних душ. Наш священик править в домі панства Кукури або в Михайла чи в Івана Ягельніцьких.

На північ від містечка є цвинтар.

Першим священиком, що тут правив, був о. П. Криворучка.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ В ДОНКРЕСТ, САСК.

91 миль на захід і північ від Арран є околиця Донкрест, заселена ріжними людьми, між ними є також українці, що приїхали сюди з інших околиць Саскачевану. Перший раз заїхав сюди о. П. Криворучка в липні 1932 р. Відтоді досі богослуження правиться по хатах— раз в домі В. Макуха, то у Володимира Гривачевського, то знова в Павла Коваля. Від 1937 р. доїздить сюди о. Гр. Теплий.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ В ЧЕЛЕН, САСК.

В грудні 1932 р. перший раз приїхав сюди о. П. Криворучка і від того часу досі наші священики доїзджають сюди, хоч віддаль з Арран є 116 миль. Наші поселенці це переселенці з околиць Бучач, Чехів, Григорів, Саск. Покищо богослуження є в хаті пані Антонії Рачкевич.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ В ПОРКЮПАЙН ПЛЕЙН, САСК.

111 миль на північний захід від Арран є гарне нове містечко Поркюпайн Плейн. Переселились тут українці з посушних полудневих околиць провінції. Перший раз заїхав тут о. П. Криворучка в 1932 р. Від 1937 р обслугує наших людий в тій околиці о Гр. Теплий. Відправи є в школі, або в домі Дмитра Шептака. Була думка вже збудувати церкву і вже збиралися гроші на цю ціль в 1938 р. Є надія, що це станеться невдовзі, бо охочих і добрих людий не бракує, як Теодор Шидловський, Маріяш, Н. Стечишин, Равлик, і другі.

Округ Годсон Бей Джонкшен, Саск.

Загальні Дані.

150 миль на схід від Принц Алберт, Саск., на перехрестю залізничих шляхів Принц Алберт-Винипег— Ріджайна— пристань Чирчил, лежить нове містечко Годсон Бей Джонкшен, що стало осередком нашого округу, до котрого входять з Саскачевану: Ервуд, Прері Ривер.

З Манітоби: Де Па, Флін-Флон і Шеридон.

Наші отці стали приїздити сюди щойно від 1935 р. і це є причиною, чому сектанство мало час запустити коріння між нашими людьми в цій околиці. Досі обслугували цю околицю слідуючі отці: Петро Криворучка, Гр. Теплий, Ник. Сірий, Йосиф Лопушанський, ЧО, і Теодор Коцаба. Лише в Годсон Бей Дж. і в Де Па є наші церковці —в Флін Флон і Шеридон богослуження правиться в латинській церкві, а в Ервуд і Прері Ривер по хатах.

ЦЕРКВА СВ. ЮРІЯ В ГОДСОН БЕЙ ДЖОНКШЕН, САСК.

Це вузлове містечко CHP-а. Населення в більшості англійське і французьке. Довкола великі простори лісів. Фармів небогато. Члени парохії це робітники і фармарі. Недалеко залізничого

двірця стоїть наша церква на гарній площі. Членів 12, дітий 25. Основниками парохії були: о. П. Криворучка, Ів. Федорий, Д. Мошенко, Ів. Борович, Ф. Гоголь, В. Олексевич, В. Пастух, В. Мошенко, Н. Роський, П. Саранчук, і прочі.

Церкву збудували в 1937 р. з бервен, одна мала баня посередині, один престіл, є лавки.

ПАРОХІЯ ЗІСЛАННЯ СВ. ДУХА В ДЕ ПА, МАН.

90 миль на північний схід від Годсон Бей є Де Па. Населення мішане, є много французів і росіян. Тут живе римо-католицький епископ вікаріятуКівейтін. Українських родин в місті 120 — однак майже сотка родин підпали під вплив комуністичних безвірків.

В осередку міста, пів милі від стації, стоїть наша церква. Площу подарував римо-католицький епископ, Преосвященний Ляженес. Членів 15, дітий 38. Основниками парохії були: о. П. Криворучка, А. Жукевич, М. Скляр, Марія Гарвей, Р. Грабович, А. Гарісон, В. Савула, Н. Чорнейко, П. Осадчук, Анна Яворська. Церкву збудували в 1938 р. Будував Антін Жукевич коштом $1,700. Напереді дві маленькі бані, в середині один престіл. Літом 1939 р. парохію відвідав Преосвященний Ладика.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ В ФЛІН ФЛОН, МАН.

Сто миль на північ від Де Па є шахтярське місто Флін Флон серед скал, мочарів і лісів. Тут добувають золото і мідь. Живе тут біля 50 українських родин. В році 1937 засновано тут відділ БУК-а, котрий купив площу під будову церкви. Наші богослуження правиться раз в місяць в місцевій латинській церкві.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ В ШЕРИДОН, МАН.

Сто миль на схід від Флін Флон серед скал, лісів і озер є копальняне місто Шеридон. Добувають мідь. Першим священиком, що тут приїхав, був о. Лопушанський, але мусів ще доплатити за дорогу. П'ять наших родин стало приходить на відправу. Дорогу треба священикови доплачувати. В місті люди широко живуть і далеке це життя часто від заповідий Божих.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ В ЕРВУД, САСК.

Вісім миль на схід від Годсон Бей Дж. є мала оселя Ервуд. Богослуження правиться в хаті Теодора Марця. Членів 9 родин фармарів, дітий 20. Є площа під будову церкви під візванням св. Покрови.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ В ПРЕРІ РИВЕР, САСК.

В марті 1937 р. заїхав сюди перший раз о. П. Криворучка. Наші поселенці приїхали сюди головно з Сокальщини, а також з інших околиць Саскачевану, як з Альвени, Волверін, Єлов Крік.

Нині околиця Прері Ривер належить до місійного округа Годсон Бей—Де Пас.

Є покищо цвинтар, богослуження правиться в школі, або в хаті Гр. Фоги.

Альберта

Британська Колюмбія

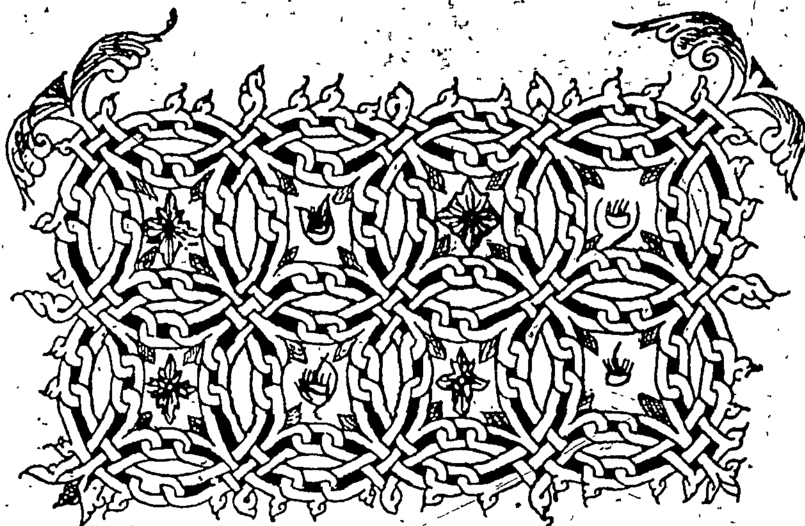

Вступ

Альберта, це одна з більших провінцій в Канаді, що своїм простором занимає 255,285 квадратових миль. Три чверти її займає степ, а одна четвертина на полудневому сході є гористою. Ця провінція богата в рільництво, скотарство, риболовство і ловецтво. З природних богацтв добувається в ній вугля-антрацит, нафтову ропу, земний газ, дерево. Приманює туристів чарівними скалистими горами, гірськими просмиками, великанськими парками і множеством менших озер, що в них скривається риба. По урядовій статистиці з 1936 року є в Альберті 772,782 всього населення.

Українці почали імігрувати до цієї провінції 1892 р. Відразу зайнялися управою ріллі і годівлею скота. Многі з них працювали при розбудові міст, залізничих шляхів і в копальнях. На 772,782 всієї альбертійської людности припадає по урядовому обчисленні 1936 р. 63,073 українців, хоч їх повинно бути більше.

Релігійне життя зачалося в Альберті з приходом перших наших священиків, в особах о. Нестора Дмитрова в 1896 р., о. Тимкевича і о. Заклинського пізнійше. оо. Василіяни прибули в 1902 р. Піонірами оо. Василіян були отці: Філяс, Дидик, Строцький, Филипів, Тимочко, Крижановський й Гура, а від р. 1913 о. В. Ладика. З перших релігійних осередків у цих часах є знаний "Біверлейк," —нинішний Мондер, "Біверкрік",— нинішний Ст. Майкел, "Ребетгил"— нинішний Ледук.

Едмонтон— це столиця Альберти. На 85,774 всієї едмонтонської людности урядова статистика з 1936 р. подає 5,035 українців. В Едмонтоні почали поселюватися українці 1892 р. Релігійне життя започаткувалося із приїздом оо. Василіян в 1902 р. В 1904 р. збудували церкву св. Йосафата. Заходами теперішнього Преосвященного Ладики й о. Гури збудовано монастир 1913 р., що став осідком місійної праці в Едмонтоні і по всіх едмонтонських кольоніях.

З теперішних місійних осередків в Альберті є знані в поазбучному порядку слідуючі: Едмонтон, Калгарі, Летбридж, Мондер, Редвей і Ройкрофт. В цьому порядку помістимо парохіяльну працю в Альберті.

* * *

Британська Колюмбія—це найдальше висунена на захід провінція в Канаді. Займає простору 355,855 кватратових миль. Ця провінція богата великими горами, чарівними врожайними долинами й множеством гарних островів над берегами Тихого Океану.

Українці почали їхати до Британської Колюмбії вже у 1900-их роках. Був це зразу робітничий елемент. Відтак повиїзджали сюди много таких українців, що займаються управою ріллі, роботою при тартаках, плеканням овочевих садів, а деякі випасом скота. Більшими гуртками осіли українці у Венкувері, Верноні, Ґріндроді й Ревельстоці.

Релігійною обслугою українців із Британії Колюмбії займалися зразу, принагідно ще у 1903-их роках о. Дидик, о. Строцький, і о. Крижановський. 1937 р. стало осів о. С. Шевчук. Тепер перебуває у Венкувері при церкві св. Стефана о. Т. Добко.

оо. Василіяни.

Округ Едмонтон, Алта.

ЦЕРКВА СВ. ЙОСАФАТА В ЕДМОНТОНІ, АЛТА.

Церква збудована на площі між 108 і 108А, евеню, а 97 стр. Заінкорпорована року 1909.

В Едмонтоні буде 350 наших родин. Дітей

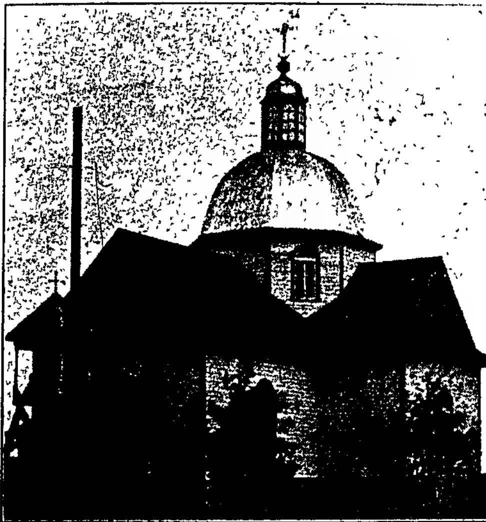

Церква св. Йосафата в Едмонтоні, Алта., перша, збудована в 1904 р.

коло 550. З цих одні ходять до шкіл католицьких, а котрим задалеко, то ходять до публичних. В католицьких школах учать Сестри. При церкві св. Йосафата є "Братцво Апостольства Молитви" для старших і "Марійський Союз" для Молоді.

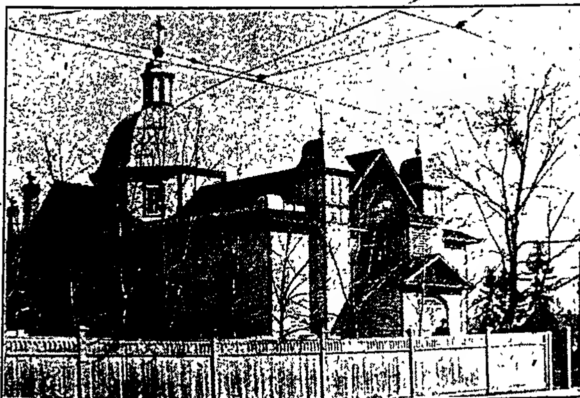

Церква св. Йосафата в Едмонтоні, Алта. Значно поширена в 1913 р.

Основників будови церкви св. Йосафата не було, а це тому, що було лише кілька в тім часі в Едмонтоні, коли зачиналася будова церкви, дуже убогих родин. Чин Василіянський взяв на себе обовязок вибудувати церкву. оо. Василіяни приїхали до Едмонтону 1-го листопада 1902 р. оо. Обляти приняли оо. Василіян до себе та позволили їм правити для українців католиків у своїм костелі тиху Службу Божу що неділі. Так вони жили майже два роки.

За той час нарід разом з отцями радився, що то робити, щоб мати свою власну церкву. Радили тай радили, але з тої ради не було жадної користи. Таке то було з початковими нашими ухвалами щодо будови церкви. оо. Василіяни, бачучи, що з тих рад нема нічого, постановили позичити гроші і побудувати церкву. Позичили $2,500. Церкву зачали будувати 26-го червня 1904 р. В осени того року скінчено будову, але тільки знадвору. В день св. Йосафата, 27-го листопада 1904 р. о. Філяс, тодішний настоятель оо. Василіян в Канаді, посвятив новозбудовану церкву. Народу було дуже богато. Тішилися свої, і чужі нам українцям католикам гратулювали, що маємо свою церкву. А були на відправі та її посвяченні англійці, німці, французи й поляки.

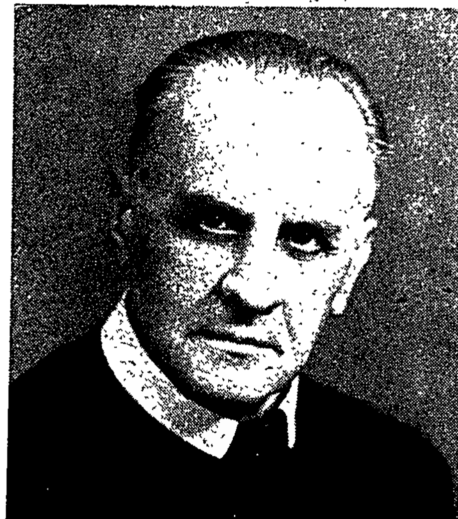

Впр. о. С. Дидик, ЧСВВ.

Скінчилися торжества, та за якийсь час і то короткий, замість збирати жертви на викінчення церкви та сплату довгу, знайшлися вороги противники, що зачали агітувати за будовою другої церкви, але церкви незалежної. Було то, а було клопоту всім по самі вуха. Раду радили, а вкінці таки зложили дещо гроша і дали завдаток під будову нової незалежної церкви. Але були і вірні католики українці, що стояли за правдою і за католицькою Церквою, і протиділали загонистим незалежникам. До цих добрих людий належали: Т. Чичка, Ю. Вінцентайло, І. Гулейчук, Л. Ярмолик, А. Налесняк, Г. Мазурик і кілька інших. Вони обстоювали за церквою св. Йосафата і вкінці вдалося їм ту

Церква св. Йосафата в Едмонтоні, в часі будови, при кінці жовтня 1941. Розпочато будову 1939 р.

Від року 1902 дотепер було 4-ох священиків, що обслугували парохію св. Йосафата в Едмонтоні: о. С. Дидик ЧСВВ., що будував церкву, о. М. Гура ЧСВВ., о. А. Филипів ЧСВВ., один рік і о. Василій Ладика ЧСВВ. Від 1929 р. другий раз о. С. Дидик обслугує дану парохію.

В році 1910 Митрополит А. Шептицький, що того року брав участь в Евхаристійнім Конгресі в Монтреалі, посвятив архієрейським свяченням церкву св. Йосафата, а канонічну візитацію церкви відбув в 1916 р. Ексц. еп. Будка, а Ексц. Василій В. Ладика відвідав парохію 14/7 і 29 /9 1929 р., 7/1, 1932, 2/10, 1932, 7/10, 1934, 30/9, 1935, 3/10, 1937, 2/10, 1938, 1/10, 1939 і 21/9, 1941 р. Є Народний Дім католицький, що має свою власну інкорпорацію.

Зчасом парохія св. Йосафата почала зростати в члени так, що потреба вимагала побільшити церкву. В 1913 р. побільшено її коштом $3,500. А тому, що рік за роком деревляна церква підупала

Пр. о. Ю. Слота, ЧСВВ.

і нищилася, а дах і баня вимагали безнастанних поправок, що робилися немалим коштом, то в році 1939 з нагоди 950 літного ювілею Хрещення України парохія й оо.Василіяни по відбутій нараді, приступили до будови нової, великої, мурованої церкви.

Збудована вона у виді хреста з прегарними заокругленнями й випусками. Довгота едмонтонської церкви є 127 стіп, ширина 105 стіп у хресті, а в раменах 30 стіп. Має сім бань. Найвища баня є висоти 100 стіп. Кругом неї є чотири менші бані. Також дві бані менші є напереді церкви при вході. Хрест найбільшої бані є високий 11 стіп, а всі хрести з сімох бань є 1500 фунтів ваги. До церкви входиться величанськими, на цілу ширину церкви, високими сходами попід колюмнади в грецькому стилі. Ціла церква збудована з ріжного роду й краски цегол зі зовні, а в середині з тайлів. Попід цілу церкву є гарний, високий на 13 і пів стопи т. зв. "бейзмент" в середині, а кругом поза випуски хрестів чотири просторі салі. Цілий дах покритий асфальтовими гонтами, а всі бані мідяною бляхою. В середині є заложене електричне й голосникове уладження.

громадки незалежних спамятати. Задатковану землю продали за малу ціну, а гроші дали на викінчення церкви св. Йосафата.

Через брак робіт люди дуже бідували. Не було ніякого зарібку, тай не було ніякої надії на якісь гроші, за які би можна викінчити в середині церкву. Аж знайшовся один дуже нам прихильний чоловік, скачмен—протестант Д. Р. Фрийзер, що співчув з нашою бідою. Він то на просьбу священика дав тільки матеріялу на викінчення, кілько треба було, і то без гроша і найменшого проценту. А церква мало-по-мало по $5 виплачувала затягнений довг за дошки. Робота не коштувала богато, бо брат Еремія Яцшевський своєю роботою враз з Грицем Мазуриком, котрий за свою роботу нічого не брав, викінчив церкву із середини.

Дім оо. Василіян в Едмонтоні, Алта.

Український Народний Дім в Едмонтоні

Едмонтон, Алта.—Святкування 60-ліття Конфедерації Канади 1927 р. Українські дівчата і молодиці в народних строях беруть участь в поході.

Архитектом цієї величавої церкви є впр. і вельмизаслужений архитект о. Филип Ру-Ю...а головним будівничим п. Михайло Янчинський. Помагають при праці всі едмонтонські українці-католики грішми й працею, а українці зпоза Едмонтону своїми щедрими датками. Фонди під цю церкву започаткував ще теперішній Преосвященний Кир Василій Вол. Ладика, тодішний ігумен едмонтонського монастиря. Дальші фонди призбирував теперішній едмонтонський ігумен впр. о. Созонт Дидик. Він і розпочав у 1939 р. будову цієї величавої церкви. Покищо годі навіть у приближенні означити вартість цієї монументальної української будівлі, та виглядає, що коли викінчиться її, то вона коштуватиме коло $100,000.

Заложення угольного каменя під цю нову, величаву, муровану церкву ім. св. свящ. Йосафата відбулося серед великого здвигу народу Їх Ексцеленцією Кир Василієм Володимиром Ладикою 1-го жовтня 1939 р. Здвигнення хрестів на бані також довершив наш Преосвященний Кир Василій в дні 21-го вересня 1941 р.

В Едмонтоні під 1940 рік перебувають сталослідуючі отці: о. С. Дидик, о. Ю. Жидан, о. С. Шевчук і о. Ю. Слота.

Український Народний Дім

Початки Українського Народного Дому в Едмонтоні сягають до 1910 року. В тім то році засновано Читальню "Просвіти" ім. о. Маркіяна Шашкевича і приміщено її на церковній площі, зараз на північ від церкви св. Йосафата. Там, в малій хатчині, була мала бібліотека.

Початок походу українських товариств в часі ювілею Канади в 1927 р., що його святкували українці в Едмонтоні.

Тоді ще не було поділу на ріжні релігійні й політичні групи так, що майже всі наші мешканці Едмонтону належали до Читальні. Домівка Читальні була замала на концерти й представлення, а тому того рода підприємства відбувались в інших салях, головно в католицькій школі при 104 вулиці.

В 1917 році Читальня "Просвіти" купує реаль-

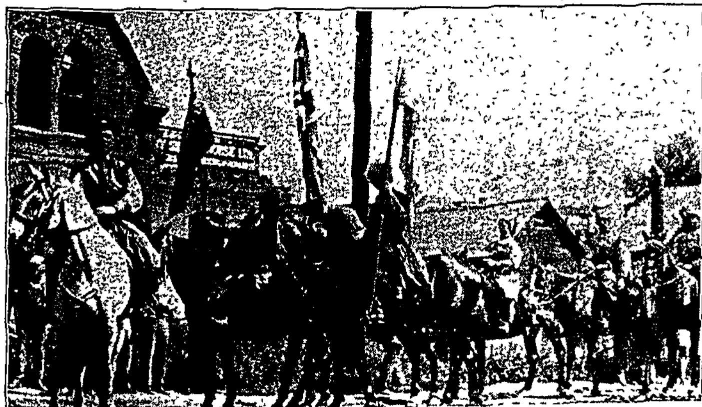

Українці беруть участь у святкуванні ювілею Канади в р. 1927, в Едмонтоні. На конях бачимо українців в народніх строях, що беруть участь в поході вулицями міста Едмонтону.

Ів. Басараб, адвокат в Едмонтоні

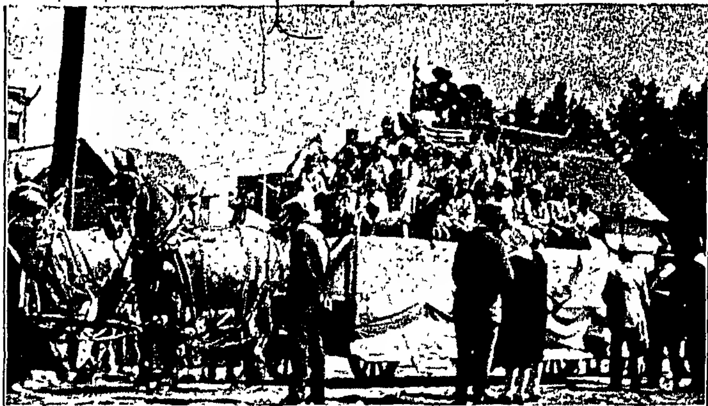

Прекрасний віз з українцями в народних строях, що брав участь в поході з нагоди святкування ювілею Канади в Едмонтоні. Наші українські товариства, а передовсім наш греко-католицький Народний Дім виграв нагороду пугар, який і досі знаходиться в Народнім Домі.

Др. Іван Оробко

ність один бльок на північ від церкви за $2,000 і там, під числом 9620—109 евеню, починається будова мурованого будинку 33 x 130, за $36,000. З будовою нового будинку, Читальня, що мала тоді поверх 200 платних членів, переорґанізовується і принимає нове правне імя "Український Католицький Союз." Люди почали називати Товариство і будинок "Народним Домом".

Народний Дім має добре уряджену сцену, велику ґардеробу, бібліотеку та все потрібне кухонне урядження. В 1921 році Народний Дім мав свою друкарню і видавав часопис "Новини." Також видав кілька книжок.

В Народнім Домі гуртуються також й інші товариства, а іменно: Жіноче Тов. "Зоря," Драматичний Гурток, мішаний хор, Відділ Союзу Гетьманців Державників, Відділ Запомогового Брацтва св. о. Николая, БУК, а також Товариство Молоді.

Народний Дім веде постійно Рідну Школу. Тепер учителює п. Осип Прийма.

Головами Народного Дому були від 1916 року по сьогодні: М. Білінський, О. Шиба, Н. Андріїв, адв. І. Басараб, адв. С. Савула, Г. Кукура, Г. Демків, І. Миськів, Г. Байрак, Д. Саранчук, Т. Шарун, І. Ісаїв і В. Мудрик. Тепер головою є Т. Шарун.

Товариство має ще около $600 довгу. Велика частина приходів іде на вдержання будинку та на податок. Самого податку платив Народний Дім около $600 річно, аж до кількох років тому, коли за старанням п. Г. Демкова, податок знижено майже о половину.

Народний Дім в Едмонтоні був і є культурно-освітним та соціяльним осередком українського католицького громадянства в цім місті. Тут сотки нашої молоді навчились української мови та історії нашого народу. Крім того, Народний Дім, як найбільша наша інституція в провінції Альберті, є також осередком всієї нашої суспільности в Альберті. В Народнім Домі відбуваються провінціональні з'їзди, звідси виїзджають, також на провінцію з концертами, представленнями та з промовами.

В Народнім Домі українська громада Едмонтону витала майже всіх визначніших гостей з Рідного Краю, тут на протязі останніх 25 років сходяться всі товариства на спільні віча, концерти та бенкети в честь визначних гостей.

Український Народний Дім і парохія св. Йосафата в Едмонтоні можуть послужити за приклад тісної і щирої співпраці між товариством і церквою.

ЦЕРКВА СВ. ДУХА В БОЙЛ, АЛТА.

Церква побудована в місті Бойл. Площа обіймає три акри землі. Є залісненa. Містечко Бойл є положене 91 миль на північ від Едмонтону. Церква заінкорпорована 8 листопада 1932 р.

Членів є 14. Дітий 25.

Майстром при будові був И. Герман, а всі люди помагали, скільки могли. Будову розпочали 22-го квітня, 1940 року. Побудована з дощок і викінчена знадвору. Кошти будови до сего часу виносять $1,200. В середині ще зовсім невикінчена.

Цю кольонію обслугували оо. Василіяни з Едмонтону.

Цвинтар є чотири і пів милі на північ від міста Бойл. Обіймає два акри землі, що на них ще 1932 року хотіли ставити церкву. Площа є залісненa, ще не посвячена. Дорога до цвинтару є доступна.

ЦЕРКВА УСПЕННЯ ПРЕЧ. ДІВИ МАРІЇ У ВОХ, АЛТА.

Почта й місцевість називається Вох, Алта. Тут є дві церкві, старенька й нова. Віддалені 38 миль на північ від Едмонтону. Дороги доступні. Церква стоїть в осередку оселі.

Церква заінкорпорована ще 1934 року, 1-го червня. Всіх членів є 26, дітий 110.

У цій околиці є 6 шкіл, що в них учать українські учителі.

Ще 1904 року побудували тут з бервен церкву.

Основниками першої церкви були: С. Ґіль, Й. Середа, С. Чехніта, Н. Воєвідка, Я. Стрільчук, Комарницький, Ожибко, С. Дасик, Костів, С. Ляшківський, Н. Кузик, Панчій, Кілярський, Ф. Бенчар-

ський, Смеречинський, О. Зілинський, Лев Зілинський.

В 1939 році побудували нову церкву, яка є вже викінчена. Церква має три бані. Під церквою є

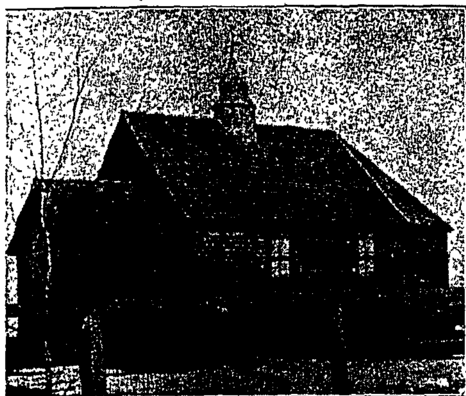

Стара церква Успення М. Б. в Вох, Алта.

мурована пивниця. Річи церковні є всі.

Було одно посіщення старої церкви за Преосвященного Никити Будки, а в р. 1936 Преосв. Кир Василій знова відвідав парохію.

Доїзджали сюди Отці Василіяни: о. С. Дидик,

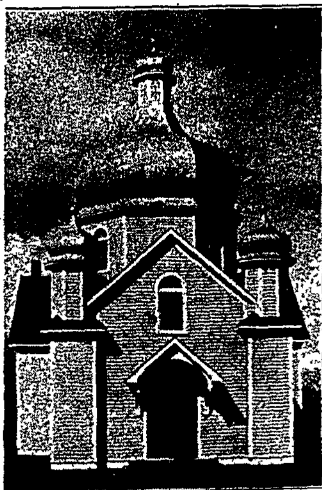

Церква Успення М. Б. (нова) в Вох, Алта.

о. В. Гура, о. В. Ладика, о. П. Олінський, о. Т. Добко, о. М. Ханас, а тепер доїзджає о. Ю. Слота.

Коло церкви є цвинтар, що обіймає 1 акер простору землі. Він є закінкорпорований і має догідний доступ.

ЦЕРКВА СВ. ПОКРОВИ МАТЕРІ БОЖОЇ У ВАЙЛДВУД, АЛТА.

Ця церква є 6 миль на північ від стації Вайлдвуд. Площа має 2 акри, та є заліснена. Місцевість і почта називається Вайлдвуд.

Церковна площа є заінкорпорована.

Є 15 членів. Дітей є 25.

На будову церкви Преосв. В. Ладика дали $205 запомоги на початок. Відтак люди самі працювали. Роботу люди зачали в марті 1933 р. Однак стрималися півтора року, змінили плян церкви. Відтак р. 1935 знова взялись до будови. Церква є з бервен, однак невикінчена. Має одну баню. Ця церковця коштує $700.

Є також цвинтар. Доступ до цвинтаря вигідний.

ЦЕРКВА СВ. ЙОАНА ХРЕСТИТЕЛЯ В ГАЛИЧІ, АЛТА.

Почта і містечко називається Тавантіно, а церковця стоїть 10 миль на захід від Тавантіно. Околицю, де стоїть церква, називають Галич. Площа має 2 акри, але є заліснена. Церква стоїть в осередку.

Церква є заінкорпорована.

Вписалося 15 членів ще 1932 року. Дітий є 50. В школі вчать укр. учителі.

Парохія повстала 1932 року.

Тут доїздили священики: о. Ю. Жидан, о. П. Гевко, о. Й. Тимочко, о. Д. Попович, о. П. Олінський, о. М. Ханас, о. Ю. Слота. Церква збудована з бервен.

Є тут цвинтар. Доступу нема доброго.

ЦЕРКВА ВВЕДЕННЯ В ХРАМ ПР. БОГОРОДИЦІ В ГОЛДЕН, АЛТА.

Церква є віддалена 8 миль від містечка Голден на полудне. Перший з українських поселенців заїхав сюди 1904 р. Антін Тхір з Нінович, повіт Ярослав. За ним приїхав Стефан і Юрій Ляшковський,

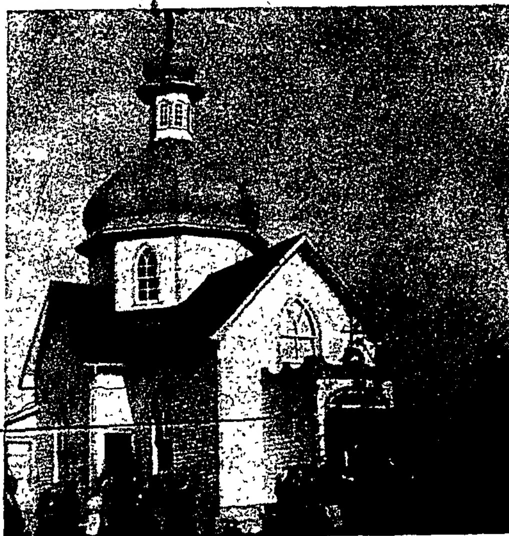

Церква Введення в Голден, Алта.

Лука Мулик і інші. В 1907 році ця околиця числила вже 22 українські родини. В тім році задумали тутейші українські еміґранти збудувати невелич-

ку церковцю. В сусідній околиці, що звалася Копернік, була заснована вже гарна парохія і там вже була церква, хоч невелика, та 40 акрів церковної землі, на якій отворено греко-католицький цвинтар. Околицю ту обслугував тоді бл. п. о. М. Гура ЧСВВ.

Гутейші емігранти удалися отже до о. Гури і заявили, що вони хотять мати церкву та цвинтар. Та о. Гура відраджував, говорячи, що мають вже церкву в Копернік і ліпше булоб, щоби всі належали до одної парохії. Отець Гура видів бідноту цих людий і сумнівався, чи зможуть здобутися на таку річ, як церква, тай дати утримання священикови.

Однак Іван Бабяк відступив зі свого наділу 2 акри землі на церкву і на цвинтар, і ще того самого року, то є 1907 збудували з бервен невеличку капличку.

Ось імена перших основників церкви в Голден: А. Тхір, А. Комарницький, О. Ткачук, М. Ткачук, Ю. Ляшковський, С. Ляшковський, А. Гладило, Т. Мальований, Т. Умриш, І. Бабяк, Д. Ожибко, Г. Пастушок, Я. Мулик, Л. Мулик, С. Кондро, Д. Комарницький. Кожний зложив від себе на будову, опісля на будову нової церкви більше як сто долярів.

Ця перша церква стояла до 1916 року. В цім році збудували люди кращу і більшу церкву, що стоїть аж донині. Коштувала поверх $3,000. В тім році також заінкорпоровано землю. Обслугував цю церкву бл. п. о. Гура, ЧСВВ, і о. В. Ладика. Тростами, що за них довершено інкорпорацію, були: С. Ляшковський, Г. Пастушок і Я. Мулик. Будовою нової церкви займалися бл. п. Гр. Пастушок, С. Ляшковський і Я. Мулик. Церкву збудовано і викінчено без довгу.

Відколи повстала осібна парохія, щораз більше людий почали тут поселюватися. Під цю пору належить до парохії 41 родин. Є всі річи потрібні до богослуження. Відправ мають 13 разів до року. При церкві віддавна істнує Свічкове Брацтво, до якого належить 40 членів. Недавно зорганізовано при церкві товариство молоді за старанням о. Ю. Жидана ЧСВВ.

Від 1956 року, у вакаційнім часі, приїзджають сюди СС. Служебниці і провадять курс катехизму і Рідної Школи.

Перша візитація була дня 9 листопада 1915 р. за епископа Н. Будки; друга візитація була також за еп Будки в 1917 р. і тоді посвячено церкву. Третя візитація була 10 липня 1932 р. і 27 липня 1941 р. за епископа В. Ладики.

Священики, що обслугували цю парохію були: бл. п. о. М. Гура, ЧСВВ., о. В. Ладика, ЧСВВ, о. Теодорович Е. ЧСВВ, о. Ю. Жидан ЧСВВ, о. С. Якович ЧСВВ, о. М. Ханас ЧСВВ, о. І. Ричкун ЧСВВ і о. Т. Добко ЧСВВ.

ЦЕРКВА ВОЗДВ. ЧЕСНОГО ХРЕСТА В ГЕЙ-ЛЕЙК, АЛТА.

В 1908 р. не мали ні свого цвинтаря ні своєї церкви, лиш час від часу сходилися на богослуження, що відправляв о. М. Гура і о. В. Ладика в хаті пана Юрія Сича. В його хаті правилося богослуження аж до 1921 року. В році 1921, на просьбу о. Ладики і вірних, бл. п. пан Николай Марущак подарував зі своєї фарми два акри землі під будову церкви і на цвинтар. Таки того самого року в осени почалася будова церкви (пляни подав о. Руco.) З початку було всього 12 родин: Ю. Сич, М. Шавага, Н. Марущак, Н. Коваль, М. Косович, Г. Сич, Гр. Рубісь, М. Карпович, Н. Сапеляг, І. Радавець, М. Когут і Г. Наливайко. В 1921 році, коли

Церква Воздв. Ч. Хреста в Гей Лейк, Алта.

почалася будова церкви, всі горнулися до діла. Але коли бл. п. Никола Марущак підписав трансфер на парохію, тоді членство упало до числа 6.

Лишилися при парохії в цей час: Юрко Сич, Н. Марущак, М. Коваль, Гр. Косович, Гр. Сич і Н. Шавага. На тих шістьох членів упав весь тягар будови церкви.

Такі це були часи для цеї маленької громадки. Грошей ніяких в касі не було. А парохіяни не хо-

Юрій Сич, один з перших основників церкви в Гей Лейк, Алта.

тіли занехати будови і не було чим докінчити. Та Ю. Сич, Н. Марущак, М. Коваль, М. і Гр. Сич були душею розпочатого діла. Вони не оглядаючись на нікого фінансували будову своїми грішми.

От як показує рахунок церкви до 1931 року: Ю. Сич дав $892, Н. Марущак $486, Н. Коваль $239, Гр. Марущак $131, Гр. Сич $111, І. Радавець $91, М. Косович $81, М. Карпович $66, М. Шавага $60, М. Когут $51, М. Бурак $42, Гр. Рубісь $36, О. Бабюк $25, В. Малик $24, М. Блавучак, Т. Рубісь і Г. Наливайко по $6 і по $5.

Церкву докінчено знадвору в 1922 році в половині квітня. Коли церква була вже збудована, ті котрі передше відскочили, вернули назад, а крім цего ще кілька родин поселилося, які стали членами парохії. Церква викінчена лиш знадвору була аж до 1929 р. В 1929 р., за Преосвященного Василія В. Ладики, які тоді були парохом і вистаралися о грошеву поміч, церкву викінчено з середини й

Численна родина Юрія Сича в Гей Лейк, Алта.

помальовано. Коли люди довідалися, що дістали значну поміч від отців, тоді й самі від себе решту додали, що було ще потрібно до викінчення й помальовання. Тепер та церква виглядає гарно і знадвору й з середини.

Візитацію у цій церкві відбули в 1935 р. Преосвященний Василій Вол. Ладика.

Тепер до церкви належить 24 родин.

Відправ з початку було лиш 4 на рік. Опісля їх число збільшилося. Тепер є 8 до 10 в рік.

Отці, що обслугували цю парохію були: о. М. Гура, о. В. Ладика, о. Дидик, о. Дякович, о. Е. Теодорович, о. Ю. Жидан.

ЦЕРКВА УСПЕННЯ ПРЕЧ. ДІВИ МАРІЇ В ДЕЙЗЛЕНД, АЛТА.

Церква знаходиться в місті Дейзленд. Площа чиста, коло головної дороги. Церква на малім горбку.

Церква інкорпорована в 1938 р. До комітету в тім часі належали: І. Винник, Ф. Паламарк і Гармідер.

Членів, що сповняють свої обовязки, є одинадцять.

Основниками були слідуючі особи: Данило Паламарк і Дмитро Ціж. Члени цеї церкви належали до церкви на Копернік. Та з часом наш нарід зачав поселюватися щораз дальше на полудне так, що деяким вже було задалеко до церкви на Копернік. Отже треба церкви ближче. В році 1936 перший раз люди у Дейзленд мали Службу Божу. Відтоді що року принаймеище около великодного часу була там відправа. Коли о. Ричкун услугував поблизькі кольонії, часто заїзджав до Дейзленд, та зачав поволі організувати парохію. В році 1938 парохія англійська зачала будувати нову церкву, а стару виставили на продаж. Тому, що ціна була умірковапа, наші закупили стару церкву і перетягнули на своє місце. Сейчас зачали давати підмурівку, направили знадвору і в середині гарно викінчили. Пізніше помалювали її знадвору. Церква в середині не має ще всього потрібного. Однак конечні річи вже справлено. Найбільше справили слідуючі особи: Данило Паламарк, Гармідер і Дмитро Ціж. В церкві є лавки. Знадвору вигляд має костела, з вежою. Перша відправа була в новій церкві на весні року 1939.

Цвинтар мають спільний з римо-католиками. Члени нашої церкви мають ті самі права до того цвинтаря, що і члени римо-католицькі.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ В ДИП-КРІК, АЛТА.

Кольонія віддалена 15 миль на північ від Атабаски. Є там 25 українців. 1940 року була один раз відправа. Важніші з парохіян: М. Качоровський, Л. Штокалко, Беніда й інші. Задумують будувати церкву.

ЦЕРКВА ВОЗДВИЖЕННЯ ЧЕСНОГО ХРЕСТА В ЕГРІМОНТ, АЛТА.

Місцевість і почта називається Егрімонт. Площа для церкви має 10 акрів. Половина площі ще заліснена, а половина очищена і засіяна травою. Це місце на церкву є 6 миль на захід від стації і містечка Егрімонт.

Заінкорпоровано 21 лютого 1922 року. Дійсних членів 14. Дітий 30. В школі учать українські учителі та учительки.

Перший священик, що заїхав сюди, був о. В. Ладика з міста Едмонтону 3 червня 1913 р. Тут люди вже мали цвинтар і на тім цвинтарі під ясним і синим небом при гуртку людий о. В. Ладика від-

Церква в Дейзленд, Алта.

Нові еміґранти по першім Богослуженню з впр. о. Ю. Жиданом, ЧСВВ. в Дип Крік, Алта.

правили Службу Божу 29/8, 1913 р. і заохотили людий до побожности та до будови божої святині.

Приїхали фірою з Форт Саскачеван. Також відвезено їх возом до Форт Саскачеван, цілу ніч їхали.

Церква Воздвиження Чесного Хреста в Еґрімонт, Алта.

Самі люди зачали ту будову 30 мая, 1917 р. Церква була з бервен, а оббили дошками. Коштувала $900. Перша візитація церкви була 20 січня, 1926 р. в особі Преосв. Н. Будки. Другу візитацію мали Їх Ексцеленція В. Ладика дня 30 серпня, 1936 року. Церква в середині і знадвору викінчена, але ще не є помальована. Є лише один престіл. Церква вже дуже стара.

Слідуючі священики обслугували цю парохію: о. В. Ладика, о. М. Гура, о. Тимочко, о. Дидик, о. Крижановський, о. Жидан, о. Боднар, о. Жан, о Ру, ЧО., о Роздольський, о .Дякович, о. Олінський, о. Попович, о. Теодорович, о. Луговий, о. М. Ханас і о. Слота.

Є Церковний Дім, побудований на церковній площі. Року 1935 в церкві відбулися збори. Однак показалось, що в церкві не добре мати збори. Відтоді люди забажали поставити малий дімок. Ще того самого року 1935 зійшлось кількох парохіян до хати Андрія Кружака на малий вечірок. Михаїл Горбач перший положив 25 центів на стіл і сказав: "Прошу, дайте мені чаю." Подібно зробили всі присутні зложили $4.45 на будову громадського дому. Подібних вечерів було більше. В 1935 р. люди взялись до будови. Дім 60 х 24, однак лиш знадвору викінчений. Є сцена і куртина. Церковний Дім посвятив о. Ханас 1 вересня 1935 р.

Цвинтар при церкві є, має вигідний доступ. Має 2 акри й є впорядкований й огороджений.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ В ЕДСОН, АЛТА.

Жиє тут 10 українських родин. Деякі з них робітники, інші фармарі. Відвідують оо. Василіяни з Едмонтону.

Перше богослуження відправив о. В. Ладика, що опісля час від часу відвідував Едсон. Доїздив сюди також о. Є. Теодорович і о. Дякович.

На богослуження приїзджають також фармарі з околиці Волф Крік.

ЦЕРКВА СВ. о. НИКОЛАЯ В КАРВЕЛ, АЛТА.

Церква стоїть побудована при залізниці в містечку Карвел. Площа горбовата, як і околиця, трохи заліснена ,в осередку оселі, дороги доступні для вірних.

Церква заінкорпорована. Активних є 20 членів, дітий 60.

Будова церкви зачалася в 1930 році. Будував В. Дорош за $1,600. Побудована у формі хреста. На середині має велику баню й дві менші напереді. В середині ще не викінчена. Знадвору помальована. Церква коштує $4,000.

Обслугують її оо. Василіяни з Едмонтону. Архієрейська візитація була в 1936 році.

На церковній площі, що має 6 акрів куплених за $200, є Народний Дім і цвинтар.

Народний Дім ім. о. М. Шашкевича стоїть на церковній площі. Побудовано його коштом $2,000. Побудували його члени парохії в 1935 році. Гарно викінчений знадвору й зі середини. Приходи з Народному Дому ідуть до спільної каси. В Нар.

Церква св. о. Николая в Карвел, Алта.

Домі відбуваються час від часу сходини молоді и старших, концерти. Літом провадиться Рідна Школа і наука релігії.

Цвинтар коло церкви. Обіймає майже два акри, посвячений.

ЦЕРКВА НЕПОР. ЗАЧАТТЯ ПРЕЧ. Д. МАРІЇ В КАЛМАР, АЛТА.

Церква знаходиться на полудново-східнім кводрі секції 7, Т. 50— Р. 26 на захід 4 мер. Церква заінкорпорована.

Парохія має тридцять членів, Дітий 200.

Основники були слідуючі: К. Середа, Д. Підгірний, І. Середа, В. Манчак, І. Іваниха. Комітетом при будові нової церкви були слідуючі особи: А. Підгірний, В. Середа, В. Манчак, І. Сікора. Перші збори у справі будови нової церкви відбулися дня 30 січня, 1938 р. 20 мая рішено будувати церкву. Дня 15 липня 1938 р. зачалася праця при будові нової церкви. Головні будівничі були два брати, Никифор і Іван Козак. Церква вартує $6,000. Крім вкладок, які люди дали на церкву, майже всі помагали при будові. Члени відробили 325 днів.

Візитація старої церкви відбулася року 1936. Її розібрали і дошки з тої церкви уживали до нової. Вигляд нової церкви: велика баня на середині, дві малі по боках напереді. Висока 70 стіп, довга 60, широка 26. Знадвору помальована, в середині викінчена. В церкві є всі річи потрібні до богослуження. Також куплено лавки до нової церкви. Є цементована пивниця під цілою церк-

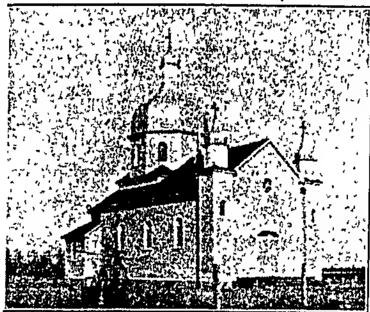

Церква Непороч. Зач. в Калмар. Алта.

вою. Також є центральне огрівання. Через дорогу від церкви є Народний Дім. Церква хотяй недавно побудована, але довгу не має. На церковній землі знаходиться також цвинтар.

Народний Дім має 24 х 44. Нема на нім жадного довгу. В середині і знадвору викінчений Народний Дім заінкорпорований.

Цвинтар знаходиться около 400 метрів від церкви на захід.

ЦЕРКВА ВОЗНЕСЕННЯ Г.Н.І.Х. В НОВОМУ СОКАЛІ, АЛТА.

Церква, давніше під назвою "Копернік," тепер "Новий Сокаль." Положена на північно-східнім розі секції 16-47-15, на захід від 4 меридіяну. Почта: Голден, Алта. Площа не є рівна. Є ще троха ліса. Церква від залізниці одинадцять миль. Побудована в осередку оселі.

Церква заінкорпорована в 1915 р.

Дійсних членів є сорок родин. Дітий 125. При церкві є Братцво Серця Христового. Членів є 130.

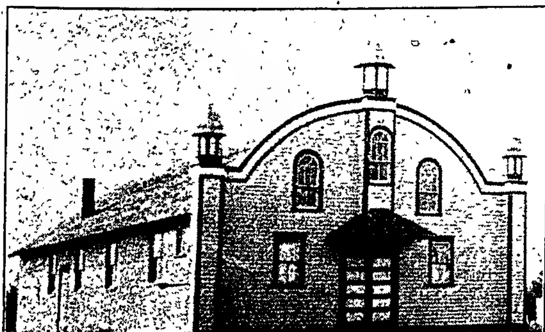

Парохіяльний Дім в Копернік, Алта.

Церковна площа виносить сорок акрів, яку взято в 1903 р. Імена основників: С. Фарина, Д. Фарина і Ю. Стецик. Всі витревали у вірі. Церковна площа не була заплачена майже цілий рік тому, що не було гроший. Відтак вислано до Едмонтону І. Міколоша і А. Михалейка заплатити за

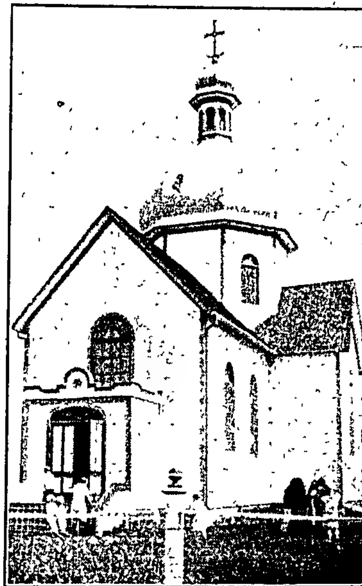

Церква Вознесення Г.Н.І.Х. в Новому Сокалі. (Копернік).

місце $10. Почато будову церкви аж слідуючого року на початку місяця червня, 1904 р. Були тоді присутні слідуючі особи: І. Соловій, Д. Фарина, Й. Школьний, І. Гарасим, П. Полегойкий, О. Кришка, В. Марко, Ч. Тхір. Отворено збори, на яких

Пр. о. Ю. Жидан, ЧСВВ.

вибрано комітет. Вибрано Й. Школьного головою, Ч. Тхора заступником голови, І. Соловія секретарем, О. Кришку касієром. Рішено, щоби кожний член дав свою вкладку ($1.00). Було 54 членів.

В році 1904 в осені приступлено до будови

церкви. Взялися до рубання і звезення грубих осик. Самі парохіяни взялися до будови. Розмір церкви був 18 через 30 стіп. До зими побудовано зруб. На весні 1905 року той зруб згорів. Того самого року в осени зачали будувати другу церкву з тесаних осик. Величина церкви була 20 через 34 стіп знадвору, а в середині була оббита дошками. Мала одну баню. Будова тої церкви коштувала $700. В тій церкві правилося аж до року 1914. Зі зростом населення в тій околиці показалося, що та церква замала. На річних зборах дня 21-го січня 1914 р. порушено будову більшої церкви. На тих зборах слідуючі люди були вибрані до заряду: Ю. Стецик, І. Даниляк, Ст. Кархут, секретар; І. Тропак, касієр; О. Стаюра, П. Полегойкий, контрольори. Ще вибрано двох помічників до будови церкви іменно: І. Міколаша і Й. Шестопальчука. Вище згаданий заряд приступив до будови нової церкви з весною року 1914.

До будови нової церкви найбільше причинився о. М. Гура ЧСВВ. Тоді ми мали 66 членів. На кожного члена була уложена вкладка $120. Заряд згодив будівничого англійця за суму $6,400. Церква має вигляд хреста. Ширина займає 22 стопи, а в хресті 32 стопи широка. Довга 72. Має одну велику баню на середині. Висока 72 стопи. Церква була скінчена в одному році. Члени, крім кількох, заплатили свої членські вкладки. Самі члени доложили богато праці коло нової церкви, копали пивницю і звозили всякий матеріял до будови. Церква має на зиму потрібне огріття. Внутрі церква поварнішована, назовні помальована. В році 1925 другий раз помальовано церкву знадвору. Малював Липинський з Едмонтону. В церкві є лавки. Коли вже була церква скінчена, показалося, що треба ще богато церковних річей. Все, що потрібне в церкві купили парохіяни, переважно добровільними датками. Дещо куплено за парохіяльні гроші. Вартість річей церковних є на суму $4,000. Стару церкву продано за $205.

Священиків було 14, що обслугували нашу церкву. Перший священик, що відвідав нашу кольонію був о. С. Дидик. В ту пору подорож відбувалася биками. Священик приїзджав від Ветасквин, 55 миль від нашої околиці. Першу Службу Божу відправлено в хаті І. Соловія в році 1904. Отець Дидик доїзджали до нас два роки. Другим нашим парохом були о. М. Гура. Вони то найбільше положили праці і труду в нашій парохії. За їхнім старанням побудовано теперішню церкву. Вони найдовше доїзджали на нашу околицю. Священики, за вимком кількох років, від початків аж досі перебувають в хаті покійного І. Соловія. Заложення угольного каменя під нову церкву відбулося року 1914 Преосвященним єпископом Будкою. Посвячення церкви довершив Преосвященний Н. Будка 1917 р. Візітація церкви відбулася 10 липня 1932 р. і 27 липня 1941 р. Преосвященним Кир Василіем ЧСВВ.

Коло церкви є дім для священика. Є також Народний Дім і дзвіниця з одним дзвоном. Церква має сорок акрів землі і цвинтар є на тих сорок акрах. Народний Дім імени Тараса Шевченка є на церковній площі. Підлягає тій самій корпорації, що і церква. Народний Дім побудовано 1933 р. застаранням о. С. Дяковича, ЧСВВ. Дім віддалений від церкви двіста метрів. Викінчений знадвору і знутра. Величина дому 30 через 70. Вже є гардероба і мала бібліотека. Вартість Народного Дому є $3,500. В 1939 році відбувся концерт В. Ємця. Підчас вакацій була рідна школа для дітий, що їх вчили Сестри.

Цвинтар є на тій самій площі, що й церква. Близько від церкви і вигідний доступ. Займає два акри. Огорожа в порядку і хрести. Посвятив о. М. Гура.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ СВ. АНТОНІЯ В КОЛІНТОНІ, АЛТА.

Ця церковна площа є 4 милі на схід, а 8 миль на полудне від містечка Колінтон. Дороги є доступні.

Два церковні акри є заінкорпоровані.

Є 20 членів, а богослуження відбувається у школі. В школі є український учитель. Всіх дітий є 50.

Цвинтар є обгороджений. Доступ до нього вигідний. Цвинтар заінкорпорований.

ЦЕРКВА ПРЕСВЯТОЇ ТРОЙЦІ В ЛЕДУК, АЛТА.

Церква стоїть на рівній і очищеній площі, 5 миль від залізниці і 8 миль на північний захід від містечка Ледук, на двох акрах землі. Дороги доступні.

Пляни подав впр. о. Ф. Ру, ЧО. Він також дуже богато помагав при будові церкви.

Церква заінкорпорована. Дійсних членів має

Церква Прес. Тройці в Ледук, Алта.

парохія 40. Дітий 70. При церкві є Марійське Товариство Молоді, що числить 18 членів.

Основники: В. Ханас, А. Карабаник, В. Крупа, Я. Мадай, І. Шпіляк, М. Глубіш, Н. Барич, Ѳ. Степанко, В. Степанко, М. Денека, М. Німко, А. Налесник, Н. Карабаник, О. Сенечко, І. Когут. З цих В. Крупа, Я. Мадай, Н. Барич, М. Денека померли, М. Німко і А. Налеснік виїхали, а оставші ще жиють.

Церква зістала побудована в 1918 р. Майстром був о. Ф. Ру, ЧО, з Ів. Широкою і Т. Гайдуком. Цер-

ква деревляна, подовгаста, має одну баню на середині, а дві малі по боках напереді. В середині викінчена і помальована П. Липинським. Має огріття, дві захристії, три престоли, лавки і всі церковні річи. Вартість її оцінюють на $7,000.

Цю околицю замешкують люди з Ярославського повіту. Коли вони тут поселювалися, зачала російська місія посилати сюди своїх батюшків. Слабші у вірі далися збаламутити і перейшли на

Пр. о. С. Шевчук, ЧСВВ.

православіє. Однак загал членів остав вірним Католицькій Церкві. Трудностями, яких було немало, не зразилися і поставили гарну церкву, що її обслугують оо. Василіяни з Едмонтону. Церкву посвятив Преосв. Н. Будка в році 1919, а за їх Преосвященства Кир В. Ладики візитація була в 1936 р.

Коло церкви є дзвіниця з одним великим дзвоном. Окрім того церква має ще 20 акрів землі. Цю землю парохія була дістала від уряду. Землю наймають парохіяни за оплатою, назначеною зарядом церковним. Цвинтар знаходиться зараз коло церкви. Має акер землі. Посвятив його о. М. Гура.

Ця парохія має Народний Дім, що носить назву "Український Католицький Народний Дім." Він знаходиться у містечку Калмар, 12 миль на полудневий захід від церкви. Парохіяни купили його в 1939 р. В Народнім Домі тепер провадиться Рідна Школа, спів церковний і світський, і відбуваються представлення та концерти.

ЦЕРКВА СВ. ВЕЛИКОМУЧЕНИКА ДИМИТРІЯ В МІНУК, АЛТА.

Від містечка Мінук церква є 18 миль на північний захід. Площа є залісснена й займає 2 акри на церкву і цвинтар.

Церква є заінкорпорована. Записалось 18 членів. Дітий є 20.

В зимі 1936 року почали возити дерево на будову церкви. Церква не є викінчена. Тут люди бідні.

Доїзджав о. Ханас, ЧСВВ., а тепер доїзджає о. Слота, ЧСВВ.

Цвинтар заінкорпорований.

ЦЕРКВА СВ. ВЕЛИКОМУЧЕНИКА ЮРІЯ В МЕНЛІ, АЛТА.

Площа є горбовата, очищена і має два акри. До залізниці є дві милі на полудне від церкви. Почта і місцевість називається Карвел і є дві милі на полудне від церкви. Околиця, де стоїть ця церква, називається Менлі, а не Карвел. Дороги для вірних доступні, але церква не є в осередку.

Дійсних членів є 21.

Основниками є І. Крашевський, М. Стецик, П. Тирлюк, С. Питель, С. Стецик, Ф. Фльоркевич, Д. Тирлюк, І. Проць, Д. Данилович, Ф. Тиркало, Д. Данилович, І. Маркевич, Ю. Цап, М. Репецький, І. Сабадашка, Л. Павлик, М. Стецик і М. Сабадашка.

Початок до основання церкви дав бл. п. о. М. Гура ще в 1909 році. Церква коштувала $2,000.

Церква побудована з бервен, стіни побиті дошками. Тому, що ця церква показалася замала, в 1939 р. побільшили її. Ця прибудова коштувала $1,250. В церкві є один престіл, всі церковні річи і кілька лавок. Тепер церква стоїть на фундаменті, є пивниця і три бані, тай викінчена. Коло церкви стоїть дзвіниця і є лише один великий дзвін.

Приїзджали сюди бл. п. о Гура, о. Тимочко, о. Ру, ЧО., о. Боднар, о. Ладика. Відтак доїзджали о. М. Ханас, і о. Ю. Слота.

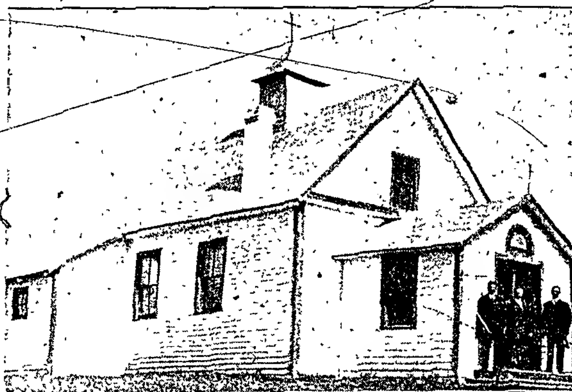

Церква св. Юрія в Менлі, Алта.

Є малий церковний дімок на церковній землі. Є також цвинтар коло церкви і невеличка дзвіниця. Довгу на церкві нема.

Стоїть на церковній площі малий дімок. Коли люди церкву побільшували, то відлучили передсінок, відтягнули на бік, побільшили і тепер мають дімок на свої сходини.

Цвинтар є заінкорпорований і посвячений о. М. Гурою. Доступ до цього цвинтаря є досить вигідний.

Візитацій було дві: року 1917 були Преосв. Н. Будка, а в 1936 р. в маю на празник св. Великомуч. Юрія були Преосв. В. Ладика.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ В МУН ЛЕЙК, АЛТА.

Мун Лейк є віддалений 18 миль на полудне від залізничої стації, що зветься Ентвістл. Церква св. Михаїла і цвинтар обіймає 2 акри землі, та є заінкорпоровані 1932 року. Членів 24. Доїзджає священик з Едмонтону.

ЦЕРКВА СВ. ДУХА В НЮБРУК, АЛТА.

Церква стоїть 5 миль на схід, а 1½ милі на полудне від залізниці та від місточка Нюбрук. Площа обіймає простір двох акрів. Дороги для вірних є доступні, а церква в осередку оселі. Церкву заінкорпорував Стефан Чвиль 17 липня, 1936 р.

Дійсних членів основників є 5. Всіх дітий 50. В школі учать учителі та учительки українці

Люди послухали ради о. Д. Поповича й взялись до будови церкви. У будові помагав ім. о. М. Ханас, що приїздив з міста Едмонтону. Досі будова церкви коштувала коло $600. Церква не є викінчена.

Доїзджали слідуючі священики: о. Д. Попович, правили в хаті П. Пошелюжного. Відтак доїзджав о. П. Олінський, о. М. Ханас і о. Ю. Слота. Довгу на церкві нема жадного. Церква побудована з дощок.

Цвинтар, що обіймає простір одного акра, має вигідний доступ, є заінкорпорований і обгороджений. Посвятив його о. М. Ханас 3-го липня 1938 р.

ЦЕРКВА ПРЕСВ. ТРОЙЦІ В ПРОСПЕРІТІ, АЛТА.

Площа є рівна й вичищена, віддалена 18 миль на північ від залізниці й місточка Бойл, Алта. Заінкорпорував її церковний комітет. Членів є 12, дітий 35. В школах учать українські учителі та учительки. Будову церкви розпочали в листопаді 1938 р. Будова церкви до цего часу коштує $900. Побудована з бервен, але нескінчена. Доїздили тут оо. Василіяни з Едмонтону: о. М. Ханас і о. Ю. Слота.

Цвинтар положений 1 милю на полудне від церкви, при дорозі. Обіймає один акер простору, заліснений, заінкорпорований. Площа, що на ній стоїть церква, не має цілого акра.

ЦЕРКВА СВ. ЙОАНА БОГОСЛОВА В ПАРК КОРТ, АЛТА.

Місцевість, де зачали будувати церкву, називається Парк Корт. Площа є рівна і троха очищена, а решта ліс. Ця церква є положена 8 миль на північ від залізниці і містечка Евансбург. Побудована в осередку околиці і заінкорпорована. Всіх членів 10, а дітий 20. Є тут близько дві школи. Перший, що мав відправу для наших людий, був римо-католицький священик о. Кіннан. Відправу мав кілька разів у хаті Івана Горбового. Коли той священик відїзджав, то сказав людям, щоб дістали собі українського католицького священика. Тому Катерина Горбова вдалася до оо. Василіян в Едмонтоні, звідки почали доїзджати до Парк Корту слідуючі отці Василіяни: о. Жидан, о. Попович, о. Ханас і о. Слота.

Будова церкви зачалася з початком червня 1939 року. Будівничим був Іван Бурий, родом німець, католик. Помагали всі люди, а навіть англійці та німці. Кошта будови виносили $800. Церква побудована з дощок і ще невикінчена.

ЦЕРКВА ПРЕОБРАЖЕННЯ Г.Н.І.Х. У РАВНД ГИЛ, АЛТА.

Церква заснована 1903 року в січни. В 1904 р. дістали місце під церкву і цвинтар, 40 акрів. Землю заінкорпоровано в 1908 році.

Парохію основано за старанням о. С. Дидика,

Стара церква в Равнд Гил, Алта.

який доїзджав туди з Едмонтону. Найбільше причинився до основання парохії М. Щербанюк, вже покійний. В його хаті відбувалися богослуження через один рік. Т. Щербанюк, П. Стефура, О. Сте-

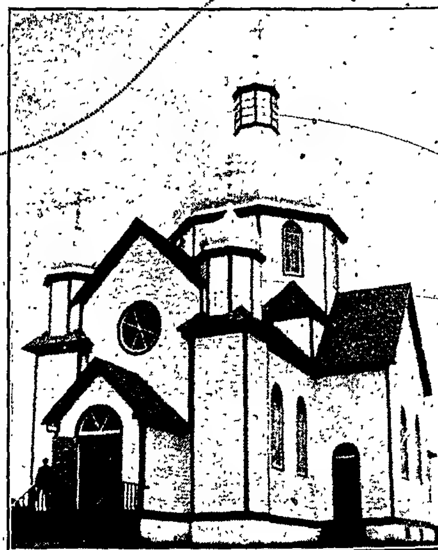

Церква Преображення Г.Н.І.Х. в Равнд Гил, Алта.

фура, Н. Стрільчук, Л. Лосівський, І., М., Яків і Д. Козяк, Н. Маковецький, Гн. Калявський, Гр. Калявський, В. Петрик, Г. Пивовар, Д. Маслянка, Н. Стрільчук, И. Шакабар, І. Бойчук, Гр. Стефура, Н.

Батюк, С. Чайковський, Е. і А. Нагірняк, П. Полячук, А. Драган, П. Голобатюк, Т. Салій, С. Бояновський, І. Стефура, І. Солонинка, К. Михаськів.

Церкву збудовано в 1903 році з бервен—30 х 24. Отці, що обслугували цю парохію, були слідуючі: о. Дидик, о. Гура, о. Ладика, о. Тердорович, о. Жидан, о. Дякович, о. Жан, о. Тимочко, о. Добко, о. Ханас, о. Сіянчук, о. Ричкун, о. Шевчук.

В парохії спокій тревав до 1917 р. В тім році приїхав на дякоучителя Ладубець. Будучи поглядів москофільських, зачав ширити свої ідеї в парохії. Та не довго він тут забавляв. Більшість парохіян пізнали його і по шістьох місяцях мусів забратися. В 1922 році кількох відступників, що лишили парохію ще в 1908 році, зорганізували між собою Укр. Прав. громаду; збудували собі капличку і зачали перетягати на свою сторону, кого лиш могли. Але це їм не удалося, бо тепер належить до їх громади несповна шість членів. Вони ніякої ролі не відграють, що більше, навіть не мають ніякої відправи у своїй каплиці. В 1925 році збудовано нову церкву 72 х 40. Церква збудована у формі хреста. Гарно викінчена знадвору і в середині. Є три престоли, в цілій церкві лавки, проповідальниця і всі інші річи, що служать до богослуження. Будова коштувала $9,000. Збудовано її без довгу. Будовано за о. Е. Теодоровича, будівничим був Янішевський. Коло церкви є резиденція для священика. Збудована ще в 1905 р.

До церкви належить 65 родин. При церкві є Апостольство Молитви, заснував о. Ю. Жидан 1929 року. Також Брацтво Свічкове, яке оснував о. Дидик 1905 р. Крім цього є тут БУК, оснував його о. А. Трух. Вписалося 20 членів, та Товариство Молоді, яке оснував о. Жидан.

Є також Католицький Народнім Дім, збудований 1938 р. на площі заінкорпорованій. Дітий наших є 114. Кожного року літом відбувається курс катехізму, а також рідної школи під проводом СС. Служебниць.

—Їх Преосвященство Кир Н. Будка відвідав церкву, а також Преосвященний Кир Василій Ладика 30 липня 1933 р.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ СВ. ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ В РОЧФОРД БРИДЖ, АЛТА.

Рочфорд Бридж є віддалений 5 миль на полудне від залізничої стації. Церковної землі з цвинтарем є тут два акри. Церковне майно є заінкорпороване в 1932 році. Є там 15 членів. Доїзджають отці з Едмонтону. Відвідали у році 1940 чотири рази.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ В РОЧЕСТЕР, АЛТА.

В Рочестер щойно завязується парохія. Є тут 8 членів. Важніші й більші знані є: Й. Михальчук, Н. Михальчук, М. Припутніцький.

Доїзджають сюди Отці Василіяни з Едмонтону. Правлять у костелі.

ЦЕРКВА СВ. ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ В ТОРСБІ, АЛТА.

Церква св. Івана Хрестителя віддалена від Едмонтону около 45 миль на полудневий захід. Має 20 членів. В церкві є всі річи потрібні до відправи. Будував її Мих. Мудрий, а помагали у будові Бабяк, Адамець, Попик, Радавець, Кобильник, Сеньо. Теперішна вартість церкви є $4,000.

Крім о. Гури доїздили тут о. Ладика, о. Теодорович, о. Дякович і другі.

З минулої історії Торсбі є знане слідуюче: 1907 р. дістали парохіяни 10 акрів землі від уряду під

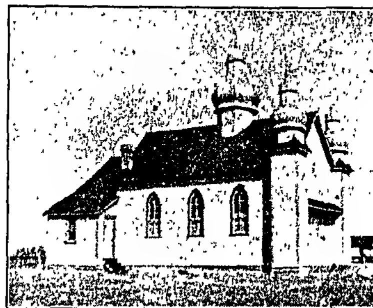

Церква св. Івана Хрестителя в Торсбі, Алта

церкву і цвинтар. Ці акри знаходилися 3 милі на пол. захід від міста там, де тепер є цвинтар. На цих акрах виставлено хату, де через три роки правили о. Гура. Коли відтак зайшло непорозуміння, через це, що ті акри заінкорпоровано на православних, о. Гура відмовився там правити. Тоді парохіяни купили місце під будову церкви три милі на схід від міста. В р. 1919 поставлено тут церкву, а в році 1932 перетягнено її до міста, де стоїть до сьогодні.

Парохія Торсбі посідає два цвинтарі, обидва посвячені о. Гурою.

Церкву відвідав Преосвященний Кир Василій в р. 1936 (21 червня).

ЦЕРКВА СВ. МИХАЇЛА В ТОРГИЛД, АЛТА.

Почта і місцевість називається Торгилд. Площа, що на ній стоїть церква, має 10 акрів. Чистої площі на церкву і цвинтар є 2 акри, а всьо проче то ліс. Церква стоїть в осередку оселі, 6 миль на північ від міста Торгилд і залізниці.

Церква є інкорпорована.

Першими священиками, що доїздили, були о. Гура і о. Ладика. Відправляли богослуження на початку в хаті. Відтак на площі, яку дістали від уряду, поставлено хату, яку з часом перемінено на каплицю.

Дійсних членів є 14. Дітий 45.

Всі люди самі працювали біля будови церкви. Почали будову 1917 р. Ця церква коштувала $300, є мала і стара. Побудована з бервен, оббита дошками і викінчена. Є один престіл і кілька лавок.

Священики були слідуючі: о. В. Ладика ЧСВВ, о. Тимочко, о. Жидан, о. Попович, о. Олінський, о. Луговий, о. Каменецький, о. Теодорович, о. Ханас і о. Слота.

Дня 28 серпня 1936 р. в день Успення М. Божої, Їх Ексцеленція В. В. Ладика мали тут першу візитацію церкви.

ЦЕРКВА ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ В ФЕДОРІ, АЛТА.

Почта і місцевість називається Федора і тут є церква, віддалена 4 милі на захід від стації, що називається Федора. Дороги є доступні для вірних.

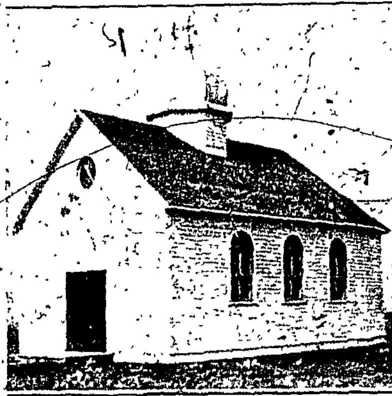

Церква в Федорі, Алта.

Всіх членів 10. Дітий 20. В школі вчать українські учителі й учительки.

Будову церкви зачали з весною 1936 р. З ріжних підприємств зібрали $236. Церква коштувала $1,175, будована з дощок і має одну баню. В середині церква є викінчена. Має один престіл.

Священики обслугували слідуючі: о. М. Ханас і о. Ю. Слота.

Цвинтар при церкві, заінкорпорований, має один акер землі.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ В ФОРФАР, АЛТА.

Форфар положений на полудне від Атабаски. Є там маленьке число українських родин. 1940 р. відвідали їх оо. Василіяни з Едмонтону.

ЦЕРКВА ПРЕСВ. ЕВХАРИСТІЇ В ЧЕРГИЛ, АЛТА.

Площа є рівна, очищена і має 2 акри. Церква віддалена одну милю на північ від містечка і залізниці, та побудована в осередку оселі. В 1939 р. заінкорпоровано її на епископську інкорпорацію. Членів 16, дітий 60. При будові церковці помагали всі. Будову церкви розпочали 1937 р. в осени. Кошта будови дотепер виносять $300. Побудована з дощок, але ще не викінчена. Доїздив тут зпочатку о. Роман Хомяк ЧНІ., з Йорктону, Саскачеван, щоб відвідати свою родину. В неділю й на будні відправлялась тут Служба Божа в хаті Д. Шульгана. Відтоді зачали приїздити до Чергил оо. Василіяни з Едмонтону: о. М. Ханас і о. Ю. Слота.

Є тут цвинтар.

Округ Калгарі, Алта.

Калгарі є віддалене від Едмонтону на полудне коло 200 миль. Є воно по Едмонтоні найбільше місто в Альберті. На 83,407 всієї людности припадає по урядовому обчисленні в 1936 р. 915 українців. Початків релігійного життя треба шукати по 1902 році, коли принагідно відвідували в цьому місті наших людий о. Дидик, о. Строцький і о. Гура. Тепер ціле релігійне життя зосередковується при українській католицькій парохії св. Стефана при улиці 658—1 евеню, північному сході. Під цю пору перебуває тут стало о. Ярослав Чиж, що обслугує калгарських українців.

ЦЕРКВА СВ. СТЕФАНА В КАЛГАРІ, АЛТА.

Площа рівна, величини 50 х 125, находиться серед міста в окрузі "Риверсайд," від місцевої Сі-піярської стації віддалена о одну милю на північний схід. Перестанок місцевого трамваю "Бриджленд" ч. 9 находиться таки напроти церкви.

Церква була інкорпорована 1915 року. Інкорпорували її: Федір Онищук, Матвій Романчук і Іван Галіна. Підчас цеї інкорпорації було багато противників через це, що люди не були належно поучені про значіння інкорпорації.

Дійсних членів, що сповняють свої обовязки, є двадцять. При парохії находиться мала кількість молоді. Більшість місцевої нашої молоді майже втрачена. Тому, що калгарська парохія нераз цілими роками не мала свого сталого місцевого священика, котрий міг би був цю молодь зберігти і вратувати перед чужими, нераз і ворожими нашій вірі, впливами. Богато під тим огля-

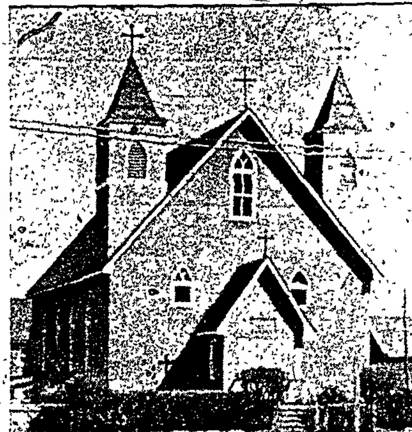

Церква св. Стефана в Калгарі, Алта.

дом провинилися деякі наші родичі, які не старалися й досі не стараються виховати своїх дітий при своїй церкві і у своїй мові. Місцеву "Рідну Школу" при парохії провадив парох, о. Ярослав Чиж. Однак через брак відповідної скількости дітий, дальше ведення Рідної Школи на якийсь час припинено.

Всеч. о. Я. Чиж

При парохії гуртується місцевий відділ Українського Запомогового Брацтва св. Николая і Марійське Товариство Дівчат з невеликим числом членів.

Ініціятором будови місцевої церкви був бл. п. о. Гура, ЧСВВ. Першими, що ввійшли в склад створеного комітету до цеї будови були слідуючі особи: Іван Стаюра, Михайло Новак і Федір Онищук. Всі вони це досі живуть і витревало держаться своєї віри.

На підставі зізнань вище згаданих основників, до основання місцевої церкви прийшло в слідуючий спосіб. В тих часах, коли тут пораз перший винула думка збудовання своеї власної церковці, Калгарі тішились досить великим числом наших поселенців, що творили тоді наче одну велику родину, яка жила в згоді й була далека від ворожих партій і сект.

Першим священиком, якого душпастирській опіці були повірені ці родини; був о. Гура, ЧСВВ. Зразу за кожним приїздом о. Гури богослуження правилися для наших людий в таких місцях, як в римо-католицькій церкві св. Анни, відтак в "Ст. Меріс Гал", де нині находиться сіонарський двірець, а вкінці в дівочій школі "Ст. Меріс Гай Скул."

Нашим людям було прикро валятись по чужих кутках і тому відчули конечну потребу свого власного місця, де могли б сходитися свобідно на богослуження. Піддана о. Гурою думка, щоб братись до будови своеї власної церковці, була принята тодішніми нашими калгарцями серед великого захоплення. Відразу створено потрібний комітет до такої будови. Розпочато грошеві збірки на цю будову. До властивої будови церкви приступлено за рік. Грошеві збірки на будову церкви переводили І. Стаюра, М. Новак, Ф. Онищук, С. Баган, Ф. Грабас, С. Цимбалістий і Василь Сирник. Це були, так сказати б, самі початки калгарської парохії.

При основуванні і будові нашої церковці не було таких людий, що цій праці перешкаджали б. Противно— всі горнулися і по своїй змозі помагали в будові. Ф. Онищук, що тепер переживає в Мондері, подарував під цю будову площу, тодішньої вартости $1,200.

Будову церкви розпочато 11-го марта, 1912 року. Головним будівничим був Іван Келер, німець родом. Будова церкви коштувала $4,500.

Тепер назовні вигляд нашої церковці далеко кращий, як був попередньо. А се тому, що літом 1939 року дано знадвору "стоко." Замість бань з фронту дві по боках чотирибічні вежі, закінчені хрестами. Церковця деревляна, в середині помальована звичайною білою фарбою. В церкві є головний престіл і два бічні, є також лавки і всі церковні річи.

Першим сталим парохом був о. Думич. Відтак сталими парохами калгарської парохії в черговім порядку були слідуючі отці: о. Шумський, о. Василевич, о. Черепаняк, о. Кузьма, о. Пасічник, о. др Редкевич, о. Луговий, о. Решетило і о. Ярослав Чиж.

Слід згадати й це, що в минувшині парохії були коротші й довші періоди часу, коли не було сталих священиків і в ті прикрі хвилі обслугували переважно оо. Василіяни, що доїзджали з Едмонтону, а нераз і з Мондеру.

1926 рік є записаний в історії парохії цим, що того року перетягнено церковний будинок в місце більше доступне для наших вірних. Калгарська церковця була в самих початках побудована в окрузі "Туксідо Парк" і тодішня адреса нашої церкви була 23 евеню північ, схід середної улиці. Коли настав, так сказати б час мандрівки наших родин калгарських, що чимраз більше почали поселюватися ближче осередка міста, по якімсь часі виявилось, що треба буде якось конче зарадити цему, щоби цим нашим родинам, переселеним далеко від своєї церкви, уможливити доступ до неї. В розвязанні цеї проблеми поміг нашим людям тодішний місцевий римо-католицький епископ, Преосвященний Кид. Він подарував нашій парохії в догідним

Піонірі парохії св. Стефана в Калгарі, Алта. пп. А. Семкович, о. Я. Чиж, Іван Стаюра, Мих. Новак. Ці три панове це піоніри парохії.

місці площу і на цю площу перетягнено нашу церковцю о 2 милі блище міста, де вона находиться й по нинішний день. Кошта цього перетягання заплатив Преосвященний Кид і без довгу передав

нашим людям церкву для дальшого вжитку.

Візитація нашої церкви була за Преосвященного Будки 1913 р. Преосвященний Кир Василій відвідав церкву 1930 р. і 20 липня 1941 р.

Народний Дім називається "Канадійсько-Українське Національне Стоваришення" і є записаний на парохію.

Історія оснування Народнього Дому після вірогідних зізнань була слідуюча: До оснування Народного Дому причинився найбільше якийсь Бодник, самосвят. Прибув до Калгар якраз в хвилю, коли греко-католики були в Калгарах без священика. Цей то Бодник підшився під греко-католицького священика і пробував за всяку ціну не зрадити себе перед місцевими греко-католиками і через якийсь час відогравати ролю вельми працьовитого.

Поволі прийшло до цього, що за свого, зрештою короткого побуту йому вдалось здобути хвилеві симпатії калгарських людий і піддати їм плян будови Народного Дому. По одобренні нашими людьми цього пляну, створено окремий комітет до будови Народного Дому. В склад цього комітету ввійшли слідуючі особи: Михайло Собецький, предсідатель, Франко Логуш, Олекса Бурак і Антін Бойко. На самий початок будови самим Бодником було зібраних $1,800 гроша. По збудованні Народного Дому праця в ньому поступала взірцево і по християнськи, бо в ті часи люди приналежні до Народного Дому, приналежали рівночасно і до нашої місцевої церкви. Щойно коли між наш нарід почав вдиратися ворожий нам протестантизм, Народний Дім відчув перші удари ворожих спроб перебрати Народний Дім у чужі руки. Однак наші люди прогнали від Народного Дому цю загрозу небезпеки і в Народнім Домі взірцева праця продовжувалась мирно аж до часів сшистунівщини. Це було якраз за побуту в Калгарах о. др. А. Редкевича, коли в Народнім Домі переведено чистку з небажаних розкладових елементів, а Народний Дім заінкорпоровано на греко-католицьку парохію.

Народний Дім є віддалений від нашої церкви пів милі. Він є викінчений і нема на ньому жадного довгу. В середині находиться сцена, куртина, сценерія, гардероба і мала бібліотека.

В тім парохіяльнім Народнім Домі було принаття Їх Преосвященства В. В. Ладики в часі візитації 20 липня 1941 р.

Округ Летбридж, Алта.

З Едмонтону є віддалений Летбридж на полудне 320 миль, а кількадесять миль від границі Спол. Держав. На 13,523 всієї людности припадає українців 409. Ціле релігійне життя зосередковується при українській католицькій парохії св. Апостолів Петра і Павла.

ЦЕРКВА СВ. АП. ПЕТРА И ПАВЛА В ЛЕТБРИДЖ, АЛТА.

Площа обіймає величину одного лота, один лот є коло церкви Церква заінкорпорована 1928 року.

Є 200 родин, дітий 300. Всі діти ходять до католицької школи. В середу, четвер і пятницю парох учить дітий одну годину релігії в школі.

Товариства є слідуючі: Хлопці, що служать до Сл. Божої—16. Пласт має 32 членів. "Греко-Католицька Молодеча Організація св. Ап. Петра й Павла"—65 членів, всі учні вищої школи. "Олтарний Спонок"—30 членів. "Соединеніе" відділ 195—85 членів. З відділи "Словацького Спонку"— 200 членів. "Злучені Майнері Америки" (Юнайтед Майнерс оф Америка). Велика організація, має свою читальню і салю для розривок.

Парохію заснував о. Григорій Василевич. Перші члени були: Й. Піско, М. Чопак, І. Мигалик, А. Мигалик, М. Срурин, М Марас, І. Супіна, І. Лучанський, М. Гомулас, Гр. Гангор, М. Джордж, І. Яносик, С. Піско, І. Петруна. М. Дудас купив дзвін до церкви вартости $75. Всі основники витревали в вірі та досі живуть.

Померли: о. Гр. Василевич та Мих. Марас.

Церква побудована 1922 року. Будував контрактор Паттіфорд. Кошта будови виносили $1,500. Церква є мурована. Мальована 1939 р. Малював Йосиф Піско. Мальовання коштувало $800. Є три престоли, лавки й всі річи.

Священиків, що обслугували цю парохію, було 13. о. Гр. Василевич (1921—1922—помер), о. М. Ірха (1922—23), о. М. Кузьма (1923), о. М. Оленьчук (1923—25), о. Ів. Колцун (1925—28), о. А. Редкевич (1928—30), о. Е. Дихдала (1930—31), о. Ю. Жидан, ЧСВВ (1931), о. Й. Филима (1931—33), о. М Оленьчук (1934—36), о. М. Ірха (1936—37), о. Й. Бала (1937—39), о. В. Андрейчук, ЧСВВ (1939—40), о. І. А. Головка.

Всеч. о. І. Головка

о. др. А. Редкевич купив дім для священика. Візитація Преосв. Кир Василія була 1933 року, та на празник св. Петра й Павла, 13-го липня 1941.

Під половиною церкви є пивниця, де відбуваються сходини товариств.

Є один дзвін.

Диригент хору Григорій Кобал.

Округ Мондер, Алта.

Мондер є віддалений на схід від Едмонтону 59 миль залізницею, Сієнаром. Українці почали заселювати мондерську околицю у 1898 р. Тепер на 777 всіх мешканців містечка, є українців 582. З приходом о. Філяса в 1902 р. зачинається тут місійна праця. Мондер лежить у 15 ренчі, сягає своїм місійним тереном на схід до 1 ренчу, а на захід до 19 ренчу. Найдальше віддалені місійні точки є на схід до Лойдмінстеру — 109 миль, на захід до Лішор — 42 милі, на північ до Елкпойнт—123 милі, на полудне до Борщів, 18 миль.

Церква св. Петра і Павла в Мондері. Алта. (перед розбудовою) в часі відпусту в р. 1914. — Вірні приїздили возами, "богами", "демократами," приходили й пішки.

ЦЕРКВА СВ. АП. ПЕТРА И ПАВЛА В МОНДЕРІ, АЛТА.

Мондерська церква є положена чверть милі від місцевої залізничої стації, в північно-східньому напрямі, при закруті головної вулиці, на дещо піднесеному горбку. Обіймає один акер північно західного кводру, 20-ої секції, 53-го тавншипу, 16-го ренчу на захід від четвертого мерідіяну. Церква в самому місті, при кінці головної вулиці, недалеко гостинця й тому зо всіх сторін є доступна для вірних.

Заинкорпорована на слідуючу інкорпорацію: The Ukrainian Catholic Mission of the Order of St. Basil the Great in Canada.

Таке було гаряче бажання мондерських українців від самого прибуття Василіян у мондерські сторони, щоб мондерську парохію стало обслуговали Отці Василіяни. Землю під церкву подарував покійний Михайло Шевчук один акер.

Число всіх членів парохії доходить до 124.

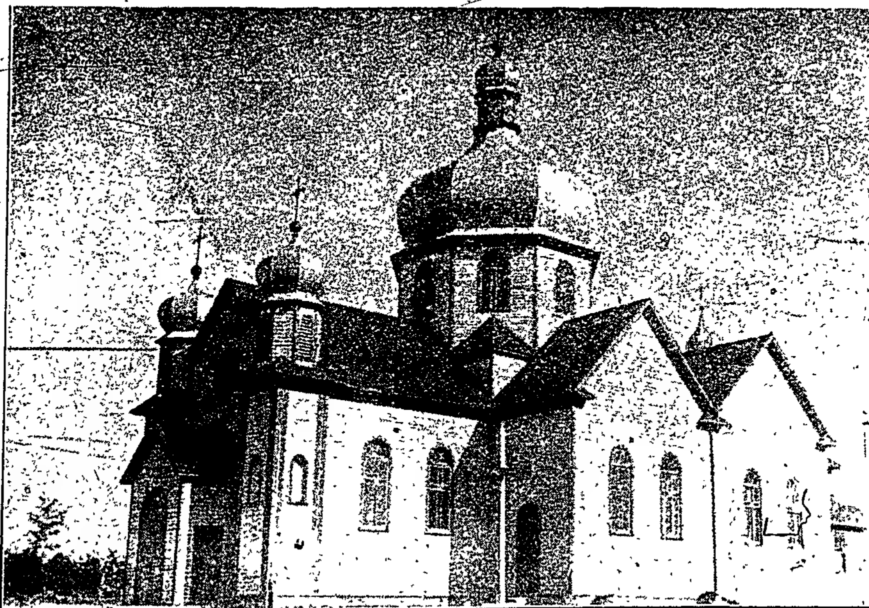

Церква св. Петра і Павла в Мондер, Алта., по розбудові в 1928 р. значно побільшена.

Перша церква в Мондері, Алта., побудована о. П. Філясом ЧСВВ. в р. 1903. З правого боку мешкання Отців, а опісля Сестер. (Знимка взята в часі процесії з о. І. Тимочком, ЧСВВ в р. 1908).

Їх Ексцеленція Митрополит Шептицький на фармі 1921 в Мондері, Алта.

Всіх дітий українських і неукраїнських у Мондері було 1940 р. 255 На катехизацію ходило всіх дітий 205 з Мондеру й дооколичних шкіл: Подоля, Олеськова й Москви. В Мондерській школі вчили у 1940-му році слідуючі українські вчителі: Геня Паламарк, Марія Осьмак, Катерина Гаврилюк, Марія Баран. При мондерській церкві гуртуються слідуючі братства й товариства: "Апостольство Молитви," шість кружків, по 15 членів у кожному. Заложив його о. Филипів 1905 р. Число всіх записаних членів дійшло в 1940 р. до 1966. Кромі цього є ще при церкві "Марійська Дружина," що її заложив 20 травня 1928 р. о. Дякович і має 35 членкинь. "Братство св. Варвари," що його заложив о. Йоан Тимочко 1908 р. має 53 членкинь. "Товариство Доброї Смерти," заложив о. Каменецький і має 168 членів. Відділ БУК-а заложив о. А. Трух.

Число основників мондерської церкви доходить до сотки. Подавати їхні імена й назвиська, згадувати їх цікавіші спогади, на це маленько тут місця. І тому загально лише згадуючи про основників, треба підчеркнути, що найбільше дбали про основання мондерської церкви таки самі мондерські українці. Дуже богато помагали мондерцям українці з дооколичних кольоній. Однак найревніше клопотався біля основання мондерської церкви таки покійний о. Крижановський. Будова величавого Божого храму була найпершою його журбою по прибутті до Мондеру. В будові мондерської церкви перешкаджали много серафимці з протестантами. Також зрадикалізовані соціялісти, що відтак перемінилися в нинішних більшовиків, ставили чималі перешкоди клинами, наругами й виговорюванням всяких хул на св. Церкву й її священство Однак серед усіх цих противників перед вели таки наші змосковщені православні. В самому Мондері построїли вони собі церкву св. Якова, а кругом Мондеру—Димитрієвскую на Середяках, 2 милі, Йоаннопредтеченскую на Фарусах, 3 милі, Михайловскую на Карабо, 4 милі і Успенскую на Шишковцях, 5 миль. Кромі цього почали видавати в Мондері свойого "Православного Русина" 1912 р. Заложили в Мондері "Первую

Вірні слухають Сл. Божої і науки духовної під голим небом в часі відпусту св. Петра і Павла в Мондер, Алта. У віддалі монастир оо. Василіян.

Мондер, Алта. Відвідини губернатора Альберти 15. серпня 1927 р. В. Еґберта. Українська шкільна молодь витає заступника Короля.

Русскую Школу Пансіон" на цілу Канаду. В часі храмових греко-католицьких свят, щоб їх розбивати й стягати людий до себе, спроваджували много батюшків зі золотими ланцюхами й хрестами. Однак добрих і щирих українців вони своєю пропаґандою не захитали. Наші люди таки слухали своїх священиків, витревали при св. Церкві не лише при її основанні, але й пізніше, коли треба було її розширювати, бо вона показалася замалою.

Мондерську церкву збудовано 1910 р. Будував її Данило Чорний. Плян виконав архітект Ролянд В. Линес. Первісна величина була 50 x 30 стп. Коштувала $4,500. Року 1928 показалася мондерська церква замалою. Тому її розбудовано коштом $7,000. Розбудовою занявся Лука Косс. Теперішня величина мондерської церкви є 110 x 50. Церква збудована у византійському стилі приноровленому до українського й тому її вид є прегарний. Є деревляна, покрита зверху дошками, дах ґонтами, а бані бляхою. Ціла помальована кремовою краскою, а дах червоною краскою. Перший раз була помальована внутрі Сичем ще перед її розбудовою. Вдруге розмалював її 1938 р. П. Липинський. Артистичне виконання його малюнків з імітацією штучних мармо́рів, з небом засіяним зорями, надає мондерській церкві гарний і милий вид у день, а в ночі чарівно таємничий, коли вона освічена електричним світлом. Чималої краси надає мондерській церкві Хрестна Дорога, що її заложив о. Саварин 26. 11. 1939 р. В мондерській церкві є один головний престіл св. Ап. Петра й Павла й два побічні. По правому боці престіл св. Василія Вел., а по лівому боці престіл Матери Божої. Лавок у церкві є 74, а місць для 410 осіб. Є всі церковні річи. Мондерська церква має напереді при вході дві менші бані, одну велику посередині й одну маленьку над захристією.

З найновіших подій мондерської церкви слід ще додати про огонь, що повстав при порядкуванні перед надходячими Великодніми Святами дня

Мондер, Алта. витає заст. короля, В. Еґберта. Зліва стоїть Впр. о. Н. Крижановський ЧСВВ. Достойний Еґберт тримає китицю квітів.

Свято молоді в Мондері, Алта., з нагоди Евх. Конгресу Альберти в серпні 1933 р.

7-го квітня 1941 р. коло год. 11 перед обідом. Наслідком цього огню перегоріла ціла пресвитерка із банею, а в цілій церкві недавно розмальовані малюнки позадимлювалися, образи покорчилися, підлога від огню й попелу й церковні ризи зістали поушкоджувані. За одержану асекурацію від Компанії Льонда відбудовано цілу знищену пресвитерку й продовжено її на десять стіп, так що ціла довжина теперішньої церкви виносить 115 стіп. Кромі цього продовжено на десять стіп обі захристії над пресвитеркою і передньою частиною нави додано три аркади і обито цілий церковний дах новими гонтами. Будовою займався п. Косс, а при будові помагали йому: Іван Осада, Н. Черемшинський, С. Костюк, Р. Верез, І Томашевський, А. Крисоватий. Розмалюванням цілої церкви занявся п. Петро Липинський, артист-маляр із Едмонтону. Відновлена, перемальована й викінчена церква в Мондері прибрала знову прегарний вид. Часто її відвідують українці з далеких сторін. А чужинці відвідуючи її не можуть налюбуватися її красою, розмірами й оригінальністю.

Впр. о. В. Бараник, ЧСВВ.
Протоігумен оо. Василіян у Канаді

Історії мондерської церкви треба шукати ще з з часів о. Філяса. Вже тоді думали над будовою церкви хоч не на нинішньому місці, але на горбку коло першого місійного дому, три милі на полудневий схід від нинішного Мондеру. Зразу, як усі перші місіонарі, змушені були о. Філяс правити по хатах, як приміром в хаті М. Ґаха, О. Лесюка, І. Ная. 1903 р. збудували о. Філяс Місійний Дім, величини 62 х 31, переділений сіньми, ширини 9 стіп. Східню частину цього дому призначили на мешкання, а західню половину на мондерську церковцю. Зчасом показалося це місце замале й тому дім розширено а каплицю добудовано й побільшено в західньому напрямі. Так каплиця виносила 48 х 23. Вкоротці й ця церковця показалася замалою, головно в літі. Тому о. Филипів збудував на літо дзвіницю величини 16 х 16, а високу на 35 стіп і там у долині приготовано каплицю з вікнами, а в горі уміщено дзвони. Було це 1906 р. Нинішна мондерська церква мала стануги на фармі, коло цієї дзвініци, на горбку. Перші збори в справі будови нової церкви скликав о. Йоан Тимочко 19 квітня 1909 р. Але його ненадійна смерть 19 грудня 1909 р. перервала церковні пляни. Щойно наслідник о. Крижановський, від самого свойого прибуття, занявся будовою мондерської церкви з питомою со-

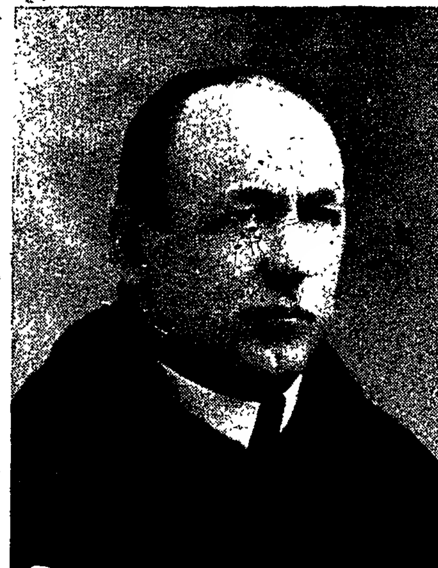

Впр. о. А. Трух, ЧСВВ.

бі ревністю. 4 травня 1910 р. зачали люди звозити на будову церкви дерево, каміння, цемент, а навіть вкоротці викопали пивницю під церкву й почали лляти цемент. Тимчасом знову зайшла зміна.

Ексц. А. Кассульо, Апостольський Делегат Канади в Мондері, з їх Преосв. Кир Василієм і асистою, 19 червня 1936 р.

Мондерці з міста хотіли, щоб церква станула в самому містечку Мондері. Самі обіцяли зараз зложити на будову церкви в місті $800 й дати даром землю під будову церкви. Щоб не було роздвоєння серед мондерських парохіян, оголосив о. Дидик, тодішний настоятель канадійської місії, на самого св. Петра й Павла 12 липня 1910 р., що розпочату будову мондерської церкви коло дзвіниці переноситься до міста Мондеру. Цією вісткою дуже зраділи мондерці з міста й західньої його частини, а знову дуже невдоволені були мондерці з полудневo-східньої частини. Угольний камінь заложив о. Н. Крижановський із о. М. Гурою 8 серпня 1910 р. при великому здвизі народу й в присутності премієра Канади Лоріє. Мондерську церкву посвятив серед небувалого торжества Митрополит Андрей Шептицький ЧСВВ 23 жовтня 1910 р.

Др. Н. К. Стрільчук, перший лікар українського шпиталю в Мондері, Алта.

Перший наш епископ Кир Никита Будка відвідав мондерську церкву 6 березня 1913 р. Другий наш епископ Кир Василий Вол. Ладика, ЧСВВ відвідав мондерську церкву 22 вересня 1929 р., 12/7, 1930; 10/1, 1932, 12/7, 1932; 2/7, 1935, 7/1, 1937; 12/7, 1938; 27/7, 1939; 7/1, 1940; 3/3, 1940, 25/12, 1940. Оба канадійські епископи були дуже частими гістьми в мондерській церкві. 19 червня 1936 р. мала щастя мондерська церква вітати в себе Апостольського Делегата на Канаду й Н. Фунляндію впреосв. А. Кассульо. Через увесь час обслугували мондерську церкву Отці Василіяни: о. Філяс

Впр. о. П. Боднар, ЧСВВ.

Дорога хрестна і Голгофта в городі оо. Василіян, Мондер, Алта.

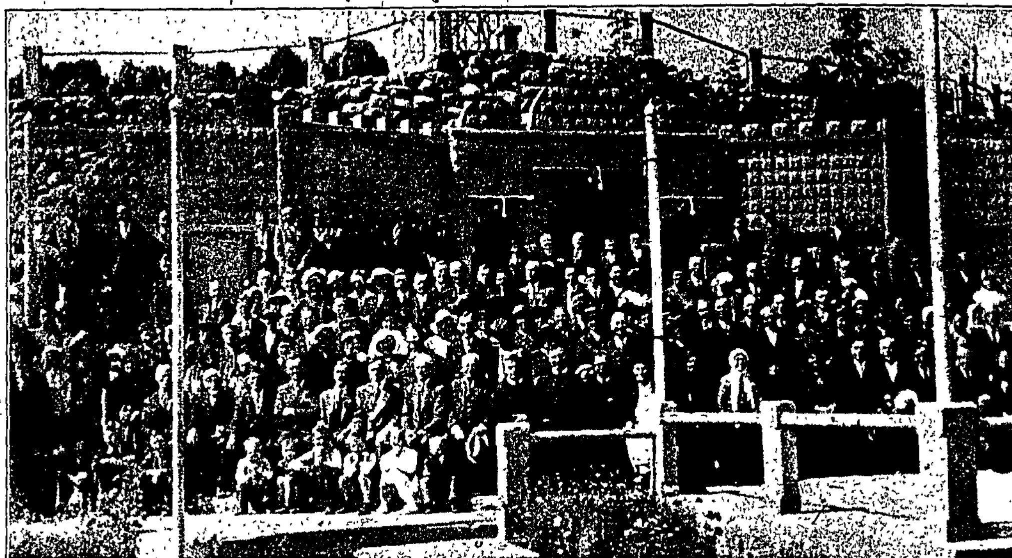

Парохіяни церкви св. Петра і Павла в Мондері, Алта., 1940 р. перед Гротою. В середині Впр. о. Попович, о. Н. Саварин і о. Боднар, ЧСВВ.

(27. XII. 1902 до 9. 1. 1905 р.), о. Филипів (13. 1. 1905 до 26. XII. 1906), о. Й. Тимочко (26. XII, 1906 до 10. XII, 1909 р.) о. Крижановський (1. 1. 1910 до 11, IV. 1940 р.) Під цю пору займається парохіяльною працею в Мондері о. Ігумен Н. Саварин, а помагають йому о. Боднар і о. Попович. Принагідно парохіяльною працею займалися всі Василіяни, що хоч коротенько побули в Мондері. Вірні згадують всіх Отців якнайщиріше, а про старших висказуються з глибокою пошаною.

З церковного майна годиться тут згадати найперше дзвіницю. Збудована за о. Филипова. Дзвіниця величини 16 х 16 й висока на 35 стіп. В долині була гарно оббита й полякерована 1906 р. й служила за каплицю в літніх відправах, а в горі були дзвони. 28 серпня 1907 р. посвятив о. Йоан Тимочко чотири дзвони: Йосифа, Петра, Павла й Йоана. 16. X. 1910 р. посвятив о. Крижановський знову один дзвін. А 12 липня 1916 р. посвячено дзвін, ваги 1,200 фунтів, на імя Марія. Зразу стояла дзвіниця на фармі на горбку, а відтак 26 липня 1921 р. перенесено її, на бажання людий, до Мондеру-міста. Має два дзвони. Від 1906 р. служила до зовнішних відправ і відпустів у літі. По 1933 р. перенісся ввесь відпустовий рух до Гроти на "Голгофту", що стоїть в полудново-західньому напрямі від мондерської церкви і є віддалена коло 200 стіп.

Мондерська Голгофта. Є це оригінальний помисл і думка о. П. Боднаря, ЧСВВ. Зачав її будувати 1932 р. і ще тепер є вона в стані будови й прибирає з року на рік щораз то кращий вид. Входиться до неї з головної дороги. Сейчас при вході до Голгофти впадає в наші очі гарний, за-

Впр. о. Н. Когут, ЧСВВ.

Новіціят оо. Василіян, три милі від Мондеру, Алта.

лізний, високий на 28 стіп хрест. У його стіп є велика, з трьома входами каплиця Христового Воскресення, а по обох сторонах її дві менші каплички, з правої сторони Царя Христа, а з лівої сторони Люрдської Матери Божої з клячучою св. Бернадетою у ці стіп. Ще нижче цього зступається кільканадцяти сходами в долину до каплиці Божого Гробу. По правій стороні цієї каплиці сходиться катакомбовим, вузеньким коридором до заглиблення, де в природній величині є статуя сидячого, терням звінчаного Христа. А по лівій стороні при вході до каплиці Божого Гробу в долині є остання стація Хрестної Дороги. Хрестна Дорога тягнеться з лівої сторони цілої Голгофти серед алеї, обсаджених деревами й цвітами, й підноситься серпентиною щораз то вище в гору аж до каплиці Матери Божої "Пієта," що є одночасно й XIII стацією Хрестної Дороги, а відтак сходиться з найвижчого підвисення гори в долину сходами з цементу. Цілість цієї Голгофти, це овоч жертвенности наших вірних. Працювали при ній у часах вільних від науки студіюючі, молоді Василіяни. Проводив цею всею працею й укладав пляни о. П. Боднар. Літом, коли повно всюди квітів і дерева порозвивані, є воно ідеальним місцем на богослуження для тисячів вірних у часі відпустів і конгресів. Освічена вечером електрикою представляє чарівний вид.

Пр. о. М. Сіянчук, ЧСВВ.

Пр. о. М. Романович, ЧСВВ.

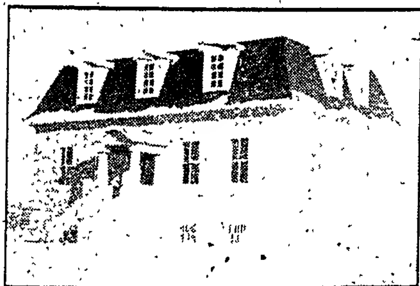

Друкарня оо. Василіян

Цвинтар. Головний мондерський цвинтар знаходиться три милі на полудневий схід. Доступ до нього вигідний. Оснував його й посвятив ще о. Філяс 1902. Другий цвинтар у Мондері знаходиться на цій самій секції, що й мондерська церква, віддалений милю на північний схід. Коло 6 чи 7 наших людей є ще похованих три милі від Мондеру, де колись стояв латинський костел. Також кількох наших людий спочило, з перших часів на фармі Н. Кульматицького, у відгородженому місці.

Пр. о. Д. Попович. ЧСВВ.

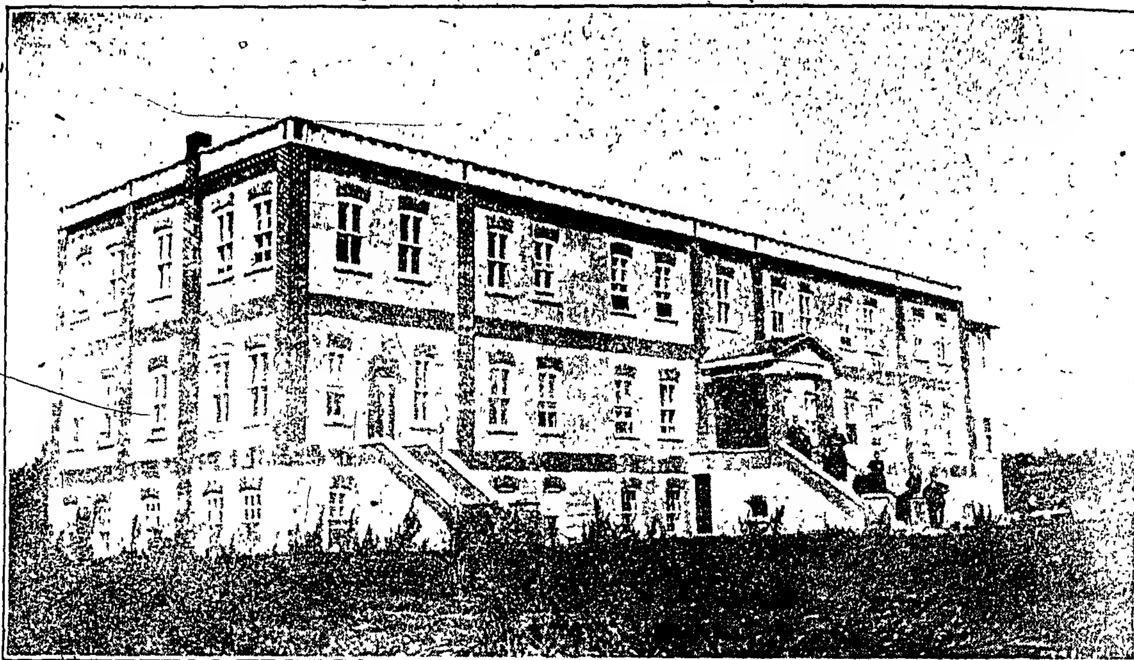

Монастир оо. Василіян в місті Мондрер, Алта., збудований в 1922 р.

Монастир оо. Василіян

Є це найстарший василіянський монастир у Канаді. Початків його треба шукати в цьому Місійному Домі, що його побудував ще 1903 р. о. Філяс, три милі на полудневий схід від мондерської церкви. Від 29 VI, 1910 перенеслися о. Крижановсь-

Впр. о. Н. Саварин, ЧСВВ

кий до так званої "резиденції," а Місійний Дім перемінено на Дім і Школу Сестер. В цьому домі мешкали через довгий час наш Преосвященний й о. Дидик, а навіть ця резиденція мала щастя витати в себе нашого Митрополита Андрея двома воротами. Нинішний мондерський монастир почався будувати 1 травня 1922 р. після плянів і вказівок о. П. Ру, ЧО. Угольний камінь посвятив Кир Никита Будка 12 липня 1922 р. Отворення Василіянського Новіціяту відбулося 31 серпня 1923 р. Чернечі покликання почали так сильно зростати, що треба було зачати 12 червня 1933 р. будову осібного Новіціятського Дому, а Мондерський монастир замінено на Дім Студій. 1940 р. треба було знову поширити Новіціятський Дім на фармі й теперішня його величина виносить 102 х 40. А Дім Студій є величини 140 х 40 стіп. Дім Студій є мурований, двоповерховий без піддаша, а Новіціятський Дім є деревляний, оббитий стокком, на два поверхи з піддашем. В Домі Студій зосереджуються василіянські вищі студії, фільософічні й теольогічні, а в Новіціятському Домі випробовуються молоді вступаючі монахи в чернечому житті. В обох домах мешкає Отців 13, студіюючих 29, братів 24, новиків 23.

Народний Дім ім. Т. Шевченка

З будовою мондерської церкви прийшла мондерцям думка збудувати Народний Дім. Започаткував його існування церковний хор під проводом Кирила Байдужого 1911 р. Цього самого року завязався Аматорський Кружок і Товариство ім. Т. Шевченка, що з браку місця мусіли приміститися у мійській винайменій домівці. Щойно 23. IX. 1917 р. посвятив Кир Никита Будка новопоставлений, деревляний Народний Дім у Мондері. Гарно почала розвиватися релігійно-народня праця, придбали цінну гардеробу й книжок вартости $500. Тимчасом 30 березня 1925 р. Народний Дім згорів. Був збудований з дерева й вартував $3,000. Була це дуже велика страта для мондерців. Але за

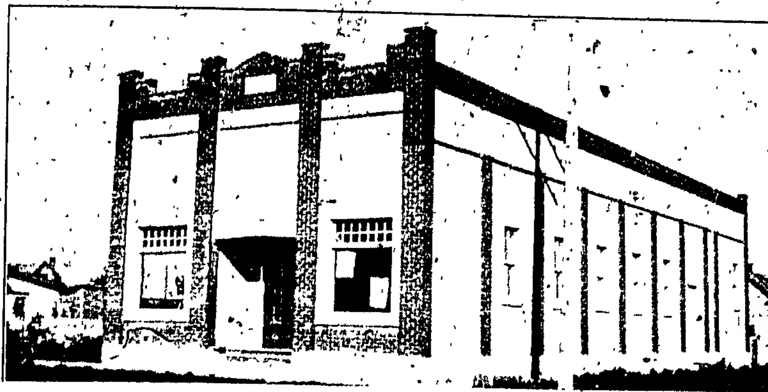

Укр. катол. Народний Дім ім. Т. Шевченка в Мондер, Алта., збудований в р. 1925.

кілька днів мондерці знову зійшлися, зібрали між собою $1,200 готівки й рішилися збудувати другий, мурований Народний Дім за $8,000. Посвячення його відбулося 18 жовтня 1925 р. Величина його є 90 х 30, а висота 16 стіп. Має гарну сценерію з 4 куртинами й 6 кулісами, що їх малював артист Липинський. Кромі цього має гарну гардеробу, бібліотеку із 300 книжками й столове начиння на сотку осіб. Від самих початків стояв на щирокатолицькому українському дусі й завсіди заслугав ради Отців. Тут зосередковувався через увесь час релігійно-народний рух із викладами, відчитами, представленнями, концертами й іншими різними культурними підприняттями. Мало в Канаді таких Народних Домів, що малиб щастя витати в себе таких визначних церковних достойників, як приміром Митрополита Кир Андрея, много разів обох наших канадійських епископів Кир Никити й Кир Василія, Галицького Протоігумена о. Калиша, найвищого Верховного Настоятеля Василіян о. Архимандрита Д. Ткачука й многих інших. До мондерського Народного Дому загощували й українські артисти, як прим. Марія Сокіл, А. Рудницький, О. Лепкова, Авраменко, Ємець і інші. Туди загощували й такі державні мужі, як Егберт, Губернатор Альберти, др. Назарук, Проф. Боберський, Гетьманич Данило, посол Лучкович і майже всі українські посли з Альберти. В мондерському Народному Домі відбувся цілий ряд збірок на релігійно-народні цілі, як прим. на оборону еп. Будки в Гефорді $300, Митрополиті на сироти $678, на бурсу в Едмонтоні $6,000, на національну позичку $556.90, на Червоний Хрест $620, на будову мондерського Шпиталю $2,000, на Карпатську Україну $709.80 і много інших менших збірок. Тут в Народному Домі започаткувалася ідея нового календаря за головства адв. Шкварка, тут відбувся 1. З'їзд Братства Українців Католиків Альберти 1933 р., тут 1 З'їзд Українських Учителів Альберти 1940 р. При Народному Домі гуртується місцевий БУК, Жіночий Комітет, Драматичний Кружок, Спортовий Клюб, Рідна Школа й Орхестра. За ввесь час свойого існування Народний Дім завсіди співпрацював щиро з Отцями й з Церквою.

Містечко Мондер

Лежить 58 миль на схід від Едмонтону на сіенарській лінії. Околиця Мондер давніше була знана під назвою "Біверлейк" від поблизького озера Біверлейк, що ще й тепер лежить кілька миль на полудне від Мондеру. До перших українців, що поселилися в мондерській околиці 1899 р. зачисляють: І. й О. Ная, И. Кулія, І. Лесняка, Н. Войт-

Члени укр. катол. Народного Дому в Мондері, Алта. в р. 1940. В середині Впр. о. Н. Саварин, ЧСВВ.

кова, С. Савчука, П. Кітлярчука й Клепарчука, К. Байдужого, Т. Напору, М. Барана, В. Квасницю, Ів. й С. Мотюка, М. Ґаха, М. Гевка, І. й Л. Шевчука, Т., М. і Й. Рожицьких й старого Майку. Коли приїхали перші поселенці в мондерські околиці, то застали над озером Біверлейком лише одного ренчаря, на ім'я Логана. Приїхав у мондерські околиці волами з Винипеґу, замешкав над Біверлейком і займався випасом худоби. Через якийсь час тримав цей Логан пошту в себе на ім'я Біверлейк. Найближчим тодішним містом був Едмонтон. На подорож в обі сторони треба було стратити нераз і цілий тиждень. Сієнарську залізницю збудовано 1905 р. й відтоді пішла назва Мондер. Статистика з 1936 р. виказує, що в містечку Мондері є 582 українців на 777 усіх мешканців. З малими вийнятками ціла майже мондерська управа є в руках українців. І так мейором міста на 1940 рік є др. Н. Стрільчук, провідником школи Л. Мотюк, предсідник муніціпалу А. Філь. Також прочі урядники майже всі є українцями. З Мондеру вийшло 5 священиків, 9 Сестер, 39 вчителів й учительок, 14 доглядачок хорих, 1 технік, 1 адвокат, 1 лікар, 1 механік.

Український Мондер

Хоч Мондер є маленьким канадійським містечком, проте його значіння для українців є не лише місцеве, але має всеканадійський вплив. Від самих початків прибуття Василіян до Мондеру відбувалися тут місії, відпусти, з'їзди, а останніми часами величаві конґреси. В Мондері перебуває Головний Заряд Василіян Американсько-Канадійської Провінції. Тут знаходиться друкарня оо. Василіян, що видає двотижневик "Світло," тут Бібліотека Добрих Книжок, тут також виходять неперіодично "Самоосвітні Листки." Із мондерського Новіціяту Сестер Служебниць вийшли вже 115 тихих працівниць-місіонарок, що з великою ревністю й самопосвятою працюють по школах, сиротинцях, шпиталях і захоронках над нашою молоддю в Канаді й Злуч. Державах. Український Греко-Католицький Народний Дім у Мондері не лише сам від своїх початків вів релігійно-народню роботу в щиро-католицькому дусі, але також своїм, ясно зачеркненим католицьким статутом став цим, що на ньому взорувалися майже всі доокольчні українські кольонії, як основувати, будувати й провадити в НароднихДомах правдиво культурну, освітню роботу. В Мондері знаходиться також Заряд Братства Українців Католиків на Альберту.

Під цю пору перебувають в Мондері слідуючі отці: о. Протоігумен Венямин Бараник, о. Ігумен Н. Саварин, о. Когут, о. Боднар, о. Химій, о. Джиголик, о. Лесюк, о. Попович, о. Романович, о. Трух, о. Кондратюк, о. Коляр, о. Сіянчук, о. Пасічник.

ЦЕРКВА СВ. ЙОАНА ХРЕСТИТЕЛЯ В БОРЩЕВІ, АЛТА.

Площа рівна, заліснена, 40 акрів. Віддалена від найближчої залізничої стації 3½ милі Гайт, Алта. Дороги доступні. В осередку оселі.

Церква заінкорпорована. Павло Депутан і Стефан Рурка заінкорпорували.

Членів 60, дітий 300. В околиці є 6 шкіл.

Брацтва при церкві: а) св. Йоана Хрестителя, мужчин, 40 членів. б) св. Варвари, женщин, 50 членкинь. в) Бр. Українців Католиків, 60 членів.

Основники: о. Філяс Плятонід, ЧСВВ., І. Калинчук; Кирилюк М., Сливка І., Починок В., Корпан М., Павлій В., Петрига І., Осадчук С., Бартман Я., Рурка І., Підоборожний Т., Депутан П.

Спогади П. Депутана.

Коли прийшло до будови церкви, то 40 членів зложили на руки о. П. Філяса, ЧСВВ 10 долярів і за ці гроші заплачено місце на цвинтар. Відтак приготовлялися до будови церкви. В міжчасі появилися деякі неприхильники, що почали намовляти п. І. Калинчука, щоб він замінив чартер католицької місії на незалежний. Що більше, один із неприхильників поїхав до Едмонтону і заінкорпорував на незалежних. Про це довідався Яків Бартман. Тоді наново вибрано новий інший заряд в домі І. Рурки і згодилися всі одноголосно дати назву "Греко-Католицька Парохія в Борщеві." І ця назва затрималася. Був ще один серед нас неприхильник, але він помер уже у свойому блуді й впертості. З цього роду неприхильників повстав відтак більшовизм і автокефалія. Однак ні одні, ні другі не мають значіння. Парохія без них гарно розвивається й спокійно сповняє свої парохіяльні й християнські обовязки.

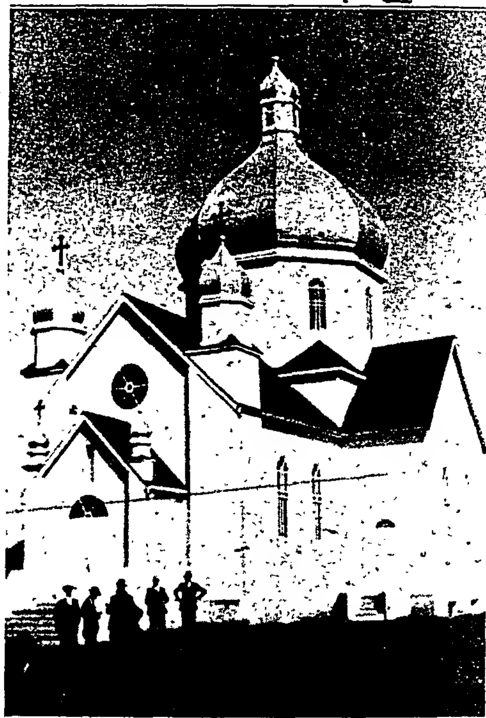

Церква св. Івана Хрестителя (нова) в Борщеві, Алта

Час основання 1903 р. Будував першу стару церкву С. Гайдук за $1,500 долярів. В 1939 р. Головайчук Г. зачав будувати нову церкву за $9,000. Досі коштує вже около $6,000. Старої церкви вже нема, а на її місці стоїть нова, ще невикінчена. Вид хреста. Має 5 бань. Деревляна. В середині ще не викінчена.

Обслухували парохію оо. ЧСВВ.: П. Філяс, М. Гура, Й. Тимочко, Н. Крижановський, С. Дидик, А. Филипів, І. Крохмальний, В. Ладика, П. Боднар, Ю. Жидан, С. Дякович, В. Каменецький, Й. Жан, Д.

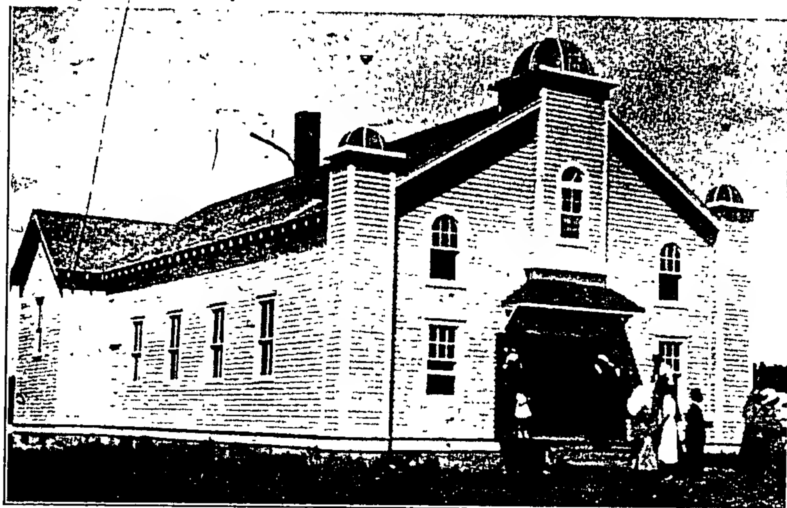

Українсько-католицький Народний Дім в Борщеві, Алта.

Попович, Й. Тимочко, А. Трух—Вплинув на будову Нар. Дому при церкві й засн. БУК-а., М. Романович—Подбав про будову Нар. Дому при церкві; Ш. Гевко, Н. Наварин, В. Бараник, І. Проценгій, І. Ричкун, Н. Когут.

Разом доїзджали досі 22 священиків з богослуженнями.

Члени парохії св. Йоана Хрестителя є переважно з повіту Борщівського. Свою віру заховали з малими винятками витревало. Многі члени жиють близько з священиками і їх шанують та боронять. В послідних часах піднісся сильно дух евхаристийний.

Процес за церкву був у 1918 р. в справі інкорпорації. Катол. єпископська інкорпорація виграла, а противники погодилися. Візитація церкви була 1916 р. за Ексц. Никити Будки. В 1934 р. відвідав парохію Ексц. Кир Василій Ладика, ЧСВВ.

Церковне майно це 40 акрова площа, на якій є церква, церковний дім, цвинтар і дзвіниця. Дзвонів є 3.

Церковний Дім

Назва: Народний Дім ім. св. Арх. Михаїла. Заінкорпорований так, як церква. Оснував о. Трух, ЧСВВ і о. М. Романович, ЧСВВ. 1934 р.

З парохіян належали до основателів: М. Грабець, Н. Пук, М. Павлій, В. Рурка, Ю. Мицій.

Віддалений від церкви 250 ярдів. Ще невикінчений. Довгу нема. Величина 72 x 32. Є сцена, куртина, сценерія і гардероба.

Є бібліотека "Доброї Книжки."

Заряд той самий, що в церкві. Приходи з Народ. Дому йдуть на добро церкви. В Церковному Домі відбуваються відчити, представлення, концерти, зібрання, спільні обіди. В 1939 р. було представлень 14, концертів 4, викладів 3. Давали їх о. А. Трух, ЧСВВ і о. В. Бараник, ЧСВВ. Відбувся 1-ий з'їзд Братства Укр. Католиків. Принять 2 на цілі церкви і на Нар. Лічницю у Львові. Церква має контролю над фінансами й працею ЦДому.

В Народнім Домі приміщуються Братство св. Варвари, св. Йоана Хрестителя і Братство Укр. Католиків.

Цвинтар

Віддалений від церкви 50 ярдів. Доступ вигідний. Величина 4 акри.

Упорядкований. Окружений сіткою з дроту. Хрести ще не зовсім упорядковані. Посвятив о. П. Філяс, ЧСВВ 1903 р. Придбав землю на цвинтар І. Калинчук 1903 р.

ЦЕРКВА ПРЕСВЯТОЇ ТРОЙЦІ У ВЕГРЕВИЛ, АЛТА.

Площа рівна, очищена, 100 x150, чверть милі від залізничих стацій: С.Н.Р. і С.П.Р.

Дороги доступні. Площа є в північній частині міста.

Перші члени, то були українці католики з Галичини. На початку було всього 8 членів. На богослужения учащали ці члени аж до Мондеру, коло старого монастиря. Тут святили вони також свої паски на Великдень.

Теперішню церкву набули веґривільські парохіяни в слідуючий спосіб. Десь коло 1907 р. побудовала пресвитеріянська місія для українців свою церкву. Була це деревляна церква й стояла вона два бльоки на захід від місця, що на ньому стоїть теперішня церква. Величина цієї церкви була тоді 22 x 36. Однак пресвитеріянська про-

Церква Пр. Тройці в Веґревил, Алта., побіч церкви парохіяльний Дім.

паґанда виявилася малоуспішною серед українських переселенців. За кілька літ свойого існування вона позискала лише кількох малосвідомих українців, що пристали до неї радше з грошевих спонук, чим із переконання релігійного. Через два роки ця пресвитеріянська церква так опустіла, що через увесь час стояла замкненою. Вкінці пресвитеріяни продали свою церкву о. Н. Крижановському за $1,000. Цю куплену церкву перетягнено в 1925 р. на нинішне місце, а 1935 р. добудовано до неї захристію величини 12 x 14.

п. М. Лучкович, перший український посол до федерального парляменту в Оттаві, Онт.

Др. Іван Якиміщак

Неприхильні парохії є деякі з православних, що многими способами старалися розбити українців-католиків. Називали вони це "патріотичною культурно-освітною працею."

Рівнож большевики деяких збаламутили своєю хитрою пропагандою. З добрих парохіян не відступив ніхто. Пізніше большевики розпались і богато з них пішли до табору православних.

Православні автокефальники зорганізували свою парохію і побудували свою церкву й мають свого сталого духовника.

Староправославні знову мають свою малу церковцю. До неї належуть переважно буковинці й малосвідомі українці. Так українці в Веґревил є розбиті на три ґрупи. Наша парохія не мала ніяких процесів.

Дійсних членів, що сповняють свої обовязки, буде 25 родин. Всіх дітей в парохії є 80. Більшість наших дітий ходить до католицької сепаратної школи, в якій учать французькі Сестри. Одна третина ходить до прилюдної школи.

При церкві є Українське Греко-Католицьке Жіноче Товариство св. Анни, що має 22 членкинь.

Антін Глинка, посол до федерального парляменту в Оттаві, Онт.

Основники Парохії

Перший урядник був М. Засійбіда (†1926 р.) В нього перебували отці й він ходив у церкві коло священика; П. Кульматицький, замешкалий тепер у Іннісфрі, Алта; В. Кирилюк.

Перші члени: М. Засійбіда, П. Кульматицький, В. Кирилюк, І. Петецький, Ф. Лемішка, С. Ґулевич, П. Тимчук і Н. Никифорук.

До латинської церкви не ходили. Тужили за своєю. Були бідні й не могли збудувати. Як прийшла добра нагода, тоді за старанням о. Н. Крижановського ЧСВВ, що дали майже всі свої гроші, купили згадану пресвитеріянську церкву від одного українця в 1911 р.

Церква деревляна, з одною вежою на переді. В вежі є дзвін. Дзвін справлено в 1925 р. Церкву кілька разів перемальовували. Хори розширено в 1936 р. Церква побита ґонтами й не має сутерин. Малювали її з середини й зверху самі парохіяни. В середині небагата, чиста й гарно виглядає.

Має новий престіл, збудований парохіяльним коштом у 1929 р. і два бічні престолики зо статуями Серця Христового й Матері Божої, поставлені 1936 р. Статуї купили Іван Хміляр (статуя М. Божої) і Катерина Якиміщак (статуя Хр. Серця).

Є лавки й всі потрібні церковні річи.

Увесь час парохію обслугували оо. Василіяни з Мондеру. Доїзджали: о. Крижановський, о. С. Дидик, о. І. Тимочко, о. М. Гура, о. Ю. Жидан, о. П. Боднар, о. Н. Горечко, о. В. Каменецький, о. С. Дякович. Тепер парохію обслугує о. М. Романович, ЧСВВ.

Парохію відвідав епископ Н. Будка два рази й Пресв. Ладика в 1930 р. і 1937 р. Церква була поблагословлена о. Н. Крижановським, ЧСВВ в 1911 р.

Парохіяни добрі, щирі, жертволюбиві, хоч бідні. Переважно робітники. З визначних членів парохії треба згадати др-а Івана Якиміщака, доброго лікаря й доброго католика.

Парохіяльний Дім

Біля церкви на тій самій площі стоїть Парохіяльний Дім, що заінкорпорований так само, як і церква в 1939 р.

Цей Церковний Дім присвячений для парохіяльної праці поза церквою, повстав у 1939 р. за о. М. Романовича, ЧСВВ. Величина дому є 36 х 20 х 10. Основа цементова, стіни деревляні зі стокко, дах побитий ґонтами. В середині викінчений. Має маленьку сцену, бібліотеку, кухню, лавки, електричне світло. Заряд той сам, що й в церкві. В ньому відбуваються при нагоді відчити, концерти, катехизм, рідна школа, наука співу, приняття. Рідної мови й пісні вчить тепер Іван Ґузіль.

Посвячення Парохіяльного Дому довершили отці: Н. Крижановський й о. М. Романович 14-5-1939 р.

Значіння цього Дому для парохії велике. Парохіяни не йдуть до чужих, з собою зживаються й мають нагоду навчатись усього доброго. Головно молодь має де збиратись, щоб виховуватись під опікою Церкви.

Передше парохія дуже відчувала потребу такого дому. На товариські сходини мусіли брати звичайні помешкання, а це мало свою невигоду.

Цвинтар

Є один спільний цвинтар, що лежить одна миля поза містом. Католики мають на ньому свою окрему секцію.

Парохія невеличка, не богата, але добре зорґанізована й щиро католицька.

ЦЕРКВА СВ. АРХ. МИХАЇЛА У ВОСТОЦІ, АЛТА.

Положення церкви: Північно-західний квортер, сек. 31, тавн. 56, ренч 17. Церковна площа обіймає 4 якри й стоїть кілька сот ярдів на полудне від північного-західного рога. Вона є рівна, вичищена й находиться менше-більше в осередку оселі. Дороги для вірних доступні. До залізниці є 4 милі. До найближчого містечка, Восток 6 миль, до другого, Ст. Майкел, 8 миль. Теперішна почта є Восток, Алта.

Нова церква заінкорпорована на провінціяльний чартер греко-католицьких церков в Альберті. Заінкорпорували самі трости за порадою о. пароха.

Тепер є 37 дійсних членів, що сповняють свої християнські обовязки. До школи ходить около 60 дітий. В школі вчать українські учителі. При церкві є Свічкове Брацтво й сестриці. Також є Т-во молоді, що числить поверх 30 членів. Послідними часами завязався хор під проводом Д. Гуцула.

Щодо основників й початків першої церкви, О. Буґа, один з піонірів і перших основників, подає такі спомини:

Ми приїхали до Канади 1898 року. Тут була пустиня. Священиків не було. До нас доїздив о. Ольшевський, латинського обряду. Відтак приїздили до нас о. Строцький і о. Йоан Тимочко ЧСВВ. Відправа відбувалася переважно в хаті О. Стельмаха. Так було через 6 років. Вкінці зачали думати про будову церкви. Було нас кільканаїцять осіб. Іменно: Д. Івасюк, О. Буґа, що подає спомини, П. Щур, І. Щур, О. Стельмах, Д. Томин, А. Романюк, В. Глухий, В. Солонюк, Н. Цимбалюк, Г. Зазуля, М. Книш, В. Лучка і Н. Стельмах. Ми скликали збори і врадили будувати церкву. Сейчас купили 2 акри

Церква св. Михаїла в Востоці (Івасюки), Алта.

землі в Демка Івасюка, а О. Стельмах, О. Буґа й Д. Івасюк поїхали до Едмонтону виробити контракт на землю.

Відтак дерево. Звозили слідуючі: Д. Івасюк, І. Щур, О. Буґа, П. Щур, Д. Томин, В. Глухий, А. Романюк, В. Судейко, Н. Блаженко, Г. Зазуля, й В. Лучка не могли возити дерево, то дали по $10. В. Глухий був головним майстром. Йому платили по $1 на день. Всі інші помагали даром. Хто не вмів зарубувати замків, то на своє місце наймав іншого. Зпочатку поставили зруб і дали верх, а стіни то мохом пообтикали, бо на більше не могли спромогтися. Так церква служила якийсь час.

Пізніше прибуло більше парафіянів, що помагали викінчувати церкву. Між іншими, багато річей справив до церкви Я. Семанюк.

З вижче згаданих піонірів слідуючі зістали ще при житті: О. Буґа, О. Стельмах, П. Щур, А. Романюк.

1939 року парохіяни докупили два акри землі під будову нової церкви. Цю землю заінкорпоровано на провінціяльний чартер греко-католицьких церков в Альберті. Церковними тростами були тоді: О. Лучка, І. Зазуля, М. Романюк, Д. Гуцул—секретар, В. Книш—касієр. На час будови церкви вибрано комітет будови в склад котрого ввійшли: О. Лучка, І. Глухий, П. Велещук, секретар і касієр ті самі, що церковні. Парохом від 1938 року був

о. А. Химій ЧСВВ. По кількох зібраннях, що їх перевели разом з о. парохом, рішили зараз по сіяню возити пісок і каміня. Л. Косс з Мондеру згодився вибудувати церкву 60 x 40 за $3,800 з надвірним тільки викінченням. Знадвору мало бути стоко. Підписано контракт і сейчас приступлено до будови нової церкви. До осени церкву вбрано в папір, але стокко дали аж на весні, бо в осени було вже зазимно. На нову церкву скидалися багатші по $100, інші по $80, $50 ітп., кілько кому назначено.

Стара церква була збудована звичайно в чотирокутник. На середині поміщено малу баню. Вона могла помістити около 100 осіб. Нова церква збудована в форми хреста. Копула в форми випуклої півкулі, так як це видко на образку. Напереді по боках є дві маленькі бані. Церква в середині ще невикінчена.

Від початку до тепер доїзджали о. Ольшевський, о. Стродський, о. Іоан Тимочко, о. Н. Крижановський, о. С. Дидик, о. Ладика, о. Ю. Жидан, о. Олінський, о. В. Каменецький, о. Н. Горечко, о. Н. Саварин, о. А. Химій. Всі, крім першого, належали до Чина св. Василія Великого.

Перша візитація була по великій війні за епископа Будки, а другий раз за епископа Ладики 1930 року.

Коло церкви є цвинтар. Є також малий дзвін. Коло церкви є Народний Дім імени Тараса Шевченка.

Народний Дім зареґістрований року 1934. Його будували самі парафіяни. Перших фундаторів було 21, що зложили по $20. Народ. Дім знадвору ще непомальований, а в середині також невикінчений. Однак є сценерія й куртина, вартости $300. Також є досить гарна ґардероба й маленька бібліотека. При Нар. Домі є "Т-во Української Католицької Молоді."

МІСІЙНА СТАНИЦЯ У ВИЛІНҐДОН, АЛТА

Містечко Вилінгдон лежить 24 милі на північний схід від Мондеру. Було засноване 1928 року, коли СПР будував залізничу дорогу з Едмонтону до Лойдминстер. Містечко гарне. Околиця врожайна й добре заселена. Майже всі його мешканці є українського походження, переважно з Буковини.

Щодо релігії, то люди є дуже поділені. Одні є старо-православні, другі ново-православні. Витворюються також байбелники. Є кільканадцять родин греко-католиків і римо-католиків.

Тому, що католиків є мале число, то вони не були в силі побудувати церкви. Але все таки священика спроваджували з Мондеру вже від 1930 року. Одними з перших місіонарів Вилінґдону були Отці Василіяни: Й. Тимочко й П. Боднар. Богослуження правилися майже все в мійській школі.

Від 1934 року вже стало доїзджали о. А. Винник ЧСВВ.

Року що богослуження відправляються в школі, а катехизації дітий 2 рази тижнево відбуваються в шпитальній каплиці. Часто є богослуження на тижневі в шпиталі, а в неділі, то звичайно раз у місяць.

ЦЕРКВА СВ. ЙОАНА ХРЕСТИТЕЛЯ В ГИЛЛІЯРД, АЛТА.

Церква побудована на полудньово-західнім квортері, С.15, Т. 54, Р. 17, на захід від 4-го меридіяна. Церковна площа дещо горбовата і залісненa. Займає 40 акрів, з чого вичищено три акри. На решта площі є досить гарний ліс. Його рубають і дохід з того іде на отримання церкви. Церква є одну милю на північ, а дві на схід від місточка Гиллиярд. Почта: Гиллиярд, Алта. Дороги доступні для вірних. Церква дещо збоку оселі.

Заінкорпорована на епископський чартер, 2-го серпня 1922 року. В заряді тоді були: Петро Козак, Клемент Корніцький, Іван Підмурний, Іван Майко.

Всіх родин в цій парохії є 68. Всеї людности в парохії 350. Дітий 215.

При церкві гуртується БУК—36 членів.

В хаті П. Підмурного відбулися перші організаційні збори, на яких о. Плятонід Філяс ЧСВВ був предсідателем. Тоді вписалися до новооснованої парохії 90 мешканців околиці. До заряду парохіяльного увійшли: П. Сенюк—голова, А. Гасій, заступник, М. Ґах, касієр, І. Підмурний, секретар.

Між головнійшими основниками начисляють

Молодь в однострoях на конях супроваджає авто на якім Їх Ексцеленція їдуть на візитацію до церкви Івана Хрестителя в Гиллiярд, Алта.

Діти, молодь коло церкви в Гилліярд, Алта., очікують візити Їх Ексцеленції. Посередині українська музична банда.

слідуючих: С. Іщак, Ф. Єкульський, Т. Напора, М. Манко, Т. Бойко, Н. Музичка, С. Качур, В. Самійло, Д. Лазаренко, І. Най, Т. Коляда, П. Підмурний, Г. Іваськів, Г. Козак, В. Квасниця, М. Хмелик, Кондратюк, Н. Макаль, М. Андрухів, В. Балаш, Д. Оренчук, Я. Стручинський, П. Котлярчук, І. Будаковський, Д. Лазаренко, Й. Кулий, В. Запотічний, І. Лісовий, С. Садовник, Я. Польовий, Фірманюк.

Початок цієї парохії датується від 1900 року, коли о. Ів. Заклинський посвятив цвинтар в цій парохії. Це той сам цвинтар, що тепер тут є. Парохія дістала землю під церкву 40 акрів від уряду. Заслуга велика в тім П. Сенюка і Т. Бойка.

Стара Церква

Перша церква-каплиця вартости 300 долярів була побудована 1900 року. Це властиво була хата на дві кімнаті, де священик мешкав і мав бого лужження. Ставив її Дмитро Волошин. За роботу взяв 80 долярів. Цеї каплиці вже нема. Її розібрано і з того матеріялу побудовано теперішний Народний Дім, що стоїть на церковній площі, близько церкви.

Нова Церква

Нова церква побудована 1926 року. Є це деревляна церква, у формі каплиці, з одною банею насередині. Викінчена і помальована 1929 року. Малював Петро Липинський. Має вистарчаюче число лавок і центральне огрівання. Під церквою є більша пивниця, де парохіяни мають збори. Досить добре випосажена у всі церковні річи. Виправу мають що місяця.

Загальна вартість церкви, поля, Нар. Дому і всего майна церковного— $9,950.

Першим священиком в цій парохії був о. Ів. Заклинський. Він перебував і правив по хатах. За отця Філяса ЧСВВ побудували першу каплицю. Відтак тут доїздив о. Тимочко ЧСВВ, за котрого зачався спір між парохіянами. Причина була та, що Митрополит зажадав запису церкви. Деякі парохіяни спротивилися. Отці були змушені відказатися правити, аж доки не буде правного запису. Послідна відправа була 1911 року, на празник св. Івана Хрестителя. Відтоді отці не доїздили, аж 1918 року знова зачалися відправи.

Доїздили тут о. Филипів, о. Крижановський, о. Дидик, о. Жидан, о. Дякович, о. Боднар, о. Романович. Тепер доїзджає о. Ігнатій Лесюк ЧСВВ. За о. Романовича помальовано церкву, поставлено дзвіницю і справлено гарний дзвін. За заохотою о. Ігнатія Лесюка повстав гарний хор, що числить 30 співаків. Дигирентом є Клемент Корнецький.

Візитації Архиєрейські

Перша візитація відбулася за Преосв. Будки, коли епископ посвятив церкву 1926 року. Тому, що посвячення відбулося на св. Йоана Богослова, Преосвященний переніс празник з св. Димитрія на св. Йоана Богослова.

Друга архиєрейська візитація відбулася вже за Преосв. Ладики, 1930 року. Третя візитація була року 1941, 25-го мая, в неділю пополудні.

Церковний Дім

Церковний Дім побудований на церковній площі, розміру 20 х 40, є в добрім порядку. Заряд той самий, що і в парохії. Священик має нагляд над працею і фондами. Основниками були: С. Іваськів, К. Корницький, Я. Скульський, М. Іваськів, В. Юрковський, С. Квасниця, М. Хмелик. Майстром будівничим був Д. Хмелик. В Домі є сцена, гардероба і бібліотека. В тім Домі відбуваються проби церковного співу, мітінги, відчити, концерти і т. п. В році 1939 відбулися тут 2 представлення,

два обіди, один базар, 3 поучаючих фільми, 5 відчитів, що їх дали о. Трух, о. Ігнатій Лесюк і о. А. Химій. При цьому Домі гуртується Аматорський Кружок.

Цвинтар

Недалеко церкви, просторий, гарний і один з найстарших цвинтарів в Альберті.

ЦЕРКВА УСПЕННЯ МАТЕРІ БОЖОЇ В ГИЛЛІЯРД МІСТІ, АЛТА.

Крім Гиллиярда "коло Сенюка," тепер є заснована нова парохія в самім Гиллиярді—місті.

Церковна площа займає один і 3 чвертих акра. Все заінкорпоровано 26 жовтня, 1937 року. В заряді тоді були: Михайло Ахтимійчук, Василь Балаш, Василь Ленко, Павло Бабій і Франко Бандура.

Слідуючі є членами основниками цієї парохії: Н. Кобилянський, В. Балаш, М. Ахтимійчук, О. Ахтимійчук, І. Колодійчук, І. Клепарчук, В. Ленко, В. Видиновська, Ахтимійчук, Анна Лесюк, Ворох і Федоришин, І. Ґах, Т. Маґеґа, Й. Томашевський, В. Стефаник, Н. Стефаник, В. Макаль, І. Гуменюк, Д. Лазаренко, Т. Яськів, І. Юськів, В. Топилко, Ю. Луцик, І Хома, Г. Лесюк, С. Ружицький, Д. Проць, В Дідух, М. Батюк, Е. Юрковський, Н. Голейчук, В Най, Н. Ворох, І. Гевко, А. Філь, В. Кулій, Ан. Богданський, Ів. Юрковський.

Парохія щойно основується, тож неможна точно сказати кілько є членів. Буде близько 40.

В жіночім комітеті найбільше потрудилися: Калина Дідух, Ольга Бабій, Анастазія Колодійчук, Видиновська, Ахтимийшук, Анна Лесюк, Ворох і Лазаренко. Товариство жіноче ім. Лесі Українки числить 15 членів і старається богато для церкви.

Першим священиком організатором цієї парохії був о. Марко Романович. Найбільш потрудилися в перших початках слідуючі: Михайло Ахтимійчук, Василь Балаш,Яків Цикалюк, Василь Видиновський, Павло Бабій, Іван Федоришин, Михайло Батюк, Григорій Лесюк. Лука Майко, Василь Ленко.

Дня 30-го січня, 1938 року відбулися загальні збори парохії, на яких рішено будувати церкву. На тих загальних зборах вибрано новий заряд, в якого склад увійшли. Л. Майко, голова; Василь Видиновський, заступник, І. Цікалюк, третий тростис; П Бабій, секретар; М Батюк, касієр. Парохом став в цій новозаснованій парохії о. І. Лесюк ЧСВВ. На тих самих зборах ухвалено, що першою вкладкою на будову церкви має бути $10. Василь Балаш перший виповнив свою вкладку і зараз на зборах зложив ту належитість. Другі пішли за ним і це дало початок для збирання фондів на будову церкви. Але богато людий не були на зборах і тому парохіяни просили комітет, щоб поїхали кілька поважних людий по всіх дооколичних фармерах і зібрали потрібні фонди. Для більшої заохоти о. Лесюк сам пожертвувався поїхати з комітетом. Їздили цілий тиждень і зібрали $323 готівкою. При помочі цих гроший зарядили великий базар, який приніс чистого доходу $329. Так поволі, незамітно, фонди росли і щороку збільшалися. Тепер (1941) мають $1,400. Вже зробили контракт будови. Церкву буде будувати Р. Верес з Мондеру. Має бути 18 стіп в хресті, з трьома банями і побита стоком.

Угольний камінь посвячено 24 серпня 1941 р.

Містечко Гиллійрд є чисто українське. Є тут 30 домів, а загальна людність цього містечка виносить 150 людий. У школі вчиться 114 дітий.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ В ДЕРВЕНТ—МІСТІ, АЛТА.

Більша частина населення містечка це українці греко-католики. На богослуження часто їдуть до поблизьких церков. Однак від кількох літ йде змагання поставити церкву в місті. Дотепер закуплено землю під церкву і зложено трохи гроша.

о М. Пасічник, ЧСВВ.

В місті відбулося кілька релігійно-національних маніфестацій. В літі часто є богослуження на церковній площі, де велика маса народу збирається. Є надія, що Дервент стане релігійним центром своєї околиці. Цього року (1941) будують вже у містечку Дервенті оо. Василіяни свою резиденцію.

Парохом є о. Маркіян Пасічник, ЧСВВ.

ЦЕРКВА СВ. ЮРА У ДЕРВЕНТІ, АЛТА.

Церква побудована на схід. пів. квод. сек. 32. Т. 54, Р. 7. Площа обіймає 10 акрів землі і стоїть на високім місці. Дороги для вірних доступні. Церква стоїть з боку оселі. До найближчого містечка Дервент 5 миль.

В парохії є 36 членів. На рік є 6 богослужень.

Церкву збудовано 1914 р. з бервен. Будував Андрій Саковський. Знадвору і з середини вибита дошками. В середині може вмістити 100 осіб, коли стоять. В церкві є всі потрібні річи до богослуження. Є також дзвіниця й дзвін.

Перші богослуження правилися в домі Гр. Мельника через кілька літ. Там священик перебував і досі перебуває. Перший священик, що заїхав в цю околицю був пок. о. Н. Крижановський, ЧСВВ Пізніше доїзджали всі ті священики, що й на Мирнам і Дервент.

Коло церкви є цвинтар у звичайнім порядку. При церкві є засноване жіноче брацтво, що старається про прикрасу церкви. В теперішних часах приготовляють будувати нову церкву у місті Дервент разом із парохією Вознесення.

1940 р. ходили на катехизацію 65 дітий.

Перший раз відвідали церкву Їх Преосв. Кир Василій 13 липня 1934 р., а другий раз 29 травня 1941 р.

ЦЕРКВА ВОЗНЕСЕННЯ Г.Н.І.Х. У ДЕРВЕНТІ, АЛТА.

Церква побудована на пів. зах. квод. с. 32, Т. 53, Р. 7, має два акри землі. Площа горбовата, засіяна травкою й менше більше посередині оселі. До найближчого містечка Дервенту 5 миль.

Церкву заінкорпоровано 1911 року.

В початках вписалися 35 членів. Богато піонірів вже повмирали, але їхні діти й ті, що лишилися, майже всі сповняють свої парафіяльні обовязки. Щороку пересічно 35 дітий ходить на науку релігії. При церкві є Жіноче брацтво, що старається про прикрасу дому Божого. Також засновано Апостольство Молитви, що має 28 членів.

Церква збудована з бервен ще 1910 року. Будівничими були самі члени, що розуміли трохи на будові, тому кошта були дуже малі. Пізніше добудовано захристію, а знадвору оббито дошками. Також помальовано знадвору і в середині. Всі речі потрібні до богослуження є. Нової церкви ще нема, але приготовляються будувати в містечку Дервент.

Церковна громада почала завязуватися ще від 1907 року. Часто в неділі і свята люди сходилися до одного дому і разом відспівували Утреню, чи Вечірню під проводом тоді ще молодого дяка Антонія Зазуляка. Відтак перечитували якусь релігійну книжку, заспівали одну-другу пісню і вертали домів. В 1909 р. отворено цвинтар на фармі Івана Ханасика. В 1910 року почалась будова церкви на тій самій площі. Люди радо горнулися й спільно працювали. Сварок не було. В 1912 року вже богослуження правилися в церкві. Першим місіонарем був о. Іван Тимочко. Перше богослуження правилося в домі Івана Ханасика 1-го грудня 1908 р. Від цього часу о. Тимочко частіше заїзджав до Івана Ханасика (30 миль на північ від Вермиліон). Так було до 1912 р., аж доки не перенеслися до церкви. Від 1910 р. духовний провід взяли о. Н. Крижановський, пізніше о. Гура, о. В. Ладика, о. К. Роздольський, о. Й. Тимочко, о. П. Боднар, о. Дякович, о. Олінський, о. Попович, о. Жидан, о. Гевко, о. Сеньків і о. Винник. В парохії були дві архієрейські візитації: Одна за еп Будки 1915 р., а за еп. Ладики 1936 і в 1941 роках. В 1937 році була 4- дневна місія, що її проводив о. Тит Палінкаш, ЧСВВ.

Першим і найбільше визначним членом цеї церкви був І. Ханасик і його жена Катерина. Помимо цього, що самі були бідні, мала хата під дерном, а в хаті більший гурток малих дітий, завсіди мали дім отворений не тільки на перебування священика, але також і для людей, що вечерами з'їзджалися з далеких сторін на раннє богослуження. Оповідають їх діти (тепер подружені), що коли мало бути богослуження, то родичі відсилали їх до сусідів наніч, аби зробити місце для чужих людий. Так родина Ханасиків була задоволена і рада тим, що люди горнуться до св. Тайн, а забувала на всі свої невигоди, які мусіла зносити з причини богослуження. В тім домі многі хрестилися, многі вінчалися та сповідалися, аж доки не побудували церкви.

Архиєрейська Візитація церкви була 14 липня 1934 і 29 V. 1941 роках. Оба рази були Ексц. В. Ладика.

На церковній площі стоїть Народний Дім, що тепер служить за рідну школу. Колись, як не було містечка Дервент, то всякі народні т-ва гуртувалися при цім Домі. По другім боці площі стоїть дзвиниця з дзвоном. Цвинтар також є на церковній площі. На рік є 8 богослужень.

ЦЕРКВА ВВЕДЕННЯ В ХРАМ ПР. БОГОРОДИЦІ В ДЕЛФ, АЛТА.

Церква збудована на полуднево західнім квортері, С. 18 Т. 58, Р. 18; на захід від 4 мерідіяна, є три акри землі. Почта Делф, Алта. Площа горбовата, трохи залісена. Від залізниці й міста Воскатено 12 миль. Дороги доступні; не зовсім в осередку оселі.

Церква заінкорпорована 1911 року.

Перші три акри заінкорпорували о. В. Ладика

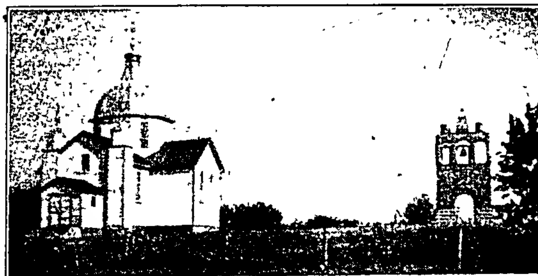

Церква Пресв. Богородиці в Делф, Алта., з боку мурована дзвіниця.

ЧСВВ, о. Гура ЧСВВ, Тимчак і Ю. Чічак— трости в Едмонтоні.

Дійсних членів що сповняють свої християнські обовязки, є 33. У всіх школах вчать наші українські греко-кат. учительки.

Брацтва в парафії є: Ап. Молитви- 22 членів, й Брацтво Укр. Катол. Дітей в парафії 150.

Основниками парафії були: С. Рудько, Н. Чічак, А. Тимчак, Я. Курило, М. Степа, В. Фединяк, В.

Посвячення дзвіниці в Делф, Алта. в р. 1939. Посередині о. Н. Когут, ЧСВ

Мальований, О. Збура, В. Умриш, С. Гринів, Р. Тимчак, А. Корпан, С. Машталір, Пискливець, Я. Пискливець, Н. Пукало, П. Марудяк, М. Кук, І. Прусак, І. Ходицький, І. Бачинський, М. Бичковський, В. Мельник, П. Осарчук, В. Глушак, Ю. Чічак, Г. Бойко, Т. Падлецький й Ю. Мендюк.

Церква збудована 1917 року. Будував її Likман, бельгієць. Коштувала дві тисячі долярів. Старої церкви нема. Церква збудована в формі хреста, з дерева, має три бані, знадвору викінчена, в середині гарно помальована. Малював Петро Липинський 1925 р. Має три престоли і крилос для старших по боках. Є всі церковні річи.

З початку відправи були раз, два-рази на рік, а то в великодному часі. Від основання церкви досі відправи бувають раз на місяць.

Від самого початку досі парохію обслугують оо. Василіяни. Першим парохом був бл. п. о. Н. Крижановський. Опісля о. В. Ладика ЧСВВ, о. Дидик ЧСВВ, о. Тимочко ЧСВВ, о. Жидан ЧСВВ, о. Гура ЧСВВ, о. Боднар ЧСВВ, о. Попович ЧСВВ, о. Олінський ЧСВВ, о. Каменецький ЧСВВ, о. Горечко ЧСВВ, о. Добко ЧСВВ, о. Сіянчук ЧСВВ, о. Гевко ЧСВВ, о. Палінкаш ЧСВВ, а тепер о. М. Когут ЧСВВ.

Перша візитація була 1925 року за Преосв. Н. Будки; друга візитація й посвячення церкви були 1929 року за Преосв. В Ладики ЧСВВ.

Цвинтар і дзвіниця недалеко церкви; дзвіниця має два дзвони.

Цвинтар

Заінкорпорований, від церкви віддалений 150 кроків. Доступ вигідний. Цвинтар має три акри й є в порядку. Огорожа дротяна. Впр. о. Н. Крижановський ЧСВВ посвятив цвинтар 7 листопада, 1912 року.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ В ЕНДРО, АЛТА.

Містечко Ендро лежить 20 миль на північ від Мондеру в осередку буковинців. Мешканці містечка переважно з Буковини. Релігійно поділені на православних і протестантів.

Послідними часами осіло там кілька католицьких родин, що їм до найближчої церкви в Кракові або коло Івасюків було 9 миль. Дня 5-го листопада 1939 р о. А. Химій ЧСВВ мав першу відправу в містечку, в салі муніціпального будинку. На відправу зійшлося гарне число людей, не тільки свої, але також з сусідних парохій— разом до 70 осіб. Відтепер час до часу священик доїзджає на цю кольонію. В самому містечку є тепер 8 католицьких родин, а кілька родин є на фармах. Всі ще молоді й щойно почали господарити. Одначе всі привязані до своєї Церкви. 1940 року переведено курс катехизму й рідної мови для 25 дітий. Є надія, що парохія в Ендро буде щораз краще розвиватися й зростати в силу й вкоротці збудує свій власний храм.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ В ЕЛК ПОЙНТ, АЛТА.

Зачав доїздити на цю кольонію о. А. Винник коло 1935 р. Мешкає там 12 українських родин. Є вигляди на створення парохії в Елк Пойнт. Українці з цієї кольонії задумують або збудувати свою власну церковцю, або відкупити латинський костел для наших відправ. Околиця є досить гарна і є ще дуже много незаселеної землі. Доїзджають сюди принагідно Отці з Мондеру. В 1940 р. була тут 4 рази відправа.

ЦЕРКВА РОЖДЕСТВА МАТЕРИ БОЖОЇ В ЕНГЕЛ ЛЕЙК, АЛТА

Площа положена на горбку, чиста й обіймає два акри землі. Церква стоїть у західній стороні оселі, 13 миль від містечка Дервенту. Дороги доступні.

Перші поселенці заїхали сюди ще 1909 р. До них належать: О. Дзюба, І. Гулаєць, Г. Кравчук, Н. й І. Заяць, Т. і П. Гулаєць. Зпершу всі парохіяни ходили до церкви св. Юрія на Дервент. Однак зачали думати й про свою церкву. Тому вже 1915 року священик заїзджав на богослуження до Г. Кравчука, де ці богослуження відбувались до 1919 року, в котрім то році парохіяни під проводом будівничого Андрія Саковського поставили церкву з бервен, оббили з середини й знадвору дошками, та гарно помалювали.

До парохії належить 25 родин. Всі їхні діти ходять на катехизацію та з охотою вчаться рідної мови в Рідній Школі. Старша Молодь також гарно горнеться до церкви, й де тільки може, активно їй помагає. Бере участь у церковному співі. Многі з парохіян є жертвенні для своєї церкви так, що всі річи потрібні до богослуження є в цій церковці. Богослуження відправляються що два місяці.

Коло церкви є цвинтар, що його посвятив о. К. Роздольський. Коло церкви є дзвін. При церкві гуртується жіноче товариство, що запопадливо старається про окрасу Божого дому.

Парохію відвідали Преосв. Кир Василій 13 липня 1934 р.

ЦЕРКВА МАТЕРИ БОЖОЇ В ІННІСФРІ, АЛТА.

Положена на полуд. сх. квор. Т. 52, С. 34, Р. 11, почта Іннісфрі, Алта. Місцевість так звана "коло Глусів." Площа горбовата, очищена від ліса, 2 акри землі. Від міста Іннісфрі 10½ милі, від залізниці 10½ милі. Дороги доступні для вірних. Церква з боку оселі.

Церква заінкорпорована 1911 р. Заінкорпорував Петро Глусь і Данило Кізлик.

Дійсних членів, що сповняють свої християнські обовязки, є 25. Дітий 125. Школи є слідуючі: Бучач і друга школа Лешнів.

При церкві є жіноче товариство, членів 12.

Всіх основників було 91. Через довгі роки правилися богослуження в хаті Гриця Глуся. Він був дуже ревний і найбільше старався о будову нової церкви. Також Петро Глусь много причинився до будови нової церкви. Час основання церкви був 1911 р. Будував Янішевський. Коштувала $3,000. Ця церква вже дуже стара. Знадвору виглядає в формі хреста, на верху має три бані. Церква деревляна, в середині викінчена, вибита. Помальована 1912 р. знадвору і з середини. Престіл є один, річи церковні є всі.

Ця церква була зразу під покровом св. Николая, а відтак святковано празник на Різдво Матери Божої. Священики, що обслугували цю паро-

хію, були слідуючі оо. Василіяни: о. Н. Крижановський, о. В. Ладика, о. Й. Тимочко, о. М. Гура, о. П. Боднар, о. С. Дякович, о. П. Гевко, о. Д. Попович, о. Ричкун, о. С. Шевчук, о. Т. Добко, о. В. Бараник, о. В. Каменецький, о. М. Вінцентайло, а від року 1938 о. Маркіян Пасічник.

За о. Н. Крижановського побудовано церкву 1911 р. і їх з найбільшою пошаною згадують.

Візитація церкви була 19. 6. 1932 року. Візитували Їх Ексцеленція Кир В. Ладика. Церкву посвятив о. Н. Крижановський ЧСВВ 1911 року.

Є дзвіниця і один дзвін.

Цвинтарів є три. Один від церкви 500 кроків і цей заінкорпорований. Доступ до нього дуже вигідний, бо при дорозі має один акер землі, огороджений, в порядку, посвятив о. Н. Крижановський ЧСВВ 1910 року.

ЦЕРКВА ВОЗДВИЖЕННЯ ЧЕСНОГО ХРЕСТА В ІННІСФРІ, АЛТА.

Положена на північ. схід квод. С 6 Т 52, Р. 10. Почта Іннісфрі, Алта. Площа горбовата, очищена з ліса, має 4 акри. Від залізниці і міста 8 і пів милі. Дороги доступні. Церква посередині оселі.

Церква заінкорпорована. Заінкорпорував В. Глушак 1911 року.

Членів, що сповняють свої християнські обовязки, є 38. Дітий 37. Мирославна школа. В школі вчать українські учителі.

Всіх основників було 44. В. Глушак був дуже ревний. Для слави Божої відданий був тілом і ду-

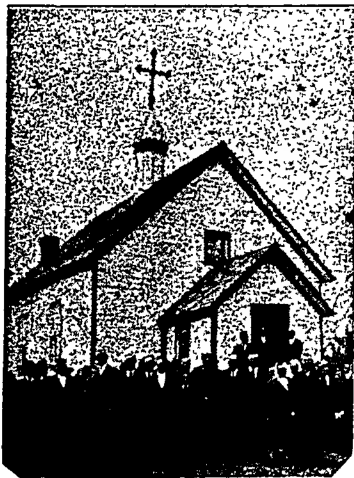

Церква Воздв. Ч. Хреста в Іннісфрі, Алта

шею. Він перший піддав гадку про будову церкви. Найбільше до основання парохії причинилися ось ці особи: В. Глушак, І. Вербицький, Т. Мельник, І. Юхим, Н. Савчук, М. Ланюк, Д. Вой, С. Мотика, М. Гавірко, С. Гайдук, А. Гаврилюк, Я. Саік, М. Пилип, А. Скіш і Н. Кіц.

Час основання 1910 р. Будували всі основники, а головним майстром був Василь Глушак. Всі працювали при будові і майстер безплатно. Будова коштувала $400. Церква вже виглядає стара. Знадвору виглядає бідно. Має одну баню. Церква деревляна. Є один престіл. Річи церковні майже є всі.

Священики, що обслугували цю парохію, є слідуючі: о. Н. Крижановський, о. С. Дидик, о. Й. Тимочко, о. П. Боднар, о. С. Дякович, о. І. Ричкун, о. С. Шевчук, о. М. Сіянчук, о. М. Вінцентайло, о. В. Бараник, о. В. Ладика, о. П. Гевко, і о. М. Пасічник. Візитація церкви була 1914 р., яку перевів Преосв. Н. Будка. Другу візитацію мали Їх Ексцеленція Кир В. Ладика 19 червня, 1939 року. Церкву посвятив о. Н. Крижановський 1911 року.

Є мала дзвіниця і один дзвін.

Цвинтар заінкорпорований й находиться при церкві. Доступ вигідний, обнимає два акри. Цвинтар посвятив о. Н. Крижановський ЧСВВ 1911 року.

ЦЕРКВА СВ. ПОКРОВИ В КРАКОВІ, АЛТА.

Околиця Краків лежить 60 миль на схід від Едмонтону а 15 миль на північ від Мондеру. До найближчого містечка, Восток, є 7 миль, а до другого, Ендрю, 11 миль. Перші поселенці заїхали в

Церква Покрови М. Божої в Кракові, Алта.

цю околицю ще 1898 року. 35 родин було з Брідського повіту, а дві родині з Чортківського. Початки були тяжкі. Декотрі привезли 20 долярів, а декотрі менше. Найперше треба було будувати буду, щоб можна було сховатися від дощу і студени, а щойно тоді пустилися шукати наділів. Коли забрали землю, то родину лишали в ліпянках, а самі йшли шукати роботи. Додому вертали звичайно в осени.

З початку не доїзджав жаден священик. Люди самі сходилися, відспівали Утреню, а відтак сумували за Рідним Краєм і за церквою. Найбільшою розрадою була надія, що ще дочекаються своєї церкви й свого священика.

Коло 1904 року заїхав до цієї околиці серафимський протоєрей Макарій. Він загостив до одного, трохи заможнішого фармера, Дамяна Вітюка й викропив його, бо той знав трохи читати по церковному. Василь Улян став дяком. Вони думали, що таким способом потягнуть за собою людий. Але люди відвернулися від них.

1913 р. Никола Стельмах, Казимир Ламаш, Мирон Королюк, Гаврило Прокопчук, Ксенька Ла-

щук, Ілія Якимишин і Полько-Віцинтович зійшлися на збори й рішили купити чотири акри на цвинтар, що лежить на пів.зах. куті С. 24, Т. 55, Р. 17. Заінкорпоровано 1917 року. Здається, що в тім самім році посвячено цвинтар. Майже рівночасно, коли повстала парафія Краків, в околиці Заваля, дві милі на північ від цвинтаря, богато людий, збаламучені Кудриком, попереходили на кудриківщину. Цю околицю замешкували люди зо снятинського повіту.

Коли заінкорпорували цвинтар, зачали думати, якби звести якусь церковцю. За Божою поміччю це пішло легко. Чотири милі на захід від цвинтаря кількох людий побудували читальню. Але ізза агітації ця читальня не могла встоятися. Тому в порозумінні з вище згаданими парафіянами згодилися перетягнути цей будинок на цвинтар і поробити відповідні зміни, щоб міг служити за церкву. Будинок був 24 х 18 стіп і коштував $600. Відтепер зачали доїзджати на цю кольонію священики. Найдовше доїздив о. Н. Крижановський, відтак о. В. Ладика, о. Ю. Жидан, о. С. Дидик, о. Н. Саварин, о. А. Химій,— всі Чина св. Василія Вел. 1922 року будинок побільшено, на середині дали малу баню і помалювали. Знадвору малював Петро Липинський з Едмонтону, а з середини П. Матіяш. Церква невеличка, але досить гарна. В церкві є всі річи. Цвинтар гарно упорядкований. Дзвін є.

пр о. Л. Джиголик, ЧСВВ.

Дійсних членів, що сповняють свої обовязки, є 23. Богослуження відбувається раз в місяць. Року 1933 зачав доїздити на цю околицю о. Н. Саварин. Його мила вдача і прихильність були причиною, що зараз через дорогу куплено два акри землі й побудовано Парафіяльний Дім імени о. Маркіяна Шашкевича.

В новім Домі зачався зараз великий рух. Зачали вчити хору й давати концерти та представлення. Першим дириґентом був Іван Стадник. Він також дякував, а літом через два місяці провадив Рідну Школу. По скінченні школи були іспити, на котрих були всі родичі та о. Н. Саварин. 1935 року обняв ту посаду Петро Петрушинський. Він вивчив одного дяка, Петра Шліхту, що тепер дякує не тільки у своїй церкві, але також в сусідській. Тепер катехизацію й Рідну школу провадять в Народнім Домі Сестри або оо. Василіяни з Мондеру.

Року 1938 за старанням о. Н. Саварина й о. А. Груха засновано при Парафіяльнім Домі Брацтво Українців Католиків. На Зелені Свята 1938 року відбувся окружний з'їзд БУК-а під голим небом, бо тиждень перед з'їздом хтось підпалив Народний Дім. Два місяці пізніше члени вибудували вже другий Нар. Дім на тій самій площі. Новий будинок є 60 х 30 стіп. Через половину є пивниця— приміщення на кухню й столи. Знадвору є стокко; в середині ще невикінчений.

Півтора милі на полудне, а півтора на захід є школа, до котрої ходить найбільша частина парафіяльних дітий. Від довшого часу в школі вчить Д. Прокопюк, щирий й свідомий українець, що поза школою бере живу участь в народній праці. Протягом 1939 року він мав в Нар. Домі 3 відчити, дав два представлення й шевченківський концерт зо старшою молоддю.

Старші піоніри вже тепер не мішаються до роботи, бо вже не можуть. Тішаться, як їхні діти далі провадять зачате ними діло. М. Королюк, К. Трохимчук і С. Харчук вже померли.

Сталим парохом є о. А. Химій ЧСВВ, також не менше люблений від о. Н. Саварина ЧСВВ. Богато бере участи в народній роботі.

В околиці є ще інші школи, до котрих ходять діти одної-другої родини. Чотири милі на північ є школа Заваля, де з півночі переважають буковинці. Три милі на схід є школа Молодія. Тут в околиці мешкає богато румунів.

———

МІСІЙНА СТАНИЦЯ В ЛЕЙК ЕЛАЙЗ, АЛТА.

Ця околиця стоїть 8 миль на пів. схід від Мирнам. Наші люди почали заселювати її від 1912 року. Перша родина була Николая Марковського, що прибула з Русова, Снятинського повіту.

1917 року 18 червня в домі згаданої родини відбулося перше богослуження, що його відправив о. В. Ладика ЧСВВ. Від цього часу священики вже частіше з'їзджали на цю околицю. Пізніше ця кольонія пристала до сусідної поблизької парафії Лейк Белвю.

Лейк Белвю орґанізувався в той сам час, що Лейк Елайза. Тут засновано цвинтар і побудовано церкву з бервен. Однак в церкві не було богослуження ані разу, бо не була настільки викінчена. В 1920 році заїздив сюди всеч. о. К. Роздольський, але богослуження відбувалося в домі І. Бережанського.

В році 1918 прибуло сюди кілька родин з Дромгеллер. Вони були пересяклі комуністичним духом і відразу зачали пропаґувати це на новій кольонії. Це їм дуже вдавалося серед несвідомого народу з огляду на фармерські злидні. Зразу зачали кричати: Організуймося! Тримаймося! Домагаймося! А дістанемо, що схочемо! Нарід пішов за солодкими кличами. Перша річ, продали церкву, що не була добре заінкорпорована, фармерови на стайню, а гроші взяли на Народний Дім. А потім Народний Дім перевели на ТУРФДім. З священиками обходилися дуже грубо. Одначе в родинах віра цілком не завмерла.

———

МІСІЙНА СТАНИЦЯ В ЛЕЙК БЕЛВЮ, АЛТА.

1935 року о. А. Винник ЧСВВ зачав заїзджати до Лейк Белвю, до хати І. Бережанського. Часом до Томи Палія або В. Гіля. Нарід почав горнутися до релігійного життя. 1938 року п. Бережанський подарував на церкву 2 акри землі. В році 1940 ходили на катехизацію 54 дітий.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ СВ. ІВАНА БОГОСЛОВА В ЛЕЙК ДЖЕНІВА, АЛТА.

Кольонія ця лежить десять миль на північ від містечка Менвиллу. Всі родини, що замешкують околицю Лейк Дженіви це переважно галичани, як Н. Нацюк, К. Дзюбатий, В. Стойко, П. Шалаган, Й. Кароль, Г. Корило, Б. Ясінський, І. Симинюк, В. Пилип, С. Гринів, А. Стратій, Т. Стороженко, Н. Ґураш, С. Заборовський, С. і П. Поляківські, І. Пилип і М. Ґулінівські та другі. Всіх родин є тут коло 30.

Перше богослуження в цій околиці відправив о. А. Винник, у школі "Блумінґтон" 1937 року.

1940 року закуплено землю, що обіймає три акри, на цвинтар та під будову церкви

Тепер робляться приготування до будови нової церкви.

ЦЕРКВА СВ. ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ В ЛЕМОНТІ, АЛТА.

У цім містечку мешкає около 9 українських родин. Церкви ще тут нема, але вже робляться старання, щоб її збудувати. Українці з цего містечка звичайно йдуть на богослуження до поблизьких кольоній, як Чипмену, Стару або на Скаро.

В 1937 році о. М. Сіянчук, ЧСВВ мав богослуження в хаті Й. Летавського. Опісля о. М. Когут ЧСВВ. також кілька разів мав богослуження в хаті Пилипа Павлюка.

1940 року на саме Різдво була відправа з Всеночним і Службою Божою в домі П. Павлюка. По Службі Божій о. М. Когут мав збори в справі заложення нової парохії у цім містечку. Вибрано заряд, в склад якого ввійшли о. Парох, як голова, пан Василь Озібко місто-голова, П. Павлюк, як писар і Дмитро Горпинюк, як скарбник. По ріжних дискусіях рішено чимскорше старатися купити в місті площу під будову церкви. Вже по кількох тижнях куплено три акри землі, що межують зо школою. За землю заплачено $100. Однак ізза ріжних перешкод трансфер цеї землі дістали доперва 16 червня 1941 року.

Перший празник відбувся 7-го липня, 1940 р. Торжественну Службу Божу, при великім числі народу, що прибув з дооколичних парохій, відправив о. М. Когут ЧСВВ., в містовій галі. По богослуженні відбувся гарний пікнік коло купленої площі, недалеко школи.

Від листопада 1941 року обслугує цю парохію о. Хр. Кондратюк ЧСВВ.

1941 р. в липні, парохіяни з Лемонту закупили школу на церкву за $150. Перетягнули її на триакрову площу в місті. Перетягнення коштувало $195, а підмурівка камінням $130.

Будинок довгий 32 x 22 стіп. Крім цего є ганок 10 x 8 стіп.

Готівку на закупно церкви призбирали колядою, членською вкладкою та іншими підприемствами.

Більші жертви зложили слідуючі члени: С. Шупевич $50; Д. Горпинюк $35; В. Дайчук $25; В. Озібко $25; М. Шевчук $25. А інші члени причинилися також своїми жертвами або роботою.

Найбільше причинилися в організуванню парохії крім вище згаданих ще П. Павлюк, М. Карпа, М. Шевчук.

ЦЕРКВА РОЖДЕСТВА МАТЕРИ БОЖОЇ В ЛІШОР, АЛТА.

Церква збудована на полуд. схід. квор. С. 12, Т. 58, Р. 20, на захід від 4-го меридіяна. Пошта Лішор, Алта. Площа церковна є рівна і очищена, має чотири акри. Від залізниці і міста Воскатено, Алта. 9 миль віддалена, від Лемонту 21 миль Дороги є доступні і церква досить в осередку

Церква заінкорпорована на епископський чартер в 1926 році за урядовання П. Сенишина, Д. Котиляка і П. Деревянки.

Членів є 18. У школах вчать наші учительки.

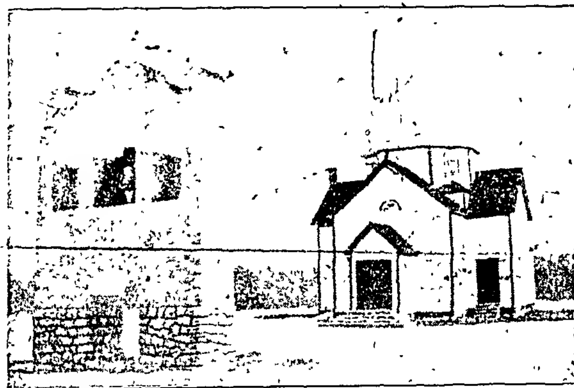

Церква Різдва М. Б. і дзвіниця в Лішор, Алта.

Шкільної дітвори в школах буде около 80.

Брацтва у парафії є. Брацтво Українців Католиків—має 30 членів разом зо старшою молоддю. Марійська Дружина старших хлопців і дівчат, так само має около 30 осіб

Першими основниками були покійні С. Сенишин, що подарував 4 акри землі під будову церкви, І. Галас, П. і О. Сенишин, А. Турко, Т. Попик і П. Деревлянка, Д. Котиляк і П. Мальований, П. Козяк і інші. Всі ті з іншими годилися разом і помагали собі взаімно без жадних роздорів і сварок. Всі вони тепер добрі і щирі парохіяни.

Парафія була заснована ще 1914 року але ізза недостатку гроша, до будови зараз не прийшло. З початку отці Василіяни правили набоженства у хаті І. Галаса. В тім часі однак старалися про матеріял. Року 1916 впр. о. Н. Крижановський посвятив цвинтар і площу церковну, а 1918 взялися до будови церкви. Вкоротці, бо вже на 21-го вересня, на Різдво Преч. Діви Марії, в день Храму відправлено Службу Божу. Але цілком викінчена з середини і з надвору була аж 1928. Коштувало

Хор в Лішор. Алта.. з нагоди Арх. Візитації 12 червня 1932. В середині Їх Преосвященство і оо. ЧСВВ.: П. Гевко, Ю. Жидан, Н. Горечко.

те все около $4,000. Вона ще досить нова виглядає, збудована у формі хреста з дерева, має одну велику баню на середині. Малював її Петро Липинський. Має три гарні престоли, лавки для старших по двох боках. Всі церковні річи є, які майже самі парохіяни офірували.

Від самого початку до тепер обслугували церкву оо. Василіяни. Першим священиком був впр о. Н. Крижановський, а відтак о. В Ладика, опісля о. С. Дидик, о. Н. Горечко, о. Т. Добко, о. М. Сіянчук, о. П. Гевко, о. Т. Палинкаш, о. Н. Когут. Всі вони богато причинилися для церкви. У нашій парохії від кількох літ дякує п. Теодор Попик безплатно. Слід згадати, що тепер є кілька молодих дяків, що вчилися в Мондері через дві зимі і заповідають гарну будучність. Перша візитація церкви була ще 24-го мая 1925 за Преосв. Н. Будки. Другий раз відвідини і посвячення церкви було за Преосв. Василия Ладики в неділю по Вознесенню 1932 р. Дзвіниця камяна недалеко церкви має один дзвін.

Цвинтар заінкорпорований так як церква, від церкви около 50 кроків. Доступ вигідний і в порядку. Посвятили його впр о. Н Крижановський 1916 року. Ті самі основники придбали, що й церкву.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ У ЛЬОЙДМІНСТЕР, АЛТА.

Українських родин у місті Льойдмінстер буде коло 5, а на провінції є коло 6 родин. Відправи богослужень відбуваються тут у місцевому костелі чотири рази на рік.

Зачав тут доїздити о. А. Винник, ЧСВВ., а тепер доїздить сюди о. М. Пасічник ЧСВВ.

ЦЕРКВА УСПЕННЯ ПРЕСВ. БОГОРОДИЦІ У МИРНАМ, АЛТА.

Церква побудована на північно захід. квод. С. 1, Т. 54, Р. 9 Є 4 акри землі. Площа висока, дорога для вірних доступна. Церква стоїть майже посередині околиці, а до найближчого містечка Мирнам около півтора милі. Тепер виглядає, що булоби вигіднійше, щоб церква була в місті, однак тоді, як церкву будували, містечка Мирнам ще не було.

В теперішних часах є около 35 дійсних членів, що сповняють свої обовязки. До рідної школи цього року учащали около 108 дітий. По всіх школах в околиці маємо українських учителів.

З нагоди посвячення дзвіниці в Лішор, Алта., 21 вересня 1939. Члени парохії і гості.

При церкві є засноване свічкове братцво мужчин і жінок, що старається про окрасу церкви, всіх членів є 40.

Також є засноване Апостольство Молитви. Всіх членів тепер около 100. При церкві є також товариство молоді, що часто дає концерти і провадить хоральний спів не тільки у своїй парохії, але часто виступає своїм хором по других парохіях.

При заснованні церкви вписалося 126 родин. Многі з тих піонірів вже повмирали.

Церква почалась будувати в 1917 році, а в 1919 році вже була викінчена. Будував її Ярема Янішевський у виді хреста, з одною великою банею і двома малими на середині. Дім сам мав коштувати $7,000. Дім дереляний. 1926 року П. Липинський з Едмонтону помалював церкву знадвору і з середини. Малювання коштувало поверх $1,500. В церкві є три престоли, дві великі статуї Матері Божої і Серця Христового, також гарні образи на стінах, сам кивот коштує $300. В церкві є всі конечні річи. Коло церкви є дзвіниця і дзвін.

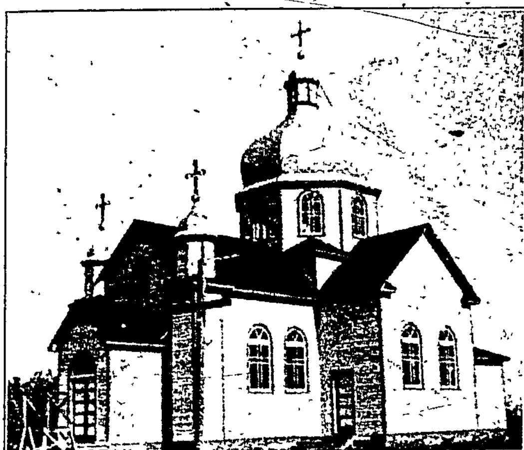

Церква Успення Матери Божої в Мирнам, Алта.

Першим місіонарем, що заїхав на цю околицю, був отець Іван Тимочко ЧСВВ. Перше богослуження правилося у Федя Плішки (2-го марта 1909 р.) Відтак 1910 року почали доїзджати покійний о. Н. Крижановський ЧСВВ. В 1911 році місійний дім перенісся до Федя Хміляра, де було більше місця. Нераз, як оповідають старші люди, нарід сходився на богослуження ще з вечера; щоби рано можна було приступити до св. сповіди. В пізніших літах доїзджали о. М. Гура, о. В. Ладика, о. Кс. Роздольський, о. Й. Тимочко, о П. Боднар, о. С. Дякович, о Ю. Жидан, о Д. Попович, о. В. Каменецький, о. Т. Добко, о. Й. Сеньків і о. А. Винник.

Найбільший спомин по собі лишили о. Н. Крижановський, вони були цілий час в цих околицях, часто заступали отців парохів. Вони були цілим організатором цих околиць. Нераз вони давали перестороги і поради в часах наїздів сектантських проповідників. На Мирнам були дві архієрейські візитації: Преосвященний Н. Бука відвідав в 1919 році, а Преосвященний Василій Ладика в 1935 р.

Мирнамська церква мала також 3 місії. 1928 р. давав о. А. Филипів, 1933 о. С. Дякович і 1935 о. А. Трух ЧСВВ. Богослуження мають раз на місяць. Священик доїзджає з Мондеру. Цвинтар находиться на церковній площі. В Мирнамській околиці є більше цвинтарів. З тих лише цвинтар св. Івана Хрестителя (коло Плішки) посвячений, а мали його посвятити о. І. Тимочко ЧСВВ 1909 року. В містечку Мирнамі є Український Народний Дім, що много помагає церковним справам. Там відбуваються всякі сходини старших і молоді.

Світські апостоли з Мирнаму

Хоч в парохії Мирнам майже всі родини, що тримаються св. віри, є щирі й дбайливі родини, то все таки є декотрі родини, що годиться про них сказати дещо, хоч коротко на сторінках цеї літописи. Одною з цих родин є родина Теодора й Єви Лесик.

Від самих початків парохії аж по теперішний час, дім Лесиків був і є отворений на всяку парохіяльну, чи місійну обслугу. Не було здається священика, що доїзджавби в околицю Мирнам і не зазнав там щирого прийняття. Чи Лесики сподівалися приїзду священика чи ні, чи це був день чи північ, чи це було в літі, чи в зимі, всегда, як тільки почув Лесик, що є священик, сейчас виходив йому назустріч, та з щирим привітом впроваджував гостинно в свій родинний дім. Нераз священик від зимна зубів не міг стиснути, а тут він розігрівся. Нераз голоден був, а тут все було щось готове перекусити. Нераз в тім домі місіонар перебув і кілька днів приготовляючись до дальшої подорожі. Жадному священикові не відмовив услуги, як треба було його перевезти на другу кольонію, чи до залізниці. Нераз в тяжкім матеріяльним положенні парохії, то й цілий рік і довше перетримував священика, а за услугу не взяв ані пів сотика, а коли заряд хотів хоч трохи винагородити, то він сказав: "Нехай той дар іде на церковні потреби." Та й при церкві все Лесики, як не одно то друге є на услузі, чи то в крилосі, чи в захристії; коли треба помочи церковним братям чи сестрицями при робленні порядків в домі Божім. Коли тільки є якась збірка в церкві чи на якусь добру ціль, то все Лесики дають щедро свої датки та й других заохочують до жертвенности. Неодного чоловіка Лесик стримав від відступства від віри й неодин йому нині вдячний за це. Відступив хіба той, що був впертий, злобного лихого серця.

Від молодих літ любувалися Лесики в читанні добрих книжок та часописей. І тепер хоч обоє постарілися, однак майже всі наші канадійсько-українські католицькі ґазети в них знаходяться.

Коби то у кожній нашій українській місцевості в Канаді знаходились цего рода родини, то не було би страху, що віра буде впадати в серцях людий, бо самі світські люди її підтрималиб.

ЦЕРКВА СВ. СПАСА НА МОСКАЛИКАХ, АЛТА.

Люди звичайно кажуть "церква на Москалику," або "на Москаликах." Назва взялась звідси, що на тому місці, де тепер стоїть церква, мешкав передтим Григорій Москалик. Він родився в селі Волчківці, пов. Снятин. До Канади приїхав 1899 року. Тепер мешкає на Мирнам, Алта.

Місце: Сім миль на півн. схід від Мондеру, С. 36, Т. 53, Р. 16 захід. 4 мерідіян.

Церковного поля є 40 акрів. Площа напів горбовата, очищена, крім маленького ліска. Дороги

до церкви доступні. Церква стоїть менше більше посередині оселі. Землю дав уряд.

Членство: Дійсних членів, що сповняють свої християнські обовязки є 35, а інших членів буде ще з 25, разом 60. Дітий є около 100. В межах пароxiї є біля 1,000 осіб З того католиків є до 200, а прочі свистуни, збольшевичені люди, що нічого не тримаються.

Церква Преображення Г Н.І.Х в Москаликах, Алта

.В парохії є 4 державні школи: Броди, Станислав, Січ і Коломия.

Придорожна каплиця коло Петра Сірацького в околиці Мондеру, Алта.

При церкві є тільки Жіноче Товариство, що має 25 членкинь.

Основниками парохії є отсі особи: Іван Зварич з Тулови, пов. Снятин. До Канади приїхав 1900 року. Жив і помер греко-католиком і тепер спочиває на місцевім цвинтарі біля церкви св. Спаса на Москалику. А. Заозірний з Білівців, пов. Броди. Приїхав до Канади 1900 року. Помер католиком. Хміляр з Білівців, пов. Броди. Приїхав до Канади 1899 року. Петро Сірацький з Білівців, пов. Броди. Приїхав до Канади 1900 р.

Вельми заслужений чоловік, дуже добрий католик і жертволюбивий для церкви. Много клопотався при будові церкви, є її довголітним урядником і великим помічником у праці священика. Справив 1500 фунтовий дзвін, що коштував $950, якого посвячення відбулось 18. 6. 1939 року і поставив на своїй фармі камінну каплицю на память прибуття української іміґрації до Канади. Його ціла родина є добрими католиками. Олекса Лесюк з повіту Броди. Приїхав до Канади 1899 року. Семен Ґулевич і Йосиф Тимчишин.

В цю сторону перший українець, що приїхав з Галичини, був Йосиф Тимчишин. Приїхав до Канади 1899 р. з Білівців, пов. Броди. Відтак прибували в цю околицю щораз то нові поселенці, що походили з повітів брідського й снятинського. Щодо релігії, то всі були одної віри: греко-католики, зо дві-три родині римо-католики. В початках наших священиків не було. Духовну послугу давав людям французький священик, а опісля польський о. Ольшевський. Перший греко-католицький священик, що приїхав правити богослуження в околицю Москалика був о. Іван Заклинський, що перебував на Стар і звідси їздив по кольоніях. Першу Службу Божу відправив о. Заклинський в хаті Івана Зварича, а опісля звичайно правив у І. Зварича, Петра Сірацького, Олекси Лесюка, бо в них були просторі хати. Там люди сповідались, вінчались і хрестили діти. Свойого цвинтару не мали й ховали аж до Гіллярд,коло Сенюка. По о. Заклинському духовну обслугу переняли оо. Василіяни. Першим був о. Плятонід Філяс. Він узяв наділ на Бівер Лейку й звідтам обслугував людий через три роки. Парохіяни возили отця биками й кіньми, а часом отець мусів йти далеку дорогу пішки. Бідували з людьми.

Петро Сірацький

Найбільше давався відчувати брак Божого Дому. Відправа по хатах мала свої великі невигоди. Ось і тому рішили вибудувати малу каплицю. Передше згадані основники зібрались у хаті Петра

Сірацького на нараду. Членів, що з початку хотіли церкви, було 80. Тоді всі хотіли будови Не хотів тільки один зі Старого Краю, що був з роду поляк. Приїхав відразу схизматиком. По нараді пішла робота. Звозили осикові кругляки й вибудували каплицю 36 х 20 стіп в 1904 році, за пок о Філяса. Будівничим був Йосиф Тимчишин, помагали П Сірацький, Олекса Лесюк. В цій каплиці відбувалось богослуження довгими роками Каплиця згоріла мабуть з вини робітників, що будували нову церкву в 1924 році. В пожарі перегорiли й два дзвони.

В 1903 році появився в Канаді Серафим, що представляв себе православним митрополитом Хто вмів читати друковане, цего за 50 або й 25 долярів поставляв у попи. Люди говорили: висвістав або викропив попа. Таких викропленців було богато по різних околицях. З околиці Москалика "висвятив' він на попа також якогось одного Його опісля забив, не знати хто, в Гудів, Саск. Тіло перевезли без ноги й поховали на Москалику, на серафимському цвинтарі. Люди горнулись зразу до серафимщини дуже, бо думали, що це та сама віра й церква, що в Старому Краю Однак пізніше люди пізнали, що воно не так і стали її покидати. Серафимці викроплені пішли потім на службу пресвитеріян і ширили між українським народом роздор. Чимало в їх роботі помагав часопис "Ранок," що його розкидали між людий за гроші і задармо. Якийсь час протестантські висланчики правили так, як греко-католики, а відтак почали викидати образи, кадило ітд й призвичаювати людий до протестантизму. Коли це люди побачили, то богато вернуло до греко-католицької Церкви за о. А. ФилиповогоЧСВВ, а інші пішли за намовою пресвитеріян і пристали на свистунівщину. Вони перше правили по хатах, а в 1926 році побудували свою деревляну церкву на фармі Михайла Чернявського Будова церкви коштувала до 7 тисяч. Доїзджає до них свистунський духовник з Вегревил. Там коло церкви мають відступники свій цвинтар. Нарід живе розділений і годі його обеднати При супружах трапляються випадки, що католики пристають на свистунівство, а свистуни пристають на католицтво Дуже тяжко направити неважні шлюби Тут подаемо дещо з оповідань Григорія Москалика.

Разом з Гр. Москаликом приїхав до Канади 1899 р. ще його краян. Син цього краяна став серафимським попом. Серафим висвятив його за $50. Він правив у свого батька хаті Службу Божу з газети, а батько проповідав зі стільця Як нарід з цего сміявся, то старий дуже злостився.

Гр. Москалик мав много спорів за релігію зі своїм краяном. Нераз по цілих ночах сперечалися, бо цей краян хотів його дуже перетягнути на нову віру. Та Москалик йому не давався. Найбільше цього краяна боліло це, що Москалик знав його з Старого Краю і це йому витикав Цей краян був з роду поляк і був у Старім Краю фінансом. Раз у коршмі так дістав по голові, що ціле життя потім носив знак. Ще в краю став москвофілом і викрикував на Греко-Католицьку Церкву. Він зі своїм сином попом найбільше збунтували людей у парохії. За о. Філяса москвофіли не хотіли ще вертати до Католицької Церкви, а пізніще вже вертали за о. Филипова, коли протестанти Бачинський, Бодруг ітд. стали викидати з церкви ризи, свічки, образи, кадило ітд. Від віри найбільше відступили свистунці, бо з їх околиць походив цей збаламучений краян.

Теперішня церква св. Спаса збудована 1924 р. з дерева на цементовій підмурівці. Церква має 60 х 46 стіп. Будована навхрест з одною великою банею по середині її з двома маленькими на передніх вежах. Головним будівничим був англієць Ч Гордон, власник будівельного складу у Вегревил Коштує $8,800 долярів. Було рішено, що кожний член має дати від фарми $40. Люди давали гроші радо, а дехто давав і понадто. Найбільше жертвував Іван Малярський з Волчковець, бо дав понад сто долярів. Перший раз відправу в новій церкві в свято Преображення Господнього мав о. *Н Крижановський ЧСВВ* Посвятив її Преосв. Никита Будка в 1926 році Преосв. Ладика мав канонічне посвящення церкви в 1929 р

Церкву помалював з середини й зовні М. Лисаковський 1935 р. *Деревляну дзвіницю вибудовано 1938 р* Є два великі дзвони. Один "Петро" 1,500 фунтовий, що коштував $950, купив П. Сірацький, а другий купили Іван і Франка Морозюк за $575 Оба дзвони спроваджено з Америки. Посвятив їх о Марко Романович ЧСВВ в 1939 р.

30 7 1939 року куплено за $91 гарну Хрестну Дорогу, що її канонічно заложив о М Романович ЧСВВ.

Церква в середині має три престоли й всі річи потрібні до відправи Має також лавки й малу бібліотеку. Парохію обслугують оо. Василияни з Мондеру Відправу мають раз у місяць Дякує брат з Мондеру.

Храмовий празник в парохії є на Преображення Господне В парохії довше душпастирювали о П. Филяс, о А Филипів, о Н Крижановський. Від 1933 року аж досі парохію обслугує о. М. Романович ЧСВВ Найбільше згадують о Филяса, бо він був першим священиком, найбільше бідив, стримав людий від схизми й дав початок до організації парохії

На вакаціях Сестри ведуть коло церкви катехизацію й Рідну Школу

Цвинтар заінкорпорований так як і церква. Лежить зараз коло церкви Є обсаджений, огороджений й тримається в порядку. Посвятили його о Філяс у 1903 році

З парохії вийшло двох священиків-василіян о. Діонізій і Лаврентій Джиголики й кількох учителів

ЦЕРКВА ВСІХ СВЯТИХ У МОРКЕМБ, АЛТА.

Площа рівна, очищена. Землі один акр. Від залізниці около 3 бльоки. Дороги доступні. Церква побудована з боку оселі.

Дійсних членів є 14 Дітий католиків є 57. При церкві є Жіноче Брацтво. Всіх членів 14.

Основники: П Хміляр, С. Миськів, Л. Ковальчук, Ф Хміляр, Д Никифорук, С. Демків, І Демків, І Хміляр, Ф Людвик, Н. Гринів, С Сацьків, Н. Сацьків, І Якимець, І Кривяк, І. Трач, М. Ковальчук

Всіх основників було 17. Всі жиють

о. А. Винник ЧСВВ мав першу відправу 21 листопада 1935 року в хаті Івана Демкового. Сейчас по відправі скликав отець Винник всіх на мітінг до склепу Івана Демкового. Представив конечність

церкви і сейчас вписалося 20 членів і вибрано заряд, в склад якого увійшли ось ці особи: Филип Хміляр, предсідатель; Іван Бігус і Стефан Миськів, касієр, і секретар, на цім уряді позістав донині. По цім члени зложили гроші на закупно землі. Опісля відограли кілька представлень, а прихід весь віддали на будову церкви. В часі Різдвяних Свят пішли колядувати і ці гроші також віддали на будову. Року 1936 в осени розпочали будову. При будові всі дуже радо помагали, тому в жовтні церковця була вже майже на окінченні, але якась злобна рука підпалила церковцю 26 жовтня 1936 року. Відтак Павло Хміляр, 67 літний старець рішився піти на колекту, щоби зібрали хоч троха гроша й знова братися до будови церкви. Першого листопада 1936 року вибрався на колекту. В 40 днях зробив старець около 700 миль пішки. Приніс $225. З цеї суми дали $75 ще за матеріял, що згорів. Страта була $300. А за решту гроша почали знова будову нової церковці. Ніхто не перешкаджав в будові. Працювали безплатно.

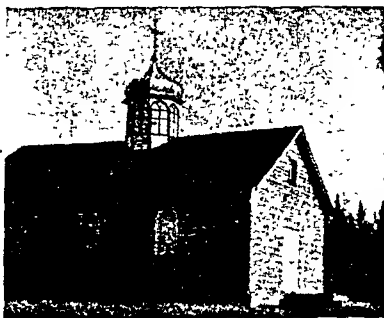

Церква св. Духа в Морнемб. Алта.

Будував М. Кавич і О. Гавірко. Будова коштувала $700. Церкву побудовано, але без бані.

В році 1939 о. М. Пасічник ЧСВВ піддав гадку, щоби добудувати баню і так зробили.

Церква мурована. Викінчена, а в середині вибити дошками. Престіл є один. Церковні річи є вже майже всі. Церква знадвору виглядає як галя.

Від 1935 року обслугував о. А. Винник ЧСВВ. Нині обслугує о. М. Пасічник ЧСВВ. За старанням о. А. Винника ЧСВВ побудовано церкву року 1936. А за старанням о. М Пасічника ЧСВВ побудовано баню 1939 року. Крім цього тепер закуплено матеріял і прибудували дві захристії 1940 року.

О. А. Винника ЧСВВ згадують люди з глибокою пошаною.

Церкву посвятив о. А. Винник ЧСВВ в асисті о. С. Шевчука ЧСВВ на празник Всіх Святих 1937 р.

До будови церкви найбільше причинилися ось ці одиниці: П. Хміляр, С. Миськів, Д. Ковальчук і ці три одиниці тепер також найбільше працюють. Їх поміч фінансова все є щедра й перша.

ЦЕРКВА ВОЗНЕСЕННЯ Г.Н.І.Х. В НОВІМ КИЇВІ, АЛТА.

Квортер півн. зах. С. 22, Т. 53, Р. 13, почта Новий Київ, Алта. Площа горбовата, очищена, землі є 10 акрів. Від залізниці 10 миль на полудне до Сієнарської і 10 миль на північ до Сіпіярської, до міста Левой, 10 миль і до міста Ту Гилс. Дороги доступні й дуже добрі. Церква посередині оселі.

Церква заінкорпорована на Епископський Чартер 1918 року за епископа Їх Ексц. Н. Будки. Заінкорпорував церкву Тимко Яремко, С. Бусько і С. Цвігун року 1918.

Членів дійсних, що сповняють свої християнські обовязки є 30 з родинами. Школи є ось такі: (1) Крайна Школа: дітий 45. Учителює Іван Чер-

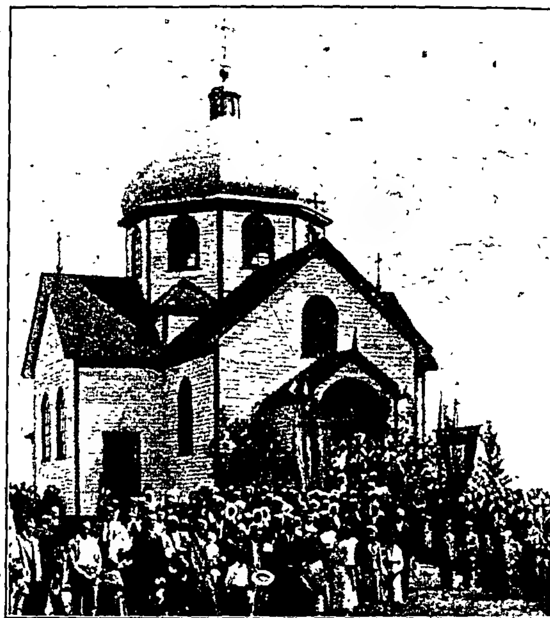

Церква Вознесення Г.Н.І.Х. в Новім Київі, Алта. Архиєрейська Візитація в р. 1932.

нецький і його жена Марія. (2) Новий Київ Школа: Тут учителює панна Марія Щур, дуже добра учителька. Дітий до школи учащає 35. Всі діти греко-католики. (3) Воля Школа: дітий 35. Учителює Павлко Самоїл. Діти не всі католики. (4) Школа Запороже: дітий є 35. Учителює панна Філька Солдан.

При церкві є Братство Українців Католиків Канади. Членів 47.

Імена основників церкви:

Н. Якимець, С. Бусько, В. Стеблик, С. Цвігун, В. Фидина, Д. Марчак, Д. Самоїл, Г. Цимбалюк, І. Гриців, Г. Мельник, К. Дук, О. Журавель, І. Цимбалюк, С. Гриців, С. Кілик, Т. Семенюк, Г. Бусько,

Украшене авто на подвірю Н. Яхимця в Новім Київі, Алта., жде на Преосвященного, щоби завезти до церкви (р. 1932). Коло авта п. В. Стебник, Ст. Бусько, Н. Яхимець, Мих. Самоїл і другі.

А. Дерлейко, М. Кілик, Т. Яремко, А. Дук, В. Фаріон, М. Крисак.

Михаїл Самоїл був церковним секретарем від 1918 року аж до смерти 1940 року.

Церква побудована 1918 року. Будував Г. Осецький. Коштувала $5,500.

Нова церква побудована в формі хреста, має

Пр. о. Х. Кондратюк, ЧСВВ

одну баню, деревляна, має три престоли. В середині викінчена й помальована. Малював Петро Липинський. Малювання коштувало $2,000 в середині й знадвору. Також є лавки на половину церкви. Мальована була 1919 року.

Священики, що обслугували цю парохію, були слідуючі:

о. П. Філяс ЧСВВ. Він також посвятив перший цвинтар, який займав 4 акри. Отці ЧСВВ: А. Филипів від року 1905 до 1907, Н. Крижановський—за него побудовано нову церкву. М. Гура, І. Тимочко, С. Дякович, Н. Тимочко, Д. Попович, П. Гевко, В. Бараник, І. Ричкун, М. Сіянчук, І. Лесюк, М. Пасічник.

Найбільше та з глибокою пошаною згадують о. Є. Дяковича і о. Н. Крижановського.

При будові нової церкви не було противників і ніхто не перешкаджав.

Візитація церкви була 9-го червня 1932 і 22 травня 1941 р. Візитували Їх Ексц. Преосв. Кир Василій Вол. Ладика ЧСВВ. Церкву посвятив Преосв. Кир Н. Будка 16-го травня 1920.

Є дзвіниця і дзвін.

Церковний Дім

Український народний дім імени Івана Франка. Основували члени парохії, особливо В. Стеблик і С. Бусько року 1929. Дім віддалений від церкви около 200 кроків. Викінчений і нема жадного довгу. Величина дому. 60 x 24 стіп. Є сцена, куртина, сценерія і гардероба. Також є велика й цінна бібліотека. В бібліотеці находиться книжок на вартість поверх 200 долярів. Приходи дому йдуть на добро церкви, як вимагає потреба. В році 1939 було 4 представлень, 2 концерти. Викладів було 8, що їх виголосив о. М. Пасічник ЧСВВ. Прийнять було 2 на цїль БУК-а. Виклади вказують на добрі сторони слухачів, що є свідомі католики, шанують своїх священиків, з найбільшим ушануванням висловлюються про свого епископа. Дуже легко приходиться переводити збірки на всякі добродійні цілі. Ці люди вміють постояти за свою релігію і ніколи згірдно не виражаються ні про віру, ні церкву. Церква й священик мають контролю над финансами і над працею Народного Дому. При Домі є гарний Аматорський Кружок.

Народний Дім умеблював одну кімнату в Мондерській Лічниці за $150. Також часто посилали помочі до Старого Краю.

Цвинтар

Цвинтар віддалений від церкви коло 100 кроків. Доступ дуже вигідний. На цвинтар є призначено 3 акри. Все в найгарнішим порядку. Є огорожа й хрести.

Цвинтар придбали парохіяни.

ЦЕРКВА РОЖДЕСТВА СВ. ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ В НОРДЕРН ВЕЛЛІ, АЛТА.

Дім церковний побудований на пол. схід. ¼, С. 4, Т. 56, Р. 6. Площа має 10 акрів.

Парохія почала засновуватися ще 1910 р. Перше богослуження відправили пок. о. Н. Крижановський ЧСВВ у хаті М. Стецька 7 лютого 1911 р. Відтак люди вибрали місце під церкву. В 1912 р. побудовано церкву з бервен. В 1913 р. вже почалося богослуження правити в церкві.

Околиця заселена по більшій части українцями-галичанами. Всіх є поверх сто родин.

При церкві є дзвіниця і дзвін. Стоїть ще також стара церква.

Що року при церкві відбувається Рідна Школа і катехизація дітий підчас вакацій. Цього року брали участь 108 дітий.

Кінна бандерія супроводжає Преосвященного до церкви в Новім Київі, Алта.

До цеї околиці доїзджали і доїзджають священики з Мондеру. (Звичайно той самий священик, що на Мирнам та Дервент).

Їх Преосв. Кир Василій Ладика відвідав церкву 15 липня 1934 р.

ЦЕРКВА ПРЕСВЯТОЇ ТРОЙЦІ В ПЛЕЙН ЛЕЙК, АЛТА.

Квортер півн схід. С 16, Т. 53, Р. 12. Почта Плейн Лейк, Алта Площа горбовата, очищена від ліса, 10 акрів землі Від залізниці сіенарської 16 миль, а від сіпіярської 12 миль. До міста Левой 16 миль, а до міста Ту Гиллс 12 миль. Дороги доступні. Церква в осередку оселі.

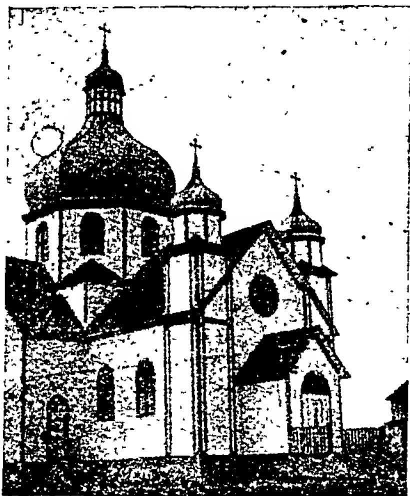

Церква Пресв. Тройці в Плейн Лейк, Алта.

Дійсних членів, що сповняють свої християнські обовязки, тепер є 65.

Дітий є 150 "Плейн Лейк" школа— в цій школі є 39 дітий. "Гамбург" школа—дітий тут 32. "Запороже" школа — тут учить Філька Солдан. Позашкільної молоді є 98. При церкві є одно брацтво: Апостольство Молитви Найсвятішого Серця Христового Членів є 107

Всіх основників було 66.

Від р. 1905 о. А. Филипів ЧСВВ мав богослуження в хаті Івана Грицана майже продовж трьох років Відтак часто в хаті Івана Предика правилася Сл Божа і ту довгі роки перебували священики Відтак 1910 побудовано маленьку церковцю з бервен. Будував її Василь Глушак.

В р. 1926 і 1927 побудували нову церкву. Будував Григорій Осецький. Будова коштувала $10,000. Найбільше причинилися до будови нової церкви ці особи: В. Горин, Н. Гуменюк, Й. Предик, В. Юсак, М. Рогальський, І. Варава, М. Томин, І. Грицан, І Гайдук, В. Залещук. Старої церкви вже нема; розібрали 1938 року. Нова церква знадвору виглядає в формі хреста. Має три бані. Церква деревляна. В середині викінчена і гарно помальована. Малював П. Липинський. Мальована 1937 року й мальовання коштувало $2,000 Престолів є три. Лавки майже до половини церкви. Є всі церковні річи й дуже цінні.

Священики, що обслугували цю парафію були слідуючі Отці ЧСВВ.: о. А. Филипів, о. Н. Крижановський, о. В. Ладика, о. С. Дякович, о. Й. Тимочко, о. Д Попович, о. П. Гевко, о. І. Ричкун, о М Сіянчук, о. В. Бараник, о. М. Вінцентайло, о М Пасічник.

Найбільше люблені є о. Н Крижановський, о С Дякович, Їх Екселенція Ладика і о. М. Сіянчук

За о. Н. Крижановського була побудована стара церква А опісля за старанням Й. Тимочка побудовано нову церкву

Візитація церкви була 1932 року й цього року була посвячена церква Акту посвячення довершив Екселенція Ладика ЧСВВ на праздник Пресвятої Тройці.

Укр. Катол. Парохіяльний Дім в Плейн Лейк, Алта.

Стара церква була збудована року 1913. Коштувала $300.

Є дзвіниця і дзвін, а коштував $900.

Церковний Дім

Церковний Дім називається: Український Ка-

Парохіяни в Плейн Лейк, Алта. з о. М. Пасічником, ЧСВВ.

толицький Парохіяльний Дім імени Тараса Шевченка у Плейн Лейк, Алта.

Дім заінкорпорований на той сам чартер, що й церква.

З будовою церковного дому були дуже великі трудности. Бо самі парохіяни були противниками. Через їх колотнечу дійшло до цього, що большевики скористали з незгоди між католиками і побудували велику галю, може яких 300 стіп від нашої церкви. Це вони віджалували, бо тепер дуже ревно працюють при Церковнім Домі. Дім віддалений від церкви 300 кроків, ще не викінчений.

Під Церковний Дім 4 серпня 1938 року посвятив угольний камінь о. Н. Крижановський ЧСВВ при співучасти о. А. Труха і о. М. Пасічника ЧСВВ.

Ґардероба є. Цього року (1941) то є з початком липня п. Липинський буде малювати сцену, сценерію й куртину. Сама куртина зроджена за $200. Бібліотека є, однак мала. Переважно белетристика; є пару й наукових книжок.

Представлень 1939 р. було 7. Концерт був один, що його приготовив о. Пасічник ЧСВВ з нагоди Піонірського Дня. Викладів було 5 Виклади давав о. Пасічник ЧСВВ.

Священик має контролю над працею Дому. В Домі приміщується Аматорський Кружок

Цвинтар

Цвинтар заінкорпорований. Від церкви віддалений на 600 кроків. Простір один акер. Все в порядку; є огорожа й хрести. Цвинтар посвятив бл. п. о. Філяс ЧСВВ 1904 р Цвинтар придбали М. Томин, І. Предик і Я. Галущак.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ У РЕНФУРЛІ, АЛТА.

Ренфурлі є на схід від Мондеру 34 милі. 1937 року почав доїзджати на цю кольонію о. Сіянчук. В місті є 15 українських родин, а кругом него 10 родин. Кілька разів до року доїзджають сюди оо. Василіяни з Мондеру. Українці з Ренфурлі задумують ставити церковцю і вже зібрали на цю ціль $400.

ЦЕРКВА ЧЕСНОГО ХРЕСТА У СКАРО, АЛТА.

Церква збудована на полудневo схід. кворт. С. 1, Т. 57, Р. 20. Почта: Скаро, Алта. Площа, що має 20 акрів, є рівна. Більше як половина вичищена, зорана і засіяна травою. Від церкви на полудне є два містечка; перше Стар, віддалене около 7 миль. Тут є залізниця СПР. Друге, Лемонт, віддалене 11 миль і тут є залізниця СНР. Дороги є добрі і досить вигідні в літі. Церква доволі посередині.

Дійсних членів 48. Дітий всіх є 131. У 4-ох школах вчать 3 українські учителі, 2 скачмени і один поляк, тому що є ріжні люди коло нас.

При церкві гуртуються слідуючі брацтва: 1) Брацтво церковне, мужеське і жіноче; самі старші члени около 41. (2) Апостольство Молитви і Брацтво Українців Католиків.

Основниками церкви були покійний І. Кут і Юрко Онушко. Помагали при будові покійний вже І. Фіґоль і Й. Садовий. Найбільше треба завдячувати І. Кутові, він богато натрудився, заким вистарався о те церковне місце.

Ось короткий спогад І. Німчука, секретаря церковного:

Нелегко приходилось набути місце під будову церкви, тому що тих 40 акрів, що їх уряд дарував під будову церкви і на цвинтар, дісталися до рук російських православних, бо на початку то були всі разом. Однак немногі знали, що між ними є люди зрадливі, котрі думали перейти на ро-

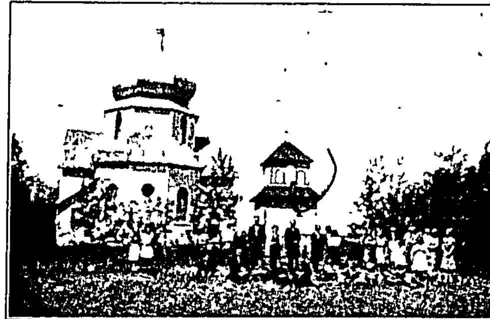

Церква Чесного Хреста і дзвіниця в Скаро, Алта.

сійське православіє, тай заплатили землю на свою користь і спровадили батюшку. Коли наші побачили ріжницю, а ще як прийшли на мітинґ і батюшка зажадав, щоби вирікалися своєі віри і Папи Римського, так зараз відскочили. Тоді зачали думати, якби то дістати кавалок з тої землі для себе. А треба знати, що уряд дав цілу фарму на потреби церкви. З того 40 акрів під будову церкви, а 120 акрів для священика, котрий там буде. Тут тоді виглядало, що всьо дістанеться до рук тамтих других. Тому то І. Кут і Ю. Онушко за намовою гуртка вдалися до уряду земельного до Едмонтону і стали домагатися для себе трохи тої дарованої землі. Уряд однак відправив їх з нічим, кажучи, що негоден нічого зробити, бо землю вже заплатив якийсь другий гурток. Однак наші не тратили надії, бо почували, що й вони мають який такий привилей до тої землі. Отже зараз вдалися до адвоката і це помогло. Адвокат повів справу корисно для нас і за короткий час сказали в уряді, що і наші дістануть землю. Коли наші це почули немало врадувалися, тай зараз постановили посвятити цвинтар, щоби було де хоронити померших. А щоби не було за близько тамтих других, то думали, що ліпше зроблять, як заложать цвинтар на другім місці на тій самій фармі, що і зробили. Тоді був тут якраз о І. Заклинський і посвятив місце на цвинтар і там закопали хрест.

Зараз потім поїхали до Едмонтону, щоби заплатити за місце, що його посвятили. Та на превеликий жаль уряд земельний їм сказав, що негодні ділити фарму на ріжні кавалки, як хто хоче і де хоче А щоби не було більше якихось клопотів та процесів, як було на Стар, то уряд вислав інспектора і цей змусив тамтих відступити половину землі, то є 20 акрів, для нас. Тоді І. Кут поїхав і заплатив за тих 20 акрів для греко-католиків. В тім часі вже були оо. Василіяни і о. Тимочко посвятив другий цвинтар, але цим разом вже близько наших сусідів у куті, бо вже були поховані деякі з наших, коли не було ще жадної ріжниці. Пізнійше, коли ми переміряли нашу землю докладно, то показалося, що богато тіл є похованих на нашім

боці але не могли вже в тім нічого зарадити і так воно стоїть.

До будови церкви зараз не прийшло, бо в тім самім нашім гуртку знайшлися люди, що знова щось там їм бракувало і вони ще розділилися і побудували малу церкву три і чверть миль від цього місця, що ми маємо. На разі вони отримувалися греко-католиками і там доїзджали так само оо. Василіяни, але в тім часі коли появилися свистуни, вони перейшли туди і там є донині. А в нас до будови церкви не прийшло скорше аж в році

Григорій Козак, найстарший піонір в околиці Скаро-Лішер, Альберта. Приїхав до Канади 1900 р. й цілий час був примірним і жертвенним українцем-католиком. Всі свої діти вивінував високою освітою в наших католицьких інституціях,—дві доньки учительками, одна Законниця-Норса, один син Братом-Професором ЧБХШ, а один Лікарем.

1911. Ми побудували дерев'яну церкву з дощок, котра ще донині стоїть. Будував п. Й. Янішевський. Коштувала $1,400. Церква збудована у формі хреста і має на середині одну велику баню.

В середині викінчена і помальована звичайно. Малював її П. Пісоцький в 1917 р. Престолів є три; лавок є пять для мужчин, а сім для женщин. Річи церковні є всі, а декотрі навіть дуже коштовні і гарні. Цего року (1941) Сестри з Мондеру зробили фелон, що коштував $125. О тім старалися Сестриці і пані Анна Німчук, вельми заслужена жінка.

Від самого початку церкву обслугували і дотепер обслугують оо. Василіяни з Мондеру. Найдовше, бо аж 9 років, доїзджали до нас о. С. Дидик. Найбільше згадують о. Дидика, бо дійсно цей отець в нас найдовше був і немало зробив добра. Умів тримати взірцевий порядок, як у церкві так і поза церквою. Також трудився і все збирав і заохочував до збирання жертв на церковні і народні цілі.

Вже більше як два роки обслугують нас о. Н. Когут ЧСВВ. А були в нас майже всі оо. Василіяни. Їх імена слідуючі:

о. Н. Крижановський, В. Ладика, С. Дидик, Гура, П. Боднар, Й. Тимочко, Н. Горечко, П. Гевко, В. Каменецький, о. Ру ЧО, Т. Добко, М. Сіянчук, Т. Палінкаш.

Церкву посвятив Преосвященний Никита Будка 1917 р. 27 вересня. Другий раз на візитації був у нас Преосв. Будка в справі колеґії св. Йосифа в Йорктоні 3 квітня 1921. Преосв. Ладика був в нас на візитації 27-го вересня 1929 р.

Народний Дім, збудований на тій самій площі зараз коло церкви. Є також цвинтар і дзвіниця, і маємо один великий дзвін, що коштує поверх тисячу долярів. Готівки в банку маємо около тисячу долярів, а позичених на людях три сотки. Довгу жадного ані в церкві, ані в Народнім Домі не маємо. Народний Дім називається Дім Імени о. Маркіяна Шашкевича в Скаро Алта. Дім побудований на тій самій площі що церква і заінкорпорований так само як і церква. Не всі парафіяни є членами Народного Дому, тому що є богато таких, що сказали, що їм Дому непотрібно. Бо кажуть:"Та що я в Домі буду робити,гуляти негоден, а більше що? А ще до того зараз коло церкви галю будувати, а то хто таке видів? Якби так десь в іншім місці то ще як будь, а так то неможливо." Але нас кількох сильно стояли при тім, щоби побудувати дім таки на церковній площі, бо боялися, щоби не сталося щось такого, як в інших місцях, де доми попропадали, або в процеси позаходили. Отсі люди взялися до будови: І. Німчук, Гр Козяк і А. Головач. Далі на мітинґу, що відбувся в школі Свобода, дня 15-го лютого 1930 р. вибрано слідуючий заряд до будови дому: Голова Ів Німчук, зас. голови Г. Козяк, секретар фінансовий Петро Скіцко; секретар рекордовий: Ів. Козяк, а контрольори: П. Мощанський, М. Скіцко і Іван Война. Тут треба дивуватися, що кілька нас одиниць взялись до так великого діла, майже без ніяких грошей в руках, хоч було вже трохи гроший, що їх наші діти в представленнях заробили, бо вже мали свій Аматорський Кружок. Ті гроші наші декотрі можнаби сказати несовісні люди пороззичали, так що і донині деяких ми не дістали.

Але ми на то не зважали і взялись щиро до праці. Побудували дім на 80 x 30 стіп, гарно викінчений, в середині і знадвору помальований. Маємо куртину, сценерію, дещо ґардероби, бібліотеку з книжками з Мондеру і другі уладження, як піч до огрівання, велику кухню, шафи, лавки, електричне освічення і те все заплачене, так що нема ані цента довгу. Заряд по части є той самий, що і в церкві. Приходи ідуть по части на добро церкви. Культурної праці не богато тепер ведеться, тому що старша молодь подружилась, а молодші вже якось не так щиро горнуться до свойого. Представлень було одно в 1939 році і одно в 1940 році Також було кілька викладів тамтого року і сего, а давав їх впр. о. Когут. Була уладжена несподіванка для отця Когута. Тамтого року і цього року з великим успіхом відбувся окружний з'їзд БУК-а Священики мають приступ до всього, так до церкви, як і до галі.

Товариство є тої самої назви, що дім. Однак менше має тепер членів, як колись мало. Виглядає, що нашим людям навкучується щонебудь дуже скоро, а передовсім **де треба щось дати.**

Цвинтар, так як вже було сказано, є на тій самій площі що і церква, недалеко від церкви, гарно обгороджений, доступ вигідний і хрести в порядку. Посвячений о. Тимочком 1907 року. В нас є також церковний хор. Першим основником і диріґентом хору був С. Мальований в р. 1928. Опі-

ся був Іван Войтас і є ним дотепер. Він управляє хором тільки підчас Служби Божої, а інші церковні богослуження відправляє інший дяк — Т. Козяк. На початку як збудували церкву, то не було сталого дяка. Але не треба поминути цего, що найбільше причинився тодішний старий дяк, що жив в цій околиці, Н. Шпачинський. Бо при нім привчилися і другі дечого. Пізнійше, як він вже постарівся, могли співати і декотрі з наших парафіян.

ЦЕРКВА СВ. УСПЕННЯ МАТЕРИ БОЖОЇ У СТАР, АЛТА.

Церква збудована на півн. захід. квор. С 28, Т. 56, Р. 19. Площа є досить рівна, грохи ще заліснена. Від залізниці и міста Стар буде около 4 мили на північний схід. Дороги є доступні Церква є з боку і деяким парохіянам є около 8 миль до неї, однак стало є на богослуженнях.

Дійсних членів, що сповняють свої христіянські обовязки є 26. Дітий буде 123.

Братства при церкві є два Апостольство Молитви й Апостольство Доброї Смерти. Членів є 36

Основники церкви були. Н Мальований († 6./6, 1937)., П. Пасемко († 6/4, 1940.) І Борис († 1928).

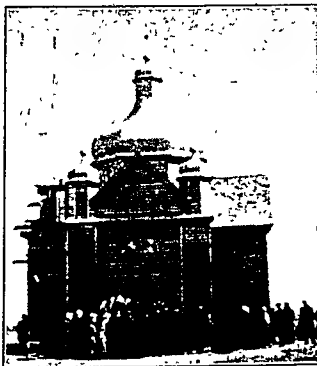

Церква Воскресення Г.Н.І.Х в Пено. Алта. Згоріла в р 1922.

До будови теперішньої церкви найбільше причинилися покійні: Н. Мальований й П Пасемко

Про парафію Стар (Пено) так пише Гр. Козяк з Лішор:

"Пено уважаю за найстаршу греко-католицьку парафію в Канаді. Не тільки в цих околицях або в Альберті, **але навіть в цілій Канаді,** хоч назви "Пено" не було від початку. Перша назва тої парафії була "Церков коло Гуцулів." Найбільше людий тут поселилось з Калуського повіту Називають її також "Церква коло Тичковського," бо побудована на його фармі. **Початки тої парафії ще походять від 1897 року,** коли то перший український імігрант І. Пилипівський із другими зорганізували її як греко-католицьку

Пізніше він став православним і церкву потягнув за собою.

Перший священик був світський о. І. Заклинський. Року 1900 зачалася боротьба Деякі підозрівали Федора Мельника, тодішного касіера, що бракує пятнадцять долярів в касі. Він мав присягати, що є невинний. Це було в грудні **1900 р. о.** Заклинський тоді вибрав новий заряд, **а саме П.** Пасемка й П. Мельника, що вже **померли. Потім** повстала ворожнеча. Старий заряд хотів пімститися й коли приїхав з Аляски російський батюшка Корчинський, вони з ним увійшли в союз. Він замешкав в околиці Восток. На другу неділю великого посту 1901 р вже відправи не мав о. Заклинський, а російський батюшка Корчинський. Співали галицькі москвофіли Він заповів відправу на Великдень на 6 годину рано. Однак українці греко-католики не пустили його до церкви, мимо того, що тамгой приїхав з поліцаєм. Людий було дуже богато з околиць Восток, Чипмен, Скаро, Пено, Брудергайм итд. Батюшка правив здалека, а вкінці забрався Опісля о. Заклинський відправив богослуження і посвятив паски. Відтоді зачалася гірша ворожнеча між католиками й православними Справа опісля тягнулася довго. З початку вигравали греко-католики й вже частіше була відправа Опісля та справа впинилася в найвищім суді в Лондоні, що вирішив так, що церква дісталася в руки відступників, бо не мала жадної інкорпорації Однак греко-католики не впали на дусі Посунулися тоді милю на захід, а пів на північ і на фармі Н Тичковського збудували нову церкву "Воскресення" Найбільше до неї причинився Пасемко, Летавський, Н. Мальований, Мельник, Шпачинський, І Борис, Н Тичковський, А. Николишин і другі Року 1910 Митрополит А. Шептицький був на візитаціі й посвятив хрест на баню Але на жаль якась злобна рука підпалила церкву в самий Страстний Четвер 1922 року. Зі всього зістали тільки чотири образи св. євангелистів з окладинки св євангелія, що тепер находяться на тетраподі"

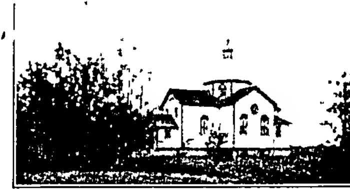

Церква Успення М. Б. в Стар, Алта.

Бл п Іван Стадко з Стар. Алта., ревний і жертвенний укр католик

Вище згадані основники натрудилися немало, заки зорганізували знову парафію вдруге. Членів було заледви 13 Однак при Божій помочі на фармі Тичковського повстала нова, гарна церква

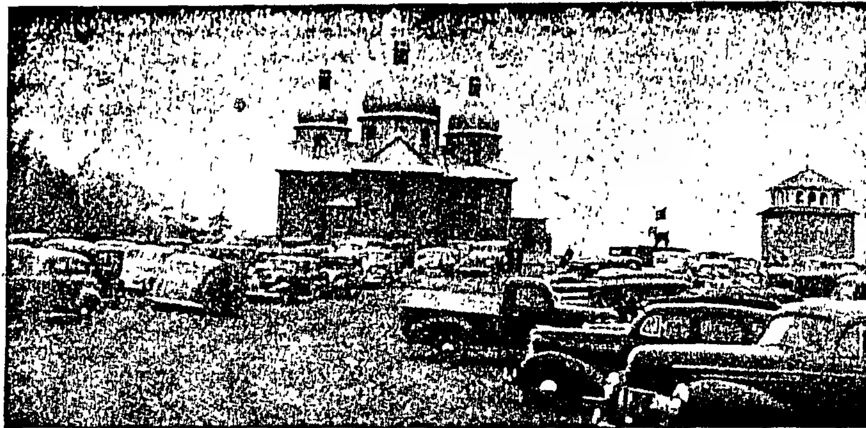

На знимці бачимо церкву св. Николая в Ст. Майкел. Так виглядає площа церковна біля цієї церкви в неділі й свята. Тепер по більшій части наші фармарі приїзджають автами, а не возами, як давнійше.

в формі хреста. Побудував її Л. Чехніта 1926 р.; коштувала три тисячі й чотириста долярів. Церква має одну баню. В середині й знадвору помальована; малював П Липинський. На мальовання найбільше подарував М. Вінцентайло. Мальовання відбулося 1930 р. Церква має для старших мужчин і женщин чотири лавки з одного її другого боку. Всі конечні церковні річи є. Посвячення відбулося 28 серпня 1931 року Преосв В Ладикою ЧСВВ. Року 1935 хтось поницив кивот, вкрав пушку й інші річи з церкви

З парохії Пено (Стар) вийшли два священики Василіяни: о. М. Вінцентайло й о. В Скублений, кілька учительок і одна монахиня, С Теофанія

По о Заклинському парохію обслугували оо. Василіяни: о Н Крижановський, о В Ладика, о. Дидик, о Тимочко, о Жидан, о Гура, о. Боднар, о Каменецький, о Горечко, о. Добко, о Сіянчук, о Гевко, о. Палінкаш, а тепер о М Когут.

В Стар з початку дяками були-п/ Н Шпачинський, Збура, Гр Козяк, І Косюр, В Стихар, Л Нахвостач, Тео. Гіль, Тео Козяк, Тео Попік, а тепер Василь Курило

Церковного Дому нема ще, але вже цього літа зачали його будувати на церковній площі.

Цвинтар є на церковній площі недалеко від церкви. Доступ є дуже вигідний Сам цвинтар як такий не є загороджений, хіба разом з церковною площею Хрести й гроби в порядку. Посвятив цвинтар правдоподібно о Н. Крижановський ЧСВВ Придбали Н Мальований, П Летавський, П. Пасемко, Теодор Мельник, Ник Шпачинський, Ів Борис, Ф. Німчук

ЦЕРКВА СВ. о. НИКОЛАЯ В СТ. МАЙКЕЛ, АЛТА.

Церква побудована на півн. зах. кворт. С. 35, Т. 55, Р. 18. Церковна площа має 40 акрів, з чого 25 акрів є вироблене поле. Церква стоїть на гарнім місці. Церква 4 милі на полудневий-схід від містечка Сейнт Майкел, Алта. Почта: Сейнт Майкел, Алта. Церква положена в осередку оселі і дороги до церкви доступні.

Церква заінкорпорована на епископський чартер в році 1918. Заінкорпорували слідуючі: А. Слобода, В. Гринів, П. Страшок, П. Палцат і С. Андрухів. Ці парохіяни становили тогочасний парохіяльний заряд. Тайтел інкорпорації знаходиться в Комершіял Бенк оф Кенеда, Лемонт, Алта.

Було шість противників що противилися інкорпорації. Їм сплатили їхні вкладки і вони перейшли на православне. На той час в заряді церковнім були люди, що хотіли записати церкву на православне. Тому скликують вони збори самих своїх прихильників і переголосовують, щоб продати церкву за одного доляра одному парохіянинові, а цей мав би зробити трансфер на православне і тоді хто впишеться до парохії, буде членом, а хто не впишеться не буде. Так і зробили. Тільки не мали в себе церковної печатки. Тому разом зо своїм адвокатом підробляють іншу печатку, змінюючи зміст печатки. Це фальшовання печатки викрито, винновників з їх адвокатом покарано, а церкву віддано назад нашим парохіянам.

Всеї людности в цій парохії є 282. Родин 50. Дітий 179. Майже всі виповняють свої християнські обовязки.

В парохії гуртуються БУК—28 членів і Брацтво Церковне. При церкві є добре вишколений хор що числить понад 30 співаків. Диріґентом хору є Ілія Єлиняк з Чипмену.

Основники: Між покійними основниками парохії головнійші були слідуючі парохіяни: С. Панич, В Гавриш, С. Андрухів, В. Гринів, М. Ламаш, В. Страшок, І Юрків, І. Данчук, Т. Паламарчук, І. Піх, І. Велещук, І. Палцат, М. Сирінґ, В. Дмитрів, Г. Каренко, Л. Хомляк, П. Литвин, О. Карпець, І. Цимбал, О. Німчук, Т. Степанина, О. Климок, К. Трохимчук, М. Палцат.

Імена основників ще живучих: А. Слобода, Д. Панич, П. Палцат, А. Худик, П. Страшок, І. Гринів, Я. Юрків, І. С. Андрухів, В. Бабич, М. Дмитрів, К. Окуфілий, А. Ламаш, О. Павлюк, А. Пелеховський, І. Сирінґ, А. Сирінґ, Т. Велещук і много інших молодших парохіян.

Шістьох із перших основників не витревало у вірі, хоч деякі з них пізніше назад вернули до своєї

Піоніри парохії св Николая в Ст Майкел, Алта.

церкви. Найбільшим противником колись був Л Процінський,. Тепер він є православним

Історія Парохії

Перші поселенці приїхали в р 1896 Вони походили з Брідського і Чортківського повіту з Галичини. Це були І. Данчук, І Юрків, Ю Хомляк, Л. Процінський. В р. 1897 прибули. В. Страшок, В. Гринів, А. Слобода, М. Ламаш, П. Німчук, С Андрухів, О. Карпець, Тео. Паламарчук, С Панич В роках 1898—1901 прибули ще Т Степанишна, П Пелеховський, І. Палцат, М. Сиринг, А Худик, В Дмитрів, І. Піх, Г. Каренко, В. Бабич, П. Литвин

Вони всі осіли в околиці Восток, 10 миль в промірі, що нині становить парохію Восток св Николая. Тоді люди звичайно кликали цю околицю "На Процінських," тому що на Процінського фармі стояла церква.

Року 1896 прибув до цих людий священик з Америки, о. Нестор Дмитрів. Він побув короткий час і назад вернув до Америки. Року 1898 прибув сюди о. Павло Тимкевич Перебув у Миголи, на Една (тепер Стар). В місяці липні приїхав до нашої околиці і скликав збори в справі заснования парохії. На зборах ухвалено купити площу під церкву і цвинтар. Тоді уряд давав по 40 акрів на церкву за оплатою 10 долярів Тож парохіяни зложилися на тих 10 долярів, складаючи по кілька центів, і дали ці гроші о Тимкевичові о. Тимкевич вже наперед посвятив цвинтар, взяв гроші і поїхав до Едмонтону, де заплатив за тих сорок акрів, але про це нікого не повідомивши, виїхав до Америки. Люди не знали, чи ця земля до них належить, чи ні

Міжтим один чоловік купив решта фарми і зачав обробляти не тільки свою частину, але й парохіяльну, переоравши гріб одного небіщика Та люди довідалися за той час що о Тимкевич дійсно купив ту землю на парохію і що вона до них належить, рішили вижати готову вже пшеницю на церковнім полі. Мовляв, вона до парохії належить. Прийшло до бійки і справа опинилась в суді. Розуміється, суд признав слушність громаді

В році 1900 приїхав до наших людий о Ів. Заклинський. Цей священик був між ними два роки. Перебував в хаті І. Данчука, В. Гринева і Собка Андрухового.

Потім приїхав сюди світський священик, о. Жолдак. Він мав великодну сповідь в хаті В. Гринева і Собка Андрухова, списав всіх наших людий і вернув назад до Старого Краю.

Тоді вибрали парохіяни перший контракт на тих 40 акрів. А вибрали його на імя заряду. В заряді тоді були І Юрків, С. Панич і Собко Андрухів І так доки був добрий заряд, доти був і гаразд.

В тім часі стали поміж наші люди ріжні московські агенти. Нераз в чорних рясах з довгими бородами і волоссям, поширювали московський імперіялізм під покривкою православія. На Востоці був такий батюшка М. Корчинський, що мав навіть свою церкву. Йому в тій роботі помагав о Крохмальний, суспендований священик, що приїхавши сюди все научав, що "католицьке і православне, то одне і те саме"

Деякі із наших парохіян, збаламучені цими агентами, забажали і до своєї церкви, завести батюшку Ось і звідси зачалася чорна сторінка нашої історії Сутички, короводи, процес ітп. скінчилися аж 1918 року.

Між тим наші парохіяни побудували у Востоці маленьку капличку, де священик і дяк могли схоронитися в часі відправи від вітру і сонця. Пізніше поставили резиденцію для священика. Вкінці зачали звозити дерево на властиву першу церкву

Перша Стара Церква

Тоді приїхав на Восток о Строцький ЧСВВ зараз на слідуючий рік зачалася будова церкви. Церкву будували самі парохіяни Купували тільки такі річи як цвяхи, шкло, залізо на хрест ітп. Решта все звозили і робили своїми власними руками. Церква була 20 х 26 стп, мала звичайний простий дах і один копулу. З записків церковних виходить, що в тім часі люди мали "відправу з дяком" кілька разів на місяць

Ізза браку священиків люди не могли мати Служби Божої, то бодай в цей спосіб старалися побожно спільною молитвою день святий святити. Зрешта цей похвальний звичай самі священики їм поручали

З тих самих записок виходить, що 1903 року люди збирали матеріял на церкву і збирали фонди.

В літі 1904 р парохіяни поставили церкву і резиденцію для священика Тепер зачав доїздити до парохії о Тимочко ЧСВВ. Зразу перебував в

Хор церкви св. Николая в Ст. Майкел, Алта.

домі І. Данчука. Відтак один рік безплатно перетримував священика І. Старко. Коли отці побудували монастир в Мондері, го вже звідтам доїздили.

По о. Тимочкові доїздили до нас о. Филипів, о. Крижановський і о. Дидик.

Року 1910 приїхав до нашої кольонії Їх Ексц. Митрополит Шептицький і відвідав нашу церковцю. (Ночував в І. Старка).

Року 1911 почався перший роздор між парохіянами. Це була боротьба за інкорпорацію церкви. Як звісно, дотепер стояла церква на імя заряду. Це знали православні батюшки і старалися перемовити людий, а особливо заряди церков, щоб приймали до своїх церков православних священиків, чи самосвятів на богослуження. Це подекуди вдавалося. Митрополит на візитації це побачив і дав розпорядження, щоб всі наші церкви мали правний католицький запис і інкорпорацію, щоб тим припинити пропаганду ріжних сект, котрі роз'їдали наш народ. о. Крижановський ЧСВВ. зажадав, щоб парохіяни перевели добрий перепис церкви, інакше буде мусів відказатися правити в церкві богослуження. Деякі парохіяни не тільки, що спротивилися такому переписові, але забажали переписати таки чисто на православне. Тут властиво прийшла проба віри й свідомости релігійної. Не хочу тут довго спинятися. Тільки скажу, що через сім літ о. Крижановський правив в домі А. Слободи. Аж доперва тоді закінчилася боротьба, коли церкву заінкорпорували на католицький чартер.

Нова Церква

Старої дерев'яної церкви вже нема. Тепер тут пишається гарна, нова мурована церква. Відай перша мурована на цілу північну Альберту. Її будував К. Шеремета. В заряді будівничім тоді були М. Ламаш, А. Слобода і П. Палцат. Коштувала $11,000. Побудована на стиль старо-краєвих мурованих церков. Має три бані, одну велику на середині, а дві бані менших, одну напереді церкви, а другу над престолом. Церква побудована з червоної цегли і вкрита бляхою на банях, в середині і знадвору викінчена, тільки в середині ще непомальована. Щодо внутрішнього вирядження церкви, то вона є дуже добре заосмотрена в усе потрібне до богослуження. Особливу увагу на це звертають невісти і дівчата, щоб церква все мала старі ризи, цвіти і тримають її дуже чистою. В церкві є центральне огрівання і лавки.

Слідуючі священики обслугували в такій черзі цю парохію—світські оо.: Н. Дмитрів, П. Тимкевич, Ів. Заклинський, В. Жолдак,— і оо. ЧСВВ.: Строцький, Тимочко, Филипів, Крижановський, Дидик, В. Ладика, С. Дякович, Ю. Жидан, П. Олінський, Н. Саварин, І. Лесюк.

За о. Ю. Жидана ЧСВВ повстав Народний Дім і Товариство ім. Маркіяна Шашкевича. Цей Дім був 4 милі від церкви, був добре заінкорпорований і свойого часу сповняв гарну працю. За о. Н. Саварина помальовано церкву і поставлено гарну дзвіницю і засновано БУК. Найдовше доїздив на цю парохію о. Н. Саварин.

Першу церкву посвячував 1904 р. о. Тимочко ЧСВВ. Першу візитацію в цій парохії мав сам Митрополит Шептицький, однак в церкві не був, тільки так по дорозі затримався в нашій парохії. Друга візитація нашої парохії була в році 1914, коли Преосв. Н. Будка відвідав наших парохіян. Однак тоді церква була в процесі, тому відправа і концерт в честь епископа відбулися в домі А. Слободи.

Третя візитація була року 1925, 24 мая, коли Преосв. Н. Будка хотів посвятити нову муровану церкву, але задля непогоди відложив посвячення на пізнійше. Воно відбулося того самого року в осени, 25-го жовтня (1925). Це властиво була вже четверта візитація.

Пята візитація відбулася 1932 року, 10 липня. Це була перша візитація Їх Ексцеленції Кир Василія Ладики. В їх асисті тоді були о. Ю. Жидан і о. П. Гевко. Шеста візитація була 25 травня 1941.

В цій парохії є гарна дзвіниця з трома дзвонами. Будовою займався Т. Страшок, Собко Андрухів, Ів. Палцат і М. Гринів. Майстром був В. Піч. Коштувала $1,200. На дзвони більшу жертву зложили Ю. і Т. Марціщак.

Слідуючі особи особлившим способом прислужилися парохії і тому заслугують на спеціяльну згадку як заслужені члени: Ів. Данчук за перетримання священика; Ів. Старко за безплатне перетримання священика через один рік; Ів. Гринів за свою миролюбивість і старання о згоду в парохії; Матвій Гринів за свої довголітні труди яко секретар цієї парохії. Також обидва послідні брати

Хлопці в одностроях на роверах супроводять Преосвященного до церкви св. Николая в Ст. Майнел, Алта.

Гринів (Матвій і Іван) за це, що гарно виховували свої найчисельніші родини в парохії Восток; Родина Паничів за свої заслуги коло церковного співу; Родина Страшків за вижчу освіту своїх дітий; Ціла родина Сирінгів за знамените виховання своїх дітий; Антін Слобода за перетримання священика, за віддання свойого дому на богослуження через сім років для цієї парохії і за взірцеве виховання своїх дітий; Іван і Яким Юрків за свою жертвенність і за це, що справили гарні шовкові ризи; Яким Юрків ще за своє довголітне урядовання яко старший брат; Петро Палцат за це, що відкрив пофальшовання церковної печатки і через те дуже поміг вратувати церкву і назад привернути своїм парохіянам. Заразом за свою відвагу постояти за правду в парохіяльних справах.

Особливійша заслуга цієї парохії яко такої в тім, що її молодь, вихована ціла, карна, релігійна і чесна.

Ця парохія має, як звісно, 40 акрів церковного поля. З того 25 винаймає і дохід з того іде на утримання церкви.

Церковний Дім

До основання того старого дому, який впрочім віддав свої добрі услуги цій парохії, причинилися найбільше А. Слобода, О. Климок і Ів Карпець. Той дім стояв на заінкорпорованім полі (2 акри) і був перероблений зі старої школи. Приходи цього дому з ріжних представлень і забав ішли на добрі народні і релігійні ціли. Цей дім і поле ще й досі знаходяться в півн.-захід. квор. С. 24, Т. 55, Р. 18. Праця в тім домі устала вже від кількох літ і сам дім вже не до ужитку. Року 1940 парохіяни цеї парохії одноголосно перевели резолюцію, що розпічнуть будову церковного дому на церковній площі в недалекій будучности

Цвинтар

Цвинтар був посвячений 1898 року при першім зорганізованню парохії. Посвятив о. П. Тимкевич. Тоді він був заінкорпорований, як і ціле поле на імя заряду. В році 1918 справлено це на католицький чартер.

Це один з найкращих цвинтарів в цілій околиці. Гарні смерекові дерева насаджені тут десятки літ тому, тепер дуже додають краси цьому місцеві спочинку старих піонірів. Цвинтар близько церкви і легкий до нього доступ. Є тут богато гарних хрестів з мармору і каменя, між ними два з червоного мармору вартости $1,000. Основники цего цвинтаря ті сами, що й парохії. Вартість церкви, цвинтаря, дзвиниці і церковного поля $18,000.

Ця парохія прийняла новий календар.

ЦЕРКВА СВ. ПОКРОВИ МАТЕРИ БОЖОЇ У СТРІМСТАВН, АЛТА.

1935 р. повстала в Стрімставн маленька парафія. На початок вписалося 9 членів. Їхні імена слідуючі: Т. Коляда, П. Коляда, П. Коляда, П. Бручковський, І. Коляда, В. Коваль, І. Солодюк, І. Федорук й родина Кларків. П. Коляда дав два акри на церкву й цвинтар на своїй фармі. До року побудували церкву й заінкорпорували на провінціяльний чартер гр. кат. церков в Альберті під іменем Покрови Матери Божої. Церковна площа лежить на полуд. зах. ¼, С. 13, Т. 52, Р. 2.

В 1936 р. о. А. Винник ЧСВВ за позволенням епископа посвятив цвинтар, що при церкві.

Парохія розвивається гарно. На рік буває не менше 4 богослужень. Літом все відбувається катехизація дітвори. Заможніші висилають своїх дітий до Сестер в Мондері, де перебувають цілий місяць на лекціях катехизації й Рідної Школи.

При церкві є дяк В. Коваль. Також є жіноче Т-во, що дбає про прикрасу Божого Дому.

ЦЕРКВА СВ. ДУХА У ТОФІЛД, АЛТА.

Церква стоїть на лоті 2-ій в бльоку 28. Площа церковна займає лоти 1, 2, 3, в бльоку 28, плян 5457 А.Г. Г.Т.П., в Тофілд, Алта. Площа дещо горбовата.

Дійсних членів парохії, що сповняють свої християнські обовязки є 20. (До сповіди Великод-

ної 1941 р. було 35 осіб). Дітий є 50. Усіх українських родин тут є до 34.

Головні основники цієї парохії були: І. Маціборський, І. Соколан, П. Іванів, П. Середа, С. Іванович, В. Круль, П. Нагребецький, Т. Козак, І. Корбій, С. Варава, І Германець, В. Колотилюк, М. Старко, Г. Панасюк. Всі живуть.

Перші організаційні збори відбулися в домі Т Чорнокнижа, 14 березня 1937 р. Сталося то при нагоді похорону Коли померла пані Чорнокнижа, запросили отців з Мондер на відправу. Приїхав о М. Сивичук ЧСВВ. По похороні була мова про заснування парохії і про церкву. Люди сподобали відправу і проповідь Тут треба зазначити, що в Тофілд вже раз мав відправу о. Н Крижановський ЧСВВ ще 1927 року. Латинський священик прихильно ставився до наших людий і винаймав церкву для наших людий через чотири роки, аж доки наші не збудували собі церкви.

Теперішна церква перероблена зо школи, що її купили за 150 долярів. Викінчував і переробляв п. Павлюк з Лемонту. Виглядає як каплиця і має одну баню. Має один престіл.

Через два роки доїзджав сюди о. Н. Саварин ЧСВВ, а тепер доїзджає о І. Лесюк ЧСВВ.

Богато до будови церкви причинився активний жіночий комітет Найбільше потрудилися слідуючі пані: В Маціборська, Нагребецька, Варава, Козак, Старко і Середа.

ЦЕРКВА РІЗДВА МАТЕРИ БОЖОЇ В ЧИПМЕНІ, АЛТА.

Площа рівна, очищена і займає 6 акрів. На церковній площі стоїть Народний Дім. Церква стоїть в містечку, що знаходиться по середині оселі.

Церква Різдва Пресв. Богородиці в Чипмен, Алта.

Тепер в Чипмені є 68 членів, що сповняють свої християнські обовязки. Всіх родин тут є 72. Всеї людности в цій парохії є 400. Дітий є 217.

Слідуючі товариства і брацтва гуртуються коло парохії:

Марійська Дружина хлопців і дівчат: 38 членів
Брацтво Українців Католиків: 69 членів
Товариство ім. Тараса Шевченка: 80 членів
Товариство св. Николая: 9 членів.

Пр. о. І. Лесюк, ЧСВВ.

Крім цього є тут заснований Аматорський Кружок і Жіноче Товариство "Зоря."

Слідуючі особи були основниками Чипменської Парохії і старої першої церкви: В. Єлиняк, М. Романюк, І. Старко, І. Єлиняк, М. Єлиняк, Д. Ахтимійчук, М. Шафтанович, О. Кошка, В. Кітура, А. Ахтимійчук, І. Глушак, П. Єлиняк, М. Єлиняк,

Василь Єлиняк, перший український поселенець в Канаді. Він і ціла його численна родина стоять вірно при католицькій Церкві.

М. Костик, І. Шарун, А. Проскурняк, І. Воляник, А. Кіт, Ю. Івасюк, К. Дідух, М. Сенюк, М. Савчук, Д. Візинович, Т. Савчук, Я. Свищук, Т. Мохорук.

Основниками нової церкви побудованої 1916

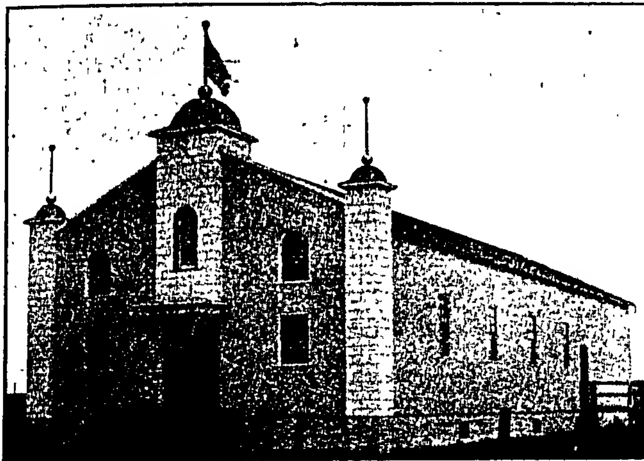

Парохіяльний Народний Дім у Чипмен, Алта.

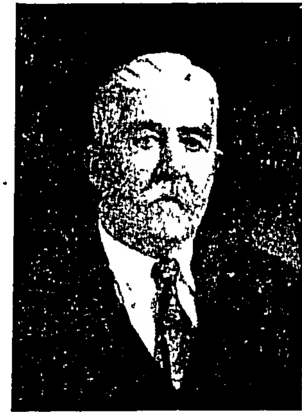

Михайло Романюк, піонір з Чипмен, Алта

р. були крім попередно згаданих слідуючі: М. Романюк, В. Єлиняк, І. Старко, К. Осничук, В. Шарун, І. Майовський, Ю. Дідух, Н. Кобилянський, Я. Цікалюк, М. Ґавенгук, Г. Рудзік.

Люди в Чипмені походять з чотирох повітів: Калуш, Ярослав, Снятин і Броди.

Перша церква стояла на півн схід. кв. С. 28, Т. 54, Р. 18. Це була церква з одною банею і була 40 x 32 стіп. Ставив її П Хамулка До тої церкви належала площа 10 акрів.

В заряді тоді були А. Ахтимійчук, П. Єлиняк,

Н. Андріїв

В. Єлиняк. При цій старій церкві зачався роздор, що скінчився тим, що частина первісних парохіян перейшла на схизму. Справа пішла до суду і добрим парохіянам нашим сплачено їх вкладки, але церква лишилася в руках православних. Церква була оцінена на $3,000. З того нашим припало $1,200. Ці гроші не роздано поодиноким членам, але всі разом передано касієрові, М. Романюкові, що їх совісно перетримав аж до часу, коли зачали парохіяни ставити церкву нову, і вже не на фармах, але в самім місті Чипмені.

Нова церква в Чипмені

Нову церкву в Чипмені побудовано 1916 року. Будував Янішевський і коштувала $6,000. Нова церква в Чипмені знадвору виглядає гарно, є деревляна, має три бані, помальована на біло. Малював П. Липинський 1928 р. Іконостас поставле-

Члени заряду церковного і Народного Дому в Чипмен. Алта.

ний до церкви 1922 р. Поставив його Пилип Павлюк з Лемонт. Є три престоли, є лавки, електричне світло. Церква добре виряджена у все потрібне до богослуження. Це треба завдячити щедрій жертвенности многих парохіян. На особливу згадку тут заслугує М. Романюк, Д. Ахтимійчук, В. Шарун, В. Кітура, К. Дідух, І. Варшавський, І. Шарун, Н. Андріїв, В. Єлиняк, А. Ахтимійчук. Задля своєї жертвенности вони є заслуженими членами Чипменської Парохії.

Слідуючі священики ЧСВВ. обслугували цю парохію: о. Н. Крижановський, о. С. Дидик, о. В. Ладика, о. С. Дякович, о. Ю. Жидан, о. П. Олінський, о. Н. Саварин, о. І. Лесюк.

За о. Ю. Жидана засновано Товариство ім. Шевченка. За о. Олінського повстав Народний

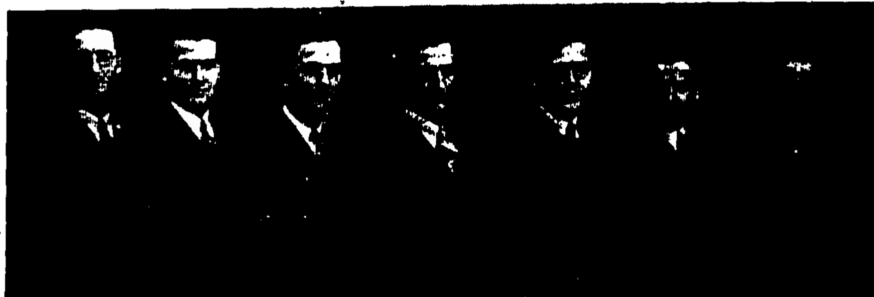

Сім гарних і добрих синів Ілька Старка з Чипмен, Алта; зліва до права стоять: Николай, Йосиф, Михаїл, Юрій, Петро, Ілько, Іван.

Дім. За о. Тимочка помальовано церкву. За о Саварина сплачено ввесь довг із Нар. Дому, підмуровано фундамент під цілу церкву, куплено лавки до церкви і докуплено кілька фелонів, поставлено браму і хідник. За о. І. Лесюка вставлено електричне світло, справлено ризи вартости $200. Справлено лавки до Народного Дому, побито вапном Народний Дім і поставлено памятник іміґрації в Ювилейнім Році 1941

Перша візитація в новій церкві була в р. 1918, коли Преосв. Кир Никита Будка посвятив церкву. Другий раз була в р. 1921, коли Преосв. Будка був в нас в справі збирання фондів на Колеґію св. Йосифа в Йорктоні Третий раз був Преосв. Будка в нас, коли вертав з посвячення церкви на Восток р. 1925. Четвертий раз мав візитацію вже Кир Василій Вол Ладика ЧСВВ 21 вересня 1929, пятий раз 7 вересня 1941 р.

Церковний Дім

Український греко-католицький Народний Дім імени Т. Шевченка. Коло Дому гуртується Українське Греко-Католицьке Товариство імени Т. Шевченка.

Товариство ім. Т. Шевченка було засноване 28 серпня 1925 року. Збори були скликані в мійській галі. Предсідником зборів був Н. Андріїв. Секретарем В. Шарун. На цих зборах ухвалено, що Товариство має носити повищу назву. До Товариства вписалися: Н. Андріїв, В. Шарун, В. Кітура, М. Шафранович, І. Старко, І. Єлиняк, І. Проскурняк, О. Кошка, П. Єлиняк, М. Романюк, Н. Кітура. На зборах Товариства, дня 19 листопада 1925 р. порішено виробити статути і будувати Народний Дім.

Від р. 1926, коли то були прийняті статути, аж до року 1931, Товариство було підупало задля непорозуміння ізза статутів.

Дня 12 березня, 1932 р. були скликані збори в справі будови і вибору заряду. До заряду увійшли: Н. Андріїв—голова; А. Соколюк—заст. голови, Н. Кашуба—касієр; М. Єлиняк—секр. фінанс.; П. Павлюк—секр. рекордовий.

На зборах 16 березня одобрено плян будови Народного Дому. Мав бути 90 х 32. Будував А. Савчук з Мирнам, Алта.

Дня 14 серпня, 1932 р. відбулося торжественне заложення Угольного Каменя. Були присутні оо. Олінський і Жан ЧСВВ. Вересня 21 було отворення нового Народного Дому. Величавий концерт зазначив радість хвилі.

Важніші події, що відбулися в Чипменськім

Члени хору при церкві М. Б. в Чипмен, Алта. По середині Впр. о. І. Лесюк ЧСВВ., парох з диригентом п. І. Єлиняк.

В. Шарун

Народнім Домі: В днях 20—21 листопада, 1938 р. відбувся Третий Загальний З'їзд БУК. Вересня 1 1939 р. Номінаційна Конвенція на федеральний округ Веґревіль. Також кілька разів в цім домі гостив премієр Альберти В. Ейбергарт.

Дім є викінчений внутрі і зовні. Є він покритий гарним валном і має три маленькі півбані. Має 240 театральних крісел, має досить начиння, гарну сцену і сценерію, бібліотеку вартости $200, лямпи $100, піяно $125. Має свою кухню вигідно уложену під домом і добру гардеробу.

Цвинтар

Цвинтар має 2½ акри землі, є близько церкви і в добрім порядку. Посвятив його Преосв. Кир Н. Будка 1924 р. Цвинтар заінкорпорований на той сам чартер, що і церква. Найбільше потрудився коло його надбання Н. Андріїв.

Замітки

Громада і парохія в Чипмені є одна з найбільш свідомих, релігійних і патріотичних парохій в Альберті. Богато вони видали на релігійні і народні цілі. Тільки згадати шпиталь в Мондері. Чипменці зложили або зібрали на нього понад $1,000.

Загальна вартість парохії $22,600.

Парохія і Народний Дім майже що року набувають нові річи, або уліпшують стан тих, що вже посідають. В тій парохії є одна родина, що посідає 14 кводрів доброї землі. Посідає добру расову худобу і все бере участь у виставах худоби провінції Альберти і майже все відносить гарні надгороди. Тут жиє ще в цій парохії найстарший і перший піонір канадійської іміґрації, Василь Єлиняк. Найбільше заслуженими членами цієї парохії є В. Єлиняк, М. Романюк, Н. Андріїв, В. Шарун, Д. Ахтимійчук, І. Старко, К. Осіпчук, Н. Кашуба

Округ Редвей, Алта.

о. Діонізий Джиґолик, ЧСВВ.

Церква Успення М. Б. і дзвіниця в Редвей, Алта.

Редвей віддалений від Едмонтону на північний схід Сіенаром 49 миль. Українці почали поселюватися у цих сторонах по 1900 роках. Зразу заспокоювали релігійні потреби отці, що доїзджали з Мондеру. Від 1932 р. перебував стало о. Ю. Жидан ЧСВВ в Редвей в домі Т. Фарини і доїзджав до поблизьких з духовною обслугою. В 1940 р. перенеслися отці до новозбудованої резиденції оо. Василіян. Перебувають там стало: о. Д. Джіґолик і о. М. Вінцентайло.

ЦЕРКВА УСПЕННЯ МАТЕРИ БОЖОЇ В РЕДВЕЙ, АЛТА.

Ця парохія бере свій початок від 1910 р. Т. Венгер відступив 4 акри на цвинтар і на будову церкви й в тімже році ту площу записано на чотирьох: Преосвященного Н. Будку, Т. Венґра, Г. Сулиму і І. Фарину, і так стояла та площа записана аж до року 1918. Як був Преосв. Будка на візитації в Редвей, то порадив, щоб відписали на загальний чартер. Після ухвали 2 лютого 1918 р. щасливо вдалося перевести ту справу.

Є тепер всіх членів 84. До церкви ходить 90 родин. Церква є миля і три кводри від містечка Редвей, бо як будовано церкву, то в той час треки ще не було.

Занималися будовою слідуючі:

Головний будівничий п. Гарапнюк, помічники Т. Венгер, І. Фарина, Г. Сулима, Г. Сумка, І. Козовий, А. Коваль, возили матеріял всі члени, і всі тоді мали зложити грошеві датки або відробити по $20. Будову церкви скінчено правдоподібно в 1914 або 1915 році, о. П. Ру ЧО. викінчив в середи-

Редвей, Алта.—Діточий хор, зорґанізований Бр. Севастіяном Курилом, ЧСВВ.

ні, мальована в середині 1931 року, а посвячена 29 мая 1932 р. Їх Преосвященством Кир В. Ладикою.

Священики, що обслугували цю парохію, є слідуючі: о. М. Гура, о. Н. Крижановський, о. С.

о. М. Вінцентайло, ЧСВВ.

Дидик, о. Ф. Ру ЧО., о. Кс Роздольський, о. Й. Тимочко, о. Ю. Жидан, о. Д. Джиґолик і другі отці Василіяни з Мондеру.

Резиденція оо. Василіян в Редвей, Алта.

Візитація відбулася 1937 року на Успення М. Божої і 7 вересня 1941 р. Преосв. В. Ладикою.

Церковний Дім є тепер на схід через дорогу від церкви. Був збудований в 1915 р., але через непорозуміння членів о. Ру ЧО., мусів його розібрати. Теперішний дім збудований в 1934 році. Площа займає один акер і є заінкорпорована.

Заряд церковний є той самий. Крім цего при галі є заряд молоді, однак під контролею старших.

В містечку Редвей, недалеко шпиталю, поставили оо. Василіяни дім для Отців, котрі обслуговують цілий округ.

Цвинтар коло церкви, чистий і приступний. Є також дзвіниця і один дзвін.

В церкві є всі церковні річи.

ЦЕРКВА СВ. ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ В АЙРОН РИВЕР, АЛТА.

Площа займає 2 акри. Є чиста і приступна для вірних, однак дороги з півночі ще не дуже добрі. До Боннийвіл є 20 миль.

Всіх членів 14. Тих, що ходять на відправу, є около 30 родин.

Основники слідуючі:

Церква в Айрон Ривер, Алта.

Р. Славута, Д. Панас, С. Крук, Н. Панас, П. Гаврилюк, В. Твердохліб, Т. Ядловський, В. Беніо. Будівничими були: П. Сиротюк і Н. Лозинський. Птво. Панаси подарували ґонти на церкву й нарубали всі бервена на церкву. Коштувала $500. В церкві є всі потрібні річи до відправи.

Парохія заснована ще в 1932 р. Члени цеї парохії поселились тут на наділах від 1928, 1929 та в 1930-ім році й походять з Галичини, Волині, та з ріжних околиць Альберти. За старанням Д. Панаса і Р. Славути приїхав тут перший раз о. Й. Тимочко ЧСВВ в 1932 році перед Великоднем. Першу Сл. Божу відправив в хаті Р. Славути і там відтак відправлялося, аж доки не збудовано церкви. За о. Ю. Жидана ЧСВВ від 1933 р., 4 квітня зачалася робота дальше, вибрано церковний заряд, і того дня вибрано місце на церкву. Подарував І. Гунка. Зачалась збірка і з часом розпочато будову церкви. Мимо бідноти в 1936 році 2 серпня вже була відправа в новій церкві.

Отці, ЧСВВ, що обслугували кольонію є слідуючі: о. Й. Тимочко, о. Ю. Жидан, о. Д. Джіголик, о. В. Андрейчук, о. Л. Джіголик. о. Трух мав місію в 1939 році перед св. Іваном.

Поруч з церквою є Церковний Дім Площа займає 2 акри. Заінкорпорований так само, як і

Церква св. Івана Хрестителя в'Айрон Ривер, Алта.

церква. Заряд той самий, що й в церкві. Дім збудований 1938 року, а в осени був скінчений знадвору. Перше представлення відбулося з початком серпня, 1938 року. При Домі є Аматорський Кружок, якого душею є С. Крук і його жена, також родина Славутів, які найбільше у всім помагають.

Цвинтар є поруч церкви, приступний і чистий.

ЦЕРКВА СВ. ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ У БЕЛЛІС, АЛТА.

Площа в місті займає два лоти, 8 і 9-ий. Є також доступна для вірних.

Членів всіх 12. Дітий тут є дуже маленько.

Початок цеї церкви датується від 1914 року, коли зачали доїздити о. РУ ЧО. 14 січня на зборах було 21 членів і тоді зложили $14.45 на покриття коштів закупна землі на цвинтар. Землю дарував В. Данчук і тому віддано цвинтар під покров св. Василія, але тайтелу не одержали, бо не було кому зайнятися і так стояло аж до 1934 року. Тоді о. Жидан зайнявся і заінкорпоровано 2 акри землі 6 марта, 1934 р.

Церква тепер збудована в місті в 1938 р., викінчена і помальована знадвору і в середині.

Візитація була послідний раз 22 серпня 1937 року, Преосв. Кир. Василій.

Отці доїздили слідуючі: о. П. Ру ЧО., 1914 р. і оо. ЧСВВ.: о. Н. Крижановський, о. В. Каменецький, о. Й. Тимочко, о. Ю. Жидан, о. М. Ханас, о. М. Сіянчук, о. Д. Попович, о. Д. Джиголик, о. В. Андрейчук, о. І. Процентій, о. А. Химій, о Л. Джиголик, о. І. Когут.

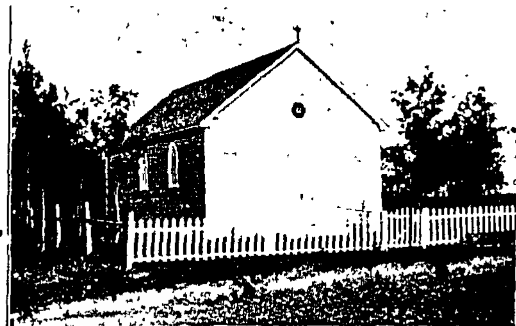

Церква св. Івана Хрестителя в Белліс, Алта.

Цвинтар

Займає 2 акри як згадано вище й був посвячений на весні, в квітні 1934 р.

ЦЕРКВА СВ. ДУХА У ВИЛЬНІ, АЛТА.

Площа в місті рівна й займає три кводри акра.

Є членів 13, всіх родин до церкви учащає з доокличних околиць 25

Початок цеї парохії датується від 1920 року, ще за о. Роздольського коли кілька разів була відправа. Доперва за о. Ю. Жидана ЧСВВ., 1934 р.

Церква св. Духа в Вильні, Алта.

зачали продовжати органiзувати цю парохію, богослуження відбувалися в костелі, аж доки не збудовали церкву в 1939 році.

Основники і члени, що зложили на будову церкви:

П. Полігило $91.10; Д. Боднар, роботою $66.25, готівкою $54; Р. Пилипа, роботою $45,50, готівкою $25; С. Гук, роботою $35.50, готівкою $31.90; Г. Гербер, роботою $61, готівкою $11.90; С. Галущак, роботою $76.50, готівкою $20; Д. Підлужний, роботою $37.50, готівкою $30; П. Богачек, роботою $50, готівкою $5; П. Егодь, роботою $44, готівкою $10; М. Ґардзілевич, готівкою $10; Й. Режевський, роботою $29.50, готівкою $10; Я. Барабаш, роб.

$13.50; М. Макар, роботою $28; М. Барабаш, роботою $5; В. Медрук дав матеріялу на $17.50.—а другі меншими жертвами.

Церква збудована 1939 року. Головним будівничим був Франко Ванат з Вільни. Коштує та церква з роботою $1,800. Площа під церкву куплена 20 вересня 1936 р.

Обслугували слідуючі отці: о. Роздольський, і ЧСВВ: о. Тимочко, о. В. Каменецький, о. Ю Жидан, о. Д. Джиґолик, о. А. Химій, о. Л. Джиґолик, о. В. Андрейчук, о. М. Пасічник, о. І. Процентій, о. І. Когут.

Цвинтар.

Заінкорпорований так само, як церква, 21 вересня 1938 року. Віддалений одну і пів милі від міста, приступний, займає 2 акри.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ В ВОСЕТНІ, АЛТА.

Цю парохію започатковано 1936 року. Є лише цвинтар. Площа займає 2 акри, є тут всього 5 родин. Віддалена ця площа 12 миль на схід і на північ від містечка Восетна.

Цвинтар посвячений в 1938 році на Покров М. Божої.

ЦЕРКВА УСПЕННЯ МАТЕРИ БОЖОЇ У ҐЛЕНДОНІ, АЛТА.

Площа займає 1 акер, є рівна і приступна для всіх, є посередині.

Є тепер 21 членів, які вписалися до новозаснованої парохії.

Церкву будував М. Янчук з Ґлендону.

Церква заснована 1939 року, а бере свій початок від 1938 року, коли на просьбу Н. Гупала по

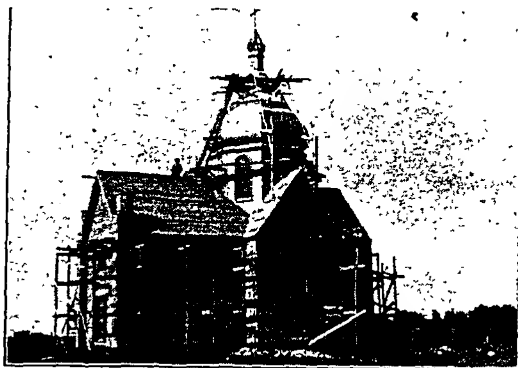

Церква в Ґлендон, Алта., (в часі будови).

раз перший поїхав до них о. І. Процентій ЧСВВ на відправу у Великодний Тиждень і мав відправу в Н. Гупала в хаті. Опісля приїхав о. Д. Джиголик ЧСВВ і тоді обговорено справу заснування парохії. В літі 1939 року приїхали по дорозі з Айрон Ривер о. А. Трух ЧСВВ і вирішили справу закупна площі під будову церкви. Це було 9 липня 1939 року по відправі.

Отці, що обслугували парохію, слідуючі ЧСВВ о. І. Процентій, о. Д. Джиголик, о. А. Химій, о. А. Трух, о. А. Винник, о. М. Пасічник, о. Л. Джиґолик.

Церкву зачали будувати 10 червня 1940 р.

Цвинтар

В той сам час, як купували місце на церкву, купили також один акер на цвинтар, якої пів милі від церкви. Місце рівне, але троха камінне, однак приступне.

ЦЕРКВА ВОЗДВИЖЕННЯ ЧЕСНОГО ХРЕСТА В ДАВНІНҐ, АЛТА.

Площа нерівна, горбовата, займає 10 акрів, досить доступна для вірних, однак не є посередині, більше по полудневім боці.

Є тепер 20 членів, хоча на відправу ходить

Церква Воздвиження Чесного Хреста в Давнінґ. Алта.

більше.

Основники слідуючі: І. Хімко, Д. Цар, Л. Винник, перешкод не було, започаткували 1911 року. Будував Гр. Галайчук 1912 року. Преосв. В. Ладика відвідав церкву 15 серпня 1937 року.

Отці, що обслугували парохію: о. П. Ру, ЧО., о. Кс. Роздольський і ЧСВВ: о. Н. Крижановський, о. Й. Тимочко, о. В. Каменецький, о. Ю. Жидан, о. Д. Джиґолик, о. В. Андрейчук, о. Л. Джиґолик, о А. Химій, о. Д. Попович, о. І. Когут.

Є дзвіниця, один дзвін, а цвинтар коло церкви.

Церква має одну більшу баню, напереді дві менші.

ЦЕРКВА ПОКРОВА ПРЕСВ. БОГОРОДИЦІ В ЕЛДОРІНА, АЛТА.

Площа рівна, очищена, 4 акри величини, положена на півн. схід. квор. С. 34, Т. 57, Р. 20. Від міста і залізниці буде 8 миль. Миля і пів від церкви на схід є ріка. Церква на фармі.

Дійсних членів є 18. Дітий буде 110.

Основники: Д. Антошко, Я. Кочмак, І. Гармата, І. Лазовський, М. Галун, М. Литвин, С. Литвин, О. Литвин, М. Чорний, Я. Кочмак, Й. Полянський. З тих померли: Я. Кочмак, І. Гармата і Стефан Литвин. Згадують таке: Одну пятку мали і то дали на контракт.

Час основання 1913 р. Будував І. Кульчицький. Без бані стояла цілий рік. Опісля майстер Митрофан добудував. Викінчив будову будову о. П. Ру, ЧО. Коштувала около $3,000. Церква має одну велику баню і 4 малі. Церква є деревля-

на, викінчена. Мальована другий раз. Малював Петро Липинський. Престіл є один.

Перший мітінґ відбувся 10-го серпня 1913 в хаті Гр. Чорного. На тім мітінґу було 14 людий. Ухвалили позичку на церкву. Позичили $200. Церкву засекурували і заінкорпорували. На другім мітінґу вибрали тростів О. Литвин, М. Кочмак,

Церква Покрови Пр. Діви Марії в Елдоріна, Алта.

секретарем вибрали І. Гармату, Касієром Гр. Чорного. Контрольорами: І. Гармату і Мих. Галуна. На тім мітінґу було 15 людий. Ухвалили збірку.

Першим священиком були о. Гура. Приїзджали з Едмонтону, коли церкви ще не було, о. Н. Крижановський, о. В. Ладика, о. Ф. Ру, ЧО, о. Роздольський, о. С. Дякович, о. В. Каменецький, о. П. Олінський, о. Й. Тимочко, о. Ю. Жидан, о. Д. Джиголик, о. І. Когут.

Перша візитація була 1913 р. епископом Н. Будкою. Послідна візитація відбулася 1933 року Кир Василієм Ладикою.

о. П. Ру, ЧО. перший раз на Елдорені ходив святити воду на Йордан на ріці. Було це 1917 р. З'їхалося тоді богато людий з далеких околиць, лід подався. Перший великий пікнік справив о. П. Ру, ЧО.

На площі церковній є заінкорпорований цвинтар. Буде його з пів акра. Доступ є вигідний.

ЦЕРКВА ВСІХ СВЯТИХ В ЕНШАВ, АЛТА.

Цю парохію започатковано правдоподібно в 1935 році. Цвинтар заінкорпорований 1938 року під назвою "Українська Греко-Католицька Парохія Всіх Святих в Боннивіл," 10 миль від містечка Боннивіл.

Є 10 членів і всі належать до парохії. Церква вже збудована, однак не скінчена. Подібна до цієї, що в Айрон Ривері.

Цвинтар ще не посвячений.

ЦЕРКВА СВ. ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ У КУКВИЛ, АЛТА.

На схід. пол. С. 3, Т. 57, Р. 21. Почта Емелія. Місцевість: Куквил і Редвотер. Площа рівна і очищена. Два акри. Від міста 7½ милі. Дороги доступні для вірних. Церква є на фармі.

Дійсних членів є 21. Дітий 72.

Основники: Н. Маковецький, С. Яхимець, І. Лакуста, І. Романюк, В. Романюк, І. Слота, Н. Романюк. Послідні три померли. Всі витревали в вірі. Доки не було церкви, правили Сл. Божу в хаті І. Лакусти. Будову церкви почали за о. Гури. В. Романюк, Я. Яхимець, І. Романюк, Н. Романюк привезли матеріял. Николай Маковецький і Іван Слота дали по $25.

Церкву будовано 1911 р. Будував майстер Едвуд. Церква має одну баню, є деревляна. Мальована в середині 1935 р. Маляр взяв $110. Помагали чотири жінки, п. О. Мірун, Концоградиха, Ткачучка, Т. Маковецька. Престіл є один.

Впр. о. Гура, перший священик, що доїзджав з Едмонтону. Потім доїзджали: о. Роздольський, о. Строцький, о. В Ладика, о. Ру, ЧО, о. Крижановський, о Каменецький, о. Боднар, о. Дякович, о. Й. Тимочко, о. Жидан, о. Д. Джиголик, о. І. Когут Найбільше згадують о. Ру і о. Н. Крижановського. За о. Жидана спроваджено дзвін.

Церква в Куквил, Алта.

Візитація була 30 серпня 1936 р.

Є цвинтар, дзвіниця, дзвін.

Цвинтар заінкорпорований, є на церковній площі. Вигідний доступ. Два акри о. Строцький посвячував цвинтар 1904 р. Цвинтар придбали Н. Романюк, І. Лакуста, С Яхимець, Н. Маковецький 1904 року.

ЦЕРКВА ВОЗНЕСЕННЯ Г.Н.І.Х. У МЕЛОЙ, АЛТА.

Ця парохія започаткована 1936 року. Каплицю вже зачали будувати, але ще нескінчена.

Є тут 5 членів і всі причинилися до основання цієї маленької парохії. Крім них є більше родин, однак не мають віри.

ЦЕРКВА СВ. ЙОСИФА У РЕДВОТЕР, АЛТА.

Два празники обходять: Св. Йосифа і Рождества Матери Божої.

Кводер зах. пол. С. 18, Т. 21, Р. 57. Почта Редвотер. Місцевість: Редвотер. Площа рівна, вичищена, має два акри. Від залізниці 2½ милі. Дороги доступні.

Дійсних членів є 12. В школі учить дітий від

першої кляси до 6-ої Іван Сиволос; від 7-ої до 12 Іван Пасемко, оба учителі є католиками.

Основники: В. Мальований, Т. Мальований, В. Сиволос, П. Пасемко, А. Радзьго, В. Крайчій, Д. Радзьго, П. Садовий, І. Прокопів, С. Мальований, В. Крайчук. Померли: Т. Мальований, В. Мальований, П. Мальований.

Час заснования около 1918 року, самі люди будували, головою тоді був П. Мальований. Будова коштувала около $1,500. Церква знадвору

Церква Різдва Преч. Д. М. в Редвотер, Алта.

помальована, має одну баню. В середині викінчена і помальована. Церква є деревляна. Є один престіл.

Люди давали і звозили свій матеріял. Перший священик на цій парохії був о. Гура. Опісля доїзджали о. В. Ладика, о. Н. Крижановський, о. Й. Тимочко, о. Ю. Жидан, о. Д. Джиголик і о. І. Когут.

Візитація була 1933 року.

Цвинтар заінкорпорований, посвячений. Около 100 ярдів від церкви. Є вигідний доступ. Т. Мальований дав два акри. На тій землі стоїть церква і цвинтар.

ЦЕРКВА СВ. ОНУФРІЯ У СМОКІ ЛЕЙК, АЛТА.

Площа досить горбовата, але приступна з західного боку, з східного однак не дуже приступна. Займає 4 акри і є віддалена 5 миль від місточка

Церква св. Онуфрія в Смокі Лейк, Алта.

Смокі Лейк. Церква знаходиться посередині і є приступна для всіх парохіян.

Преосв. Будка відвідав церкву в 1915 р.

Другий раз Преосв. Будка був 1925 р.

На початку було 40 членів. Як зачинали цю парохію, між членами ріжниці тоді не було. Тепер всіх членів є 19.

Цвинтар започаткувався ще 1905 року. Поданя на землю під цвинтар зробили 1907 р. За цею справою П. Ольшановський ходив пішки до Едмонтону, бо залізниці в той час ще не було. В тім самім році збудували маленьку каплицю, будували самі люди. Імена тих, що старалися про цю парохію: С. Заруцький, П. Ольшановський, О. Кульчицький, С. Кушнірик, П. Лашук, М. Михальчук, всі жиють ще нині і є членами донині, крім одного, що відїхав в іншу околицю, то є Онуфрій Кульчицький.

1940 р. прибуло кілька нових членів.

Нова церква збудована 1915 року. В травні почато роботу. Будівничим був о. П. Ру, ЧО. Церква збудована з бервен і має одну баню на середині. Помальована 1928 р. В середині викінчена і має всі церковні річи, один престіл і іконостас.

Обслугували слідуючі отці: о. Й. Тимочко ЧСВВ, о. Н. Крижановський ЧСВВ, о. П. Ру, ЧО., о. Кс. Роздольський.. Отці ЧСВВ.: о. Й. Тимочко, о. В. Каменецький, о. С. Дякович, о. Ю. Жидан, о. Д. Попович, о. Д. Джиголик, о. Н. Горечко, о. А. Химій, о. В. Андрейчук.

Пр. о. А. Химій, ЧСВВ.

Цвинтар знаходиться на тім самім місці, що і церква, горбоватий. Є дзвінниця і один дзвін. Візитація була 19 серпня 1937 року, що її відбув Преосв. Ладика.

Ця парафія має площу в місточку Смокі Лейк. Ця площа займає 2½ акрів, купив о. П. Ру, ЧО.

Нові члени вписалися 1940 року: О. Лащук, Н. Курило, Н. Бойчук, М. М. Михальчук, Д. Кульчицький, Н. Осадчук.

ЦЕРКВА СВ. ПАРАСКЕВІЇ У СМОКІ ЛЕЙК, АЛТА.

Місце: Кводер захід. полуд. С. 4, Т. 61, Р. 17, почта Козак, місцевість Норт Смокі Лейк. Площа трохи горбовата, очищена, два акри. Від міста

Смокі Лейк і залізниці є 9½ милі. Дороги є доступні.

Дійсних членів є 14. Дітий 40. Є три школи.

Основників було 9: Н. Кушаба, М. Головайчук, Й. Нецик; Л. Вітюк, Н. Березюк, І. Якимчук, Ф. Лотоцький, С. Боярчук, П. Боярчук.

Основана 1912 р. в місяці березні в домі Ст. Головайчука, першого піоніра, що має тепер 92 роки, відбувся перший мітінґ на заклик Н. Кашуби, в справі цвинтаря і церкви. Тоді вписалися 18 членів і зложили $19.90. На тім мітінґу вибрали заряд, до якого увійшли Н. Кашуба, М. Головайчук і С. Боярчук. В короткім часі, як заплатили за цвинтар, вписалося більше членів. Всіх було 32. Деякі однак далися збаламутити і відступили; їм звернено вкладку задля спокою. Кашуба в марті почав ходити між людий, зібрав декотрих членів і порадилися побудувати каплицю. 1913 р. побудовано каплицю спільними силами; до цеї будови причинився також М. Рачук, хоч не був членом. Церква коштує приблизно $1,000.

Церква деревляна, має одну баню; в середині і знадвору викінчена, помальована. Малював маляр Матіяш.

Престіл є лиш один і пару лавок.

Священиків було 9. Перший був о. П. Ру, ЧО. о. Роздольський, о. Й. Тимочко, о. В. Каменецький, о. С. Дякович, о. Д. Попович, о. Ю. Жидан, о. Д. Джиголик, о. В. Андрейчук, о. І. Когут.

Візитація перша відбулася 1914 року епископом Будкою. Послідна візитація була 1937 року епископом Василієм Ладикою.

Цвинтар, дзвіниця є. Дзвін є один.

Цвинтар заінкорпорований на тій самій площі, що й церква. Дорога доступна до него.

Згадують о. П. Ру, ЧО, першого священика, які то були тоді тяжкі часи та трудні початки. Згадують люди, що як була перша візитація, порядкували церкву, то так були перемучені, що казали принести трави до каплиці і там ночували. Згадують люди і цю подію, коли то в 1917 році о. П. Ру ЧО. їхав на відправу в цю кольонію через Норт Саскачеван Ривер, то лід під ним заломився. Сани, коні, та валізки пішли під лід, самі однак виратувалися.

Євангелію купив Г. Стоцький; чашу Г. Головайчук. Особи, що зложили жертви на дзвін: о. П. Ру, ЧО. $5; Н. Кашуба $5; Г. Головайчук $5; П. Боярчук $5; П. Мартишук $5; Г. Стоцький $5. Інші дрібними жертвами. Дзвін з привізкою коштував $105.

ЦЕРКВА ПРЕОБРАЖЕННЯ Г.Н.І.Х. В СОКАЛІ, АЛТА.

Площа займає 10 акрів, горбовата. Дороги приступні з полудневого боку. До Вильна 8 миль, а до Спедден 5 миль.

Є тепер всіх членів 17. Давніше було більше, але недавно деякі пристали до Вильна.

Цю парохію започатковано за старанням П. Царука, що вже не жиє. Каплицю збудовано 1921 року. Ця каплиця стоїть по нинішний день, непомальована.

Цвинтар є коло церкви, однак невигідний, бо нерівний.

Отці, що обслугували парохію: о. П. Ру ЧО., о. Кс. Роздольський, о. Й. Тимочко, о. Ю. Жидан, о. М. Сіянчук, о. Д. Джиголик, о. Й. Сеньків ЧСВВ.

ЦЕРКВА ПРЕСВ. ТРОЙЦІ У СПЕДДЕН, АЛТА:

Площа займає два і три четвертих акра, в містечку Спедден, площа досить гарна. Дороги приступні для всіх.

Всіх членів є 19. Однак прихильників є богато, що помагають своїми датками. До церкви ходить на відправу 25 родин.

Основники і ті, що зложили на будову церкви, слідуючі:

Площу заплатили отці Василіяни з Мондеру й дали кілька соток долярів на будову.

Коло будови робили: Н. Буй, Т. Іванишин. Помагали їм: С. Рачинський і М. Бідний, В. Винник, Ю. Павловський. Многі інші помагали працею, матеріялом і грішми.

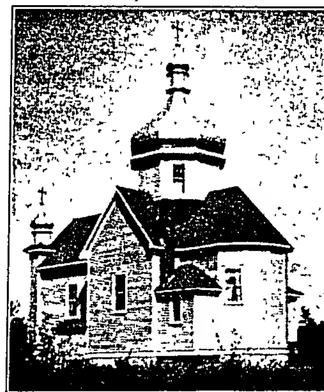

Церква Пресв. Тройці в Спедден, Алта.

І. Рачинський справив чашу. Т. Іванишин справив хоругви. С. Бойко справив процесійний хрест. Сироїд подарував евангелію. Парохія бере початок від 1913 року, тоді відбувся перший мітінґ в Т. Іванишина в хаті на св. Івана Хрестителя, де обговорено справу цвинтаря і вибрано місце під будучу церкву. Тоді почта була Кеш Лейк.

Від уряду одержали 10 акрів, треки в той час ще не було. Цей цвинтар був під назвою св. Івана. Площа дуже нерівна і неприступна. Тоді було 100 членів на тих зборах, всі одного переконання. Однак з часом поріжнилися, бо деякі почали думати про православія, а деякі про комуну і так розійшовся той загал. Деякі пристали до цвинтаря на Сокалі.

Церкву збудовано доперва в 1934 році. Перед тим відправа була в хаті Т. Іванишиного, або в школі.

Візитація була 1937 року 22 серпня, що її мав Преосв. В. Ладика.

Отці обслугували слідуючі: о. П. Ру ЧО., о. Н. Крижановський ЧСВВ, о. Кс. Роздольський, о. Й. Тимочко— ЧСВВ: о. В. Каменецький, о. Ю. Жидан, о. Д. Попович, о. Д. Джиголик, о. А. Химій, о. В. Андрейчук, о. Л. Джиголик, о. Т. Палінкаш (мав місію).

ЦЕРКВА РОЖДЕСТВА МАТЕРИ БОЖОЇ У СТРИЮ, АЛТА.

Дійсних членів є 20.

При церкві є Марійська Дружина.

Основники: С. Кваснидя, Т. Язейко.

Церква заснована 1910 р. Згодили майстра Г. Головайчука за $500. Однак зайшли маленькі зміни і з того поводу прийшло до процесу з майстром. Скінчилося на тім, що мимо всяких апелів, мають платити те, що суд присудив. Мають заплатити майстрів, хоч мав платити сам Головайчук, а також матеріял більше, як мало бути. Вийшло $2,200 більше, як мало коштувати. Виходить з того, що дуже треба уважати з всякими угодами та майстрами, щоби подібного не було.

Тепер є ще $500 довгу і кошт адвоката, що боронив нашої справи. Ту сплату поручили 5 людий

Священики що дотепер доїздили: о. П. Ру, ЧО, о. Кс. Роздольський, і ЧСВВ: о. Й. Тимочко, о. В. Каменецький, о. П. Боднар, о. Н. Крижановський, о. В. Бараник, о. Н. Горечко, о. М. Сіянчук, о. Д Попович, о Д. Джиголик, о. І. Процентій, о. В. Андрейчук, о І. Когут.

Візитація була в 1937 році.

Церква Різдва Матери Божої в Стрию, Алта.

Дім церковний є, але маленький. Переробили його зо старої каплиці.

Цвинтар гарний і приступний. На тій самій площі, що й церква, бо ціла площа займає 10 акрів, є рівна, гарна та приступна.

Округ Ройкрофт, Алта.

Церква св Ап. Петра і Павла в Ройкрофт, Алта.

Літна катехизація дітий в Ройкрофт, Алта, (Піс Ривер) о. М. Сіянчук

Шукаючи пристановища й життя, українці нераз мусіли осідати далеко від своїх рідних. Тут для будучої історії хочемо подати дещо з життя наших поселенців на Піс Ривері. Найперше подамо дещо загально, а відтак особисто про наші греко-католицькі місії.

Піс Ривер це околиця простора, рівна, частинно лісиста. Є тут більші ріки, як ріка Піс-Ривер, Смокі і богато менших річок. Є немало так званих "кулії," цебто нераз дуже глибоких, але сухих ровів. Це все справляє гарний вид літом. Питання води становить велику проблему, але люди використовують річки, ями штучні і лід.

Комунікація як на початки назагал вдоволяюча. Дороги головні добрі, побічні в стані розбудови. Залізничий шлях з Едмонтону проведений до Мекленин, відси аж два шляхи: один через Піс Ривер до Галінс Крік; другий через Ґренд Прері до Давсон Крік, Б. К. Рівнож з Едмонтону через Атабаску проведений гостинець, хоч ще не шутрований.

Школи досить добре зорганізовані, але у бідному стані.

Щодо урожайности землі, то можна так її поділити: Вздовж залізничого шляху назагал землі добрі— тут замешкують анґлійці, французи, німці й українці. Дальша полоса землі менше добра, тут є українці. Вкінці чим дальше, тим кращі зем-

лі і тут українці осілися.

А тепер подамо деще про життя й місійну працю посленців. Головно від 10-ти літ ведеться наша іміграція. Про статистику українців наразі годі що сказати, бо досвід показує, що українське питання виринає в міру греко-католицької церковної організації, що є ще в початковім розвою. Українці замешкують головно по лінії з Едмонтону до Меклено, у Флет Буш, в Кінусо є дванадцять родин. В околиці Гай Прері, Гарт Ривер, Гилвуд, Снеп Лейк українці становлять половину населення. По залізничій лінії з Меклен до Гайс Крік українці знаходяться в Ріно, Немпа, Грімша, Бервин, Вайтло по двадцять родин, поодиноко. В місцевости Гайнс Крік, Ворслей, Гайленд Парк українці творять половину населення. В далеких північних околицях Нортстар, Гочкис, Кег-Ривер, Форт Верміліон є поважне число українців. По залізничій лінії з Меклени до Давсон Крік Б.К. є українці у Балетер, Кодеса, Ню Ворлд, Тіпі Крік, Бонанзо, Форт Сейнт Джан, а в більшім числі у Ройкрофт, Кситуан. Це головніші місця, що зараз обнимають працю місії оо. Василіян.

Впр. о. А. Винник, ЧСВВ

Організація місії гр. катол. Церкви йде скорим темпом вперед, хоч убожество і брак більших громад творять велику трудність.

о. Й. Тимочко, перший місіонар, відвідав деякі околиці 1932 року. Від 1932 до 1935 р. о. П. Олінський невтомною працею повинуквав наших братів і почав будову церкви у Ройс і Гарт Ривер. Від 1935 до 1938 р. обслугував тут о. Т. Добко і почав будову церкви у Ройкрофт. Від 1938 р. обслугував о. М. Сівнчук, а тепер обслугує о. А. Винник і о. Процентій. Церкви у Ройс, Ройкрофт і Гарт Ривер викінчується. Збудовано церкву у Кситуан і будується церква у Гилвуд, Гайнс Крік, Балетер, Ріно, Норт Стар. В інших місіях приготовляється основання цвинтарів і парафій. Всюди люди добре ходять на богослуження. Засновано братства у Ройкрофт, Ройс, Гарт Ривер. Шкільна молодь є під проводом оо. місіонарів. У Гарт Ривер засновано Марійське Товариство дівчат і хлопців. Треба зазначити, що тут є велика надія на шкільну молодь.

Організація греко-католицької Церкви йде вперед, а це все тільки початки. Цього доконали: ласка Божа, тяжка праця оо. місіонарів і прихильна співпраця людий. Всюди оо. духовні стараються помогти грошево.

Це короткий опис українського життя на Піс Ривері. Ось так лучимо свої зусилля з великою українською родиною у Канаді до кращої будучности.

Впр. о. І. Процентій, ЧСВВ.

Ройкрофт віддалений від Едмонтону 357 миль залізницею "Нордерн Алберта Рейлвейс." Місійним тереном сягає від Грімшав на північ до Форт Верміліон 225 миль, на полудневий схід до Флет Буш 290, на полудне до Бонанзо 50 миль. Під цю пору перебуває там о. А. Винник і о. І. Процентій.

ЦЕРКВА СВ. АП. ПЕТРА І ПАВЛА В РОЙКРОФТ, АЛТА.

М. Музика дав один акер землі на церкву. Площа рівна, засіяна травкою, обсаджена деревами, обгороджена, знаходиться чотири і пів милі на північ від залізниці і міста Ройкрофт. Церква в осередку, дороги добрі.

Що до членства, то є надія на 25 родин. Членів і вкладок нема. Тільки одиниці виповнюють християнські обовязки; 30 дітий виповнюють так, як належиться. Є Жіноче Братство, щойно розпочате. Є Аматорський Кружок під проводом Василя Вернюка, який дає концерти і працює в користь церкви

Основання церкви розпочав комітет: В. Вернюк, І. Равлик, М. Музика, П. Смокула і деякі прихильники. Найбільша трудність, це байдужність до релігії. Церкву побудовано 1938 року. Будували люди під проводом майстра Білінського. Церкву знадвору викінчено і помальовано. Є три бані і хрести. В церкві нема річий.

Ройкрофт був першою щасливою парохією,

що мав честь вітати у себе Їх Ексцеленцію Кир Василія Ладику в неділю 8 червня 1941 р. Тут їх Ексцеленцію привитали величко члени тамошньої парохії по народньому звичаю, хлібом і сілью в перший день Зелених Свят. Насамперед відбулося архиерейське благословення церкви, яку добрі члени викінчили. Відтак при асисті оо. Бараника, Процентого, Винника і Сіянчука Преосвященний Кир Василій відправив Архиерейську Службу Божу і виголосив повчаючу проповідь про "Спасення душі." При кінці роздали памяткові образці і з милим спомином переїхали до другої кольонії у *Кситуан*.

З дальших дій треба згадати, що о. Олінський згуртував людий від 1932—1935 р. Відтак серед великих трудностий заснував і почав будувати о. Добко від 1935—1938. Під проводом о. М. Сіянчука викінчено і помальовано церкву знадвору—вже є дошки на викінчення церкви в середині. Тут доїзджає о. І. Процентій, а тепер обслугує о. А. Винник.

Цвинтар заснували люди—запись неточна. Підступом і тайно архимандрит російський переписав на Російську Місію.

Під церквою є пивниця, де Аматорський Кружок під проводом Василя Вернюка дає гарні концерти в користь церкви.

ЦЕРКВА ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ У БАЛЄТЕР, АЛТА.

П. Виницький дав два акри на церкву. Площа рівна, очищена, 19 миль на полудневий-схід від залізниці і міста у Фалері. Є в осередку і дороги доступні.

Без порозуміння зо священиками люди почали записувати цвинтар, але не пішло. Тоді справою займився о. І. Процентій. Адвокат не дуже розумівся на переписі, длятого кінець-кінцем о. Сіянчук справу довів до кінця.

Тут є 8 родин. Деякі виповнюють християнські обовязки.

Властиво церкву будують: батько І. Виницький з синами Петром, Іваном (жонатими) і Михайлом. Деякі інші люди також є прихильні церкві.

Під проводом о. М. Сіянчука 1939—1940 р. люди приготовили матеріял на малу капличку. І вже почали будувати її. Крім кадильниці, церква нічого не має. Отець М. Сіянчук допоміг грошево людям.

Від 1932—1935 р. обслугував парохію о. Олінський, від 1935—38 о. Добко, від 1938 о. М. Сіянчук, о. Процентій, а тепер обслугує о. Винник. Організацією церкви займався о. М. Сіянчук. Трудності є ті, що мало людий й ті ще ріжні.

Цвинтар на церковній площі у взірцевім порядку.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ В БЕРВЕНІ, АЛТА.

На північ від цього містечка є кілька родин українців. Тут отці духовні правлять по хатах. Люди мають гарні господарства. Однак замало їх є, щоб наразі зорганізувати парафіяльну громаду.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ У ВОРСЛІІ, АЛТА.

Ця околиця лежить на північний захід, 40 миль від залізниці у Гайнс Крік. Є тут 12 українських родин. Отці відвідують їх 4 разів у рік.

ЦЕРКВА СВ. МИХАЇЛА У ГАРТ РИВЕР, АЛТА.

Площа має один акер, очищена, рівна, незагороджена, 15 миль на північ від залізниці і міста Гай Прері, є в осередку околиці, дороги доступні.

За ініціятивою о. П. Олінського комітет заінкорпорував 1933 р. акер з наділу. Контракт вибрав о. М. Сіянчук 1939 р.

Всіх католицьких родин є 28. Членів, ані вкладок нема. Всі ходять на богослуження. Жінки і деякі мужчини ходять до св. сповіди. Однак 23 дітий вповні сповняють обовязки християнські.

Нова церква св. Михаїла в Гарт Ривер, Алта. (Піс Ривер), посвячена 10 червня, 1941.

Є 12 добрих членів "Марійського Товариства," що його заснували Сестри Служебниці. Є 15 членів Братства Жінок, що їх головою є Марія Стоцька. Жіноче Братство оснував о. Процентій.

Основниками церкви є: С. Легенчук, П. Шахтай, С. Ворний і М. Возюк. Основання церкви йшло трудно, бо люди бідні й не цікавляться релігійними справами. Отці грошево помогли. Церкву зачали будувати 1934 р. Будували люди з охоти. Церква з бервен, дошки є, але ще не побиті, підлога є. Престолу, священичих риз, кадильниці і бані нема. Будинок: церква і вівтар. Замітною подією з історії Гарт Риверу були відвідини Їх Ексцеленції Кир Василія Ладики дня 19 червня 1941 р. Хоч це був тоді звичайний день, то на привіт Преосвященного прибуло богато людий. Місцева молодь привитала свойого архипастиря по українському звичаю з бандерією, на конях. Була Архиерейська Служба Божа й благословення церкви, а по відправі українці з Гарт Риверу приготовили Преосвященному гарний обід.

За о. П. Олінського засновано і поставлено зруб. Від 1935 до 1938 р. обслугував о. Добко. Від 1938 р. о. М. Сіянчук. Тоді закуплено річи до церкви і викінчується будова. Отець І. Процентій за-

Літна катехизація в Гарт Ривер, Алта. 1938, під проводом Сестер ПНДМ.

ложив Жіноче Товариство. В 1939 році вчили в публичній школі Сестри Служебниці з великим успіхом. Тепер вчить українська учителька. Тут завсіди учительство було католицьке.

Цвинтар має три акри, площа рівна і гарна, миля від церкви. Цвинтар є греко-католицький.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ В ГАЙ ПРЕРІ, АЛТА.

Дотепер відправа була у школі Ґилвуд. В останнім часі тут побудовано церкву. Однак наші люди задумують будувати церкву також в місті. оо. Василіяни мають вкоротці ставити свою резиденцію. З історії Гай Прері замітне, що 9 червня 1941 відвідав цю кольонію Їх Ексцеленція Кир Василій Ладика і своїми відвідинами потішив парохіян.

ЦЕРКВА СВ. ДУХА В ГАЙНС КРІК, АЛТА.

о. Олінський заінкорпорував, а опісля обернено на ужиток церкви. оо. Василіяни купили один акер землі в місті. Опісля за згодою людий відпущено це на будову церкви. Площа висока, чиста, обгороджена. Оснували церкву о. М. Сіянчук при участи заряду: М. Калинський, І. Ясній. Деякі одиниці помагали майстрам будувати. Побудовано церкву 1940 р. Церква з дощок. В середині викінчена, однак нема ще всіх річей. Церква в осередку наших людий. Року 1932 тут заїхав о. Тимочко. Від 1933 до 1935 р. о. Олінський оснував площу і цвинтар. Від 1935 до 1938 р. о. Добко обслугував. Відтак обслугував о. Сіянчук і о. Процентій. Під проводом о. Сіянчука збудовано церкву 1940 р. Тепер доїзджає о. А. Винник. Цвинтар є дві і пів милі від міста. Має чотири акри, заінкорпорований. Площа невідповідна, дороги злі до цвинтаря.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ У ГВАЙТЛІ, АЛТА.

Українці замешкують девять миль на північ від цього містечка. Є їх тут досить поважне число. Тут є певні вигляди на церкву і цвинтар. Найбільші перепони це, що є тут люди комуністичних поглядів. Тут отці кілька разів до року правлять по хатах.

Їх Преосвященство переїзджають пороном маєстатичну ріку Спокою (Піс Ривер) дня 9 червня 1941 коло Дунвеґен, вдорозі до Гайнс Крік, і Ройс, Алта.

ЦЕРКВА НАЙСВЯТІШОГО СЕРЦЯ ІСУСА В ҐІЛВУД, АЛТА.

Й. Сланина подарував один акер з свойого наділу. Площа рівна, очищена, в осередку, але дороги тут ще досить злі. Площа 7 миль на полудне від залізниці і міста Гай Прері. Ця площа є заінкорпорована. Перепис землі зробив сам о. Сіянчук. Люди були цілком обовятні; треба було нераз і пішки ходити до міста за потрібними підписами при переписі, ітд. Це взяло часу і труду. Перепис зроблено 1939 р.

Є надія на 25 родин. Тільки одиниці ходять до св. Сповіди. 15 дітий виповнюють християнські обовязки. Люди досить обовятно відносяться до будови церкви. До комітету належать: М. Велян, І. Макара, Й. Цифранець, М. Охран, які цікавляться церковною справою.

Вже почали ставити церкву з бервен. Трудности були великі, щоб приготовити матеріял, бо люди бідні, доріг нема і мало хто хотів помогти. Отець парох помагав ґрішми Річий ніяких нема при церкві.

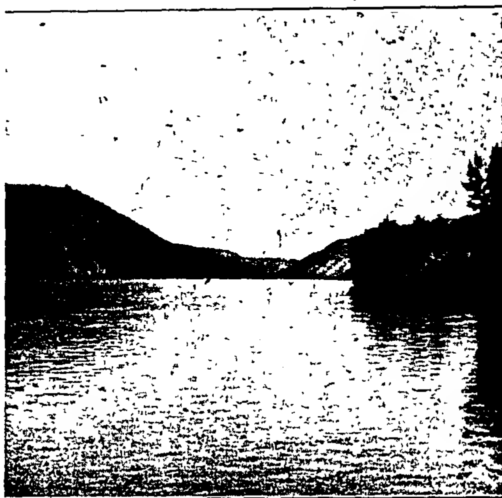

Піс Ривер, велика, поважна ріка зо стрімкими берегами.

Без священика тут нічого не робиться. Крім одиниць загал є байдужний. Отець М. Сіянчук перший раз тут заїхав на початку 1939 р. Вже англіканський прічер зачав звозити матеріял на церкву, але по трьох місяцях прічер цілком покинув околицю. На його місце кілька разів приїхав незалежний українець, тай його не стало. Люди сходилися на богослуження; поволи звозили матеріял. Богато разів отець парох мусів й десять миль денно йти болотами, щоб церковна справа йшла вперед. Діти є під проводом духовних отців. В школі вчить англієць. Тут також доїзджав о. Процентій, що на старість нераз мусів бродити болотами, а тепер обслугує о. А. Винник.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ В КІНУС, АЛТА.

Дві милі на північ мешкає 11 родин українських. Люди початкуючі в господарстві, бо тут великі ліси. Отці правлять 4 разів до року.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ В ҐРІМШАВ, АЛТА.

Українці мешкають яких пять миль на північ від містечка. Є тут поверх 15 родин. Гарні родини, але бідні, бо тут білі землі й неурожайні. Отці правлять 8 разів на рік то в школі, то в хаті. Тут люди мають парохіяльний цвинтар коло почти Воринсвил. Також задумують будувати церкву.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ У КЕҐ РИВЕР, АЛТА.

Ця околиця на тій самій лінії, що Форт Верміліон. Від треки знаходиться около 130 миль. Є тут наших 10 гарних родин. Отці їх відвідують 1—2 разів до року.

ЦЕРКВА УСПЕННЯ ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ В КСИТУАН, АЛТА.

В. Чвиль дав два акри. Площа рівна, обгороджена, засіяна травкою, дороги доступні, в осередку, 18 миль на західний-північ від залізниці і міста Спирит Ривер. Комітет за ініціятивою о. Добка 1937 р. розпочав інкорпорацію двох акрів. Отець Сіянчук вибрав контракт 1939 р. Трудности є тому, що люди байдужі й байбельники мають впливи. Ані членів, ані вкладок нема. Є надія на 40 родин. Одиниці сповняють християнські обовязки. Дітий 20 як слід сповняють християнські обовязки. В одній школі стало вчать греко-католицькі учителі. Церкву засновано 1934 р. Матеріял почали приготовляти 1935 р. Церква має престіл. Церква з дощок, знадвору викінчена і помальована, одна баня і хрест, кадильниця і то всьо. Церкву будували самі люди під проводом парафіянина Олійника. Отці духовні помогли також. Трудности: байдужність людий, біднота, брак доріг. До комітету належать: В. Чвиль, О. Барецький, Ф. Янішевський. Вечером 8 червня 1941 р. українці з Кситуєну гарно привитали Їх Ексцеленцію Кир Василія Ладику, князя Церкви, молодці на конях, що вже готові стояли на роздорожу недалеко церкви Успення Матері Божої. Там по благословенні церкви, відправили молебен до Христового Серця Преосв. Кир Василій і сказали проповідь до зібраного народу. Потім запросили

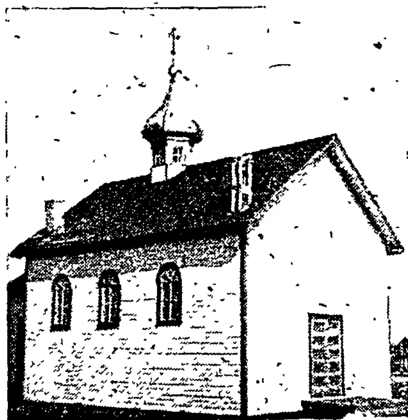

Церква Успення М. Б. в Кситуан, Алта.

Їх Ексцеленцію тамошні парохіяни в товаристві оо. Василіян на спільну вечеру у домі п. Чвиля.

Отець Й. Тимочко відвідав ці околиці 1932 р. Від 1933—35 обслугував о. Олінський, що зорганізував околицю. Від 1935—38 о. Т. Добко приготовив матеріял на церкву. Від 1938 р. обслугував о. Сіянчук. В цім часі побудовано церкву і викінчується серед трудностий.

Цвинтар на початку був на фармі Малайного. Однак площа невідповідна. Пізніше разом з церквою засновано цвинтар, один акер, у взірцевім порядку, засаджений, обгороджений. Зо старого цвинтаря перенесено три гроби. Близько церкви побудовано Парохіяльний Дім.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ В КОДЕС, АЛТА.

Около 5 миль на північ замешкує 15 наших родин. Є тут цвинтар. Отці правлять по хатах 5 разів до року.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ В НЕМПІ, АЛТА.

Є тут 12 наших родин. Мають парохіяльний цвинтар. Рівнож є площа під парафіяльний дім. Є тут Аматорський Кружок. Отці правлять у школі 6 разів до року. Є надія, що тут повстане церква і парафіяльний Дім. Радісною подією цієї будучої парохії були відвідини Їх Ексцеленції Кир Василія Ладики, що відбулися 9 червня 1941 р. по обіді. Ця парохія була ще без церкви, а парохіяни мали лише цвинтар, що його посвятив ще о. В. Каменецький ЧСВВ. Їх Ексцеленція промовив до численно зібраного народу у школі й заохотив до будови церкви.

ЦЕРКВА УСПЕННЯ ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ В НОРТ СТАР, АЛТА.

Комітет купив два акри в Г. Федушка за $30. Площа рівна, чиста, в осередку, на схід від містечка Норт Стар 4 милі, а від залізниці у Ґрімшав 60 миль; дороги добрі. Сам о. М. Сіянчук мусів площу заінкорпорувати. Противників не було. Є надія на 30 родин. Около 15 родин сповняють християнські обовязки. 25 дітий стало сповняють християнські обовязки. До комітету належать: Г. Федущак, М. Пашко, Никола Ґудзінський, а інші цікавляться. Цілою справою основання церкви займався о. Сіянчук. Кінець кінцем люди звезли 1940 р. дерево до трачки. Вже є готовий матеріял на будову церкви. Вже почали самі люди, охотники будувати. Йде робота, тільки дуже повільно. Противників нема, тільки деякі є байдужі до церкви. Отець Парох грошево поміг.

Від 1932—35 обслугував о. Олінський, 1935—1938 о. Добко, від 1938 о. М. Сіянчук, який зорганізував парохію і займався будовою церкви. Річий в церкві ще нема, крім кадильниці. Тепер парохію обслугує о. Винник. Цвинтар на церковній площі щойно почали виробляти.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ У НЮ ВОРЛД, АЛТА.

Місцевість під цим іменем знаходиться 4 милі на схід від Єщеру. Є тут поважне число українців, але дуже далеко мешкають один від другого. Отці тут правлять в школі Ню Ворлд, яких 5 разів у рік.

ЦЕРКВА СВ. АП. ПЕТРА І ПАВЛА У РОЙС, АЛТА.

Площа два акри на церкву і на цвинтар. Площа досить рівна, очищена і загороджена, 12 миль на захід від міста і залізниці у Гайнс Крік; в осередку околиці, дороги доступні, але не підсипані. Комітет за ініціятивою о. Павла Олніського 1933 р. перевів інкорпорацію церкви. Є надія на 20 родин, що будуть членами церкви. Дійсних членів є 12 родин, дітий 18. В школі учителі анґлійці. Є при церкві Жіноче Брацтво, 10 членів добрих—інші симпатики. Будову церкви розпочали: Я. Сирник, Н. Сирник, П. Буяр. Трудність— це біднота і індиферентність. Зачали звозити матеріял 1934 р. Брак доріг і біднота людий робили великі трудности. Церква з бервен, але викінчена з середини і знадвору дошками. Є мала одна баня. Самі люди будували і знадвору помалювали. Є звичайний престіл, дві хоругви, кадильниця, кивот, плащаниця, і священичі ризи. Отці духовні фінансово помагали. З історії Ройс замітне, що загостили Преосвященний Кир Василій і дуже гарно привитали свойого епископа тамошні люди. Тут поблагословлено церкву і відправлено Архиерейську Службу Божу з прекрасною проповіддю про "Вірність Католицькій Церкві." Після Служби Божої Ексцеленція Кир Василій в товаристві оо. Василіян поговорили з людьми, попрощалися і

Церква в Ройс, Алта. (Піс Ривер), посвячена Їх Преосв. Кир Василієм 9 червня 1941. Ексцеленція розмовляє з вірними коло церкви.

удалися на обід до панства Сирників. За часу о. Олінського 1932—35 зорганізовано і поставлено зруб церкви. Від 1935 до 1938 р. обслугував о. Добко. Від 1938 обслугував о. М. Сіянчук. В цім часі викінчено церкву дошками і помальовано в середині і знадвору. Отець І. Процентій тут обслугує і о. Винник. Один акер церковної площі відділений на цвинтар. Цвинтар у добрім порядку.

Церква св. Ап. Петра й Павла в Летбридж, Алта.

ЦЕРКВА СВ. ДУХА В РІНО, АЛТА.

Площу один акер подарував І. Калин. Площа очищена, рівна, в осередку, дороги є добрі. Площу заінкорпорував сам о. М. Сіянчук. Площа є 4 милі на полудне від треки і стації в Ріно. Противників не було, тільки мало хто тим цікавився. Є надія на 9 родин. Отець парох і родина Калинів займалися церквою, але всі люди помагали. Родина Калинів робила вечірки на церкву. Під проводом о. Сіянчука почали приготовляти матеріял 1940 р. Люди звезли дерево, родина Калинів своєю трачкою нарізала дощок— всі помагали. Церква буде з дощок. Вже почали самі люди будувати. Отець М. Сіянчук поміг фінансово. Річний церковних ще нема. Від 1932—35 обслугували о. Олінський, від 1935—38 о. Добко, від 1938 о. М. Сіянчук, що займався основанням церкви і її будовою. Також доїзджає о. Процентій. Цвинтар є спільний для греко-католиків з Ріно і з Немпи. Має два акри, очищений, рівний.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ В СНЕЙП ЛЕЙКУ, АЛТА.

Ця місцевість 40 миль на полудне від залізничої треки у Гай Прері. Дороги тут ще бідні. Є тут 30 українських родин— деякі з них комуністичних поглядів. Отці щойно почали ту околицю обслугувати. Люди поволі горнуться до св. Церкви.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ В ТІПІ КРІК, АЛТА.

Околиця 13 миль від залізниці. Є тут 12 українських родин. Землі бідні. Отці правлять по хатах 5 разів до року. Люди вже орґанізуються.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ У ФОРТ ВЕРМІЛІОН, АЛТА.

Ця околиця лежить поверх 225 миль на північ від залізниці у Ґрімшав. Околиця прегарна і урожайна. Сюди можна дістатися або літаком, або човном рікою Піс Ривер. Отці відвідують людей раз або два рази до року. Є тут школа і парафіяльний цвинтар. Тут є 20 українських родин.

Округ Венкувер, Б.К.

ЦЕРКВА СВ. СТЕФАНА У ВЕНКУВЕР, Б.К.

Куплено нове місце на церкву 14. 2. 1941, два льоти. Розмір 122 х 100. Вже є резиденція для священика. Куплено все за $2,100. Резиденція під ч. 2325 Квебек Ст. Місце вигідне, один бльок від Мейн стріту, де переходять майже всі трамваї. Знаходиться між двома вулицями полуд. зах. розі Квебек ул. і 7 евеню.

Пр. о. Т. Добко, ЧСВВ.

Стара резиденція під числом 3525 Фрейзер знаходиться на західнім боці Фрейзер між 19 евеню і 20-ім евеню.

Перший священик, котрого люди памятають, був о. Уляновський з Америки. Довго не був у Венкувері. В році 1927 приїхав о. Й. Бала. Парохіяльний дім, що в ньому тепер правиться богослужения, о. Форжей віддав до ужитку нашим людям. Будинок і резиденція записані на його імя, бо він заплатив довг і податки за час, коли не було українського католицького священика. В тому часі, коли нашого священика не було в Венкувері, деколи латинські священики правили Службу Божу для наших людий.

Отець Й. Бала відїхав з Венкуверу у вересні 1929 р. Підчас тих двох років парохія почала трохи розвиватися. По їх відїзді не було священика аж до року 1936.

В році 1936 перед Різдвом прибув о. Н. Бартман. З початку труднощі великі були знова — людий зорганізувати. Богослуження правилися в церкві Найсв. Серця Христового. Много людий, що за о. Й. Бали ходили до церкви, вже перестали ходити. Коли прибув знова священик, відправи зачалися при вулиці Фрейзер, де до сьогодні відбуваються.

В році 1937 в місяці жовтні прибув до Венкуверу о. С. Шевчук ЧСВВ. За о. С. Шевчука о. Форжей передав галю і хату парохії св. Стефана. Отець Шевчук купив льот на церкву, за який заплачено $600. Однак місце невідповідне. Згадане

Старші парохіяни при церкві св. Стефана в Венкувер, Б.К. з о. Т. Добком, ЧСВВ., парохом.

місце стараються тепер продати, а гроші зужити на будову церкви.

В році 1940 в березні парохом у Венкувері зістав о. В. Каменецький ЧСВВ. По шістьох місяцях т.є на початку вересня відїхав до Вінніпегу. Від вересня 1940 р. парохію у Венкувері обслугує о. Т. Добко, ЧСВВ.

Около тридцять членів є при парохії, що виповняють обовязки. Великодний обовязок відбули сімдесять осіб, як виказують великодної спові-

Члени парохії св. Стефана в Венкуверi, Б.К. з о. Т. Добком, ЧСВВ., парохом.

В часі Арх. Візитації в Венкувері, Б.К. З лівого боку Впр. о. Н. Крижановський ЧСВВ., з правого о. Боніфатий, настоятель оо. Францісканів, довголітний місіонар в Альберті та приятель українців.

ди картки. Однак були особи, що пізніше відбули свою великодну сповідь. Дітий ходили на реліґію й українську мову двадцять двоє.

При церкві гуртується "Жіноче Братство св Ольги." При іхній праці зібрано поверх $350 на будову церкви в протягу десять місяців. Крім цего займаються прикрасою церкви і справляють потрібні речи до церкви. Членів мають тридцять три.

Імена тих, що від початку свойого прибуття брали активну участь в парохії: О. Пастух, І. Миколаів, П. Лебедович, Родина Друшків, Д. Бідочка, І. Ґлютик і його родина, М. Тихий, К. Гонта і його жена, Марія Ярмош і її син Василь, Дора Талверсон, С. Коверчук і його родина, Ю. Федик і його дружина, пан і пані Ґелюх, Т. Стейшин, П. Козак і родина, К. Дуда, С. Климко, панство Сироїд, родина Підручних, родина Пішків, Дмитро Канюка і родина, Д. Саранчук і родина, С. Саранчук і жена Текля, родина Бабіїв, Е. Климко і жена його.

Кружок Молоді при укр. катол. парохії св. Стефана в Венкувер, Б.К.

Слід зазначити, що родина Е. Климка—перші все жертвувати на церковні ціли. В осени справили фани і тетрапод вартости $140. Цього року на будову церкви зложили $100.

Парохіяльний Дім тепер вартує $1,500. За площу під церкву заплачено $600. Площа і резиденція (6 кімнат) $2,100.

Церковного Дому нема. Забави і інші підприняття відбуваються у "Ліджон Гал." Концерти відбуваються у "Розарі Гал" при катедрі. За рент нічого не жадають. Нова церква, яку задумується будувати, буде мати домівку, що її можна буде уживати на ріжні сходини.

ЦЕРКВА СВ. о. НИКОЛАЯ У ВЕРНОН, Б.К.

Площа, що на ній стоїть церква разом із цвинтарем, обіймає пів акра землі. Віддалена від залізниці й міста дві і пів милі. Заінкорпорована 1941 року.

Членів є 12 К. Щерба, П. Щерба, С. Шиманський, П. Шиманський, В. Бобрик, С. Кісей, П. Худзей, П. Мохорук, А. Остафіїв, І. Панасюк, С. Едванд. Дітий є 15.

Основниками парохії були: Й. Щерба, К. Щерба, С. Шиманський, В. Бобрик, П. Мохорук, П. Щерба.

Каплиця у Вернон, Б.К. коло П. Щерби

Парохія була зорганізована у квітні 1936 р. Церкву будував Гр. Никифорук, а помагали по троха всі згадані парохіяни. Кошта будови виносили $735. Церква викінчена тільки знадвору Розмір церкви виносить 36 х 14 стіп, апсида й бабинець широкі по 12 стіп. На церкві є три бані, одна на середині а дві по боках напереді церкви. Знадвору є помальована. Малював І. Щерба й О. Некитюк. З церковних річий є: престіл, евангеліє, процесійний хрест і 2 хоругві.

Доїздили сюди отці: о. Н. Крижановський, о. Добко, о. С. Шевчук, о. Лесюк, о. Н. Саварин, о. М. Пасічник, о. Х. Кондратюк. о. Н. Бартман піддав гадку будови церкви. Коло церкви є дзвін, що висить на стовпі і коштував $15. Цвинтар займає три четвертих акра землі. Посвячений 21 квітня 1941 р. о. Н. Саварином ЧСВВ.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ В МІСТІ ВЕРНОН, Б.К.

Вже від двох літ, завязалась у містечку Верноні парохія під іменем св. Василія Великого. Парохіяльне життя гарно розвивається під директивою В. Поповича, містоголови церковного комітету. Всіх членів є 15. Власними стараннями купили площу під будову церкви в місті та мають намір цего року розпочати будову. В заряді, крім В. Поповича, є ще Д. Гошовський, касієр, В. Бобрик, рекордовий секретар.

Є надія, що мимо труднощів, ця парохія гарно розвинеться.

ЦЕРКВА СВ. АП. ПЕТРА І ПАВЛА У ҐРІНДРОД, Б.К.

Церква стоїть на девятім бльоку, що складається з трох лотів, 60 стіп широких, а 120 довгих. Ціла площа має 180 x 120. Є рівна, не заліснена,

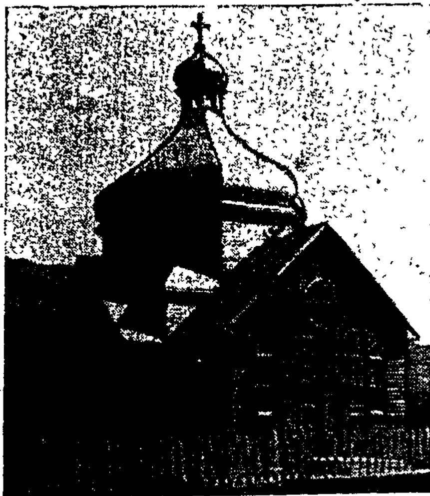

Церква в Ґріндрод, Б.К.

положена у північній частині місточка, що зветься Ґріндрод. Від церкви до залізниці буде около 1,000 стіп, а до дороги 1,200 стіп. Дорога й доступ для вірних є дуже вигідні.

Церква була заінкорпорована на римо-кат. архіепископа у Венкувер, але від 18 квітня 1938 року переінкорпоровано її на греко-католицьку епископську інкорпорацію.

Дійсних членів, що сповняють християнські обовязки є 45, а дітий і молоді разом є 132. Учителів є двох німців.

Основниками церкви були: Д. Ільніцький, Гр. Богонос, Т. Бучко, Й. Щерба, К. Щерба, М. Гавриш, Я. Яблонський, С. Чубатий, Д. Бугера, М. Гарасимчук, А. Баран, Д. Сікора, Г. Михайлишин, І. Савіцький.

Найперше доїздив на Ґріндрод римо-катол. священик о. Йосиф Мекензі. Він піддав гадку будови церкви й вистарався 500 долярів. Решту 320 долярів і 60 центів зложили парохіяни і так побудували церкву, яка досі ще не є викінчена з середини.

Будову церкви розпочато в маю 1923 року; проводив будовою Т. Бучко, а помагали всі, хто міг. Кошта будови виносили, як це досі записано, $820.60. Церква має вигляд хреста. Мала на середині даху баню, яка не маючи жадної підпори з середини, тиснула дах у долину так, що неможливо було вже довше правити, бо текло через дах, що розколений був у всіх рогах. Тому 1940 року баню перебудовано і побито бляхою. Знадвору церква має вигляд хреста, має одну велику баню на середині. Ціла є побудована з дерева. В середині ще не викінчена. Знадвору не помальована. Є тільки один великий престіл. Церковні річи є.

Зо священиків доїздили тут о. Н. Крижановський, о. І. Тимочко, о. Н. Бартман, о. С. Шевчук, о. Хр. Кондратюк. Відвідував парохію два рази Преосвященний Н. Будка. Раз 1925 року на Йордан і 1926.

Є цвинтар, один акер, обгороджений, положений три четвертих милі на північний схід від церкви. Доступ до нього вигідний. Майно церкви обмежується до трох льотів, на яких можна вигідно побудовати дім для священика і Народний Дім.

ЦЕРКВА СВ. АННИ В МАВНТ КАРТІЄР, Б.К.

У Мавнт Картієр є церковця св. Анни. Площа коло церкви обнимає один акер землі. Є також цвинтар положений з чверть милі від церкви на полудневий схід.

У церкві є один фелон, лавки і три престолики. Церква помальована знадвору, а з середини ні.

МІСІЙНА СТАНИЦЯ У РЕВЕЛСТОК, Б.К.

Щодо церковної громади в околиці Ревелстоку, то наших людий найбільше поселених є у Мавнт Картієр. Є там 52 родині, а в місті Ревелсток є 17 родин.

Ізза причини, що там довгі літа не було наших священиків, всі вони майже є зббольшевичені. Одначе праця між ними є ще можлива.

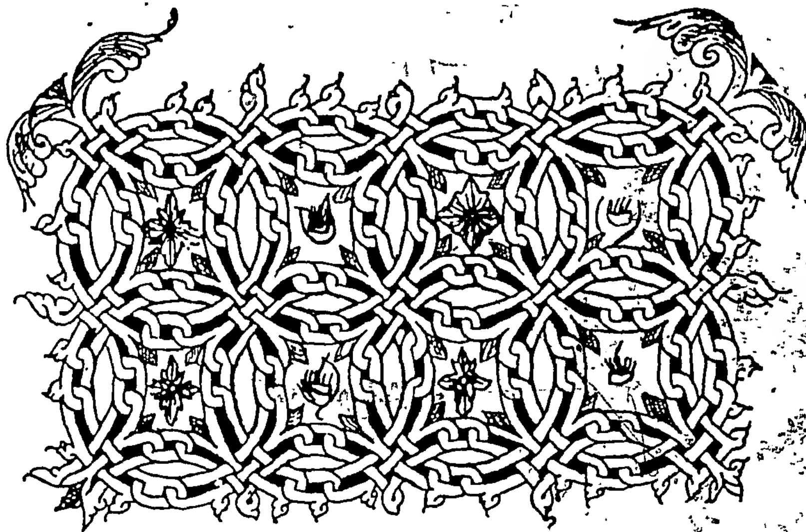

ЧАСТЬ IV.

о. др. Василь Кушнір

Будучність Українців у Канаді

Видання "Пропамятної Книги Української Еміґрації в Канаді" з нагоди першого пятьдесятьліття нашого життя і наших змагань на новій землі, це безперечно важна історична подія. Пильний читач, коли переглянe кожну сторінку, перечитає статі, погляне на знимки нашого життя і буття, приходить до переконання, що в Українській Еміґрації є богато молодечої сили та енерґії, яка за послідне пятьдесятьліття не тільки, що не вичерпалася, але сильно скріпилась. Ми зачали наше життя в Канаді з чистим серцем і робучими руками. Зачали від маленьких загонів на просторих преріях, від примітивних мешкань серед непривітного підсоння і обставин і за пятьдесять літ стали господарями-горожанами Канади.

Коли наша еміґрація їхала до Канади, ніхто нею не турбувався. І можливо тому треба було нам в самих початках богато перетерпіти і много звести боротьби. Про боротьбу, яку зводив наш нарід в Канаді з ріжного рода сектанством, ми нарочно тут не згадували, хіба тільки тут і там, де це було конечним. Про це напевно в свій час будучий історик нашого життя в Канаді буде мати доволі матеріялу. Ми старалися бодай в коротці начеркнути ідейні змагання і успіхи наших поселенців, щоби їх передати будучому поколінню, як спадщину культури серця і душі їх батьків. Діла батьків нехай говорять історичну правду їх дітям.

Коли хто небудь в майбутньому схоче говорити, чи писати про українців Канади, він мусить заглянути до "Пропамятної Книги Української Еміґрації в Канаді," якщо схоче бути чесним з собою.

Початок до написання цеї Пропамятної Книги дав його Ексцеленція Кир Василій Вол. Ладика, Епископ Українців Канади. Вже осінню 1939 року Кир Василій видав обіжник до всіх своїх священиків ,щоби вони збирали всі матеріяли у своїй околиці, які булиби конечними до висвітлення нашого життя в Канаді. Матеріял, який надіслано далеко ще не ввесь ,який поміщено. Поміщено то, що найконечніше, а все проче остало в Дієцезальному Архіві у Вінніпеґу. Будучий історик також і під тим оглядом не буде мати клопоту, де шукати жерельного матеріялу, коли схоче висвітлити одну чи другу сторінку нашого життя в Канаді.

НАША БУДУЧНІСТЬ В КАНАДІ

Часто питають українці самі себе: **"Яка будучність жде українців в Канаді?"** Коли я часами стрічався з моїми приятелями анґлійцями чи іншими, то вони це питання ставлять дещо відмінно, а саме: Яка будучність Української Католицької Церкви в Канаді?"

Здавалося би, що це два відмінні питання. Однак це тільки так здавалосяби. В дійсности одно з другим так тісно вяжеться, що не можна говорити про будучність Українського Народу не зачіпаючи самих основ Української Католицької Церкви і не можна говорити про будучність Української Католицької Церкви в Канаді, не порушуючи тим самим самих основ життя Української Еміґрації. Що більше, на підставі історичного досвіду, чи в Старім Краю чи тут в Канаді, ми бачимо, що Українська Католицька Церква є серцем і ду-

шею нашого народу. Або ця Церква стояла високо у пошані нашого народу і тоді той народ, на очах одного покоління ставав народом свідомим і культурним, або народ спроневірувався своїй Церкві, а тоді в рядах української суспільности наставало розлюзнення, хаос та руїна.

Тому, коли ми хочемо знати, яка буде будучність Української Еміграції в Канаді, то памятаймо, що будучність ця буде залежати в цілости від будучности нашої Церкви в Канаді.

Отся "Пропамятна Книга" зі своїми численними світлинами наших Українських Католицьких Церков та культурних інституцій говорить нам не тільки про високі змагання батьків еміграції, яких ми називаємо піонірами, але вона говорить вже нині не менше і про їх дітей, про молоде українське покоління, яке знає і любить свою батьківщину, свій рідний край і звязує кожного дня у своїй ріжноманітній праці невидимі ниточки найшляхотніших почувань свойого серця зі стихією і красою канадійської землі.

Будучність Української Католицької Церкви в Канаді є дуже широка. Це не тільки думка наших священиків, місіонарів і добре поінформованих наших приятелів католиків інших національностей. Це також думка нашого молодого покоління, яке знає духа нинішньої, модерньої Канади і яке здає собі справу, як дуже терпіння, недостатки і боротьба їх батьків надали їм поваги думання і ділання, щоби найкращі ідеали життя не тільки задержати, але після них жити.

УКРАЇНСЬКА КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКВА Є ПРИЗНАНА

Нині Українська Католицька Церква в Канаді є вільною і признаною. Кілька десяток літ тому назад, коли приїзджали наші перші поселенці до Канади, вони на самому порозі нової землі звели тяжку боротьбу, щоби зберегти свою віру і свою національність. Своїх сил не було богато, щоби можна було остоятись проти численних сектантів, які з вірою хотіли видерти у наших людей також і національну свідомість та приналежність. Тих чужих нам по крові і національності людей, що стали в обороні нашої еміграції в самих її початках не можна мовчанкою проминути. Тут належать такі світлі люде, як Архіепископ Ст. Боніфас А. Лянжвен, Архіепископ з Ст. Алберт, Алта., Е. Леґаль, священики, що приняли наш обряд, як о. А. Сабурен, о. Клявлю, о. Ґаньон і др. Однак в кожнім цім случаю, по кількох літах, особливо, коли наша еміграція змоглася, повставали нові труднощі і непорозуміння. Здавалось, що буде кінець нашій Церкві і нашому народові. Громадки вірних, що мимо всего оставались вірними, крились зі своєю вірою, як християне перших християнських часів.

Нині найбільш впливові люде Канади, без огляду на це чи вони в уряді, чи в інших культурних та господарських установах, висловлюються публично, навіть на сторінках нинішньої "Пропамятної Книги," що Українська Католицька Церква, це важна сила не тільки для нашого Українського Народу, але це також сила для добра цеї країни. Певно, що тут завсігди є можливість, що радикальні сили у формі комунізму чи інших підпольних політичних та сектантських струй, які є чи будуть шкідливими для всякого упорядкованого соціяльного устрою, можуть принести ще чимало труднощів і для нас, однак вигляди їх є дуже далекі.

УКРАЇНСЬКА КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКВА Є ТАКОЖ ЗОРҐАНІЗОВАНА

Та передовсім Українська Католицька Церква в Канаді є добре зорґанізована. Святійший Отець в Римі надав нам Українцям Канади нашого власного Епископа. Про вагу цього факту не можна сумніватися. Факт, що Українці Католики в Канаді дістали свойого Епископа розвязав відразу дві найбільш пекучі справи: Перше: що українське церковне майно остало при українському народі, а друге, що всякі ворожі затії на винародовлення українців в Канаді з місця показалися марними. Епископ, що провадить долею Церкви і Народу в Канаді, поділив цілу територію на парохіяльні та місійні дистрикти, громади. В кожному відтінку поставив своїх священиків та місіонарів, покликав до життя українські школи, приюти, шпиталі та захоронки під проводом Сестер, а їх упорядкована праця, це будучність церкви і народу.

Понад сто священиків-місіонарів, стільки Сестер, постійне скріплення їх рядів молодими силами, уроженцями цеї країни, це ці працівники, що роблять Українську Католицьку Церкву в Канаді щораз то більше і більше сестрою Канадійської землі. Впрочім український католицький священик-місіонар ніс завсігди з собою цю подиву гідну черту любови і приятеля свойого народу. Він завсігди тішився любовю свойого народу, тому він ніколи його не оставляв навіть в найгірших обставинах життя. Часи, які переживаємо сьогодні є дуже важкі. Ми не знаємо, що вони несуть для нас у своїх несподіванках. Ми знаємо тільки одно, що український католицький священик-місіонар не опустить свойого народу, хочби він мав проповідати Евангеліє Христа серед просторих прерій в шатрі чи на поважних филях канадійських рік у випозиченім човні.

ЖИТТЯ ЩЕДРОСТИ І ЛЮБОВИ

Молода еміграція українців Канади, після бурливих своїх початків, набирає постійно серійозности і поваги, що сягає самих найглибших почувань людського серця і душі. Українська Католицька Церква в Канаді має широку і ясну будучність через те, що український віруючий нарід, кожна наша християнська громада старається як найкраще відріжнити своє життя теплотою християнської щедрости і любови. Добрий і чесний Християнин, це чоловік, що думає і старається про інших, про свойого ближнього та працює не тільки над поліпшенням свойого життя, але також життям тих, що ділять спільну судьбу, долю і недолю у спільній громаді. Це є ця найважніша ділянка життя наших поселенців, якої не можна уняти в статистичні рамці, якої не можна взяти кожного дня на папір, на фотоґрафічну кліщу, однак вона є і постійно ділає. Один спішить з поміччю голодуючим дітям сусіда, інший збирає одіння та обуву для погорільців, ще інший спішить з поміччю в нещасливому випадкові родини. А таких і ріжних інших випадків на просторій Канаді є много і много. І де тільки випадок там сейчас і скора поміч. Цеї любови ближнього нема записано у жадних людських книгах і споминах.

Вона тільки записана у Книзі Життя, бо вона є і постійно ділає, та кожного дня будує щораз то сильніші основи для Української Католицької Церкви і для Українського Народу в Канаді.

Крім цього приватне життя щедрости і християнської любови ближнього українських поселенців, під проводом своїого Епископа та священиків дає початок многим публичним предприняттям та інституціям, як шпиталям, школам, захоронкам, приютам, печатням та всьому, чого життя домагається. Вправді всі ті інституції у самих зародках, основи однак під дальший розвій положені, а напрямні ясно витичені.

ПОТРЕБИ НИНІШНЬОГО ДНЯ

Серед загальних ліній нашого життя в Канаді за перше пятьдесятьліття, ми краще бачимо в цьому освітленні, які потреби виринають для нас вже нині і які потреби ще більше дадуться відчувати завтра. Наше життя на кожній своїй ділянці розростається, а нові часи, які назрівають зроблять це життя о много більш складним, як воно є нині. Нам потрібно много добре і доцільно вихованих наших молодих людей і то в кожній галузі знання та праці, коли хочемо, щоби ці маленькі огники нашого надбання і культури в Канаді не погасли ,а противно, щоби вони якнайкраще розвивалися Ряди наших священиків постійно зростають, много молодих українців Канади студіюють на високих школах та університетах, набувають фахового знання також наші українські дівчата. Крок за кроком піднимається, мимо несприятливих часів та обставин, українське фармерство та торговля. Зате соціяльна ділянка українського життя в Канаді жде ще своїх досвідних робітників Тому молодь наша повинна вже тепер заправлятися до цеї так важної і так конечної праці. Тут не поможе нічого знати тільки теоретично певні засади. Довголітня і постійна практична праця при своїх парохіях, у ріжних відтінках і потребах життя, може приспособити нашу молодь до виступу на ширшу арену соціяльного життя, котре нині стається незвичайно складної і делікатної натури.

Вправді соціяльні напруження, від яких українська еміґрація в Канаді не була вільною, під обухом війни майже притихли. Однак вони далеко ще не поладнані, і без огляду на це як війна скінчиться, соціяльна проблема прийде знова до острого слова. Ми віримо, що будучність, під тим оглядом в Канаді нас більше не заскочить. Українці як цілість ніколи не були прихильниками утопійних соціяльних, господарських та політичних кличів, хоч під обухом тих кличів, які на нашу ниву перелітали з чужого поля, ми богато потерпіли. З другої сторони ми не можемо сказати, щоби українська еміґрація в Канаді не розуміла вимог нашої доби, не орієнтувалася в потребах, які виростали, чи виростають в наслідок змеханізовання людського життя. Противно соціяльний лад і порядок, це мрія серця кожного українця, хоч тяжкі умовини життя та чужа аґітація зводили його часто на бездоріжжя. І тому соціяльні працівники, які вміли би якнайкраще попровадити наше життя в Канаді в найближчій майбутности, це конечна вимога хвилі. Українець католик, як соціяльний працівник, потрібний для обох: для Церкви і для Канади.

Коли ці послідні рядки стеляться на папері, думка мимоволі линe далеко наперед, найменше на других пятьдесять, а може сто і більше літ. Очі хотять спочати в цей щасливий майбутній день українського життя в Канаді. Від океану до океану, на безмежних просторах Канади, як віночком вcтелені чудові українські громади. Місто невеличких убогих нинішних наших церков, гарні і муровані Божі храми, школи, культурні інституції ...українська мова і пісня... щасливі, веселі люде... Українці Канади...

Це ціль. А до ціли далека дорога, повна труднощів, боротьби і праці. Та в боротьбі набирається сили, кристалізують енерґії людського духа. Тріюмф ідеї є тим кращий чим довша і тяжча боротьба. Ми віримо в цей наш український тріюмф. Ми віримо, що Українці Католики напишуть цінну сторінку в майбутній історії як позитивний чинник Канади, як дорога перла Христової Католицької Церкви.

о. Н. Саварин, ЧСВВ.

Ювілейний відгомін з приводу 50-ліття українського переселення в Канаді

Хоч збірка ювілейного матеріялу до цієї Пропамятної Книги зачалася з початком 1940-го року, проте впорядкування її, справлювання, і печатання, так дуже затягнулися, що вона появляється щойно при кінці 1941 р.

На протязі цього започаткованого ювілейного року відбулося в Канаді богато ювілейних з'їздів, обходів і піонірських днів. З усіх усюдів йшли для українських піонірів привіти, промови й слова узнання від найвизначніших церковних і державних мужів. На сторінках нашої української преси в Канаді призбиралося вже чимало гарного ювілейного матеріялу.

Вправді щойно минула перша й це менша частина ювілейного року, а друга його частина закінчиться аж зі 7-им вереснем 1942 р. Проте так много вже відбулося гарних, величних і зворушаючих ювілейних обходів, що не згадати про них у цій нашій Пропамятній Книзі принайменше в загальному начеркові, виглядало б якось дивним,

З нагоди Ювілею 50-ліття поселення українців в Канаді. Їх Ексцеленція Кир Василій Володимир Ладика в часі Арх. Служби Божої в Мондері, Алта., сидять на троні, і оо. ЧСВВ.: З лівого боку: Впр. о. С. Шевчук (діякон), Впр. о. С. Коляр, бр. Йосафат Шкварок. З правого боку: бр. Л. Якубів, Впр. о. М. Романович, Впр. о. М. Сіянчук (діякон). Служба Божа відправилася в каплиці у гроті.

недокінченим, а може й неповним для будучих читачів.

Ювілейний настрій в пресі започаткував своєю появою "Ювілейний Календар Української Родини" на 1941 р., що своїми статтями, споминами й ювілейними знимками кинув клич серед канадійських українців, щоб вони вшанували як найдостойніше 50-ліття українського переселення у Канаді. Богато ювілейного матеріялу помістив і слідуючий "Ілюстрований Календар Української Родини" на 1942 р., що появився при кінці 1941 р.

Цей ювілейний клич як найщиріше підхопили едмонтонські "Українські Вісти" і з 8-им квітнем 1941 р. видали величаве, надзвичайне, ювілейне число, що йому вдалося призбирати на своїх сторінках, кромі численних привітів, побажань і оригінальних ювілейних статтей ще й Пастирське Слово нашого Преосв. Кир Василія Вол. Ладики й привітні листи від 6-ох канадійських премієрів. Свій ювілейний матеріял, що не зміг бути поміщений на 16 сторонах ювілейного числа, ввійшов у дальші числа Укр. Вістей. Кромі цього Редакція Укр. Вістей вислала з 1. III. 1941 р. спеціяльного репортера-фотографа в особі п. П. Остапчука, щоб їхав він по цілій Канаді й призбирував ювілейний матеріял про українців. Наслідком його подорожей вийшло вже кілька прегарно ілюстрованих чисел з Українських Вістей, як прим. чч. 12, 17, 20, 23, 24, 33—34, 47, 51.

Зі щирою свідомістю надзвичайної ювілейної хвилі взяло Братство Українців Католиків провід в організації українських з'їздів і піонірських днів. Всі пляни, відозви й виготовлені програми ювілейних з'їдів для всіх місцевостей у Канаді йшли від Братства. Щоб відзначити гідних і заслужених українських піонірів, випечатав домініяльний БУК з Вінніпегу гарну "Почесну Грамоту." Отсю "Почесну Грамоту" артистично виконано й прекрасно видруковано в печатні "Голос Спасителя" в Йорктоні, Саск. Дуже много натрудився біля організації з'їздів у Манітобі всеч. о. Ігор Шпитковський, організатор БУК-а манітобської секції. В Альберті взяв особисто участь у 17-ти піонірських з'їздах п. І. Ісаів, голова БУК-а альбертійської секції. Заходами його відбувся також у Едмонтоні Ювілейний З'їзд БУК-а Альберти на днях 27-28. XII. 1941 р.

Найвизначнішу ролю в ювілейних з'їздах відогравала всюди релігійна програма. Українська Католицька Церква, що через цілу історію нашої іміграції брала завсіди живу участь у всіх радісних і сумних моментах наших переселенців, взяла також і в ювілейних обходах свою найживішу участь. Ніодин ювілейний з'їзд не відбувся без її релігійної програми. У начерку кожного піонірського дня входила конечно зі засади церковна відправа, проповідь, панахида, ріжні посвячування з молебнями й благальними молитвами. Де обставини на це позволяли, там відбувалися тридніівки, пятидневні, чи 8-дневні місії. Всюди, в часі таких з'їздів, завважити було масову участь старших і молодших у приниманні св. Тайн. Зворушаючою хвилиною закінчуючих ювілейних богослужень був звичайно похід Преосвященного з процесією на цвинтар, там де обставини позволяли, щоб помолитися за дорогих, померших піонірів.

В ювілейних обходах не менше гарною й памятною випадала народня програма. В неї вкладали українці всьо, що витворили вони тут у Канаді гарного, знеслого й висококультурного протягом минулого пятдесятиліття. В часі ювілейних піонірських бенкетів любувалися очі концертами,

Члени парохії в Чипмен, Алта., з нагоди ювілею 50-ліття поселення українців у Канаді. Знимка взята 8 вересня 1941 р. Зліва до права сидять: п. М. Романюк, найстарший піонір з Чипмен, Алта., Василь Єлиняк, перший український поселенець в Канаді, Іх Преосвященство Василій Вол. Ладика, і оо. ЧСВВ.: впр. о. В. Бараник, протоігумен оо. Василіян, впр. о. Ігумен Н. Саварин, впр. о. Лесюк.

академіями, пропамятними стяжками, танковими виступами, руханковими вправами, співацькими, бесідницькими й спортовими пописами. Много з цих ювілейних моментів вдалося схопити й утревалити на гарних знимках, а навіть і фільмових лентах, як прим. у Мондері. Замітною точкою ювілейних обходів була велика участь чужинецького елементу. Серед визначних гостей підбадьорюючо ділала присутність таких високих, державних мужів, як прим. промова представника короля з Альберти.

Ювілеї обхопили всі головніші осередки наших переселенців у Канаді. Найбільша однак часть їх припадає на Західню Канаду, де проживає головна ґрупа українців. З кінцем 1941 р. є занотовані в українській пресі слідуючі відбуті ювілеї. В Манітобі відбулися у слідуючих українських осередках: Комарно, Іст-Кілдонен, Бруклендс, Ґонор, Город, Овкбурн, Стюартбурн, Тиндал, Етелберт, Попларфілд, Портедж Ля Прері, Брендон, Селкірк, Кукскрік, Сендилейк, Елма. В Саскачевані: в Йорктоні, Моделфарм, Райн (Дніпро), Калдер, Саскатуні, Міт-Парк, Голлар, Альвена, Приймове, Твей, Арран, Ґудів, Рама, Бобулинці. В Альберті: в Едмонтоні, Мондері, Вох, Київі, Тудорі, Ледук, Борщів, Калмар, Калґарі, Еґрімонт, Чипмен, Скаро, Гілліярд. З Онтеріо є знана Кенора. Всіх отже ювілейних з'їздів в українських осередках начислюється понад 40 у 1941 р.

З ювілейних з'їздів на особливішу згадку заслугує "Ювілейний Конґрес Піонірів", що відбувся у Мондері на днях 2 і 3 VIII. 1941 р. Через цілий рік йшли приготовання до него. Щоб випав він як найкраще випечатано заздалегідь на 59 сторін "Ювілейну Програму," що в ній була поміщена ціла спів. Служба Божа під нотами для дітей, а дальше руханкові вправи з релігійними і народніми піснями. Цей Конґрес звеличив своєю при-

Новий Сокаль—панахида на цвинтарі за усопших піонірів.

сутніістю наш Преосв. Кир Василій Ладика, що йому через цілу Архиерейську Службу Божу співав діточий хор альбертійської молоді коло мондерської Ґроти. На пополудневу програму загостив із Едмонтону Дост. Дж. С. Бовен, Лефтенант Ґовернор Альберти до "Україна Парку" і у своїй промові зазначив, що Канада є горда з українських переселенців. Мондерський конґрес був передаваний через едмонтонську радіостацію СФРН.

Значіння усіх цих ювілейних обходів остало у памяти піонірів нестерте. У старших переселенців ювілейні торжества викликали піднесення духа й святу гордість, що саме вони остали цими витревалими піонірами, що зберегли в собі не лише ненарушений скарб святої віри, але й стали носіями українських традицій у Канаді. Це можна було завважити в такому прим. серці й осередку наших українських піонірів, в Чипмені 7 і 8-го вересня, де ще й досі проживає наш найстарший піонір п. Василь Єлиняк, що серед радісних оплесків зістав прикрашений на грудях золотим хрестом. Зовнішним показчиком, що ним вивищувано заслужених піонірів, було також вручування "Почесних Грамот" старшим піонірам по цілій Канаді. Таких многозаслужених піонірів для Церкви й народу мусіло бути много по кольоніях, коли саме число відзначених голов у родині, досі жиючих, доходило до числа 50 на деяких кольоніях.

Знаменною чертою всіх піонірських з'їздів була масова участь нашої молоді. Всіх зворушувала щирість їхніх молодечих душ, що нею вона віддавала признання й поклін своїм батькам-піонірам за всі їхні дотеперішні здобутки, так особисті у виді майна, як і українсько-суспільні, у цих сотках церков, читалень, шкіл, сиротинців, інституцій і ріжних інших організацій розсіяних по цілій далекій і просторій Канаді. В часі ювілейних академій щирою заявою прирікала доростаюча молодь, що вона збереже й на дальше в своїх молодечих душах ненарушений скарб св. віри й народности в прибраній батьківщині, в Канаді.

Ювілейний рік треває дальше. В ріжних місцевостях прибирає він у своїх обходах деколи оригінальні помисли. Оттак у многих місцевостях построєно нові ювілейні церкви, як прим. у Виннипеґу, Ман. і у Ґіллярді, Алта. В Роблин, Ман. збудували оо. Редемптористи ювілейний ювенат (Малий Семинар). В Овкбурні збудовано ювілейну пропамятну статую—могилу в честь упокоївшихся піонірів тому 42 роки. В Москаликах, недалеко Мондеру, здвигнено ювілейну піонірську каплицю. На ювілейному з'їзді у Едмонтоні рішено відкрити в 1942 р. памятник українського піоніра в Чипмені, де перебуває наш найстарший піонір п. В. Єлиняк.

Стан Дієцезії в Канаді

Епископ	1
Священиків	102
" дієцезальних (світських)	52
" оо. Василіян	32
" оо. Редемптористів	16
" оо. Облятів	2
дяконів	10
Питомців в Духовній Семинарії	14
" оо. Василіян	30
" оо. Редемптористів	8
Новиків ЧСВВ.	22
" ЧНІ.	5
Всіх монахів ЧСВВ.	107
" " ЧНІ.	34
Монастирів оо. Василіян	5
Місійних резиденцій оо. Василіян	4
Монастирів оо. Редемптористів	3
Новіціят ЧСВВ	1
" оо. Редемптористів	1
Дім Богословських студій оо. Василіян	1
Дім Богословських студій оо. Редемптористів	1
Ювенат (Малий Семинар) оо. Редемптористів	1
Сестер Служебниць (по обітах)	105
" " Новичок	26
Всіх СС. Служебниць	131
Сиротинець	1
Приюти Старечі	2
Бурса для дівчат (в Саскатуні)	1
Інститут для дівчат (у Йорктоні)	1
Конвентів СС. Служебниць	13
Шкіл цілоденних СС. Служ. (з правом прилюдности)	6
Шпиталів (під зарядом СС. Служебниць)	2
Колеґія св. Йосифа в Йорктоні	1
Бурса о. М. Шашкевича в Саскатуні	1
Католицьких часописів ("Українські Вісти," "Будучність Нації," "Голос Спасителя", "Світло")	4
Друкарні (оо. Редемптористів т. зв. "Голос Спасителя," "Українських Вістей," і оо. Василіян)	3
Братства Запомогові	3
Організація домініяльна БУК-а	1

ЦЕРКВИ (ПАРОХІЇ) І МІСІЙНІ СТАНИЦІ:

В Новій Скошії, Квебек і Онтеріо церков	25
місійних станиць	17
В Манітобі церков (парохій)	130
місійних станиць	14
В Саскачевані церков (парохій)	109
місійних станиць	22
В Альберті церков (парохій)	77
місійних станиць	30
В Британській Колюмбії церков	4
місійних станиць	2
Всіх церков (парохій)	345
" місійних станиць	85

* * *

Всіх українців греко-католиків в Канаді (після записок Епископської Канцелярії) ... 300,000

Поіменний стан укр. католицького духовенства в Канаді 1941 р.

ДІЄЦЕЗАЛЬНІ СВЯЩЕНИКИ

о. Бала Йосиф, парох, Етелберт, Ман. і околиці.
о. Божик Володимир, парох, Кичинер, Онт.
о. Божик Пантелеймон, канонік, парох церкви св. Андрея, Вінніпеґ, Ман.
о. Борецький Ізидор, парох, Брентфорд, Онт. і околиці.
о. Борис Стефан, парох, Схід. Торонто, Онт.
о. Головка Іван, парох, Летбридж, Алта.
о. Горошко Михаїл, душпастир.
о. Григорійчук Михаїл, парох, Сенди Лейк, Ман. і околиці.
о. Гуменюк Василий, парох, Форт Вілліям, Онт. і В. Форт, Онт.
о. Ґіґейчук Василий.
о. Демків Николай, парох, Вайта, Ман. і околиці.
о. Дроґомирецький Нестор, парох, Ґеффорд, Саск. і околиці.
о. Джурман Василий, В.А., парох, Портедж Ля Прері, Ман.
о. Жарський Константин, парох, Сидні, Н.С.
о. Заяць Михаїл, душпастир околиці Киченер, Онт.
о. Ірха Михаїл, парох, Судбури, Онт.
о. Калуський Іван, душпастир, Комарно, Ман. і ок.
о. Каменецький Петро, канонік, парох, Торонто, Онт.
о. Колодій Мирослав, душпастир, Рама, Саск. і ок.
о. Коцаба Теодор, душпастир, Принц Алберт, Саск. і околиці.
о. Криворучка Петро, ректор Бурси ім. о. М. Шашкевича і душпастир околиці Саскатун, Саск.
о. Кривуцький Мирон, парох, Сифтон, Ман. і окол.
о. Кришталович Іван, душпастир околиці Етелберт, Ман.
о. Кушнір Василій, Др., совітник, канцлер, парох церкви св. Волод. й Ольги, Вінніпеґ, Ман.
о. Кушнірик Николай, S.T.L., душпастир, Селкирк, Ман.
о. Лотоцький Кирило, парох, Овкбурн. Ман. і окол.
о. Луговий Антоній, дієвий канцлер, душпастир.
о. Мельник Михаїл, душпастир, Прісвил, Саск. і ок.
о. Оленьчук Михаїл, L.L.B., парох, Альвена, Саск., і околиці.
о. Олійник Іван, душпастир околиці Комарно, Ман.
о. Осадець Василій, парох, Виндзор, Онт.
о. Пасічник Петро, парох, Канора, Саск. і околиці.
о. Пелех Михаїл, парох, Саскатун, Саск.
о. Перейма Іван, парох, Фишер Бренч, Ман. і окол.
о. Полянський Йосиф, (в Европі).
о. Пуляк Йосиф, парох, Брендон, Ман. і околиці.
о. Роборецький Андрій, парох, Зах. Торонто, Онт.
о. Семчук Стефан, совітник, редактор "Будучність Нації," парох церк. св. Покрови, Вінніпеґ, Ман.
о. Серветник Петро, душпастир, Бруклендс, Ман. і околиці.
о. Сирник Михаїл М., S.T.L., душпастир, Форт Руж, Ман. і околиці.
о. Сірий Николай, парох, Арран, Саск. і околиці.
о. Сулятицький Павло, парох, Гемилтон, Онт.
о. Теплий Григорій, душпастир.
о. Фик Антоній, парох, Ріджайна, Саск. і околиці.
о. Фірман Володимир, душпастир околиці Давфин, Ман.
о. Цимбалістий Антоній, душпастир, Кадворт, Саск. і околиці.
о. Чарний Василій, парох, Ошава, Онт.
о. Чорній Николай, парох, Киркленд Лейк, Онт.
о. Чиж Ярослав, парох, Калґарі, Алта.
о. Швед Маріян, парох, Ольга, Ман. і околиці.
о. Шпитковський Ігор Ю. парох, Іст Кілдонен, Ман.
о. Шумей Василій Ю., S.T.L., парох, Давфин, Ман. і околиці.

ОО. ВАСИЛІЯНИ

о. Бараник Венямин В., Протоігумен ЧСВВ., Мондер, Алта
о. Боднар Порфирій П., душпастир околиці Мондер, Алта.
о. Винник Амброзій А., душпастир в Піс Ривер, околиці Гай Прері, Алта.
о. Вінцентайло Мартирій М., душпастир околиці Редвей, Алта.
о. Гевко Пало П., душпастир Пойнт Ст. Чарлз, Монтреал, Кв.
о. Джиголик Діонізій Д., душпастир Редвей, Алта. і околиці.
о. Джиголик Лаврентій В., душпастир околиці Мондер, Алта.
о. Дидик Созонт С., ігумен, парох, Едмонтон, Алта.
о. Добко Теодозій Т., парох, Венкувер, Б.К. ....
о. Жан Йосафат Й., ігумен, парох, Монтреал, Кв.
о. Жидан Юрій І., душпастир окол. Мондер, Алта.
о. Каменецький Василій В., душпастир околиці Едмонтон, Алта.
о. Когут Ізидор І., душпастир, Монтреал, Кв.
о. Когут Николай Н., S.T.L. маґістер новиків, Мондер, Алта.
о. Коляр Сильвестер, душпастир околиці Мондер, Алта.
о. Кондратюк Христофор Й., душпастир околиці Мондер, Алта.
о. Котович Петро П., душпастир, Монтреал, Кв.
о. Лазор Тит Т., парох церкви св. Николая, Вінніпеґ, Ман.
о. Лесюк Ігнатій І., S.T.L., душпастир околиці Чипмен, Алта.
о. Пасічник Маркіян М., душпастир околиці Дервент, Алта.
о. Попович Дамаскин Д., завідатель печатні, Мондер, Алта.
о. Процентій Іриней І., душпастир в Піс Ривер, околиці Ройкрофт, Алта.
о. Романович Марко Н. Др., редактор "Світла," Мондер, Алта.
о. Саварин Ніль Н., ігумен, парох, Мондер, Алта.
о. Сеньків Йосиф І., душпастир околиці Вінніпеґ, Ман.

о. Сіянчук Матей М., душпастир околиці Мондер, Алта.
о. Слота Ювеналій Ю., душпастир околиці Едмонтон, Алта.
о. Тимочко Йосафат І., ігумен, совітник, Вінніпеґ, Ман.
о. Трух Андрій Г., місіонар, Мондер, Алта.
о. Ханас Методій М., парох, Отава, Онт.
о. Химій Анастазій А., душпастир околиці Мондер, Алта.
о. Шевчук Севастіян С., душпастир околиці Едмонтон, Алта.

ОО. РЕДЕМПТОРИСТИ

о. Бахталовський Стефан, Візитатор оо. Редемптористів, совітник, парох, Йорктон, Саск.
о. Бала Іван, місіонар, душпастир околиці Йорктон, Саск.
о. Боский Франц, маґістер новиків, Йорктон, Саск.
о. Ґаврилюк Дмитро, місіонар, душпастир околиці Йорктон, Саск.
о. Копяківський Николай, ігумен, парох, Айтуна, Саск.
о. Корба Володимир, душпастир околиці Йорктон, Саск.
о. Корба Йосиф, S.T.L. редактор "Голосу Спасителя," душпастир околиці Айтуна, Саск.
о. Краєвський Володимир, місіонар, душпастир околиці Йорктон, Саск.
о. Лаптута Петро, душпастир околиці Йорктон, Саск.
о. Олійник Стефан, душпастир околиці Йорктон, Саск.
о. Форнальчик Йосиф, душпастир околиці Айтуна, Саск,
о. Хомяк Роман, завідатель печатні "Голосу Спасителя," душпастир околиці Йорктон, Саск.
о. Шавель Григорій, душпастир околиці Йорктон, Саск.
о. Шавель Стефан Ів., душпастир околиці Йорктон, Саск.
о. Шавель Стефан Стеф., S.T.L., душпастир околиці Йорктон, Саск.
о. Шишкович Григорій, місіонар, душпастир околиці Йорктон ,Саск.

ОО. ОБЛЯТИ

о. Ру Филип, канонік, парох Кукс Крік, Ман. і окол.
о. Слуга Йосиф, професор у семинарії, Батлфорд, Саск.

ДІЯКОНИ

Богослови IV. р. (свячені будуть на священиків 1942 р.): Басюк Еміліян (Рим), Пшик Володимир, Філевич Василій, Хорунжий Андрій.
Богослови оо. Василіян:
Гевко Петро П., Горішний Маріян М., Дрібненький Бернард В., Матвіїв Полікарп П., Слобода Боніфатій Вол.

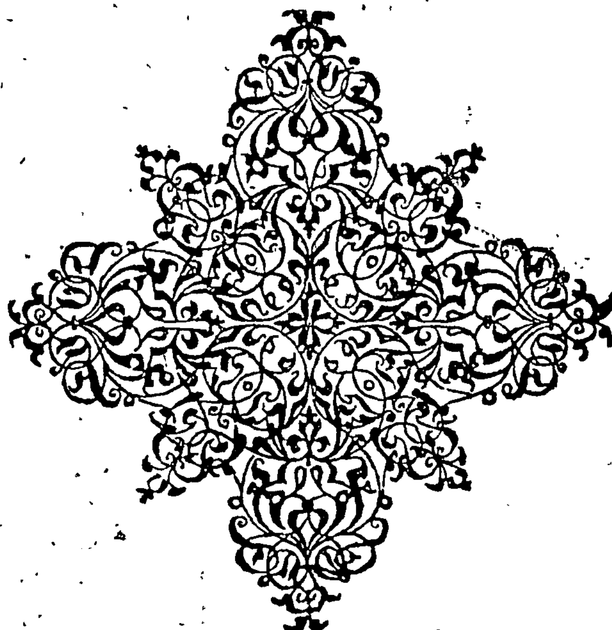

Київ 1637 Kiev

Зміст

САСКАЧЕВАН

АЛЬБЕРТА І БРИТІЙСЬКА КОЛЮМБІЯ

IV. ЧАСТЬ

Світлини

(43)

Справлення Похибок

Надруковано—стор. 17, при знимці Преосв. Вас. В. Ладики—"в зимі 22 грудня 192.."— має бути: "в зимі 22 грудня 1922."

Стор. 31, перша колюмна—"збудував в Київі 1937 р."— має бути: "збудував в Київі 1037 р."

Стор 31, перша колюмна, 5-ий ряд з долини: "Киіво-печерськоі Лавки"— має бути: "Київо-печерськоі Лаври."

Стор. 31, друга колюмна, середина сторінки: "поминувши вищі, а) Школи можемо поділити на:" —має бути: "поминувши вищі, можемо поділити на."

Стор. 32, перша колюмна, 6-ий ряд з долини: "богато разів на діточок"— має бути. "богато разів на діточих."

Стор. 35, перша колюмна, 6-ий ряд з гори:— "Преосвященного Будки потягнуйло"— має бути: "Преосвященного Будки потягнуло"

Стор. 40, перша колюмна, 24-ий ряд з гори: "при часописі "Телеграф" у Вінніпегу"— має бути: "при часописі "Телеграм" у Вінніпегу"

Стор. 44, надруковано: "передрук молитвенника оо. Василіян "Гостинець"— має бути: "передрук молитвенника оо. Василіян Християнської Родини"

Стор. 75, перша колюмна, 8-ий ряд з гори: "Вивипегу"— має бути "Винипегу"

Стор 90, друга колюмна: "шість з провінції, а один з Винипегу"— має бути: "пять з провінції, а два з Винипегу."

Стор. 129, перша колюмна, 11-ий ряд з гори: "була більше"— має бути: "була більшою"

Стор. 132, перша колюмна, 16-ий ряд з гори: "9 миль дороги"— має бути: "8 миль дороги"

Стор. 141, друга колюмна, 3-ий ряд з гори: "дітий буде"— має бути: "дітий є"

Стор. 142, перша колюмна, 8-ий ряд з долини: озера Манітоби— має бути: озера "Манітоби"

Стор. 147, друга колюмна, 18-ий ряд з гори: "з двзоном"—має бути: "з дзвоном"

Стор. 165, друга колюмна, 16-ий ряд з гори: "місійного Овкбирн"— має бути: "місійного Овкбурн"

Стор. 170, друга колюмна, 18-ий ряд з гори: "7 миль на захід"— має бути: "7 миль на схід"

Стор. 171, друга колюмна, 12-ий ряд з долини: "Григубяк"— має бути: "Тригубяк".

Стор. 172, перша колюмна, 19-ий ряд з гори: "миє вигляд"— має бути: "має вигляд"

Стор. 172, друга колюмна, 21-ий ряд з гори: "північний захід"— має бути: "північний схід".

Стор. 175, перша колюмна, 4-ий ряд з долини: "шляху, маленьке"— має бути: "шляху, лежить маленьке"

Стор. 268, під 1. великим образком перекручено слово "Отців" на "Отцві"

Стор. 296, перша колюмна, при знимці: "Григорій Козак"— має бути: "Григорій Козяк"

Стор. 311, друга колюмна, 23 ряд з долини: "почарок,"— має бути: "початок"

Стор. 320, друга колюмна, при знимці: "Каплиця у Вернон,"— має бути: "Церква у Вернон"

COLOURED COVER

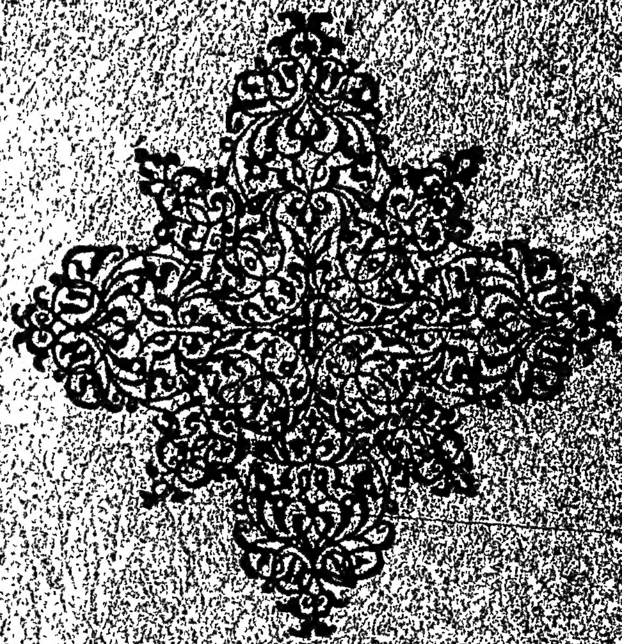

(Kalb 1637 Kiev)